

# MAGYAR BÁNYA-JOG

## A TELJES JOGANYAG

### HIVATALOS ADATOK ALAPJÁN

GYAKORLATI HASZNÁLATRA ÖSSZEÁLLÍTOTTÁK

Dr. BALKAY BÉLA és  
budapesti ügyvéd

Dr. SZEÖKE IMRE  
okl. bányász, m. kir. t. -esküdt.

BUDAPEST, 1901.

„APOLLO“ IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

A magyar bányajog *érvényes* anyagának ezen rendszeres összeállítása körül kizárólag a *gyakorlat* követelményei voltak irányadók.

Az érvényes jogszabályokat kiválogatni, megfelelő helyen csoportosítani s a hatósági és bírói gyakorlat összes, utbaigazító határozataival megvilágítani egyedüli célja e kötetnek, melynek összeállításában abból a feltevésből kellett kiindulni, hogy a gyakorlat emberei magát a tételes joganyagot teljesen ismervén, a feladat csupán az lehet, hogy annak csoportosítása és az újabb törvények, rendeletek és elvi jelentőségű határozatok megfelelő helyen közlése a kezelésben könnyebbbségükre szolgáljon.

Amennyiben a fejezetek előtt találhatók mégis utalások, melyek közelebbi utbaigazítással szolgálnak, korántsem kommentálás, hanem csupán az a céljuk, hogy a joganyagban való eligazodást azoknak könnyítsék meg, akiknek az nem kenyerük s noha általában jogi jártassággal bírnak, mégis csak esetenként keresnek közelebbi felvilágosítást.

Rövidítés épp azért alig van a szövegben;

az *általános osztrák bányatörvényt*: á. b. t. avagy ált. b. t.-vel, annak szövegét kövér betűkkel,

az ideiglenes törvénykezési szabályokat: id. t. sz.-szel,

az általános bányatörvény *végrehajtási szabályait*: v.-sz-szel,

a miniszteri rendeleteket: Bm. (belügym.) Fm. i. k. m. (a volt földmivelés-, ipar és keresk. min.) Igazs. m. (igazságügyi m.) és végül Pm. (pénzügym.) betűkkel jelöltük.



Az *illetékekre* vonatkozó fontosabb határozatokat a fejezetek végén, — a *bányakerületi alapszabályokat*, a *bányakapitányságok bányarendőri szabályait*, valamint a *robbantó anyagokra* vonatkozó szabályrendeletet a kötet végén, *függetlenül* helyeztük el.

Végül pedig kimerítő *betűsoros tárgymutatót* is csatoltunk.

Meg kell jegyeznünk még, hogy a *hatályon kívül helyezett rendelkezéseket* az ált. bányatörvény szövegében ennek kitüntetése mellett meghagytuk ugyan, az ideigl. törvénykezési és a végrehajtási szabályokban azonban teljesen *mellőztük*, épp úgy, mint az utóbbiakban foglalt iratmintákat, melyek a közönséget nem érdeklik.

Nem mulaszthatjuk el e helyen hálás köszönetet mondani *Tirscher Géza* m. kir. bányakapitány, osztálytanácsos urnak azért a szives előzékenységeért, melylyel az újabb jogfejlődésre vonatkozó fontos hivatalos adatokat rendelkezésünkre bocsátotta.

Jó szerencsét!

## Bányajogunk forrásai.

Amily kétségtelen, hogy a magyarok bejövételük-kor a régi római bányászat maradványait, folytatását találták új hazájukban, annyira bizonyos az is, hogy ezen bányák művelőit meghagyták régi szervezetükben és szokásaikban. Az Árpádházból származó királyok autonomiájukat privilégiumokban biztosították s hogy az mennyire határozott s elismert volt, leginkább kifejezést nyer abban, hogy a közép-európai bányászat jogszokásainak első írásbafoglalásai a selmeczi bányaszabályok. Nagyon messzire vezetne itt leírni akarni a következtetéseket abból, hogy ezek a szabályok, míg egyrészt a németországi különböző régi bányaszabályokkal teljesen megegyeznek (noha bizonyosnak látszik, hogy nem egyszerűen onnan plántálták azokat át hozzánk) másrészt lényegükben azonosak a rómaiak hispániai bányászatához tartozó vipaskai bányavidék, s Cornwall, Devonshire és Derbyshire bányáinak az ősidőkben is már uralkodó szokásaival.

Elég itt arra utalni, hogy a legrégibb szokásjog Magyarországon is érvényben volt és maradt s csak a vegyesházbeli királyok korában kezdett a hazai törvényhozás a bányajoggal foglalkozni, amikor a királyok ellen, akik a regáléktól hemzseggő külföldről származtak, védelmezte hol nagyobb, hol kisebb szerencsével a hazai bányászat autonomiáját aszerint, amint a király hatalma tulsulyban volt, vagy megfogyatkozott.

Róbert Károly 1342. évi decretuma még csak azt rendeli, hogy «a városokban, minden szokásos helyen legyen egy királyi ház, ahova az aranyat és ezüstöt beolvasztás végett mindenkinek el kell vinnie».

Már I. (nagy) Lajossal szemben az 1351. évi XIII. t. cikkelyben törvénybe írtatják: «ha pedig a nemesek birtokában arany, ezüst, réz- vagy vas, avagy egyéb bányák lennének, ezeket megfelelő csere mellőzésével nem szabad elvenni, hanem ha a király akarja, az említett nemeseknek előle aranyércet termelő birtokaiért hasonló értékű birtokot adományozzon. Különben, ha a királyi felség azokat az érceben bővelkedő birtoko-



kat nem akarja cserébe venni, akkor a *királyi haszonvételt* vagyis a királyi jogra tartozó bányajövedelmeket a maga nevében szedesse be, magukat a birtokokat mindennemű egyéb haszonvételeikkel, jövedelmekkel és jogaikkal a nemesek kezén hagyván.»

Zsigmond 1405. évi (II.) decretumának XXI. cikkelye szintén eltilt minden «bármily *rendű és állapotú bányászt*», hogy az aranyat és ezüstöt, «amelyet és amennyit országa területén bárhol ásnak és találnak,» másutt mint a kir. kamarán eladjon. 1405. évi (III.) decretumának XIII. cikkelye ismét arról biztosítja az országot, «hogy ha bármely országlakosok, t. i. egyházi és világi személyek, akármilyen ranguk és rendűek legyenek is, . . . . birtokaik határában arany v. ezüst, vagy bármily más ércbányákat kaphatnak avagy találhatnak, . . . . tőlük önként és szabadon nyilvánított akaratauk nélkül» elvenni nem fogja, megfelelő cserejogát azonban ő is fenntartja s meghagyja, hogy a jövedelem felét a kir. kincstárba szolgáltatassák be.

I. Mátyás 1446. évi (VI) decretumának XLIX. cikkelye szintén azt rendeli, hogy a király csakis cserébe veheti az érctermő birtokokat, «különben csak a kir. haszonvételt, vagyis a fiskusra tartozó bányajövedelmet szedesse». Ugyanígy formán rendelkezik II. Ulászló 1492 (I) XXIX. cikkelye.

De már a cserét is kizárja; kivételt tesz azonban a sóbányákkal, «melyek egyedül a királyi felség uralmának és haszonvételének vannak fentartva.»

Végre a teljes *bányaszabadságot* declarálja II. Lajos 1523. évi (V.) decretumában a XXXIX. cikkely:

«Mindenkinek szabad bányákat mivelni és arany vagy ezüstérceket ásni. Hogy arany és ezüst bőven legyen, engedje meg a kir. felség, hogy az arany vagy ezüst, valamint réz- és más ércbányákat mindenki szabadon mivelje. 1. §. És azok mivelésére idegen országokból is hívasson be munkásokat és bányászokat és ezt nyilvános rendeletben tétesse közhirrre. 2. §. És aztán méltóztassék úgy azokat, mint a mostaniakat az *ő régi szabadságaikban* megtartani és minden megtámadó ellenében megvédeni.»

A bányaszabadság ezen törvénybeiktatását, mely sokféle tekintetben tanulságos, az 1618. ápril 12-én tartott gyulafehérvári országgyűlés VII. cikkelye megújította.



Látnivaló ezekből, hogy a régi magyar bányászat kiváltságos helyzetben volt, réginek jelzett szokásjoggal élt s amikor az ország gazdasági hanyatlásával II. Ulászló és I. Lajos korában pusztulásnak indult, az országgyűlésnek gondja volt rá, hogy fellendítésére a király is mindent megtegyen.

Nyilvánvaló az is, hogy a só kivételével, amely mindig «a királyi jogra tartozott», a bányászat jövedelme ugyan kir. haszonvétel volt, de annak gyakorlata nem csupán a király átruházott jogán, a regále elvén alapult, hanem régi jogon és országos törvényeken.

Igaz ugyan, hogy a király hasonló értékű birtok adományozásával csere útján beválthatta, kisajátíthatta az értermő nemesi birtokokat, de maga az adományozás nálunk nem volt hűbéri természetű, nem a király saját vagyonából történt s tetszésétől függött, hanem az állami hatalom, a korona joghatóságából folyt, mert a «birtok adományozásának jogát s teljes hatalmát az uralkodással és országlással együtt a község a maga akaratából az ország szent koronájának joghatósága alá helyezte és következésképen fejedelmünkre és királyunkra ruházta; ettől fogva ő tőle ered minden nemesítés és e két dolog viszonyos átruházásnál és a kölcsönösségnél fogva annyira szorosan függ egymástól mindenhá, hogy egyiket a másiktól külön választani és elszakítani nem lehet s egyik a másik nélkül nem történhetik, mert a fejedelmet is csak nemesek választják és a nemeseket is csak a fejedelem teszi azokká . . . .» (Verbóczy: Tripartitum I. 3. cím, 6—7. §).

A kisajátító cserének tehát, eltekintve attól, hogy arra törvények kötelezték a királyt, a nemzet állami hatalma adta meg a jogi és tényleges alapot, épp úgy, mint a bányaszabadságnak, melylyel — «bármely ország-lakosok, t. i. egyházi és világi személyek, akármilyen ranguk és rendüek legyenek is» — élhettek.

Ez a szabadság pedig erősebb volt a földbirtoknál is, még pedig annyival is inkább, mivel ez a földbirtok egyáltalán sohasem volt kizárólagos és teljes, miután az ősiség korlátozta. Kétségtelen tehát, hogy a bányászat hazánkban kezdettől fogva szabad volt, és sem a földtulajdontól, sem regalitástól nem függött.

Noha sajnálnunk kell, hogy a bányajog nem nemzeti alapon fejlődött tovább, éppen az a körülmény, hogy az a törekvés, melylyel I. Ferdinánd az örökös



tartományaiban megvalósított regálitás elvét nálunk is iparkodván érvényre juttatni, kudarcot vallott, legjobban bizonyítja az előbb mondottakat.

I. Ferdinánd ugyanis 1553. május 1-től kezdve fokozatosan valamennyi örökös tartományaiban életbe léptetett bányarendtartását megkísérlette Magyarországra is kiterjeszteni, de évek során át sem jutott eredményre. Legelőször Pozsonyban, 1548. október 18-án, bányarendtartását az országgyűlés elé terjesztette, mely azonban azzal az ürügygyel tért ki az elől, hogy ez a bányavárosok magánügye. A bányavárosok viszont mindent elkövettek, hogy autonomiájukon csorba ne essék s az országgyűlés rendelkezése nélkül nem tartották azt elfogadhatónak.

Igy azután hosszú huza-vona után sem tudta I. Ferdinánd Magyarországot többi országaival egy kalap alá juttatni bányajogi tekintetben s utódja Miksa is csak úgy ért célt, hogy a legtágabb autonomisztikus jogoknak tért nyitott. Csak mikor így a selmeci és körmöci felvilágosító szabályok akceptálásával az autonomiának elegendő tért biztosított, tétethette a róla elnevezett bányarendtartást 1573. február 16-án közhirrre. Ez azonban még azután is folyton számos pótrendeletet tett szükségessé.

Mindazáltal ilyen toldozott és a magyar jogfejlődéssel ellenkező formájában is, századokon át, egészen 1854-ig általánosságban egyedül érvényes bányajogunknak tekintendő a Miksa-féle bányarendtartás, amit azonban annak köszönhet leginkább, hogy a magyar országgyűlés az 1723. évi CVIII. t.-cikkben, az erdélyi pedig az 1747. évi novelláris cikkelyekben utólagosan jóváhagyta. A magyar országgyűlés azonban a bányatörvénytörvények privát jogának deklarálta s ebben a minőségében és *amennyiben* akkor gyakorlatban volt, hagyta meg érvényében, míg Erdélyben kötelező erővel a bányajognak csupán azon kérdéseire nézve ruháztatott fel melyekről törvények nem intézkedtek.

Tévedés volna tehát, ha valaki a kir. kuria 1892. évi 11507. sz. ítéletéhez képest kizárólag a Miksa-féle bányarendtartás alapján akarna valamely régibb bányajogi kérdést megoldani.

A Miksa-féle bányarendtartást egyes vidékeken partikuláris bányaszabályok nemcsak hatályosan módosították



és korlátozták, de érvényük ma is még sok tekintetben fennáll, s a mostani bányajogban is van gyakorlati jelentőségük, ami a Miksa-féle rendtartásról ugyan szintén elmondható, de csak amennyiben némely rendelkezései az egyes bányavidékek partikuláris bányaszabályaiba mentek át.

Efféle partikuláris bányaszabályai csaknem minden bányavidéknek voltak; nevezetesen ilyenek:

1. az alsó-magyarországi bányavidéken a körmöci és selmeci felvilágosító szabályok;

2. a felső-magyarországi bányavidéken az ottani bányapolgárság statutumai;

3. a nagy- és felső-bányai vidéken az 1689. évi október 25-én F.-Bánya városa és a szepesi kamara között létrejött szerződés, melyet I. Lipót 1690. évi június 1-én megerősített;

4. a Bánságban az u. n. *systhémák*, melyek az odavaló bányajogi viszonyokat rendezték 1736 óta;

5. Erdelyben az u. n. *abrudbányai bánya-statutumok*, melyeket Mária Terézia hagyott jóvá 1773-ban. Ezek módosítása az 1858. évi december 14-én megerősített «Általános bánya-alapszabály a régi (erdélyi) aranykerületek bányamegyéi számára stb.» (közölve e kötet függelékében);

6. Thorockó vidékének 1867-ben újra szerkesztett bányajoga, mely III. Endre 1291-iki bányaprivilégiumán alapult s János Zsigmond szabályozta újra 1568-ban, míg a m. kir. földm., ipar- és keresk. miniszter 1870. évi augusztus 3-án 15813. sz. a. erősítette meg. (E kötet függelékében.)

Amint említve volt, az itt felsorolt jogforrások némely tekintetben maig megtartották érvényüket, mert az 1854. évi általános osztrák bányatörvénynek az *átmeneti határozatok*ot tartalmazó XVI. fejezete a 270—273. §-okban a *fennálló különös bányászati jogosítványok* fentartására, a 274—275. szakaszaiban pedig a bányavidékek hatályban lévő bányarendtartásainak s ezeken belül az adományozások körül szükséges eltérő intézkedéseknek e törvény keretében leendő hatályosítására határidőket tűzött ki, az ideiglenes törvk. szabályok 16. §-a pedig a vidéki rendszabályok további érvényét biztosította, a köszénre nézve pedig a 274—275. §-okban engedett határidőket a törvényhozás másféle intézkedéseig kiterjesztette.



E szerint tehát kétségtelen, hogy a bányavidékek külön bányarendszabályai, amíg egyrészt a Miksa-féle rendtartást a régi jog szempontjából ez időszerint is megelőzik, sok tekintetben az általános osztrák bányatörvényen is fölüll állnak

*Az általános osztrák bányatörvény, melyet az 1854. évi május 23-án kelt osztrák császári pátenssel hirdettek ki, az alkotmány helyreállítása óta kötelező erejét az ideiglenes törvk. szabályok VII. része 15. §-ának rendelkezésében s annyiban bírja csak, amennyiben maguk az ideiglenes törvk. szabályok vagy újabban hozott törvények még meg nem változtatták.*

Magának az orsz. bir. értekezletnek erre vonatkozó intézkedéseit az igazságügyi miniszter az 1868. évi LIV. t.-c. záróhatározataiban nyert meghatalmazása alapján 1869. évi március 30-án kelt rendeletével tartotta érvényben. Tagadhatlan ugyan, hogy a törvénynek ezen, főleg a perrendre s alaki jogra nézve átmeneti intézkedések megtételére adott felhatalmazása ily anyagi jogot szabályozó fontos rendelkezésekre aligha jogosíthatta fel a minisztert s e tekintetben a bíróságok ezt a rendeletet méltán kritika alá vethetnék: tekintve azonban, hogy az ideiglenes törvénykezési szabályokat, (melyeket az országgyűlés alsóháza 1861. évi június 22-én, a felsőház 1861. évi július 1-én elfogadott, a király 1861. évi július 20-án helybenhagyott, a kir. kuria pedig a maga módja szerint kihirdetett), önálló, különleges, de azért a pesti kir. tábla területén feltétlenül érvényes jogforrásnak kell tekintenünk, ezt a jogalkotó erejüket ezen rendelet nélkül is megtartották.

Az ideiglenes törvk. szabályok azonban határozottan csupán az általános osztrák bányatörvény *«anyagi részét»* hagyták meg ideiglenesen hatályában, a bányajognak törvény általi végleges megállapításáig, a közhirretevő, sok jogszabályt is tartalmazó pátensről s az 1854. évi szeptember 25-én kelt s u. é. október 5-én kiadott *végrehajtási szabályokra vonatkozólag nem intézkedett ilyenformán.*

Ennek következtében a pátens maga jogforrásnak nem is tekinthető, míg ellenben a végrehajtási szabályok legnagyobb részükben ma is kétségen kívül érvényben állanak.

Az ideiglenes törvénykezési szabályoknak azt az általános osztrák bányatörvény *«anyagi részének fen-*



tartására» szorítózkodását ugyanis nem lehetett s ma sem lehet szigorúan értelmezni, mert a mellett, hogy az ideiglenes törvk. szabályok maguk az anyagi jogba vágó sok rendelkezést tartalmazznak, a formális jogot, az eljárás szabályait nemcsak hogy nem meritik ki, de akkora hézagokat hagynak, hogy akár a kutatás (II. fejezet), akár az adományozás (III. fejezet), a ki-sajátítás (IV. fejezet), vagy a bányatársulatok tekintetében a gyakorlat formális tekintetben is kénytelen volt a bányatörvényt követni, az alaki jognak legnevezetesebb részét. a bányabíróságok és bányahatóságokra vonatkozó XII. fejezetet pedig a törvényhozás jobbnak látta az ideiglenes törvk. szabályok idevonatkozó részének mellőzésével restaurálni.

A gyakorlat ennél fogva az ideiglenes törvk. szabályok ellenére is kénytelen volt az általános bányatörvényben foglalt csaknem egész alaki jogot, sőt egyéb hiányában a végrehajtási szabályokat s a volt osztrák kormánynak rendeleti intézkedéseit is, amíg azokat alkotmányos módon nem pótolták, érvényben tartani. Ez azonban az utóbbiak közül csakis a provizórium előtt kelt, általános természetű rendeletekre vonatkozhatik, de nem az affélékre, melyeket az osztrák kormány az örökös tartományokban felmerült konkrét esetek alkalmából hozott s annak módja szerint közhirrre nem is tett.

Mindezekről a subsidiárius jogforrásokról azonkívül ki kell emelni azt is, hogy csak annyiban s addig tekintetők kötelezőknek, amennyiben a gyakorlat azokat tényleg fentartotta, s ameddig törvény, rendelet, bányaalapszabályok, vagy maga a gyakorlat meg nem változtatta őket. E tekintetben a jelen összeállítás pontos tájékoztatást nyújt.

Ha azonban a gyakorlat némely kérdésben mégis ingadozik és sokszor bajos eligazodni, ennek oka az, hogy míg maga a bányatörvény is tág tért nyitott a régi autonóm rendelkezésnek és átmeneti intézkedéseiben már néhány *ideiglenes* rendelkezést is felöllel, az *ideiglenes* törvk. szabályok a bányavidékeknek ezt az autonómiáját régi tág formájában állították helyre. Az 1868. évi LIV. t.-c. s az ennek felhatalmazása alapján kibocsájtott igazságügyi miniszteri rendelet szintén csak átmenetileg s *ideiglenesen* intézkednek az általános osztrák bányatörvényt *ideiglenesen* érvényben hagyó



*ideiglenes* törvk. szabályokra vonatkozólag. Ennyi határozatlan és részben már egy félszázados ideiglenes intézkedés között nem volna csoda, ha a gyakorlat összezavarodott s az intézmények körvonalai elmosódtak volna.

Szerencsére a bányászok s felette lelkiismeretes és szigorúan pontos hatóságaik évszázadokon át szoktak hozzá az önálló jogszabályozáshoz, s nem méltányolhatjuk eléggé az utóbbiak tudatos és következetes magatartását, melylyel rendezett állapotokat tudtak fenntartani, míg a bányabíróságok gyakorlata a peres eljárás körül mindig ingadozott s ma sem állapodott meg. A bányabíróságoknál egyébiránt a bányatelekkönyv-k vezetése körül is általánosan érezhető a rendezett állapotok hiánya.

Az érvényes jogforrások ezen felsorolását a hatályon kívül helyezett jogszabályok részletes felsorolásával kell kiegészítenünk.

Hatályon kívül vannak :

*az általános osztrák bányatörvény 9. és 10. §-ai* a mértékek és súlyokról, melyek felől most már az 1874. évi VIII. és 1891. évi VI., valamint az 1899. évi XXXVI. t.-cikk rendelkeznek : a **207. §.** (hatályon kívül helyezte az 1881. évi LX. t.-c. 62. §-a), a **219. §.** (hatályon kívül helyezte az 1862. évi április 28-án kelt udv. rendelet); a **269. §.** (hatályon kívül helyezte az 1881. évi XVII. t.-c.).

A törvényhozás, változott szervezet és a gyakorlat, hatályon kívül helyezték továbbá az *ideiglenes törvk. szabályok* VII. részének 2—9., 12., 13., 32., 34—36., 45. és 63—66. §-ait, a gyakorlat pedig a *régrehajtási szabályok* 6. §. (180/1900. pm. r.), a 7. §. második bekezdését, a 20. §. és 22. §. utolsó bekezdéseit, a 34. §. utolsó alcímét és a 65. §. első bekezdését.

Vannak, akik még több szakaszt is érvénytelennek tartanak az *ideiglenes törvk. szabályokból*, de különös intézkedésekről lévén szó, addig, míg a törvényhozás azokat nem pótolja, lehetőleg meg kell őriznünk ezt a meglévő jogot.



## ELSŐ FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvény ezen fejezete az 1—12. §-okban *általános határozatokat* tartalmaz, a melyekben amig egyrészt a törvény összes intézkedéseinek alapjául szolgáló főelveket jelöli meg, másrészt meghatározza alkalmazásának határait s felsorolja azokat a rendelkezéseket, melyek a törvény keretébe tartozó összes jogviszonyok körül s minden körülmények között iránytadók.

Az ált. osztr. bányatörvény ezen határozmányait nálunk azoknak a törvényes intézkedéseknek kell megelőzniök, a melyek az ált. osztr. bányatörvényt hatályában fentartották, míg az 1854. május 23-án kelt osztr. császári pátenst, melylyel azt annak idején kihirdették, Magyarországon tekintetbe nem jöhet.

Az 1-2. §. a bányatörvény fogalmát határozza meg egészen gyakorlati formában s megállapítja azt, hogy ott a hol ezen speciális jog rendelkezései véget érnek, az általános anyagi és alakí jog rendelkezései alkalmazandók. Így az ált. bányatörvények ezen, mint az ideiglenes törvk. szabályok anyagi jogi intézkedéseinek hatályát az 1854. évi XLK. t. c. 10. nyert meghatalmazás alapján benntartó 1856. március 30-án kelt igazságügyminiszteri rendelet s. j. ontjának hasonló, de határozottabb rendelkezése különösen azért fontos, mivel bíróságaink gyakorlata még most is ingadozik abban a kérdésben, hogy a polg. törvénykezési rendtartás, vagy az ideiglenes törvk. szabályokban foglalt eljárás alkalmazandó e banyaügyekben?

Az itt említett rendelkezések azonban semmi kétséget sem hagynak fenn az iránt, hogy amennyiben az ált. bányatörvény vagy az ideigl. törvk. szabályok kivételes eljárást nem rendelnek, feltétlenül a hatályban

lévő polg. törvk. rendtartás szabályai kötelezők a bányá-  
ügyek körül szükséges peres eljárásban.

Az ált. bányatörvénynek itt említett rendelkezése ezenkívül csak annyiban okoz nehézséget, hogy a bányá-  
szatnak az az ága, a mely a nyers bányatermelvények  
u. n. előkészítésével és kidolgozásával foglalkozik, közel  
jár az ipar körének határaihoz. Ez gyakran ad alkalmat  
arra, hogy a megfelelő két törvény alkalmazása iránt  
kétség merüljön fel. Ennek elkerülését célozzák a 2.  
§-nál közölt miniszteri rendeletek.

A 3. §, mely a 4-ikkel egyetemben a bányatör-  
vény körébe tartozó dolgokat sorolja fel, — a bányá-  
szatot és annak különleges jogviszonyait a *bánya-regálé*  
az uralkodó bányászati főuri hatalma (*ius regale minerale*,  
*Júrievich*: Institutiones Juris Metallici, 5. §.) alá rendeli.

Az ált. osztr. bányatörvény az újabb törvényalko-  
tások között az utolsó, amely a bányászat különleges  
jogviszonyainak szabályozásánál az uralkodó efféle külön  
főhatalmának fictiójából indul ki. Valójában erre semmi  
szükség sincs, miután a bányatörvény is csupán az  
álladalom jogalkotó hatalmának nyilvánulása, mely szá-  
mol egyrészt a bányászat nagy közgazdasági jelentősé-  
gével, másrészt az életviszonyok ezen körének különle-  
ges követelményeivel.

Nálunk a bányaregálé fogalmából kiindulni nem  
is volna helyes, mert eltekintve attól, hogy azzal a  
tartalommal itt, hazánkban sohasem birt, miután  
a bányászat jogszabályait kezdettől fogva az országgyű-  
lés alkotta törvények keretében a bányavárosok auto-  
nomiája fejlesztette ki, az 1523. évi (V.) XXXIX. t.-c.  
pedig feltétlenül az általános bányaszabadság elvét  
enunciálta.

A 3. §. ezenkívül meghatározza azokat az ásvá-  
nyokat, melyeket az ált. bányatörvény a bányaregálé  
alapján a bányaművelés számára *fenntartott*. A bányá-  
szabadság elvéből kiindulva, ezeket a földbirtokos ren-  
delkezése alól kivont s a bányatörvényben megszabott



feltételek mellett szabadon mivelhető ásványokat *szabad ásványoknak* nevezik.

Ezen szakasz szempontjából különösen felemlitendő hogy ezen minőségük két feltételhez van kötve. Ahhoz, hogy *természetes telepeiken* műveltessenek, s így más, pld. vegyi uton való előállításuk nem tartozik a bányatörvény alá; továbbá ahhoz, hogy szabad ásványt tartalmazó voltak miatt *használhatók* legyenek, ami a technika és a gazdasági viszonyok fejlődése szerint különböző megítélés alá esik, amint azt a végrehajt. utasítás 1. §-a körülményesen kifejezésre juttatja.

A fenntartott ásványok köre tehát nem egyszersmindenkorra megszabott, zárt kör, hanem egyrészt használhatóságuk fogalma, másrészt ebből kiinduló törvényes rendelkezések által éppenugy kiterjeszthető, mint szűkebbre szorítható. Így Ausztriában az 1882. május 22-iki törvény Galicia és Bukovina területén a *naphtát, ozokeritet* és a bitumen-tartalmu ásványokat (a szenek kivételével) a szabad ásványok köréből kirekesztette.

Ugyanezt tette az 1861. évi országbirói értekezet az id. törvk. szabályok VII. része 1. §-ában a *szénre* nézve (Erdély, a katonai határőrvidék és a társországek nélkül,) a szorosán vett Magyarország területén.

A szén tehát, még pedig nemcsak a szigorúan vett *kőszén*, hanem mindennemű barnaszén és lignit is Magyarországon az általános bányaszabadság körén kívül áll, csakis a földtulajdonos beleegyezésével művelhető, de magát a művelés módját azért az ált. bányatörvény szabja meg.

Az ideigl. törvk. szabályok ezen intézkedésére a volt magyar és erdélyi udv. kancellária és az udv. kamara között 1788. jun. 20-án létrejött egyezmény adott okot, melynek alapján az udv. kancellária 1788. május 22-én 7259. sz. a. kelt rendeletével Magyarországon és Erdélyben az ásványszenekeket kizárta a bányajog köréből. Az orsz. birói értekezet ezen ideiglenesnek szánt rendelkezése egyszersmind felélesztette az ált. bányatörvény



törvény 284. és 285. §-aiban kitűzött kedvezményes határidőt a törvényhozás intézkedéseig, s midőn a törvény ezen szakaszaira utalunk, fel kell említenünk az ezen szakaszoknál közölt, azokat magyarázó császári rendeletet is, mely ezt a kérdést közelebbről megvilágítja.

Az ideigl. törvk. szabályok VII. része 1. §-ának intézkedéseit kiegészíti a 13622/1862. sz. udv. rendelet, melynek célja volt a szén ezen jogi helyzetéből folyó azt a nehézséget legyőzni, mely miatt a szabad ásványokat főleg ki kellett venni a földtulajdonos rendelkezése alól s a mely abban rejlik, hogy az ásványok telepeinek fekvése és kiterjedése semmiféle vonatkozásban nincs a földbirtok egészen esetleges határaival.

Ugyanezen intentió nyilvánul az 1871. évi LIII. t.-c. 84. §-ában, anélkül azonban, hogy teljesen célt ért volna.

Mindezek ellenére ugyanis a szénbányászat a birtokváltozások esetlegességeit sinylette, ami ellen az 1886. évi XXIX. t. c. 76. §-a alapján 1888. évi 2819. sz. a kibocsátott, a kőszénkutatás, kőszénbánya nyitás és kőszénkiaknázás jogának telekkönyvi bekebelezését megengedő igazságügyminiszteri rendelet is csak részben biztosította. E két intézkedés új szolgalmi jogot statuál a szénbányászat kedvéért, mintán azonban annak értéke pénzösszegben ki nem fejezhető, sőt pénzzel alig kárpótolható, árverés esetén, ha az azzal terhelt ingatlan ezzel együtt vevőre nem talált s ezen szolgalmi jog nélkül kél el, a jogosult semmiféle kárpótlásban sem részesülhet, szolgalmi jogát pedig egyszerűen törlik.

A bányahatóságok gyakorlata tehát, amint azt a közölt példák is mutatják, lehetőleg könnyíteni iparkodik a szénbányászat során, míg a pénzügyi hatóságok csak legutjában, a közigazgatási bíróság határozott fellépése folytán kezdenek ily eljárás szükséges voltának felismerésére jutni. A fejezet végén közölt illetékszabási esetek már ebből a szempontból ítélendők meg.

Az ált. bányatörvény 4. §-a a só bányászását, mely legrégibb törvényeink szerint is a király fenntartott joga volt s mindig finaciális szempontok alá került, — ellentétben az állam egyéb bánya-vállalataival (12. §.) — kiveszi a bányatörvény ereje alól. A só bányászását kizárólag a rá vonatkozó pénzügyi törvények irányítják, melyekben annak ma már *állami* monopoliummá változott jellege uralkodik s amelyek a bányászt tiltó rendelkezéseik miatt érdeklik különösen.

Az 5. és 6. §-ok általában a bányatörvény nyújtotta jogosítványokat, s az azok gyakorlása körül eljáró hatóságokat, a 7. és 8. §-ok az efféle jogosítványok elnyeréséhez megkívántató képességet határozzák meg. A képesség ez időszerint csakis azokban az ethikai szempontokban talál korlátozásra, melyek a felügyeletre hivatott elsőfolyamodásu bányahatóságok tisztviselőire vonatkozólag érvényesülhetnek abban a körben, mely joghatóságuk alá tartozik. Egyebekben ma már, amikor a szerzést tiltó törvényeket még az u. n. holtkézre vonatkozólag is mellőzi a gyakorlat, a korlátozást csakis a nemzetközi jogban gyökerező reciprocitás teszi szükségessé. Az egyháziak sohasem voltak nálunk bányajogosítványok szerzéséből kirekesztve, a nem önjoguk törvényes képviselőik révén mindennemű jogot akadály nélkül gyakorolhatnak, a zsidókra, török és montenegrói alattvalókra vonatkozó tilalmak is megszűntek s a reciprocitás alapján is legfeljebb *Texas* állam (Észak-Amerikai Egyesült államok) polgárait lehetne dologi bányajogosítványok szerzésétől eltiltani, miután ott idegen államok polgárai ingatlanokat nem szerezhettek (Szánthó M. Nemzetközi magánjog 4-8.) Bányarészeket (kuxák) azonban azok is szerezhettek, miután ezek ingóknak tekintendők.

A 9. és 10. §. a mértékekről szól s változást szenvedett a métermérték behozataláról szóló s ezt módosító két törvény által, melyek azonban a földterület mérésére szolgáló régi mértékeket, a négyszögölet



holdat, melyek a földadó-kataszternél is érvényesek, továbbra is fenntartották.

A 11. §. a bányamegyékről, mint külön a bányászás előmozdítására alkalmas érdek társulatokról, a 12. §. pedig arról szól, hogy az állam bányászati vállalatai szintén a bányatörvény alá tartoznak, ami annyival is fontosabb minálunk, mert itt az állam ugyyszólván a legnagyobb vállalkozó.

Az ált. bányatörvény ezen fejezete s a keretébe sorozott jogszabályok tehát, ugy elméleti, mint gyakorlati szempontból egyaránt fontosak, mert a hatályban lévő bányajog érvényesülésének irányát és terjedelmét szabják meg.

(Záráthározatok.) Az igazságügyi ministerium fel- Az 1868. évi  
LIV. t.-c.  
hatalmaztatik:

b) hogy az időpontot, melyben a jelen törvényke-  
zési rendtartás hatályba lép, valamint az ennek életbelép-  
tetésére szükséges átmeneti intézkedéseket meghatározza

Az 1864. évi LIV. t.-c. folytán ugyanezen t.-cikk  
életbeléptetése s az erre szükséges átmeneti intézkedé-  
sek tárgyában nyert felhatalmazás erejénél fogva ren-  
delem, amint következik:

Az ideiglenes törvénykezési szabályokban foglalt XIV. cikk.  
egyéb intézkedések iránt a következők rendeltetnek:

1. . . . . a bányáügyekre s az ügyvédkezés ideig-  
lenes szabályozására vonatkozó intézkedések, valamint az  
ezek által fenntartott korábbi törvények és rendeletek  
érintetlenül maradnak.

4. Ahol ezen intézkedésekben, valamint az ezek  
által fenntartott korábbi törvényekben és rendeletekben  
akár az osztrák polgári perrendtartásra, akár az ideig-  
lenes törv. szabályokra, vagy az ezek által fenntartott  
alkali törvényekre történik hivatkozás: az 1868. évi  
LIV. t. c. határozatai alkalmazandók. (1869. márc. 30.  
igazsm. r.)

Hogy a hazai törvények, a közhitel megrendítése, a Orsz. biz. ért  
ideigl. törv.  
szabályai.  
magánjogviszonyok séremlése s a törvénykezés fennakadása  
nélkül ismét életbeléphessenek s egyuttal a kor igényeinek s  
az átalakult viszonyok szükségének is megfeleljenek:  
*addig is, a míg az alkotmányos törvényhozás a codificatio*  
*rendszeres művét befejezhetné,* az országbirói tanácskoz-  
mány által megállapított és a hazai bíróságok részére  
zsinórmértékül szolgálendő következő ideiglenes intéz-  
kedések hozatnak javaslatba.



## VII. Rész. Bányaügy.

*IV. bányai és  
bányászati  
ügyeket il-  
lető jogokról.*

**Id. t. sz. 15. §.** A hatályban ideiglenesen meg-  
hagyott általános osztrák bányatörvény anyagi része, a  
*bányajognak törvény általi végleges megállapításáig* az  
annak előtte is fennállott, a közönséges törvénytől el-  
térő következő intézkedésekkel kiegészítettik.

— . . . —

### Az általános osztrák bányatörvény.\*)

#### Általános határozatok.

*A bányatör-  
vény fogalma.*

**1. §.** A bányatörvény meghatározza, hogy mely ásványok s  
mily feltételek alatt kerestethetnek föl és műveltethetnek. nem-  
különbön meghatározza a bányaüzlettel különösen egybekapcsolt  
jogokat és kötelezettségeket.

**2. §.** Amennyiben a bányatörvény különös határozatokat nem  
tartalmaz, a bányászati ügyekre is az általános polgári, büntető,  
politikai, ipar- és kereskedelmi törvények alkalmazandók.

Ha valaki, valamely a bányatörvénynyel ellenkező cselekvény  
által egyszersmind valamely általános büntető törvényt is áthágott,  
ugy ellene, az utóbbi tekintetben kiérdemlett büntetésen kívül a  
bányatörvényben határozott büntetés kiszabandó.

Kételyek merülvén fel az iránt, hogy egyes bányászati és  
kohászati vállalatok mennyiben esnek csak a bányatörvény és  
mennyiben az iparról szóló 1884. évi XVII. t.-c. illetve az 1893. évi  
XXVIII. t.-cikknek az iparfelügyelet gyakorlásáról szóló rendel-  
kezései alá, ezen kételyek eloszlatása céljából s mihez tartás végett  
a kereskedelemügyi miniszter urral egyetértőleg a következőket  
hozom a bányakapitányság tudomására:

Az iparról szóló 1884. évi XVII. t.-c. 183. §-a c) pontja  
szerint a bányászat és kohászat nem esik ezen törvény rendel-  
kezései alá. Másrészt pedig az ált. bányatörvény 131. §-a közelebbről  
megjelöli a bányászat és kohászat üzleti terjedelmét illetőleg

\*: Erdélyben az ált. osztrák bányatörvény érvényét fen-  
tartotta az 1868. évi XLIII. t.-c. 12. §-a, az 1898. évi XXX. t.-c.  
9. §-a szerint pedig a bányajog Magyarország és a társországek  
közös ügye, míg a 68. és 69. §-ok az itt idézett törvénynyel nem  
ellenkező törvényeket ott szintén meghagyták érvényben. Ugy  
Erdélyben, mint a társországekban az ált. osztrák bányatörvény  
abban a formájában érvényes, amelyben az 1868. évi törvények  
találtak, tehát az azokra ki nem terjedő Orsz. bír. ért. módosításai  
nélkül, míg ellenben az 1868 óta történt változások egész terje-  
delmükben érvényesülnek ugy Erdélyben, mint a társországekban.

részletesen felsorolja mindazt, a mire a bányaadományozás a vállalkozót feljogosítja.

A meddig a bányászat és kohászat az idézett 131. §. keretében mozog, addig az illető vállalatok csak a bányatörvény rendelkezései alá esnek és bányarendőri illetőleg bányahatósági felügyelet alatt állanak.

A bányatörvény 131. §-a b) pontjából következik, hogy az adományozás a vállalkozót csak nyerstermények előállítására és forgalomba hozatalára jogosítja fel, amennyiben tehát a bányászati és kohászati vállalatoknak csak nyerstermények nyerése képezi a feladatát, annyiban az illető vállalatok nem tartoznak az ipartörvény rendelkezései alá. Mihelyt azonban az ily bánya- vagy kohóvállalatok a nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak, ez esetben ezen finomítóműhelyek és feldolgozási üzemágak tekintetében már az ipartörvény rendelkezései alá esnek.

Ennélfogva nem esnek az ipartörvény rendelkezései alá:

1. a fentartott ásványok kutatása, feltárása és lefejtésére szolgáló, vagyis a szó legszorosabb értelmében vett bányaművek;

2. az ércelőkészítő-művek, vagyis mindazon telepek, a melyeken a bányából kihozott fejtmények aprítása, osztályozása és töményítése történik;

3. a szénelőkészítő-művek, nevezetesen a szénosztályozó és a szénmosó-telepek, de úgy a 2., mint a 3. alattiak csak annyiban, amennyiben még kereskedelmi forgalomba nem került, vagyis közvetlenül a bányából kihozott fentartott ásványok (érc és szén) aprítását, osztályozását, töményítését, illetve mosását eszközlik;

4. a lugzás, foncsorozás és villamos kiejtés útján bányaterményekből és kohó-középtereményekből nyers fémeket előállító művek;

5. a nyers fémek előállítására szolgáló olvasztókemencék és egyéb készülékek;

6. azon pörkölkemencék, amelyekben a fentartott ásványoknak a 4. és 5. alatti kohósítás szükségképeni előműveletét képező pörkölése eszközöltetik;

7. kokszkemencék, amennyiben a szén termelése helyén állíttatnak fel (1884. évi XVII. t.-c. 25. §.).

8. briket-sajtók szintén, amennyiben a szén termelési helyén állíttatnak fel.

9. A kohóművekkel szoros kapcsolatban álló azok az üzemek, melyek a kohók mellékterményeit dolgozzák fel, vagy a kohósítás, lugozás stb. céljaira szükséges anyagokat a kohótelepen állítják elő;

10. a bánya- és kohótelepeken lévő kovács, ács, asztalos, drótkötél- és gépműhelyek, téglavetők és fűrészek, ha azokban



kizárólag a bánya- és kohóüzemhez szükséges eszközök és szerek készítettnek és javíttatnak.

A mennyiben valamely konkrét esetben a fentebbiekből folyólag a bánya, illetve az ipartörvény alkalmazásának kérdése minden kételet kizáró módon nem volna eldönthető, ilyenkor esetről-esetre a főbányahatóság a kereskedelemügyi ministerium, mint legfőbb iparhatósággal egyetértőleg fogja meghatározni, hogy vajjon az illető műhelytelep, vagy üzemág ki van-e véve az ipartörvény rendelkezései alól, vagy sem. (7569/899. Pm. r. sz.)

Az 1884. évi XVII. t.-c. 183 §-ának b) pontja szerint a bányászat és kohászat nem tartozik ugyan e törvény rendelkezései alá, ezen intézkedés azonban csakis a szigoruan vett bányászatra és kohászatra vonatkozik és nem alkalmazható az ezekkel összefüggésben levő iparágakra. Vagyis az ipartörvény nem nyer alkalmazást e vállalatoknál ott és mindaddig, ahol és a míg kizárólag a nyerstermény nyerése képezi az illető vállalat egyedüli feladatát. Mihelyt azonban a vállalatok e nyerstermény feldolgozásával is foglalkoznak vagy műhelyeket is tartanak üzemben, elvesztik említett jellegüket és minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartoznak. A jelen esetben a m—i kénsványár nem nyersanyag nyerésével, hanem a nyert nyerstermények kereskedelmi áruvá való feldolgozásával foglalkozik és ennél fogva, mint iparvállalat minden tekintetben az ipartörvény intézkedései alá tartozik. (63.554/1886. Fm. i. k. m. r.)

*Bányaurjog.*

3. §. A *bányaurjog* alatt azon fejedelmi jog értetik, melyhez képest bizonyos, természeti telepeken előforduló ásványok a fejedelm kizáró rendelkezése alá tartatnak fõnn.

A *bányaurjog* alá tartoznak mindazon ásványok, melyek fém-, kén-, timsó-, gálic vagy konyhasó tartalmuk miatt használhatók, továbbá a gálicviz, rajzla és földszurkok, végre mindennemű kő- és barnaszén.

Az ilyes ásványok *fõntartott ásványoknak* neveztetnek.

**V. sz. 1. §.** Az á. b. t. 3. §-a a *bányaurjog* fogalmát akként magyarázza, hogy a tovább megnevezettek mellett mindazon ásványok, melyek fém-, kén-, timsó- stb. tartalmuknál fogva használhatók, a *bányaurjog* tárgyait képezik, azaz *fõntartott ásványok*.

A bányahatóságok mindenekelõtt ezen törvényes fogalommal kell, hogy tisztába jöjjenek; mert a legtöbb, — különösen a színes kőzet és földnemek, — továbbá sok ugynevezett ásványviz stb. efféle, nagyobb-kisebb

mennyiségben tartalmazznak fémeket, kén-, sókat, stb. — sőt épp ezen alkatrészeknek köszönik a legtöbb ilyen közet földnemek és vizek ama tulajdonságokat, melyek miatt a közéletben különös értékkel bírnak. Mindazonáltal nem tekinthetők fenttartott ásványoknak, mert eme alkatrész műtani úton, nagyban való előállítására nem használhatók.

Ezen használhatóság megbirálására szolgáló mértéket a gyakorlati kohászat képezi. Ásványok, melyeknek alkatrészei eddigelé nagyban nem állítottak elő, a fenttartott ásványok sorából mindaddig kihagyandók, míg a tudomány haladása folytán meg nem találtattak az arra szolgáló módok és eszközök, s míg ilyeszerű nagyban való előállításuk a gyakorlati kohászat terére nem lépett.

Azon körülmény, hogy valamely fém-, kén-, timsó- gálic-tartalmánál fogva nagyban használható ásvány, eme egyes alkatrész előállítására valóban használható-e vagy sem, nem változtatja semmi tekintetben ama ásványnak fenttartott minőségét.

Aziránt felmerülő kételyek esetében, ha vajjon valamely ásvány a fenttartottak csoportjába sorozandó-e vagy sem, eme körülmények jól figyelembe veendőek, szakértők meghallgatandók. — vagy felsőbb helyre kérdés intézendő. Ha pedig a bányahatóságok megbízható adatokat szereztek, ásványok vagy vizek fentemlített alkatrészeinek eddig nem divott új előállítási módjáról, úgy felsőbb hatóságukhoz ez iránt azonnal jelentést tenni tartoznak.

A köölaj az ált. bányatörvény 3. §-ában felemlített földszuroknemüekhez tartozván, bányajogi szempontból kétségen kívül fenttartott ásványt képez, a minthogy nálunk mindig is annak tekintetett. (2784/1887. Fm. i. és k. m. r.)

Az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 15. §-ában az általános b. t. anyagi része hatályban hagyatván, a törvénynek a bányauri jogról szóló 3. §-a szerinte is változatlanul maradt. E szakasz szerint a bányauri jog alá tartoznak a *földszurok*ok is, mely általános, többes számban alkalmazott elnevezés alatt mindazon anyagok foglaltatnak, melyek földolaj, ozokerit, asphalt, földgyanta stb. nevek alatt ismeretesek, s melyeknek vegytani alkatrészei csak a külbefolyások által előidézett némi különbséggel ugyanazok. Mintán továbbá az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-a az ált. b. t.-ben engedett s 1859. október hó végéig a földbirtokos javára kiszabott kedvezményi időt csak a köszénre hosszabbította meg, s e szabályokban a földszurokról sem általában, sem különösen említés nem tétetik, nem létezik törvényes ok arra, hogy a földolaj (köölaj) mint a föld-



szurkok egyik faja a bányaúrljog alól, tehát a föntartott ásványok közül kivétessék. A bécsi cs. kir. földm. és keresk. miniszterium mint egy időben Magyarországra nézve is legfőbb bányaúrlóság 1862-ben és 1865-ben egyes esetek indokából akként intézkedett ugyan, hogy a földolajat és földgyántát a bányaúrljog alól kivétlenek nyilvánította, de eltekintve attól, hogy ez csak egy közigazgatási intézkedés volt, mely a törvény erejét meg nem dönthette, még figyelembe veendő, hogy ezen intézkedés csak Gácsországra és Krakkóra terjesztetett ki, s hogy az Magyarországon soha kihirdetve nem lévén, törvény erejével sem bírhatott és nem is birt. (17727/870. Fm. i. k. m. r.)

*I. A kőszénről.*

**Id. t. sz. 1. §.** Az általános osztrák bánya-törvény 3., 284. és 285. §-ai a kőszénre nézve Magyarországot illetőleg következőképen módosíttatnak: *a)* az állami kincstárba fizetendő bányavám (Frohne) a kőszéntől, jövő törvényhozási intézkedésig, egyáltalában megszüntetettik; *b)* a más földén, vagy földének gyomrában kőszén bányajogilag kiaknázó iparos, amennyiben közle és a földbirtokos között e tekintetben külön szerződés nem kötött, az eddig a kincstárnak fizetett bányavámost ezentúl a földbirtokosoknak bér gyanánt kiszolgáltatni tartozik; *c)* az 1859. október végéig a földbirtokosok javára s mások kizárásával kiszabott kőszénbányanyithatási és felkérhetési idő akkép élesztetik fel, hogy a törvényhozás máskénti rendelkezéseig, a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénkutatásra való engedély, annál kevésbé bányászati adomány, a bányaúrlóságok részéről senkinek ne adassék; *d)* földbirtokos nevezete alatt mindazon helyeken, hol a szabályozás és összesítés már megtörtént, vagy hol annak be nem hozhatása bíróilag kimondatott, szóval hol a volt urbéri birtok már véglegesen meg van alapítva: az illető tulajdonos tekintendő földbirtokos gyanánt, legyen az akár volt földesúr, akár volt urbéres. Hol azonban az összesítésnek még helye van: ott a bármely földön fölfedezendő kőszéntelep a volt földesuri birtok tartozékának nyilatkoztatik; *e)* a jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a kőszénre nézve bányajogositványok, mihelyt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik; *f)* aki 1859. november



első napja előtt más birtokán bányajogias kutatás mellett kőszénket fedezett fel, ugyanazon időben pedig a tulajdonos is kőszénre turzott és magának bányahatósági engedélyt is adatott: ez esetben az idegen turzó a fölfedezett kőszéntelepet a földbirtokosnak átengedni köteles; viszont a mondott időben turzott földbirtokos által netalán mellékesen fölfedezett más királyi adomány tárgyát tevő ásványtelep az egy időbeli idegen turzónak leszen átengedendő; g) az újonnan kiterjesztendő kedvezményi idő alatt idegen turzó által mellékesen, egyéb ásvány kísérete nélkül, fölfedezendő kőszéntelepek szintén a földbirtokosnak lesznek, egyezség nem sikerülte esetében átengedendők; ha pedig a turzó vagy az adományozott bányatulajdonos másnemű ásvány termesztése mellett kőszénket is állitana elő: az utóbbit az általános bányatörvény 124. §-a értelmében a termesztési költség aránylagos megtérítése mellett a földbirtokosnak odaengedni köteles.

1. Az országbirói értekezlet határozatainak szentesítése előtt hatóságilag adományoztatni kért. illetőleg a hatóságnál e célból bejelentett kőszéntelepnyitásokra nézve, az ezen bejelentések folytán a bejelentő felek által szerzett bányajogositványok ezentul is teljes épségükben és az általános bányatörvény rendelkezéseihez képest egész terjedelmükben fentartandók.

2. Minden ezután kiadandó kutatási vagy adományozási okmányba felveendő azon záradék, miszerint a kőszénbányák művelése az országbirói értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1-ső §-hoz képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett történhetik, szabadságában állván az illető földbirtokosnak még akkor is, midőn maga a kőszénket termelni nem kívánja, kizárni saját földbirtokában a kőszénbánya nyitástól minden idegen bányamivelőt, amennyiben az az országbirói értekezlet határozatainak kihirdetése előtt vagy 1861-ki július hó 28-ig nem nyert szabad kutatási engedélyt vagy bányászati adományt.

3. Ki saját földjén vagy a földbirtokos beleegyezésével idegen földön kíván kőszénbányát nyitni vagy



mivelni, az mint bármely más bányavállalkozó köteles maga számára turzási vagy adományozási okmányt az illetékes bányahatóságnál kieszközölni; tisztében állván ezen utóbbinak a meglevő törvényes kellékekről meggyőződni s ezáltal a bányászatnak a törvényszerű ol-  
talmat biztosítani.

4. Ha szabad királyi, vagy XVI. szepesi, hajdu, jászkun vagy más ilyféle kiváltságos városok és általában oly községek területén szándékoltatik a kőszénbányanyitás, melyekben az urbéri szabályozás vagy már végbement, vagy annak épen helye nincs és nem is lehet, és ha az ilyféle nem földesuri vagy az igen sok részre osztott közbirtokossági területeken a kért vájnamérték vagy vajnatelek több birtokos földje alatt huzódik el, melyek mindegyike különvéve kisebb, hogysen a bányatörvény 42. és 46. §§-ai értelmében törvényes vajnamértéket befedhessen: akkor az országbirói értekezlet VII. részének 1-ső fejezetében, jelesen annak 1-ső §-ában c) alatt említett földbirtokosi beleegyezés megadottnak tekintendő, mihelyt az a városok és más községek törvényes képviselőiségei vagy előljáróságai, illetőleg a közbiztonsági képviselőiségek által írásban nyilvánítottatott.

5. Az ideiglenes törvénykezési szabályok 15. §-a által ideiglenesen hatályban meghagyott általános osztrák bányatörvény XI. fejezete értelmében, az adományozás alá eső bárminemű bányatelkek után fizetendő mértékilleték, az eddig divatozott törvényes szokás szerint ezen-  
túl is, ellenben az általános osztrák bányatörvény 219. §-a értelmében járt, de ő cs. s ap. királyi Felségének f. é. Szentgyörgyhó 28-án kelt legmagasabb határoz-  
ványával Magyarországra nézve is megszüntetett bányavám, a kőszénbánya utáni vám kivételével, csak az 1862-ik évi pünkösdhó 1-ig terjedő időszakra lesz beszo-  
dendő.

A kőszén után járó bányavámnak az államkincstár javára leendő beszedése pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-ának a) pontja értelmében csak annyiban eszközözlendő, a mennyiben az érintett bányavám az 1861/2 közigazgatási évnél az idézett törvénykezési szabályok kihirdetését követő negyedik évnegyed előtti időszakából volna hátralékban.

. . . . .

8. Az országbirói értekezleti határozatok 53., 54. §§-ai által az általános bányatörvénynek a földterületek és vizeknek a bányászat érdekében szükségparancsolta átengedéséről szóló IV. fejezete változást nem szenvedett. (13,622/1862. sz. udv. rend.)

83. §. Mindazon birtokokra nézve, melyek a volt jobbágyoknak törvény szerint tulajdonává váltak, a jobbágyi és nemesi birtok közötti különbség teljesen megszűnik. 84. §. A 2. és 83. § ok alapján mindazon jogok, a melyek a bányatörvény értelmében a volt földesurakat illetik, a volt jobbágyoknak jutott, vagy jutandó területeken az utóbbiakat fogják illetni.

1871. LIII. t.-c. A jog és birtokviszonyok rendezéséről.

Azonban ily jogokra nézve a birtok rendezése előtt a volt földesurak részéről kötött és a rendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződések és a bányatörvények értelmében eddig szerzett bányajogok, eddigi joghatályukkal érintetlenül maradnak.

76. §. Az igazságügyi miniszter felhatalmaztatik, a telekkönyvi rendeleteket ideiglenesen, a törvényhozás további intézkedéseig, rendeleti uton módosítani a következő irányban :

1886. XXIX. t.-c. A telekkönyvi betétek szerkezetéről.

3. hogy az ország azon részében, a melyben az id. törvénykezési szabályoknak a bányáügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jogosultság a telekjegyzőkönyvek, illetőleg telekkönyvi betétek B. lapjaira bekebelezhető vagy előjegyezhető jogok közé soroztassék ; a mely bekebelezés vagy előjegyzés azonban a volt földesurak részéről kötött és az 1871. évi LIII. t.-c. 84. §-ának második bekezdése szerint a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már foganatba vett szerződéseken alapuló jogoknak és a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak sérelmére nem szolgálhat.

**Igazs. rendelet,** a köszénkutatási, köszénbányanyitási és köszénkiaknázási jog bekebelezése és előjegyzése tárgyában.

Az 1886. évi XXIX. törvénycikk 76. §-ának 3. pontjában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem :

1. §. Az országnak azon részében, melyben az



ideiglenes törvénykezési szabályoknak a bányáügyekre vonatkozó VII. része érvényben van, a földtulajdonost megillető és általa másra átruházott kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jogosultság a közönséges telekjegyzőkönyvben illetőleg telekkönyvi betétben a B) lapon az illető birtokrészletekre a telekkönyvi hatóság által bekebelezhető, vagy előjegyezhető jogok közé soroztatik.

E bekebelezés vagy előjegyzés által a bányajogok megszerzésére nézve a bányatörvényekben előírt szabályok nem érintetnek, hanem a bekebelezésnek vagy előjegyzésnek csak az a hatálya van, hogy a bekebelezett, vagy előjegyzett jog a bányatörvényekben előírt feltételek mellett a földtulajdonos személyében történt változástól függetlenül érvényesíthető. (6. §.)

2. §. Az 1. §-ban említett jogok bekebelezésére és előjegyzésére nézve, a mennyiben a jelen rendelet kivételt nem tartalmaz, a telekkönyvi rendeleteknek a dologi jogok telekkönyvi bejegyzésére vonatkozó intézkedései megfelelően alkalmazandók.

3. §. A kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jognak a közönséges telekjegyzőkönyvben vagy telekkönyvi betétben való bekebelezése, vagy előjegyzése a bányatörvények értelmében mások által a telekkönyvi bekebelezés vagy előjegyzés előtt szerzett bányajogoknak és a mennyiben a bejegyzés volt urbéres birtokra vonatkozik, a volt földesurak részéről kötött, az 1871. LIII. törvénycikk 84. §-ának második bekezdése szerint, a birtokrendezés alkalmával kimutatott vagy már fogamatba vett szerződéseken alapuló jogoknak sérelmére nem szolgálhat.

4. §. A bekebelezett vagy előjegyzett kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási jogra zálogjogi bejegyzések nem eszközölhetők.

Ennek a jognak, élők közti jogügylet vagy öröklés alapján való további átruházása azonban a telekjegyzőkönyvbe, illetőleg a telekkönyvi betétbe bejegyezhető. E bejegyzésre nézve telekkönyvi rendeletek szabályai megfelelően alkalmazandók.

5. §. Ha akár az eredeti bejegyzés, akár a későbbi átruházás valamely telekkönyvi birtokrészletnek egy meghatározott részére vonatkozik, szabályszerű vázlatrajz mutatandó ugyan be (telekk. rend. 56 §-a), de a birtokrészlet szétdarabolása és lejegyzése mellőzendő és



csupán a vázlatrajzra való utalással tüntetendő ki, hogy a bejegyzett jog a telekkönyvi birtokrészletnek melyik részére vonatkozik.

6. §. Ha az az ingatlan, melyre a köszénkutatási, bányanyitási és köszénkiaknázási jogosultság bekebelezetett vagy előjegyeztetett, birói árverés alá kerül, az árverésnek az érintett jogosultság fentartásával vagy a nélkül való elrendelésére és az utóbbi esetben e jogosultság egyenértékének a sorrendi tárgyaláson való felszámítására nézve az 1881 : LX. törvénycikk 163. és 191. §§-ainak a szolgalmra vonatkozó rendelkezései a dolog természetének megfelelően alkalmazandók (2819/1888. Igazs. m. r.).

Felmerült eset alkalmával D. község előjárósága hivatkozással az 1862. évi szeptember hó 3-án 13622. sz. alatt kelet udvari rendelettel helybenhagyott utasítás 4. pontjára, netaláni félreértések elkerülése és a szándékolt bányászat akadálytalan létesíthetése céljából úgy a maga nevében, valamint az egyes földbirtokosok képviselőjében is, akiknek egyes darab földjei különvéve kisebbek, hogysem azok a bányatörvény 42. és 46. §§-ai értelmében egy törvényes vájnamértéket befelhessenek, beleegyezését adja abba, hogy a nevezett társulat ásványszénre kutathasson és a bányahatóságnál az adományozást kieszközölhesse.

Az adományozás meg is történt, de az ellen II. felfolyamodván, felfolyamodásában tagadja, hogy a községi előjáróság, mely a községi birtokra nézve maga is szerződő fél, a kisebb földbirtokosokra nézve az 1862. évi 13622. sz. udvari rendelet alapján érdekeltségénél fogva hatósági nyilatkozatot tehetne. Ezen tárgyban kelet a 45231-1891. évi P. M. rendelet, mely a következőket mondja: Ezen érver figyelembe vehetőnek nem valálom, mert semhol kimondva nincs, hogy a községi előjáróság ilyen kettős irányú tevékenységet nem gyakorolhatna, sőt ellenkezőleg természetesnek tűnik, hogy a községi előjáróság a többség jóváhagyása mellett szerződéses megállapodásra léphessen oly ügyekben, a melyekben a község, mint vagyonszerző jogi személy van érdekelve és hogy egyszersmind hatóságként működjen, mikor az ügyek ebből közreműködését igénylik. Nem láthatom be, hogy a községi előjáróság ezen esetben érdekeltségnél fogva miért volna hatósági tevékenységében akadályozva, annál kevésbé, mert objective indokoltnak mutatkozik, hogy az előjáróság a nagyobb területet képviselő birtokosok vagyis a birtokosok többsége mellett működjen sanctionálól, különben a kisebb birtokosok, szemben a többiekkel, károsodást nem szenvedtek: minthogy ők ugyanazon szerződéses előnyokban részesülnek, mint amazok. (45231-1891 sz. P.m. r.)

A mi pedig azon kifogást illeti, hogy a községi beleegyező nyilatkozat kiállítására nem a községi előjáróság, hanem a községi képviselőtestület lett volna jogosult, ezt szintén figyelembe vehetőnek nem találtam, mert eltekintve attól, hogy a kérdéses udvari rendelet 4. pontja vagylagosan vagy a képviselőségre, vagy



az előljárásságra ruházza ezen jogot. a községi ügyekről szóló 1886. évi XXII. t.-c. 32. és 62. §§-aiban foglalt határozatok értelmében is a kérdéses nyilatkozatok kiállítása csakis a községi előljárásság hatásköréhez tartozhatik, mivel az a törvény vagy törvényerejű rendelet által nincs a képviselőtestületi közgyűlésnek fenntartva. (34176/1895. Pm. r.)

Köszénadományozási tárgyalás alkalmával, ha a birtok-elkülönítési ügy még befejezve nincs, a köszénbányanyithatási jog a földesurat illeti meg. (11632/1875. Fm. i. k.) Köszénbirtokosi jogok följegyzése szükségtelen, minthogy előforduló eset alkalmával azok ugyis érvényesíthetők. (33401/1879. sz. Fm. i. k. m. r.) Az á. b. t. 23. §-a szerint szabadkutatás egy általános kutatási engedély alapján szereztetik, az ásványok minőségére való tekintet nélkül, mely szabály fogantatására nézve annyiban szenvedett módosítást, mennyiben az ideigl. törv. szabályok VII. R. 1. §. c) pontjának értelmezéseül az 1862. évi 13622. sz. udvari rendelettel kimondatott, hogy minden ezután kiadandó kutatási s ebből kifolyólag szabadkutatási okmányba felveendő azon záradék, miszerint az ideigl. törv. szabályok VII. R. 1. §-ához képest köszénre kutatni csakis az illető tulajdonos beleegyezése mellett lehet. Ezen rendelet szerint tehát a bányahatóság tiszte minden kellőleg bejelentett szabadkutatást elfogadni s arról a bizonyítványt a fennemlitett záradékkal kiadni, miáltal a szabadkutató figyelmeztetik, hogy a bányahatóságtól nyert jogosítvány köszénre nézve csak akkor lép érvényre, ha a szabadkutató ezen jogosítvány használatba vétele iránt a földtulajdonos vagy engedményesének beleegyezését kinyerte. (1880. Fm. i. k. m. r.) Köszénjogra vonatkozó szerződés a bányakapitányság által érvényesnek elismerendő, míg érvénytelensége be nem igazoltatik, vagy törvényes uton ki nem mondatik. (1881. Fm. i. k. m. r.) Az ideiglenes törvénykezői szabályok VII. R. 1. fejezete 1. §. d) pontja intézkedéseinek kétségtelenül nincs más célja, mint elejét venni a bányászat érdekével ellenkező azon bizonytalan állapotnak, mely a földbirtokra nézve fennáll oly helyeken, hol az összesítés még meg nem történt, s mely beállhatna a bányászatra nézve oly helyeken, hol az összesítésnek még meg kell történnie. Hol tehát a birtokrendezési eljárás már annyira előre haladt, miszerint a volt földesuri birtok a volt urbéresék birtokától el van különítve, s ennél fogva nem lehet már tartani attól, hogy a birtokváltozások által a bányászat folytatásában zavarok állhatnak be, ott az adományozás, hol azt a birtokos kéri, egyedül azon okból, mert a végrehajtási eljárás még teljesen nem eszközöltetett, meg nem tagadható. Földtulajdonos, ha saját területén köszén-jogosítványt kér, nem utasítható törvény útjára, másoknak nem bizonyított magánjogi igényei miatt. (17485/882. sz. Fm. i. k. m. r.) Köszénnél rendszeren csak kettős, szükség esetén egyes bányamértékek is adományozhatók. (21764/882. sz. Fm. i. k. m. r.) Köszénjog iránti szerződések felbontását vagy megsemmisítését kimondani a bányakapitányság nincs hivatva. (5289/1882. Fm. i. k. m. r.) Köszén-jogosítványok adhatók oly helyeken, hol a birtokrendezés meg történt, de végrehajtva nincs. (23815/1882. sz. Fm. i. k. m. r.)

4. §. A só tekintetében fönnálló államegyedáruság külön törvények által szabályoztatik.

**V. sz. 2. §.** Vonatkozással az á. b. t. 4. §-ára, — magánfeleknek konyhasót tartalmazó telepek és források felkeresésére és feltárására kutatási engedélyek, — azok lefejtésére vagy kihasználására adományozások a bányahatóságok részéről nem adhatók. Sőt inkább kötelezve van minden bányahatóság, mihelyest kősó vagy sósforrások új lelhelyéről tudomást szerez, ezen új lelhetről a legközelebbi illetékes pénzügyi hatósághoz körülményes jelentést tenni, hogy ez az államegyedáruság károsítását megfelelő intézkedések által megakadályozza.

*Az állam só-  
egyedáru-  
sága.*

Az állam vállalatai azonban, melyek konyhasónak, mint az egyedáruság tárgyának termelésére irányulnak, sem kutatási engedélyeknek, sem adományoknak nem tárgyai, — és adózás vagy felügyelet tekintetében nem állanak a bányahatóságok alatt, — hanem kizárólag a pénzügyi hatóságok és sóbányahivataloknak vannak alárendelve, melyeknek köztekintetekből vagy rendőri szempontból való ellenőrzésére csak a politikai hatóságok hivatvák.

1. §. A só (chlornatrium) az országos jövedék tárgyát képezi.

*A sójóművek  
iránti törvé-*

2. §. Minden, az ország határán belül földszint vagy föld alatt, természetben, tisztán, vagy más anyagokkal vegyesen előjövő vagy műton termelt só kizárólag az ország tulajdona.

*nyek és sza-  
bályok hatá-  
talos össze-  
állítás.*

3. §. A sótermelés kizárólag az ország joga s csak az ország van jogosítva a földszint vagy föld alatt levő sót kiaknázni vagy sót sósvizből előállítani.

4. §. Ha valaki bármiféle üzletág mellett mellékesen konyhasót termel, tartozik azt a kincstárnak átengedni.

5. §. Az előbbeni szakaszban említett eset alól kivéttik azon lugsó (digestio), mely a salétrom készítésénél áll elő, mely sósavas és kénsavas káli vegyülettel csak csekély, mintegy 14% konyhasót tartalmaz.

6. §. Aki sótelepet, sósforrást, vagy más anyagokkal vegyes konyhasót fedez fel, köteles azt a legközelebbi pénzügyi hatóságnak bejelenteni.

7. §. Jogában áll az államnak mindenütt, hol sóbányák léteznek vagy újak nyitvatnak, az üzemhez és raktárakra szükséges földterületet az azon lévő épületekkel együtt kisajátítani.



8. §. A kincstárnak jogában áll azon sósforrásokat, melyeket kincstári használatra alkalmazhatónak nem talál, a kincstár jogainak megőrzése céljából betömetni, vagy bármily más módon használhatatlanná tenni.

9. §. A királyhágóntúli és Máramarosmegye községei — a törvényhozás netaláni máskénti intézkedéseig — meghagyatnak azon sósforrások élvezetében, melyek határaikban a föld gyomrából szabadon felfakadnak, de ezen sósforrások használata, az ellenőrzési szabályok megtartásával, csak pénzügyminiszteri engedély mellett gyakorolható.

10. §. A pénzügyi hatóság engedélye nélkül tilos.

a) ugy saját, mint idegen földterületen kősót, vagy sót tartalmazó anyagokat ásni ;

b) sósforrásokat nyitni ;

c) konyhasót azok vegyelemeiből összeállítani ;

d) sót vizből, földnemüekből vagy ásványokból kiválasztani, legyen bár a folyadék tengerből, forrásból vagy megsósult vizekből meritve, vagy valamely iparüzleti hulladékból előállítva még akkor is, ha a víz megsószására használt só akár kincstári raktárakból származott, akár nem.

- - - - -

*Bányajogosítványok.*

5. §. A fönttartott ásványok fölkeresése vagy művelése csak **jogosítvány** nyerése után kezdetthetik el.

Ezen **jogosítványok** vagy kutatási térek (kutatási telkek 15—22. §§.) kijelöléséből, vagy bányamértékek (vájna- vagy külmértékek) adományozásából vagy bányászati engedélyekből (40—97. §§.) állanak.

6. §. Az ilyes **jogosítványok** adására s a bányamiveles törvényszerű üzlete fölötti örökösre a bányahatóságok rendelvek. Ezen törvényben ott, hol egyszerűen bányahatóságokról van szó, csak az első bíróságu (folyamodásu) bányahatóságok érletnek.

*Ezen folyamodásu bányahatóságok.*

**V. sz. 3. §.** Az á. b. t. 6. §-a rendel. hogy a törvényben igen gyakran előforduló ezen kifejezés: *bányahatóságok* alatt mindig csak az elsőfolyamodásu bányahatóságok értenődök ; — az á. b. t. 225. §-a pedig kijelenti, hogy a bányatörvény elsőfokú végrehajtására a bányakapitányságok rendelvek, még pedig vagy közvetlenül, vagy közvetve a kirendelt bányabiztosok által.

Ebből következik, hogy a bányakapitányság az első felelős hatóság azon hivatalos hatáskör gyakorlásánál, melyet a bányatörvény a bányahatóságoknak általán előszab. a bányabiztosok pedig csak a bányakapitányság kirendelt közegeinek tekintendők, kiknek hivatalos eljárásukért utóbbi mindig felelős marad.

Feleknek vagy más hatóságoknak a bányabiztos-ságok hivatalos eljárása elleni panaszai ugy tekintendők és azok elbirálása körül oly eljárás követendő, mintha ama panaszok a bányakapitányság székhelyén működő bányahatósági tisztviselők ellen emeltettek volna.

Miután a bányakapitányságok felelőssége, — addig, míg ezekre az ügyeknek testületi kezelése és eljárásukért való testületi felelőssége ki nem szabatik, — a bányakapitány személyében összpontosul, a bányakapitány kötelessége marad, alárendeltjeinek, tehát a bányabiztosoknak is, hivatalos működését szigoruan ellenőrizni, ezek iktató könyveinek rendes és azonnali beterjesztése és megvizsgálása által hivataloskodásukról meggyőződést szerezni, — törvényellenes eljárásokat megróni vagy módosítani, még akkor is, ha a felek részéről panasz nem emeltetett is, és a szabályszerű fegyelmi felügyeletet a bányabiztosok fölött is gyakorolni.

Habár a bányabiztosok célja nem volna elérhető, ha azoknak egy bizonyos hatáskör ki nem szabátnék, és habár ezen végrehajtási szabályokban többször lesz szó azon hivatalos teendőkről, melyek külön a bányabiztosok kötelességévé tétetnek, ezen körülmény mégis csak az előljáró bányakapitánynyal szemben ró hivatalos felelősséget a bányabiztosra, — míg szolgálati kötelességeinek teljesítéseért, mint államhivatalnok, a bányabiztos más felelősséggel nem bír, mint a bányakapitányság más tisztviselője. Erre vonatkozólag a közelebbi határozatok később kibocsátandó szolgálati szabályzatokban fognak foglaltatni.

A bányabiztosok hivatalos intézkedései, rendelkezései és nyilvános okmányai tehát elsőfolyamodásu bányahatóságok intézkedéseinek lévén tekintendők, ugyanazon idő alatt válnak jogerejüvé, mint maguk a bányakapitányságokéi, — hacsak utóbbiak által időközben hivatalból, vagy az érdekelt felek kérelmére meg nem változtatnak : — és a bányabiztosok ily intézkedései ellen épugy lehet másod- vagy harmadfokulag felfolyamodni, mintha közvetlenül a bányakapitányságok által adattak volna ki.

Ha a bányabiztos hivatalos hatáskörét, jelen végrehajtási szabályokat, általános szolgálati utasításait, vagy az előljáró bányakapitány által adott különös utasításokat tullepte, jogtalan eljárásért felelős és a körülményekhez képest az államtisztviselők számára előírt fegyelmi eljárás alá vonatik.



*Bánya-jog-  
sítv. szerzé-  
sére való ké-  
peség.*

7. §. A ki törvény szerint ingatlan tulajdont szerezhethet és bírhat, az bányamívelési jogositványok nyerésére és bányák birtokának szerzésére is képes.

**V. sz. 4. §.** Ingatlan tulajdon bírásának a 7. §-ban előre feltételezett képességének megítélésénél, a bányahatóságok figyelmeztetnek, hogy ezen birási képesség jogi és politikai szempontból bírálendő meg.

Mennyiben támadhatnak jogi szempontból kételyek oly ingatlan szerzése körül, melyvel bizonyos kötelezettségek járnak, az általános polgári törvénykönyv (különösen kiskorúaknál, gyámkorúaknál és gondnokság alatt levőknél) határozza meg.

(Hogy az állami alattvalók, vagy idegenek bizonyos osztályai [p. o. papi rendek, szerzetesek, izraeliták, törökök stb.] mennyiben és mely koronaországokban vannak eltiltva ingatlan vagyon szerzésétől, — azt a politikai törvények szabják meg.)

Kötelessége e szerint a bányahatóságoknak a fönntálló vagy jövőendőben hozandó ez irányu törvényekkel és szabályokkal megismerkedni s törvénytelen eljárás kikerülése végett, kétséges esetekben, az illetékes hatóságokhoz felvilágosítás végett fordulni.

*Bányabirtok-  
tilalom.*

8. §. Azon hivatalnokok, kik oly hatóságnál alkalmazvák, melyet a bányaművelésrei közvetlen nyilvános felügyelet, vagy a bányai ügyek fölötti első határozás illet. továbbá az ilyes hivatalnokok feleségei és atyai hatalom alatt álló gyermekei, ezen hatóság járásában sem bányát nem művelhetnek, sem pedig bányatulajdont nem szerezhhetnek s nem bírhatnak.

*a. l. f. bányaművelési-  
hatóságoknál alkalmazottakról  
nézve.*

**V. sz. 5. §.** Az á. b. 1. 8. §-ában kimondott azon tilalom, hogy elsőfolyamodásu bányahatóságoknál alkalmazottak és azoknak a törvényben megjelölt hozzátartozói — azon bányakapitányság kerületében, melynél alkalmazva voltak, bányabirtokot nem szerezhhetnek és bányaművelést nem üzhetnek, általános és kivétel nélküli és ép ugy vonatkozik a bányakapitányságnál, mint az alája rendelt bányabiztosságoknál alkalmazott tisztviselőkre. Ennek alapján ezen tisztviselők, azok nejei és atyai hatalom alatt levő gyermekei, nemcsak hogy el vannak tiltva azon bányahatóság kerületében, melyben elsőik szolgálnak, a bányajogositványok szabad szerzésétől, hanem az elsőfolyamodásu bányahatóságoknak tiltva van ezeknek kutatási engedélyek, zártkutatmányok bánya- és kültelek, bányarészek és részvények közvetett vagy



közvetlen szerzését megengedni, mert ellenesetben ily eljárás -- mint törvényellenes, -- semmisnek nyilváníttatnék és következményeiért a bányakapitány vonatnék felelősségre.

Ha ily tisztviselők, vagy azoknak az á. b. t. 8. §-ában megnevezett hozzátartozói bányatulajdont bírnak, úgy azok azon bányakapitányságnál, melynek hivatali kerületében az illető bányabirtok létezik, semmi esetben sem alkalmazhatók vagy oda át nem helyezhetők és minden bányakapitány, -- ha ily törvényellenes birtokviszonyról tudomást szerez, -- köteles azt azonnal a pénzügyminisztériumnak bejelenteni.

Azon esetben, midőn fentnevezett tisztviselők, vagy azoknak a törvényben megnevezett hozzátartozói, öröklés, ajándékozás, vagy más módon jutnak ily egész bányabirtokok, részek vagy részvények birtokához és ezeknek tárgyai azon bányahatóság kerületében fekszenek, melynél az illető tisztviselő alkalmazva van, az köteles ezen birtokbajutás idejétől számított egy év alatt ezen birtokot elidegeníteni, ellenkező esetben az érdekelt hivatali kerületből elhelyezendő, vagy ha az áthelyezésnek magát alávetni nem akarja, a szolgálatból elbocsátandó.

Minden bányakapitány köteles ily közvetett szerzés eseteit azonnal a pénzügyminisztériumnak bejelenteni és ha az előirt elidegenítés idejekorán nem történik meg, véleményes jelentését az érdekelt tisztviselő elleni további eljárás megindítása végett felterjeszteni.

Az elidegenítés vagy áthelyezés bekövetkeztéig az érdekelt tisztviselő, saját vagy hozzátartozói bányabirtokára vonatkozó hivatalos eljárásokra hivatalos befolyást nem gyakorolhat.

Ha ezen §-ban felsorolt törvényellenes birtokszerzés esetei magára a bányakapitány személyére vonatkoznak, úgy a rangban a bányakapitány után következő bányakapitánysági tisztviselő, köteles az ez irányu jelentést a pénzügyminisztériumnak megtenni.

**V. sz. 6. §.** (A 180/1900. sz. Pm. r. hatályon kívül helyezte.)

*6. Bányahatóság által a tisztviselőkhöz és családokhoz.*

**9. §.** Minden bányáknál és hutáknál s minden bányászati és hutászati tárgyakra vonatkozó ügyekben egyforma mérték és súly behozatala rendelendő és pedig:

*Alkalmazás és súly.*



- a) hosszmértékül, a bécsi öl ;
- b) térmértékül, a bécsi négyszögöl ;
- c) test- vagy űrmértékül, a bécsi köb-öl ;
- d) kereskedelmi mértékül, a bécsi mázsa, hol a különös vámtörvények mást nem rendelnek ;
- e) pénzmértékül, a bécsi mark.

Ott, hol a metre-mérték és súly van behozva, ez marad érvényes.

10. §. Ha bányászati és hutászati ügyekben más mértékekre vagy súlyokra történik hivatkozás, ezeknek az előadott alapmértékhez szamszerű aránya hozzá melléklendő.

**V. sz. 7. §.** Hogy az á. b. t. 9. és 10. §§-ainak kellő érvény szereztessek, a bányakapitányságok kötelessége, ezen szabályzatok többszöri kihirdetése által odahatni, hogy a törvényesen előirt mértékek és súlyok a kerületükhöz tartozó bányaműveknél lassanként fogamatba vétessenek. Hogy azonban egyes bányakerületek, vagy az egész kerületre vonatkozólag azoknak törvényes uton való behozatala akadályokba ne ütközzék, a bányahatóságok előljáró főbányahatóságukhoz ez iránt oly célból kötelesek ajánlatokat tenni, hogy ezek azután a további intézkedéseket meglehessék.

(Az elsőfolyamodásu bányahatóságoknak ellenben jogában áll a törvény értelmében odahatni, miszerint az eddig divatozott, a törvényes mértékek és súlyoktól eltérő, mértékek és súlyok változtatása, melyek helyi, gazdasági vagy más, politikai viszonyoknál fogva még meg nem változtathatók, akként egyenlítettessék ki, hogy a divatozó mértékek és súlyok mellé a törvényes mértékek hozzácsatoltassanak, mire a bányavállalkozóknak kellő határidő szabandó. Ezen határidő betartására az á. b. t. 224. és 225. §§-ai értelmében kell törekedni.)

Ha végre a bányahatóságokhoz bányavállalkozók oly beadványai érkeznek, melyek helyi, a törvényes mértékek és súlyoktól eltérő adatokra vonatkoznak, a nélkül, hogy ezeknek a törvényes alapmértékekhez való aránya határozottan kitüntetve lenne, — ily beadványok előleges érdemleges elintézés nélkül visszatartandók.

(Az ált. b. t. 9. és 10. §-ait az 1874. évi VIII. t.-c. a métermérték behozataláról, az annak 18. §-ában foglalt, a térmértékekre vonatkozó kivétellel és az 1899. évi XXXVI. t.-c. a korona-értékben való kötelező számítás behozataláról hatályon kívül helyezte.)



Egy *bányaöl* hossza tüzetesen véve = 2·0258 méterre állapítatik meg; a gyakorlatban a 4-ik tizedszámnak mellőzése a bányakapitányság belátására bízotván. (18.984/1875. sz. Fm. i. k. m. r.)

**11. §. Oly bányák, melyek helyfekvésüknél és hasonló birtoküzleti vagy más viszonyoknál fogva természetes összeköttetésben állanak, egy bányamegyévé egyesíthetnek.**

*Bányamegyék.*

A bányamegyék területének meghatározása, s az azok alakítása iránti intézkedés, az érdekeltekkel egyetértőleg a bányahatóságokat illeti.

Minden bányamegye meghatározott névvel jelölendő meg.

**V. sz. 8. §.** Az á. b. t. 11. §-ában előszabott alakítása a bányamegyéknek a bánya- és kohóművek lendületének, hatalmas fejlődésének és áldásos felvirágzásának csiráját hordja magában és azért a bányahatóságok által ezen jelentőségteljes értelemben fogandó fel, hogy arra a törvény valódi szellemében hathatósan befolyhassanak.

Az á. b. t. 31., 43., 44., 64., 74., 91., 274., 280. stb. §§-ai, vonatkozással a bányamértékek legcélszerűbb alakjára és nagyságára, a műrevalóság meghatározására, a megyetárnákra, a kutató vájásokra stb. zárt bányamegyék alakítását feltételezik. Ezenkívül nagyszámu közhasznú vállalatok, főfeltárások, segédvájások, tavak, vízvezetékek, utak, szállító pályák, gépek, előkészítő és kohóművek, segélypénztárak, kórházak, iskolák stb. teremthetők zárt bányakerületek bányavállalkozóinak egyetértő összműködése által. Vállvetett együttműködés által a legtöbb oly akadály elhárítható, melyek súlya alatt az elszigetelt bányaművek elvesznek. Ezen egyesülés által a testületi szellem felébresztetik, mely közös támogatásra és a közjólét emelésére minden irányban áldásosan hat.

A bányahatóságok tehát hivatalos kerületükben a bányamegyék alakításával azonnal kell hogy foglalkozzanak, — és eme feladatra, mihielyt valamely vidéken a bányászat, több önálló bányabirtok keletkezése által terjeszkedni kezd, továbbra is kellő figyelmet fordítani kötelesek.

Hogy a bányamegyének alakítása, több önálló bányavállalatnak egy és ugyanazon völgyben, hegyoldalon stb. hasonló üzemviszonyok között való létezését föltételezi, magától értetik.



Minden bányakapitányság köteles lesz tehát hivatalos kerületére vonatkozó lehetőleg tökéletes átnézeti térképet (táborkari térképeket stb. e. f.) beszerezni, az annak területén létező fennálló bányászatok berajzolása által az abban folytatott bányászat képét megalkotni és ezen vázlat nyomán azután az alakítandó bányamegyék tervezetét elkészíteni.

Ezen tervezetek az illető területek kiválóbb bányabirtokosainak azon felhivással küldendők meg, hogy azok tárgyában a kérdéses területek minden bányabirtokosával tanácskozzanak, a kitűzött határidő lejártával pedig egy kijelölendő helyen közös tanácskozásra összeüljenek, mely tanácskozásban lehetőleg a bányakapitány vagy a bányakapitányság egy jártas és bizalomra méltó kiküldöttje tárgyalást vezető biztos minőségben veszen részt, mely a kalommal, az ilyszerű egyesülés előnyeinek kifejtése mellett, a bányamegyék alakítására és azok névválasztására hatni köteles.

Minden ily tanácskozásról jegyzőkönyv veendő fel és a szükséges véleményes jelentés kíséretében a főbányahatóságnak felterjesztendő. Utóbbi fog azután a fölött határozni, vajjon a bányamegye ajánlott alakítása megerősítendő-e, vagy mily további tárgyalások veendők még ez irányban foganatba, vagy végre, hogy — a bányabirtokosok bele nem egyezése esetében, — a bányamegye fennforgó köztekintetek indokából nem mondandó e ki hivatalból megalakultnak. A bármely módon megalakult és a főbányahatóság által megerősített bányamegyékről a bányakapitányság (a *II. minta* szerint) följegyzést vezet és eme följegyzésbe az egész bányamegyét érdeklő fontosabb eseményeket időről-időre beiktatja.

A megerősített bányamegyék, nevük, fekvésük és kiterjedésük megjelölése mellett, azon koronaországban, melyben léteznek, közhirrre teendők és egy jól rendezett jegyzékben a pénzügyminisztérium tudomására hozandók.

Ugyanazon eljárás követendő, ha idők folytán egy vidéken keletkezett új vállalatok által, új bányamegyék alakításának feltételei jelentkeznek.



12. §. Az álladalom bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá vetvők, mint a magánosokéi.

*Az állam bányászati vállalatai.*

**V. sz. 9. §.** Habár az á. b. t. 12. §-a azt határozza, hogy az államnak bányászati vállalatai ugyanazon határozatok alá esnek, mint a magánosokéi, ugy ezen intézkedések, a mennyiben a közvetlen új szerzésekre (az á. b. t. 278. §-ában jelzett megszorítással), a bányatulajdonra és az azzal kapcsolatos jogokra, a munkában tartás, a szünetelés és az adózásokra nézve ugy értendő, hogy e tárgyban a közvetlen kincstári művezetőségek a törvényben előirt szabályoknak föltétlenül megfelelni kötelesek.

A bányatörvény által előirt bányahatósági működés minden más esetében, — ha csak a késedelemmel veszély nem jár, — a bányakapitányságok mindig átiratok által a főbányahivatalok (bányaigazgatóságok) elnökségeihez kötelesek fordulni amaz intézkedések keresztülvitelére, melyek a törvényes szabályok kezelésére szükségeseknek mutatkoznak. Csak ezen felszólítás figyelmen kívül hagyása esetében léphetnek fel, — vagy közvetlenül, vagy közvetve, a pénzügyminiszteriumhoz intézett felterjesztés útján.

Az illetékkiszabás alá eső jogügyletek minősítése tekintetében az általános magánjogi törvények és jogi elvek lévén irányadók, az a vitás kérdés, hogy a szerződésben foglalt, illetékkiszabás tárgyát képező jogügylet, adásvételi vagy haszonbérleti ügylet természetével bír, ugyancsak a magánjogi elvek és törvények alapján döntendő el. Adásvevés alatt az a kétoldalu jogügylet értetik, mely által valamely dolog vagy jog tulajdona bizonyos készpénzben meghatározott ár mellett másra ruháztatik át. Bérleti, illetve haszonbérleti ügyletnek pedig az az ügylet vétetik, mely által valamely elhasználhatatlan dolognak vagy valamely jognak használata másnak bizonyos időre, bizonyos meghatározott bér mellett engedtetik át. Minthogy az illetékkiszabás alá vont szerződéssel a jogügylet tárgyát képező kőszéntelepeknek kiaknázási joga átruházva nem lett, hanem annak csupán bizonyos időre terjedő használata lett, a szerződésben meghatározott bérfizetés mellett átengedve, ennél fogva a kérdéses jogügyletet adásvételnek minősíteni nem lehet, azt a szerződés tartalmához és rendelkezéséhez képest haszonbérleti ügyletnek kellett tekinteni, mely mint ilyen illetékezés szempontjából az illetéki díjjegyzék 20. tételének rendelkezése alá esik és ennél fogva az ezen jogügylet után fizetendő illeték nem III., hanem II. fokozat szerint állapítandó meg. (16.060/1897. sz. közlg. bír.)

*Illetékek.*

Az ingatlannal elválaszthatlan kapcsolatban álló jogok hazai törvényeink szempontjából is ingatlan vagyont képeznek s mert a panaszlók a kőszén-kiaknázási jognak nem bizonyos időt át való gyakorlásához szereztek igényt, hanem e jog s illetve



annak tárgya a földben levő kőszéntelepek — tehát ingatlan dolog, a szerződés szerint tulajdoni joggal ruháztatott át a panaszlókra. És ha e jog ingatlanra vonatkozó szolgalmi jognak tekintetnék is, az illetéki díj: 88. tét: A. ad) ptja szerint ugyanazon illeték alá esik, mint az ingatlanok átruházása, mert a panaszlók a föld alatt lévő kőszéntelepek korlátlan kiaknázására jogosittatván fel, haszonélvezeti jogot nyertek az ingatlanoknak a földszíne alatti részéhez. A bányaadományozással nem maga ez a jog, hanem ennek gyakorlásához való engedély szereztetik meg, az a körülmény pedig, hogy a jognak zálogjogi megterhelését a törvény korlátozza, e jog minőségére befolyással nincsen. Ezenkívül az ill. díj. 12. tételének abból a rendelkezéséből, hogy a bányatelekkönyvben eszközölt bekebelezései a bányaadományozásoknak és engedélyezéseknek azon esetekben, amidőn a jogügylet vagy szerzési jogcím, melynek alapján a bekebelezés eszközendő, a vagyon átruházásra meghatározott illeték alá esik, feltételesen illetékmentesek, ha pedig ezen illeték nem jár, a tlkvi bekebelezés után szabatik meg a bekebelezett tulajdon vagy más jog értéke szerint 1-90% önként következik, hogy a bányaadományozás alapjául szolgáló jogok megszerzése az ingatlanokra megállapított illeték alá esik; mert ez a rendelkezés az ingatlan dolog tulajdonjogának, haszonélvezeti vagy haszonvételi szolgalmának az általános tkönyvekbe való bejegyzésére vonatkozik; s az illeték díj: 16 tét: A) ptja alatt foglalt rendelkezéseknek teljesen megfelel és nevezetesen a vagyon átruházási illeték hiányában a bányaadományozás alapján gyakorolható jog bejegyzésétől az ingatlan dolog tulajdonjogának, haszonélvezetének vagy haszonvételi szolgalmának bejegyzésétől járó illetéket állapítja meg. — Az ill. díj. 12 tét. fent idézett rendelkezéséből következik az is: hogy a bányaadományozás alapjául szolgáló jogok átruházásától járó illeték fizetése a bányaadományozás kieszközléseig függőben nem tartandó; de különben is a bély. és illet. szab. 138. §-a egyenként felsorolja azokat az eseteket, a melyben az illeték befizetési határideje elhalasztható s ezek között az esetek között a bányaadományozástól függőleg gyakorolható jogok megszerzése nem említettik. — Azonban a bélyeg és ill. szab. most idézett §-ának c) pontja szerint kellő biztosítás mellett elhalasztandó a fizetési határidő, ha a jogügylet teljesedése felfüggesztő feltételtől van függővé téve. Ugyanis a szerződésnek idézett tartalma szerint a panaszlók feltétlenül és pedig 30 éven át csupán 130 forintot tartoznak fizetni, ezt meghaladó összeget csak akkor, ha a reménylett kőszén feltáratik s annak termelése megkezdetik, vagyis feltételtől függőleg. A panaszlók tehát a bély. és illet. szab. 137. §-ában meghatározott idő alatt és feltétlenül csupán a feltétlen évi 130 frtnyi szolgáltatásnak a bély. és illet. szab. 61. §-a b) pontja szerint megállapítandó 1300 frtnyi értéktől járó 4-3% vagyis 55 frt 90 kr. illetéket tartoznak megfizetni. Ezen függőben tartás kedvezménye nélkül lerovandó illeték mérvére az a körülmény, hogy a kőszéntermelés megkezdésével, tehát bizonytalan idő múlva, nagyobb összeget tartoznak a panaszlók a szerződés szerint fizetni, befolyással nem bír, mert ezen utóbbi fizetendő magasabb összegben a kisebb bennfoglaltatik. A panaszlónak az illeték mérvére vonatkozó egyéb kifogásait sem lehetett figyelembe venni, mert a szerződés szerint beláthatlanul hosszú időn át tartoznak ellenszolgáltatásokat teljesíteni, s ennél fogva

a m. kir. pénzügyigazgatóságnak az az intézkedése, hogy a bély. és illet. szab. 61. §-a *g)* és *h)* pontjainak alkalmazásával kiszámított évi szolgáltatásoknak csupán háromszorosát vette az illeték kiszabásának alapjául, az ugyanazon § *d)* pontjával szemben a panaszlókra nézve sérelmesnek nem tekinthető. (9603/1898. köz. igazg. bir.)

Köszénkiaknázási jog, ha az adásvételi jogügylet tárgya, az ily jogügylet illetékkiszabás szempontjából ingatlan eladása iránt kötöttnek tekintendő. (P. ü. köz. biróság 1883. évi 72. sz. döntvénye.) Midőn a köszénkiaknázási jog vételénél a vételár akkor fizetendő, midőn a reménylett köszenet feltárják és annak termelését megkezdik, az illetékfizetés kellő biztosítás mellett a feltétel bekövetkezéséig függőben tartandó. (Köz. bir. 156/899. szám.) Köszéntelep kiaknázásának bizonyos időre terjedőleg meghatározott bér fizetése mellett történt átengedése nem adásvételt, hanem haszonbérleti ügyletet képez. (Köz. bir. 87/898. sz.)



## MÁSODIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvény 5. §-a azt rendeli, hogy a fenntartott (szabad) ásványok felkeresése és művelése *csakis bányaművelési* jogosítvány megszerzése alapján történhetik s egyben a jogosítványok három fajtáját: a kutatási engedélyt, az adományozást és a bányászati engedélyeket sorolja fel.

Ezek valamennyijét kizárólag csak az illetékes bányahatóság határozata adhatja meg és sem foglalás, sem pedig elbirtoklás révén meg nem szerezhetők. Áll ez még a mások részéről törvényesen szerzett, utóbb azonban elvont, avagy elhagyott jogosítványokra is.

A háromfajta jogosítvány elsejéről, amely az ásványok fölkeresésének föltétele, vagyis a *kutatási engedélyről* s az ebből származó jogokról és köteleességekről az ált. osztr. bányatörvény 13—39. és a végrehajt. szabályok 10—34. §-ai rendelkeznek és az utóbbiak 10. §-a egyszersmind körülményesen megmagyarázza a kutatás fogalmát.

Ez utóbbi szakasz 2. pontjánál megjegyzendő mégis, hogy kutatási engedélyt egész vármegyék területére, sőt egyes bányakapitányság egész kerületére (a zágrábi m. kir. bányakapitányságnál tehát egész Horvátország, Szlavonia és a volt katonai végvidék területére) is lehet kérni, mivel a kutatási terület határai ilyenkor szintén pontosan meg vannak szabva s nem mennek túl a bányahatóság illetékességének körén.

Egy kérvényben több kutatási engedély is kérhető (de azok mindegyikére 2 kor. bélyeg jár) s maga a kutatási engedély szólhat köszénre is anélkül, hogy a kérelmező a köszénre vonatkozó jogát igazolta volna, ellenben ily engedély alapján köszénre tényleg kutatni

csakis a földtulajdonos beleegyezésével lehet, amire nézve a kir. helytartó tanács 1863. évi 32,248. sz. intévénye az id. törvk. szabályok (VII.) 1. §-át kiegészítő rendelkezései tartandók szem előtt.

A kutatási engedély kérelmezésének és elnyerésének formáit, tartamát s meghosszabbításának feltételeit az ált. bányatörvény 13—16. s a végrehajt. szabályok 11—14. §-ai írják körül s kiegészítésre csak annyiban szorulnak, hogy ma már a kérvényben a tartózkodás jogos voltát (15. §.) igazolni nem szükséges. Magától értetődő dolog ez nálunk, ahol az 1848. évi törvényhozás a jogegyenlőséget kimondván, a nemesek előjogát képező személyes szabadságot az ország minden lakosára kiterjesztette s nem szükséges ezt az 1867. évi december 21-én kelt, Ausztria alkotmányát tartalmazó *osztrák* alaptörvény 6. cikkelyével indokolni, mint ahogy ez már egyszer megtörtént.

A kutatási engedély meghosszabbítása táviratilag is kérhető (15,681/890. sz. Pm. r.)

Az ált. bányatörvény 17. és 18. §-a a *kivett*, vagyis azon helyeket határozza meg, ahol magánjogi tekintetből csakis a földtulajdonos beleegyezése, vagy köztekintetektől csupán az illetékes (nem bánya)-hatóság engedelmé is szükséges a kutatáshoz.

Az utóbbi szempont, tehát a 18. §. rendelkezése alá esnek a vasutak, melyekre vonatkozólag az 1859. évi 18.364. sz. osztr. korm.-rendelet — és a katonai erődítvények, melyekre nézve az 1859. évi december 21-én kelt szabályzat iránytadó. Az utóbbi szerint azoknál az erődítvényeknél, amelyek rendszeres ostromlás nélkül be nem vehetők, a legszélsőbb glacis élének kiszögeléseitől számított 300 ölnyi (568·945 m.) szélességű területen belül egyáltalában, 600 ölnyi (1137·89 m.) szélességben pedig feltételesen tilos minden építési munkálat s a kutatás is míg rendszeres; ostromra nem szánt erődítéseknél csupán a fennebbi szűkebb tilalmi kör tartandó meg.



Ugyancsak köztekintetekből állapítanak meg véd-területeket a közegészségügy rendezéséről, valamint a vízjogról szóló törvény a gyógyforrásokra s az utóbbi az árvédelmi töltésekre, az erdőtörvény pedig a véd-erdőkre vonatkozólag.

Az árvédelmi töltések természetüknél fogva sem-miféle bányászati munkálatot sem tőrnek, de már a gyógyforrások és a véderdők tekintetében a munkálatok között különbséget kell tennünk.

A gyógyforrásoknál fontos csupán az, hogy a vizü-  
ket összegyűjtő rétegekben a hydrostatikai viszonyok meg ne bolygattassanak, tehát a bányáskodásnak az a része, amely külfejtésre szoritkozik, a forrásokat egyál-  
talan nem veszélyeztetheti.

Viszont a véderdőkben a külszín megbolygatása kockáztatná azok célját, míg a földalatti bányáskodás nem járhat hátrányos következményekkel.

Adott esetekben tehát a gyógyforrások tekintetében a bányakapitányság, véderdőket illetőleg pedig a kir. erdőfelügyelőség ezeket a szempontokat fogja fontolóra venni s ehhez képest a tervezett munkálatok feltételei-  
nek megszabása mellett a szükséges hatósági engedélyt megadni.

A 19. §. a kutató jogait szabja meg a *földtulaj-  
donossal* szemben, aki a bányaszabadság értelmében a kutatást, sőt a 98—100. §-hoz képest, esetleges kára-  
nak biztosítása mellett a kutatás céljaira szükséges te-  
rületek időleges kisajátítását is tőrni köteles. A kutató-  
nak viszont az a kötelessége, hogy az akadékoskodó földtulajdonos ellen a biztosíték letétele s a munkálat megkezdésének hatósági megengedése dacára záros ha-  
táridő alatt (30 nap) a kisajátítási eljárás megindítását kérelmezze, mely az ált. bányatörvény 101—103. §-aihoz képest a végr. szabályok 69. §-a szerint vezetendő. Ezek a határozatok az általános kutatás természeténél fogva ebben a stádiumban még kevesebb fontossággal bírnak, sőt kisajátításra alig lehet szükség, míg ellenben

a szabad kutatásnál, amely bizonyos s elmozdithatlan helyhez van kötve s maradandóbb munkálatokat feltételez, a kisajátítás el nem kerülhető. Miután azonban a szabadkutató azzal a késedelemmel, melylyel a kisajátítási eljárás jár, kizárólagos jogaiban kárt nem szenvedhet, a szabadkutatónak ezen eljárás befejezéséig minden munkálattól a kérdéses területen tartózkodnia kell.

A kutatásnak ezt a második stádiumát, amikor eredményesnek tetsző kutatás után a kutató az áldásosnak ígérkező területet magának kizárólagosan akarja biztosítani, a 22. §. szabályozza. Módot erre a régi felkérést pótló *szabadkutatás* intézménye nyújt, melyet a végr. szabályok a törvénytől eltérőleg *zártkutatmánynak* (zártkutatásnak) neveznek. Nálunk mindegyik kifejezés használatos, teljesen azonos fogalmat jelölnek s a különbség köztük csak annyi, mint a szabad és a fenntartott ásványok elnevezése között.

A szabadkutatás fogalmát több a 22. §-nál közölt elvi jelentőségű határozat írja körül, míg a 23. §-hoz a kutató vájás és a kutatási jegy elhelyezését illetőleg az osztr. pénzügyi miniszterium 1855-ben kelt, Ausztriában fölmerült konkrét esetek elintézéséül hozott három rendelete szolgál bőséges utbaigazítással. Ezeket a rendeleteket csak az *Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen* című szaklap közölte 1855. évi folyamában s azért tételes jogi érvénnyel nálunk nem bírhatnak. miután azonban a gyakorlat nálunk mindig szem előtt tartotta az azokban kifejtett elveket, mint az érvényes gyakorlat kifejezéseinek, az érvényes bányajog ezen összeállításában szintén helyet kellett találniok.

A 26—29. §., valamint a végr. szabályok 23. §-a részletesen szabályozzák a szabadkutató és a földtulajdonos közötti viszonyt. A 28. §-ban említett folyamodvány alatt a kisajátítási kérvényt kell érteni, mely a fennebb mondottak szerint a kir. bányakapitánysághoz intézendő, de az eljárás a főszolgabíró határozatával nyer befejezést. A kártalanítás összege iránt a birtok-



biróság előtt az 1881. évi XLV. t. c. IV. fejezetében körülírt eljárást indíthatja meg a földtulajdonos.

A 30. §. a *földalatti kutatóvájásra* nézve enged a már létező bányaművek érdekében némi kivételt a szabadkutatás általános szabályai alól. Ezt a kérdést részletezi a végr. szabályok 24. §-a, míg a 25. §. a zártkutatmányos jogok összeütközéseinek elkerülésére van szánva, s ezt commentálja az osztr. pénzügyminiszter egyik, szabályszerűen közhirrre nem tett rendelete, mely szintén a fennemlitett folyóiratban jelent meg, de nálunk is átment a gyakorlatba.

A földalatti kutatóvájások, melyeknek vájási és középpontja a föld alatt van, melyek csupán földalatti munkálatokra szorítkoznak, a föld fölületét egyáltalában nem érintik, s azért nincs is kizárva, hogy a hatóság részéről elrendelt biztonsági intézkedések mellett kivett helyek alatt is engedélyeztessenek.

A magyar bányajog szempontjából különösen érdekes az ált. osztr. bányatörvény 31. és a végr. szabályok 27. §-a, amennyiben úgy a korábbi, mint újonnan keletkező bányamegyei alapszabályok rendelkezéseinek a szabadkutatási kör kiterjedését illetőleg is tág tért biztosítanak.

A fejezet további szakaszai részletes rendelkezéseket tartalmaznak a szabadkutatók egymásközt való jogviszonyára vonatkozólag, anélkül azonban, hogy sikerült volna a gyakori összeütközéseket megelőzni, s így a korábbi felkérés számos bajait az új intézmény megszüntette ugyan, de újfajtaknak lett szülőoka.

A legtöbb összeütközésre a 34. §-ban a szabadkutató részére biztosított u. n. *fenntartott tér* fektetése ad alkalmat s azért célszerűnek látszott erre vonatkozólag több jogesetet tájékoztatásul részletesen közölni.

A 38. §. a kutatási jogosítványok átruházását tárgyalja s hogy ebben a magánjog elvei mennyire érvényesülhetnek, a 18066-1898. sz. pénzügyminiszteri rendelet fejtí ki.

Az 1885. évi XIV. t. c. végrehajtása tárgyában kibocsájtott 58069/1886. sz. pm. r. hatálya alatt a végr. szabályok 33. §-ának harmadik átírási esete nem fordulhat többé elő, mert e rendelet szerint zártkutatmányok egyik kutatási engedélyről a másokra át nem írhatók és más kutatóra csak úgy ruházhatók át, ha egyzersmind az alapul szolgáló kutatási engedély is átruháztatik. (32.529/1885. sz. Fm. i. k. m. r.)

A kutatási engedély lejártá után vonja a hozzátartozó zártkutatmányok megszűnését is.

Megjegyzendő még, hogy *bányamérnökök* bányahatóságaink szervezetében nincsenek s teendőiket a bányahatóságok fogalmazó személyzete látja el. A végr. szabályok 29. §-ában említett bányakerületi térképek szerkesztését nálunk a gyakorlat mellőzte.

\* \* \*

Minthogy az ált. bányatörvény ezen fejezete a bányászkodás tényleges megkezdésének föltételeit és módzatait szabályozza: azok figyelmen kívül hagyása a bányatörvénybe ütköző áthágást képez, melyet a XIII. fejezet rendelkezései büntetéssel sújtanak.

A kutatás körül áthágásnak tekintendő s büntetés alá esik:

A ki engedély (jogosítvány) nélkül bányászcodik.

Jogosítvány mellett is áthágásban bűnös, aki kivett (17. §.) avagy olyan helyeken kutat, ahol erre különös hatósági engedély szükséges (18. §.).

Áthágás kutatni anélkül, hogy a földtulajdonossal a kárra nézve megegyezés létrejött. avagy a politikai hatóság ezt pótló engedelmet adott volna, továbbá anélkül, hogy szabadkutatásnál kisajátítási határozat hozott volna.

Jogosulatlan bányászcodásért büntetendő az is, aki zártkutatmányi körének abban a részében kutat, mely minden körülmények között kívül esik azon a területen, amelyre általános kutatási engedélye szól.



Jogosulatlan bányáskodásért büntetendő az az átvevő is, a ki a kutatási engedély átruházásának bejelentése előtt kutat, éppen úgy, mint az a kutató, aki munkálatait mások kutatási területére vagy bányatelkére terjeszti ki, avagy aki a fenntartott ásványokat üzemszerűleg termeli, vagy engedély nélkül felhasználja.

## A kutatásról.

**13. §.** Kutatásnak nevezetik a föntartott ásványoknak telepeikbeni felkeresése s a föltaláltaknak olyas föltárása, hogy azokra a tulajdonjog adományoztathassék. *A kutatás fogalma.*

**V. sz. 10. §.** Az á. b. t. 13. §-a a kutatás fogalmát másképp jellemzi, mint azt a bányaurjogi hivatalos gyakorlat a «kutatás» és «fölkérés» szakaszok alatt értelmezte. — Az új törvény valamely ásványos telepen vájástérdemlőségeig eszközölt előmunkálatokat a *kutatás* általános fogalma alá vonja össze, és határozza, hogy az ásványos telepnek feltárására irányzott előmunkálatok, befejezett feltárásáig, amelyen annak vájástérdemlősége s ennek folytán adományozhatása is alapszik, csakis kutatási engedély védelme alatt kezdhető meg és folytatható.

A kutatás az előmunkálatok két mozzanatát foglalja magában :

a) a terep földtani és bányászati bejárása, árkok ásása, a kőzetek tanulmányozása, kézi fúrások stb. által ;

b) reményre jogosító pontoknak bányászati munkálatok, kutató vágatok és aknák hajtása, illetve mélyítése s földfúrások stb. által való feltárása.

Habár ezen kétféle előmunkálat mindegyikéhez bányahatósági kutatási engedély szükséges (á. b. t. 14. §.), az a) alatt nevezettek nem élveznek valamely különös törvényes előjogot, mert avval egy kizáró terep nincs összekötve, és mert valamely nagy kutató területen, mely egész völgyeket és hegyoldalakat magába foglalhat, több vállalkozó is akadálytalanul kezdhet földtani vizsgálatokhoz.

Az időleges kényszerű telekátengedésnek joga a kutatónak ilyszerű előmunkálatok indokából csak oly föltétel alatt adatik meg, ha a politikai hatóság által célra megállapított kártalanítási összeget egyelőre biztosítja. — Csak ezen esetben engedtetik meg neki a



kutatási munkálatok megkezdése (á. b. t. 27. §.). Az időleges kisajátítás iránti tárgyalás megindítása — az á. b. t. 28. §-ának értelme szerint. — szintén 30 nap alatt igazolandó, mert ellenkező esetben a földbirtokos a politikai hatóság által meghatározott és biztosított kártalanítási összeget követelheti. — Ezen eset azonban az egyszerű előkutatásoknál valószínűleg csak nagy ritkán fog fölmerülni, mert az ilyeszerű előmunkálatok által előidézett talajmegbolygatás, a kutatók mérsékelt föllépése mellett, oly csekély leend, hogy, mint azt az eddigi gyakorlat bizonyítja, a földbirtokosok beleavatkozása alig várható. Ily körülmények esetleges beállta alkalmával a bányahatóság a feleket ily értelemben felvilágosítani, — és az előbb elősorolt elvek szerint eljárni tartozik.

Ezen előmunkálatok további védelmet nem igényelnek, mert azokkal különös előjogok biztosítását indokoló nagymérvű költségek összekötve nincsenek. — Sőt inkább általános, nyilvános érdek, hogy valamely valóban reményre jogosító vidék egyszerre többek által megvizsgáltassék, mert az által a keresők versenye feltételeztetik, és eredményes feltárás sokkal hamarább éretik el, mintha egy egyes háborítlanul és gondtalanul egy nagy területen biztosítva érzi magát. Másképp áll a dolog a *b)* alatt említett kutató munkálatoknál. Ezek már egy előre választott, határozott céllal bírnak, nem ritkán tetemes költségekkel vannak kapcsolatban. — és hogy céljuknak megfelelhessenek, egy bizonyos földterületre van szükségük, miért is törvényes védelmet igényelnek annyiban, hogy egy bizonyos terület az ásványtelepnek jövőendő lefejtésére (termelés) kizárólagosan biztosítva maradjon, és hogy a vállalatukhoz szükséges földterület, a földbirtokos akarata ellenére is (kényszer útján) átengedtéssék, — mely jogokkal szemben a törvény azonban a munkának komoly folytatását és határozott üzemeredményeket kíván. Ezen kívánatoknak célja, hogy a meddő és káros a. n. *hegyzártnak* eleje vétessék.

Ily kedvezményes kutatóvájások *zártkutatóvájások* (szabadkutatások, zártkutatóvájások). Ha már most eme fogalmak helyesen értelmeztetnek, úgy a bányahatóságok azokból következő végrehajtási elveket vonhatják le:

1. Minden bányászati kutatáshoz, legyen az *a)* szerint általános, vagy *b)* szerint különös rögzített



vagy adományozás tárgyát képezhető ásványok véletlenül felfedezett előjövételének (valamely u. n. nemes leletnek) biztosítására és további feltárására, egy bányahatósági kutatási engedélynek kieszközlése szükséges. — Ha a kutatási engedélynek kieszközlése valamely már felfedezett nemes leletnek biztosítása céljából történt, ugyan a lelet azonnal kutatási jellel jelölendő meg és mint zárkutatmány a bányahatóságnak bejelentendő.

2. Egy kutatási engedély igen nagy területekre vonatkozhatik és ezen terület csak annyiban van korlátolva, a mennyiben határai csak egy bányahatóság hivatalterületére szorítkozhatnak, — mert az elsőfolyamodású bányahatóságok hatásköre ezen határokon túl nem terjed ki.

3. Kutatási engedély mindazon folyamodóknak kiadandó, kik általában az á. b. t. 7., 8. §§-ai szerint bányamivelésre jogosítva vannak.

4. Egy és ugyanazon kutatási területre korlátlan számú kutatási engedély adható, mi mellett ezen vidékre (egészben vagy részben) előbb kiadott kutatási engedélyek általában tekintetbe nem veendőek.

5. Egy és ugyanazon területen belül, azaz területen, melyre a kutatási engedély szól, tetszés szerinti számú zárkutatmány választható és vehető üzembe, mi csak a kutatók az erre vonatkozó törvényes szabályokat (különösen az á. b. t. 31. §-át) figyelemben tartják.

6. Oly területeken ellenben, melyekre vonatkozólag sem előbb, sem egyidejűleg kutatási engedély nem állítatott ki, zárkutatmányi bejelentések nem fogadhatók el. E tárgyu bejelentések jelen indokolás mellett visszautasítandók.

7. Valamely zárkutatásnak jogérvénye (érvényessége) ép így csak addig tart, míg ama, ezen zárkutatmány alapját képező kutatási engedély az eredeti szerző jogos tulajdonát képezi, és míg jogérvényesen fennáll, azaz míg a reá vonatkozó eredeti kutatási engedély még nem járt le, vagy míg ezen kutatási engedélynek meghosszabbítása a lejárat előtt egy új időszakra ki nem eszközöltetett.

8. Ha a zárkutatmányos jelek szerint tehát az illető kutatási engedély meghosszabbítását, illetve az ez iránti kérvénynek beadását elmulasztja, egy előbb fennállott kutatási jogosítványának hatálya megszűnik, az általa a kérdéses kutatási területen birt zárkutatma-



nyok érvényüket veszítik és művelésük tovább folytatása esetében jogosulatlan, tehát büntetésre méltó bányász-kodássá (á. b. t. 236. §.) válik.

9. Ezen indokokból pusztán zártkutatmányi jogositványok meghosszabbítása iránti kérvények, egyértelműleg az eddigi felkérési meghosszabbításokkal, mint szabályellenesek visszautasítandók és a zártkutatmányosok oda utasítandók, miszerint a zártkutatmányok meghosszabbítása helyett megfelelő kutatási engedélyeik meghosszabbítását szorgalmazzák.

10. Ha valamely zártkutatmány bejelentetik és a 19. és 20. §§. szerint megerősítetik és ezen megerősítés által szerzett kutatási körön belül a fentebb a) pont alatt említett kutatási munkák léteznének, úgy ezek az új zártkutatmányos beleegyezése nélkül nem folytathatók.

Ezen elvek a bányahatóságok által nemcsak szemmel tartandók, hanem azokra a kutatók adandó alkalmalmmal figyelmeztetendőek.

Kutatási engedély készénre akkor is adható, ha a készén-jog beigazolvva nincsen (20240/94. Pm. r.)

— — —

*Kutatási en-  
gedélyek.*

14. §. A kutatásra a bányahatóság engedélme kérendő ki. Erre azon földbirtokos is köteleztetik, ki saját földén szándékozik kutatni.

a) *Kiadási je-  
ki:*

**V. sz. 11. §.** Kutatási engedélyek kiadására, a közvetlenül alájuk rendelt hivatali kerületeken belül a bányakapitányságok és a kirendelt bányabiztosságok is fe-  
vannak jogosítva. Megjegyzendő azonban, hogy a bányabiztosságok minden hónap végével az alább a kutatási könyvek számára előirt alakban a lefolyt hónapban általuk kiállított kutatási engedélyekről kimerítő jegyzéket tartoznak betérjeszteni.

b) *Mily alak-  
ban:*

Az összes kutatási engedélyek a harmadik minta szerint állítandók ki. Az irománymintákból az előfolyamodásu bányahatóságok mindig kellő számu példányokkal kell, hogy rendelkezzenek.

A kutatási engedély azon napról keltezendő, a mely napon a félnek kiadatik, - - vagy mely napon annak megküldetik. Minden elkülönített kutatási területre külön



kutatási engedély állítandó ki ; különválasztott vidékekre, pl. két különböző völgyre vagy hegyvonulatra, egyes elválasztott rétekre, havasokra stb. szóló egy közös kutatási engedélynek kiállítása tilos.

**V. sz. 12. §.** Minden kutatási engedély a bányakapitányság által azon legalsóbb politikai hatóságnak (járási, főszolgabírói hivatal, városi tanács stb.) másolatban megküldendő, melynek hivatalkerületében azon terület fekszik, melyre a kutatási engedély szól.

c) *A politikai hatsg. értesítése.*

Ha a kutatási terület több politikai kerületre terjed ki, úgy minden ez által érintett politikai hatóságnak ily másolat küldendő. A politikai hatóságok hasonló módon értesítendőek kutatási engedélyek fogantatosított átirásáról és törléséről.

**15. §.** A kutatás megengedéseérti minden kérvénynek a kérvényező vagy meghatalmazottja sajátkezű aláírása mellett magában kell foglalnia :

*Kutatási tér.*

1. A kérelmező nevét, polgári állását és lakhelyét; ha meghatalmazott folyamodik, a kérvényhez a meghatalmazvány hozzá mellekelendő; továbbá a tartózkodás jogos voltának igazolását;

2. azon tér előadását, melyre az engedelem kiterjesztendő. Ez kutatási térnek neveztetik. Ilyenkép jelölthetnek ki a kérelmező tetszése szerint:

- a) egyes földrészek;
- b) kiterjedtebb terek, azonban határuk pontos előadásával;
- c) bizonyos nevezetek alatt és határok között általánosan ismert földterek, völgyek vagy hegylejtők.

Egyszersmind az adószorozati község és a politikai járás is előadandó.

**V. sz. 13. §.** Ha a kutatási területek, a folyamodó által, nem az á. b. t. a) pontjában jelzett már meghatározott egyes földrészletek által jeleztetnek, úgy azok határolása lehetőleg pontosan és kétséget kizáró módon jelentendő be.

*Kutatási kérvények alakja és elhatárolása.*

E célra szolgálnak katasteri vagy más helyes térképek, politikai hatóságok és községi előjáróságok által kiállított bizonyítványok vagy külön e célra felvett vázlatok, mely utóbbiakban azonban határozott, elmozdítatlan és általánosan ismert, a természetben előforduló tárgyaknak, házaknak, határcölvekeknek, emlékköveknek, utszéli kereszteknek, névvel megjelölt szikláknak stb. a kutatási terület fekvésének rögzítése czéljából előfordulni kell.

Ha ezen követelményeknek meg nem felelő írásbeli kérvények érkeznek be a bányahatóságokhoz, úgy



azok a szükséges utasítások kíséretében kiigazításra visszaadandók.

Azon esetben, ha ily kérvények a folyamodó által személyesen nyújtatnak be a bányahatóságoknál, vagy ha a kérelem csak szóbelileg adatnék be, úgy az első esetben a netalán hiányos kutatás iránti kérvény kiegészítésére, második esetben pedig az előadott kérés szabályszerű szövegezése végett kimerítő jegyzőkönyv veendő fel, mely alkalmakkor a törvényes szabványok lehető teljesítésére és a kutatási területek minden kétséget kizáró módon való kijelölésére hivatalból a legnagyobb gond fordítandó.

A jövőben előforduló kételyek és surlódások lehető kikerülése végett a kutatni szándékozóknek nemcsak nyilvánított kérésére engedendő meg a hivatalos kutatási könyveknek (á. b. t. 39. §.) és a kerületi térképeknek (á. b. t. 34. §.) megtekintése, hanem jegyzőkönyv-felvételek esetében ezen segédeszközök hivatalból is felhasználandók.

Az á. b. t. 15. §-a azt szabja ugyan elő, hogy a kutatási engedélyért benyújtott kérvény a kérvényező vagy meghatalmazottja által aláírva legyen, de ebből korántsem következik, hogy egy ily kérvény hivatalosan visszautasíttassék, ha a meghatalmazott a kellően kiállított meghatalmazást nem melléklí és mi nehézség sem létezhetik arra nézve, hogy e hiány a bányakapitányság felhívása folytán bizonyos határidő alatt utólagosan pótolíttassék. (14786/1870. Fm. i. k. m. r.) Mi törvényes akadály sem létezik arra nézve, hogy egy kutatási engedélyért vagy ilyenek meghosszabbításáért folyamodónak, a folyamodványban talált alaki hiányok kiegészítésére egy bizonyos határidő kitűzessék, melynek megtartásával elsőbbségi joga mások irányában is megmarad (694/1872. sz. Fm. i. k. r.)

Sürgönyileg történt beadványokra nézve a bányatörvény ugyan részletes utasítást nem foglal magában, de mindazon eseteket kivéve, midőn a bányatörvény a kérvényező saját aláírását kívánja, a szabályszerű bélyegilleték lefizetése mellett sürgönyileg történt beadványozást rendszerint elfogadhatónak tartom.

Miután pedig a bányatörvény és pedig a 15. és 49. §§-aiban a kutatási engedély eredeti kieszközlése és az adományozás iránti kérvény benyújtása alkalmával írja elő határozottan a kérvénynek a fél által való sajátkezű aláírását, csakis ezen esetek alkalmával nem fogadandó el a sürgönyileg intézett kérvény, de a kutatási engedély meghosszabbításánál azt akadálytalanul elfogadhatónak találom. Az ily sürgönyileg intézett beadványozásoknak azonban természetesen csak sürgős esetekre szabad szorítkozni. (15681/1890. Pm. r.)



Valamely felet atyja meghatalmazási okmány nélkül is képviselhet (45211/1888. Fm. i. k. m. r.)

16. §. Kutatási engedelmek csak egy évre adatnak; kérelem folytán azonban azok évről-évre meghosszabbíthatók, a bányahatóság meggyőződve arról, hogy a kutatásra jogosított által saját kutatási terén a kutatási munkák megkezdettek.

*Kut. eng. tar-  
tama.*

**V. sz. 14. §.** Valamely kutatási engedély tartamának pontos és minden kétséget kizáró módon való meghatározása céljából, abban azon nap világosan és feltűnően kitüntetendő, melyen az — a meghosszabbítás előző kieszközlésének elmulasztása esetében (á. b. t. 16. §.) — magától elenyészik.

Már lejárt (megszűnt) kutatási engedélynek meghosszabbítása nem eszközölhető; ha azonban ily meghosszabbítás iránti kérvény a lejárát előtt nyújtatik be, úgy a bányahatóság iktató és feljegyzési könyveiből meggyőződést szerzend arra nézve, vajjon a kutató kutatási területén belül egy vagy több zártkutatmány bejelentett-e, mely esetben a kutatási engedélynek minden további meghosszabbítása akadálytalanul engedélyezendő.

*Kut. eng.  
meghosszab-  
bitása.*

Ha ezen feltevés nem áll be, a kérelmezett meghosszabbítás nem engedélyezhető, mert a kutató kutatási területén a törvény által követelt tevékenységének bizonyítéka hiányzik.

Egyedül ez okból azonban egy új kutatási engedélynek külön kérelmezett kiadása (13. §.) meg nem tagadható.

**V. sz. 15 §.** A meghosszabbítást azon bányahatóság kell, hogy engedélyezze, mely az eredeti kutatási engedélyt kiállította.

*Meghosszab-  
bitás.*

Ezen engedélyezés nem határozat alakjában, hanem hivatalos igazolási záradék módjára az eredeti kutatási engedélyen adatik meg:

Ez okból minden kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérvényhez az eredeti kutatási engedély mellékelendő, vagy a bányahatóság által e célra bekívánandó.

Kő- és barnaszénre irányzott kutatási engedélyek, valamint ugyanezen ásványra adandó adományozások, az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §-ának c) betűje értelmében, ezen szabályok életbeléptetésétől számitandó, az illető földtulajdonosnak beleegyezése nélkül nem adathatván: a) az érintett törvénykezési szabályok hatályba lépte után adandó minden turzási vagy szabad kutatási engedélylevélbe, valamint az idézett szabályok hatályba lépte előtt nyert kutatási vagy szabadkutatási engedélyeknek meghosszabbítása tárgyában, az érintett szabályok



életbelépte után kiadott vagy kiadandó okiratokba azon záradék lesz felveendő: miszerint az ideiglenes törvénykezési szabályok VII. R. 1. §. c) pontja értelmében köszénbányászat csak azon földtulajdonosok beleegyezése mellett üzethetik, kiknek földterülete alatt a bánya műveltetni szándékoltatik. b) A bányaadományozás akár egyszerű kutatás, akár szabadkutatási engedély folytán kéressék, az adományozási kérvény alapján történvén, akár újabban, akár pedig az ideiglenes törvénykezési szabályok életbeléptetése előtt nyert szabadkutatási engedély folytán kéretik, az érintett szabályok VII. R. 1. §-ának c) pontja értelmében a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem foganatosítható, ennél fogva az oly ásványokra adandó minden adománylevélbe az a) alatt foglalt záradék szinte felveendő lesz (32248/1863. sz. Helytt. int.)

Az á. b. t. 16. §-a szerint kutatási engedélyek évről-évre meghosszabbíthatók, ha a bányahatóság arról meggyőződött, hogy a kutatásra jogosított által, kutatási terén a kutatási munkálatok megkezdettek.

E meggyőződést a bányahatóság úgy bírja, ha a kutatási engedély alapján *szabadkutatás van bejelentve*. Ha ez nincs, a kutatási engedély meg nem hosszabbítható. Helyes, ha ily esetben a kutatási engedély meghosszabbítása megtagadtatik, nincs akadály azonban, hogy új kutatási engedély állíttassék ki, a régi lejárt helyett. (3109/1873. Fm. i. k. m. r.)

Az á. b. t. 16. §-a szerint kutatási engedélyek csak egy év tartamára adatnak, s a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 14. §-a értelmében már lejárt (elenyészett) kutatási engedélyeknek meghosszabbítása helyt nem foglalhat; arra nézve pedig, hogy késedelmes ilyenmű bejelentések elfogadásánál bármily alapos méltányossági szempontok mérvadók lehetnek, az egyedül alapul szolgáló ált. b. t. mitsem tartalmaz. (20.013/1878. és 10.691/1881. Fm. i. k. m. r.)

*alvett helyek.*

17. §. Következő helyeken a kutatás a földtulajdonos beleegyezése nélkül nem engedtetik meg:

- a) lakó, gazdasági vagy más épületeken belül;
- b) zárt udvartérekben;
- c) bekerített házi, dísz- és másféle kertekben, továbbá temőkben és köfállal körülvett földtérekben;
- d) az a) és b) alatt említett tulajdon körül husz ölnél csekélyebb távolságban.

18. §. Közutakon és vaspályákon, vízi és védépitményeken, valamely erősség kerületén, s attóli, külörös szabályok által megnatározott távolságon belől, továbbá a birodalmi és országos határokoni kutatásra, az illető közigazgatási hatóság engedelme szükséges.

A céljuknak megfelelőleg bekerített rendes vadaskertek az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény 17. §. c) bekezdés alatt foglalvák, s ennél fogva az azokban kutatás a vadászatra jogosított s a földtulajdonos beleegyezésétől függ. (18.364/859. sz. bel- és pénzm. m. r.)



18. §. Ha a 17. §-ban elősoroltakon kívüli más helyeken leendő kutatás megengedhető volna ellen köztekintetektől nehézségek támasztatnak, a fölött a bányahatóságok az érdekelt közigazgatási hatóságokkal egyetértésben határozandának.

(Oly célból, hogy a bányászatnak a vaspályák közelébeni üzletéből az élet és tulajdon biztonságára nézve keletkező veszélyeknek eleje vételessék, különösen pedig, hogy a bányászat és vaspályák üzlete oly módon szabályoztassék, mely által a kölcsönös háborítások elkerültessenek, s a bányászati és vaspálya-vállalatok közötti összeütközések meggátoltassanak s elhárítottassanak, az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény s az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény alapján következők rendeltetnek:

1. §. Kutatások és fölszíni bányaművek (bevéjások), valamint az azokból keletkező górcok a vaspályáktól s azok tartozékától oly távolságban tartandók, hogy a górcterek által a vaspálya üzlet semmikép ne háborgattassék, vagy ne akadályoztassék, az aknák s más fölszíni bányaművek pedig az épülettől legalább is husz ölnyi, az állomási helyektől tizenöt ölnyi, a vaspálya töltések alapjának szélétől három ölnyi, s a vaspálya utvezetések s hidak alapfalazatától hat ölnyi távolságban maradjanak.

Hasonló távolságok tartandók meg a vaspályáknak már létező aknák, tárnák s más fölszíni bányaművek és azok górcái közelébeni építésénél is.

2. §. Földalatti bányaművek a vaspályáktól csak oly távolságban vezettethetnek, hogy azok által sem a vaspálya forgalomnak, sem pedig a bányaműveletnek biztonsága csorbulást ne szenvedjen vagy ne veszélyeztessék. Az e részben megtartandó távolságot, a különféle helyviszonyokrai tekintettel, a bányahatóságok, a kerületi hatóságokkal (megyei hatóságokkal vagy delegációkkal) egyetértőleg fogják esetről-esetre megállapítani.

3. §. Tárnák és vaktárnák (Strecken) vaspálya alatt párhuzamos irányban ne vezettessenek. Ha azonban ilyes bányaművek más irányban vaspályák alatt vezettetnek, azokat úgy a bányamű, mint a vaspálya biztosítása végett boltozott falazattal szilárdul kell építeni. (Az általános bányatörvény 170. és 171. §§.) (Osztr. korm. rend. 1859. jan. 2. E rendelet 4—7. §-a, mely az adományozásra vonatkozik, az ált. osztr. bányatörvény 54. §-ánál található.)

16. §. . . . A védterületen belül harmadik személyek ásásokat vagy furásokat csak hatósági engedély (157. §.) és ez esetben is csak oly feltétel mellett végezhetnek, hogy ez által a védterületen levő gyógyforrás vagy gyógyvíz, se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen.

1885. évi  
XXVII. t.-c.  
a vízjogról.

142. §. A vízfolyások, medrek, partok és viziművek mindennemű rongálása tilos.

143. §. Az árvédelmi töltéseknek s az ezekhez



tartozó műveknek, nemkülönben a védültetvényeknek rongálása egyáltalán tilos.

Jelesen tiltva van :

3.) a védtöltés lábvonalához 10 méternél közelebb földet ásni.

157. § . . . . Ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre megállapított védterületeken az ásásra vagy furásra az engedélyt, . . . . a bányakapitányság adja meg, melynek határozata ellen a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez lehet felebbezni.

(L. Az 1879. évi XXXI. t.-c. *Az erdőtörvény* 2—6. §-ai a véd-erdőkről.)

*A kutató jogai.*

19. §. **A kutatási engedelem által a kutató jogot nyer arra, hogy kutatási terén belül, a mennyiben azt régibb bányamívelési jogok nem gátolják, korlátlan számú kutató vájásokat nyithasson és azokat művelhesse.**

*Felszólamlás kutató vájások ellen.*

**V. sz. 16. §.** Ha megkezdett vagy tervezett vájások elleni beavatkozások iránti panaszok a bányahatóságokhoz beérkeznek, úgy ezeknek feladata figyelemmel lenni arra, hogy vajjon ezen beavatkozások az á. b. t. 17. és 18. §§-ai alapján történtek-e.

Az első eset beállta alkalmával és ha a bányahatóság a kutató részéről történt ellenmondás esetében szemle útján meggyőződött arról, hogy a kutatóvájás megtiltása az á. b. t. 17. §-a szerint indokolt, úgy a kutató ilyszerű munkálatnak megkezdésétől nemcsak eltiltandó, hanem minden az által okozott kárért felelősnek és kártérítésre kötelezettnek nyilvánítandó.

A 18. §. beállta esetében, és ha a kutató vállalatától önként el nem áll, a bányahatóság kötelessége a nehézséget támasztó hatóság meghívása mellett egy bányahatósági biztost kiküldeni, a helyszíni szemlét meg-ejteni és erről körülményes jegyzőkönyvet felvételni.

E mellett lehetőleg oda kell hatni, hogy valamely reményre jogosító ilyen vállalatnak, szükségtelen akadályok útjába ne gördíttessenek, valóknak bizonyuló aggályok a kutató vájás lehető megváltoztatása által elháríttassanak s ily módon a bányászat lehetőleg előmozdítottassék.

Ha ez iránt a bányahatóság és az érdekelt köz-igazgatási hatóság kiküldöttjei a helyszínen meg nem



egyezhhetnek, úgy mindkét rész nézete jegyzőkönyvbe veendő. Ha a bányakapitányság kiküldött biztosának nézeteit nyilván indokolatlanoknak tartja, úgy a kutató a felfolyamodási jog fentartása mellett visszautasítandó és az érdekelt hatóság erről értesítendő.

Ellenkező esetben a bányakapitányság az érdekeit politikai hatóságot a határozathoz való hozzájárulás kikérése mellett a szemle eredményéről átiratilag értesíti és kiemeli azon körülményeket, melyek a kutató vájás engedélyezését indokolják.

Ha a határozathoz való hozzájárulás következetesen megtagadtatik, úgy az egész eljárási iratsomó a főbányahatósághoz terjesztendő fel, mely az esetben, ha a bányakapitányság nézeteit indokoltaknak találja, az illetékes közigazgatási hatósággal szemben hasonló módon fog eljárni; ha ezen eljárás sem vezet eredményhez, úgy a lezárt tárgyi iratok a pénzügy miniszterium elé terjesztendők eldöntés végett.

**V. sz. 17. §.** Egy telepnek valamely kutató vájás által való feltárása az á. b. t. 13. §-a szerint addig folytatható, míg a feltárás az á. b. t. 44. §-a szerint kétségtelenül adományozásra méltó. E feltárás azonban nem szabad, hogy a föltárt föntartott ásványok lefejtésébe menjen át, mert ehez az á. b. t. 40. §-a szerinti adományozásra van szükség. Ily lefejtés tehát jogosítlan bányaművelés lenne, mely az á. b. t. 236. §-a szerint büntetendő.

*A kut. munkák határai.*

Mily határok között üzendők a feltárási vágatok, hogy még lefejtési műveleteknek ne minősíttessenek, a helyi körülmények szerint ítélendő meg. A bányahatóság az (á. b. t. 178. §-ban) előírt üzemi jelentések által minden egyes zártkutatmányban folytatott kutatási munkák terjedelméről tudomást szerez, mi mellett, ha jogosítlan lefejtésre következtethet, vagy az á. b. t. 220. §. szerinti vizsgálatot megindíthatja és a kutatót jogosítványa határai közé szoríthatja, vagy a körülményekhez mérten büntetőleg léphet fel.

**20. §. A nyert ásványokról a kutató csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik.**

**V. sz. 18. §.** Nem lesz kikerülhető azonban, hogy föntartott ásványok telepein áthatoló kutató vágatok, melyek e telepeket vagy a csapás vagy a dőlés irányában föltárják, e mellett ama ásványok mérsékelt jövővesztését ne eredményezzék.

*Kut. vágásokban szerzett ásványok.*



Az így nyert ásványoknak a kutató által való tetszés szerinti fölhasználása az á. b. t. 20. §-a szerint a bányahatóság engedélye nélkül mindaddig tilos, míg ama kutató vájás törvényszerű adományozása nem történt meg.

Az előbb említett engedélynek megadására csak a bányakapitány van felhatalmazva. Ha ily tárgyú kérvények a különben illetékes bányahatóságnál, a bányabiztosságnál nyújtatnak be, úgy azok véleményes jelentés kíséretében a bányakapitánysághoz fölterjesztendők.

Ha ily engedélyek iránti kérvények közvetve vagy közvetlenül érkeznek be a bányakapitányságokhoz, úgy azok tekintettel az (á. b. t. 178. §.) üzemi jelentésekre, megbirálandók arra nézve, hogy vajjon azon föntartott ásványok mennyisége, melyre nézve a kutatónak a szabadrendelkezési jog esetleg megadandó, a kimutatott kivájásnak megfelel-e. Azon esetben, ha ez iránt kételyek nem merülnek fel és ha a kérdéses mennyiség nem túlságos nagy, úgy a kérelmezett engedély előző nyomozások nélkül akadálytalanul megadható. Ha azonban kétség merül föl az iránt, hogy ásványoknak ily mennyiségben való jövesztése egyszerű felnyitási művelet által eredményezhető, vagy ha több száz mázsányi ily ásványnak értékesíthetéséről van szó, úgy a kérdéses kutató vágat megsemmisítendő és a 17. §-ban mondottakra való tekintettel a vizsgálat megindítandó, mely vizsgálatnak eredménye szerint azután az értékesítési engedély vagy megadandó, vagy a kutató a rendes adományozás előző kieszközlésére utasítandó. Minden ily értékesítési engedély csak oly feltétel alatt adandó meg, hogy a bányaadózási törvénynek (a bányavámra) vonatkozó rendelkezései pontosan megtartassanak, mi mellett ily engedélyek csak bizonyos mennyiségű és már a külre szállított, nem pedig a kutató vájások által netalán csak nyerendő föntartott ásványokra vonatkoznak. Hogy kutatások alkalmával jövesztett ásványoknak jogosítlan fölhasználása miként büntetendő, azt az á. b. t. 237. §-a határozza meg és a bányahatóságok általában és különösen az üzemi jelentések megbirálásánál (á. b. t. 178. §.) kell, hogy ilyeszerű visszaélések meggátolására törekedjenek.

E szabályok különben a segéd- és megyetárnákra (á. b. t. 85. és 90. §§.) is vonatkoznak, azon esetre, ha azok üzeménél szabad területen föntartott ásványok



nyeretnének, ha csak e műveletek tulajdonosainak az engedélyokmányban a termelt ásványok fölötti szabad rendelkezés meg nem adatott.

Kétségtelen ugyan, hogy az ideig. törv. szabályok VII. R. 1. §. a) pontja szerint a földbirtokos beleegyezése nélkül köszénkutatásra való engedély, vagy bányászati adomány a bányahatóságok részéről senkinek nem adható, de ezzel nincs kimondva az, hogy a köszénkutató földbirtokos, vagy annak engedményese a nyert köszénnel korlátlanul rendelkezhetik, mert ugyancsak az id. t. sz. VII. R. 15. §-ban az általános bányatörvény némi módosításokkal hatályában meghagyatván, a bányatörvény 20. §-a is, mely szerint a kutató a nyert ásványokról csak a bányahatóság engedelmével rendelkezhetik, hatályban maradt. (13566/1885. F. i. i. k. m. r.)

**21. §. Puszta kutatási engedelmek a kijelölt téreni kutatásra még kizáró jogot nem adnak s ugyanazon téren egyszerre több személynek adathatik kutatási engedelem.**

**22. §. Egy bizonyos kutatási térre kizáró jog csak akkor szereztetik, ha a kutató a bányahatóságnak azon pontot, melyen ő a kutatóvájást megkezdeni és a kutatási jegyet felállítani szándékozik, feljeleníti. Azon időponttól fogva, midőn ezen följelentés a bányahatóságokhoz érkezik, a kutató a följelentett pontra nézve kizáró kutatási jogot, azaz szabadkutatást nyer.**

*Szabad kutatás.*

Az ált. b. t. 15. §-a megkívánja, hogy a kutatás engedélyezéseért benyújtott kérvény, a kérvényező vagy meghatalmazottja által sajátkezűleg legyen aláírva s minthogy a szabadkutatás is csak általános kutatási engedély alapján állhat fenn, ugy kétségtelen, hogy a fentidőzett szabály oly kérvényre is alkalmazandó, mely egy szabadkutatásnak megerősítését szolgálja (18093/1874. Fm. i. k. m. r.)

Kétségtelen, hogy valamely szabadkutatásban a kutatás befejezettnek tekintendő s a kutató az adománykérés benyújtására szorítandó, ha az ásványtelep annyira fel van tárva, hogy arra a tulajdonjog adományozható. Ez azonban egyáltalán nem zárja ki azt, hogy az illető bányavállalkozó s illetőleg adománykérő az ásványtelepet a bányavjárás bekövetkeztéig még jobban feltárhassa. (1022/1880. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. 22. §-a értelmében a kutató bizonyos térre kizárólagos jogot akkor nyer, ha azon pontot, hol a kutatási munkálatot megkezdeni és a kutatástjelző táblát felállítani szándékozik, a bányahatóságnál bejeleníti; ezen törvény 23. §-a értelmében pedig a szándékoló kutató vájás iránti bejelentésnek a célba vett kutató vájás és a felszállás helyének pontos megjelölését kell tartalmaznia. Ha tehát a bejelentés a bányahatóság részéről elfogadtatik, a bányahatóság részéről csak azon feltétel alatt tekintendő létezőnek, ha a bejelentett adatok a természetben akként találhatók fel, hogy azok iránt semmi kétely fenn ne forogjon. (33443/1873. F. m. i. k. m. r.)



Szabadkutatások megerősítése csak azon feltétel alatt állapít meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértenek. (10.516/1868. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. 23. §-a ugyan megkívánja, hogy a szándékolt szabadkutatási vájást illető bejelentés, a vájás és szabadkutatási jegy álláshelyének pontos előadását tartalmazza, de ebből még nem következik, hogy kétséges szabadkutatási bejelentések végkép visszautasítassanak, hanem csak egyedül az, hogy az ily bejelentések az illető félnek kiegészítés végett adassanak vissza. (5269/870 Fm. i. k. m. r.)

Szabadkutatás, különben érvényesen bejelentett, felfüggesztendő, ha magánjogi kérdések birói eldöntés alá kerülnek. (1223/1872. Fm. i. k. m. r.)

Szabadkutatásoknál, melyeknél perfeljegyzések léteznek, a birtokos rendelkezési képessége fel van függesztve. (16728/1878. Fm. i. k. m. r.)

Az ált. b. t. szabályaival s az e törvényhez kiadott végrehajtási szabályokkal egyáltalában nem ellenkezik, hogy egy és ugyanazon bányavállalkozó egy és ugyanazon területre két ált. kutatási engedéllyel is birjon s így semmi akadály sem foroghat fenn, hogy bizonyos szabad kutatások a nekik alapul szolgált ált. kutatási engedély lejártá után egy másik ugyane területre fennálló ált. kutatási engedélyre az 1859-ik évben kelt é. eddigelé érvényen kívül nem helyezett 32.472. sz. cs. k. pénzügy. rendelet alapján átírástassanak. (2371/1879. Fm. i. k. m. r.)

**23. §.** A szándékolt kutató-vájásrólí jelentés vagy a már nyert kutatási engedelemre hivatkozólag történhetik, vagy pedig magával a kutatási engedelemérti kérvénnyel kapcsolathatik egybe. Ezen följelentésnek azonban mindig a célbavett kutató-vájás és a kutatási jegy álláshelyének pontos előadását kell tartalmaznia.

*Eljárás a be-  
jelentés körül.*

**V. sz. 19. §.** Mibelyt egy választott zártkutatómá-  
ny irányti bejelentés (á. b. t. 22. és 23. §.), a bánya-  
hatóság igtatójába beérkezik, erről a kutatási könyvben  
a megfelelő kutatási engedéllynél azonnal feljegyzés  
teendő és a kerületi térképen (8. §.) a zártkutatómá-  
ny fekvése legalább körülbelül berajzolandó, mire a kuta-  
tónak a zártkutatómá-ny bejelentésről szóló bizonyítvány  
lehetőleg sürgősen kiadandó.

Ezen bizonyítvány kiadása azonban következő  
esetekben megtagadandó:

a) ha a zártkutatómá-ny fekvése nincs minden két-  
séget kizáró módon körülírva ;

b) ha a bejelentés nem vonatkozik egy, a kérvé-  
nyező által már szerzett vagy egyidejűleg kérelmezett  
kutatási engedélyre ;

c) ha a zártkutatómá-ny nem fekszik egy már szer-  
zett vagy egyidejűleg kérelmezett kutatási területen ;

d) ha a zártkutatómá-ny valamely az á. b. t. 17. és



18. §-ában említett kivett helyen feküdnék és az arra illetékes egyén vagy hatóság beleegyezése nem igazoltatik.

A zártkutatmányi bejelentések mindezen esetekben kiigazításra vagy az akadály elhárítása végett visszatartandók.

**V. sz. 20. §.** Ha a zártkutatmányi bejelentés elfogadásának törvényszerű aggály nem áll útjában, úgy az a 19. §-ban említett eljárással úgy intézendő el, hogy a bejelentőnek egy (a IV. *minta* szerint nyomtatott és kellőleg kitöltött) zártkutatmányi bejelentésről szóló bizonyítvány állittatik ki. E bizonyítványokban az á. b. t. 25. §-nak teljesítésére különösen figyelmeztetendő. Maga a bejelentés a bányahatóság irattárában őriztetik.

*Bizonyítvány a bejelentésről.*

A bejelentésekről szóló bizonyítványok még külön egy külön e célra szolgáló «zártkutatmányi könyvbe» is bevezetendők (melynek alakját és szerkezetét az V. *minta* mutatja) és melyben minden zártkutatmányra legalább is *egy lap* fordítandó, melyre sorrend szerint az üzemi jelentések főeredményei (á. b. t. 178. §.), a netalán előírt munkateljesítés (á. b. t. 179. §.) vagy kirótt büntetések (á. b. t. 241., 242., 252. §§.), a zártkutatásra fűtött mező kimérése (á. b. t. 36. §.), a birtoknak más kutatóra való átruházása (á. b. t. 38. §.), a zártkutatásra vonatkozólag kérelmezett tárgyalás alatti és tényleg bekövetkezett adományozás minden mozzanata (á. b. t. 49--66. §§.) és végre esetleges kisajátítási tárgyalások (á. b. t. 100. és köv. §§.) előjegyzendőek, úgy, hogy nemcsak a bányahatóság, hanem a kutató, sőt valamely más érdekelt is ezen lapon mindazon adatokat találhassa, melyek egy bizonyos zártkutatmányra vonatkoznak.

(Jelen szakasz további rendelkezése nincsen gyakorlatban.)

Az á. b. t. 23. és ama szakaszainak értelméből, melyek a kutatási jelekre vonatkozó határozatokat tartalmazzák, és az á. b. t.-hez kiadott fogantatási szabályokban foglalt szabadkutatási bejelentési bizonyítvány (IV. *minta*)-ból következik, hogy felszíni szabadkutatásoknál a bányahatóságnak bejelentett kutató bevájás és a kutatási jel álláshelye különböző pontok lehetnek. A szabadkutatás és a kutatási jel álláshelyének bejelentésénél azonban nem szabad két különböző rögpontból kiindulni. A szabadkutatás ugyanis irány és távolság szerint legalább egy vezérpönttől, a szabadkutatási jel álláshelye pedig a kutató bevájástól kell, hogy (irány és távolság szerinti) rögzítessék. Az új bányatörvény minden kutatónak, ki bányászást kezdeni valóban szándékozik, módot nyújt arra, hogy bányászatait, illetve fentartott



ásványokat tartalmazó telepének lefejtését, a kutató vájásnak és a kutatási kör középpontját képezendő kutatási jel álláshelyének bejelentése által magának biztosíthassa és így megkezdett és jog-  
érvényesen fentartott kutató vájásától minden később jelentkező vállalkozót 224 bécsi ölnyre ( $424.812 \cdot 4 \text{ mm.} = 425 \text{ m.}$ ) távol tarthasson.

Hogy a vállalkozó kutató vájását miként kívánja biztosítani, hogy a kutatási jel közelebb állíttassék a bevájáshoz, vagy távolabb helyeztessék el attól, a helyi körülményektől, a megvizsgálandó ásványtelep kiterjedésétől, irányától stb. függ, s mindenkor a kutató belátására bízandó.

A kutatási jel álláshelye és a bevájás közötti távolság szabályrendeletileg nem állapítható meg.

A kutató szabadkutatási jele álláshelyei különben saját érdekében is úgy fogja választani, hogy az lehetőleg közel fekszen a bevájáshoz, és hogy a jel és a bevájás közötti távolság ne legyen több 112 bécsi ölnél (212 m.), mert a bevájás különben a törvényszerű fentartott mező (37. §.) kimérése esetében abból kiesnék.

Ha valamely kutató szabadkutatási jelét a bevájástól távol állítja fel, feltételezhető, hogy azt alá fogja hajtani, és ekkor magyarázható és érthető lesz az is, hogy szabadkutatásokhoz segédvájások a szabadkutatási jelek irányában hajtandók (á. b. t. 175. §.), mert ellenesetben a kutató bevájáshoz hajtott segédvárna bányászati szempontból indokolható nem volna, míg ellenben teljesen helyes eljárás, ha az a telep csapás vagy dőlés vonala irányában álló kutatási jel felé hajtatik, mert a bányatörvény szabályai és alapelvei felállításánál csak a szakszerű és értelmes bányaművelés lehetett mérvadó. (Oesterr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évi folyam 20. sz.)

Azon vélemény, hogy a fiatalabb szabadkutatási bevájás a régibb külszabadkutatás jelétől ép 448 bécsi öl (850 m.) távolságban kell hogy feksdjék, az á. b. t. 23. §-ában foglalt és a foganatosítási szabályok IV. mintájában elfogadott azon ellenzéret által megdöntetik, mely szerint a bevájás és a kutatási jel álláshelye nem kell, hogy egy és ugyanazon ponton létezzék és hogy a legtöbb esetben a kutatni szándékozónak érdekében fekszik a jelet az ásványtelep azon pontjához közel felállítani, melyben az valószínűleg megütközik, -- hogy a fentartott mező kimérése szükségességének esetében telkeit szegényebb, vagy részben meddő területekre fektetni ne kényteleníttessék.

Csak a földalatti szabadkutatásokra vonatkozólag rendel a foganatosítási szabályok 24. §-ának d) pontja, hogy a szabadkutatási jel merőlegesen a földalatti bevájás fölött kell, hogy létezzék, és hogy tehát ezen jel annak függélyes meghosszabbításában külön felállítandó. (Ugyanott 1855. évi folyam 19. sz.)

Azon kérdést illetőleg, vajjon elfogadható-e oly szabadkutatás iránti bejelentés, melynek szabadkutatási köre, az általános kutatási területből (á. b. t. 15. §-a) minden oldalon kinyulik. — azaz ennél nagyobb, következő elvi jelentőségű magyarázat adatott. — Mintán az á. b. t. 31. §-a a szabadkutatásoknak azon jogot biztosítja, hogy a kutatási jel álláshelyétől, mint középpontból, 224 bécsi öl (425 m.-nyi) sugárral leírt körön belül idegen kutató vájás nem kezdhető; mintán a szabadkutató eme törvény 35. §-a szerint arra van feljogosítva, hogy annak idején való ado-



mányozásnál bányatelkeket szabadkutatási köre határain át is fektetheti, — ha csak ezáltal régibb jogok nem sértetnek, — és mivel a kutatási területen kívül kutatási munkák nem kezdhetők, — világos, hogy fentjelzett esetben a *szabadkutatási bejelentés elfogadását elvi akadály nem gátolja*. Előforduló ily eset gyakorlati következménye leendő, hogy a szabadkutatás bejelentője csak azon kutatási területen fog kutathatni, melyet *mint ilyent* (á. b. t. 15. §.), a bányahatóságnak bejelentett, és melyre vonatkozólag általános kutatási engedélyt nyert, hogy jogosítva leendő szabadkutatása bejelentett álláshelyétől minden idegen kutatót 224 bécsi öl (425 m.)-nyire távol tartani, még akkor is, ha ezen idegen kutató bevájás a kutatási területen kívül esik. Evvel szemben előfordulhat azonban azon eset is, hogy a szabadkutatási kör azon részében, mely a kérelmezett kutatási körből kiesik, úgy a szabadkutató, mint minden más idegen kutató is el lehet tiltva a vájástól. Magától értetik azonban, hogy a szabadkutató ilyen — bányászati kutatási munkálatok elől időnként elzárt területekre nézve is nyerhet kutatási jogosítványokat, — melyek alapján kutatási munkálatokat végeztesz, — ha eme területeket a bányahatóságnak a törvényes szabályok szerint feljelenti és ezeket illető kutatási engedélyek kiadása iránt folyamodik. (Ugyanott 1855. évi folyam 18. sz.)

Szabadkutatások megerősítése csak azon feltétel alatt állapít meg kizárólagos jogot, ha általa idegen jogok nem sértetnek. (10516/1862. Fm. i. k. m.)

Az á. b. t. 23. §-a szerint szabadkutatást általános kutatási engedély alapján szerezhetni, az ásványok minőségére való tekintet nélkül, a bányahatóság feladata lévén minden kellőleg bejelentett szabadkutatást feljegyezni s annak bejelentéséről a szabályszerű bizonyítványt kiállítani. Módosítást e tekintetben az á. b. t. fogantatására fennálló szabály csak annyiban szenvedett, a mennyiben azt az ideigl. törv. szab. VII. R. 1. §. c) pontjának értelmezéseül az 1862. évi 13.622. sz. a kelt kir. udvari rendelettel, illetőleg a fennállott m. kir. helytartótanácsnak, mint főbányahatóságnak 1862. évi 60.353. sz. rendeletével kimondatott, hogy minden ezután kiadandó kutatási engedély s ebből kifolyólag szabadkutatási okmányba is felveendő azon záradék, mely szerint a kőszénbányák művelése az országbírói értekezlet határozatainak VII. részéhez, jelesen annak 1. §-ához képest csak az illető földbirtokos előleges beleegyezése mellett lehet. Ezen utóbbi rendelet szerint tehát a bányahatóságnak iszta, minden kellőleg bejelentett szabadkutatást elfogadni, s erről a bizonyítványt a fennmeltett záradékkal kiadni, miáltal a szabadkutató figyelmeztetik, hogy a bányahatóságtól nyert jogosítvány kőszénre nézve csak akkor lép érvényre, ha szabadkutató a jogosítvány használatba vétele iránt a földtulajdonos beleegyezését kieszközlte. (45.058. 1881. Fm. i. k. m.)

Az á. b. t. 23. §-a ugyan megkívánja, miszerint a szándékolt szabadkutatási vájást illető bejelentés, a vájás és szabadkutatási jegy álláshelyének pontos előadását tartalmazza, de ebből még nem következik, hogy kétséges szabadkutatási bejelentések végkép visszautasíttassanak, hanem csak egyedül az, hogy az ily bejelentések az illető félnek kiegészítés végett adassanak vissza. (5269/870. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatás, — különben érvényesen bejelentett — felfüggesztendő, ha magánjogi kérdések bírói



eldöntés alá kerülnek. (1223/872. sz. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatások ingó dolgok jogi természetével bírnak, feljegyzések eszközölhetők, ha kellő alap létezik. (10.655/878. sz. Fm. i. és k. m.) Szabadkutatásoknál, melyeknél perfeljegyzések léteznek, a birtokos rendelkezési képessége fel van függesztve. (16,728/878. sz. i. és k. m.)

*Eljárás szóbelileg v. írásban bejelentéseknél.*

**V. sz. 21. §.** A zártkutatmányi bejelentések szóbelileg is nyújthatók be a bányahatóságoknál, — mely esetben ezek az á. b. t. 13. §-a értelmében kötelesek eljárni.

Ugy a kutatási engedélyek iránti kérvények, mint a zártkutatási bejelentések azon bányahatóságnál adandók be, melynek *(közvetlen)* kerületében a kérdéses tárgy fekszik.

Ha ily beadvány valamely nem illetékes bányahatóságnál nyújtatik be, úgy az azonnal és közvetlenül, az illetékes bányahatóságnál, illetékes elintézés végett, átküldendő.

— — — — —

*Kutatási jegy.*

**24. §.** Három nap alatt azután, a mint a kutatóhoz az ő feljelentéséről a bányahatóság elismervénye eljutott, köteles ő a szabadkutatás helyét a földszinén a kutatási jeggyel megjelölni. Ha ő ezt elmulasztja, úgy köteles minden harmadik személynek, ki előtt a választott hely tudva nincs, az ezáltal okozott kárt megtéríteni. A följelentésnek, a bányahatóságnál megtevése előtt a kutatási jegyet nem szabad fölállítani.

**25. §.** A kutatási jegy minden fölállítása azon politikai járási hatóságoknak (szolgabírói hivatal, kerület, praetúrának), melyeknek járásában a kutatási tér fekszik, följelentendő és ezek által közhírré teendő.

Mily általános és egyforma alakot kellessék adni a kutatási jegyeknek mindegyik koronaországban, a végett, hogy azok mindenki által megismerhetők legyenek. a politikai országos hatóság által határoztatik meg.

*Bejelentés a politikai hatóságnál.*

**V. sz. 22. §.** Az á. b. t. 25. §-ában előírt azon kötelesség, hogy a zártkutatmányi jegy felállítása a politikai hatóságnál azonnal bejelentendő, magát a zártkutatmányost illeti meg, mert csak ez felelős a zártkutatási jegy felállításáért (á. b. t. 24. §.) és mert a bányahatóság nem tudhatja, hogy a kutató ezen kötelezettségének megfelel-e, és ha igen, mikor.

A szomszédos kutatóknak, valamely zártkutatmányi bejelentés történt megerősítéséről való külön értesítése sem szükséges, mert azok, a kutatási jel felállítása, és a politikai hatóság által való nyilvános kihirdetése által (á. b. t. 24—25. §§.) erről ugy is értesülnek.

(Ezen szakasz további része pozitív intézkedést nem tartalmaz és azért kihagyatott.)



26. §. Minden kutató köteles a kutató vájás megnyitása előtt a földtulajdonosnak a kutatási engedelmet előmutatni s vele kárpótlási igényei miatt az egyezséget megkísérelni.

*Jelentkezés a földtulajdonosnál.*

27. §. Ha a kutató a földtulajdonossal, az ezen utóbbi által kívánt kárpótlás iránt meg nem egyezhet, úgy jogában áll a politikai hatósághoz annak megengedéseért folyamodnia, hogy ő kutatási munkáját megkezdhesse. Ha ő mint szabadkutató, szabadkutatásának általa választott helye iránt a jelentést a bányahatóságnál már megtette s ha ő e szerint jogot nyert arra, hogy szabadkutatását a helyszínén a kutatási jeggyel megjelölhesse, úgy a szabadkutatónak jogában áll a politikai járási hatósághoz kutatási jegy felállításának megengedéseért folyamodni.

*A kutatás gátolása.*

Az illető kutató azonban mindkét esetben köteles:

a) a földtulajdonosnak, a kutatási munka megkezdése, vagy a kutatási jegy felállítása által netalán okozott bebizonyítható kárért, ha az iránt az egyezés létre nem jönne is, a kárpótlást a politikai járási hatóság küldöttje által meghatározandó összegben egyelőre biztosítani:

b) a bányahatósághoz tüstént a telek kényszerű átengedése iránti eljárás megindításaért folyamodni:

c) szabadkutatás esetében az a fölött hozandó határozatig ezen helyen minden munkát abbahagyni.

28. §. Ha a kutató a kutatási jegy felállításától számítandó harminc nap alatt a bányahatósághoz a telek átengedése iránti tárgyalás végett intézett folyamodvány benyújtása tekintetében magát igazolni nem képes, úgy az illető politikai járási hatóságok (szolgabírói hivatal, kerület, praetura) kötelesek a földtulajdonos kérelmére a kutatási jegyeket eltakarítani s ezt a bányahatóságnak följelenteni.

29. §. A kutatás elkezdésében vagy a kutatási jegyek felállításában a földtulajdonossal tárgyalások által okozott késedelmek a kutató előjogára nézve nem ártalmasak.

**V. sz. 23. §.** Az á. b. t. 26., 27., 28. és 29. §§-ai szerinti szövegük és összefüggésük szerint csak a zártkutatásnak a földbirtokosok beleszólása ellen való biztosítására vonatkoznak, melyre vonatkozó tárgyalások egyedül a politikai hatóságok hatáskörébe utaltatnak, még pedig azért, mert a bányahatóság csak a kutató felhívására köteleztetik (az á. b. t. IV. fejezete szerint) a kisajátítási eljárás megindítására.

*Biztosítás a földtulajdonos ellenben.*

Azon esetben, midőn a bányahatóságokhoz oly értelmű egyes kérvények érkeznek, melyek a bányahatóságokat az általános bányászati érdekek a politikai hatóságok előtt való pártolására kérik, úgy a bányahatóságok az á. b. t. 220. §-a értelmében hivatva vannak, ily kérvények indokoltsága esetében, és különösen ha az á. b. t. 29. §-ában foglalt kikötés a bányavállalatok biztosítására nem mutatkoznék elégségesnek, a politikai ható-



sághoz ily értelmű átíratí megkereséssel fordulni, vagy — ha ez eredménytelennek bizonyulna, — a főbányahatósághoz indokolt és megfelelő jelentést tenni.

*Földalatti  
kut. - vájások.*

**30. §. Vájnákbóli földalatti kutatásoknál, ugynevezett reményvágatokkal bármely tetszés szerinti pont, habár az még valamely adományozott vájnamértéken belül léteznék is, új kutatás alapjául választathatik, azon föltétel alatt, hogy más szerzett jogok ne sértsenek és az a bányahatóságnak följelentethetik. (22. §.)**

**V. sz. 24. §.** Az á. b. t. 30. §-ának célzata különösen az, hogy közel valamely adományozott bányatelek határához, vagy valamely elvetett telér vagy telep vagy annak valamely esetleges meddülésének, végre gyanított párhuzamos telérek vagy telepek stb. feltárására hajtandó reményvágatok számára, miknek biztosítására valamely külön választott zártkutatmány nem volna elegendő. — mert abból részint céltalan, részint költséges és időtrábló föltárási műveletek volnának hajtandók, — a további bányatelekszerzés biztosítéka, szerencsés munkaeredmény után ugy nyeressék, — hogy ily körülmények között levő bányavállalkozó reményvágatának valamely tetszés szerinti pontját választhassa zártkutatmányi körének azon részét biztosítsa magának, mely kérdéses adományozott telkén kívül esik.

Hogy ez a törvény követelményeinek megfelelőleg történhessék, szükséges, hogy :

a) ezen további terület számára egy már előbb szerzett kutatási engedély mutattassék be, vagy egy olyan egyidejűleg kérelmeztessek ;

b) hogy a kérvény az á. b. t. 15. §-ának tökéletesen megfeleljen ;

c) hogy ezen zártkutatmány pontos bejelentésterkép útján történjék ; és

d) hogy annak fekvése, egy a külön, fölötte felállított kutatási jegy által kitüntetessék (á. b. t. 22.—25. §§.)

A bányahatóságok annak megfontolására, és annak a főbányahatósághoz való bejelentésére utasíttatnak, hogy valjon ily földalatti zártkutatmányokra vonatkozó zártkutatási jegyek, szembetűnő megkülönböztetésük végett, ne nyerjenek-e valamely elütő alakot.

*Régibb jogok  
védelme.*

**V. sz. 25. §.** Az á. b. t. 30. §-ának utolsó kikezdése határozza, hogy ily földalatti kutatások csak ugy engedélyezhetők, ha azáltal régibb jogok nem sértenek, az á. b. t. 31. §-a kimondja, hogy a zártkutatmányi jog



álláshelyétől számítandó 224 bécsi öl, félátmérővel leírt körön belül idegen kutatóvájás nem kezdhető és az á. b. t. 33. §-a úgy intézkedik, hogy egymást egészben vagy részben fedő egyidejűleg bejelentett zártkutatások az (á. b. t. 31. §.) így fedett területeket közösen kapják.

Ezen szabályok összefüggéséből következik, hogy már szerzett zártkutatási körök később bejelentő zártkutatómányosok által semmi szín alatt nem korlátozhatók, miért is az utóbbiaknak zártkutatási körei azokat nem fedhetik.

Régibb jogosultságu zártkutatómányosoknak, újabb zártkutatók ellen irányított ily tárgyú panaszai úgy intézendők el, hogy a fiatalabb jogosultságu zártkutatómányosok írásbelileg, vagy — ha az idézés a felek zaklatása nélkül lehetséges — személyesen kihallgatandók arra nézve, ha valjon a panasz valódiságát elismerik-e és hogy valjon a támadt összeütközést zártkutatási jegyeik álláshelyeinek megváltoztatása által kiegyenlíteni szándékoznak-e?

Ha sem ez uton, sem pedig mindkét fél közbejöttével megtartott tárgyalás alkalmával, a megkísérlett békés kiegyezés eredményre nem vezetne és mindkét fél követelése, illetőleg ellenszegülése mellett megmarad, úgy a vitás zártkutatási körök felvételére és térképezésére a bányamérnök kiküldendő.

Ha a felvételtől a régibb zártkutatómányi körnek befedtetése kitünnék, úgy a bányahatóság az újabb zártkutatási jegynek áthelyezését, illetőleg a zártkutatási körnek új megválasztását (á. b. t. 32. §.) köteles határozatilag kimondani.

Oly esetben, midőn az újabb kutató-vájás egészen beleesnék a régibb zártkutatás körébe, úgy az jogositlannak lenne kinyilatkoztatandó, — a följegyzésből törölendő és a kutatási jelnek eltávolítása az illetékes politikai hatóság által (á. b. t. 28. §.) volna eszközölendő.

Az itt elrendelt tárgyalások, tekintettel a békés uton való kiegyenlítés megkísértésére, a bányabiztosságoknál is felvehetők. A bányamérnök kirendelése és annak munkálatai alapján való határozás a bányakapitányságot illeti.

Minden kutatónak szabadságában áll megengedni, hogy a régibb jogosultságu szomszédos kutató megerősített szabadkutatási körén belül folytatott kutatási munkálataival, az újabb keletű szabadkutatáshoz tetszés szerint közeledjék, — e közeledés annyi-



ban van korlátolva, hogy e mellett munkálatait nem terjesztheti ki a régibb szabadkutatási kör területére is, mert ily munkálata különben az á. b. t. 31. § a és a végrehajtási szabályok 25. §-ának 6. pontja értelmében, mint törvényellenes beszüntetendő lenne. A régibb jogosultságú kutató, ezen jogának biztosítása végett, a fiatalabb jogosultságú kutatónak minden átfektetése ellen tiltakozhatik (vég. szab. 25. §. 3.), mely tiltakozás következtében azután (vég. szab. 25. §. 4. és 5.) tárgyalás alapján eldöntendő, hogy a fiatalabb kutató-vájás folytatható-e, vagy mennyire korlátozandó ennek kutatási joga a régibb szomszédos szabadkutatóval szemben. — E mellett a fiatalabb jogosultságú szabadkutatónak azonban fentartott mezeje fektethetésének joga minden más irányban és minden más idegen szomszédos kutatóval szemben biztosítva marad. A végrehajtási szabályok 25. §-ának ezen fejtegetéséből kitűnik, hogy az á. b. t. 31. §-ának teljesen megfelel, és azon esetben vétetik különösen alkalmazásba, midőn a fiatalabb szabadkutató határozottan kinyilatkoztatja, hogy a régibb kutató vájással szemben az á. b. t. 31. §-ában engedélyezett kutatási térről korlátozottabb kutatási területtel megelégszik. Azon értelmezés, hogy egy régibb kutatási körnek egy fiatalabb által való befedtetése mindig az utóbbinak átfektetését vonja maga után, azon helytelen következtetésre vezetne, hogy valamely még szabad, — de körök körül már elfoglalt szabadkutatások által a törvényes méreten alól korlátozott területen harmadik személyek többé szabadkutatási jogokat nem szerezhetnek.

Ebből kifolyólag pedig azon esetben, midőn a kutatási jel áthelyezése, illetőleg az átfektetés már elfoglalt terület miatt lehetetlen volna, a felekre ily átfektetés nem lenne róható, és az átfektetés a szabadkutatás törlésével egyértelművé válnék azon esetben, midőn az átfektetendő kutatási körnek kutató vájása egy idegen fiatalabb körbe beleesnék, mely az elsőnek átfektetése által (á. b. t. 32. §.) avval szemben mindenesetre elsőbbséget nyerne. A törvény a kutatási munkálatokat végre elsőbbségük szerint is biztosítani kívánja és utóbbi esetben, az átfektetés elrendelése esetében, mégis a régibb, szabad területen megkezdett kutató vájás, az abban, illetve annak kutatási körben megkezdett és azért jogosítlan fiatalabb kutató vájás mögé helyeztetnék (Österr. Zeitschrift für Berg- u. Hüttenwesen 1858. évi foly. 4. sz.)

*Szab. kutat.  
kerülete.*

**31. §.** Oly vizirányos körön belül, melynek sugara kétszáz-huszonnégy bécsi ölt tesz s melynek középpontját a kutatási jegy álláshelye képezi (kutatási kör), idegen kutató vájás nem kezdet-hetik. Ezen határozatok alóli kivételnek csak azon bányamegyékben van helye, melyekre nézve a bányamegyei alapszabályok által (43. 274. §§.) más rendeltetik.

*Zártkut. körö-  
kön belül lévő  
mellékkutat.*

**V. sz. 26. §.** A zártkutatmányos az á. b. t. 31. §-a szerint jogosítva van kutatási körén belül bejelentett és zártkutatási jeggyel megjelölt kutató vájásán kívül több ily munkálatot kezdeni, — de ily vájások nem élvezik a zártkutatások előjogait — és birtokosuk tűrni tartozik.



hogy ily vágatok, ha valamely szomszédos zártkutató előbb tárna fel valamely adományozást érdemlő telepet. — adománykérvény alkalmával a szomszéd bányatelke által befűdethessenek, — ha csak ezen mellékvágatok az első zártkutató fentartott mezejébe nem esnek (á. b. t. 36., 37. §§.) — A nem védett vájás ily esetben a bányatulajdonosnak minden kárpótlás nélkül átadandó lesz, ha csak ily vájás a bejelentett zártkutatás segédvájásaként nem szerepel (á. b. t. 175. §.)

Miután a törvény nem tiltja a zártkutatónak, hogy kutatási körén belül, vagy annak közelében, egy második zártkutatást úgy jelenthessen be és jelölhessen meg, hogy ezen új zártkutatási kör a régirészt fedje, úgy a zártkutató, ha csak a szomszéd kutatóknak a 25. §-ban tárgyalt jogai ezáltal nem sértetnek, azon helyzetben van, hogy esetleg létező mellékkutatóvágatai számára is a teljes törvényes biztosítékot megszerezhesse, mi mellett természetesen eme második vagy harmadik zártkutatásra vonatkozólag is, a minden zártkutatás számára fennálló kötelezettségek teljesítendőek lesznek (á. b. t. 178.—181. §§.)

**V. sz. 27. §.** Zárt bányamegyékben, melyekben eddigelé kisebb vagy egészen másképp határolt bányatelkeknek, végre ugynevezett függelékteleknek (Schermasse) új feltárás nélküli adományozása törvényesen gyakorlatban volt, ama kiterjedt jogoknak behozatala, melyekben az új bányatörvény a zártkutatásokat részesíti, nagy zavarokat, sok viszálykodást és a tulajdon és vagyon nagy bizonytalanságát eredményezhetné.

*Zártkutatm.  
bányamegyei  
alapszabály-  
okban.*

Ezért a bányahatóságoknak kötelessége oda hatni, hogy a bányamegyék megalakulása (8. §.) után azonnal a bányamegyei alapszabályok szerkesztése vétessék munkába (á. b. t. 274.—275. §§.), mi mellett a kutatási jogoknak a helyi viszonyoknak megfelelő rendezésére kellő figyelem fordítandó.

Abból, hogy ha valamely szabadkutatónak kutatási munkálatai egy korábbi szabadkutatás körébe beleesnek, az á. b. t. 31. §-a szerint csak annyi következik, hogy az ifjabb szabadkutató a korábbi szabadkutatás köréből kiutasítandó, de korántsem következik az is, hogy az ifjabb szabadkutatás minden körülmények között érvénytelennek nyilváníttassék, mert ez utóbbi csak szabadkutatási jegye a korábbi szabadkutatásba belé nem esik, csakugyan a korábbi szabadkutatás által nem fedett részére nézve jogosan továbbra is fennállhat. (13.225/1870. Fm. i. k. m.)



Ha a bányatörvény 31. §-a kimondja, hogy egy szabadkutatás körén belül kutatást idegen nem kezdhet, annál kevésbbé engedheti meg, már általános jogelvénél fogva azt, hogy valaki más szabadkutatási jogosítványának megsértésével adományt nyerhesen. (4910/1880. Fm. i. k. m. r.)

---

**32. §. A kutatási jegynek a kutató általi minden elmozdítása új kutatási tervzetnek tekintetik.**

*Kut. jegy ön-  
hatalma át-  
helyezése.*

**V. sz. 28. §.** Miután az á. b. t. 32. §-a szerint a kutatási jelnek minden elmozdítása új kutatási vállalatnak tekintendő, — ugy ebből következik, hogy az ily áthelyezés folytán, az előbb szerzett zártkutatási jogosítvány elenyészik, és ha a kutató erre nézve a zártkutatásokra kiszabott előjogokat magának biztosítani akarja, az új álláshelynek fekvése, az á. b. t. 32. §-a szerint a bányahatóságnak bejelentendő, és ezáltal megerősítendő.

Ha a zártkutatmányos ezen kötelezettségének nem felel meg, ugy minden ezáltal másoknak okozott kárért felelős, áthelyezett kutatási jele nem állapít meg kizáró kört, vagy mezőföntartást, — és mellette létező kutató vájások csak előmunkálatoknak minősíttetnek (10. § a.) — Ha föléjük egy idegen zártkutatási kör törvényszerűen helyeztetik, — minden kárpótlás nélkül elhagyandók. (10. § 10.)

Ha a bányahatóság a kutatási jelnek ily törvényellenes áthelyezéséről tudomást szerez, ugy kötelességében áll, a kutatót felelősségre vonni, — és ha ez magát igazolni nem tudja (20. §.) a jogosítlanul felállított kutatási jelnek eltávolítását a politikai hatóság által eszközölni.

Az általános bányatörvény 32. §. azon intézkedéseinek, miszerint a kutatási jelnek elmozdítása új kutatási tervnek tekintetik, a b. t. általános szelleménél fogva nem tulajdonítható azon hatály, hogy a kutatási jegy elmozdításával a régibb kutatási jogosítvány elenyészik, már csak azon oknál fogva sem, mert a kutatási jogosítvány elenyészésének a bányatörvény 251. és 252. §§-aiban felsorolt esetei között ez megemlítve nincsen, hanem mindaddig, míg a régi kutatási jogról lemondás be nem adatik, ez bir érvénnyel és a kutatási jegyet elmozdító csak a 3-ik személynek okozott kárért felelős. (35.715/1889. Fm. i. k. m. r.)

---

33. §. Ha valamely bányahatóságnál a kutatási jegyek fölállítása végett választott pontok iránt (22. §.) egyszerre több följelentések érkeznek be s ha az ezáltal nyert szabadkutatások körei egészen vagy részleg összevágának, az ekkép összevágó térek, az érdeklött szabadkutatók számára közösen jelölendők ki, kivéven, ha a szabadkutatók egymás között máskép egyezkednek.

**V. sz. 29. §.** Az á. b. t. 33. §-a azt határozza, hogy egyidejűleg, azaz egy és ugyanazon napon (á. b. t. 53. §.) bejelentett oly két vagy több zártkutatás, melyeknek körei egymást fődik, az egymást fődő körök közös tulajdonjogát állapítják meg.

*Közös kutat.  
körök.*

A bányahatóság ily bejelentések elintézése előtt, a bejelentések nyomán, a zártkutatásokról térképet fog szerkeszteni, mely térképen az egymást fődő körök szembeötlően vannak kitüntetve.

E térkép egy példánya a zártkutatási könyv megfelelő helyén beillesztendő, — és ama könyv megfelelő lapjára, minden ily zártkutatásnál feljegyeztetik, hogy :

«Ezen szabadkutatás (öl, láb, hüvelyk) legnagyobb átmérővel bíró (éjszaki, déli, nyugoti, vagy keleti) metszéke az 18 . . . évi . . . . . hó, . . . . . napján, . . . . . sz. a. megerősített zártkutatással összevág.»

A másolatok pedig a zártkutatási bejelentésről szóló bizonyítvánnyal egyidejűleg (IV. minta) megküldetnek a folyamodóknak. A bejelentési bizonyítvány azon hozzáadással adatik ki, hogy az érdekeltek, valamely megszabott záros határidő lefolyása alatt, ama közös terek használata felett egyezkedni kötelesek, mivel ellenesetben igényeiknek a törvényes uton való kiegyenlítése előtt ama területek fölött való bányatelek-fektetés nem lesz foganatosítható.

A bányakerületi térképen a közös zártkutatási jogositvány szintén berajzolandó.

(Ezen térkép szerkesztése nincsen gyakorlatban.)

34. §. Minden szabadkutatás igényt ad legalább is egy vájnamérték, azaz 12.544 négyszögölnyi egyenszög adományozásához. A köszénnél ezen igény legaiább is két, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték, azaz kettős mérték adományozásáig emelkedik.

*Pönzartott tér.*

Ha azonban a szabadkutatás oly aknavájásból áll, melynek feneke függélyesen legalább is ötven ölnyre van a természetes földszin alatt, úgy az igény általában két, a köszénnél pedig négy, egymást leghosszabb oldalával érintő vájnamérték adományozására terjed ki.



Több, ugyanazon adományozásban foglalt vájnamértékek összege *vájjnateleknek* neveztetik.

35. §. Jóllehet a kutató saját kutatási területén kívül kutató-vájás üzletére (15. §.) nincs feljogosítva, mindazáltal az adományozásnál a vájnamértékek fekvése tekintetében saját kutatási tére határaitra nem szoríttatik.

36. §. Oly bányamértékek adományozásánál, melyek valamely, még adományozást nem érdemlő szabadkutatás (44. §.) közelében léteznek, ezen utóbbi birtokosának, ha ő az adományozást kérővel meg nem egyezhet, szabadságában áll azon irányt kiválasztani, melyben a vájnatelek egyenszögnek tekintve, a hosszabb kiterjedést kapja.

37. §. Ha a vájnatelek hossza, irányára és nagyságára nézve meg van határozva, úgy annak szélessége is irányára és nagyságára nézve tudva van; azonban mind a kettő kimérésének oly módon kell történnie, hogy a kutatási jegy a vájnamérték közepére essék.

*Kut. területek  
fölött b.-mér-  
ték fektetése.*

**V. sz. 30. §.** Az á. b. t. 35—37. §§-ban előírt határozatokból, a bányahatósági gyakorlatra vonatkozólag következő következtetések vonhatók.

Kutatók, kik valamely kutató-vájást, annak adományozhatásaig föltártak (á. b. t. 44. §.) és adományozásért folyamodtak, kérelmezett vájnamértéküket, ha csak régibb adományozások nem állanak utjukban (á. b. t. 15. §. 2.), kutatási terük határain túl, sőt más idegen zárt-kutatásokba is fektethetik, ha csak az által annak azon tere fedve marad, mely tér neki az á. b. t. 34., 36. és 37. §§-ai nyomán fentartandó.

Ha az így fektetett bányamezőn belül oly kutató-vájások léteznek, melyek a zártkutatás törvényes tulajdonaival nem bírnak, (10. §. a) és 28. §§.), úgy ezek az adományozás által minden kártérítési kötelezettség nélkül az adománykérőnek tulajdonába mennek át, — és a bányahatóság ily általános kutatókat körülzárt kutató-vájásaik átszolgáltatására szorítja. Az e mellett létező szerszámok, földbirtokok, épületek, gépek stb. azonban továbbra is a kutatók tulajdonában maradnak.

Mintán az ált. bánya-törvény 34. §-a értelmében a szabadkutatás legalább egy, kőszénnél pedig legalább két, esetleg négy egymást hosszoldalával érintő vájnamérték adományozására ad igényt: nincs ugyan kizárva, hogy a szabadkutatás jogositványának elnyerése után ne történjék más részére ugyanazon térre vonatkozólag adományozás, az adományozás azonban a szabadkutatásban a fent idézett 34. §. szerint rejlő jogokat nem érinti és azoknak sérelmére nem szolgálhat. (7214/1892. sz. kir. Kuria.)

(Minthogy az adományozások körül a zártkutatmányok fenntartott mezőinek fektetése miatt a leggyakoribbak az össze-  
ütközések, az alábbiakban részletesen közlünk olyan határozatokat,  
amelyek minden tekintetben kielégítően tájékoztatnak a fennálló  
gyakorlat dolgában.)

Sz. egy adományozási határozat ellen intézett felfolyamodá-  
sában különösen azt tartotta sérelmesnek, hogy egy későbbi keletű  
(1892.) zártkutatmány alapján történt felkérés folytán egy korábbi  
keletű (1887.) zártkutatmánynak fenntartott határa megszoríttatik,  
holott a legidősebb (1866.) zártkutatmány körébe a legcsekélyebb  
behatolásnak sincs helye, továbbá, hogy egy zártkutatmány, mely-  
nek alapján még adományozás folyamatban nincsen, harmadiknak  
ügyéből kifolyólag fenntartott határfektetési joggal birjon. E tárgy-  
ban 40135/1895. sz. a. a következő P. m. r. intézkedik:

Felfolyamodó 1887. évi zártkutatmánya után fenntartott  
határt nem terjeszthet, mert bevájása és jegy-álláspontja a K.  
tulajdonát képezett, de a bányajárás folyamán az adománykérőre  
átment 1886. évi idősebb zártkutatmány körébe esik, melynek a  
fenntartott határ terjesztésére elsőbbsége van. Ennek, nem pedig  
az 1892. évi zártkutatmány alapján járó jognak következménye  
az, hogy az 1887. évi zártkutatmány megszorítást szenved.

Azon állítás, hogy a legidősebb 1866. évi zártkutatmány-  
nak az 1887. évi zártkutatmánynyal biztosított körébe a leg-  
csekélyebb behatolásnak sincsen helye, alappal nem bir, mert  
bányahatár fektetésénél a kutató saját kutatási körének határait  
az ált. bt. 35. §-a szerint korlátozva nincs, tehát az adománykérő az  
1886. évi zártkutatmány fenntartott határát, valamint bányatelkét  
is az 1886. évi idősebb zártkutatmány körébe, a meddig ennek  
fenntartott határát nem érinti, szabadon terjesztheti, mit a leg-  
fiatalabb 1887. évi zártkutatmány meg nem gátolhatván, ilyen  
módon az 1866. évi zártkutatmány körét egész terjedelmében nem  
is biztosíthatja.

Azon kifogás, hogy K. az 1886. évi zártkutatmányra, noha  
arra maga adományozást nem kért, az idegen felkérő javára és a  
felfolyamodó ellen fenntartott határt fektetett, nem bir alappal és  
figyelembe nem vehető, mert K. a kérdéses zártkutatmányt és  
azzal kapcsolatban a minden zártkutatmányt megillető fenntartott  
határfektetéshez való jogát a tárgyalás folyamán átengedte az  
adományozást kérőnek, ez pedig ennek folytán jogosítva volt arra,  
hogy tekintettel a helyzetre, mely a tárgyalás alkalmával fenn-  
állott, a fenntartott határt a későbbi jogosultságú 1887. évi zárt-  
kutatmány ellenében úgy fektesse, amint azt a saját érdeke  
megkívánta.

\*

A. egy hosszsmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányal-  
telek adományozását kérelmezvén, ez ellen K. tiltakozik azon oknát  
fogva, mivel az 1886. és 1894. évi zártkutatmányok fenntartot-  
tat, határait sértve látja. Az adományozási határozat ellen felfolyamo-  
dásában főérvül az hozatott fel, hogy a bányatelek felkérőjét 1893.  
évi előjog nem illeti meg, mivel K.-nak 1886. évi előjoga van-  
1868. illetve 1869. évi előjog pedig azért nem illeti, mert ezen  
előjog a zártkutatmányok elenyészésével megszűnt.

Ezen ügyben 40140/1895 sz. Pm. rendelet a következő  
határozatot hozta:



Felkérőnek 1893. évi előjoga azért van, mert 1893-ban nyújtotta be felkérvényét, melylyel az 1868. és 1869. évi régi zártkutatmányai körében bányatelket korlátlanul fektethetett. K. zártkutatmányai ezen bányatelek fektetését nem gátolhatták, még pedig az 1886. évi azért nem, mert bevájása és jegyálláspontja a felkérő idősebb zártkutatmányainak körébe esvén, itt az ált. bt. 31. §-a és a felkérő akarata ellenére fenn nem állhatott, tehát fenntartott határt nem terjeszthetett és így 1836. évi előjoga nincs; az 1894. évi zártkutatmány pedig azért nem, mert a bányatelek fektetése idejében még bejelentve nem volt s azonkívül bevájása és jegye a felkérő 1893. évi idősebb zártkutatmányának körébe esvén, itt fenntartott határ nem illetheti.

Ezen jogállapot a felkérő 1867. évi kutatási engedélyének meg nem hosszabbítása és a rajta alapult zártkutatmányoknak 1894. évi törlése következtében annyiban változott, hogy a felkérvényben törölni kért, de tényleg nem törölt 1886. évi zártkutatmánya K.-nak, most már nem törölhetővé vált, de ezáltal felkérő bányatelkére nézve jogvesztessé K. ezen zártkutatmányával szemben nem lett, mivel ennek fenntartott határ fektetésére való joga csak A. zártkutatmányának elenyésztekor kezdődik, mely időpontig előjoga, sőt fennállási joga sem volt. Ez okból K. zártkutatmányai a felkért bányatelek fektetését nem gátolhatják.

N. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy új bányatelek adományozását kérvén, az ellen a bányajáráskor Sz., K., A. és H. tettek kifogást melyek közül a viszonyok változása következtében az Sz. és K. kifogásai hatályukat veszítették. A. az átfektetni kért és az ő hosszmértékei közti határkérdés miatt mondott ellen, az 1866. évi zártkutatmány birtokosa pedig azért támadja meg a már fektetett bányatelket, mivel az jelenleg egy idegen hosszmértéket fed, ami azelőtt megengedve nem volt. A bányakapitánynak e határozata felfolyamodás tárgyává tétetvén: A. az adománykérőnek az á. b. t. 62. §-a értelmében perre utasítását és az ő hosszmértékének adományozási okmány szerinti kimérését, valamint az á. b. t. 67–70. §§. szerinti további eljárást kérelmezte; másrészt azért tartja sérelmesnek a határozatot, mert annak idején a szóbanforgó hosszmérték átfektetésébe, illetve az új adományozásba csak azon jogi elv szem előtt tartásával egyezett bele, hogy egy bányatelek idegen hosszmértéket nem fedhet, minthogy ez azonban az e részben hozott ministeri döntvény értelmében jelenleg lehetséges, feljogosítottanak érezte magát arra, hogy az 1866. évi zártkutatmánya részére fenntartott határt az 1893. évi tárgyalásnál az 1873. évben történt választástól eltérőleg fektesse. E tárgyban kelt a 40.141/1895. Pm. rendelet.

A mi az első felfolyamodványt illeti, adománykérő az á. b. t. 62. §-a értelmében a fennálló jogviszonyok között azért nem utasítható perre, mert az adományozandó bányatelek környékén legidősebb átfektetni kért hosszmérték 1829-ben kiméretvén és kicövekeltetvén, sőt ez alapon a keleti határ jelölése a felek hozzájárulásával 1861- és 1884-ben bányahatóságilag fogatosítottván, fekvése iránt a legcsekélyebb kétség fenn nem forog és így az adománykérő tőle nem függő okokból támasztott jogi kérdés miatt perre utasítás által jogos tulajdonát és birtokát képező bányajogositványának az á. b. t. 283. §. szerint megengedett átfektetésében nem korlátozható. Ellenben felfolyamodó, ki ezen bányar-



jogosítványok tekintetében érvényes kicövekelések által korlátozva van és ki ezen korlátok megszüntetése érdekében támaszt igényt, tartozik igényeinek birtokon kívül érvényt szerezni és ez oknál fogva ő volt perre utasítandó.

Minthogy pedig a szóban forgó hosszmértékek 1829-ben bemérettek és kicövekeltek, a kifogásolt határokat érvényeseknek kell tekinteni annál inkább, mivel azok az 1861. évi jegyzőkönyv szerint mint olyanok elismertettek és újabb egyezség vagy jogper útján megváltoztatva nem lettek; ennél fogva itt a b. t. 67—70. §§-aiban foglalt eljárásnak nincsen helye, mivel ez a bányateleknek felismerhetlenné vált határjeleinek megújításáról szól, itt pedig egy jogi kérdés eldöntése forog szönyegen, mely tekintetben pedig A. hossztelek jogai, mennyiben hossztelek a delejes elhajlás figyelmen kívül hagyása miatt csekély részben az átfektetett bányatelekbe esik, ezen belül is épségben fenntartottak s így az állított jogi kérdést illetőleg biztosítva van. Ezeknél fogva a felfolyamodó igényei az átfektetést nem gátolják.

A mi H. felszólamlását illeti, a hosszmérték-átfedés jogi elvének gyakorlatba vétele a felfolyamodó jogát az esetben érintené, ha hosszmértéke fedetnék és az átfektetni kért bányatelek 1873. évi fekvése megváltozott volna, de minthogy ezen fekvés meg nem változott és a felfolyamodónak hosszmértéke nincsen, melyet ezen bányatelek fedhetne, igényt sem támaszthat ahhoz, hogy zártkutatmányának fenntartott határát az 1873. évi választástól eltérőleg fektesse.

Az átfektetni kért bányateleknek, mely ellen az 1866. évi zártkutatmány birtokosa 1873-ban kifogást nem tett, fekvése meg nem változott és felkérő az ekként fekvő bányatelekhez jogot szerzett, melyet akaratán kívül és azért, mivel a határozathozatal késedelmesen következett be, el nem veszíthet. Ekként a zártkutatmány birtokosa a felkért bányatelek fektetésébe beleegyező 1873. évi nyilatkozatát a felkérő szerzett jogának sérelme nélkül vissza nem vonhatván, tett óvásával a bányatelek adományozását nem gátolhatja.

K. egy hosszmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányatelek adományozását kérelmezvén, H. az ellen tiltakozott, mert az 1887. évi zártkutatmány részére fenntartott mértéket vett igénybe és egyszersmind ennek az 1866. évi zártkutatmány körén kívüli eső részéről lemondott. Az adományozási határozat ellen H. felfolyamodó kiemeli, hogy a bányatelek adományozása K. által nem az 1870. évi zártkutatmánya alapján kéretvén, az ezen zártkutatmány alapján járó jog, tehát fenntartott határ terjesztése nem jöhet alkalmazásba; hogy a törvény az 1887. évi zártkutatmány birtokosát a telekminimum tekintetében önkéntes jog-megszorításában nem korlátozhatja, kisebb telekhez való jogát sem szüntetheti meg.

E tárgyban 40133/1895. P. m. sz. a. a következő rendelet határozott:

Az a körülmény, miszerint a bányatelek adományozás nem az 1870. évi zártkutatmány alapján kéretett, fenntartott határterjesztési jogát egyáltalában nem ingatja meg, mivel ez a jog mindenik zártkutatmányt megilleti, feltéve, hogy ugyanolyan, de régibb jogba nem ütközik; az adományozási kérvényből származó jogokra nézve pedig nem az a kérdés, hogy az adományozás hosszmérték, vagy zártkutatmányi jogosítvány alapján kéretett, hanem csakis az, vajjon az ált. bt. 40. és 44. §-a szerint fenntartott ásványok



vájást érdemlőleg feltárva léteznek-e és ezen feltétel mellett a bányafektetés ellen csak korábban szerzett bányajogosítványok érvényesíthetők.

K.-nak 1870. évi zártkutatmányi jogosítványa H.-nak 1887. évi zártkutatmányánál korábban szereztetvén, a fenntartott mérték terjesztése és a terjesztési iránynak az ált. bt. 36. §-ban biztosított szabad választása elsőbbségi jogon megilleti. Ezzel szemben H. 1887. évi fiatalabb zártkutatmánya, habár a legidősebb 1866. évinek körében fekszik is, fenntartott határ terjesztésére joggal nem bír, mivel bevájása és jegyálláspontja az adománykérőnek idősebb 1870. évi zártkutatmányát megillető fenntartott határ területébe esik; az igénybe vett fenntartott határ egy részéről való lemondásnak pedig helye nincsen, mivel kisebb határ annál, mely az ált. bt. 34. §-ban 12544 négyszögöllel megszabott, egyáltalában igénybe nem vehető.

Azon ellenvetés, hogy az 1870. évi zártkutatmány fenntartott határa és ennek jogán a bányatelek is az 1866. évi idősebb zártkutatmány körébe nem nyulhat, alappal nem bír, mint-hogy a határterjesztési jog az ált. bt. 35. §-a szerint a kutatási tér határaitra korlátozva nincsen.

\*

A. egy hosszsmértéknek átfektetését, illetve helyébe egy sík bányamérték adományozását kérelmezvén, ez ellen K. azt a kifogást tette, hogy az átfektetési kérvény alapjául szolgált zártkutatmányok elenyészte után az átfektetési kérvénynek jogi alapja nincsen és hogy az új bányatelek-fektetés az ő zárt kutatmányainak fenntartott határai miatt keresztül nem vihető; mert őt 1886. évi zártkutatmánya alapján fenntartott határ feltétlenül megilleti, mert felkérőnek 1869. évi zártkutatmánya elenyészvén, ez neki semmiféle előjogot nem biztosít és végre mert bányaszabadtér hiánya a fenntartott határirány választását nem korlátozhatja, a mennyiben az irányváltozás által még nem adományozás, még nem kimérés kéretik, hanem csupán egy jövőbeli, ideális várományos jog vétetik igénybe, mely gyakorlatilag abban lesz érvényesíthető, ha a fenntartott határ által fedett bányatelek-rész bányaszabadtérre változik. Ezen felfolyamodás tárgyában 1895. évi 40134. sz. n. a következő P. M. rendelet bocsáttatott ki.

Felkérő előjoga nem elenyészett zártkutatmányokon, hanem 1893. évi felkérvényen alapzik, melyben a felkérő régibb zártkutatmánya körében bányateleket korlátlanul fektethetett. Az 1886. évi zártkutatmány ezen bányatelek fektetését abban nem gátolhatta, mert bevájása és jegyálláspontja a felkérő idősebb zártkutatmányának körébe esvén, itt az ált. bt. 31. és a felkérő akarata ellenére fenn nem állhatott, tehát vele szemben teljesen érvénytelen lévén, fenntartott határt nem fektethetett . . . . .

A fenntartott határ irányválasztása szoros kapcsolatban áll annak fektetésével. A fektetés egyrészt a „korábban szerzett jogok sérelme nélkül“ való ált. bányajogi elv és mérésről az ált. bt. 37. §-ában foglalt azon feltétel korlátozza, hogy a kutatási jegy álláspontja a fenntartott határ közepére kell, hogy essék. Az 1886. évi zártkutatmány fenntartott határának határt szab a már adományozott L. bányatelek és minthogy a kutatási jegy ezen bányatelektől 28 ölnél kisebb távolságban áll, a fenntartott határ fektetésére nincsen elég bánya-szabadtér.

Azon eshetőség, hogy a fenntartott határ által fedett bányatelek



telek-rész idővel bányaszabadtérre átváltozhatik, figyelembe nem vehető, minthogy a jelenlegi bányatelek fektetésénél csak a jelenleg fennforgó viszonyok lehetnek mérvadók, egy most ki nem mérendő bányamértékhez való jövőbeli, ideális várományos jog pedig el nem ismerhető annál kevésbbé, mivel a minden zártkutatmány számára fenntartott határ a b. t. 34., 36. és 37. §§-ai szerint semmi egyéb, mint egy adományozás számára fenntartott tér, tehát ugyanazon feltételeknek van alávetve, mint minden más bányahatár és így sem más alakban, sem más nagyságban nem mérhető, sem pedig egészben vagy részben már adományozott telkeken át nem fektethető, különbséget nem tévén az, hogy ezen adományozott bányatelek az illető zártkutatmányosnak vagy másnak képezi tulajdonát.

\*

Z. hossz mértéke átfektetését, illetve helyébe egy új bányatelek adományozását kérelmezvén, ez ellen A. tiltakozott, azt állítva, hogy a felkért bányatelek az ő hossz mértékéből felénél többet elfoglalt és kéri, hogy a Z. telkének üzeme, mint jogositatlan betiltassék, mert a Miksa-féle bányarendtartás V. a. 3. és 7. §-ai értelmében az ő hossz mértéke, mint idősebb az átfektetni kért telket, mint fiatalabbat az adomány szerint általa eddig elfoglalt térről eltolhatja.

E felfolyamodás következménye lett 40142/1895. sz. a. kelt Pm. rendelet, mely szerint:

A szóban forgó hossz mértékek okmányaiból kétségtelenül kiderül, hogy azon hossz mértékek 1829-ben kimérettek és kicövekeltek, hogy továbbá a két hossz mérték közt történt áttörés folytán, ámbár mindkét hossz mértéknek érazonossága elismertett, 1860-ban egyiknek keleti, másiknak nyugati közös határpontja az 1829. évi mérés nyomán kijelöltetett s ezen intézkedés bányahatóságilag jóváhagyatott és végül, hogy az áttörés folytán, midőn az érazonosság kiderült, 1861-ben a bányakapitányság intézkedésével jóváhagyott jegyzőkönyv szerint a felek abban egyeztek meg, hogy e két hossz mérték határai gyanánt a fennálló térkép szerinti határok maradjanak érvényesek mindaddig, míg ezen jogositványok jogi helyzete és a határjelek másnemű kiigazítása iránt a felek másként ki nem egyeznek vagy jogper útján ezen határok meg nem változnak. Az egyezséghez képest A. hossz mértékének keleti határpontja azután ismét az 1829. évi térkép nyomán kijelöltetett s bányahatóságilag jóváhagyatott. Dacára annak, hogy a felmerült határkérdés elintéztett tény, a felfolyamodó azt állítja, hogy a hossz mértékek terjedelmét és vonulását illetőleg perkérdés forog fenn s az ő hossz mértékének kicövekelését kívánja; minthogy azonban a hossz mértékek kicövekelte határaiban sem új kiegyezés, sem jogper által eddigelé változás nem történt, az átfektetni kért jogositvány eltolásának igénybe vétele pedig a felek fennálló egyezségét meg nem változtathatja, ennél fogva az elismert térképi határokat jelenleg is érvényeseknek kell tekinteni és más határok kicövekelése nem eszközölhető.

Azon állítás, hogy az 1829. évi kicövekelés abból a feltevésből indult ki, hogy legalább két telér létezik, nem felel meg a Miksa-féle bányarendtartás elveinek, mivel ezek szerint a felkért adományozás által csak címet nyert, a tárgy átadása telereknél csak az adományozott mérték kimérése és kicövekelése által



teljesült, a mi pedig csak az illető szomszéd bányatulajdonosok hozzájárulásával történhetett jogérvényesen. Az ilyen kimérésnek és kicövekelésnek jogi folyománya az volt, hogy attól az adományos többé el nem térhetett, a Miksa-féle bányarendtartás II. a. 7. §-a szerint más helyen vájást új felkérés nélkül nem kezdhet és a V. a. 3. §-a szerint az idősebbik, ha erét a hegynek egyik választott oldalán mivelte, a másik oldal felé nem vájhat. Ezen bányajogi elvek mellett az 1829. évi kimérés és kicövekelés tehat a fél szabad választása után feltétlenül megállapítván A. hossz mértékének fekvését, ezzel az átfektetni kért hossz mérték fekvése is feltétlenül megállapított. Ennélfogva azon állítás is, hogy a telek kijelölés nem a felek tetszésétől függ, hanem hatósági közeg által az adományozási okmány adatai szerint fogatosítandó, a régi bányarendtartás félreértésén alapul, minthogy ennek V. a. 3. §-a értelmében, olyan régi bányajogositvány, mint a felfolyamodóé, melynek 1803-ban kelt adományozási okmányában az adományozott hossz mérték fekvése pontosan meghatározva nincs, az adományos szabad választása nélkül kimérhető és kicövekelhető nem volt, de ezen szabad választási jog az idősebbnek éren maradásával csakis a telek kiméréséig volt gyakorolható.

A Miksa-féle bányarendtartás V. a. 3. §-a, melyre a felfolyamodó Z. telkének eltolási jogát alapítja, éppen ezen jog ellen szól azon rendelkezésével, hogy az idősebbik, ki egyszer az éren tetszése szerint választott hegyoldalon, vagyis irányban váj, a másik oldal vagyis ellenkező irány felé nem vájhat, ennélfogva A. telke, miután az éren nyugat felé váj és ennek következtében hossz mértéke is 1829-ben nyugat felé méretett és cövekeltetett ki, jelenleg kelet felé terjeszhetni és Z.-nek a szintén 1829-ben jogérvényesen kimért és kicövekelte mértékét helyéből eltolni jogositva nem lehet. Minthogy ezen hossz mértékek úgy vannak kimérve és kicövekelve, hogy fekvésük iránt kétség fenn nem forog, az egyik a másiknak jogséremlé nélkül el nem tolható, tehát a A. telkének elmozdítással járó kicövekelése jogper eldölése előtt a felfolyamodó beismerése szerint sem fogatosítható. Nem áll az, hogy a bányakapitányság, midőn Z. telkének átfektetését megengedi, az A. jogositványának terjedelmét és vonulását illető kérdésben ítélkezik, mert a szóban levő új adományozás, habár tulajdont ad is, A.-nak telekbeni idősbbségére vagy korábban szerzett más jogára nézve az ált. bt. 70. §-a szerint hátrányos nem lehet.

Adománykérő perre nem utasítható, mert egy tőle nem függő okokból támasztott jogi kérdés miatt az 56 év óta jogos tulajdonát és birtokát képező bányajogositványnak az ált. bt. 282. §-a szerint megengedett átfektetésében nem korlátozható, ellenkezőleg felfolyamodó, ki a bányajogositványok jogi helyzetében érvényes kicövekelések által korlátozva van, és ki ezen korlátok megszüntetése iránt támasztott igényt, tartozik igényének birtokon kívül érvényt szerezni, mi oknál fogva ő volt perre utasítandó. A határozat ezen intézkedését a felnyitó pontnak a vitás hosszban való fekvése sem befolyásolja, minthogy ezen pont a fektetési térkép szerint az átfektetendő hossz mértékben fekszik, melyhez felkérőnek ez idő szerint kizáró tulajdonjoga van.

Felfolyamodó azon kívánsága, hogy Z. hossz telkében a további mivelés betiltassék, minden alapot nélkülöz, mert eltekintve attól, hogy ezen hosztelek az A. telkét nem fedi és áttörés esete sem forog fenn, az ált. bt. 67-70 §§. alapján bányaművelés betiltása el



nem rendelhető és Z. telkében annál kevésbé, mivel az jog-  
érvényesen kicövekelte határai közt mivelletik és A. az 1894-ben  
létrejött peregyezésben elismeri, hogy a Z. bányatelkében semmi-  
féle címen tulajdoni vagy használati joga nincsen.

Mint hogy A. hosszsmértéke 1829, 1860 és 1861 évi térképek  
szerint ki van cövekelve, ettől eltérő kicövekelése pedig a Z.  
hosszmértékének sérelme nélkül el nem rendelhető; minthogy az  
utóbbi hosszsmérték eltolásának igénybevétele nem képez oly  
magánjog feletti perügyet és előkérdést, mely a kért átfektetést  
és új adományozást az ált. bt. 61. §. szerint gátolná és mely  
feletti tárgyalás befejezéséig az adományozás iránti határozás a  
62. §-a szerint felfüggesztendő volna, amennyiben ezen igény  
érvényesítését az adományozás nem gátolja és az A. bányabirtoká-  
nak az adományozandó bányatelken belül is biztosítva marad,  
mindezen okoknál fogva a megtámadott határozatot megerősíteni s  
felfolyamodót visszautasítani kellett.

\*

A. egy hosszsmérték átfektetését, illetve helyébe egy bányatelek  
adományozását kérelmezvén, ez ellen a bányajáráskor K.  
azt a kifogást tette, hogy az átfektetési kérvény alapjául használt  
zártkutatmányok elenyészte után az átfektetési kérvénynek jogi  
alapja nincs és hogy az új bányatelekfektetés a K. ur kutat-  
mányainak fenntartott határai miatt keresztül nem vihető. Az  
adományozás megtörténvén, az ellen K. felfolyamodott, előadva,  
hogy őt 1886. évi három zártkutatmánya részére fenntartott határok  
feltétlenül megilletik, hogy a felhozó 1868. és 1869. évi zárt-  
kutatmányai elenyészvén, ezek semmi előjogot neki nem biztosíta-  
nak, az átfektetési kérvénynek hatályba lépte pedig nem előzte  
meg a K. zárt kutatmányainak 1886. évtől számítandó előjogát s  
végül, hogy bányaszabadtér hiánya a fenntartott határ irány-  
választását nem korlátozhatja, mert az irányválasztás által még  
nem adományozás, még nem kimérés kéretik, hanem csupán egy  
jövőbeli ideális várományos jog véteük igénybe, mely gyakorlati-  
lag csak akkor lesz érvényesítendő, ha a fenntartott határ által  
fedett bányatelek-rész bányaszabad térré változik.

E tárgyban kelt a 40136/1895. sz. Pm. rendelet, mely  
szerint:

K. zártkutatmányai az ált. bt. szerint fenntartott határ nem  
föltétlenül, hanem csak mások korábban szerzett jogainak sérelme  
nélkül illeti meg és ha azok kutató vájásai a 31. §. ellenére idegen  
zártkutatmányok körébe helyeztetek, mindaddig, míg az utóbbiak  
fennállottak, semmi joggal, tehát fenntartott határfektetési joggal  
sem birtak.

Felkérő előjoga nem előnyezett zártkutatmányokon, hanem  
1893. évi felkérvényén alapszik, mellyel két régi zártkutatmányai-  
nak körében bányatelket korlátlanul fektethetett. A K. zártkutat-  
mányai ezen bányatelek fektetését akkor nem gátolhatták, mert  
bevájásuk és jegyálláspontjuk a felkérő zártkutatmányai körébe  
esvén, itt az ált. bt. 31. §. és felkérő akarata ellenére fenn nem  
állhattak, tehát fenntartott határt sem fektethetett.

Ezen jogállapot a felkérő 1867. évi kutatási engedélyének  
meg nem hosszabbítása és a rajta alapult zártkutatmányoknak  
1894-ben történt törlése következtében annyiban változik, hogy  
K.-nak a felkérvényben törölni kért, de tényleg nem törölt zárt-  
kutatmányai most már nem törölhetőkké váltak, de ezáltal a



felkérő a bányatelkére nézve nem vált jogvesztessé a K. zártkutatmányaival szemben egyrészt, mert a felkérvény maga állapít elsőbbségi jogot és érvénye nincs valamely kutatási engedélyhez kötve, másrészt a K. zártkutatmányainak fenntartott határfektetési joga csak az A. zártkutatmányainak elenyésztekor kezdődik, a mely időpontig azok ezekkel szemben előjoggal egyáltalában nem bírtak, de ekkor A. a felkérvényben kijelölt területre nézve már erősebb elsőbbségi joggal bírt és ez okból a K. zártkutatmányai, mint ezzel szemben későbbi érvényességű jogosítványok, a felkért bányatelek fektetését nem gátolják.

Fenntartott határ irányválasztása annak fektetésével szoros kapcsolatban áll. A fektetést egyrészt a korábban szerzett jogok sérelme nélkül való általános bányajogi elv és másrészt az ált. bt. 37. §-nak azon feltétele korlátozza, hogy a kutatási jegy a fenntartott határ közepére kell hogy essék. K. zártkutatmányai fenntartott határainak a már adományozott szomszédos bányatelek szabnak határt és minthogy a kutatási jegyek ezen bányatelektől 28 ölnél kisebb távolságban állanak, a fenntartott határok fektetésére nincsen elég bányaszabadtér.

Azon eshetőség, hogy a fenntartott mértékek által fedett bányatelek-részek idővel bányaszabadtérré változhatnak, figyelembe nem vehető, minthogy a jelenlegi bányafektetésnél csak a most adott viszonyok lehetnek mérvadók, egy most ki nem mérhető bányahatárhoz való jövőbeli, ideális, várományos jog el nem ismerhető, mivel a most fennforgó adományozás alkalmával egy zártkutatmány részére csak oly fenntartott határ biztosítható, mely az ált. bt. 37. §-a szerint ki is mérhető. Miután az igénybe vett fenntartott határok az adott viszonyok között bányaszabad téren egészen ki nem mérhetők, azok fektetése sem engedhető meg.

A. zártkutatmányai későbbi bejelentésüknél fogva a bányatelek fektetésére befolyást nem gyakorolnak és a mennyiben az 1893. évi zártkutatmányok vájás és jegyálláspontja az 1886. évi zártkutatmány körébe esik, azok törlése a bányakapitányság jelentése szerint folyamatban van.

-----

*Kutat. jogok átruházása,*

**38. §.** A kutatási engedelem, vagy a szabadkutatási jogosítványoknak minden más vállalkozóra leendő átruházása a bányahatóságnak följelentendő. Ha ezen vállalkozó valamely vájást, a bányahatósághozí följelentés előtt kezd, úgy ő jogtalan bányavállalkozókép büntetendő.

*Az átruházás bejelentése,*

**V. sz. 31. §.** Ha valamely kutatási engedély (a. b. l. 14. §.) az eredeti szerző által valamely harmadik személyre átruháztatik, úgy a 38. §-ban előírt e tárgyú bejelentés a bányahatósághoz (bányakapitányság vagy bányabiztosság) egy mindkét fél által aláírt beadvánnyal kell, hogy eszközöltessék. A beadványhoz az eredeti kutatási engedély melléklendő. Mind emez irányban hiányos beadvány pótlásra visszaadandó.

*Jogosítottak munkálatainak betöltése*

Ha a bányahatóság valamely uton-módon tudomást szerez arról, hogy az átvevő az átveendő területen, az



átvétel törvényszerű bejelentése előtt kutatási munkálatokat kezdett, ellene ama munkálatok eltiltása mellett, az á. b. t. 236. §-át fogja alkalmazni. Az eltiltás maga a politikai hatóság értesítése mellett rendeletileg eszközöltetik.

Ha egy kutatási engedélynek átruházása birói átadó végzés (örökösödési eljárás, végrehajtás, csőd stb.) folytán történik, úgy az átvevő ezen okmányt (végzést) eredetiben vagy hitelesített másolatban az eredeti kutatási engedély csatolása mellett, egyoldalu bejelentéséhez mellékel.

*Átruházás  
birói úton.*

**V. sz. 32. §.** Minden kutatási engedély elidegenítése iránti bejelentés a bányahatóság által mindenekelőtt alaki szempontból (31. §.) vizsgálendő meg, és ha e tekintetben a törvényes kellékeknek megfelel, kipuhítandó, ha vajjon az átvevő, az á. b. t. 7. és 8. §§. értelmében bányaművelésre jogosult és végre, hogy a kérdéses kutatási engedély érvényben van-e?

*Az átruházás  
bejelentésének  
elintézése.*

Ha e követelmények egyike vagy másika nincs minden kétséget kizáró módon igazolva, úgy a bejelentő értesítendő arról, hogy az átruházás a kutatási könyvekben nem jegyeztetett elő és hogy az átvevőt ezen átruházásból kutatási jogok nem illetik. — Fogyanatosítandó azonban a bejelentett átruházás, ha a bányahatóság a fönntemlitett körülményekre nézve törvényes akadályokat nem talál azáltal, hogy a bejelentett átruházás úgy az eredeti kutatási okmányokon, mint a kutatási könyvben is, a megfelelő helyeken feljegyeztetik. A bejelentő erről eredeti kutatási okmányai visszazárása mellett értesítendő.

**V. sz. 33. §.** Bejelentett és megerősített zártkutatások (á. b. t. 22. §.), a 30. és 31. §-ban tárgyalt engedélyezhetési esetek kivételével, csak úgy ruházhatók át az eredeti szerzőről másra, ha az átvevő egyidejűleg az azok alapját képező kutatási engedélyeket is átveszi, vagy ha egy a kérdéses területre vonatkozó kutatási engedélyt bir, vagy végre, ha a zártkutatás átirásával egyidejűleg egy, valamely a kérdéses terület tetszés szerinti részére vonatkozó kutatási engedélyt is kér és új jogosítványának erre való átiratását szorgalmazza.

Az első esetben a kutatási engedélynek és zártkutatásnak a kutatási és zártkutatási könyvekben való



átírása eszközendő. — Azon esetben, ha az eredeti kutató, az átadott kutatási engedély alapján az illető kutatási területen még több, át nem adott zártkutatással bír, úgy bizonyos záros határidő kitűzése mellett felszólítandó arra nézve, hogy ezek számára egy kutatási engedélyt eszközöljön ki, mert ellenesetben, a 10. §. 7. és 8. pontjaiban elősorolt következmények foglalnának helyt. A másik két esetben az átruházott zártkutatás, az eredeti kutatási engedéllynél törölendő és a közvetlen szerző a megfelelő régibb vagy új kutatási engedéllynél előjegyzendő. — A megfelelő följegyzés a zártkutatási könyvben is eszközendő.

---

Az ált. bányatörvény 2. §-a szerint, a mennyiben ezen törvény különös határozatokat nem tartalmaz, bányajogi kérdésekben is az ált. polgári büntető stb. törvények alkalmazandók. S mivel a kutatási jogok tekintetében a bányatörvény csakis azok tulajdoni átruházását szabályozza (38. §.), azon kérdés, hogy vajon a kutatási jogositványokra vonatkozólag örök bérleti vagy örök haszonbérleti jog szerezhető-e vagy sem, hazai magánjogunk értelmében bírálendő el.

E szerint az örökbérlet és az örök haszonbérlet a megosztott tulajdon egyik fajtát képezi, hol a főtulajdonos mellé a haszonvevő tulajdonos csatlakozik s tárgyát ezen jogügyletnek csakis ingatlan dolgok képezhetik, mert az örökös haszonvétele csupán az ily elhasználatlan javaknál fordulhat elő.

Ily körülmények között önként érthető, hogy a zártkutatmányokra nézve, a mely jogositványok időlegesek, fennállásuk feltételekhez kötött s melyek csak a bányászati kutatásra vonatkozó jogot foglalják magukban s melyeknél bármínemű haszonvétel lehetősége ki van zárva, örök bérleti jog nem szereshető s az ennek elérését célzó jogügylet érvénytelen, mert annak a felek által tervezett hatálya a tárgyi jog tilalma folytán nem érvényesülhet.

De továbbá a zártkutatmányok — ezen jogositvány tárgy és tartalmánál fogva — nemcsak örök haszonbéri vagy örökbéri javakat nem képezhetnek, hanem az általános magánjogi elvek szerint egyszerű bér-, vagy haszonbér-szerződésnek sem képezhetik a tárgyát, mert úgy a bérleti, mint a haszonbérleti jogügylet tárgyát valamely elhasználatlan dolog vagy olyatén jog használata képezheti csak, mely a vagyoni jogok köréhez tartozik, huzamos gyakorlatra alkalmas s melynél a hosszabb időn keresztül s a törvényben meghatározott módon fennálló birtoklás elbirtoklásra vezethet. Hogy a kutatási jog a bérbe vagy haszonbérbe vehető



jogok közé nem sorozható, az elmondottakból önként következik.

Mivel pedig érvénytelen jogügyletek s lehetetlen jogviszonyok regisztrálása a bányahatóságnak nem képezheti feladatát: az örökbérleti jognak zárt kutatmányoknál való feljegyzését megtagadó elsőfoku határozatot megerősíteni kellett. 18.066/1898. P. m. rendelet.

A bányahatóság annak elbirálására hivatva nincsen, hogy a bírósági közbenjárással keletkezett jogcím mennyiben állhat fenn a folyamodóknak szerződésen alapuló jogcímével szemben; e tekintetben más utasítás nem adható, mint az, hogy a folyamodók a kérdéses kutatási jogosítvány átíratására vonatkozó egyezségi s bírósági j. könyvben foglalt szerződéssel szemben azon szerződéseknek, melyek a bányabiztosság megfelelően határozatában eszközölt átíratások alapját képezték, az érvénytelenítése iránt indítsanak keresetet. (77.102/1895. Pm. r.)

**39. §. Minden kutatási engedelmekről, szabadkutatások főljelentéseiről s azok felől adott elismervényekről a bányahatóságok által saját kutatási könyvek vezetendők.**

*Kutatási  
könyvek.*

**Ezeknek megtekintése mindenkinek megengedett.**

**V. sz. 34. §.** Az á. b. t. 39. §-a szerint vezetendő kutatási könyv (a VI. minta szerint szerkesztendő) és minden kutatás számára, a meghosszabbítások, átíratások, szerzett zártkutatások, azok átíratása vagy törlése eszközölhetése végett legalább egy lap nyitandó.

Ugy a kutatási, mint a zártkutatási könyvek (V. minta) azon hatóságnál vezetendők, melyet az azok fölötti első határozás illet.

A bányakapitányságok azonban a bányabiztosságok e tárgyú bejelentéseit úgy kell, hogy rendezzék, hogy eme könyvek állásáról mindig tudomással bírjanak. Mindkét könyvet ezenkívül az átnézés könnyítése végett pontos név- és helyjegyzéssel kell felszerelni.

(Jelen szakasz további része nincsen gyakorlatban s azért mellőztetett.)

Minthogy a pénzügyi törvények és szabályok hivatalos összeállítása 14-ik füzetének 59. §-a értelmében több kérelemnek egy beadványban való egyesítése, az azon §-ban megjelölt esetek kivételével, nem szolgálhat alapul arra, hogy a bélyegilleték a ké-



relmek száma szerint rovassék ki: a bélyegszabályokkal nem ellenkezik, ha azon beadványoktól, melyekben több szabadkutatási bejelentés egybefoglaltatik, csak egyszerűen követeltetik az 50 kros bélyegilleték. (1876. Fm. i. k. m. r.)

Minthogy kutatási engedélyek az érvényességi időtartam, vagyis egy év leforgása után elenyésznek s azoknak az érdekeltek kérelmére történt meghosszabbítása új engedélyokmányt pótol: ennél fogva a meghosszabbítás új engedélynek tekintendő s mint ilyen az illetékszabás 12-ik tételszáma értelmében 1 frtnyi bélyegilleték alá esik, tekintet nélkül arra, vajjon a meghosszabbítási záradék az eredeti engedélyokmányra vagy egy szükség esetében hozzá toldott további ivre iratik.

A kutatási jogositvány meghosszabbításának megtagadására a bélyegnek be nem adása törvényes okul nem szolgálhat s a már birt jogositványok megszűnését bélyegilleték lerovásától függővé tenni, illetőleg a záradéki bélyeg be nem küldése címén megszüntetni nem lehet, mert a bélyegilleték le nem rovása jogokat nem változtathat, vagy szüntethet meg, valamint annak lerovása jogokat nem alapít meg vagy erősít. A bélyegtörvény megállapítja, hogy mi képezi a bélyegilleték tárgyát. Olyan esetekben tehát, amidőn a bélyegjegy vagy éppen nem, vagy csak hiányosan rovatott le, leletfelvételnek van helye. (71.904-1900. Pü. m. r.)

Az 1881. XXVI. t.-c.-re vonatkozólag a m. kir. pénzügy-minister ur f. évi 27.469. sz. a. a következő körrendeletet bocsátotta ki:

„A törvény 15. §-ának rendelkezéseinek értelmében bélyegilleték alá eső távirati beadványoknál az illető közigazgatási hatóságnak mindig meg kell győződnie arról, vajjon a távirati sürgönyök el vannak-e látva azon záradékkal, melyet a távirdai tisztviselő a törvény intézkedése szerint a bélyegilleték mikénti lerovásának, vagy ennek elmulasztása igazolásául a távirati sürgöny szövegéhez hivatalból hozzájegyezni tartozik.

Ezen záradék hiánya, vagy az annak tartalma szerint a bélyegilletékre nézve mutakozó megrövidítés esetében, a távirati sürgönyt elintéző hatóság köteles az illető kérelmező fél ellen nyomban a hivatalos leletet felvételni és az illető pénzügyi igazgatósághoz elküldeni.“ (1881. Fm. i. k. m. r.)

*III. díj. XII.  
1.*

Folyamodványok kutatási engedélyért, ily engedély meghosszabbításáért, továbbá szabadkutatási bejelentések, ivenként 1 korona.

Folyamodványok a felkutatott ásványokkal rendelkezhetős engedélyezéséért az 1-ső ivtól 2 korona.

Szabadkutatások felőli üzletkimutatások feltétlenül illetékmentesek.

Kutatási engedélyek, jogosítványok, az 1-ső ivtól 2 korona.

A bányahatóságok bizonyítványai a szabadkutatási bejelentések iránt nem tárgyai az illetéknek.

Panaszos beadványok a szabadkutatási és bányamértéki illetékek tárgyában feltétlenül illetékmentesek.

Kutatási engedélyek és ezeken alapuló zártkutatmányi jogok, ingók, (Közig. bir. 14576/898. sz.), de ha ezek, mint a bányabirtok tartozékai, azzal együtt adatnak el, mint ingatlanok illetékezendők. (Közig. bir. 10149/896. sz.)



## HARMADIK FEJEZET.

Mig a kutatás régi magyaros elnevezése : *a turzás* lassankint kivész a használatból (ami annyival sajnálatosabb, mert a bányáskodás magyar mesterszavai különben is gyérek), — addig az ezen fejezetben tárgyalt *adományozás*, bár szintén régi kifejezés, teljesen meggyökeresedett. Amily természetes ez, ha tekintetbe vesszük, hogy teljesen kifejező s a fogalmat mindenben fedi, — oly örvendetes és jogtörténetileg is helyes s a magyar bányajog ősi alapjának, a bányaszabadságnak különösen abból a szempontból felel meg, hogy a bányatulajdont éppen úgy, mint ugyan-e kifejezés a földbirtokot, a magyar koronára, az ingatlan birtok képviselőjére (Tripart. I. 24.), a nemzet állami hatalmának symbolumára vezeti vissza, míg a régi német kifejezések (Berglehen, Belehnung) félreismerhetlenül a hűbériség s a regalitás elvéből indultak ki.

Az *adományozásról* s a szintén bányatulajdont nyújtó *engedélyezésekről* az ált. osztr. bányatörvény 40—97. és a végr. szabályok 35—67. §-ai rendelkeznek melyek közül a törvény 40 §-a az adományozás fogalmát és célját határozza meg.

Eszerint az adományozás, amig egyrészt kizárólagos tulajdoni jogot ad a bányatelken található összes fenntartott ásványokra (123. §.) s a termelésükhöz szükséges avagy az azt elősegítő bányaművekre (131. §. 6—9), másrészt feljogosít azok termelésére. (131. §. a.).

Természetes azonban, hogy azoknál az ásványoknál, melyek a földtulajdonos rendelkezése alatt állanak,

de termelésük a bányatörvény alá esik, az adományozás csupán ezen utóbbi jogositványra szorítkozik s csak az azok mellett esetleg található fenntartott ásványokra nézve eredményez tulajdoni jogot az eredeti szerzés módján.

A tulajdoni jog kizárólagos, tartamában sem korlátozott, de a közönséges jog alá tartozó tulajdoni jogtól mégis különbözik, mert hatóságilag el is vonható.

A kétféle tulajdoni jog tehát nem vonható teljesen egy szempont alá, de azért elvileg helyesnek látszik, hogy a bányahatóságok a *szénjogok haszonbérletére* vonatkozó szerződés alapján a haszonbérelő javára bányatelket még akkor sem adományoznak, ha a haszonbérbeadó ebbe kifejezetten beleegyezik, miután a haszonbérleti szerződés időhöz kötött jogot ad, «a bányatörvény pedig időhöz kötött adományozást nem ismer.» (33769/1889. sz. földm. ipar- és keresk. min. rend.).

Tagadhatatlan, hogy a bányahatóságok, melyek a bányatörvény alapján felügyeletet is gyakorolnak s a törvény követelte feltételeket hivatalból nyomozzák, a felek akaratához nem lehetnek kötve. A gyakorlatban azonban ez a megoldás csak látszólagos.

A bányabíróság ugyanis a bányatelekkönyvben teljes érvényre juttatja a felek akaratát s elegendő az adományban részesült haszonbérbeadónak a fennálló szerződésre hivatkozó nyilatkozata, hogy a bányatelek tulajdoni jogát a haszonbérelő javára bekebelezze; oly haszonbérleti szerződés alapján pedig, melyben a bérbeadó már adományozott bányatelkének átiratását megengedi, a tulajdoni jogot a haszonbérelő javára szintén bekebelezteti.

A bányahatóság elvi álláspontja tehát a bányatelekkönyvben nem érvényesül.

De ettől eltekintve sem vihető keresztül a gyakorlatban ez az elvi álláspont, mert amikor a volt urbéresek, egy község több száz főre menő földtulajdonosai a haszonbérbeadók, akik rendszerint a község határában



található szenet közösen adják haszonbérbe, — az adományozás valamennyiük nevére nem történhetvén, — 1—16 meghatalmazottjuk javára szokás adományozni. Már pedig a meghatalmazás szintén időleges szerződés, sőt egyoldalulag visszavonható s a meghatalmazottak részéről legtöbbször vajmi kevés vagyoni garantiát nyújt.

A 41. §. az adományozás *fajait* s ezek között első sorban a *vájna*-(bánya)-mértékek adományozását sorolja fel, melyek fogalmát a 42. §. határozza meg.

Miután azonban a bányatörvény a 43. §-ban, mint a legtöbb gyakorlati kérdésben, számol a különböző bányavidékek különös viszonyaiból keletkezett helyi körülményekkel, megengedi azt is, hogy a bányamegyei alapszabályokban a szokásos régi, vagy a szükséghez képest a 42. §-ban megállapított normális mértéktől eltérő új bányamértékek tétessenek kötelezőkké s ez alapon adományoztassanak is.

Ehhez képest ma is még 16-féle különböző bányamérték ismeretes, melyeket a Bányászati és Kohászati Lapok 1893. évi folyamában (102. l.) megjelent kimerítő ismertetés alapján közlünk.

A 44. §. az adományozás feltételeit szabja meg, míg a végr. szabályok ide vonatkozó 37. §-a kimerítően fejti ki ezen feltételek legfőbbikének : a *feltárás rájást érdemlő voltának* megítélésében szem előtt tartandó tekinteteket s negyedik bekezdésében a bányatörvény intencióit helyezi előtérbe.

Tekintve, hogy a feltárás módjai közül a technika haladása folytán a *furás* egyre nagyobb jelentőséget nyer, annak szerepét az adományozás szempontjából az 1897. évi 75.229. sz. pénzü. min. rend. jelöli ki s míg szénnél és petroleumnál a furás által történt feltárást adományozás alapjául elfogadja, az érceknél kizárja. (Hasonlóképpen ítelt az osztr. közigazgatási bíróság 1894. évi 1161. sz. a. s kimondotta, hogy az adományozási kérvény bányajárás nélkül elutasítandó.)

A 45—47. §-ok műszaki rendelkezéseket tartal-

maznak, melyeket korábbi szabadkutatásokból támadt jogokkal összegyeztetni a végr. szabályok 38. §-a igyekszik, melynek kiegészítésére szolgál az osztr. pénzügyminiszteriumnak hivatalosan közhirrre nem tett, a gyakorlatban azonban mégis figyelemben részesített 1858. évi rendelete, mely a többször említett szaklapban jelent meg.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a gyakorlat nem követeli azt, miszerint a feltárási pont az adományozni kért mértékek közös találkozási pontjába essék, mert ez lehetetlen állapotokra vezetne, de teljesen elég, ha a feltárási pont az adományozni kért bányatelek határain belül bárhol fekszik.

A 49. §-nál a pénzügyminiszteriumnak a távirati kérelmekre vonatkozó s az ált. bányatörvény 15. §-nál közölt rendelete veendő figyelembe, míg a végr. szabályok 40. §-ában foglalt, a fektetési térképekre vonatkozó intézkedése oda módosítandó, hogy azt nálunk szükség esetén a bányakapitányságok tisztviselői készítik el.

Az 54. §. a bányajárásról, mint az adományozás egyik főmozzanatáról szól, amely a szükséges előfeltételek kinyomozására szolgál. Ezt részletezik a végr. szabályok 43—46. §-ai is, míg az 1859. évi január 2-án kelt s a kivett helyeknél (18. §.) részben már közölt osztr. korm. rendelet azokat a feltételeket szabja meg, melyekhez az adományozás már létező vasutak érdekében kötendő.

Mihelyt a bányajárás megállapította, hogy az adományozás föltételei megvannak-e, a bányakapitányság határozatot hoz, melybe a felkért bányateleknek a bányajáráskor megállapított becsértékét is felveszi.

Minden adományozási kérvényre külön határozat hozandó, még ha fektetési térképük közös lett volna és csak egy bányajárás tartatott volna is s minden határozat ellen (30 nap alatt) külön felfolyamodás nyújtandó be.



Ugy a határozat, mint az annak jogerőre emelkedése után kiadandó adományozási okmány bélyegmentes s az utóbbit a bányakapitányság a bányatelek-könyvbe leendő bevezetés végett a bányabirósághoz teszi át.

Az így eredeti szerzési módon alapuló bevezetéstől a bányajáráskor megállapított becsérték 1·9<sup>o</sup>/<sub>o</sub>-a fizetendő illeték gyanánt, míg a tulajdonjognak további átruházásaitól az ingatlanok átruházásával járó rendes százalékos illeték fizetendő.

A bányajáráskor az adományozás ellen emelt kifogások a törvény rendes útjára utasítandók, még pedig a 62. §. értelmében mindig az adományozást kérő utasítandó a pernek záros határidőben leendő megindítására.

Az újabb gyakorlat azonban a bányatörvényből származó igényekkel szemben nem így engedékeny s a körülményekhez képest a kifogást emelőt utasítja perre és ezzel többnyire sok köz- és magángazdaságilag káros huzavonát előz meg s hárit el.

A 64—66. §-ok imperative rendelik, hogy minden adományozott bányatelek legföljebb egy év lefolyása alatt a külszinen hatóságilag megjelölendő s az erre vonatkozó eljárást a végr. szabályok 51. §-a részletesen szabályozza, — ezen rendelkezések azonban, anélkül, hogy érvényen kívül volnának, a gyakorlatban rendszeren mellőztetnek, aminek legfőbb oka, hogy a bányahatóságok és személyzetük száma túlságosan csekély.

A 71—75. §-ok a *határköz* fogalmát s adományozásának föltételeit határozzák meg, míg a 76—84. §-ok a *külmértékekre* nézve teszik ugyanezt.

A bányatulajdon további két tárgya a *segédvájások* és a *megye-* (fő-, öreg-, vagy al-) *tárnák* nem adományoztatnak, hanem *engedélyeztetnek* s közülök a megyetárnák abban is különböznek az eddigiektől, hogy mint a bányászat általános hasznára szolgáló, nagyfontosságú intézményeket, melyek egész bányavidék érde-

keltségét érinthetik, — a legfőbb bányahatóság: a pénzügyminiszterium engedélyezi (91. §.).

A végr. szabályok 65. §-ának azt a rendelkezését, hogy a megyetárna engedélyezését a II. foku bányahatóság hirdeti ki, tekintve, hogy nálunk ez a közép-foku hatóság hiányzik, oda kell módosítani, hogy az arra háramló teendőket is a bányakapitányság látja el.

Az önálló segédvájás, valamint a megyetárna engedélyezése az érdekelt bányatelkek tulajdonosai többségének hozzájárulásától is függ s míg a hozzá nem járult bányatelkekre csupán a kiviteli munkálatok türesének szorgalmát rója, a hozzájárulókat, valamint az érdekeltségbe eső újabb adományosokat a bányatörvényben «kárpótlásnak» nevezett szolgáltatásokra kötelezi, melyek már dologi terheknek tekintendők, mert a szolgáló telkekre bekebelezendők s a hitelezőkkel szemben is hatályosak, mivel csőd esetén (1881. évi XVII. t.-c. 58. §. 4.), ha egy évnél nem régebbek, külön ki-elégítés tárgyai s a jelzálogos hitelezőket is megelőzik.

Ugyanez áll végrehajtás esetében, miután sem az id. törvk. szabályok, sem a végrehajtási törvény az ált. bányatörvény 268. §-át nem változtatták meg.



## Az adományozásról.

*Az adományozás célja.*

40. §. A ki a bányahatóság által, a valamely meghatározott kerületen belül előforduló föntartott ásványokrai tulajdonjogot, azoknak a megkivántató műület általi nyereserei följogosítást, nemkülönben a saját segédvájások vagy megyetárnák előállítására és üzletérei jogositványt meg akarja szerezni, köteles az első esetben az adományozásért, a másodikban pedig az engedélyezésért folyamodni.

Oly szerződés alapján, a melylyel a földtulajdonos a kőszénhez való jogosultságát csak korlátolt időre ruházza át más vállalkozóra, ennek nevére bányaadomány nem szerezhető, mert a bányaadomány által a bányatelekkönyv tárgyát képező korlátlan tulajdonjog szereztetik és így az adomány tárgyát képező kőszéntelep határidőhöz kötött használatának átbocsátása az adományozás feltételét képező földbirtokosi beleegyezésnek annál kevésbbé tekinthető, mivel a bányatörvény határidőhöz kötött adományt nem ismer. (33769/1889. Fm. i. k. m. r.)

*Annak fajtái.*

41. §. A bányaadományozások tárgyait képezik :

a vájnamértékek, 42—70. §§. ;

a határközegek, 71—75. §§. ;

a külmértékek, 76—84. §§.

A bányaadományozások tárgyait képezik :

a segédvájások, 86—99. §§. ;

a megyetárnák, 90—97. §§.

*Adományozási és engedélyezési könyvek.*

V. sz. 35. §. Az á. b. t. 41. §-ában elősorolt különféle adományokról és engedélyekről a bányahatóság külön adományozási vagy engedélyezési feljegyzési könyvet (a VII. minta szerint) köteles vezetni, mely könyvben minden bányatárgynak külön lap szentelendő.

Az első lap homlokára a tárgy neve (határközöknél, csupán «kapcsolt határköz» vagy «önálló határköz») irandó és ezen felirat alá annak helyfekvése az engedélyezési vagy adományozási okmány keltje, száma, (a kerületi térkép (34. §.) lapszáma) a fölmérés és elcövekelés (64—66. §§. á. b. t.) adatai pontosan és körülményesen feljegyzendők.

Ugyane lapra azután szembeötlően, középhelyen ezen cím iratik: a) «*Birtok-álladék*», mely alá feljegyeztetik, hogy a kérdéses bányatárgy önállólag vagy valamely más bányabirtok tartozékaként, mely bányatörvénytörvény, mely kötetének lapján és mely szám alatt van bevezetve.

Azon esetben, ha ezen, a bányakönyvbe már bevezetett bányatárgyhoz egyidejűleg vagy később más ily bányatárgyak vannak hozzácsatolva, ezek itt helyütt az adományozási és engedélyezési könyv azon kötetének és lapjának megjelölése mellett, melyben azok be vannak vezetve, itt is előjegyzendő. Vizesések, előkészítési és kohóművek, gépek stb. hivatkozással azon iktató számára, melylyel azok az á. b. t. 128., 129. és 133. §§-ai értelmében a bányahatóságoknak bejelentettek, szintén itt feljegyzendő.

Végre feljegyzendő, hogy a kérdéses bányatárgy (a bányavámokról vezetett könyv (XXII. minta) és a bányatermértéklajstrom (XX. minta), mely kötetének mely lapján van bevezetve.

A második lap közepére felül ezen cím iratik: b) «*Birtok és igazgatás*», mely alá az eredeti szerző vagy szerzők kereszt-, vezetékneve, polgári állása és lakhelye, a bányatársulat cége, annak igazgatósága (á. b. t. 144. §.) és az esetleg bejelentett meghatalmazott neve, polgári állása és lakhelye beiktatandó (á. b. t. 188. §.).

Ha a bányatárgy több részbirtokos tulajdonát képezi (á. b. t. 135. §.), úgy az egyes részbirtokosok neve (jellege), polgári állása, lakhelye és birtokrészletük aránya egyenként felsorolandó. Ha azonban valamely társulat tulajdonát képezi (á. b. t. 137. §.) úgy ennek neve és igazgatósága megjelölése mellett a bányatársulati könyv azon köteté és lapja is beiktatandó (141. §.), hol a bányarészvénytulajdonosok és azok meghatalmazottjai (á. b. t. 141., 148. §§.) feljegyezve találhatók.

Ezen megjegyzések mindegyikénél azonban a megfelelő iktató számok is bejegyzendő.

A harmadik lapra közepén felül c) «*Megjegyzés*» cím iratik.

Ezen szakasz alá a megfelelő iktató számok felsorolása mellett tartoznak:

1. Az esetleg engedélyezett haladékok (szünetelési engedélyek) (á. b. t. 182. §.)



2. Előfordult különösen nevezetes események (á. b. t. 221., 222. §§.)

3. Bekövetkezett büntetési esetek (á. b. t. 238., 239., 240., 243., 244., 245., 246., 248., 250. §§.)

4. Áttörésekre vonatkozó tárgyalások és azok (á. b. t. 198. §.) elintézése.

5. Bányák összesítése (á. b. t. 112. §.)

6. Segéd- vagy megyetárnajogositványok és azok jogviszonyai (á. b. t. 87., 94., 95. §§.) — bányaszolgalmak (á. b. t. 191—197. §§.) stb.

Ha valamely tulajdonos adományáról vagy engedélyéről lemond, vagy töröltetik (á. b. t. 263—265. és 259., 260. §§.), úgy az illető bányatárgy az első lap fején feljegyzett neve vörös téntával aláhuzandó és a lap szélén épp így felirandó, hogy: «felhagyatott» (vagy töröltetett) 18 . . évi . . . sz. szerint.»

Oly esetben, midőn e tárgy egy más összlet tartozéka, úgy ennek előjegyzése az *a)* alatti részben hasonló módon eszközözlendő.

Ha valamely bányatárgy egyszersmind egy másik összlet tartozékaként van bevezetve, úgy annak első feljegyzési lapjára az *a)* és *c)* címek alatt csupán következő feljegyzés irandó: «Lásd továbbiakat az adományozási (vagy engedélyezési) könyv . . . . . kötetének . . . . . lapján.

## A vájnamértékek adományozásáról.

*A vájnamértékek fogalma.*

42. §. Egy vájnamérték egy meghatározott tért foglal magában (34. §.) a vájna fölnyitási pontjának síklapján, még pedig 12.544 □ ölnyi egyenszög alakjában, s rendszerint végtelen magasságig és mélységig (határtalanig) terjed.

(Nem lesz fölösleges e helyen együtt felsorolni az összes adományozott bányajogositványokat, melyek közül bár némelyek többé nem adományoztak, de amennyiben régiek, érvényesek:

1. Bányamérték (egyes, kettős, több) alakja derékszögű négyszög, területe 12544 □-öl = 45116.4 m<sup>2</sup>; legrövidebb oldala 106.2 m. és a leghosszabb 424.8 m. Illetéke 8 k.

2. Határköz alakja sokszög; területe rendszeren kisebb, mint a teleké. Illeték alapja 45116.4 m<sup>2</sup> s illetéke 8 k.

3. Külmérték alakja sokszög; legnagyobb területe 32000 □-öl = 115092.8 m<sup>2</sup>. Lefelé a szilárd kőzetig terjed. Illetékalapja 115092.8 m<sup>2</sup> s illetéke 8 k.

Ezen mértékek az ált. bt. alapján adományoztatnak.

4. Középhatár az erdélyrészi régi aranykerületben; alakja derékszögű négyszög; területe  $4020 \square\text{-öl} = 14458.6 \text{ m}^2$ ; legrövidebb oldala  $30^0 = 56 \text{ m.}$ , leghosszabb  $134^0 = 254.1 \text{ m.}$ , rendszerint végtelen mélységig. Illeték alapja  $45116.4 \text{ m.}$ , illeték 8 k.

5. Kis külhatár az erdélyrészi aranymosásokra, legnagyobb területe  $3570 \square\text{-öl} = 12840 \text{ m}^2$ . Illeték alapja  $115092.8 \text{ m}^2$ , illeték 8 k.

6. Kis határköz az erdélyi régi aranykerületben, alakja hasáb; a függélyes homloklap szélessége  $15^0 = 28.4 \text{ m.}$ , mélysége  $15^0$ , tértartóssága  $225\square\text{-öl} = 809.3 \text{ m}^2$ , hossza rendszerint végtelen a feltárt telep irányában, de  $30^0$ -re korlátozható. Illeték alapja jogositvány szerint.

Ezek az 1859. évi bányá-alapszabály alapján adományoztatnak.

7. Bányahatár (kőhatár) az abrudbánya-verespataki bányamegyében, alakja hasáb, homloklapjának szélessége  $10^0 = 18.96 \text{ m.}$ , magassága  $20^0 = 37.92 \text{ m.}$ , hossza  $20^0$ . Illetéke 96 k.

Adományoztatik az 1867. évi bányá-alapszabály szerint.

8. Értelek a toroczkói bányamegyében, az érc mentén hajtott vájás közepétől 4 irányban vízszintesen és függélyesen számítandó  $16^0-16^0 = 30.3 \text{ m.}$  nagyságú homloklappal s terjed az értelek szerint, hossza határtalan. Illetéke 72 k. Adományoztatik az 1870-iki alapszabály szerint.

9. Bányatér a felsőbányai középhegyi bányamegyében, alakja rendszerint mindhárom irányban  $28^0 = 53.1 \text{ m.}$  Illetéke 16 k., de csak az átfektetett telkeken kívül esőkért fizetendő.

Az 1877. évi alapszabályok szerint.

10. Alsó-magyarországi vagy selmeczi bányamérték, vagy hosszimérték, alakja derékszögű  $\square$ , területe  $13544 \square$  selmeczi<sup>0</sup>  $= 51478.8 \text{ m}^2$ , legrövidebb oldala  $113.4 \text{ m.}$ , leghosszabb  $453.6 \text{ m.}$  s rendszerint végtelen mélységgel. Illeték alapja  $45116.4 \text{ m}^2$  s illetéke 8 k.

11. Alsó-magyarországi határköz, mint az előbbi, de kisebb területtel.

12. Felső-magyarországi hosszimérték hossza a telér vonulásában  $140^0 = 283.6 \text{ m.}$ , szélessége a fedőtől és fekütől mérve  $3.5^0 = 7 \text{ m.}$ , mélysége a dőlés irányában végtelen. Illetéke 8 k.

13. Felső-magyarországi határköz, a  $140^0$ -nél rövidebb hosszimérték. Illeték alapja, arányában a  $140^0$  hosszúság és 8 k. illetéknek,  $70^0$  2 k.

14. Bánsági határ alakja derékszögű négyszög, területe  $2744 \square\text{-öl} = 9869.2 \text{ m}^2$ , végtelen mélységgel. Illeték alapja  $45116.4 \text{ m}^2$ .



15. Régi kis határ az erdélyi régi arany-kerületben, alakja hasáb, a függélyes homloklap szélessége  $14^{\circ} = 28.4$  m., mélysége  $14^{\circ}$ . Illeték alapja jogositvány szerint.

16. Gömbhatár az abrudbánya-verespataki bányamegyében, alakja gömb, melynek sugara  $20.5^{\circ} = 38.8$  m. Illetéke 96 k.

Ez utóbbi elsoroltak többé nem adományoztatnak, a régiek azonban érvényesek. (Bányászati és Kohászati Lapok 1893. évi folyama, 102. l.).

*Bányamegyei  
alap-  
szabályok.*

43. §. A mennyiben az egyes bányakerületekben a különös viszonyok elkerülhetlenné tennék azt, hogy vagy a vájnamértékeknek eddig ott létezett fajai a jövő adományozásoknál is megtartassanak, vagy pedig, hogy a 42. §. határozatától eltérő bányamértékek állapíttassanak meg, az ez iránti határozatok a bányamegyei alapszabályokba iktatandók.

*Bányamegyei  
bizottmány  
választása.*

36 §. Hogy az á. b. t. 43. §-ában jelzett bányamegyei alapszabályok miként tárgyalandók, tervezendők és szerkesztendők, azt az á. b. t. 274. és 275. §§-ai szabják meg; a bányakapitányságok azonban kellő körültekintéssel és a 8. és 27. §§-ban foglalt utasítások tekintetbe vételével azonnal oda fognak hatni, hogy már megalakult bányamegyékben lehetőleg megbízható és helyi ismeretekkel bíró tagokból álló bányamegyei bizottságok választassanak, melyekkel azután a bányahatóságok minden, az egész bányamegyét érdeklő ügyben hivatalos összeköttetésbe lépni tartoznak.

E bizottságok megválasztásának oly módon kell megtörténnie, hogy a megalakult bányamegye minden egyes bányabirtokosa legalább is tizennégy nappal a választás előtt a választási napról és a felállítandó bányamegyei választmány céljáról és szükségességéről értesítettik s a bányahatóság által kitűzendő napra, a választás megejtése végett meghívatik.

A választást maga a bányakapitány vezetendi, mely alkalommal a 8. §. értelmében ezen intézmény szükségességét megmagyarázván, arra hívja fel a gyűlést, hogy a megválasztandó bányamegyei bizottmány tagjainak számát és ezek működési idejének tartamát szavazza meg. Ha e kérdések szótöbbséggel eldöntettek, mi mellett a gyűlés minden egyes tagja egy szavazattal bír, szavazategyenlőség esetén pedig azon vélemény válik határozattá, melyhez a legnagyobb bányavállalkozó,



több egyenjogu bányavállalkozó között pedig a korra nézve legidősebb járult, a bányamegyei bizottság megválasztása kerül sorrendre. E választás szavazati bárcákkal történik. A viszonylagos szavazattöbbség dönt.

Azon esetben, midőn két vagy több egyénre egyenlő számú szavazat esik, ez egyenlő számú szavazatot nyert tagok visszavonulni tartoznak, mire a többi jelenlevő azok egyikének megválasztását szóbeli szavazattal határozza el.

Az eljárás egész folyamatáról jegyzőkönyv veendő fel, melyben a megválasztottak megválasztásuk elfogadása iránt nyilatkozni tartoznak.

Ha a bizottsági tagság elfogadását megtagadják, ezen elhatározásuk indokait is be kell, hogy jelentsék. Ha a bányakapitány a bejelentett indokokat tekintetbe vételre méltóknak találja a visszalépők helyébe, az utánok legtöbb szavazatot nyertek sorából másokat jelöl ki, vagy a körülményekhez képest ezek figyelmen kívül hagyása mellett új választást fog megejteni, minél fent leirt módon fog eljárni.

A bányakapitány a lezárt választási jegyzőkönyvet indokolt véleménye kíséretében a főbányahatósághoz tartozik felterjeszteni, ez pedig a megerősítési határozatot kiadni, vagy egy új választás megejtését fogja elrendelni.

Ha a kerületi bányabirtokosok vagy a bányamegyei bizottmány megválasztása iránt általán, — vagy a személyek iránt megállapodásra jutni nem tudnának, olyannyira, hogy még viszonylagos szavazattöbbség sem volna elérhető, úgy a bányakapitány egy három tagból álló bizottságnak egy év tartamára való kirendelését a főbányahatóságnál javaslatba hozni és ezen idő lejártá után új választást kitűzni köteles.

A bányamegyei választmány, — megalakulása esetében, — saját kebeléből és önállólag elnököt választ, kit a bányahatóságnak bejelenteni tartozik. Ezen elnök az ügyvitelt azonnal átveszi és a bizottság levelezéseit aláírja.

A bizottság csak azon esetben ül össze, ha az elnök a bányahatóság felhívására vagy az egész bányamegyét érdeklő ügyek miatt a gyűlést összehívja.



Ily gyűlések határozatai szavazattöbbséggel döntetnek el, szavazategyenlőség esetében a szintén mindig szavazó elnök véleménye a mérvadó.

*Az adományozás feltételei.*

**44. §. A vájnamérték adományozása csak akkor engedhető meg, ha a föntartott ásványok az a végett bejelentett helyeni telepökben oly módon föltárvák, hogy azok a helybeli viszonyok szerint vájást érdemlőknek tekintethetnek.**

A vájástérdemlőség megítélése oly bányamegyékben, hol azt a helybeli viszonyok kívánják, külön határozatoknak tartatik fenn, s ezek a bányamegyebeli részvényesek meghallgatása után a minis-terium által bocsáttatnak ki.

*Vájást érdemlőség meghatározása.*

**V. sz. 37. §.** A vájástérdemlőség fogalma, mint az az á. b. t. 44. §-ából is kitűnik, igen viszonylagos.

Valamely föltárt telepen előjövő föntartott ásványok vájástérdemlősége, nemcsak előfordulásuk minősége és mennyiségétől, hanem előjöveteli helyükön való csere, vagy forgalmi értéküktől is függ. Különféle (kül-ércek, szegényércek) zuzó ércek, szegényebb vaskövek, kovandók stb. egyes helyeken, a kohókhoz való hosszú szállítási ut, nagy kohóköltségek miatt, vagy felhasználásukat és feldolgozásukat eszközlő megfelelő gyáarak és müintézetek nemlétében egyes helyeken teljesen értéktelenek és így nem is méltók a lefejtésre míg más bányáknál előnynyel jöveszthetők.

Ez irányban különben minden bányakerületben egy gyakorlatilag helyes ítélet fog kifejlődni, mely ítéletnek adandó alkalommal való tekintetbevétele a törvény által megkívántatik.

A bányahatóságokra nézve a megítélés ezen módja és annak további megfontolása lényeges marad, hogy a törvény oly bányaadományozást nem akar engedélyezni, hol a vállalkozónak szándéka föntartott ásványok leművelése meddő hegyzárlatra (helyfoglalásra), csak mellék-célok elérésére, szélhámos vagy harmadik személyek könnyenhitvőségének és tudatlanságának kiaknázását célzó üzérkedésre irányul.

Az új bányatörvénynek célzata nyilván az, hogy csak oly bányavállalatoknak nyujtassék kedvezmény, csak olyanok számára szeroztessék hitel és csak olyanok támogattassanak a szükséges tőkékkel, melyek nemzetgazdasági értékkel bírnak. További célja pedig az, hogy a bányakönyvnek alapja *lehetőleg* biztos legyen.



Ha a bányahatóságok ezen elveket mindig szem előtt fogják tartani, úgy adományozások alkalmával a vájástérdemlőség jelentőségét kellőleg méltányolván, ennek megítélésénél kellő szigorral fognak eljárni, annál is inkább, mivel a bányavállalkozó szabadkutatási jogositványa által tovább és huzamosabb ideig tartó jogositványaira nézve is teljesen biztosítva van.

A bányahatóságoknak e szerint tehát kiváló kötelessége lesz az üzemben lévő szomszédos bányavállalatok megismerlése, a telepeknek további feltárásaikban való helyi alakulásának megtekintése, az egyes kerületek tapasztalt és bizalomra méltó bányászaival való megbeszélések és tanácskozások alapján, az előforduló ásványos telepek helyi és tapasztalat szerinti lefejtésre valóságáról meggyőződést szerezni, anélkül azonban, hogy e mellett az egyes bányadalmak zárszámadásait tekintetbe vennék, mert ezek néha külső körülmények összbefolyása által, a telepek gazdagsága dacára is nyereséget nem mutatnak.

Ha az adománykérvény alapját képező feltárás oly minőségű, hogy a helyi körülményekhez képest és a divó fejtési módok szerint lefejtésre alkalmas, úgy az adományozásnak ez oldalról misem áll útjában. Valamely még műre nem való telep nemesbülésének reménye azonban adományozást nem indokolhat, még azon esetben sem, ha ezen remény teljesen jogosult lenne is, mert ennek érvényesítésére a szabadkutatási jog is elegendő.

Ha azonban a bányamegyei választmány vagy a bányabirtokosok nagy többsége vagy végre a bányahatóság jól megfontolt okokból oda nyilatkozik, hogy valamely kerületben az ásványos telepek fejtésre valóságának megítélésére pontos és határozott támpontok léteznek és kimondja azt, hogy e tárgyban a kerületre vonatkozólag határozott szabványok szerkesztése kívánatos, utóbbinak kötelessége eziránti ajánlatait és a bányamegyei választmány nyilatkozatát a főbányahatósághoz fölterjeszteni, mely erre vonatkozólag aztán a pénzügyminiszterium elhatározását kieszközölni fogja.

(Jelen szakasz utolsó bekezdése úgy módosult, hogy a bányakapitányság jelentését egyenesen a pénzügyi miniszterhez terjeszti fel.)

A vájástérdemlőség megítélésénél az, hogy a bányászat haszonnal jár-e, tekinteten kívül hagyandó és csak az veendő



figyelembe, hogy a kérdéses telepen való bányászat, helyi körülmények, műtani tekintetek és a település minősége alapján ajánlatosnak és alkalmasnak látszik-e. (5540/1862. osztr. keresk. és közl. m. r.)

Az általános bányatörvény 44. §. azt kívánja, hogy az adományozandó ásványtelepében a bejelentett helyen oly módon legyen feltárva, hogy vájást érdemlőnek tekintessék; ugyanezen törvény 54. §-a a) pontja szerint pedig a bányajárási biztosnak kötelessége a fenntartott ásvány-feltárás létezését és minőségét megvizsgálni és kétségen kívül helyezni. *Furlyukak, melyekből csak por, de tömött darabok nem jöttek, vájást érdemlőség megállapítására elégtelenek.* A köszénnél a bányatörvény 34. és 37. §. szerint egyszerű mértékek csak okvetlen szükség esetén adandók. Határközők a bányatörvény 72. §. szerint lehetőleg kerülendőek. A bányatörvény 42. és 46. §-ában előirt egyes mérték nagysága mindig megtartandó (22455/1877. F. m. i. k. miniszt. rendelet.)

A bányakapitányság ugyan. tekintve azt, hogy a furótechnika fejlődésével ezen feltérési mód nemcsak a szénbányászatnál, hanem az ércbányászatnál is mind általánosabbá kezd válni és ha furások bányahatósági ellenőrzés mellett oly számban és módon eszközöltetnek, hogy azok alapján az érctelepek létezése, minősége és vastagsága, dőlése és vonulása, szóval mind azon körülmények határozottan megállapíthatók, melyek a feltárt érctelep vájást érdemlőségének megállapításához szükségesek. elfogadhatónak tartja, hogy az ily furások mellett eszközölt feltérások az adományozás alapjául szolgálhassanak és minthogy a volt földmívelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. kir. ministerium a széntelepeket illetőleg az 1877. évi 22.455. sz. a kelt intézvénye ezen álláspontra helyezkedett, a kérelem teljesítését hozza javaslatba. Részemről azonban, tekintettel egyrészt arra, hogy az ily feltérásnak az adományozás alapjául való elfogadása nem hozható teljesen összhangba a fennálló törvényes intézkedésekkel s tekintettel másrészt azon visszaélésekre, melyekre a leggondosabb ellenőrzés mellett is ezen eljárásnak általánosítása és az összes fenntartott ásványokra kiterjesztése vezetne, a kérelem megtagadását kell, hogy kimondjam.

Az ált. bányatörvény 44. §-a ugyanis a feltérást illetőleg azt kívánja, hogy az adományozandó ásvány telepében a bejelentett helyen oly módon legyen feltárva, hogy vájást érdemlőnek tekintessék s ennek 54. §-ának a) pontja pedig azt mondja, hogy az eljáró bányabiztos kötelessége a fenntartott ásvány-feltérás létezését és minőségét megvizsgálni és kétségen kívül helyezni.



A feltárás, mint a bányaadományozás elő s főfeltétele alatt úgy bányaműszaki tekintetben, mint az általános bányatörvény szellemében az ásványtelepeknek a bányászati üzem által oly módon való felnyitását értjük, hogy azáltal az ásványtelep minőségének és kiterjedésének megítélése lehetségessé váljék. Nincs ugyan kizárva az, hogy a furás által is az ásvány létezése bizonyos mértékben megállapíttassék, a miből esetleg az ásvány településére is lehet következtetéseket vonni, de ezen eredményekkel a bányatörvény fentebb hivatkozott szakaszaiban előirt feltételeknek elég nem tehető, sem pedig a bányajárás keresztül-vitele a megkívánt módon meg nem ejthető. Kitűnik ez abból is, hogy az ált. bányatörvény 278. §-a szerint a furlyukakra való felkérések nem nyilvánítottak egyenértékűeknek a feltárásokkal és a két fogalom itt mintegy szembe állított egymással.

Azonkívül a bányateleknek a bányatörvény határozmányai értelmében már az adományozáskor oly állapotban kell lenniök, hogy azokban a megkövetelt törvényes lefejtési üzem folyamatba tétethessék, a mi egy furólyukkal való feltárás mellett nem lehetséges.

Igaz ugyan, hogy a petroleumbányászatnál a furásra való adományozás nincsen kizárva és a szénnél a volt földművelés- ipar- s kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnak fentebb hivatkozott rendelkezése azt megengedi, mind a mellett ezen körülmények a jelen ügy elbirálásánál befolyással nem lehettek, mivel a petroleumnál a feltárás jelenleg másként, mint furással rendszerint nem is történik és annál a furás már maga a kinyerési üzemet képezi, a szénbányászatnál pedig nálunk azon oknál fogva, mivel az ország nagyobb részében a szén a földtulajdonhoz van kötve, az adományozás más megítélés alá esik, mint a többi tisztán fentartott ásványok adományozásánál. Azonkívül a szénnek kiterjedettebb és kevésbbé lejtős telepekben való előfordulása is inkább megengedi a telep minőségének és kiterjedésének furás által való megállapítását.

Ha még hozzávesszük azokat a visszaéléseket, melyek a leggondosabb bányahatósági ellenőrzés mellett is az érctelep előjövételének meghamisítása tekintetében egyrészt és másrészt az ily módon nyert adománylevelekkel való üzérkedés által keletkezhetnek, az érctelepeknél a furásra való adományozásnak a mai viszonyok mellett való kizárása célszerűnek mutatkozott. (75.229.891. P. m. r.)

45. §. Azon pont, melytől a vájnamérték kimérendő (felnyitó pont), az adományozást kérő által szabad tetszése szerint választhatik, csakhogy annak az ásványtelep föltárt részén, s az adományozandó vájnatelken (34. §.) belül kell léteznie. *Felnyitó pont.*



*Vájnamérték  
alaptere.*

**46. §.** A vájnamérték mindig egyenszögekép határozandó meg, hosszágának szélességéhez aránya csak annyiban van meghatározva, a mennyiben az egyenszög rövidebb oldalának nem szabad ötven ölnél kevesebbet tennie.

*Vájnamérték  
adományoz-  
ható száma.*

**47. §.** Egy föltárásra rendszerint csak a szabadkutatásra föntartott számu vájnamértékek (34. §.) adományoztathatnak. Ha pedig a fölnyitó pontnak oly fekvése van, hogy abból több, még nem adományozott vájnamértékek mérethetnek ki, az adományozást kérőnek szabadságában álli kö- és barnaszénnél négy kettős mértékig, minden egyéb ásványoknál pedig négy egyszerű vájnamértékig terjeszkedni egy föltárásra.

*Kérelmezett  
bányatelkek  
találkozása  
zárt kutató-  
sokkal.*

**V. sz. 38. §.** Az á. b. t. 47. §-a az adománykérő által igénybevett bányatelkek számáról, annak 52. §-a azok fektetéséről szól.

Ha ezen igények sem fiatalabb adománykérők, sem zártkutatók jogaival nem ütköznek össze, úgy a törvény minden kétséget kizáró módon körülírja azon elveket, melyek szerint a bányahatóságok eljárni tartoznak. Az á. b. t. 47. §-ának második kikezdése pedig azt határozza, hogy e mellett a feltárt ásványos telep fekvése tekintetbe veendő és hogy több bányamérték adományozásánál mindig azon elv tartandó szem előtt, hogy egy bányatelekek tárgya föntartott. lefejtésre méltó ásványok létezésének valószínű tartalma lehet csak.

Ha valamely adományozásra előkészített feltárás által (á. b. t. 44. §.) az ásványtelep annyira fel van tárva, hogy csapás és dőlés-vonal irányában való tovább vonulása valószínűnek látszik, ha a dőlésnek a szinthez való hajlásszöge csekély, ha a tárpont a telepen belül létezik és ha a telep minden oldalon szabad, minden föltétel meg van arra nézve, hogy az á. b. t. 47. §-a értelmében, négy egyszerű vagy négy kettős bányamérték úgy fektethessék, hogy a feltárási pont ezen telkek közös találkozási pontjába essék.

Ha azonban régibb jogosultságu adománykérő közelében, későbbi adománykérők vagy zártkutatmányok léteznek és az *elsőnek tervezett telekfektetése az utóbbiak zártkutatási körébe bele nem nyúlna*, úgy beáll annak szüksége, hogy a fiatalabb adománykérőnek vagy az adománykérvény benyújtására még nem jogosult zártkutatónak az á. b. t. 36. §-a szerint fenntartott mező kiméressék, ha csak az érdekeltek között a bányahatóság által minden egyes esetben ajánlatba hozandó megfelelő egyezés létre nem jönne.

E mellett a csupán zártkutatási jogosítvánnyal



bíró bányavállalkozó fönntartott mezejének kimérését, csak az á. b. t. 36. és 37. §§-ai, illetve annak 34. §-a szerint követelheti. Nincs azonban kizárva, hogy jövőre, ha ugyanis föltárása idővel vájástéredemlővé válik, a még talán létező szabad terepen, ezen feltárása alapján, nagyobb terjedelmű vagy máskép fektetett bányatelkek adományozását kérhesse. Ily esetben azután épp úgy, mint a feljebb említett adománykérő bányatelkeinek zártkutatási köre határain túl vagy adományozásra még nem jogosult zártkutatásokba való fektetését is kérelmezheti.

Ha a régibb jogosultságu adománykérővel összeütközésbe jövő zártkutató adománykérvényét később ugyan, de szintén benyújtotta, máskép alakulnak a körülmények. Ily esetben ugyanis a zártkutatások a régibb adománykérő bányatelkei fekvésének irányában zártkutatási jegyének álláshelyétől, mint kiindulási ponttól számítva, nagyobb telket nem vehet igénybe, mint azt az á. b. t. 37. §-a, tekintettel ugyane törvény 34. §-ára, engedélyezi. Bányatelke, mondott irányban választott egyszerű bányamértéke feléig terjeszkedhetik csak, míg minden más irányban, azaz még saját vagy más zártkutatók vagy fiatalabb jogosultságu adománykérők zártkutatási körein kívül is, azok föntjelzett törvényes igényeinek tekintetbe vétele mellett, kérelmezett bányatelkét tetszés szerint fektetheti.

Régibb jogosultságu adománykérők kérelmezett bányatelkeinek előleges kimérése alkalmával mutatkozó azon körülmény folytán, hogy ez a szomszédos zártkutatások köreibc bele nem esik, a szomszédos fiatalabb adománykérők és zártkutatások számára kimérendő fönntartott mezők kitüzése elmarad.

Adománykérvény az á. b. t. 40. és 45. §§-ai alapján még oly esetben is nyújtható be, midőn a kérelmezendő adomány alapját képező feltárás nem régibb kutatási engedély, hanem csak véletlen lelet eredménye, mely eset különösen földalatti bányaműveléseknél és adományozott bányatelkek határain fordulhat elő.

Ha azonban két ily körülmény között lévő adománykérő, adományozás iránti kérvényét különböző időben nyújtja be (á. b. t. 52. §.), a régibb jogosultságu kérvényező bányatelkeit, a kérvényét később benyújtott adománykérő lellhelyén át is fektetheti, mi mellett utóbbit a fentartott mező fektetésének joga nem illeti meg.



Az á. b. t. 47. §-a bizonyos körülmények között megengedi, hogy barna- és kőszénbányászatok számára egy feltárás alapján négy kettős bányamérték adományoztathassék. Ezen feltételek a végrehajtási szabályok 38. §-ában külön fel vannak sorolva és abból állanak, hogy a feltárt telep annyira kell, hogy feltárva legyen, hogy annak vájástérdemlősége minden kétségen kívül megállapítható, annak csapás és dőlés szerinti vonulatának huzamossága valószínű legyen, hogy a dőlés csekély hajlásszöget mutasson, hogy a tárpont a telepen belül létezzék és hogy a terep minden oldalról nyitott legyen. Ez és semmi több az, a mit a törvény a négy kettős mértékig való adományozás tárgyában előírt, mert a végrehajtási szabályok idézett §-a határozottan kimondja, hogy főt elősorolt esetek bekövetkezte alkalmával mindazon követelmények meg vannak, melyek alapján az á. b. t. 47. §-a szerint négy egyszerű (ásványszénnel négy kettős) bányamértéknek egy feltárási pont alapján való kimérése lehetséges. Ha tehát az á. b. t.-hez kiadott végrehajtási szabályok 38. §-a egyik pontjában az van mondva, hogy e mellett a feltárási pont ezen mértékek közös találkozási pontjával összevág és ez példaképen ábrákkal van felvilágosítva, úgy ez az említett pont tekintetbe vételével és az á. b. t. 47. §-a értelmében nem úgy értelmezendő, hogy a feltárási pont mindig az adományozott telkek közös találkozási pontjába kell, hogy essék, mert ha ezen vélemény állana, úgy ezen körülmény a törvényben és a hozzá kiadott végrehajtási szabályokban mindenesetre fel volna véve. (Osztr. pm. r. Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1858. évi folyama 21. szám.)

Több bányamértékből álló bányateleknek oly egyenköze nyekből kell állania, melyek területe a törvényben világosan van előírva és melynek rövidebb oldala bizonyos minimum alá nem szállhat. Egy a felkérvény beadása idején még fennálló zártkutatmánynak időközbeni elenyészte nem csorbitja az annak alapján beadott felkérvényvel szerzett előjogot. (5789/1892. P. m. r.)

Fémbányászatnál adományozandó és több egyes bányamértékből összeállítandó bányateleknel a bányatelek valamennyi mértéke illeszthető egymásután szélességi oldalával. (Egy zártkutatmány vájás és jegyállás pontja akkor sem eshetik egy adományozási területbe, ha ennek tulajdonosa beleegyeznék.) (42396/1894. P. m. r. sz.)

**48 §. Minden oly adományozás után, mely eleinte nem a 47. §-ban kijelölt teljes mértékben kéretett, a telek törvényes kiegészítése még utóbb is kérethetik, a mennyiben azt más vállalkozók időközben szerzett jogai nem gátolják.**

**Az ilyes kiegészítés megengedhető volta azonban akkép nyomozandó ki, mint az új adományozásé.**

P. és társai azon sérelmét illetőleg, hogy a tárgyalás alkalmával 4 kettős bányamérték fektetése vétetett tárgyalás alá, holott az első adományozási kérvényben csak 3 kettős bányamérték kéretett, nem tekintem jogos alappal bírónak; mert a kezdetben kisebb tért nagyságra vonatkozó adományozási kérelem



akár a tárgyalás napja előtt, akár csak a tárgyalás alkalmával a bányatörvény szabványai értelmében mindenkor akadály nélkül a törvény által megengedett legnagyobb kiterjedésre kiegészíthető, hacsak ezáltal mások régebbi és időközben szerzett bányajog-sitványai sérelmet nem szenvednek. (24697/1888. Fm. i. k. m. r.)

**49. §. Az adományozási kérvényeknek:**

a) a kérelmező nevét és lakhelyét, vagy meghatalmazottja nevét és lakhelyét kell tartalmazniok, s általa sajátkezűleg aláírva lenniök. *Adom. kérv. alakja és tartalma.*

Ha meghatalmazott folyamodik, a kérvény a szükséges meghatalmazvánnyal ellátandó;

b) a föltárás fekvése és minőségének leírását kell előadniok, a földtulajdonos, a helyközség és a politikai járásnak, továbbá a fölnyitó pontnak két elmozdíthatlan s általánosan megismerhető ponttéli távolságának kijelölésével;

c) a föltárás próbadarabjával kell ellátva lenniök;

d) azon esetben, ha a föltárás kutatás által történt, a kutató vájás előadandó, s egyszersmind kijelölendő, hogy a föltárás a kül-bevájástól mily mélységben s mily irányban történt. A kérvényező köteles továbbá

e) a fölkért vájnamértékek számát és fekvését, s az adományozás által viselendő nevet előadni s végre:

f) kijelenteni, vajjon a fölkért mértékek önállóan iktatandók-e be a bányakönyvbe, vagy pedig vajjon azok valamely már abba beiktatott műhöz új alkatrészként csatolandók-e?

(V. ö. az ált. b. t. 15. §-ánál a távirati beadványokra vonatkozó pénzügyministeri rendelettel.)

**V. sz. 39. §.** Az á. b. t. 43. §-ában az adománykérvény követelményei kimerítően vannak tárgyalva. Ezekhez járulnak még következők: *Adom. kérv. előleges elintézése.*

1. Az adományozási kérvények írásban nyújtandók be. Azok szóbeli bejelentése el nem fogadható.

2. Oly adománykérvények, melyek jelkövel nincsenek felszerelve, vagy olyanok, melyekben az adomány alapját képező feltárás fekvése és minősége nincsen határozottan körülírva, *föltétlenül* visszautasítandók. — Kiigazított ily kérvények elsőbbségi joga (á. b. t. 52. §.) csak azon naptól számittatik, melyben a helyesbitett kérvény benyújtott.

3. Másnemű és különösen oly hiányok pótlására, melyek esetleg a bányajárás (á. b. t. 54. §.) alkalmával, mások jogainak sérelme nélkül ki nem egyenlíthetők, a kérelmezőnek az adománykérvény nyolc napi, meg nem hosszabbítható záros határidő kitűzése mellett visszaadandó, mely határidőnek lejártáig elsőbbségi joga a pótlásra kiadott kérvény benyújtása idejétől számittatik.



4. A bányakapitányság minden beérkező, sőt még az előző második pont értelmében véglegesen visszautasítandó adománykérvényt is egy külön e célra szolgáló (és a VIII. *minta* szerint szerkesztett) feljegyzési könyvbe bevezetni tartozik. Ezen feljegyzési könyvbe minden egyes, az illető adománykérvényekre vonatkozó intézkedés, rendelet, az adományozási okmány kiadása (á. b. t. 63. §.) és a kicövekelés megerősítése (á. b. t. 66. §.) a kelet és iktató szám feljegyzése mellett bevezetendő.

A feltárási pont megjelölésénél becsuszott némely mérési hibák nem vonják következésképpen maguk után annak érvénytelenségét akkor, ha más adatokból a feltárásnak a kérvény benyújtása alkalmával a bejelentett helyen való létezése kétségen kívül kiderül. (4616/1888. Fm. i. k. m. r.)

Kiszállási költség be nem küldése a felkérvény visszautasítását vonja maga után. Az általános bt. 58. §-a oly esetre nem alkalmazható. (45115/1888. Fm. i. k. m. r.)

D. adományát visszautasító bányakapitánysági határozat helybenhagyatott, mert a feltárási pont helye nem ott volt, ahol a felkérvényben körülíratott. Az ált. bt. 44. §. szerint az adományozás csak akkor engedélyezhető, ha a feltárási pont ott található, ahol bejelentve van és a 49. §. b) pontja szerint a felkérvényben az erre vonatkozó adatoknak olyanoknak kell lenni, hogy a feltárási pont helyzete iránt kétség ne merülhessen fel, ellenesetben a végrehajtási szabályok 39. §. 2. pontja szerint a felkérvény feltétlenül visszautasítandó. Ha a feltárási pont időközben eltolható volna, az ennek nyújtott elsőbbségnél fogva mások érdekei sérelmet szenvedhetnének. (760/1894. Pm. r.)

D. felkérvényét visszautasító bányakapitánysági határozat helyben hagyatott, mert a feltárási pontnak a bányajáráskor megállapított fektetése a vezérpontoktól lényegesen különbözött annak a felkérvényben bejelentett adataitól, miért a feltárási pont azonosságára iránt kétség merült fel és mert a felkért és változatlanul megtartatni kért határfektetés olyan volt, hogy a két-két középhatárból álló rész csak szögleteikkel érintkeztek és a jelek fekvése a telér vonulásának nem felelt meg. (40,125/1895. Pm. r.) Ha egy vezérpont meghatározására szolgáló adatok nem is mind helyesek, de meglévőkből annak fekvése biztos és minden kétséget kizáró módon megállapítható, a bejelentést érvénytelennek nyilvánítani nem lehet. (6766/1896. Pm. r.)

*Fekvés tér-  
kép.*

50. §. A feltárási fekvéséről egy a kültért is előadó térkép, egy bécsi hüvelykre negyven ölnyi mértékarány szerint két példányban előterjesztendő, s ezen térképek egyikébe a felkért vájnamértékek számának s fekvésének be kell jegyezve lennie. Ezen térképek az adományozási kérvénnyel együtt nyújthatatnak be, ezeknek azonban a kért adományozás megengedhető volta iránt a helyszínen teendő nyomozás, azaz a bányajárás (54 §.) előtt nyolc nappal be kell nyújtatniok, ellenkező esetben az adományozási kérvény hatályosságát elveszti.



**V. sz. 40. §.** A fektetési térképnek felvétele (á. b. t. 50. §.) nagy fontossággal bír, mivel ez az adománykérvény képmása és mivel annak eme kérvénnyel egyeznie kell. — A fektetési térkép (á. b. t. 54. §.) a bányajárási tárgyalásnak alapja. Ezen körülményre, ha az még idejekorán lehetséges, az adománykérő figyelmeztetendő. Ha ez a fektetési térképet sem maga nem készítheti, sem más harmadik személyek által nem szerkesztetheti, úgy annak felvételére az adománykérő kérelmére és költségére a bányahatósági bányamérnök ki rendelhető. A kirendelés elmarad, ha azt elhalaszthatlan hivatalos teendők gátolják, vagy a bányamérnök által jövőre teljesítendő hivatalos eljárások tárgyában aggályok merülnek fel. Ezen körülmény azonban az engedély megadása előtt még jól megfontolandó. — Ezáltal előidézett késedelem az adománykérvény érvényességének megszűnésére befolyással nincs.

*Fekt. térk. hivatalos felvétele.*

(Nálunk bányahatósági bányamérnököt nem alkalmaztak s a fektetési térkép elkészítésével a bányahatósági tisztviselők vannak megbizva.)

**51. §.** Minden adományozásért külön kérvény nyújtandó be. Ha azonban az egyidejűleg benyújtott kérvények a fölkerített vájnamértékek tekintetében egymással kapcsolatban vannak, úgy megengedtetik azokra nézve egy közös fekvési térképet (50. §.) nyújtani be.

*Adom. kérvények elkülönítés.*

**V. sz. 41. §.** Miután az á. b. t. 51. §-ának értelmében minden kérelmezett adomány tárgyában, külön adománykérvénynek benyújtása követeltetik, magától értetetik, hogy minden ily elkülönített kérvény az á. b. t. szabályai szerint külön tárgyalandó és azok mindegyike részére külön adományokmány (á. b. t. 63. §.) állítandó ki.

*Elkül. kérv. külön tárgyalandó.*

Az adományozás ezen elkülönítése azonban csak az adományozás alá bocsátott feltárásokra és nem egyszerűen az azok alapján adományozandó bányamértékek számára vonatkozik. — Még határközök is (á. b. t. 71. §.), melyek egy és ugyanazon feltárás számára, az engedélyezhető bányatelkek mellett, a terep biztosítása céljából kérelmeztetnek, azokkal ugyanegy adománykérvénybe foglalhatók, azok letárgyalásánál azonban az á. b. t. 72. – 75. §§ ai kellőleg megfigyelendő. — Azoknak a főbányatelek adományozási okmánya által



való adományozása csak úgy lehetséges, ha a határköz az amellet adományozott telkek által teljesen körülzáratik, vagy ha azok iránt a szomszédos idegen bányabirtokok részéről jogigények nem támaszthatnak (á. b. t. 74. §.)

*Illet. hatóság.*

**V. sz. 42. §.** Ama fontos jogok következtében, melyek a bányaadományozással kapcsolatosak, ama nagy terjedelmű tárgyalások folytán, melyek ily kérvények benyújtását követik, melyek hatóságok és felek közbejöttével tartandók meg, végre azon, a bányakapitányt személyes felelősség alatt illető befolyás miatt szükséges, hogy bányatelkek adományozása iránti kérvények, csupán a bányakapitányságnál tárgyalassanak, — létezzék bár az adománykérvény alapját képező feltárás a bányakapitányság közvetve, vagy közvetlenül alárendelt kerületében.

Ha a kérdéses feltárás valamely bányabiztosság kerületében létezik, annak adományozása iránti kérvény jogérvényesen ennél is benyújtható. Megjegyzendő, hogy ily beadványokat a bányabiztosságok praesentálni, beiktatni és a legközelebbi postával a bányakapitánysághoz beküldeni tartoznak.

(Az adományozás iránti kérvények úgy a bányakapitányságoknál, mint a bányabiztosságoknál is benyújthatók s utóbbiak a hivatalos kerületükre vonatkozó adománykérvények alapján a bányajárást kihirdetik és megtartják, — és az iratokat határozathozatal és az adományokmány kiadása végett az illetékes bányakapitánysághoz terjesztik fel.)

*Több kérvényező közötti előjog.*

**52. §.** Több kérvényező közül, a vájnatelek kiterjedésének és fekvésének a törvényes határozatok szerinti választására nézve, előjog azt illeti, kinek adományozási kérvénye előbb nyújtatott be a bányahatóságnál.

**53. §.** Az ugyanazon vájnatelekérti oly különböző kérvényezők, kiknek kérvényei ugyanazon napon jutnak a bányahatóságokhoz, a vájnatelket, ha annak fölosztása iránt egymással meg nem egyezhetnek, közösen kapják.

*Bányajárás.*

**54. §.** Minden adományozást, az annak megengedhetősége iránt a helyszínen teendő nyomozásnak, a *bányajárás*-nak kell megelőznie. Ennek feladata

a) az előadott ásvány-föltárás létezését, s annak vájástérdemlőségét a 44. §. határozatai szerint kétségen kívülé tenni ;

b) megvizsgálni, vajjon s mily változásokkal adományoztathatik a fölkerített telkek a fölkerítőnek, korábban szerzett jogok sérelme nélkül, mihez képest különösen a szomszédos szabad kutatóknak, kiknek vájnatelkek választásának előjoga illeti (36. §.), az egyelőre kimérendő ;



c) minden köztekintetbeni s az érdekelt földbirtokosokhozi viszonyokat kinyomozni ;

d) a fekvési térképet megvizsgálni, s azt, ha szükségesnek találtatik, kiegészíteni s megigazítani.

Ha egy fiatalabb szabadkutatás egy régibbet teljesen vagy részben fed s a feltárás a régibben van, akkor a fiatalabb alapján kért adományozás meg nem adható. (737/1875. Fm. i. k. min. rendelet.)

**V. sz. 43. §.** Az á. b. t. 54. §-ából a bányajárás fontossága kitünik és a bányakapitány, minden bányajárási biztosnak, kiküldése előtt, a tárgyalás teljes és kimerítő keresztülvitelét kötelességévé teendi.

*Bányajárás  
kitűzése.*

Következőkben a pontosan teljesítendő eljárási szabályok felsoroltatnak:

1. Minden elrendelt bányajárás felől, minden a bányakapitányság előtt ismeretes kutató (zártkutató) és bányabirtokos, kinek kutatási körei és bányamértékei az ujonnan adományozandó bányatelekkel határosak, vagy ezáltal jogaikban érintethetnének, — értesítendő és a bányajárásnál való megjelenésre meghivandó.

Ezen meghívások kézbesítése oly módon kell hogy történjék, mint azt a perrendtartás, bányászati viszálykodások iránti panaszok alkalmával rendeli.

2. Ily meghívás kézbesítendő azon földbirtokosoknak, kik ezen új adományozás által bármily módon érdekelve vannak, vagy érdekelve lehetnek.

3. A bányajárási hirdetmény (IX. minta) nyilvános kihirdetése céljából, az a bányakapitányság hivatalos helyiségén vagy ha a bányatárgy valamely bányabiztosság kerületében léteznék, ennek helyiségén is kifüggesztendő. -- Egy példány az adományozandó feltárás külbevéjására szegezendő. --- A hirdetménynek egy példánya végre az érdekelt politikai hatóságnak oly megkereséssel küldetik meg, miszerint annak kihirdetését az érdekelt községben szokásos módon eszközöltesse.

4. Ha a kérelmezett adományozás iránti tárgyalásnál közhatóságok is érdekelve vannak, ezeknek meghívása átirat útján eszközölendő.

5. Idő- és költségkiméltetés céljából szabadságában áll a bányakapitányságnak a bányajárásokat úgy rendezni, hogy több ily tárgyalás sorrend szerint egy utazás alkalmával elvégezhető legyen. A bányajárás azonban az adománykérvény beadási napjától számítandó 6 hónapon túl ne halasztassék el.

6. Midőn ezen okból az elrendelt bányajárás meg-



tartásának napja, a hirdetmény kibocsátása alkalmával az á. b. t. 55. §-a szerint még nem lenne megállapítható, a hirdetmény kiadása alkalmával közhirré teendő az is, hogy ezen határnap később fog kitüzetni.

Ha a tárgyalás napja bizonyossá válik, ez az elébb előszabott módon közhirré teendő és arról a meghívandók külön értesítendők.

7. Minden adománykérőnek szabadságában áll a kérelmezett bányatelekre vonatkozó bányajárásnak előbb való és elkülönített megtartását kérelmezni: sőt már elrendelt bányajárás is hamarabb ejtendő meg, ha az érdekeltek valamelyike hitelt érdemlőleg bebizonyítja azt, hogy a halasztás által jogai veszélyeztetve vannak és ha a meghívottak a határidő megrövidítése felől még idejekorán értesíthetők.

A bányahatóság az említett esetek mindegyikében a kérelemnek megfelelni és az elébb leírt szabályok szerint eljárni köteles.

Ha valamely bányahatóság még nem rendelkezik mindazon adatokkal, melyek alapján a valamely bányajárásból meghívandó összes érdekelteket, az á. b. t.-hez kiadott végrehajtási szabályok 43. §-a szerint annál való megjelenésre megidézhesse, az adománykérők határidő kitüzése mellett felhívhatók az esetleg érdekeltek bejelentésére. Miután azonban az á. b. t. 55. §-a a bányajárásnak csak nyilvános kihirdetését követeli, a végrehajtási szabályok 43. §-a pedig csak a bányahatóság előtt ismert érdekeltek megidézését kívánja, egy esetleg elmaradt meghívás az eljárás semmisségét még nem vonja maga után. (1855. évi osztr. Pm. r., Österr. Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen 1855. évfolyama 20. sz.)

*Tárgyalás-  
b.-járáskor.*

**V. sz. 44. §.** Bányajárási tárgyalások alkalmával minden az á. b. t. 54. §-a szerint fontos körülmény leváltalból megállapítandó, a megjelent felek, azok meghatalmazottjai, a szakértők és más hatóságok küldöttjei kihallgatandók és minden, akár köztekintetektől, akár magánjogviszonyok alapján emelt ellenmondások kiegyenlítendők.

A bányahatósági kiküldötnök szorgos kötelessége a támadt nehézségeknek elhárítására és a keletkezett viszálykodások kiegyenlítésére hatni. Ha ez nem sikerülne, oda kell törekednie, hogy e nehézségek és viszályok mégis annyira tisztába hozassanak, hogy a bányajárás és az adománykérvény fölött alaposan határozni lehessen.



**V. sz. 45. §.** Az egész bányajárás folyamáról a bányahatósági kiküldött által jegyzőkönyv veendő fel, mely ép úgy, mint a hitelesített vagy kiigazított fektetési térkép, az összes jelenvoltak és a szakértők által aláírandó. A lezárt jegyzőkönyv a bányahatósági kiküldött véleménye kíséretében a bányakapitányság elé terjesztendő, mely a fölött határozni és elhatározásáról az összes érdekeltet értesíteni tartozik.

*Jegyzőkönyv  
fölvétele.*

A feleknek a bányajárási tárgyalás iránti írásbeli vagy későbbi nyilatkozatai el nem fogadhatók.

**V. sz. 46. §.** Ha felmerült ellenvetések kiegyenlítése végett a felek között a bányajárás alkalmával (44. §.) oly egyezségek köttenek, melyek mindkét részre tartós kötelezettségeket rónak és jogokat biztosítanak és ezek a jegyzőkönyvbe (45. §.) felvétetnek, a bányajárási biztosnak kötelessége oda törekedni, hogy ezek az általános polgári törvénykönyv szabályainak megfelelő jogérvényes alakban és tartalommal szerkesztessenek. Ily egyezségekre vonatkozó, a bányajárási jegyzőkönyvből veendő hivatalos kivonatok rendes szerződések megállapítása vagy a kikötött jogok és kötelezettségek polgári biztosítására való kiadása kérelmezhető. A bányakapitányság ily tárgyú kérelemnek pedig helyt adni tartozik.

*Bányajárás-  
kor kötött  
szerződések.*

Oly célból, hogy a bányászatnak a vaspályák közelébeni üzletéből az élet és tulajdon biztonságára nézve keletkező veszélyeknek eleje vétessék, különösen pedig, hogy a bányászat és vaspályák üzlete oly módon szabályoztassék, mely által a kölcsönös háborítások elkerültesse, s a bányászati és vaspálya-vállalatok közötti összeütközések meggátolassanak és elháríttassanak, az 1854. május 23-án kelt általános bányatörvény s az 1854. szeptember 14-én kelt vaspálya-törvény alapján következők rendeltetnek:

1. §. Kutatások és fölszíni bányaművek (bevéjások), valamint az azokból keletkező górcok a vaspályáktól s azok tartozékától oly távolságban tartandók, hogy a górcterek által a vaspályaüzlet semmikép se háboríttassék, vagy ne akadályoztassék: az aknák vagy más fölszíni bányaművek pedig az épületektől legalább is husz ölnyi, az állomási helyektől tizenöt ölnyi, a vaspálya töltések alapjának szélétől három ölnyi s a vaspálya utvezetések és hidak alapfalazatától hat ölnyi távolságban maradjanak.

Hasonló távolságok tartandók meg a vaspályáknak már létező aknák, tárnák s más fölszíni bányaművek és azok górcái közelébeni építésénél is.



2. §. Földalatti bányaművek a vaspályáktól csak oly távolságban vezettethetnek, hogy azok által sem a vaspályaforgalomnak, sem pedig a bányauzletnek biztonsága csorbulást ne szenvedjen, vagy ne veszélyeztessék. Az e részben megtartandó távolságot, a különféle helyviszonyokrai tekintettel, a bányahatóságok, a kerületi hatóságokkal (megyei hatóságokkal vagy delegációkkal) egyetértőleg fogják esetről-esetre megállapítani.

3. §. Tárnák és vaktárnák (Strecken) vaspálya alatt párhuzamosan ne vezettessenek. Ha azonban ilyes bányaművek más irányban vaspályák alatt vezettetnek, azokat úgy a bányamű, mint a vaspálya biztosítása végett boltozott falazattal szilárdulni kell építeni (á. b. t. 170. és 171. §§).

4. §. Ha oly bányamező adományozása kéretik, melynek valamely engedélyezett vagy már létező vaspályán tul kellene terjednie, á. b. t. 54. §. szerint teljesítendő bányajárásra a különbeni érdekelteken kívül, különösen a vaspálya birtokosainak vagy vállalkozóinak fölhatalmazott képviselőjét is köteleesség megidézni s a kerületi hatósággal (megyei hatósággal vagy delegációval) egyetértőleg egy országfejedelmi építészeti hivataltól is meghívni oly célból, hogy ennek közrehatása mellett gondosan kinyomoztassék, hogy lehet-e, s mily feltételek alatt, a tervezett vagy már létező vaspályárai tekintettel, a bányaadományozási kérelmet teljesíteni. Az e fölötti határozás a főbányahatóságot, még pedig ha egyszersmind nem politikai országos kormányzék, ez utóbbival egyetértőleg, s az az elleni föllebbezések fölötti határozás a pénzügyi minisztériumot, a belügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar- s középítészeti minisztériumokkal egyetértőleg illeti (á. b. t. 18. §.).

5. §. Azon feltételek, melyek alatt a bányamező adományozása valamely vaspályárai tekintettel megengedhetőnek találtatott, a határozat jogerőre emelkedése után az á. b. t. 63. §. szerint kiadandó adományozási okiratba felveendő, s a bányavállalkozót, a bányászat nemaláni megszorítása miatt, a vaspályavállalat ellen kárpótlási igény nem illeti.

6. §. Ha valamely tervezett vaspálya már adományozott bányamezők vagy már létező bányaművek fölött lenne építendő, úgy az 1854. szeptember 14-én kelt vaspályatörvény 6. §-a szerint tartandó helybeli bizottmányba a bányászatra jogosítotton kívül még a bányakapitányságnak egy küldöttje is meghívandó, s az előterjesztett nyomozások alapján a politikai országos kormányzék által, — még pedig, ha egyszersmind nem főbányahatóság, ez utóbbival egyetértőleg, — a belügyi minisztériumhozi folyamodás fönmaradása mellett elhatározandó, hogy lehet-e, s mily feltételek alatt a bányászatot a vaspálya alatt tovább folytatni. Az az ellen benyújtott folyamodások a belügyminisztérium által a



a pénzügyi, továbbá a kereskedelmi, ipar- és középítészeti miniszteriummal egyetértőleg fognak elintéztetni.

7. §. Ha a 6. §. szerint hozott s jogerejüvé vált határozat folytán a bányavállalkozó üzletének a vaspálya javárai megszorítását tűrni kénytelen, a vaspálya vállalkozó neki azért megfelelő kárpótlást tartozik fizetni, s a vaspálya építésrei engedelem ezen föltétel alatt adandó meg. (Osztr. korm. rend. 1859. jan. 2.)

A közmunka és közlekedési miniszter a kellő intézkedéseket megtette arra nézve, hogy jövőben mindazon vasutak közigazgatási bejáráshoz, melyek adományozott telkeken terveztetnek, átvezettetni, ha az illető közgei eziránt kellő felvilágosítást képesek nyújtani, az illetékes m. kir. bányakapitányság is meghivassék. (45,937.881. sz. Fm i. és k. m.)

A közigazgatási bejáráson résztvett tisztviselő úti illetményeit úgy számítja fel, mint egyéb hivatalos kiküldése alkalmával, — t. i. azon tárcánál, honnan egyéb illetményeit kapja, és pedig a közigazgatásilag bejárt vasut engedélyese terhére, az érdembe hozott útiköltség pedig, valamint az esetleg szükséges utielőleg is mint a közigazgatásilag bejárt vasut engedélyese által megtérítendő előleg folyósítandó és az engedélyestől bekövetelendő (67829/1891. Pmr.)

Azon körülmény földerítése, hogy a feltárás a kérvény beadásakor már létezett-e vagy sem, nemcsak magán, hanem közérdeket is képezvén, ezen körülmény hivatalból ellenőrizendő. Az eljáró biztosnak a tárgyalás alkalmával igyekeznie kell a feleknek a törvényből folyólag emelt kifogásait felderíteni és az ügy valódi tényállását a felekkel megértetni. (68221/1895. P. m. r.)

A felkérvény feltárás hiányában visszautasittatik. Hogy a feltárás eszközlésére a felkérvény beadásától számítandó előjogok fenntartásával határidő engedélyeztessék, semmi szín alatt nem engedélyezhető. (68222/1895. Pm. r.)

Minthogy az ált. bt. 54. §-ának a) p. szerint az ásvány feltárás kétségen kívül helyezendő, a feltáró pont a bányatelek fektetésénél módosítás alá nem eshetik. (49127/1883. Fm. i. k. m. r.)

Adományozás korlátolt mélységgel megengedhető, hol régebb jogok léteznek. (1869. évi Fm. i. k. m. r.)

Az á. b. t. 54. §-ában előirt bányajárás azért tartatik meg, hogy a helyszinén megvizsgáltassék, vajjon az adományozás megengedhető-e vagy sem. A bányajárás tehát csak előleges nyomozás lévén, melynek alapján a bányahatóság csak később határoz, egy harmadik személy sérelmére semmiféle jogosítványt nem biztosít. (13679/1875. Fm. i. k. m. r.)

A bányajárási biztosnak kötelessége a téves fektetési térképet a netán fennforgó kényszerítő körülmények figyelembe vételével . . . módosítani (1882. évi Fm. i. k. m. r.)

55. §. Minden bányajárás, az adományozási kérvény lényeges pontjainak elősorolásával, előbb kellő időn át nyilvánosan közhirre- *Bányajárás közhirvétele*  
teendő.



Bányajárás, adományozás tárgyában, bizonytalan időre el nem halasztható, hanem a határozat függőben hagyható. (1868. Fm. i. k. m. r.)

---

*Műértők meghívása.*

**56. §. Bányajárásrai idézés (54. §.) megkapása után tizennégy nap alatt, mind az adományozást kérőnek, mind pedig minden szomszédos kutatónak és bányabirtokosnak szabadságában áll, két elfogulatlan műértőnek a bányajárásrai meghívását kérni. Ezeket a bányahatóság határozandja meg.**

*Határozat.*

**57. §. Minden bányajárás folytán köteles a bányahatóság elhatározni, vajjon a kért adományozás megengedhető-e, s erről minden érdekelt feleket értesíteni.**

Minden adományozási kérvény felett a bányahatóság részéről az ált. bt. 57. §-a szerint külön határozat hozandó s ebből kifolyólag minden egyes határozat ellen az ált. bt. 230. §-a értelmében külön felfolyamodás intézhető. (3778/1875. Fm. i. k. m. r.)

---

**58. §. Ha az adományozást kérő a tárgyalásra meg nem jelent, a bányahatóság azon időponttól fogva, melyre a tárgyalás rendelve volt, tizennégy napi határidőt köteles elvárni.**

**59. §. Ezen, semmi föltétel alatt meg nem hosszabbítható határidő közben az adományozást kérőnek szabadságában áll bebizonyítani, hogy ő a megjelenésben gátoltatott, s a bányajárás ujlagos elrendelését kérni.**

**V. sz. 47. §. Ha az adománykérő a bányajárásnál nem jelent meg (á. b. t. 58. §.), a bányakapitányság a bányajárási jegyzőkönyv elintézését az említett §-ban előírt igazolási idő lejártáig elhalasztja.**

Ha ezen időtartamon belül az igazolás beérkezik (á. b. t. 59. §.), a bányajárás a 43. §. szerint ujlag elrendelendő és kihirdetendő.

Ezen törvényes tizennégynapi határidő azonban meg nem hosszabbítható és az elmaradás később beérkező igazolása hivatalból visszautasítandó.

Az igazolás a kiszabott határidőn belől nem érkezővén be, vagy ha az adománykérvény illetéktelensége a bányajárási tárgyalásból kitűnnék, az adománykérő folyamodványával visszautasítandó.

Midőn a tárgyalás alatt annak folyamában ki nem egyenlíthető köztekintetű akadályok merülnek fel, a bányakapitányság az érdekelt hatóságokkal értekezni köteles. Véleményeltérések esetében a főhatóság döntő határozata kérendő ki.

---



60. §. Az adományozási kérvény elutasítása csak az annak benyújtásából származó előjog (52. §) elvesztését vonja maga után; de a kérelmezőnek előbb szerzett kutatási jogai az által meg nem szüntetnek.

61. §. Ha az adományozást magánjogok fölötti perlekedések gátolják, ezek a törvény útján egyenlítendőek ki.

62. §. Az ilyes előkérdések fölötti tárgyalás befejezéseig az adományozás iránti határozás felfüggesztendő ugyan, de az adományozást kérő köteles magát a bányahatóságnál igazolni az iránt, hogy neki a kellő sürgetés hiánya bűnül nem tulajdonítható. A bányahatóság neki kellő határidőket is tűzhet ki, melyek alatt ő a befejezést kieszaközölni s az az iránti bizonyítékokat felmutatni köteles, ellenkező esetben az adományozási kérvény el fogván utasíttatni.

**V. sz. 48. §.** Az á. b. t. 62. §-ának nem lehet célja, hogy az adománykérőt előjogától (á. b. t. 52. §.) jogigényeinek hosszabb ideig tartó tárgyalása miatt elüsse, de igenis célja az adományozás elintézésének szántszándékos, a peres ügy lanyha szorgalmazása által való késleltetését megakadályozni és utját állani annak, hogy más adománykérőknek a telekszerzés megnehezítettessék vagy lehetetlenné tétessék.

*Magánjogi  
kifogások  
megszüntete-  
lése.*

A bányakapitányságok tehát az á. b. t. 62. §-ának végrehajtása körül felmerülő körülményeket fontolóra venni, az ügyek állásáról az illetékes közigazgatási hatóságoktól és bíróságoktól felvilágosítást kérni és ezen adatok alapján a feleket záros határidő kitűzése által az ügy lebonyolítására siettetni kötelesek.

Az á. b. t. 61. és 62. §§-ai értelmében mindazon esetekben, hol az adományozást magánjogok feletti perlekedések gátolják, az adományozás iránti határozat addig felfüggesztendő, míg a perlekedések eldöntve nincsenek. (10.579/1868. Fm. i. k. m. r.)

Köszénre nézve az adományozást nem gátolják az á. b. t. 61. és 62. §§-ai, mert az id. törv. szab. a köszénre a föld tartozékának nyilvánították és az ahoz való jogot a földtulajdonos számára minden irányban biztosították s ezen felfogással szemben nem lenne összeegyeztethető azon eljárás, mely a földtulajdonost kötelezné, hogy midőn saját földterületén köszénre bányatelek adományozását kéri és ezen kérelemnek harmadik személyek mivel sem bizonyított magánjogi igények alapján ellenmondanak, jogait a törvény útján érvényesítse. (17485/1882. Fm. i. k. m. r.)

Valamely szerződésből kifolyó magánjogi vitás kérdés az adományozást nem gátolja azon esetben, ha a szerződés alapján tett ellenvetések és a belőlök vont következtetések oly magánjogi természetűek, melyek az adományozási tárgyalás keretén kívül bármikor, tehát az adomány megtörténte után is magánjogi uton érvényesíthetők. Eltekintve továbbá a szerződés érvényes vagy érvénytelen voltától, az kötelező erővel e-akís az illető szerződő felekre nézve bír és így a hatóság által nem vehető figyelembe. (66186/1887. Fm. i. k. m. r.)



*Adom. okirat  
kiadványa,*

**63. §.** Ha az adományozás vagy tüstént vagy pedig az előfordult akadályok elhárítása után megengedhetőnek nyilvánított, s az az iránti határozás jogerejűvé vált, a kérelmező annak alapján a bányahatóságtól adományozási okiratot kap.

*...alakja és  
tartalma,*

**V. sz. 49. §.** Minden adományozási okmány (á. b. t. 63. §.) «Ő cs. és ap. kir. Felsége» nevében állítandó ki, felső szélére az év és iktatói szám irandó. Tartalma következő:

1. A szerző vezeték- és keresztnéve, rangja (polgári állása) és lakhelye (ha több egyén folyamodik, azok mindegyikére vonatkozó ezen adatok felsorolása), bányatársulatoknál (á. b. t. 137. §.); ezek az igazgató vagy az igazgatóság összes tagjainak aláírása és azok székhelyeinek megjelölése.

2. A feltárásban foglalt ásvány neve.

3. A bányamértékek száma, azok területe és fektetése és a helyesbitett fektetési térképnek, hivatalos okmányok számára előírt módon, hivatalos másolatban való csatolása.

(Az á. b. t. 51. §. második kikezdése esetében elegendő a fektetési térképnek egy adományozási okmányhoz való csatolása, ha a többi erre vonatkozó okmányban megjegyeztetik, hogy a fektetési térkép mely okmánynál fekszik.)

4. Az eszközlendő telekfelmérés kezdőpontja külső fekvésének, két elmozdithatlan és általánosan ismert tárgyhoz, irány és távolság szerinti viszonyítása.

5. A helyközség és politikai járás (kerület, szolgabírói járás stb.)

6. Az adományozott teleknek a szerző által választott neve.

7. Annak meghatározása, hogy az adományozott bányatelek önállólag vagy valamely már bejegyzett birtok tartozékaként vezetessék e be a bányakönyvbe.

(Egyöntetőség lehetővéérése céljából a X. minta szerinti példa iratik elő.)

*Adományozás  
főljegyzése a  
kutat. könyvben.*

**V. sz. 50. §.** Ha valamely zártkutatás által eszközölt feltárás ily módon adományozás alá jutott, az úgy a zártkutatási könyvben (20. §.), mint a kutatási könyvben is vörös téntával aláhuzandó: az adományozás megtörténte itt is előjegyzendő.

Ha a kutatási engedély alapján csak éppen az adományozás alá került zártkutatás állott fenn, ennek adományozása folytán az magától elenyészett. Oly eset-



ben azonban, midőn a kérdéses kutatási engedély nagyobb területre vonatkozik és annak alapján zártkutatások be vannak jelentve vagy nincsenek, a kutatási engedély továbbra is érvényben marad és a kutató kérelmére meg is hosszabbítható.

64. §. Minden adományozott telek, a mennyiben a bányamegyei alapszabályok által más nem rendeltetik, az adományozás jogerejüvé válta után legfőlebb egy év alatt, minden szomszéd bányabirtokosok és kutatási vállalkozók s a földbirtokosok meghívása mellett, az adományozási okirathoz és a fekvési térképhez képest felmérendő s künn (a fölszínen) elhatárkövezendő. *l'ájnámérté-  
kek előneke-  
lése.*

65. §. Az e végetti intézkedést a bányahatóság hivatalból köteles megtenni.

Azon esetekben, midőn már a bányajárásnál kiderül, hogy az adományozást semmi sem gátolja, a bányahatóság küldöttje a határkövezést mindjárt a bányajárás iránti tárgyalás befejezése után köteles teljesíteni.

66. §. A határkövezés teljesítéséről minden határkő pontos leírása mellett jegyzőkönyv szerkesztendő, s a határkövek fekvése a fekvési térképbe beiktatandó.

A jegyzőkönyv a bányahatóság által megerősítendő, s ezáltal a birói hatósággal a bányakönyvbe leendő beiktatás végett közöltetik.

**V. sz. 51. §.** Miután a 35. §. azt is rendeli, hogy az adományozott bányamértékek befejezett felmérése és kicövekelése az adományozási könyvben előjegyzendő, a bányakapitányság ezáltal azon helyzetben van, hogy az á. b. t. 64. §-ában foglalt törvényes szabálynak is meg tud felelni.

A bányakapitányság kötelessége ezen könyveket időről-időre átnézni és az előírt fölmérést és elhatárkövezést (kicövekelést), hol az még nem történt meg, kellő sorrendben úgy elrendelni, hogy annak keresztülvitele lehetőleg idő- és költségkiméléssel fogyanatosítható legyen.

Ezek keresztülvitelére kiválólág a bányamérnök van hivatva, kinek akadályoztatása esetében azonban ez a bányabiztosnak vagy más bányahatósági tisztviselőnek is kötelességévé tehető, magától értetvén, hogy ily eljáráshoz úgy a felmérendő telek- vagy bányamező birtokosa, mint a szomszédos, határos bánya-, külmérték-, zártkutatás-, segéd-tárna vagy megyetárna-tulajdonosok és a földbirtokos is rendes úton megidézendők.



A felek által az á. b. t. 67. és 68. §§-ai értelmében kérelmezett határujításokhoz vagy határkijelölésekhez mindig a hites bányamérnök küldendő ki. Ily eljárásokhoz az összes érdekelt és szomszédos bányavállalkozók (bányatelekbirtokosok, engedélyesek és zártkutatók) külön meghivandók; az elhatárkövezés folyamáról kimerítő jegyzőkönyv veendő fel és ez a hozzátartozó térképekkel együtt a bányakapitányság elé terjesztendő, megerősítés végett.

Ezen jegyzőkönyvfelvételnél nemcsak minden egyes határkő fekvése, hanem anyaga, alapzata (pl. üveg, téglaszéndarabok stb.) és jele lehetőleg pontosan leírandó.

A jel, hacsak lehetséges (bányászjelvény) az elhatárkövezendő bányamérték nevének kezdőbetűjét és a kicövekelés évszámát kell, hogy tartalmazza.

A megerősített térképek, az illető fél kérelmére, a kerületi térképek (34. §.) kiigazítása után kiadandók.

A bányakapitányság megerősítési záradéka csak arra vonatkozzék, hogy a felvétel helyessége a tárgyalásnál résztvett felek által a jegyzőkönyvben elismertett és hogy a térkép a jegyzőkönyvi leírásnak megfelelő.

Ha valamely bányatelek felmérése vagy kicövekelése alkalmával békés uton ki nem egyenlíthető viszálykodások merülnek fel, a bányamérnöknek kötelessége lesz az összes vitás tárgyakat felmérni és a viszálykodás tárgyát a jegyzőkönyvben lehetőleg körülírni; a bányakapitányság pedig a viszálykodókat az ügy elintézése alkalmával a per útjára fogja utasítani.

Az érdekelt felek által elismert és érvényre jutott bányatelek-felmérés fölülvizsgálása és helyesbitése valamely fél egyoldalu kérelme folytán a másik érdekelt fél határozott tiltakozása ellenére nem fogatosítható. (1864. évi korm. r.)

*△ határok  
megujítása.*

67. §. Minden vájnabirtokosnak jogában áll a bányahatóságtól vájnatelke ismerhetlenné vált határjeleinek a megelőző 64., 66. §§-ban meghatározott módoni megujítását szorgalmazni.

*Határ kijelölése a vájnában.*

68. §. A vájnabirtokos azt is megkivánhatja, hogy a külhatárok a vájnában kijelöltenek, vagy hogy egyes pontoknak a vájnábani fekvése künn meghatározassék.



Az ez iránt készítendő s a bányahatóság által megerősítendő térkép a bányahatóságnál veendő föl.

69. §. Ha a vájnatelek-fölméréseknél (64., 68. §§.) barátságos uton ki nem egyenlíthető villongások támadnak, azok a törvény útján egyenlítendő ki.

*A törv. útjának fentartása.*

A törvény útján eszközözendő határkijelölések iránti szemlékhez mindig a bányahatóságnak egy küldöttje hivandó meg.

Adományozott bányatelkek iránti határviszályos ügyben a bányahatóság csak békéltető szereppel bír, döntés a bányabíró-ságot illeti. (10,544/1893 Pm. r.)

70. §. A vájnatelek adományozása és fölmérése más bányabirtokosoknak a telekbeni időbségükre, vagy általuk korábban szerzett más jogokra nézve sérelmet nem okozhat.

*Az adományozás és fölmérés joghatálya.*

**V. sz. 52. §.** Ha a befejezett adományozás után régibb, már szerzett jogok megsértésére vonatkozó panaszok hozatnak elő és ezek a bányajárás alkalmával nem lettek figyelembe véve vagy nem lettek kiegyenlítve vagy elintézve, úgy ily panaszos beadványok vissza nem utasíthatók, de az á. b. t. 70. §-a értelmében tárgyalás alá veendő.

*Régi jogok védelme.*

Ily tárgyalások a helyszínen az összes érdekelt közreműködése mellett ejtendő meg. A vitás tárgy tisztázandó. — A vita kiegyenlítése lehetőleg elősegítendő. — Az egész eljárásról kimerítő jegyzőkönyv veendő föl.

Ha a felek egyezkedésre nem hajlandók, per útjára utasítandók. A bányakapitányság csak azon időleges bányarendőri intézkedéseket köteles megtenni, melyek a tárgy föntartására szükségesek. Más jogi eljárás az illetékes törvényszék hatáskörébe tartozik.

Tekintve, hogy az általános bányatörvény 70. §-a értelmében a bányaadományozás korábban szerzett, vagy a törvényből folyó jogok épségben tartása mellett történik, tekintve továbbá, hogy esetleg e jogok összeütközéséből támadó kérdések elbírálása a bányahatóság köréhez tartozik, a határköz adományozásának megsemmítése iránti keresetet azon oknál fogva, mert az e részbeni közigazgatási intézkedés annak idején jogorvoslattal megtámadva nem lett, a bányabíróság hivatalból visszautasítani nincs jogosítva. (Legfőbb ítélőszék 625/1877.)

71. §. Oly hegyrészek, melyek adományozott vájnamértékekkel úgy körül vannak véve, hogy azokba rendes vájnamérték nem fektethetik (42., 46. §§.), határközegeknek neveztetnek.

*Határközök adományozása.*



**72. §.** A határközegek különösen adományozandók és új adományozásoknál lehetőleg kerülendők.

A már létező, vagy jövődöbeli adományozásoknál el nem kerülhető határközegek csak oly bányabirtokosoknak adományoztatnak, kiknek vájnamértékei azokkal határosak.

**73. §.** Ha valamely bányajárás alkalmával határközeg mutatkozik, vagy ha azt valamely bányaszomszéd kéri föl, erről minden szomszédok oly fölszólítással értesítendők, hogy a kézbesítéstől számítandó harminc nap alatt nyilatkozzanak az iránt, vajjon ők annak adományozásaért akarnak-e folyamodni.

**74. §.** Ha ezen határidő alatt csak egy folyamodó jelentkezik, vagy ha a fölosztás iránt több jelentkezők egy értelemben vannak, az elsőbb esetben azon egyetlen folyamodónak az egész határközeg, a második esetben pedig a jelentkezők mindegyikének a határközeg azon része, mely iránt ők megegyeztek, adományozandó és telkéhez kapcsolandó.

Ha az ilyes folyamodók a fölosztás iránt meg nem egyezhetnek, úgy nekik az egész határközeg, mint külön tulajdon, közösen adományozandó, azonban egy részbirtokos sem adhatja el a maga részét másnak, mintsem a tulajdonostársak valamelyikének, vagy annak, ki az ő szomszédos vájnamértékét ezen részszel együtt átveszi. (111. §.)

**75. §.** A határközeg adományozására nézve, annak fekvéséről és szándéklott fölosztásáról készített s minden részbirtokosok által elismert térkép előterjesztése elegendő.

**V. sz. 53. §.** Miután a határközök adományozására a fektetési térképnek (á. b. t. 75. §.) beterjesztése elegendő, bányajárás megtartásának szükségessége nem forog fenn; a térkép szerinti összes szomszédok azonban vagy záros határidő kitűzése mellett írásbeli felhívás útján vagy megidéztetésük mellett egy e tárgyban megtartandó tárgyalás alkalmával kihallgatandók a határköz adományozása elleni kifogásaik iránt (á. b. t. 74. §.).

A fektetési térkép szerkesztése végett az adománykérő folyamodására a bányahatósági bányamérnök kiküldendő.

Az érdekeltek kihallgatása alkalmával a felosztás iránti egyezkedés létrejötte lehetőleg szorgalmazandó.

Bányabiztossági kerületekben adományozandó határközök iránti kérelmek a bányabiztosságoknál is benyújthatók és ezek által is letárgyalhatók. A tárgyi iratok azonban határozathozatal és adományozás végett véleményes jelentéssel a bányakapitánysághoz felterjesztendők.

Ha az érdekelt határosok a határköz szétदारabolása iránt megegyeztek, a bányakapitányság a határosok mindegyikének a nekik adományozott rész pontos leírásával külön adományozási okmányt köteles kiállítani.



Az okmányhoz a fektetési térképnek oly másolata csatolandó, melyen a szétदारabolás kitüntette van.

Az adományokban egyidejűleg azon külön megnevezett bányatelek is megjelölendő, melyhez az adományozott határköz vagy annak valamely része a bányakönyvben elválaszthatlan tartozékként irandó lesz.

Midőn valamely határköz több határos közös tulajdonaként adományoztatik, arról csak egy okmány állítandó ki. Ezen okmányban kiteendő, hogy a határköz a külön-külön megnevezendő határosok közös tulajdonául adományoztatván, önálló birtokként jegyeztetik be a bányakönyvbe.

Az adományozási okmány annak bányakönyvi elintézése után a résztvevők bármelyikének kézbesithető. A többi résztvevők azonban e kézbesítésről saját címre szóló rendelettel értesítendők.

(A határköz-adományozási okmányok a XI. minta szerint állítandók ki.)

76. §. Oly föntartott ásványokra, melyek fővenytorlatokban *Külmért, adományozása.* folyammedrekben, külgörgetegben vagy torlaszhegyekben, avagy régi elhagyott górcokban — a mennyiben ezek nem valamely már adományozott telekben léteznek, hol az adományozás tartozékakép tekintendők (127., 131. §§.) — fordulnak elő továbbá a szemes vasércre és a gyepi vaskőre külmértékek adományoztatnak.

**V. sz. 54. §.** Babérc és gyepvaskő előfordulásoknál *Külmért, vasérrekre.* az á. b. t. 76. §-a külmértékek adományozását rendeli el, mely alkalommal azok települési viszonyai lesznek mérvadók. A bányahatóságnak ily esetekben a külmérték adományozása előtt különösen arra kell tehát figyelnie, vajjon ezen ásványok csakugyan csak a legfiatalabb felszíni képződményekhez tartoznak-e, vajjon azok a külrői és előfordulásuk folytán takarító munka által jöveszthetők-e célszerűbben és hogy e célnak mélység szerinti telekfektetés jobban felel-e meg vagy a terület szerinti.

Gyepvaskő és babérc különben a szilárd kőzet nyiladékaiba nem ritkán jó mélyen behatolnak, mely körülmény azonban a külmértékek adományozását nem gátolja. Ily esetek előfordulása alkalmával azonban ezen ásványok települése lehetőleg megállapítandó és az adományozási okmányban kitüntetendő lesz, mi mellett maga az adományozás csak ilyenmő ásványok jövesztésére szorítandó.



77. §. Egy külmérték 32.000 (115,092·8257 m<sup>2</sup>.) bécsi négyszögölnyi termértékig adományozható s mélységben rendszerint csak az alatta levő szilárd közetig terjed.

Minden külmérték alakja a fölkérő választásától és a bányahatóság ítéletétől függ. Csak oly kerületekben, melyekben a sajátlagos viszonyok a külmértékekre nézve más termértéket vagy egy bizonyos alakot szükségessé tesznek, lehet az ez iránti határozatokat a bányamegyei alapszabályokba iktatni.

*Külmérték  
alakja.*

**V. sz. 55. §.** A külmértékek alakjának és kiterjedésének megválasztásánál (á. b. t. 77. §.) különösen az ásványos település kihasználásának szükségessége tartandó szem előtt és az adományozás csak szükségességi szempontból igazolható alakban és terjedelemben adható meg, mivel a termő területek lehető kimélése kell, hogy kapcsolatos legyen.

Ezen megjegyzés különösen régibb, elhagyott górcok adományozásának esetére vonatkozik, midőn ugyanis az adomány eme górcok területét meg nem haladhatja.

Magától értetik, hogy az esetben, midőn az adománykérés idejében régi górcok körül egy más új bányászat ugyanazon környéken vagy a régibb vágatok felnyitása vagy új bevájások által máris keletkezett, az új zártkutatól vagy bányatulajdonost telkének határain belül (á. b. t. 31., 47. §.) létező ezen régi górcokra nézve is megilleti a kizárólagos jog, miért is ily esetben a külmérték-adományozás csak a bányajogosítottak kihallgatása mellett és beleegyezése folytán lehetséges.

---

78. §. A külmértékek adományozására elegendő annak kimutatása, hogy föntartott ásványok a 76. §-ban kijelölt telepeken valóban előfordulnak s hogy azáltal más bányavállalkozók jogai sérelmet nem szenvednek.

79. §. A hutaművektől vagy földolgozó művektől mily távolságban nem engedhető meg a külmértékek adományozása, hanem az ily módon előforduló ásványok haszonvétele mennyiben illet egyedül valamely közeli határbirtokost, esetről-esetre a bányahatóság határozza meg.

80. §. A külmértékek adományozásaérti kérvényeknek a fölkérő neve és lakhelye s a fölkért külmérték fekvése és területének előadását kell tartalmazniok s az ásványtelep próbadarabjával el látva lenniök.

81. §. A külmértékek adományozásaérti kérvények nyomán, minden határos kül- vagy vájnamértékek és hutaművek birtokosainak, a földtulajdonosoknak, továbbá a politikai, vagy a netalán egyébként érdekelt közigazgatási hatóságnak meghívása mellett szemle rendelő.



82. §. Ha ennél semmi akadályok sem fordulnak elő, úgy a fölkért külmértékekről térkép készítendő, a határok elcövekelése azonnal megteendő, s a tárgyalás az adományozás iránti határozat hozatala végett a bányahatóság elé terjesztendő.

Ha a szemlénél ki nem egyenlíthető aggályok fordulnak elő, úgy a külmérték adományozása meg nem engedhető. A kérelmezőnek azonban szabadságában áll azoknak kiegyenlítése után kérvényét megújítani.

83. §. Oly helyeken, hol a kutatások a földbirtokosok vagy a közigazgatási hatóságok beleegyezésétől függenek (17. §.), anélkül a külmértéki munkák sem üzethetnek.

A kutatásokra nézve a nyilvános megjelölés (24. §.) s a földbirtokosokhoz viszony tekintetében előadott szabályok (26—28. §§.) a külmértékekre is alkalmazandók.

84. §. A kutató vájások kezdése s a vájnatelek szerzése és használása a külmértékeken belül, vagy azok alatt, ez utóbbiak által nem gátoltathatik; ezek tulajdonosainak azonban, károsítás esetében, a kártérítéshez oly igényük van, mint a bányamivelés által érintett fölszíni tulajdonosoknak. (98. §.)

**V. sz. 56. §.** Külmérték-adományozások iránti kérvények úgy szóbelileg, mint írásbelileg is beterjeszthetők, és a kérelmezett mértékek helyfekvése szerint úgy a bányakapitányságoknál, mint a bányabiztosságoknál is benyújthatók, az ezek fölötti tárgyalások az á. b. t. 77., 78., 80., 81., 82., 83. §§-ai szerinti keresztülvitele a bányabiztosok által is jogérvényesen fogatosítható, a lezárt tárgyiratok azonban az adományozás megengedhetősége fölött való határozás, az adományozás feltételeinek (á. b. t. 77., 79. §§.) megállapítása és az adományozási okmány kiállítása végett a bányakapitánysághoz fölterjesztendők.

*Illetékesség  
külm. adomá-  
nyozásánál.*

Azon távolságok megállapításánál, melyek határain túl a külmértékek kohóművekhez és előkészítési telepekhez (á. b. t. 78. §.) nem közeledhetnek, ha csak a bányamegyei alapszabályok erre és általában a külmértékek alakja és kiterjedése iránt külön másképp nem intézkednek, mindenkor ama művek tulajdonosai kihallgatandók, szükség esetében helyszíni szemlék megtartandók lesznek. Ily alkalmakkor felmerülő körülmények körültekintő helyszíni szemle után hozandó azután csak a határozat.

Ha a szemle alkalmával (á. b. t. 84. §.) a külmértékek adományozása ellen aggályok merülnek fel, de a külmértékek területén előforduló ásványokjövesztése általában kívánatosnak mutatkozik, a bányahatóságok az adománykérő folyamodására a 16. §. szerint is eljárhatnak.



A külmérték a szomszédos szabadkutatásba befektethető ; a szabadkutatót csak fentartott mezeje fektetésének joga illeti meg. (1865. évi korm. rend.)

Külmértéki szemle alkalmával a szomszédos szabadkutatók fentartott mezejük fektetésére felhivandók. (1864. évi korm. rend.)

*Külm. adományozásáról okmány.*

**V. sz. 57. §.** Külmérték-adományozási okmányok (a XII. minta szerint állítandók ki, és) a 49. §. 1., 2., 3., 5., 7. pontjaiban előírt adatokon kívül, még az adományozás különös feltételeinek meghatározását (á. b. t. 79. §.) és a szemle alkalmával más bányavállalkozókkal, földbirtokosokkal vagy más nyilvános tekintetekkel szemben megállapított kötelezettségeket is kell, hogy tartalmazzák.

Ezen okmány egy-egy másolata az illetékes politikai hatóságnak, és esetleg még érdekelt más közhatóságoknak is megküldendő.

*Külm. megjelölése.*

**V. sz. 58. §.** Miután a külmértékek nem ismerhetők fel, úgy mint a rendes bányászatok, már a külön is adományozott bányatárgyak gyanánt, azok az á. b. t. 83. §-a szerint látható módon megjelölendők.

E mellett a bányahatóságoknak általában a 22. §. rendelkezéseihez kell alkalmazkodniok, miután azonban kutatási jeleknek a külmértékek területén belül való felállítása meg van engedve, és ezért elő is fordulhat, azoknak alakja, ezekétől szembeötlően el kell hogy üssön — miért is a külmértéki jegyek alakjának másnak kell lenni, mint a zártkutatmányi jelnek.

*Segédvájás engedélyezése.*

85. §. Valamely adományozott telken kívüli oly tárnák és aknák, melyek annak előnyös üzletére szolgálnak (segéd-tárnák, vagy segéd-aknák), csak a bányahatóság engedelmével nyitathatnak és üzethetnek.

86. §. Ha valamely bányabirtokos, saját művéhez, valamely szabad telkeni segédvájás engedélyezését kéri, az nekie az érdeklött hatóságok és felek meghallgatása után, nemkülönben az engedélyezés megengedhető volta ellen tett kifogások fölötti határozat után, megadandó. Az engedélyezett segédvájás a kérvényező vájnatelkéhez tartozékkép iktatandó a bányakönyvbe.

*Enged. kérv. segédvájásra. Illetékesseg.*

**V. sz. 59. §.** Saját bányaműhöz vezetendő segédvájás-engedélyek iránti kérvények, úgy a bányakapitányságnál, mint az illetékes bányabiztosságnál is benyújthatók és tárgyalás alá vehetők. Utóbbi esetben azonban a lezárt tárgyiratok végleges határozás végett a bányakapitánysághoz felterjesztendők.



Minden ily kérvényhez a folyamodó bányaszatának térképe csatolandó, és e térképen a segélyre szorult bányarészek és a szándékolt segédvájás fekvése és iránya is kitüntetendő.

Ha ily segédvájás egészen szabad (sem zártkutatás, sem bányászati adomány által nem fedett) területen kezdetik, és ha további kiterjedésében sem hatol át idegen telkeken, — esetleges köztekintetű akadályok iránt az illetékes politikai hatóság véleménye kikérendő. — Ha ez oldalról nehézség nem támasztatik, — az engedély az igazolt szükségességhez képest megadható.

*Eljárás.*

A politikai hatóság részéről támasztott nehézségek esetében a 16. §. szabályai szerint kell eljárni.

Ha a segédvájás idegen területen volna megnyitandó, — vagy idegen telkeken hatolna keresztül, úgy ama telkek tulajdonosai is kihallgatandók. Támasztott nehézségek egy a helyszíni kiküldött biztos által megvizsgálandók. Az e tárgyban felvett jegyzőkönyv alapján azután a bányakapitányság határozand a segédvájás engedélyezhetése tárgyában.

Ha a politikai hatóság vagy az érdekelt felek, beleegyezésüket csak bizonyos kikötések mellett adják meg és ha e feltételek iránt az engedélykérővel az egyezés létrejött, eme feltételek ahhoz tartásul az engedélyokmányba is felveendők.

Földbirtokosok kifogásai kisajátítási eljárás (á. b. t. IV. fejezet) útján intézendők el.

Az engedélyezési okmányban az is kiteendő, hogy a segédvájás mely bányabirtok elválaszthatlan tartozékaiul jegyzendő fel. Ezen előjegyzés a bányakönyv hatóságnál szorgalmazandó, — a saját feljegyzési könyvben (35. §.) pedig fogatosítandó.

87. §. Ha ellenben a segédvájás engedélyezése valamely idegen vállalkozó által, vagy több segélyre szorult vájnabirtokos által közösen kéretik, a kérvényhez az első esetben a vállalkozó és a segélyre szorultaknak, a másodikban pedig azon bányabirtokosoknak, kik a közös vájásra egyesültek, a létesítés módja s kölcsönös jogaik és kötelezettségeik iránti megállapodás hozzá melléklendő.

Egyszersmind az egész üzleti terv kül- és vájnatérképekkel fölvilágosítva előterjesztendő.

88. §. Az ilyes segédvájások engedélyezése csak minden helyviszonyok kinyomozása után, továbbá megengedhető voltának és szükségességének elismerése után, történhetik, s a bányakönyvbe önálló bányaművelési engedélykép iktatandó be.



**Egyszersmind a segélyre szorult bányabirtokos által elvállalt kötelezettségek, dologbani jog alapítása végett, annak birtokára terhül irandók.**

*Önálló segéd-  
vájások. Ille-  
téesség.*

**V. sz. 60. §.** Önálló segédvájások iránti kérvények az á. b. t. 87., 88. §§-ai szerint a bányakapitányságnál nyújtandók be. Ha ily kérvények a bányabiztosságokhoz érkeznek be, azonnal a bányakapitánysághoz terjesztendők.

*Hiányos kér-  
vények.*

Ha ily kérvények nincsenek az á. b. t. 87. §-ában előszabott kellékekkel felszerelve, kiegészítésre visszatartandók.

*Kérvények el-  
intézése.*

Szabály szerint szerkesztett és felszerelt kérvények alapján a helyszini szemle kitűzendő, és ehez ugy az engedélykérő, mint az érdekelt felek és hatóságok szabályszerűen meghívandók.

A szemle alkalmával tisztába hozandók mindazon körülmények, melyek a szándékolt vájás célszerűségét vagy szükségességét igazolják, — a térképek megvizsgálándók és kiigazítandók, — továbbiakban pedig mindazon körülmények tárgyalandók, melyek a felek vagy a nyilvános hatóságok érdekében, kifogásokra vagy aggályokra okot szolgáltatnak, az egész erre vonatkozó eljárásnál pedig a 44., 45., 46. és 47. §§-ban a bányajarást illetőleg kiadott szabályok irányadók.

A bányakapitányság, a hozzá felterjesztett lezárt tárgyi iratok alapján köteles kimondani, hogy a segéd-tárna általában, vagy mily feltételek alatt engedélyezhető, vagy hogy az engedélyezés iránti kérvény elégtelen.

Ezen határozat az engedélyezési tárgyalásban résztvettek mindegyikének közbesitendő. Az engedélyezés tárgyában azután csak ezen határozat jogérvényre emelkedése után lehet eljárni.

Az engedélyezési okmány ugyanoly bekezdésű, mint az adományozási okmányok (49. §.) és a szerző vagy szerzők neveit (jellegét), polgári állását és lakhelyét, a segédvájás fekvésének leírását, az engedélyezés leglényegesebb feltételeit, a kötött egyezségeket, valamint a résztvevők viszonyos jogait és kötelelességeit tartalmazza.

(Segédvájás-engedélyezési okmányok a XIII. minta szerint állítandók ki.)

(A segédvájások minden nemei a kerületi térképeken (34. §.) is kitüntetendők.)



89. §. Azon szabad teleknek, melyen valamely segédvájás engedélyeztetett, más vállalkozó számára tett későbbi adományozása által a segédvájás fönmaradása sérelmet nem szenvedhet.

90. §. Oly bányavállalatok, melyek által egy egész bányamegye tárnákkal fölnyitandó, vagy az ásványtelepek mélyebb közökben föl-*Megyetárnák engedélyezése* tárandók, s azoknak vájása bármi módon könnyítendő, megyetárnáknak neveztetnek.

91. §. Megyetárnák csak úgy engedélyeztetethetnek, ha azoknak létesítése a bányászat általános hasznára az egész bányamegyében kívánatosnak látszik.

Ezen engedélyezés, minden körülményeknek a bányahatóság általi előleges kitudása után, a ministeriumnak tartatik föl.

92. §. Minden megyetárna engedélyezéseérti kérvénynek a főüzleti tervvel s azon egész bányamegye kültérképével kell ellátva lennie, melyen belül a megyetárnás a vájást vezetni és szétágasztatni szándékozik.

Egyszersmind azon föltételek terve is előterjesztendő, melyek alatt a kérvényező a vájásra késznek nyilatkozik.

**V. sz. 61. §.** Megyetárnák engedélyezése iránti kérvények (á. b. t. 90. §.) a bányakapitányságnál nyujtandók be. — Bányabiztosságokhoz beérkezett ily kérvények azonnal felterjesztendők a bányakapitányságokhoz.

*Illetékesség.  
Kérv. elinté-  
zése.*

Minden megyetárna-engedélyezés iránti kérvény, beérkezése után a bányakapitányság által haladéktalanul megvizsgálandó az iránt, vajjon az az á. b. t. 92. §. szerint kellően és teljesen fel van-e szerelve. Ha ez iránt hiányok mutatkoznak, a kérvény kiegészítésre, vagy kiegészítésre visszautasítandó. Az elsőbbségi jog ezen esetben nincsen biztosítva.

A megyetárna engedélyezése iránti kérvény tartalmáról a tervezett megyetárna területén bányatelkeket vagy határközöket bíró bányavállalkozók mindenkéifől értesítendő. Ezen értesítés módja következő: a kérvény és annak minden melléklete a bányamegyei választmány elnökéhez megtekintés végett oly meghagyás kíséretében küldendő, hogy a tervezett megyetárna által érintett összes bányavállalkozóknak ezen iratok át-  
nézése megengedtessek.

A többi érdekelt bányavállalkozó erről a bányakapitányság által értesítendő és az említett megtekintésre felhivandó.

Ha ez idő szerint bányamegyei választmány nem állana fenn, — úgy a kérdéses folyamodvány a bányamegye legtekintélyesebb és bizalomra legméltóbb bányavállalkozójának küldendő meg, — ki azután az iratok hűséges gondozása és visszaküldése iránt felelős.



A megyetárna iránti szemle egyuttal alkalmas időre kitüzendő. — E szemléhez a megyetárna-tervezet által érdekelt összes bányavállalkozók meghallgatás végett meghivandók. A tárgyiratok azok birlalója által legkésőbb három nappal a kitüzött tárgyalás előtt a bányakapitánysághoz visszaküldendő, hogy ez is készülhessen a tárgyaláshoz.

Az elrendelt tárgyaláshoz úgy az engedélykérő, mint az összes bányavállalkozók is meghivandók, utóbbiak oly megjegyzéssel, hogy az elmaradók a többség által elfogadott határozathoz hozzájárulni kötelesek.

Ezen tárgyalás alkalmával csak azon kérdés vitatandó meg, vajjon a megyetárna-vállalat a javaslatba hozott megyetárna területén belül a bányaüzemre általában előnyös-e és az, hogy mely bányavállalkozók nyilatkoznak a megyetárna mellett, vagy ellen.

A bányavállalkozók ez alkalommal, bányabirtokuk nagyságára való tekintet nélkül, csak egy-egy szavazattal bírnak.

Ha ezen tárgyalás alkalmával az engedélykérő föltételei iránt aggályok támasztatnak, a felek ezekre nézve a bányajárásra utasítandók, mely alkalommal e pont rendszeres letárgyalás alá kerülend, ez azonban az iránt nem képezhet akadályt, hogy a bányatelek tulajdonosok és a megyetárna-engedély-kérő között már ez alkalommal is megegyezés jöbessen létre, — mely egyezés alapján azután utóbbi föltételeit jogérvényesen megváltoztathassa, — sőt ily megegyezések létrejöttét a bányakapitányság lehetőleg előmozdítani köteles.

Midőn a megyetárna-vállalat hasznosságát a bányatelektulajdonosok egyhangulag kétségbevonják és a megyetárna telepítése ellen egyhangulag nyilatkoznak, — az eljárási jegyzőkönyv a megyetárna engedély-kérvény visszautasítása által intézendő el.

Ha a telektulajdonosok közül néhányan azonban a megyetárna-telepítése mellett szavaznak, a folyamodó aziránti nyilatkozatra hivandó fel, hogy eme hozzájárulások alapján vállalatához ragaszkodik, — vagy attól eláll-e?

Utóbbi esetben minden további tárgyalás elmarad — és a jegyzőkönyv egyszerűen a visszavont kérvény visszaadása által intézendő el.

Minden ily megszüntető elintézés az érdekelt bányatulajdonosok tudomására hozandó.



93. §. Ha az igényelt megyetárna területében létező vájnabirtokok közül a tárna előállítása mellett oly tömeges szám nyilatkozik, hogy azt a kérvényező elvállalhatónak véli, s ha egyszerűsmind kétségen kívül tétetik, hogy az előállítás azon bányavállalkozóknak is javára szolgál, kiknek jövőjére fognak a bányamegyében vájnamértékek adományoztatni, úgy a megyetárna engedélyezhető, habár a megyetárna területében létező vájnabirtokok mindnyájan az ajánlatba bele nem egyeznek is.

**V. sz. 62. §.** Ha a megyetárna iránti tárgyalás alkalmával, a résztvevő bányatulajdonosok oly számban nyilatkoztak a megyetárnaengedélyezés mellett, hogy az engedélykérő ezek alapján a megyetárna megkezdését elvállalhatni véli, a jegyzőkönyv elintézése mellett a bányajárás alkalmas időre kitűzendő. E bányajáráshoz az engedélykérőn kívül még az összes, a megyetárna által érintett bányavállalkozók és zártkutatók, a politikai hatóság, a közégi előljáróság, és végre a még esetleg érdekelt más közigazgatási hatóság is meghívandók. A meghívásnak a 43. §. 1. kikezdése szerint kell történni.

*Bányajárás  
megyetárna  
engedélyezé-  
sére.*

Ezen bányajárás alkalmával:

1. Megállapítandó az, hogy a megyetárna telepítése mennyiben hasznos, annak egész üzemi területére nézve.

2. Azon terület határai, melyre az engedélykérő jogai és kötelességei kiterjesztendők, pontosan meghatározandók és a kerületi térképen kitüntetendők.

3. Megállapítandók egyrészt a jövődőlbeli megyetárnásnak mindazon kötelezettségei, melyek arra a tárna telepítése, iránya és továbbítása tárgyában, ezen kötelezettségek elhanyagolása vagy a tárna felhagyása által háramlanak, másrészt pedig az őt megillető jogok. Ezen jogok közé tartoznak a megyetárna telepítése mellett szavazott, a megyetárna területén bányatulajdont birt bányavállalkozók vagy később szerzett adományozott bányatelkek, vagy határközök által érdekelt bányavállalkozóknak a megyetárnás irányában való kötelezettségei.

4. Megállapítandók azon esetleges kötelezettségek, melyek a megyetárnát nyilvános tekintetből, vagy a földtulajdonossal szemben terhelni fognak. A bányakapitányság e mellett mindig szem előtt tartja, hogy a megyetárna-engedélyezés mindig a felek szabad egyezkedésén alapszik. — Csak ha a 4. pontra vonatkozólag merülne fel akadályok, — lenne a bányajárás elintézése a felszólamlások békés vagy birói úton való kiegyenlítéseig elhalasztandó. — Ha nyilvános tekintetek álla-



nak az engedélyezéssel ellentétben, a bányahatóság egyelőre a 16. §. szerint fog eljárni.

Az egyezségek a törvényes rendelkezéseknek megfelelő alakban szerkesztendők.

A bányajárási jegyzőkönyv az összes felek és két elfogulatlan tanu által aláírandó és a bányakapitányság elé terjesztendő.

94. §. A megyetárnás s a bányamegyében már létező bányabirtokosok közötti jogok és kötelezettségek a közöttük létrejött egyezség által határozatnak meg. Azon jogok és kötelezettségek, melyek a megyetárnást a jövődöbeli új adományozások által vájnamértékeket szerzők irányában illetendik, a megyetárna-engedélyezésben pontosan kifejezendők.

Egyébiránt mily kedvezmények engedtessenek a megyetárnásnak, a rendszerint fönnálló korlátolások tekintetbe vétele nélküli szabadtelek föntartása által, a vállalat nagyságára és hasznos voltárai tekintettel a ministerium ítéletére bízatik.

95. §. Azon birtokosok, kik beleegyezésüket megtagadták, a részvételre semmi esetben sem kényszerithetők, sem pedig azok, kik beleegyeztek, a világosan átvállaltaknál nagyobb szolgáltatásokra nem szorithatók.

Ha azonban a vállalatnak ellenszegült bányabirtokosoknak a megyetárna által utóbb segély nyújtatik, a megyetárnásnak jogában áll tőlük a segélynyújtás tartama alatt megfelelő kárpótlást követelni.

Ezen kárpótlás, ha a felek között az egyezség létre nem jött, a jog utjának fönmaradása mellett a bányahatóság által határozandó meg, mely annál a megkimélt üzleti költségekre figyelemmel lenni köteles.

*Kedvezmények megyetárna részére.*

**V. sz. 63. §.** Ha az engedélykérő a megyetárna engedélyezése iránti kérvény benyújtása alkalmával egyszermind különös kedvezmények iránt, pl. a tárna előrehaladásával szabad területen kapcsolatos zárkutatási-kör vagy a tárnában termelt föntartott ásványok zavartalan használatáért stb. is folyamodik, úgy a bányajárással egyidejűleg kimerítően felveendők ezen kedvezmények mellett vagy ellen szóló körülmények, az esetleges módosítások vagy feltételek, melyek tárgyában azután a bányakapitányság véleményében körülményesen nyilatkozni köteles.

*Ügyiratok főtérjesztése.*

**V. sz. 64. §.** A megyetárna engedélyezés iránti kérvény tárgyában megejtett bányajáráás lezárt tárgyiratai a bányakapitányság részéről behatóan megvizsgálandók és megbírálandók arra nézve, hogy a vállalat a bányászati érdekek előmozdítására hasznos-e, ezek után pedig körül-



ményes véleményes jelentés kíséretében a főbányahatósághoz fölterjesztendő. — A főbányahatóság nemcsak a magánjogi, de különösen az általános, nyilvános és különleges bányászati viszonyokat is behatóan méltányolni, a vállalat nyilvánvaló fontosságánál köztekintetű ellenmondásokat személyes befolyása által lehetőleg kiegyenliteni, és az összes tárgyiratokat indokolt jelentése kíséretében a pénzügyminiszteriumhoz felterjeszteni fogja.

**V. sz. 65. §.** A megyetárna engedélyt a pénzügyminiszterium adja és azt az illetékes főbányahatósághoz juttatja, — ennek feladata azután az engedélyt a megfelelő koronaországban közhirrre lenni, és az egész tárgyiratot a bányakapitányságnak átadni.

*Megye-táró  
engedélyezés.  
Eljárás.*

Ezen utóbbinak a teendője a következő:

1. Az engedély a 35. §. intézkedése szerint minden velejáró feltételek, jogok és kötelességek felsorolása mellett, úgy az engedélyezési könyvbe, mint az adományozási könyv erre vonatkozó lapjaira a megyetárna-köteles bányatelkekhez feljegyzendő.

2. Az engedélyezett megyetárna, és azon terület, melyre az engedély kiterjed, a kerületi térképen (34. §.) világosan megjelölendő, hogy új zártkutatások megerősítésénél, vagy adományozásoknál s engedélyezéseknél a megyetárnás jogai mindig tekintetbe vétessenek (4. b. t. 96. §.).

3. Ezen célból a kerületi térképhez mellékelte tárgyjegyzékhez a megyetárna jogosítvány kivonata csatolandó, hivatkozván azon könyv kötet- és lapjára, melyre a megyetárna feljegyeztetett.

4. Miután a 67. §-ban előirt hivatalos cselekmény bevégeztetett, az engedélyezési okmány, az ahoz hivatalból és szabályszerűen csatolandó térképpel együtt, a megyetárnásnak oly figyelmeztetéssel kézbesítendő, hogy az engedélylyel járó feltételeknek eleget tenni, és a megyetárna feltárási pontját érthető és gondozott felírat által megjelölni köteles.

5. A megyetárna előjogai azon napon jutnak érvényre, midőn az engedély kihirdettetett, az egyidejűleg vagy utólagosan beérkezett zártkutatási bejelentések, vagy adománykérvények csak a megyetárnás előjogainak tekintetbevétele mellett intézhetők el.

6. Ha az új megyetárna egy bányabiztosság kerületében fekszik, úgy ez a vele járó jogok és kötelezettségekről körülményesen értesítendő.



7. Végre pedig az illető bányakerület kerületi választmánya (36. §.) és a politikai hatóság is értesítendő.

(A §. első bekezdése a bányahatóságok jelenlegi szervezete szerint úgy módosult, hogy amint a megyetárna engedélyt a pénzügyminiszterium megadja, azt az illető bányakapitánysághoz juttatja s ez teszi közhirrre az engedélyt.)

96. §. Oly bányavállalkozók, kiknek utóbb a bányamegyében új vájnamértékek adományoztatnak, tartoznak a megállapított kötelezettségeket, a megyetárnás irányában törvényesen átvenni, s erre adományozási okleveleikben utasítandók.

97. §. Ha valamely megyetárna elhagyottá válik, az mint olyan, az új adományozásra nézve előadott szabályok (92—96. §§.) megtartása mellett, ismét adományozható.

A megyetárnának szabadkutatás vagy vájnamértékképeni birtokbavételére engedelem csak úgy adathatik, ha az illető koronaországnak közhirdetményekre rendelt hirlapjába, két hónapról két hónapra beiktatott háromszori felszólítás folytán, a hirdetmény keltétől számítandó egy egész év alatt a megyetárnának, mint olyannak, ismételi föl vételére senki sem jelentkezett.

*Megyetáró  
felhagyása.*

**V. sz. 66. §.** A megyetárna felhagyása alkalmával erről a bányahatóság a pénzügyminiszteriumnál, mint főbányahatóságnál azonnal jelentést tenni és a felhagyás kihirdetése iránt intézkedni köteles, mely alkalommal a felhagyás okai alapos méltánylás tárgyává teendők, különös tekintetbe vételével a netalán érintett nyilvános érdekeknek.

A bányakapitányság a felhagyott engedélyt mindazon könyvekben, melyekbe bejegyeztetett, vagy a melyekben arra hivatkozás történik (ugyszintén a térképeken) is törölni fogja és a törlésről minden érdekelt felet — különösen pedig a kerületi bizottmány és a járási kerületi hatóságot értesíteni.

Felhagyott megyetárnák új üzembevételénél az á. b. t. 97. §-a szerint kell eljárni. Ha a megyetárna üzembentartása a bányászat felvirágozására nagy befolyással bírna, arra alkalmas nyilvános felszólítás és felvilágosítás által kell hatni.

Azon esetben, ha a megyetárnás az engedélyezési okmányokkal oly jogokat is nyert volna, melyek a felhagyás alkalmával nem szűnnek meg, pl. tárna-, víz-esési stb. illetmények stb., úgy ezen igények a kerületi térkép jegyzékében nyilvántartandók (34. §.) azért, hogy az illető jogosultat új bányajáráshoz meg lehessen hívni.

*Eng. okmány  
közlése.*

**V. sz. 67. §.** Minden adományozási és engedélyezési okmány, mielőtt az adománykérőnek kézbesítették, az



okmányoknak és térképnek hivatalos másolatával együtt átküldendő azon bíróságnak, mely az ország illető részének bányakönyvét vezeti.

Ez a bányahatóság által megerősített határjelölési (határkövezési) jegyzőkönyv alapján történik.

Külmérték-adományozási okmányok azonban csak akkor adatnak át a bíróságnak, ha azok a szerző által egy a bányakönyvbe már bevezetett bányatulajdon tartozékának nyilvánítottak, mert a külmérték magában véve nem tárgya a nyilvánkönyvnek.

A bíróság a törvényes eljárás befejezése után a megerősített okmányt visszaszolgáltatja a bányahatóságnak, kinek feladata ezen megerősítéshez képest a feljegyzési könyvet kiegészíteni és a feleknek való kézbesítésről gondoskodni.

*Tekintve, hogy az á. b. t. 70. §-a értelmében a bányaadományozás a korábban szerzett vagy a törvényből folyó jogok épségben tartása mellett történik; minthogy továbbá az esetleg e jogok összeütközéséből támadó kérdéseknek elbírálása a bányabíróságok hatásköréhez tartozik: a bányakapitányságok intézkedései által jogai-  
ban sértett fél a bányabíróságoknál kereshet orvoslást. (Legfőbb  
ítélőszék 625/1877.)*

Az az eljárás, hogy a bányatelekkönyvi tulajdonos tekintetik a bányatörvényből folyó kötelezettségeikért a felelős egyénnek, abban leli indokát, hogy az átiratás ellen esetleg akadályok merülhetvén fel, beállhatna az az eset, hogy ezen kötelezettségeikért senki sem volna felelősségre vonható (31.738/1900 Pm. r.)

Folyamodások, bányaadományozás vagy engedélyezésért, *III. díj. XII. t.*  
melyeknek bejegyzése a bányatelekkönyvben hivatalból eszköz-  
lendő, az 1-ső ívtől (1 írt 50 kr.) 3 korona.

Folyamodások külmértékek adományozásáért szintén (1 írt)  
2 korona.

A bányaadományozási és engedélyezési okiratok, mint hivatalos kiadványok, nem tárgyai az illetéknek.

Bányajárási jegyzőkönyvek ivenként (50 kr.) 1 korona.

Határkövezési jegyzőkönyvek rendszerint illetékmentesek, ha azonban felek közötti egyezményt tartalmaznak, ivenként (50 kr.) 1 korona.



## NEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvénynek ez a része idegen területre, a magánjog és annak különös része, a vízjog körébe nyulik át. Egyrészt ugyanis a földtulajdonjogot (98—104. §.) és a vízhasználati jogot (105. §.) korlátozza a bányászat érdekében, másrészt pedig (106—107. §.) a bányáskodásból másokra háramló károk megtérítése felől rendelkezik.

A bányászat ugyanis, habár sokkal kevesebb embert foglalkoztat és sokkal kevesebb értéket termel, mint a mezei gazdaság, közgazdasági jelentőségre mégis vetekedik vele, mert a bányászat termeli csaknem valamennyi mesterség szerszámainak, valamint a fegyvereknek, a gőz és villamosság berendezéseinek anyagát, a szénben pedig a legfőbb erőforrást. A bányászat ilyenformán alapja az egész iparnak, a kulturális haladásnak, nem is szólva arról, hogy az értékmérő pénznek anyagát is neki köszönhetjük. Ehhez járul még az is, hogy amíg a mezei gazdaság termését a természet ereje folyton megújithatja, a bányászat kimerithető, a mostani geológiai korszakban meg nem újuló anyagokat termel.

A nagyobb közgazdasági érdek s az a kényszerűség, hogy a bányászat a természetadta telepek helyéhez van kötve, melyek a földfelületen megállapodott, esetleges határokkal semmiféle vonatkozásban sincsenek, — hozza magával, hogy a földtulajdonos kénytelen helyét a bányászat érdekében ennek átengedni s kellő kárpótlás fejében tulajdoni jogának korlátozását tűrni (98. §.)

Ugyanezen tekintetektől kiindulva mondja ki a 13.622/1862. sz. a. kelt (az ált. bányatörvény 3. §-ánál egész terjedelmében közölt) udvari rendelet 4. pontja,



hogy a földesuri hatóság alá nem tartozott szabad, valamint a volt urbéres és az igen eldarabolt közbirtokossági területeken kőszénre kért adományozást az efféle földtulajdonosok beleegyezésének hiánya nem gátolhatja, ha a fölkért bányamérték több olyan birtokos földje alatt terülne el, kiknek közbeeső ingatlanai egyenkint véve kisebbek, hogysen egy törvényes bányamértéket befedhessenek. Az ilyen 8 kat. hold és 1544 négyszögölnél, vagyis 16 négyszögöl híjján tizenegyed-fél magyar holdnál kisebb terület ugyanis a bányászatra nézve teljesen elveszne, mert arra önálló bányamérték nem fektethető s így adomány sem nyerhető. Ilyen esetben azonban a földtulajdonos beleegyezését a városi vagy képviselőtestület, vagy előljáráóság határozatával kell pótolni.

A bányaművelés érdekében különösen a 131. §-ban felsorolt célokra ezek szerint *kisajátításnak* van helye, mely a bányatörvény rendelkezései szerint eszközendő (1881. évi XL. t.-c. 87. §-a), azzal a kivétellel azonban, hogy ha a kisajátítás bányavasut, ut vagy csatorna céljaira szolgál, mégis a kisajátítási törvény rendelkezései alá esik (az 53.239/1890. sz. keresk. miniszteri rendelet 2. §-a alább az ált. bányatörvény 133. §-ánál).

Kivett helyeken azonban (17—18. §.) általánosabb szempontok lévén iránytadók, bányászati célokra leendő kisajátításuknak nincs helye, de — épületek és temetők kivételével — a kivett helyek is felhasználhatók vizek földalatti vezetésére (99. §.)

Korlátozza a bányászati célokra szolgáló kisajátítást az is, hogy a telek átengedése a szükséges használat mértékén túl nem mehet, s amikor csupán ideiglenesen (kutatásokra) szükséges, a kisajátítás sem terjedhet az ideiglenes használatnál tovább. Viszont a földtulajdonos sem követelheti, hogy a bányavállalkozó sajátítsa ki azt az ingatlant, melyben a bányáskodás folytán kár esett, mert kisajátításnak a bányaművelés üzletére szükséges olyan ingatlanokra van csak helye, melyeket a bányá-



vállalkozó *használatba* venni kénytelen. Ilyenkor tehát a földtulajdonos csupán kártérítést követelhet.

A kisajátítási kérvény (melyre az 1881. évi XLI. t.-c. 63. §-ától eltérőleg 1 kor. s a mellékletekre 30 fill. bélyeg jár ívenként) a kir. bányakapitánysághoz nyújtandók be, mely az ált. bányatörvény 101—103. és a végr. szabályoknak az eljárást részletesen szabályozó 68. §-a szerint jár el.

Az ált. bányatörvény 102. §-ának az a rendelkezése, hogy a telekfeldarabolás iránt fennálló szabályokra tekintettel kell lenni, ma már annyiban nem bir jelentőséggel, hogy az urb. telkek eldarabolásához régebbi törvényeink s az urb. pátens értelmében megkivántatott előleges hatósági engedélyre ma már (1871. évi LIII. t.-c. 55., 59. §-a) szükség nincs. Ehhez képest legföljebb rendőri vagy építészeti szabályrendeletek figyelembevételéről lehet szó.

A kisajátítást a bányakapitányság véleménye alapján a politikai hatóság (főszolgabíró, rend. tan. városokban a tanács, törvhat. joggal bíró városokban a rendőrkapitány) rendeli el s a határozattal meg nem elégedő félnek jogában áll ugyan a kártalanítás összegére vonatkozólag az eljárást az 1881. évi XLI. t.-c. IV. fejezete szerint a birtokbiróság előtt megindítani, a kisajátítást kérő bányavállalkozó azonban haladéktalanul birtokba vezetendő, mihelyt a határozatban megállapított kártalanítás összegét birói letétbe helyezte (103. §.)

Tekintve, hogy a bányakapitányság a kisajátítás szükséges voltának kérdésében csupán saját szempontjából s csak véleményt nyilvánít consultatív határozat alakjában, az utóbbi ellen felfolyamodásnak helye nincs (9439/1872. sz. földmiv. ipar- és keresk. min. rend.)

Ha azonban a politikai hatóság a kisajátítás elrendelését a bányakapitányság véleményének ellenére megtagadja, a kérdést a pénzügyi és belügyi minisztérium közösen dönti el (végr. szab. 69. §.)



Határkövek és jelzőoszlopok felállítását a földtulajdonos az okozott kár megtérítése mellett szintén köteles tűrni (104. §.), e tekintetben azonban a végr.szabályok 70. §-a igen sommás eljárást ír elő.

A vízhasználati jogosultságot ugyanoly eljárás alapján szerzi meg a bányavállalkozó, mint az ingatlanokat (105. §.) s a megyetárna vállalkozóját ez a jog még bányavállalkozókkal szemben is megilleti.

E tekintetben nincs különbség a szabad- vagy a hatósági rendelkezés alatt álló vizek között, eljáró politikai hatóság azonban az 1885. évi XXIII. t.-c. 157. §-ában kijelölt I. foku hatóság (alispán, polgármester).

A bányászkodásból származó károk megállapítására *előleges szakértői szemlének* is van helye, melyre nézve az eljárást az id. törvk. szabályok 53. és 54. §-ai szabályozzák..

Ugyanezen eljárás követendő a 127. §-ban érintett kárra vonatkozólag.



## **A teleknek és víznek bányászati vállalatokrai átengedése s a bányakárok megtérítése.**

*Telekátengedés.*

98. §. Minden földtulajdonos köteles a bányaművelés üzemére szükséges telkeket a bányavállalkozóknak, megfelelő kártalanítás mellett (az általános polgári törvénykönyv 365. §.) használat végett átengedni.

(Az ált. osztr. polg. törvénykönyv helyett az 1881. évi XLI. t.-c. II. fejezete «A kártalanításról» teendő.

*1881. XLI. t.-c.*

87. §. A bányászati célokra szükséges kisajátítások a bányajog szerint eszközölendők.

Olyan utak, vasutak, csatornák építéséhez szükséges területek azonban, melyek a bányatermékeknek vagy bányászati célokra szükséges anyagoknak és eszközöknek a bányaterületéről a legközelebbi közlekedési utig, vagy viszont való szállítására építtetnek, csak a jelen törvény értelmében sajátíthatók ki.

99. §. Oly helyeken, hol a kutatás a földbirtokos vagy a közigazgatási hatóság különös beleegyezésétől függ (17. §.), a telekátengedés sem követeltethetik. Ha azonban a bányaművelés üzemére, valamely vízvezetés másképp épen nem, vagy csak aránytalan költségekkel lehetne kivihető, a bányavállalkozó megkívánhatja, hogy neki a víznek a 17. §-ban említett telkeken keresztül földalatti vezetése, az épületeket és temetőket kivéve, megengedjék. Az ilyes vezetéseknek azonban teljesen vízhatlanul és tartósan kell készítenniök, s a vállalkozó az azok készítése által okozott minden kárért felelős.

100. §. Kutatási kísérletekre vagy más csupán mulólagos bányaművelési használatra a teleknek csak ideiglenes átengedése követeltethetik, oly célokra leendő elvételnél azonban, melyekből a teleknek állandó használata előre látható, a földtulajdonosnak jogában áll a tulajdonképeni átvitelt szorgalmazni.



Ezen kívárat még azon esetben is támasztathatik, ha csak utóbb mutatkozik, hogy eleinte csupán mulólagosnak tartott használat állandóvá válik.

101. §. Ha az érdekllett felek a telekátengedés vagy a kárpótlás iránt meg nem egyezhetnek, a bányahatóság a politikai járási hatóság közremunkálása mellett köteles a nyomozást megtenni. Ezen nyomozásra a bányavállalkozó és a földbirtokos megidézendők és a megkivántató műértők meghivandók.

102. §. A tárgyalás folytán, melynél különösen a telekfeldarabolás iránt főnnálló szabályokra kell figyelemmel lenni, a politikai hatóság, a bányahatóság meghallgatása után, mind a telekátengedés iránt általában, mind pedig az iránt is határozand, hogy meddig kelljen annak tartania.

*Határozat.*

103. §. A határozatban egyszersmind a dologértők lelete szerint a kárpótlás módja és mennyisége iránt is intézkedés teendő.

*Kárpótlás.*

Az ezen határozattal meg nem elégedő félnek a törvény útja fenmarad ugyan, a bányavállalkozó azonban, mihelyest a váltsági összeget biróilag letette, vagy az évi kárpótlást teljesen biztosította, a telekátengedést azonnal sürgetheti.

**V. sz. 68. §.** Az á. b. t. 26. §-ában kimondatott azon elv, hogy a bányászati célokra szükséges földterületet a földbirtokos átengedni kénytelen, és hogy idegen földbirtoknak ilyszerü használása csak az illető földbirtokossal való előzetes barátságos egyezkedés és a feltételek és kártalanítás megállapítása után engedhető meg.

*Eljárás.*

Minden bányavállalkozónak érdekében áll ugyan a földbirtokos jogait kellő figyelembe venni és vele egyezkedni, de a bányahatóságnak feiadata minden egyes esetben erre figyelmeztetni a vállalkozót és általában ily irányban hatni.

Ila a felek azonban egymás között békés uton nem birnak megegyezni és ha az á. b. t. 101. §-a szerint a bányahatóság hivatalos eljárása vétetnék igénybe, ez az illetékes politikai hatósággal való előző megbeszélés után meghatározza a megejtendő tárgyalás idejét és helyét, — meghatározza továbbá azt is, hogy vajjon a tárgy terjedelméhez és fontosságához képest két gazdasági és két bányászati szakértő, vagy csak egy-egy, vagy éppen senki se hívassék meg a tárgyaláshoz.

A gazdasági szakértők megválasztása iránt a járási hatóság keresendő meg, a bányászati szakértőket a bányahatóság nevezi ki.



Ha ezen előzetes megállapodás a bányászati és politikai hatóság közt megtörtént, a bányahatóság kitűzi a szemle napját, erről a járási hatóságot értesíti és arra a feleket és szakértőket meghívja, a bányahatósági biztost pedig kirendeli.

A bányahatósági kiküldött a helyszínen mindennek előtt meghatározza, hogy:

a) a bányavállalat olyan-e, mely a törvény értelmében a kényszeruton való telekátengedésre igényt ad;

b) vajjon a bányavállalkozó által követelt telekátengedés csakugyan szükséges-e a vállalatához, hogy nem lehetne-e a tervezett munkálatot más helyen vagy más módon úgy létesíteni, hogy egy kevésbé termékeny, a gazdaságra nézve nélkülözhetőbb vagy kevésbé értékes terület vétessék igénybe, és hogy vajjon ez nem tenné meg szintén a kívánt szolgálatot;

c) hogy mily terület engedtessek át a bányászati célokra;

d) vajjon a kérdéses földterület a szándékba vett használat által egészen megváltoztattatik-e, vagy ha bizonyos idő múlva ismét visszaadatik a földbirtokosnak, mily költséggel lehet az előbbi művelési állapotba visszahelyezni.

A tárgyalás alkalmával a bányászati szakértők véleménye meghallgatandó és a jegyzőkönyvbe felveendő.

Ezután a politikai hatóság kiküldöttje fontolóra veendi mindazon tekinteteket, melyek a közjóra vagy a politikai szabályokra nézve fennállanak: a gazdasági szakértők meghatározzák a földterület értékét, tekintettel a hosszabb vagy rövidebb használati időtartamra és azon költségekre, melyeket az előbbi művelési állapotba való visszahelyezés okozna. Mindez szintén felveendő a jegyzőkönyvbe.

Ez alkalommal a hatósági kiküldöttek újabb kísérlet tehetnek a békés egyezés létrehozása iránt. A létrejött egyezés a jegyzőkönyvbe felveendő. Ha ezen kísérlet sem vezetne eredményre, a felek kölcsönös követelése, valamint a követelések indokolása a jegyzőkönyvbe iktatandók és ezzel a jegyzőkönyv lezárandó.

A hol ez a tárgy magyarázatához szükséges lenne, a bányahatóság kiküldöttje fekvési térképet szerkeszt és azt a jegyzőkönyvhöz mellékel.

A jegyzőkönyv a vonatkozó iratokkal együtt a



bányakapitányság elé terjesztendő. A bányakapitányság a telekátengedés szükségessége, annak terjedelme és időtartamára, valamint a földterület visszaadására vonatkozó határozatot az á. b. t. 102. §. szerint a politikai kerületi hatóságnak, további illetékes elintézés végett, átszolgáltatni köteles.

**V. sz. 69. §.** Ha a járási hatóság a határozat ellenére a telekátengedést vagy éppen nem rendeli el, vagy nem oly terjedelemben, mint azt a bányakapitányság szükségesnek tartja, ez utóbbi az ügyet a főbányahatósághoz (pénzügyi minisztérium) terjeszti fel, ki a politikai főhatósággal (belügyi minisztérium) egyetértve elrendeli a további eljárást.

*Pol. hatóság  
határozatá-  
nak követke-  
ménye.*

A bányakapitányság feladata, mint ez a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 68. §-ából is kivehető, csak oda terjed, hogy a helyszíni tárgyalásról felvett jegyzőkönyv alapján a kisajátítási kérdésben saját szempontjából véleményét határozat alakjában kifejezi s azután ezen határozatát az illetékes közigazgatási hatósággal határozás végett közli. A bányakapitányságnak ezen határozata, mely a kisajátítási ügyben saját véleményét tartalmazza, felfolyamodás tárgya nem lehet. (9439/1872. Fm. i. és k. m.)

104. §. A határkövek s az adományozott vájna- vagy kül-mértékek fölmérése, a kutató vájasok és azok határainak a földszínen leendő megjelölésére szükséges cövekek lerakását, az okozott kár megtérítése mellett minden földbirtokos köteles megengedni, s ezen határjeleket mozdíttatlanul hagyni.

Ilyes jelek lerakása csak a 17. §-ban a), b), c) alatt említett birtokokban, közutakon és vaspályákon nem engedtetik meg.

**V. sz. 70. §.** Az á. b. t. 104. §-a a földtulajdonosra azon kötelezettséget rója, hogy földbirtokán a kutatási terek és bányatelkek megjelölésére szóló határkövek felállítását kártérítés mellett tűrni köteles, miért is minden ily tárgyuhi valatos eljárásnál a bányahatóság kiküldöttje (á. b. t. 57., 64—68., 82. §§.) az illető földbirtokosokat megidézni és a határjelek helyfekvését velük jegyzőkönyvileg tudatni köteles, figyelmeztetvén őket egyszer-smind, hogy azok az á. b. t. 104. §-a szerint változatlanul hagyandók.

*Földkövek és  
határcölöpök  
állítását.*

A bányahatósági kiküldött a földbirtokost egyidejűleg esetleges kártérítési igényei iránt is kihallgatja és ha azokat méltányosaknak találja, ezen kártérítési összeg lefizetését a bányatulajdonosnak meghagyja.



Ha ezen igények azonban túlságosak volnának, a községi előjáróság a kár becslésére szólítandó fel, mire azután haladéktalanul a fennebbi módon kell eljárni.

— — — — —

*Külvizek átengedése.*

105. §. Oly külvizek, melyek a bányauzletre szükségesek, a tulajdonos akarata ellenére is s a megyetárnásnak még más bányabirtokosok által is átengedendők, amennyiben azt vízrendőrségi vagy más köztekintetek nem ellenzik, s a kívánt vízatengedéstől nagyobb nemzetgazdasági előnyök várhatók. Az az iránti nyomozásnak a telekátengedés tekintetében előadott szabályok szerint kell történnie, s a határozatban egyszersmind azon föltételek megállapítandók, melyek alatt a bányavállalkozót a vízjog illetendi.

*Bányakárok megtérítése.*

106. §. Oly épületekben, vízvezetésekben, vagy más építményekben okozott károkért, melyek valamely vájnatelken belül annak adományozása után a felsőbbiségtől nyert építési engedelem nélkül állíttatnak föl, a bányabirtokos nem felelős.

*Földszinti s alatti károk becslése.*

**Id. t. sz. 53. §.** Perindítás előtt, bármikép okozott földszinti s alatti károk becslése bányaszéki küldöttség által történik.

**Id. t. sz. 54. §.** Minden kár-becsléseknél, kivált hol ércxivájal forog fenn: a becselő-bírói küldöttség a kár kipuhatolására szükséges minden eszközöket, ugyanint okleveleket, a mennyiben kaphatók, tanuvallo-másokat, s hittel kötelezendő műértők becslését segédül venni, s az eset úgy hozván magával, a kártévő bányatársulatnak fő- és altisztjeit és munkásait is hit alatt kihallgatni köteles.

107. §. Ha valamely földbirtokos adományozott külmértéken belül akar építkezni, a külmértékek birtokosának a politikai hatóság által, a bányahatóság meghallgatása után, kellő határidő szabandó, mely alatt ő az építkezésre szánt téren belül az adományozott föntartott ásványokat kiszedni köteles.

8. §. Ha már létező bányaművek s már épített vaspályák között összeütközések támadnak, úgy a bányabirtokos tartozik bányaművében azon biztonsági intézkedéseket megtenni, vagy azon megszorításokat tűrni, melyeket valamely köz- és nemzetgazdasági tekintetből fontos vaspályának háborítás nélküli fenntartása és használása, a politikai országos kormányzék által, még pedig ha egyszersmind nem főbányahatóság, ez utóbbival egyetértésben hozott határozat szerint mulhatlanul megkíván. Az idevágó viszonyoknak bizotmányi kinyomozása a kerületi hatóság



(megyei hatóság vagy delegáció) által eszközlendő s arra a mindkét részről érdekelteken kívül a bányahatóságnak egy küldöttje s egy országfejedelmi építészeti hivatalnok hivandó meg.

Hogy ez esetben a bányászati jogosítottat a vaspálya-vállalat ellen mily kárpótlás illeti, perlekedés esetében a bíróságok a fennálló törvények szerint tartoznak elhatározni. (1859. évi osztr. korm. rend).

Kisajátító által az előleges birtokba vezetés céljából birói letétbe helyezett összeg felvételéről kiállított vétbizonyítványok, — ha a letét kamatozó volt is — bélyegmentesek. (P. ü. közig. bir. 1117/1888. sz.)



## ÖTÖDIK FEJEZET.

A bányatulajdonjog végeredményeiben mutat ugyan elvi eltéréseket az általános magánjogban gyökerező tulajdoni jogtól, de keletkezésének és megszűnése némely módjainak eltérő voltától, és a IV. fejezet szerint közérdekből hozzákapcsolt különös jogoktól eltekintve, általában ugyanazon jogelvek érvényesülnek mindkettőben.

Amidőn az ált. bányatörvény V. fejezete 36. szakaszban (108.—133. §.) a bányatulajdonról s az avval járó jogokról intézkedik, a bányatulajdon tárgya s nem a jog tartandó szem előtt. A törvény ezen fejezete tehát voltaképpen azokat az eltéréseket fejt ki, melyek a tárgyi értelemben vett bányatulajdon *birtoklása* és *használata* körül érvényesülnek, melyek nem a tulajdonjog általános fogalmából, hanem a bányabirtoknak s az adományozással nyert bányamivelési jogositványnak különleges természetéből folynak.

A 108. §. sorolja fel, hogy ezek az eltérések milyen téren s módon érvényesülnek, míg a többi szakaszok egyenkint tárgyalják ezeket az eltéréseket.

A fekvő bányabirtok a bányatelekkönyv tárgya, mely arra nézve ugyanolyan jelentőséggel bír, mint a polgári telekkönyv az ingatlanokra nézve általában. Nem csupán nyilvántartás vagy bizonyító okmány, hanem maguknak az ingatlanoknak jogi képe, némely jogok föltétele és forrása.

Éppen azért a bányatelekkönyvi bejegyzések jogi következményei s hatásai ugyanazon megítélés alá esnek, mint a polgári telekkönyvnél s az ált. bányatörvény, — amellet, hogy a 109. §-ban a bányatelekkönyvek vezetésére vonatkozó külön szabályokat helyez kilátásba, melyek Ausztriában az 1871. évi július 25-én kelt telekkönyvi törvényben foglaltatnak, — 109—112, 114—120. §-aiban a bevezetésre s a 259—261. és 265.



§-aiban a végleges törlésre vonatkozólag tartalmaz különös intézkedéseket. Ezekhez járulnak az id. törvk. szabályok VII. részének 68—69. §-ai.

Hogy azonban a fennálló tételes rendelkezések minálunk nem lehettek elegendők arra, hogy a bányatelekkönyvek céljuknak megfelelhessenek, s rendezett jogi állapotok megteremtőivé, a hitel előmozdítóivá válhassanak, azt már említettük s még hozzátehetjük azt is, hogy állapotuk valósággal elszomorító.

Tagadhatlan azonban, hogy a bányatörvénynek a *bányamértékek összesítésére* (112—114. §.) azok *eldarabolására* (115—116. §.) és a bányabirtoktestek s tartozékaik egyesítésére (117—120. §.) vonatkozó rendelkezései, ámbár főleg a bányabirtok hitelének biztosítására és emelésére iparkodnak, célravezetőknek éppen nem mondhatók, sőt ugyancsak alkalmasak arra, hogy a bekebelezett terhek tekintetében valóságos zürzavart hozzanak létre.

Megjegyzendő, hogy amíg az összesítés (112. §.) csak szomszédos bányamértékek egy birtoktestté alakítására szolgál, még ha különböző birtokosok tulajdonát képezik is, de föltétele, hogy a bányamértékek szomszédosak legyenek és számuk ne haladja meg az egy föltárássra adományozható mértékek számának kétszeresét, továbbá hogy az egyesítés a bányaművelést könnyebbitse. Az összesített bányatelek tehát a folytonos üzemben tartás szempontjából is csak egynek tekintendő.

Ellenben az egyesítés (117. §.) ugyanazon tulajdonos különböző bányabirtokaira, valamint azok tartozékaira vonatkozik és számszerint korlátozva nincs.

Az egyesítéshez a polg. telekkönyvből átjegyzett tartozékok nyilvántartása tekintetében a telekkönyvi be-  
tétel szerkesztéséről szóló törvények végrehajtása tárgyában 1893. évi 19.655. sz. a. kiadott igazs. min. utasítás 128. §-a rendelkezik ugyan, de az 1886. évi XXIX. t. c. 79. §-a alapján a bányatelekkönyvek vezetése tárgyában kiadandó miniszteri rendelet még mindig késik.



A fejezet további szakaszai közül a 121-ik a végrehajtás tekintetében is jogi egésznek declarálja a bányaművet s összes tartozékait, míg az ideigl. törvk. szabályok VII. részének 60—62. §-ai a végrehajtási eljárást szabályozzák a közönséges jogtól eltérő módon.

A 123—127. §-ok a bányatelkeken található fenn nem tartott ásványokra a 128—130. §-ok a bányavizekre vonatkozólag szabályozzák a bányatulajdonos és a földbirtokos, illetőleg a bányavizek használatára igényt tartók közötti jogviszonyokat.

A 131—133. §-okban végül azokat a jogosítványokat részletezi a törvény, melyekkel a bányatulajdonjog gyakorlása, a bányamivelés jár.

A régi jog szerint ezek közül csaknem mindegyikhez a bányahatóság engedelmére volt szükség, míg az ált. bányatörvény szerint csupán a közrendészet követelményeire kell figyelemmel lenni, különösen az építkezéseknél, melyek a bányahatóságnak csak utólag jelentendők be.

Különös figyelmet érdemel a bányavasutak építése, melyre nézve az 1890. évi 53,239. sz. keresk. min. rendelet (amely a sodronykötél-pályákra is érvényes) részletes utasításokat ad. Megjegyzendő azonban, hogy a bányavasutak céljaira szükséges területek kisajátításának joga ugyan az ált. bányatörvényen alapszik, s így közérdekű voltuk kimutatásának szüksége elmarad, a kisajátítási eljárás azonban az 1881. évi XLI. t.-v. szabályaihoz van kötve ugyane törvény 87. §-ának második bekezdése szerint.

A bányatulajdon átruházásától az ill. díjjegyzék XII. t. értelmében fizetendő illetékekre nézve kiegészítésként felemlítendő, hogy miután a bányamű tartozékai-val és felszerelésével együtt képez jogi egészet s ilyenformán az utóbbiak is ingatlanoknak tekintendők, adásvétel esetén nem esnek külön illeték alá, hanem az egésztől a rendes  $4\frac{3}{6}\%$ -nyi illeték]fizetendő (Pénzügyi közig. bíróság 1890. évi 3192. és 1895. évi. 4744. sz. határozatai).



## **A bányatulajdonról s a bányaadományozással egybekapcsolt jogokról.**

108. §. A bányatulajdon birtokát s haszonvételét tárgyazó különös határozatok a következőkre vonatkoznak, u. m.:

1. a nyilvántartóvi bekebelezésre ;
2. a vájnamértékek összesítésére és szétadarabolására ;
3. a bányatulajdonnak más fekvő javakkal nyilvántartóvi egyesítésére ;
4. a nyilvántartó rendben tartására ;
5. a bányák tartozékára ;
6. a váj- vagy külmértékeken belül előforduló, föntartott vagy fönn nem tartott ásványok haszonvételére ;
7. a vájnavizek haszonvételére ;
8. a vájban vagy künn teendő bizonyos építkezéseket tárgyazó jogositványra ;
9. iparjogok üzletét tárgyazó jogositványra.

109. §. Adományozott vájnamértékek (63. §.), határközegek (74. §.), segédvájások (85. §.) és megyetárnák (90. §.) ingatlan tulajdon képeznek, s a bányakönyvbe bejegyzés tárgyai. A bányakönyv hol és mikép vezetendő, külön szabályok által határoztatik meg.

*1. A bányatulajdon tárgya.*

**V. sz. 71. §.** Az á. b. t. 109. §-a meghatározza, hogy mely bányajogositványok képezik a bányakönyv tárgyát, ezen végrehajtási szabály 35. §-ában elő van írva, mily módon vezessék a bányakapitányságok feljegyzéseiket és a 67. §. azt, hogy mily módon eszközöltetik ily új szerzések könyvi bejegyzése a bányabiróság által. Miután a bányakönyvek jelenlegi állapota az új bányatörvény következtében nem módosult és a bányahatóságok már eddig is vezettek rendes feljegyzési könyvet, ez állapot sem szenved változást; annyiszor, a hányszor azonban a bányahatóságoknál az új á. b. t. alá tartozó bányászati jogositvány a 35. §. szerint a bányakönyvbe följegyzendő adományozása tárgyalatik, az az új feljegyzési könyvbe felveendő, a régiben pedig a megtörtént átírással való hivatkozással törölendő, miáltal az új könyv lassanként kiegészítettik. Szabadságában áll azonban a bányakapitányságnak, feljegyzéseinek a 35. §. szerint való mielőbbi kiegészítése végett, ha különben hivatali elfoglaltsága megengedi, említett esetben kivül is fogatosítani az új könyvbe való átírást.

*Feljegyzés a bányahatóságnál.*

Külmértékek nem tárgyai a bányakönyvnek, ha csak a tulajdonos által tartozékul nem csatoltatnak állandóan valamely bányakönyvi bányabirtokhoz. A külmértékek máskülönben csak a bányahatóság feljegyzési

*Külmért. bevezetése.*



könyveibe vezetnek be, ép úgy, mint a kutatási engedélyek és a zártkutatmányi jogosítványok, miből következik, hogy azokra jelzálogok be nem táblázhatók és ezen betáblázások bányakönyvileg elő nem jegyezhetők. Az elvonás esetében (á. b. t. 253. §.) a bányatelkeket annyiban egyező, mennyiben az elvonás itt is csak birói uton, végrehajtási becslés és árverés mellett eszközölhető.

A törvényben e mellett és a külmértékek felhagyásánál (á. b. t. 263. §.) a jelzálogos hitelezőkre vonatkozó tekintetek csak annyiban birhatnak jogérvénnyel, a mennyiben a külmértékek valamely más bányakönyvi tulajdon tartozékaként szerepelnek.

*Adományozások nyilván-  
tartása.*

**V. sz. 72. §.** Hogy a 35. §-ban említett bányahatósági feljegyzési könyvek a nyilvános bányatelekkönyvvel kellő összhangzásban legyenek, utasittatik a bányabíróság, miszerint az illetékes bányakapitányságot a bányabirtokálladék minden elő- és leírásáról, minden új birtokos bevezetéséről, annak mindennemű megterheléséről, mely a rendes bányaüzem megszorítását vagy kiterjesztését eredményezi, hivatalból értesítse. Ha a bányahatóság oly esetekről szerezne tudomást, melyek biróilag nem hozattak tudomására, átirati uton kívánhat felvilágosítást.

(A bányahatóság feljegyzési könyvei a kutatási, szabadkutatási, (zárt kutatmányi), adományozási kérvénykönyvek, az adományozási és engedélyezési könyvek, és a bányatársulati [részvény] könyvek.)

Bányatelekkönyvi jogcím elbírálására bányakapitányság nem illetékes, annak megtámadója, határidő kitűzése mellett, a törvény útjára utasítandó. (15907/1870 Fm. i. és k. m.)

110. §. A megyetárnak a bányakönyvbe, a megyetárnás birtoklapjára jogkép, s a megyetárnás irányában más bányabirtokosok által szerződésileg elvállalt kötelezettségek, azoknak ezen kötelezettségek által érintett birtokaira teherképp jegyeztetnek be. Azon később adományozott vájnamértékek birtokosainak kötelezettségei, kik a megyetárnás számára teljesítendő szolgálmányokat, már vájnamértékeik szerzése által vállalják el (96. §.), adományozási okleveleikben foglaltatnak.

111. §. Ujjonnan adományozott vájnamértékek a szerző választása szerint önállólag jegyeztethetnek be a bányakönyvbe, vagy valamely már ott bejegyzett birtokhoz csatoltathatnak.

Oly kimért határközegek (74. §.) és segédvájások, melyek valamely vájnabirtokosnak saját vájnjához adatnak (86. §.), mindig a főjőszághoz irandók, közös határközegek (74. §.) és önálló segédvájások pedig (87. §.) külön jegyzendők be.



A bányatörvény 111. §-a szerint az, hogy egy ujonnan adományozott bányatelek önállólag, vagy egy más bányabirtokhoz alkatrészkép jegyeztessék-e be a bányatelekkönyvbe, teljesen a bányatelek szerzőjének akaratától függ és úgy e részben új helyszíni tárgyalás megtartása nem szükséges, a mint hogy ily tárgyalás a már telekkönyvezett bányatelkeknek más bányatelkekhez való telekkönyvi hozzájegyeztetése alkalmával sem szokott tartatni. (14,589/1891. Pm. r.)

112. §. Külön adományozott vájnamértékek vagy vájnatelkek nem téve különbséget, vajjon azok ugyanazon vagy különböző birtokok tulajdonát képezik-e, a birtokok kérelmére, egy fővájással ellátott egyetlenegy nagyobb telekké egyesíthetnek (összesíthetnek):

2. Vájnák  
összesítése.

a) ha egymással közvetlenül határosak;

b) ha az egyesítés által a bányaművelés célszerűbben üzethetik.

Ha az ilyes különböző vájnákra különböző jelzalogos terhek, vagy ugyanazon terhek különböző rendben vannak bejegyezve, a vájnatelkek összesítése csak úgy engedtetik meg, ha a hitelezők beleegyezése és az iránti nyilatkozata létezik, hogy a terhek mily rendben ruháztassanak át az egyesített birtokra.

113. §. Az összesítés a 47. §. szerint egy föltárássra adományozható vájnatelkek kétszeres mennyiségére nézve engedtetik meg.

**V. sz. 73. §.** Bányatelkek összesítése (á. b. t. 112. §.) csak oly föltétel alatt engedhető meg, hogy ha az egész, ily módon egyesített bányatelek egy és ugyanazon főbevájásból célszerűbben, a költségek és a termékeny földterület lehető kimélésével, tárható fel és fejthető le. Ennek megítélésére a bányakapitányság van hivatva, miért is összesítés iránti minden folyamodvány kizárólagosan a bányakapitánysághoz nyújtandó be. Minden összesítés iránti beadvány magyarázó bányatérkép melléklettel szerelendő fel. A beadvány, érdemleges elintézése előtt, a bányakapitányság által megvizsgálandó arra nézve:

*Feltételeség,  
Előleges elin-  
tkezés.*

a) hogy az összesítendő telkek és mértékek közvetlenül határosak-e (á. b. t. 112. §. a);

b) hogy az összesítendő telkek nem haladja-e meg az á. b. t. 113. §-ában meghatározott méretet, a mely általában:

fölszíni feltárásnál 2 bányamérték,  
50<sup>o</sup> (94 m.) mély feltárásnál 4 bányamérték,  
egy 4 bányamértékre jogosító feltárásnál 8 bányamező,

*ásványszénnél*

ennek kétszerese (á. b. t. 34., 47. §§.):



c) a bányabíróság útján megtudni, vajjon az összesítendő bányatelkek jelzálogi terhekkel meg vannak-e terhelve.

Ha az a) és b) alatt elősorolt előzményekből kitűnik, hogy a bányatelkek sem közvetlenül, sem a hozzájuk tartozó határközök által nem határosak egymással, vagy, hogy általuk a törvényesen engedélyezett területnél nagyobb tér fedetnék be, úgy a kérvény minden további tárgyalás mellőzésével az ok kifejtése mellett elutasítandó.

Ha kiderülne (c) pont), hogy az egyesítendő telkek egyikére vagy másikára jelzálogos terhek vannak előjegyezve és ha a folyamodvány e körülményt igazoló okmányokkal nem volna felszerelve, folyamodó a hitelezők beleegyező nyilatkozatának megszerzésére és beterjesztésére utasítandó, esetleg a hitelezők a telekkönyvi sorrend előzetes megállapítására hivandók fel.

Midőn ezen igazolás magánuton történik, a bányakapitányság az illetékes bányabírósághoz kérdést intéz arra nézve, vajjon ezen igazolás jogérvényéhez férhet-e aggály, mely esetben a felek az ügynek az illetékes bíróság útján való elintézésére felhivandók.

Ha ezen, a jelzálogos hitelezőkkel való egyezkedés birói közreműködés mellett történt, úgy az erre vonatkozó bírósági (igazolvány) végzés beterjesztendő.

114. §. Az összesítés megengedését mindig az 54. és 57. §§. szerinti tárgyalásnak kell megelőznie, mely alkalommal a kérelem teljesítésének megengedhető volta (112. §.) kitudandó, s új fekvési térkép készítendő.

Ha az összesítendő egyes vájnamértékek különböző bányahatóságok hivatalkerületében fekszenek, az összesítés csak mindezen hatóságokkal egyetértőleg engedtetethetik meg. Ha ezek nem egyetértőleg határoznak, úgy ez iránt a közös felsőbb hatóság határoz, mely egyszersmind azon bányakönyvet is kijelöli, melybe az összesített egész beiktatandó.

Ha a kérelemnek hely adatik, úgy az eredeti adományokrai hivatkozással új adományozási okirat állíttatik ki, és a bányakönyv megigazíttatik.

*Megengedhetőség tárgyalása.*

**V. sz. 74. §.** Ha a kérelmezett összesítés ellen a 73. §. értelmében akadályok vagy aggályok nem merülnek fel, úgy a bányakapitányság a megengedhetőség kiderítése végett helyszíni szemlét tart (a. b. t. 114. §.), mely első



sorban az összesítendő bányatelkek fekvésének, a bányaművelés műszaki és gazdasági megállapítását célozza.

Mivel pedig az á. b. t. 114. §-ának harmadik kezdése értelmében az összesítendő telek új adományozás tárgyává lesz, figyelembe veendőek mindazon elővigyázati szabályok, melyek új adományozások számára elő vannak írva.

A bányakapitányság a helyszíni szemle elrendelésénél az összesítés megengedhetősége iránt a 43—48. §§. szerint fog eljárni; az illető bányászatok gondos bejárása és az üzemi körülmények pontos megvilágítása után minden kételyen fölül fogja helyezni azon körülményt, hogy a bányauzem az összesítés által csakugyan célszerűebb, olcsóbb és a termékeny fölület kimélésével eszközölhető-e; minek alapján azután az új teleknek fektetési térképe helyesbbitendő.

*Szabályul szolgál az, hogy az összesítés által az eredetileg adományozott bányatelkek és határközök fektetése és terjedelme meg ne változtassék.*

Ha a tárgyalásnál az derülne ki, hogy egyik vagy másik bányamérték célszerűbben volna elhelyezhető, úgy ez ismételt adományozási tárgyalás és egy új, előlegesen kellőleg elkönyvelendő okmány kiállítása által lehet elérni, mihez ielzálogos megterhelés esetében a hitelezők beleegyezése szükséges.

**V. sz. 75. §.** A 74. §. szerint felvett jegyzőkönyv nyomán határoz a bányakapitányság a kérelmezett összesítés megengedhetősége fölött, mely határozatnak jogérvényre emelkedése után az összesítendő telekre vonatkozó új adományozási okmány kiadandó. *Az elintézés.*

Ezen adományozási okmány lényegében a 49. §. szabályai szerint állítandó ki, csak hogy mindazon bányamértékek és határközök, melyek az új összletet képezik, a reá vonatkozó adományozási okmány keltjének és számának fölemlítésével világosan és határozottan megjelölendők. *Új adom. okmány.*

Felemlítendő különösen:

a) azon főbevájás, melynek törvényszerű üzeme által az egész bányatelkek járható állapotban tartandó;

b) az újonnan összesített teleknek azon neve, mely alatt az a nyilvánkönyvekbe felvendő;

c) azon kötelezettség, hogy az összesített telek tartozékai, mint önálló tárgyak, a nyilvánkönyvekben töröltessenek és azoknak az új telekre való átvitele ennél



feljegyeztessék. (Ilyen okmány mintája a XIV. sz. alatt adatik.)

*Határkövezés  
Régi adom.  
okm. helyesb-  
bitése.*

**V. sz. 76. §.** Az ujonnan adományozott bányatelek a feljegyzési könyvben (35. §.) és a kerületi térképben (34. §.) szabályszerűen kitüntetendő, azután pedig az á. b. t. 64—66. §§-ai szerint felmérendő és elhatárkövezendő.

Az erre vonatkozó adományozási és elhatárkövezési okmánynak az illetékes bírósággal való közlése a 67. §. szerint történik.

Esetleges visszaélések megelőzése végett az összesített telek alkatrészeire vonatkozó eredeti adományozási okmányok bekivánandók és a bányakapitányság által oly értelemben záradékolandók, hogy emez adományozás tárgya most a megjelölendő okmány szerint az összesített telek alkatrészét képezi. Ugyanezen eljárás követendő az összesített telkek adományozásának feljegyzése alkalmával. (35. §.)

1. Az összesítés (1854. május 23-án kelt általános bányatörvény, birod. törv. lap 146. sz., 112. és 114. §§.) által, egymással közvetlenül határos vájnamértékek vagy vájnatelkek, a törvény által meghatározott célszerűbb bányaművelés eszközése végett, s egy új adományozási okirat kiadása folytán, egyetlen bánya- és bányakönyvi tárgygyá egyesítettnek.

Az összejegyzés (ált. b. t. 49. §. f) betű és 111. §.) által ellenben egymással határos vagy elszórt fekvésű vájnamértékek vagy vájnatelkek határozatlan számban, csak nagyobb és értékesebb zálogtárgygyá bányakönyvileg egyesítettnek.

2. Az általános bányatörvény 117. és 118. §§-nak határozataira tekintettel külön adományozott, a bányakönyvben már önálló birtokként bejegyzett vájnamértékek vagy vájnatelkek utólagosan a bányabirtokos kérelmére bányakönyvileg összejegyeztethetnek.

Mire azonban lényegesen megkivántatik, miszerint a különböző vájnamértékekre vagy vájnatelkekre biztosított hitelezők, a mint az általános bányatörvény 117. és 118. §§-aiban előszabva van, a bányakönyvi összejegyzéshez beleegyezésüket, s minden ellentmondás ellenében biztosított abbeli nyilatkozatukat adják, minő rendben legyenek a különböző bányajavakon fekvő terhek a bányakönyvileg egyesítendő birtokra átjegyzendők.

3. Az összejegyezendő vájnamértékek vagy vájnatelkek az összejegyzés által keletkezett bányakönyvi vagyon külön alkat-



részeiként sorolandók föl, a végre, hogy az összejegyzett vájnatelkek később keletkezhető elválasztása, vagy azok valamelyikének elvonása vagy föl hagyása esetében az egyes vagyonok, s az azokra nyert jogok elkülönítésének lehetősége biztosítottassék.

4. Külön adományozott, s a bányakönyvbe már bejegyzett vájnamértékek és vájnatelkek utólagosan eszközlendő bányakönyvi összejegyzésére engedély, a mennyiben az összejegyzés nem a bányahatóság által egyidejűleg engedett összesítésnek következménye, a bányatörvényhatóság gyakorlására rendelt elsőfolyamodásu törvényszéket egyedül és a bányahatóságtól függetlenül illeti.

A törvényszék mindazáltal, a bányakönyvnek a bányakapitánysági előjegyzési könyvekkel szükséges összehangzása végett bányajavaknak megengedett s a bányakönyvben teljesített összejegyzéséről a bányahatóságot értesíteni köteles leend. (186/1857. sz. pm. és igm. r.)

115. §. Egy egyszerű vájnamérték térileg csak akkor oszthatik föl, ha annak mindenik része valamely szomszédos önálló vájnabirtokkal egyesítettik. *Vájnamért. eldarabolása.*

A föl osztott vájánán fekvő jelzálogos terhek azon egész birtokokra szállnak át, melyekkel a részek egybekapcsolatnak. Ha pedig azokon már másféle terhek, vagy más rendben fekszenek, úgy a jelzálogos hitelezők beleegyezése és az iránti nyilatkozata szükséges, hogy követeléseiknek átruházása mi módon történjék.

116. §. Az eldarabolás terve jóváhagyás végett a bányahatóság elé terjesztendő, s a jóváhagyás megtörténte után a birói hatósággal a bányakönyv megigazítása végett közlendő.

**V. sz. 77. §.** Ha oly értelmű kérvény nyújtatnék be a bányahatóságnál, hogy egy, akár eredeti adományozás (á. b. t. 77. §.), akár pedig összesítés által (á. b. t. 112. §.) több bányamezőt tartalmazó bányatelek oly módon daraboltassék szét, hogy egy vagy több bányamező önállólag legyen üzembe vehető és külön bányakönyvi tárgyat képezzen, először is minden bányakönyvi akadályt az illetékes bíróság útján kell eltávolítani (á. b. t. 173. §.), mire a bányahatóságnak követelni kell annak kimutatását, hogy mely főbevájás szükséges az elkülönített bányamező üzemben tartására, és mely bányatelekben fekszik ennek feltárási pontja.

Ennek meghatározására a fektetési térkép benyújtása után rendszeres bányajárás (á. b. t. 54. §.) rendeldendő el és az engedélyező határozat kiadása után új



adományozási okmány állítandó ki, a megtörtént elkülönítés pedig a régibb okmányokban, a nyilvánkönyvekben és a kerületi térképen kellőkép megjelölendő.

Ha valamely *egyes* bányamező szétdarabolása kérelmeztetik, úgy a bányakapitányságnak kötelessége, a bekívánt szétdarabolási tervezet alapján azt kinyomozni, hogy vajjon az á. b. t. 115. §-ának minden irányban elég van-e téve, és azt, hogy vajjon az összes érdekeltk beleegyezése kellő módon igazolva van-e?

Csak miután eme körülmények nyilvánvalók, adja meg a bányakapitányság az engedélyt a szétdarabolásra. A bányamérnök erre pontos térképet készítend, melybe a határos és ezáltal nagyobbodó bányatelkek is berajzolandók; a szétdarabolt bányatelkek elhatárkövezése az érdekelt felek megidézése mellett eszközöltetik, az elhatárkövezési tárgyalásról jegyzőkönyv vétetvén fel. E jegyzőkönyv alapján lesz azután eldöntendő azon kérdés, hogy a bányamezőnek mely részei, mily módon és mely bányakönyvi birtokhoz lesznek az eredeti bányatelkek törlése mellett tartozékul irandók.

Ezen határozat az érdekelt felek tudomására hozandó és jogérvényre emelkedése után az illetékes bányabirósággal is (a telekkönyvi állapot rendezése céljából) közlendő.

Hasonló módon kell a bányakapitányság könyveit (és kerületi) térképeit is megigazítani.

-----

3. Künnfekvő  
alkatrészek.

117. §. Minden külépületek, műhelyek és építmények, melyek az adományozott bányászati jogositvány gyakorlására szükségesek, vagy a mű birtokosa által arra rendelvek, a művel egy egészet képeznek.

Ezen ingatlan javaknak a mű alkatrészeivé rendeltetése mind a bányakönyvekbe beiktatandó, mind pedig a telek-, vagy más nyilvánkönyvekben, hol azok előfordulnak, megjegyzendő.

Ha ezen javakra jelzálogok vannak följegyezve, úgy az egyesítés csak a följegyzett jelzálogos hitelezők beleegyezésével történhetik. Ha ezek abba belé nem egyeznének, a birtokosnak szabadságában áll, vagy a följegyzett jelzálogos tartozást, vagy pedig annak biróilag kitudandó becsértékét a bíróságnál letenni.

118. §. A bányavállalkozó mily más, jöllehet a mű üzetére közvetlenül nem szolgáló ingatlan javakat akar a művel együtt használni, s a nyilvánkönyvekbei beiktatás által azzal egy egészsze egyesíteni, amennyiben a politikai szabályok azt nem ellenzik, a birtokos választására bizatik, ha ezen egyesítést a nyilvánkönyvben létező beiktatások nem gátolják.



Azon esetben, ha azokon jelzálogos követelések fekszenek, a 117. §. rendelete szolgál zsinórmértékül.

119. §. A valamely bányaművel nyilvánkönyvileg egyesített ingatlan jószágra (117., 118. §§.) mindaddig, míg az egyesítés tart, azon telek-, vagy más nyilvánkönyvekbe, melyekben az netalán előfordul, a bírtok vagy teherállapotra vonatkozólag beiktatás nem történhetik, s a bányakönyvbe történő beiktatások, az abban a műhöz kapcsolt, künn fekvő ingatlan javakra is kiterjednek.

4. Nyilv.  
könyvek rend-  
ben tartása.

120. §. Mihelyest azonban az ilyes ingatlan javaknak (117., 118. §§.) a mű üzemére rendeltetése megszűnik, azoknak a műtől elválasztása is a bányakönyvben azonnal eszközlendő s az azokat tárgyzó rovatok a telek- vagy más nyilvánkönyvekben, melyekben az említett javak minőségüknél fogva tartoznak a bányakönyvben időközben rájuk szállott minden megterhelésekkel együtt, ismét előállítandók.

Az adózási viszonyok ezen egyesítés vagy elválasztás által változást nem szenvednek.

A telekkönyvi betétek szerkesztéséről intézkedő 1886. évi XXIX., 1889. évi XXXVII. és 1891. XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában. 19.665/1893. sz. igazs. min. utasítás.

128. §. A betét B. lapjának szerkesztésénél az 1886. évi XXIX. t.-c. 14. §-ának szempontjából még a következő szabályok tartandók meg:

5. A mennyiben a 20. §. 4. pontjában említett valamely ingatlannak az a minősége, mely szerint *bányajogositvány* alkalmát képezi, akár a vonatkozó telekkönyvből, akár valamely érdekelt fél által bemutatott bányatelekkönyvi hiteles kivonatból kitűnik: ez a körülmény az ált. b. t. 119. §-ában megállapított jogkövetkezmény megóvása végett az illető betét B. lapján külön tétel alatt feljegyzendő. A feljegyzés, ha a telekjegyzőkönyvben az említett minőség már fel volt tüntetve, ennek a feltüntetésnek rangsorozatát nyeri; ha pedig a tartozók minőségének újabb igazolása alapján történik, az e tényben felvett jegyzőkönyv beiktatásának rangsorozatában fogatosítandó.

121. §. A bányák tartozékára külön végrehajtásnak nincs helye. Minden bánya tartozékának tekintendők különösen az a mellett létező, s annak üzemére rendelt állatok, gépek, szerszámok és eszközök, a létező anyagszer-, termésbeli és egyéb készletek, s az iparüzlet minősége szerint még eladható állapotban nem létező ércek és hutatermékek.

§. A bányák  
tartozéka.

(Ide vonatkoznak az ált. t. sz. 60--62. §-ai, melyek az ált. b. t. 234. §-ánál találhatók.)



*Birtokát-  
váltás be-  
jelentése.*

**122. §.** Minden birtokváltásról köteles a szerző, ha a birtokrai nyilvántartó bejegyzése tüstént meg nem történhetik is, a szerzési okirat előterjesztése mellett, a mű átvétele utáni tizennégy nap alatt a bányahatóságnak jelentést tenni, mely arról a politikai hatóságot, a nemesi hivatalos cselekvények teljesítése végett értesítendő.

*A személy-  
váltás meg-  
ítélése.*

**V. sz. 78. §.** Ha a bányakapitányság akár közvetlenül, akár közvetve, a bányabiztosság által, a bányatulajdonos személyében történt változásról tudomást szerez (á. b. t. 122. §.), mindenekelőtt köteles megfontolni, hogy az új birtokosra nézve az á. b. t. 7. és 8. §§-ai nem akadályozzák-e? Ezen eset előfordulta alkalmával nemcsak a szerző és átadó lesz arról értesítendő, hogy ezen szerzést a bányahatóság meg nem erősíti, és hogy az akadály esetleges elhárításáig a régi birtokos a feljegyzési könyvekben feljegyezve és a bányatörvény szabványainak (á. b. t. 187. §.) megtartásáért felelős marad, hanem az eset az illetékes bányabíróságnak is törvényellenes bányakönyvi bekebelezés eszközlésének megakadályozása céljából tudtára adandó.

*A bányatulajdonos-  
nyozással  
egybekapcsolt  
jogok:*

*a) a földtulajdonos  
tekintetében;*

*b) a földtulajdonos  
tekintetében.*

**123. §.** A bányatulajdonos által, annak birtokosa kizáró jogot nyer nemcsak az azonnali ásványoknak, melyeknek föltárására az adományozást kapta, hanem bármilyen föltartott ásványoknak művelésére, melyek a neki adományozott vájna- vagy külmértékeken belül előfordulnak.

(Jelen szakasz második bekezdését, mely az arany és ezüst bevételeinek kötelezettségére vonatkozott, az 1856. évi okt. 24-én kelt nyílt parancs hatályon kívül helyezte.)

**124. §.** A bányaművelés által nyert, fönn nem tartott ásványokat a bányabirtokos csak annyiban sajátíthatja el kárpótlás nélkül, a mennyiben azokra bányá- és ezzel egybekapcsolt hutaüzlete végett szüksége van; ezen eseten kívül köteles azokkal azon földbirtokost megkínálni, kinek fölszine alatt azok találhatók. A földbirtokosnak szabadságában áll, azokat a művelési és szállítási költségek megtérítése mellett magához váltani. De ha ő ez iránt négy hét alatt nem nyilatkozik, úgy azok a bányatulajdonost illetik.

**125. §.** A földtulajdonosnak szabadságában áll az ő telkén előforduló, fönn nem tartott ásványokat földolgozni, a mennyiben a bányáüzlet általa nem gátoltatik.

A külmunkák általi ilyes használat megengedhetősége iránt, villongás esetében a politikai hatóságok, a bányahatóságokkal egyetértésben, közösen határoznak.

**126. §.** Ha a földtulajdonos a váján belül előforduló ilyes ásványokat akarja használni, a bányabirtokos választásától függ, vajjon ő azoknak nyelését és kiszállítását a költségek megtérítése mellett maga akarja-e eszközölni, vagy pedig saját vájait és kiszállító készülékeit használat végett megfelelő kárpótlásért (195. §.) a földtulajdonosnak akarja átengedni.



**V.sz. 79. §.** Ha a földbirtokos az adományozott területen előforduló fönn nem tartott ásványokra igényt tart és ha e tekintetben a földbirtokos és bányabirtokos között az egyezés létre nem jöhet, úgy meg kell különböztetni, vajjon azon ásványok jövesztése már létező bányászatokban, külvágatokban vagy újonnan telepítendő bevájásokban eszközlendő.

Az első esetben kérdést intéz a bányahatóság a bányabirtokoshoz az iránt, vajjon ő az á. b. t. 126. §-a szerint ezen ásványok jövesztését és szállítását a költségek megtérítése mellett maga akarja-e elvállalni, vagy hogy a bányászatok használatát bizonyos kárpótlás mellett megengedi-e a földbirtokosnak.

Ha a felek a kárpótlási összeg iránt egyezsége nem juthatnának, úgy a bányakapitányság az á. b. t. 194., 195. §§-ai értelmében helyszíni szemle megtartása után jelentékenyebb üzem módoknál szakértők meghallgatásával egyik vagy másik félnek ajánlatát egyelőre kötelező erőre emeli. Ha a felek ezen végzésben sem akarnának megnyugodni, törvény útjára lesznek utasítva.

Csak azon kérdésben, hogy mily módon, mily terjedelemben és mily üzemeszközökkel lehet a fentemlített ásványokat idegen bányászaton, annak megkárosítása nélkül nyerni, mérvadó a bányakapitányság határozata, melynek a bányászatok bányarendőri biztosítása képezi feladatát.

Ha azonban a földtulajdonos az őt megillető ásványokat a külszínen vagy külön bevájás által akarja jövesztetni, úgy a politikai hatósághoz utasítandó, ki aztán a bányahatóság (bányakapitányság vagy bányabiztosság) közreműködésével megvizsgálja a vállalatot és annak megengedhetősége fölött dönt.

A bányahatóságnak feladata itt csak az illető bányászat zavartalan üzeméhez és biztonságához szükséges rendszabályok ajánlatba hozatalára szorítkozik.

Ha a bányahatóság javaslatai nem vétetnének kellő figyelembe, kimerítő felterjesztés útján a főbányahatóság döntő határozat hozatalát veheti igénybe.

127. §. A fönn nem tartott ásványoknak oly külvájásokkal használatáért, melyekkel a földtulajdonos a bányászat tekintetéből föl hagyni köteles, ezt a kárpótlás a telekátengedésre nézve előadott szabályok szerint illeti.



c) Vájnavigek  
használata  
tekintetében

128. §. Oly vájnavigekre nézve, melyeket a bányavállalkozó fakasztott föl, ha azokat künn hagyja is kifolyni, azoknak más állandó külvizekkel egyesüléséig őt a bánya- és hutaüzletre s annak tartozékaira, használat tekintetében, előjog illeti.

129. §. Ha az ilyes vájnavigek mások által vétetnek igénybe, a bányabirtokos a bányahatóság által fölszólítandó, miszerint kellő határidő alatt nyilatkozzék az iránt, vajjon ő azokat a legközelebbi öt év alatt a banyaüzletre akarja-e fordítani.

Ha ezen nyilatkozat a kitűzött határidőben meg nem történik, vagy ha a bányatulajdonos a fönttartott joggal, a legközelebbi öt év alatt, nem él, úgy a vizek másoknak is, bármiféle célra, adományoztathatnak.

130. §. Ha a bányabirtokos a földtulajdonosnak, kinek telkén keresztül a vizek lefolynak, azérti kárpótlás fejében egyszer mindenkorra egy bizonyos összeget fizetett, vagy ha azért évenkénti fizetéssel tartozik, úgy neki jogában áll attól, ki a vizeket használja, mindaddig, míg ezen használat tart, az első esetben a tőkében adott kárpótlás törvényes kamatait, a másodikban pedig az évenkénti fizetés megtérítését követelni.

A bányából kifolyó vájnavigek mennyiségbeni változásaiért a bányatulajdonos nem felelős.

d) A műhely  
módja és ki-  
terjedése te-  
kinetében.

131. §. A banyaadományozás a birtokost följogosítja egyszer-  
smind:

a) az ásványtelepek további feltárására és az ásványok vájása végett, saját telkén belül, tárnákat, aknákat, vájnákat és külvájásokat nyitni;

b) az ásványok nyerése, kiszállítása, fölkészítése és hasznosítása, a lég- és vízvezetés végett bármilyenü készülékeket, gépeket és műhelyeket állítani, mely utóbbiak közé különösen az ércörlő malmok és törőművek, zúzdák, felező művek, olvasztó kemencék, higanyzó művek, foncsor malmok, ércpörkök, koaksz-kemencék, kivonó vagy lugzó művek, jegesztő művek és banyaszerszámot készítő kovácműhelyek számítandók;

c) műépítményei (b. bet.) üzlete végett tavakat, vizgátakat és vízvezetéseket állítani;

d) emberek s állatok számára ki- s bejárás végett s a banya szükségletek és termékek be- és kiszállítása végett utakat, ösvényeket, hidakat és vaspályákat s a kitakarított ásványok lezuhintása végett görctérekét állítani;

e) a banyák, gépek, anyagszerek és termékek őtalmára, s a munkások, felügyelők és művezetők számára lakásul, a fönnálló törvények és szabályok figyelembe tartása mellett épületeket emelni;

f) műhelyeiben a banyászati szükségletére megkivántató kézi mesterségeket saját munkásai által üzemeltetni;

g) saját munkásszemélyzetét, azonban iparszerű nyereség nélkül, a szükséges élelemszerekkel ellátni.



132. §. Ezen jogositványok terjedelme és gyakorlása iránt keletkező villongások fölött, a mennyiben azok a jog útjára nem tartoznak, a bányahatóság önállólag, vagy a körülmények mivoltához képest az érdekelt politikai, ipar- vagy más közigazgatási hatósággal egyetértőleg határoz.

**V. sz. 80. §.** Az á. b. t. 131. §-a azon jogositványokat határozza meg, melyek a bányabirtokost az adományszerzésből kifolyólag megilletik.

*Az adományszerzésben rejlő jogositványok terjedelme.*

Fontos helyet foglal el ezek között azon jog, hogy előkészítő műhelyeket, olvasztó, foncsorító és lugzó műveket, szerkovács-műhelyeket, gép- és lakóházakat állíthat fel, mert mindezekhez eddigelé külön engedélyt kellett kikérni, míg az új törvény szerint ezek felépítéséhez elegendő az egyszerű politikai hatósági engedély.

A bányakapitányság azonban gyakran jöhet azon helyzetbe, hogy az építkezések, valamint az á. b. t. 131. §-ában említett telepek terjedelme és szükségessége iránt döntőleg határozzon, de ez mindig csak a fél kérelmére vagy valamely hatóság felhívására történik és sohasem hivatalból. Ily esetben pontos helyszíni szemle útján határozza meg a bányahatóság a tervezett vagy kifogásolt vállalat terjedelmét és szükségességét.

Nagy terjedelmű és kiváló fontosságú vállalatoknál elfogulatlan és bizalomra méltó szakértőknek a bányahatóság általi meghívása el nem mulasztandó, kik alapos vizsgálat után véleményt adni kötelesek.

Ily (tárgyalások) szemlék mindig az érdekelt felek megidézése és az illető közigazgatási hatóság és a községi előjáróság meghívása mellett ejtendők meg és a jelenlevőknek a mű- vagy bizottsági leletre vagy véleményre vonatkozó nyilatkozatai jegyzőkönyvbe veendők, mely jegyzőkönyv képezi azután a bányakapitánysági határozatnak alapját.

A tervezett vagy kifogásolt vállalat szükségességének megítélése alkalmával, hogy valamely csekély értékű bányászat miatt bányavállalat ürügye alatt oly telek- vagy vízjogi kisajátítások ne eszközöltessenek, melyek egészen más, a fennálló bányavállalattal semmi összefüggésben nem álló célok előérésére fordíttassanak, mindig annak lényege, nemzetgazdasági fontossága és a bányászat műszaki terjedelme veendő figyelembe.

Nem lehet ugyan a bányahatóság ítélete elé szilárd határvonalat húzni valamely terület célszerű, gazdaságilag és technikailag tökéletes bányüzemének meg-



ítélésénél, azonban kiindulásul szolgálhat annak megállapítása, vajjon a szándékolt vállalatnak szükségképen a tervezett helyen kell-e létesülnie és hogy a bányavállalkozó tulságos károsodása nélkül nem létesíthető-e valamely más, a földművelésre, egyéb ipari vagy gyári érdekekre nézve kevésbbé fontos helyen, vagy hogy nem lehetne-e kisebb terjedelemben vagy csekélyebb megerőltetéssel létrehozni.

E tekintetben a legnagyobb körültekintés, a legpontosabb vizsgálat és a leglelküismeretesebb bírálat, a bányahatóságoknak szigorú kötelességévé tétetik.

A bányahatóság köteles afölött is őrködni, hogy eme jogosítványnak érvényesítése, föntartott ásványoknál, ne lépje túl a nyers termény jövesztésének határait, — mert pl. a vaskőolvasztás jogával nem jár egy-szersmind öntődék vagy lángkemencék felállítására való jog, — mert ezek immár iparvállalatok lévén, gyakorlásukhoz az iparhatóság engedélye szükséges és kisajátítást nem vehetnek igénybe.

Előfordulhat azon eset is, hogy föntartott ásványok olvasztására (ömlesztésére) vagy másnemű gyári feldolgozására, eltekintve a bányabirtoktól, iparhatósági jogosítvány adatott. Ennek azonban minden egyes esetben a bányahatóság tudtával kell történnie, mert a bányahatóságot illeti meg azon kötelezettség megállapítása, mely az iparhatóság által ily vállalkozóra oly célból rovandó, hogy az á. b. t. az arany és ezüst beszállítására (á. b. t. 123. §.) és a bányavámokra (á. b. t. 219. §.) vonatkozó rendeleteinek érvény szerzessék.

*Építési engedelem.*

133. §. Épületek, vízművek, utak, hidak, vaspályák, gépek előállítására s egyéb külépitkezésekre, a bányabirtokos köteles a politikai hatóság építési engedelmét kikérni, s a bányahatóságnak az építmény előállítása után jelentést tenni. Ha a bányabirtokos a vájában nem emberi erő által hajtott gépeket akar fölállítani, köteles ezt a bányahatóságnak a gépek fölállítása előtt följelenteni.

**V. sz. 81. §.** Külépitkezésnek az á. b. t. 133. §-a szerint a bányahatóságnál való feljelentésének kötelezettsége azt célozza, hogy a feljelentett építkezések az adományszási könyvbe kellőkép feljegyeztessenek (35. §.), mert több hivatalos eljárásnál (pl. á. b. t. 79, 186, 200—209, 219, 262. §§.) azokra a törvényszerű tennetel kell lenni.



Ha az jelentetik be, hogy gép állíttatott fel a bányában, a bányahatóságnak csak rendőri tekintetből kell felvigyázatot gyakorolni és ha a beterjesztett kimutatás és építkezési terv nem nyújtana elegendő biztosítékot, helyi szemlét fog elrendelni, mely szemle alkalmával felvett tárgyalási jegyzőkönyv nyomán lesznek azután a tekintetbe veendő rendőri elővigyázati szabályok elrendelendők.

A még érvényben lévő 1854. évi bányatörvény 133. §-a értelmében a bányavasutakra vonatkozó építési engedélyek megadása a politikai hatóságok ügykörébe utaltatván, az e részbeni illetékség és eljárás annak idejében a cs. kir. bel-, igazság- és pénzügyi minisztereknek 1859. évi november hó 1-én kelt rendeletével közelebbről szabályoztatott, ezen rendelet azonban Magyarországra nézve a törvényes állapot visszaállítása után természet-szerűleg hatályon kívül lépett, illetve azon megfelelő szabályok jöttek alkalmazásba, melyek általában a magánhasználatu, illetve iparvasutakra nézve érvényben vannak.

*Bánya-  
vasutak.*

Mindazonáltal e tekintetben az építési engedély megadása körül követendő eljárást illetőleg kétségek merülvén fel, a helyzet tisztázása végett a magyar kir. pénzügyminiszter urral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. Mindazon bányavasutakra, melyek az 1881. évi XLII. törvénycikk 87. §-a értelmében valamely közlekedési utig (vasut, hajózható folyó, közut) vezetnek, az építési engedélyt, -- tekintet nélkül a vontató erőre, -- a kereskedelmi m. kir. miniszter adja meg. Ugyanez érvényes a tisztán belközlekedési célokra építendő bányavasutakra is, ha azok géperőre tervezetnek, ha azonban az ily belkezelési bányavasutak kézi vagy állati erőre tervezetnek, ez esetben az építésre a miniszter, illetve a politikai hatóság engedélye nem szükséges; az illetékes bányahatóság jogköre azonban ez esetben is érintetlenül marad.

2. Az eljárás tekintetében a közigazgatási bizottságok részére a volt közmunka- és közlekedésügyi, illetve most már kereskedelmügyi miniszter ügykörét érintőleg kibocsátott utasítás 9—23. §§ ai, a mennyiben ezek t. i. a magánhasználatu vasutakkal szemben egyáltalában érvényesíthetők lesznek, alkalmazandók, oly különbséggel azonban, hogy a bányavasutak közigazgatási és műtanrendőri bejárásakor az illetékes bányakapitányság is meghívandó, s hogy a bányavasutak a bányatörvény értelmében, illetve az 1881. évi XLII. törvénycikk 87. §-a alapján a kisértési jogra is igényt tarthatnak.

3. Arra nézve, hogy az építési engedély kiadását megelőző közigazgatási bejárás egyes esetekben, nevezetesen ha idegen



felek érdekelve nincsenek, mennyiben legyen mellőzhető? esetről-  
esetre a kereskedelemügyi m. kir. miniszter dönt. (53.239/890.  
k. m. r.)

Felmerült kételyek elosztatása és a kerületében lévő bányabirtokosok megfelelő módon való tájékoztatása végett értesitem a bányakapitányságot, hogy a *sodronykötélpályák építési engedélyezése* körül további törvényhozási intézkedésig egyelőre teljesen a bányavasutakra vonatkozó építési engedélyezés tárgyában 1890. szeptember hó 9-én 53.239. sz. a kibocsátott szabályrendelet határozatai alkalmazandók.

Mivel kapcsolatban egyszersmind arról is értesitem a bányakapitányságot, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur megkeresése folytán hozzájárultam ahhoz, hogy az engedélyezett sodrony kötélpályák feletti ellenőrzés a bányakapitányságok hatáskörébe utaltassék. (55.973/1898. Pm. r.)

Bányatelekkönyvekben eszközölt bekebelezési bányaadományozásoknak vagy engedélyezéseknek azon esetekben, midőn a jogügylet vagy szerzési jogcím, melynek alapján a bekebelezés eszközölendő, a vagyonátruházásra meghatározott illeték alá esik, feltételelesen illetékmentes.

Ha pedig ezen illeték nem jár, a telekkönyvi bekebelezés után szabatik meg a bekebelezett tulajdon vagy jog értéke szerint 1<sup>o</sup> 10 százalék.

Ezen vagyonátruházási és telekkönyvi bejegyzési illetéknek azonban nincs helye oly esetekben, midőn egyes bányáknak rész tulajdonosai az őket illető bányarészszel felhagyóak és ezen részek a többi bányatársra felhagyás következtében átruháztatnak, illetve átírtatnak.

A magánhasználatu és iparvasutak közigazgatási bejárásához felvett jegyzőkönyvek, valamint a terveknek hitelesítése bélyegmentesek. (26.197.894. sz. Pm. r.)



## HATODIK FEJEZET.

Az ember erejét jóformán meghaladó az a nehézség, melylyel a bányász küzd a természet erői ellen, az emberi művelődés elején még sokkalta érezhetőbb volt. Ha tehát azt látjuk, hogy egyesek még most is csak nagy ritkán fognak magukban bányavállalkozásba, nyilvánvaló, hogy a bányászok az *egyesülés* szükséges voltát már a legrégibb időkben fölismerhették s ennek jogi formáját is igen korán kifejlesztették, amikor az emberi gazdálkodás egyéb fajtáinál még nyoma sem volt.

Ez az oka, hogy a *bányatársulatok*, a míg egyrészt a közös gazdálkodás legrégibb formái, másrészt egyforma szükségletből fejlődven, általában véve egyformán is alakultak mindenütt s miután a bányavállalkozás különös követelményeiből támadtak, azoknak legjobban is megfeleltek.

A termelés akkori arányai, a kezdetleges hitelviszonyok, maga a kisterjedelmű vállalkozás ezt természetesnek is láttatják. Mai nap azonban, mikor a termelés és fogyasztás beláthatlan terjedelmet nyert, a technika és a forgalom fejlődése egészen más viszonyokat teremtett s a pénzügy és hitel egész világrészek határaitól független; alig tehető fel, hogy a gazdasági élet ezen nyilvánulásai a bányászat körében még mindig ezeknek a régi formáknak keretében legmegfelelőbben érvényesülhessenek.

Látjuk is, hogy a bányavállalkozás egyre inkább a gazdasági egyesülés újabb, a kor igényeinek jobban megfelelő formáit ölti fel, amit annál könnyebben tehet.



mert közülök a legalkalmasabb: a *részvénytársaság* lényegében alig különbözik a bánya-társulattól, de a forgalom és hitel kívánalmainak s általában a kor szellemének is jobban megfelel.

Az a megkülönböztetés, hogy a bányatársulat *személyek*, a részvénytársaság pedig *tőkéek* egyesítése gazdasági célra, egyrészt nem is állhat meg feltétlenül, másrészt kevés jelentőséggel bír, amikor némi formai eltérés mellett ugyanazon eszközökkel valósítják meg a célt.

Látjuk is, hogy a bányatársulatok száma ujabban éppen nem gyarapodik, míg a bányászatra alakult részvénytársaságok egyre szaporodnak s a termelést sohasem képzelt arányokban kifejlesztették.

Az általános osztr. bányatörvény egyetlen intézkedése sem állja ennek útját, mert a 134. §, éppugy, mint a 7. §. természetes és jogi személyeknek egyaránt megadja a jogot a bányamivelésre, sőt ha nem is rendelkeznék ily világosan, az általános gyakorlattal s több rendbeli törvényünkkel szemben erre senki sem hivatkozhatnék.

A 135. §. leginkább a bányatelekkönyvek célszerű vezetése érdekében, azokban a bánya-vagyon felosztását legfeljebb 16. részig engedi meg; ez a rendelkezés azonban, amellet, hogy mással, mint a telekkönyv kezelésének célszerűségével alig okolható meg, teljesen nem volt keresztülvihető, mert ott, ahol a bányatársulatok tagjainak bányarészeit a bányatelekkönyvbe vezették a bányatársulatok tetszésére bízták, (169. §.) hogy ezt az állapotot továbbra is fenntartsák s így most is találhatók még olyan telekkönyvek, ahol a tulajdonostársak hányadrészei kisebbek.

Egyébként a közös bányabirtok fogalmát s formáit részletesen magyarázza a végr.-szabályok 82. §-a.

Az ált. osztr. bányatörvény 137.—169. §-ai a *bányatársulatoknak*, mint a bányavállalkozás különös egyesüléseinek, egészben véve évszázados s ugyszólván min-



denült egészen hasonló formáit s működését szabályozza. Ujitást legföljebb annyiban tartalmaznak ezek az intézkedések, hogy a bányarészt (kuxa) ingóságnak minősítik (140. §.) s az ügyvitelt részletesen írják elő. (143—156. §.)

A bányatársulat alakulását a végr.-szabályok 84—85. §-ai, a részvénytársaságok részvény-könyvéhez hasonló *bányatársulati* könyvnek vezetését azok 86. §-a, a bányarészjegyek átruházását pedig a 87. §. szabályozza.

Tág tere nyílik a szabályozásnak a bánya-társulat alapszabályaiban is, melyek csupán az ált. bányatörvény 157—167. §-ait nem változtathatják meg, egyebekben azonban a bányahatóság részéről történendő jóváhagyásuk feltétele alatt szabadon rendelkeznek.

Az ideigl. törvk. szabályok 21. és 27. §-a is tartalmaz a bányatársulatok ügyvitelére vonatkozó intézkedést.

Gyér bányabírószági gyakorlatunk a bánya-részjegyek jogi vonatkozásait valamivel részletesebben fejtette ki, s a pótlófizetések behajtásával is többször foglalkozott, míg a bánya-részjegyek átruházása körül lerovandó illetékekre vonatkozólag a volt m. kir. pénzügyi közigazgatási és a m. kir. közigazgatási bíróság több elvi jelentőségű határozatot hoztt.

Kiemelendő még, hogy a bányatársulat feloszlása, még ha a törvényes számú bányatárs szabályszerűleg elhatározta is, a bányahatóság jóváhagyásától függ, mely ez esetben a kisebbség érdekeinek megóvására van kötelezve (155. §. végr. szab. 91. §-a). A bányatársulat felmondás vagy a tulajdon közösségének megszüntetésére irányuló per útján feloszlásra nem kényszeríthető s abban az esetben sem szűnik meg, amikor az összes bányarészek egy tulajdonos kezében kerülnek össze.



A bánya-részjegy, mint ingóság, elzálogosítható ugyan, de a bányatársulatnak a pótlófizetésekre vonatkozó követelése megelőzi ezt a zálogjogot, mivel az ált. bányatörvény 138. §-a szerint a bányatárs ezen pótlófizetésekkért a közös bányavagyomból őt megillető rész erejéig felelős s a 142. §. szerint a bánya-részjegy átvévője is a hátrálékra nézve felelősséggel tartozik.

A törvényesen kivetett pótlófizetések behajtására a bányabíróság illetékes és fizetési meghagyása ellen csakis kifogásoknak van helye.



## A közös bányaművelésről s a bányatársulatokról különösen.

134. §. A bányák egyes vagy több természeti vagy jogi személyek által közösen birathatnak es műveltethetnek.

*A bányák közös tulajdona.*

Ha a bányaadományozásérti kérvényben, mely több személyek által nyújtatik be, a közöttük létezendő részletarány nincs előadva, úgy ők az adományozás által mindnyájan egyenlő részeket kapnak.

135. §. Valamely bánya több tulajdonos társai közül minde-  
nik részbirtokos a bányakönyvben is saját részletének birtokára jegyeztethetik, s azt nyilvánkönyvileg másoknak mind eladhatja, mind pedig elzálogosíthatja ugyan.

*Feloszthatóságuk határai.*

A bányatulajdon ily nyilvánkönyvi felosztása azonban a bányahatóság jóváhagyása nélkül az egésznek tizenhatodrésszén alul meg nem engedtetik. Hol az jelenleg kisebb részletekben létezik, a további felosztás meg nem engedhető, s mihelyest apróbb részek egyesíttetnek, azoknak az egész tizenhatodrésszén alóli feldarabolása többé meg nem engedendő.

136. §. Azon bánya részbirtokosainak, mely az egésznek egy tizenhatodrésszén alul nincs fölosztva, mind egymás közötti, mind pedig harmadik személyek irányában jogai, a tulajdonközösségről és a szerződésekről személt általános szabályok szerint ítélendők meg.

*A tulajdonos társak jogviszonyai.*

Ha az ilyes részbirtokosok a bányaművelés üzlete iránt egymás között társasági szerződéseket akarnak kötni, ezek jóváhagyás végett a bányahatóság elé terjesztendők.

**V. sz. 82. §.** A „bányatársulat” elnevezése alatt eddig a különféle koronaországokban nagyon eltérő fogalmak értettek. Némely helyen nem értettek ezen elnevezés alatt mást, mint több bánya-részvénytulajdonos a bányahatóságnál nyilvántartott vagy csak a bányaművezetőnél feljegyzett egyesülését, míg más helyeken a bányakönyvi részbirtokosok összessége, sőt némely koronaországban minden bányatelep, még ha egyesek tulajdonát képezte is, így neveztetett. Az új törvény a tulajdonjelölés helyesebb módját követi. *Bányarállalkozóknak* nevezi mindazon személyeket, kik bányászati munkához jogosítványt nyertek, tehát a kutatókat, segéd- és megye-tárnásokat is.

*Közös bányabirtok fogalma.*

*Bányabirtokosoknak* azok neveztetnek, kik adományozás alapján bányászkoznak; miután azonban ily telekadományozással az á. b. t. 131. §-a szerint kiterjedt jogok is járnak, és ily adományozáshoz az á. b. t. 117. és 118. §§. szerint bányakönyvileg sok fekvő birtok is lehet csatolva (mely esetben azonban mindig az adományozott bányatelek képezi a főtárgyat), a *bányamű*



elnevezés alatt törvényes értelemben az adományozott bányatelkek és határközök valamint minden bányakönyvileg hozzájuk csatolt előkészítő és olvasztó művek és kohók, külmértékek és ehez tartozó földbirtok, utak, pályák, tavak, házak stb. értendők, és ezen birtok tulajdonosa „*bányabirtokos*“, „*bányatulajdonos*“ nevet visel.

Ha ezen tulajdon a bányakönyvben hasonló vagy különböző, külön bejegyzett, de egyenként is megterhelhető vagy elidegeníthető részekre van osztva, és többeknek birtokát képezi, úgy ezen viszony a törvény által „*részbirtoknak*“ (á. b. t. 134. §.), azok, kiknek tulajdonát képezi, „*részbirtokosoknak*“ és ezeknek összesége „*bányarészcény-társaságnak*“ neveztetik (á. b. t. 136. §.).

Ha a bányamű a bányakönyvben sem egyes, sem pedig több birtokos nevére nincs bevezetve, hanem egy bizonyos cég. pl. „*jó remény egyesület*“ név alatt iratott be a bányakönyvbe, az egyes részek pedig mint *bányarészcények* a részcényes nevének felemlítésével csak a bányahatóságnál jegyeztetnek fel, a mely esetben csak az egész terhelhető meg bányakönyvileg, és csak egyszerre idegeníthető el, a törvény a részcényesek ez összeségét „*bányatársulatnak*“, az egyes birtokosokat a „*bányarészcényeseknek*“ nevezi (á. b. t. 137. 139. §§.).

Megjegyzendő azonban, hogy, mivel eddig ez elnevezésekre nézve törvényes meghatározás nem létezett, az általános polgári törvénykönyv (1277. §.) pedig minden bányarészt *részcény* nek (*bányarészcénynek* kuxa) nevez, ami az új bányatörvény értelmében már nem áll, fordulhat elő oly eset, hogy a bányarészcények itt-ott bányakönyvi bejegyzés tárgyát képezik. Ily kivételes esetek azonban nem módosítják a bányatársulat értelmezését.

Szükséges, hogy a bányahatóságok teljesen tisztában legyenek ezen fogalmakkal azért, hogy minden hivatalos ténykedésnél helyesen alkalmazzák, és minden előforduló esetben azoknak helyes megértése és alkalmazására, kellő magyarázat és felvilágosítás által hasanak, különösen pedig szükséges, hogy adományozások iránti folyamodványok első elintézésénél az á. b. t. 134. §-a értelmében erre is kellő figyelmet fordítsanak.

Az á. b. t. 135. §-ának érvényesítése, melyben a bányarészcények törvény által meghatározott nagyságáról van szó, tulajdonképen azon bíróság hatáskörébe tartozik, melynek felügyelete alatt a bányakönyv áll; e



hatóságnak kötelessége minden oly kérvényt, mely az egész 1/16. részénél kisebb rész hozzájegyzését kérelmezi, mint törvényellenest visszautasítani, a bányahatóságok feladata lévén, ha ilyen meg nem engedhető részesedési tervezet tudomásukra jutna, a feleket a törvényre való utalás mellett kellően felvilágosítani.

**V. sz. 83. §.** Ha valamely bányatulajdonnak rész-birtokosai, a közös bányatulajdon használatát és kezelését illetőleg társasági szerződést akarnak kötni, azt a bányakapitánysághoz tartoznak megvizsgálás és jóváhagyás végett beterjeszteni (á. b. t. 136. §.). A bányakapitányságnak első sorban arra kell figyelnie, hogy e szerződés semmi olyant ne tartalmazzon, a mi a bányatörvénnyel homlokegyenest ellentétben állana, a mi a gyors és szabad bányaüzemet megnehezítené, vagy éppen lehetetlenné tenné stb.

*Engedély bányatársulatok alakítására.*

Ha azonban ilyszerű aggály nem merülne föl, a jóváhagyás rendszerint megadandó, anélkül, hogy a szövegezés, a gazdasági rendszabályok, és a résztvevők kölcsönös jogai és kötelezettségeinek szükkeblü és szörszálhasogató birálgatása akadályt képezzen.

Ezen szerződések hitelesített másolata azonban visszatartandó, a bányakapitányság okmánytárába leteendő és ezen okmánytár tartalomjegyzékébe beiktatandó.

A közös bányatulajdon egyes részbirtokosai által a bányakönyvbe bejegyzett részleteik (á. b. t. 135. és 136. §§.) tekintetében tett lemondási nyilatkozatok fölötti tárgyalás és határozathozatal a bányatörvényhatóság gyakorlására rendelt első folyamodásu törvényszékeket illeti.

A mennyiben a bánya-nyilvántartóvi részbirtokosok között a bányahatóság által jóváhagyott oly szerződések léteznek, melyek az egyes részletekről lemondást s az ennek folytán a lemondott által megürült részletek tekintetében keletkező birtokviszonyokat szabályozzák, a lemondási nyilatkozat fölötti határozathozatalnál ezen szerződések szolgálnak zsinórmértékül.

Ilyen szerződések hiánya esetében a többi részbirtokosok, a mennyiben az egész bányát elhagyni nem akarják, kötelesek a lemondás által megürült részletet a hátralevő pótfizetéssel s netalán rajta fekvő jelzálogos adósságokkal együtt, az utóbbiakat azonban csak azon részlet erejéig, a melyen fekszenek, átvenni. E végre nékiek a bíróság által kellő határidő szabandó, mely alatt ők azon nyilatkozatot, hogy a lemondás által megürült részletet a hátralevő pótfizetéssel s a netalán rajta fekvő jel-



zálogos adóságokkal együtt átvenni akarják-e, benyújtani vagy a bányatulajdon egészbeni elhagyását a bányahatóságnál megindítani s ez iránt magukat a bíróságnál igazolni kötelesek, ellenkező esetben a megürült részletnek a bányakönyvben az ő nevökre átírása hivatalból fogván elrendeltetni.

A bányabírósági határozatról a bányahatóság, saját előjegyzési könyvének megigazítása végett, értesítendő.

Ha valamely, a bányakönyvben több részbirtokosok nevére bejegyzett bányatulajdon minden részletei elhagyatnak, a bányahatóság, melynél az elhagyási nyilatkozat benyújtandó, a rész-birtokosok ezen határozata folytán, a vájna és külmértékek elhagyása iránt fönnálló törvényes határozatok (á. b. t. 263 — 267. §§.) szerint, a bányabíróságokkal egyetértőleg köteles eljárni. (1856. évi osztr. pénz. és igazs. m. r.)

*Bányatársu-  
latok.*

**137. §.** A bányák közös tulajdonának az egész egy tizenhatodrésznél csekélyebb részletekre osztása, ha a bányahatóság által az engedelem (135. §.) meg nem adatott, csak bányatársulat (138. §.) alakítása által történhetik.

A bányatársulat alakítása a bányahatóságnak följelentendő, a bányakönyvben följegyzendő, s az arról készített okirat jóváhagyása után, a bányahatóságnál mindenki általi megtekintés végett beiktatandó.

Bányatársulatok címének kitörlése, vagyonának máshová esatolása csakis a bányatársulat külön nyilatkozata alapján eszközölhető. (1402/1868. Fm. i. k. m. r.)

*Engedély az  
alakításra.*

**V. sz. 84. §.** Ha valamely bányatársulat azon kérelemmel fordulna a bányakapitánysághoz, hogy engedjék meg neki a bányarészcvényeket a rendes 1/16-nál is kisebbre szabni, ugy első sorban tekintetbe veendő az, vajjon az egésznek olyszerű szétosztása terveztetik-e, hogy, bár az egyes részvények kisebbek, még sem lesz több részbirtokos 16-nál, és hogy létezik-e jogérvényes olyértelmű szerződés, mely szerint a bányatársak száma sohasem haladhatja meg a tizenhatot. Ez esetben nem merül fel akadály, és például ily:

6	5	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30	30	30	30	30	30										30

vagy

15	5	3	3	2	1	1									
							30								

felosztás megengedhető, mert

a törvény csak azt kívánja, hogy a bányauzem ne váljék nehezéssé, a részvényesek nagy száma által, a bányakönyv nyilvántartása ne nehezítettessék meg, az



egyes részvény értéke ne süllyedjen annyira, hogy jelzálog tárgyát többé ne képezhesse, és így a könyvi nyilvántartás költségeivel és idővesztésével arányban ne álljon.

Ezen körülményekre kell tehát a bányakapitányságnak különös figyelemmel lennie.

Ha azonban arról van szó, hogy a bányatulajdon több mint 16 részre osztassék és több mint ennyi részvényes jegyeztessék be a bányakönyvbe, úgy ez csak azon esetben engedhető meg, ha a bányamű oly nagy kiterjedésre jutott volna bányatelkei és kohóművei által, hogy az üzem tetemes vagyon-befektetéseket követelne meg, melynek beszerzése más módon lehetetlen volna, és ha az egyes részek még így is mindig értékes bányakönyvi tárgyat képeznének.

De ez alkalommal is zsinórmértékül szolgálnak a felsorolt elvek, és így esetben a bányakapitány nincs felhatalmazva a főbányahatóság előleges megkérdezése nélkül határozatot hozni.

**V. sz. 85. §.** Bányatársulatot, melyről az á. b. t. II. részének 137. §-a intézkedik, kétféle alapon lehet szervezni.

*Bányatársu-  
latok alakí-  
tása.*

1. Ha több bányabirtokos, vagy ezek más személyekkel olyformán egyezkednek, hogy a bányatulajdon — *közültük* — bizonyos számú bányarészvényre vagy bányarészvényrészre osztassék, a bányabirtok azonban, mint oszthatlan egész, az egész bányatársulat nevére irassék be a bányakönyvbe.

2. Ha egy vagy több bányabirtokos azon szándék-  
nak ad kifejezést, hogy birtokát, illetőleg birtokukat részvényekre akarják osztani, de azt a bányakönyvben oszthatlan egészként a bányatársulat címére akarják beírattatni, úgy azonban, hogy az egyes részvények tetszés szerint elidegeníthetők legyenek.

Mindkét esetben szükséges, hogy ezen egyezés vagy nyilatkozatról jogérvényes okmány állíttassék ki, úgy, hogy a törvény által a könyvi birtok bejegyzésre alkalmas legyen: jóváhagyás végett a bányakapitánysághoz felterjesztessék, ezután az illetékes törvényszéknek (telekkönyvi hatóságnak) adassék át a bányakönyv kiigazítása végett, végre pedig a bányakapitányság által (az alább tárgyalandó) bányatársulati könyvbe iktatassék, és bárki által való megtekintetés végett az okmánytárba felvéttessék.



A bányatársulat alakítására vonatkozó okmány megbirálásánál a bányakapitányság mindenekelőtt figyelembe veendi azt, hogy vajjon a társulat tulajdonába átmenendő bányabirtok és annak minden fő-, mellékalkatrészei és fontos tartozékai (á. b. t. 121. §.) pontosan fel vannak-e sorolva, és le vannak-e írva, mert ez irányban hiányos adatok kiegészítésre visszautasítandók.

Az okmányban továbbá világosan kiteendő az, hogy az egész hány bányarészre vagy annak részeire osztatik fel; és megnevezendő a bányatársulatnak, a társulati igazgatóság törvényszerű megválasztatásáig felelős képviselője.

Ila a kérdéses okmány ezek szerint kifogástalannak találtatik . . . . . a jóváhagyási határozat kiadandó, mire azután az okmány a megerősítési záradékkal ellátandó.

(Kutató társulatok és egyletek a bányatársulatnak sem nevére, sem az ezekre vonatkozó törvényes eljárásra igényt nem tarthatnak.)

**138. §.** A bányatársulat alatt bányaművelési üzlet végett alakult oly egylet értetik, melyben minden részvevő, úgy az üzlet folytatásárai járulványokért (pótfizetésért), mint az egylet nevében harmadik személyek irányában elvállalt minden kötelezettségeikért csak a közös vagyonbani részletével felelős.

**139. §.** A bányatársulatban, míg az tart, mindegyik résztvevő (bányatárs) csak a jövedelem fölosztását igényelheti. Saját részletéről mindegyik résztvevő lemondhat ugyan (167. §.), azt másokra átruházhatja, de sem neki, sem a birtokbani utódjának nem áll jogában a bányatársulati vagyon alaptőkéjének fölosztását, vagy annak a fölosztás céljából eladását sürgetni.

Bányatársulat egyes részvény-birtokos részvényei főként nem intézkedhetik. 1215/1868. Fm. i. k. m. r.

*Az öröklésre hivatott családtagok közt az öröklött bányavagyonra — illetőleg ennek osztatlan kezelésére — fennálló vagyonközösség sem a részvénytársaság, sem a szövetkezet fogalma alá nem esvén, az ily egyesülésre a kereskedelmi törvény 558. §-ában tartalmazott, a korábban fennállott részvénytársaságok és szövetkezetek átalakítására vonatkozó intézkedései nem nyerhetnek alkalmazást és közgyűlési határozatainak felülvizsgálása nem tartozik a kereskedelmi bíróság hatáskörébe.*

*Az ily egyesülések a kisipar körét meghaladó üzletei a kereskedelmi törvény 259. §. 6. pontja értelmében kereskedelmi ügyletnek lévén tekintendők, róla a kereskedelmi törvénynek a cégbejegyzésre vonatkozó intézkedései alkalmazandók. (Kir. kuria: 1885. évi 407. szám.)*



**140. §. A bányatársulati vagyoni részletek bányarészcé-nyeknek neveztetnek s ingó dolgok jogi minőségével bírnak.** *Bányarészcé-nyek.*

Egy bányatársulat 128 bányarészcénnél, és egy bányarész-vény száz résznél többre nem osztathatik.

**141. §. Mindenik bányatársulat részvényeinek birtokosairól följegyzés (a bányatársulati könyv) csupán a bányahatóságnál ve-zettetik. A bányatársulat nyilvánkönyvi vagyona csak egészben zálogíthatatik el vagy terheltethetik meg.**

**142. §. Mindaddig, míg valamely bányarészcéennek más birtokosra ruházása, a bányahatóságnak, a bányatársulati könyvbe iktatás végett, föl nem jelentetett, csak az ott beiktatott birtokos tekintetik bányatársulati.**

A ki valamely bányarészcénnel átvesz, a bányatársulati azzal, az arra nézve hátralevő járulványokért is, felelős.

Az ideigl. törv. szabályok VII. R. 68. §-a értelmében, a bányabíróságok által vezetendő bányatelekkönyvek csak ingatlan bányajavak és azok tartozékaira vonatkozóan s ennél fogva az idézett szabályok VII. R. 19. §-ának azon rendelete, miszerint bányajogok és birtokok átruházásai, ezek feltételei és címei írásba foglalandók s a bányabíróságnak bányatelekkönyvvezetés végett bemutatandók, az át. bányatörvény 137. és következő szakaszai értelmében rendezett bányatársulatok részvényeire, mint a melyek az idézett bányatörvény 140. §-hoz képest ingó javakat képeznek, ki nem terjedhetvén, minden ilyenmű bányarészcéennek átruházásá-nak megengedése, illetőleg a bányatársulati könyvbe leendő át-írásának eszközölése a bányatörvény 141. és 142. §-a értelmében a cs. kir. kereskedelmi minisztériumnak mint bánya-főhatóságnak átirata szerint csak a társulati könyvek vezetésére hivatott bányá-kapitányságot illetheti. (2165/1864. sz. udv. rend.)

A bányarészcénnel nem pusztán kivonat vagy bizonyít-vány, hanem a bányarészcéennek, mint ingó dolognak forgalmát közvetítő jelképe, vagyis oly okirat, mely önmagában már jogok és kötelezettségek keletkezésének alapjául szolgálhatván, csak bírói megsemmisítésnek képezheti tárgyát, még pedig nem a bányá-bíróság, hanem mint bármely egyéb törvényes okirat, az illetékes bíróság előtt. (3682/1872. F. i. és keresk. min. r.)

A bányarészcénnel fogalmából kiindulva, a bányarészcéennek átíratásában ugyanazon óvatosság követendő, mint a telekkönyvi átíratásnál. Az átíratás csak annak beleegyezésével történhetik, a ki-nek nevére a részvény írva van, vagy pedig ha más kéri az átíratást, ennek köteletségében áll magát, mint jogutódot igazolni. (726/1872. Fm. i. k. m. r.) A bányarész-igazolványok kiadására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását, vagy máskénti megoldását nem célozzák, a bányá-bíróságok hatáskörébe nem tartoznak. (Semmitőszék 20.042/1879. szám.) Bányarészcénnel lemondásánál: 1. a részvénytulajdonosnak vagy meghatalmazottjának nyilatkozata bemutatandó és 2. ezen nyilatkozathoz a lemondott eredeti részvényjegy csatolandó. Ezen két követelmény nélkülözhetlen kelléke a lemondás által végre-hajtható birtokváltozás cselekvényének, mert a bányatársulati



könyvben foglalt valamely bányatársulatnak részvényálladékában történő változtatás mindig birtokváltozást képez, melynek végrehajtására a birtokos beleegyezése okvetlenül szükséges, birtokosnak pedig csak az tekinthető az á. bányatörvény 142. §-a szerint, ki mint ilyen a bányatársulati könyvben feljegyezve van s kinek a bányarészvényjegy kiszolgáltatót. (17.799/1880. Fm. i. k. m. r.)

1. Habár a hitelező, ki egyuttal részvényes is, a bányatársaság közgyűlésének jegyzőkönyvét, melyben követelése fennállónak elismertetvén, annak kielégítése a társaságnak legelső, bármily néven nevezendő tiszta nyereségyéből vagy valamely bányatelke eladásából befolyó vételárból köteleztetik, aláírta is, ebből — tekintve, hogy e határozat csak a társaságra nézve állapít meg kötelezettséget, melyet, bár megjelöltetik a mód, melylyel felperes követelése fizetendő lesz, még sem lesz függővé felperes részéről elfogadott valamely feltételtől, — nem következik, hogy hitelező felperes a közgyűlési határozatot akár kitejezetten, akár csak hallgatag oly értelemben fogadta volna el, hogy a fent-érintett eshetőségek bármelyikének bekövetkeztéig követelési jogának törvényes uton való érvényesítéséről lemond. 2. A perben álló bányatársaság részvényesének tanuvallomása mellé — mint-hogy ez a per kimenetelében érdekelt — póteskü nem ítéltető meg. (Kuria 6072/85. sz.) Bányarészre mint ingótárgyra jelzálogot szerezni nem lehet. (57.463/1890. Pm. r.) A bányatársulat nevén álló b. részek eszményileg a többi társak birtokát képezvén és pedig a rézzvénybirtok arányában, ezek senki által nem képviselhetők. (68.211/1895. Pm.)

*Bányatársu-  
lati könyv.*

**V. sz. 86. §.** A bányakapitányság minden, hivatali kerületébe tartozó bányatársulatról (a XV. minta szerint szerkesztett) *bányatársulati könyvet* köteles vezetni, melyben a körülményekhez képest minden egyes bányatársulat számára két vagy több lap nyitandó.

A főlap homlokára mindig a bányatársulat cége irandó, még pedig vonatkozással a szervezési okmányra és a bányakapitányság által kiadott jóváhagyási nyilatkozat számára és kelijére: alája pedig minden a bányatársulatnak jelenleg tulajdonát képező bányabirtok jegyzendő fel. az utóbbi feljegyzés vonatkozással az illető feljegyzési könyv megfelelő kötetére és lapjára történik.

Ide iktatandó ezenkívül még az á. b. t. 144. §-a szerint választott igazgatóság tagjainak neve, polgári állása és lakhelye, valamint minden változás is.

Erre következik a bányarészvényesek névsora. az egyes bányarészvénytulajdonosok bányarészvényei, vagy bányarészvényrészei felemlítésével, a bányarészvényesek és esetleges meghatalmazottjaik polgári állása és lakhelye.

A társulati bányatulajdon tetszés szerint felosztható 128 részvényig, szükséges azonban, hogy minden bányarészvénynek részértéke egyenlő legyen és mintegy nevezőjét képezze azon törtnek, melyre az egész felosztatott.



A bányarészcvény maga újra 100 részre osztható, de mindig oly módon, hogy a tört mindig 100-ad részeken legyen kifejezhető, mert más felosztás által zavar támadhatna a részvény-álladéokban.

Ha például egy bányatársulatnál 10 részvény áll fenn, úgy minden részvény az egésznek  $\frac{1}{10}$  részét képviseli. Egy részvényes azonban több ily részvénynek is lehet birtokosa.

A bányarészvények folyó számokkal jelölendők meg. Ha a bányarészvény más tulajdonosra megy át (á. b. t. 142. és 166. §§.), úgy az a bányatársulati könyvben *vörös* téntával aláhuzandó, és ugyanazon számmal, de az új tulajdonos nevével vezetendő be a sorba.

Ha egy részvény felosztatik (á. b. t. 140. §.), úgy az szintén *vörös* téntával lesz aláhuzandó és azután részeivel együtt ugyanazon szám alatt, annyi sorban, a hány tulajdonosa lesz, régi sorrendben és a vonatkozási (segéd)-számokkal együtt bevezetendő.

Az egész bányarészvények római, a részvényrészek arab számokkal jelöltetnek. Példa: Ha a XX. sz. részvény következőképen osztott öt részre:  $\frac{6}{20}$ ,  $\frac{5}{20}$ ,  $\frac{4}{20}$ ,  $\frac{4}{20}$ ,  $\frac{1}{20}$ , úgy a bevezetés következő módon történik:

XX. sz. részvény	}	Részek	1. sz.	$\frac{6}{20}$	. . .	N. N.
		"	2. sz.	$\frac{5}{20}$	. . .	N. N.
		"	3. sz.	$\frac{4}{20}$	. . .	N. N.
		"	4. sz.	$\frac{4}{20}$	. . .	N. N.
		"	5. sz.	$\frac{1}{20}$	. . .	N. N.

Ha valamely részvényről a tulajdonos lemond (á. b. t. 167. §.) vagy elárverezése sikerre nem vezet (á. b. t. 165. §.), úgy *vörössel* aláhuzandó, miáltal annak része a többiekét növeli. Minden itt jelzett változásnál hivatkozni kell a megfelelő bányakapitánysági számra és ennek keltjére.

**V. sz. 87. §.** A bányatársulati könyv megszerkesztése után a bányakapitányság minden egyes részvényesnek (a XVI. minta szerint kiállított) bányarészvényjegyet állít ki, mely minden bányatársulati tárgyalás alkalmával igazolásul szolgál.

A bányarészvények egészben vagy részben történő átíratásánál a régi bányarészvényjegy mindig beterjesztendő a bányakapitánysághoz; ha elveszett volna, úgy a felek először az okmány törvényszerű megsemmisítését kell hogy kieszközöljék, és erre adandó alkalommal a bányahatóságok által is utasítandók.

*Bányarészvény  
átíratása*



Arra, hogy valamely bányarészvény új tulajdonosra ruháztassék át, külön okmány kiállítására nincs szükség és elegendő, ha a régi részvényjegy a régi és az új részvénytulajdonos által aláírt, az átírást kérelmező folyamodvánnyal a bányahatósághoz benyújtatik.

Ezen átíratás iránti folyamodás úgy is megtörténhetik, ha a felek személyesen jelennek meg a bányahatóságnál és szóbelileg terjesztik elő az átíratásra vonatkozó kérésüket, melyről jegyzőkönyv lesz felveendő.

Átírási iránti kérvények a bányabiztosságoknál is benyújthatók, honnan azután illetékes elintézés végett a bányakapitánysághoz terjesztetnek.

Csak végrehajtás, csőd, hagyatéki eljárás következtében, bírói uton való átírási esetében követeltetik az új tulajdonostól a törvényszéki igazolás bemutatása.

Minden átruházott bányarészvény helyett, a fő kérelmére, új bányarészvényjegy állítandó ki, de a régi jegyen netalán feljegyzett hatósági vagy törvényszéki végzések hiteles módon átviendők az új részvényjegyre; a régi jegy pedig, az elintézés számára való hivatkozás mellett, az irattárba elhelyezendő. Az új tulajdonosra való átruházás a régi bányarészvényjegyen úgy is jelezhető, hogy az előbbi tulajdonos neve pirossal aláhúzatik, az új név pedig vonatkozással a bányakapitányság engedély keltjére és iktatói számára beirandó.

-

*143. §. Minden bányatársulatokra nézve rendszerint a következő szakaszokban (144--156. §§.) a bányatársulatok szerkezetéről foglalt általános határozatok érvényesek. Az ezen szabályoktól eltérések a bányahatóságnak s a mennyiben oly tárgyak forognak kérdésben, melyek nem magára a bányamívelésre, hanem oly ügyekre vonatkoznak, melyekre a társulati együleteket tárgyzó szabályok szerint általában más hatóságoknak is be kell folyniok, ezeknek is jóváhagyás végett fölterjesztendők s köztudomás végett a bányahatóságnál beiktatandók.*

*144. §. Minden bányatársulat köteles igazgatóságot egy elöljáróval kirendelni s úgy a történet választást, mint a bányatársulat aláírási címét is a bányahatóságnak följelenteni, mely arról saját följegyzést vezetend s annak megtekintését mindenkinek megengedi és abból másolatokat adand.*

Bányatársulat és címének kitörlése, vagyonának máshova iratása, csakis a bányatársulat külön nyilatkozata alapján eszközölhető. (1868. évi Fm. i. k. m. r.)

Bányatársulat címe — habár összes részvényesei változnak — kérelem nélkül hivatalból meg nem változtatható, vagy a feloszlás ki nem mondható. (1868. évi Fm. i. k. m. r.)



145. §. Az igazgatóságnak s elöljárójának kötelező ügyletek kötésére felhatalmaztatása annak szolgálati szerződvényéből ítélendő meg, ennek azonban mind a bányahatóságnál, mind pedig a bányakönyv mellett, mindenki általi megtekinthetetés végett kell léteznie.

*Az igazgató felhatalmazása.*

*A bányatársulat az azt képviselő igazgató nevében pertendő.*  
(Legf. ítélősz. 1870.)

146. §. Minden igazgató szolgálati szerződvényében pontos határozatoknak kell foglaltatniok:

1. az igazgatónak a mű üzlétére befolyása iránt;
2. a hivatalnokok, felügyelők és munkások föl vételét és elbocsátását s azok fizetéseinek és béreinek stb. megrendelését tárgyzó jogosítványa iránt;
3. az igazgatónak szolgálati rendtartások és utasítások adására, továbbá számadások megvizsgálására és elintézésére följogosítása iránt;
4. ingó vagy ingatlan dolgok vevésére vagy eladására, ár meg szabásra, hitelezésre, pénzfölvételre és visszafizetésre, váltókibocsátásra stb. lett felhatalmaztatása iránt;
5. új bányászati jogosítványok szerzésére, vagy a bányatársulat birtokában létezőknek elhagyásairai följogosításai iránt;
6. a bányatársulat képviselésére jog, kötelezettség és annak terjedelme iránt.

147. §. Ha az igazgató föl hatalmazványának használata, harmadik személyek irányában, ismét korlátozandó, vagy ha az igazgató netalán egyes jogosítványok gyakorlatában más személyek beleegyezéséhez kötendő, ennek az ő szolgálati szerződvényében világosan meg kell jegyeztetnie. Homályos vagy oly módon korlátozt föl hatalmazványok, melyek könnyen kétségekre szolgáltathatnak alkalmat, vagy melyek által a bányauzlet törvényszerű menete akadályoztatnék, el nem fogadtathatnak.

*Annak megváltoztatása.*

148. §. Minden bányatárs köteles a bányahatóságnak, ha ő annak járásában lakik, saját lakhelyét, ha pedig nem ugyanazon járásban lakik, egy ott lakó föl hatalmazottat föl jelenteni, ki őt képviselendi, helyette a pótfizetéseket teljesíti, s kihez úgy a bányatársulat, mint a hatóságok részéről is minden tudatványok hatálylallyal intéztethetnek. Ha ezen föl jelentés elmulasztatik, úgy a tudatványok az illető koronaországban a közhirdetményekre rendelt hírlapokba beiktatása a kézbesítés helyét pótolja.

*Bányatársak megnevezése.*

V. sz. 88. §. Az á. b. t. 143. §-a szerint minden bányatársulatnak jogában áll, saját alapszabályait megállapítani, ha ez iránt a bányatársak között véleményeltérés fönn nem torog; a míg azonban ily különleges és hatóságilag megerősített szabályokkal nem bír, az á. b. t. 144—156. §§-ban megszabott általános szabályok alá tartozik. A különös alapszabályok jóváhagyás végett a bányakapitányság elé terjesztendők.

*Bányatársulatok alapszabályai.*

Ha ezen alapszabályok eléérnek az á. b. t. 144—156. §§-ban kiszabott határozatoktól, a bányahatós-



ságnak meg kell fontolni, vajjon e szabályok nem gördítenek-e nagyobb akadályokat az á. b. t. további (á. b. t. 157—167. §§.) magánegyezség által meg nem másítható szabályai elé, vagy nem állanak-e útjában a bányaműüzemének, szabályszerű, gyors, törvényesen kötelező folyamatának. Ha az alapszabályokban oly intézkedések fordulnának elő, melyek politikai vagy más nyilvános hatóságok jogkörébe esnek, úgy a bányahatóság ezen alapszabályokat előleges áttekintés és esetleges további illetékes elintézés végett e hivatalokhoz átküldeni köteles.

Ha semmiféle tekintetben sem merülnek föl aggályok, vagy ha ezek bebizonyíthatólag teljesen elhárítottak, a bányakapitányság az alapszabályokat a jóváhagyási záradékkal ellátja.

A jóváhagyott alapszabályok hitelesített másolata az okmánytárban őriztetik.

*Igazg. meghatalmazás.*

**V. sz. 89. §.** A meghatalmazás, melyet az á. b. t. 145. §-a szerint minden bányatársulat az általa választott igazgatóság részére kiállítani köteles, a bányakapitányság elé terjesztendő és ezáltal figyelmesen megvizsgálandó arra nézve, vajjon megfelel-e az á. b. t. 146—147. §§-ban előírt követelményeknek. Ha ez iránt kétely merülne föl, úgy ennek megszüntetése végett a bányakapitányság megköveteli, hogy új, minden kételyt kizáró és a jogi követelményeknek megfelelő okmány terjesztessék föl.

A helyesnek talált meghatalmazás az okmánytárba helyezendő (83. §.), és ezen körülmény a bányatársulati könyvben feljegyzendő. (86. §.)

Kötelessége leendő ezenkívül a bányakapitányságnak, az igazgatóság mielőbbi megválasztására és az igazgatósági meghatalmazás mielőbbi kiállítására felhívás által hatni; mely felhívás sikertelensége esetében arra, az á. b. t. 250. §-ára való utalás mellett, megfelelő határidőt kiszabni.

Eme felszólítás az új bányatörvény életbelépte után azon bányatársulatokhoz is intézendő, melyek a 82. §. szerint már *mint olyanok* fennállanak, megjegyzendő azonban, hogy ezen felhívások, az illetékes bányabíróssággal való egyetértésben (á. b. t. 168. §.) bocsáthatók csak ki.

Ha az egyes bányarészcénybirtokosok részeikkel már be volnának vezetve a bányakönyvbe, a bányabíróssággal egyetértve, felszólítandók, hogy részeiket



töröltessék és erre, megterheltség esetében, a jelzálogos hitelezők beleegyezését megszerezzék.

Midőn a törlés nem foganatosítható, a részek a bányakönyvben megmaradnak ugyan, de a bányatársulati könyvbe is bevezetendők, hol bányakönyvi feljegyzésük lapja azonban megjelölendő.

Ugyanezen hivatalos jegyzet az ez iránt kiállítandó bányarészvénymegjegyzésekre is (87. §), még pedig vonatkozással az á. b. t. 169. §-ára vezetendő, hogy ily bányarészvénymegjegyzések vevője az azokon netalán fekvő terhek iránt tájékozva legyen.

Más, osztott bányabirtokokkal a bányakönyvbe már bevezetett, bármily név alatt létező bányatársaságok nem kötelezhetők ugyan a törvény értelmében arra, hogy bányatársulattá alakuljanak, vonatkozással az á. b. t. 135. és 136. §§-aira mégis felszólítandók annak kinyilatkoztatására, vajjon meg akarnak-e maradni osztott bányakönyvi birtokok mellett, vagy bányatársulattá akarnak-e alakulni. Az első esetben a *bányatársulat* cím őket többé nem illeti meg és azt semmiféle ürügy alatt többé nem használhatják.

Ugy mint az fönnebb a bányatársulatokra nézve elrendeltetett, ezek is felszólítandók arra, hogy az á. b. t. 188. §. 2. kikezdés értelmében az illetékes bányahatóság kerületében lakó meghatalmazottat kirendeljenek és ennek meghatalmazását megvizsgálás és az okmánytárba való felvétel végett a bányahatósághoz beterjeszszék, mi mellett a bányatársulati igazgatóságok meghatalmazványai iránt fennálló szabály itt is követendő lesz.

**149. §.** A bányatársak törvényes összejövetele bányatársulati gyűlésnek nevezetik, melyen ők, mint bányatársulat, határozványait szavazás útján hozzák. Bányatársulati gyűlések rendszeresen minden három évben az igazgatóság székhelyén, vagy különben a bányatársulat által rendelt helyen tartandók. A bányatársak egyharmadának kívánatára, vagy ha az igazgató, avagy a bányahatóság azt fontos esetek miatt szükségesnek tartja, rendkívüli bányatársulati gyűlések is rendeltetendők. A bányahatóságnak szabadságában áll a bányatársulati gyűlésekre egy biztost is rendelni, oly célból, hogy az azoknál ügymenetről tudomása legyen.

*Bányatársulati gyűlések.*

**V. sz. 90. §.** Az á. b. t. 149. §-a ugyan feljogosítja a bányahatóságot arra, hogy bányatársulati gyűlésekre, az ottani ügymenetről való tudomásszerzés végett egy



biztost kiküldjön; ezen jog azonban rendszerint csak korlátozottan veendő igénybe, azért, hogy a bányatársulati tagok a tanácskozások alatt és a határozathozatal alkalmával feszélyezve ne legyenek.

Ha azonban valamely bányatársulati gondnokság a bányatörvény elhanyagolása, vagy a bányászati érdekeknek meg nem felelő üzemvezetés által vétett; ha nyilvánvaló egyenetlenkedés célszerű intézkedések létrejöttét gátolja; vagy ha azt a részvényesek, vagy az igazgatóság kívánnák: a bányahatóság a bányatársulati gyűlésre biztost rendel ki. — E kirendelésnek célja, hogy a bányahatóság ezáltal alkalmat nyerjen a bajok orvoslására, mit esetleg közvetve maga a bányatársulati gyűlés által, figyelmeztetés és intés folytán, eszközölhet.

1. A bányatársulatok vagy ezek igazgatóságai az á. b. t. 149. §-a szerint kötelezve vannak valamely bányatársulati gyűlésnek megtartását a bányahatóságnak már előre bejelenteni. Az ez iránti jelentésbe a tanácskozás tárgyai (á. b. t. 150. §.) és a gyűlés helyének és idejének bejelentése is felveendő.

2. Ezen kötelezettség elhanyagolása esetére a bányahatóság az á. b. t. 220., 221. §§-ai értelmében a nevezett törvény 224. és 250. §§-ai szerint és a végrehajtási szabályok 120. §-a nyomán tartozik eljárni.

3. A bányatársulati gyűlés *rendszerint*, s legalább az új bányatörvény életbelépte után való *első*, a társulati igazgatóság székhelyén tartandó meg. Ettől való eltérést csak a bányatársulat (á. b. t. 149. §.), vagy annak igazgatósága (á. b. t. 146. §. 6. pont) állapíthat meg, utóbbi azonban csak az esetben, midőn a bányatársulati tagok által erre külön föl van hatalmazva.

4. Ha a bányahatóság valamely föl nem jelentett bányatársulati gyűlésről csak annak megtartása *után* értesül, úgy a feljelentés elmulasztói ellen, a fent (2. p.) említett módon tartozik eljárni. Jogában áll azonban a bányatársulati gyűlés jegyzőkönyvét is bekövetelni, talán rendellenességek esetében pedig a 149. §. (á. b. t.) szerint eljárni, egy új bányatársulati gyűlés megtartását elrendelni és ehhez a *végrehajtási szabályok* 90. §-ában foglalt utasítások szigorú megtartása mellett egy biztost kiküldeni. (1855. évi osztr. pm. r.)



150. §. A bányatársulati gyűlésre a meghívásokat az igazgatóság köteles kibocsátani, s a tanácskozásra kitűzött nap előtt legalább is négy héttel, azon bányatársaknak, kik a bányahatóság járásábani lakásukat följelentették, vagy ottani fölhatalmazottjukat megnevezték, írásban kézbesíteni, a többieket pedig a hírlapok által (148. §) a megjelenésre fölszólítani. A tanácskozásnak előre tudott tárgyai a meghívásban mindig kijelölendők.

*Meghívás.*

151. §. A bányatársulati gyűléseken az igazgató üzleti jelentése, a számadás befejezése és a mérleg a mult közigazgatási évekről s minden egyéb fontosabb közigazgatási és üzleti ügyek tanácskozás és elhatározás alá veendők.

*A tanácskozás tárgyai.*

152. §. A gyűlésbeni elnökletet, mindaddig, míg saját főnök nem választatik, a legtöbb részletekkel bíró, s egyenlő részletekkel bírók között a korra nézve legidősebb viszi. A főnök is mindig köteles szavazni.

*Elnöklet.*

153. §. Szavazási képességgel bír mindenik bányatárs, ki személyesen vagy meghatalmazott által megjelent. Utólagos, az ülés föloszlatása után nyilvánított avagy írásbeli szavazatok el nem fogadtathatnak.

*Szavazási képesség.*

154. §. Rendszerint a jelenlevő szavazók általános szótöbbsége részleteik aránya szerint határoz, a legcsekélyebb részlet egységnek vétetvén.

*Határozatok hatálya.*

A szavazatoknak egyenlősége esetében azon vélemény bír döntő erővel, melyhez az elnök járult.

Ha azonban az egyleti alapszabályok megváltoztatása, vagy a bányatársulat ingatlan vagyona nélkülözhető részeinek elárusítása forog kérdésben, a határozat érvényességére a jelenlevő szavazók legalább is háromnegyedrészenek hozzájárulása szükséges, részleteik aránya szerint.

155. §. Az általános polgári törvénykönyvnek azon szabálya, mely szerint a leszavazottnak jogában áll biztosítást vagy a közösség megszüntetését követelni (általános polgári törvénykönyv 834. §.) a bányatársulatokra nem alkalmazható. (139. §.)

A bányatársulat föloszlatása, vagy vagyona alaptökéjének elárusítása, csak a bányatársulat minden részletei, vagy legalább is azok háromnegyedrésze birtokosainak beleegyezésével történhetik. Ez utóbbi esetben azonban arra nézve az illető bányahatóság jóváhagyása kérendő ki.

**Id. t. sz. 21. §.** Bárminemű haszonbérbeadások bányatársulatok részéről csak bányatársulati gyűlésen történhetnek; a bizonyosságul hivandó bányabíró vagy előadó, vagy helyettes pedig a kötendő szerződés alkalmával oda figyelmezzon, hogy senki a bányabirtokosok közül, ha kívánná, bérleti részvényközösségből ki ne zárattassék, egyszersmind pedig az ércásványtelepzetek pusztításának meggátolása végett szabályos művelési rend, melyre felügyelni köteles, állapittassék meg.

*A haszonbérleti bérlet.*



*1 bányahatósá-  
gok befo-  
lyása.*

**V. sz. 91. §.** Az á. b. t. 155. §-a a bányatársulatnak szótöbbség alapján való fölосzlatását és birtoka főtörzsének elidegenítését a bányahatóság jóváhagyásától teszi függővé.

Miután ily határozat az egész bányatársulatra nézve nagy és döntő befolyással van és mivel oly eset is fordulhat elő, midőn az összes részek háromnegyedrész egy vagy egynehány birtokos kezében van, míg ellenben az utolsó negyed rész sok kisebb részbirtokosok között oszlik fel, kik saját akaratuk ellenére az előbbi vagy előbbieket rosszhiszemű szándéka által birtokuktól megfosztatnának, azért kötelessége ily esetekben a bányahatóságnak, hogy minden körülmény tekintetbevételével a társulati ügyek és számadások megvizsgálása után, szerezzen meggyőződést arról, vajjon-e határozat csakhogyan szükséges és elkerülhetlen-e, vajjon nincs-e háttérben más mellékszándék, mely a kisebbségnek kizsákmányolás átcélozza és csak miután mindezekről meggyőződött, adja meg jóváhagyását.

Bányatársulat feloszlása meg nem erősíthető, ha valamely részvényes ellene van. A feloszlás mellett volt tagok nem tekintethetők lemondóknak. (10.377:1871. Fm. m. r.)

— — —

*Jegyzőkönyv-  
vezetés.*

**156. §.** Az igazgatóság előljárója köteles a jegyzőkönyv-vezetésről gondoskodni, s arra felügyelni: a jegyzőkönyvet minden jelenlevő bányatársak, vagy azok meghatalmazottjai kötelesek aláírni.

*Határozatok  
bevitel.*

**157. §.** A bányatársulati gyűlésen (151. §.) meghatározott pótfizetéseket (138. §.) köteles az igazgató a hozott határozatok értelmében kivetni, s a megállapított módon és időben behajtani.

**158. §.** Azon bányatársak, kik az igazgató általi kivetésnek nem engedelmesskednek, vagy kiknek az a bányahatóság járásában nem kézbesíthetők, az igazgató kérelmére a bírói hatóság által tízennégy napi határidő kitűzése mellett a pótfizetés letételére fölszólítandók s ezen fölszólításról a 148. §. határozataihoz képest írásbeli kézbesítés, vagy a hírlapokban beiktatás által értesítendők.

**Id. t. sz. 27. §.** Azon esetben végre, ha valamely bányatársulat a bánya és más bányászati tárgy művelésében amiatt gátoltatnék, mivel az árva részekre eső mennyiség nem fizettetik, s az illető gyámnok vagy gondnok, az illető polgári törvényhatóságnak is tudtára adandó bírói megintés után, ezen tartozást a kitűzött



törvényes határidőig le nem fizetné: az árvák kérdéses részvényei késedelmezés alá esnek, s ha ezáltal az árvák netalán károsíthatnának, visszkeresetök csupán a hibás gyámnok vagy gondnok ellen leend.

A bányatörvény 158. §-a szerint a pótfizetések a bányaművelés üzemben tartási költségeit képezik s ennél fogva az osztr. polg. tvkv. 512. §-a értelmében a haszonélvezőt terhelik még abban az esetben is, ha a haszonélvezet tartama alatt valamelyik évben a bányák jövedelme nem fedezné a kirótt pótfizetéseket, mert ekkor is azok más évek jövedelmeiben kellő fedezettel bírnak. A bányarészek fentartásának költségei rendszerint a szolgálatra jogosítottat terhelik és a kötelezett azokhoz csak az esetben köteles hozzájárulni, ha ő is használja a szolgálommal terhelt dolgot. A haszonélvezetben birt ingatlanra jelzálogilag bekebelezett terhek kamatait az osztr. ptkv. 512. §-a értelmében a haszonélvező tartozik megfizetni. (Kuria 662/1892. sz.)

*A bányatörvény 158. §-a alapján történt fizetési felhívás ellen a bányatörvény 161. §-a értelmében csakis kifogásoknak, nem pedig felfolyamodásnak van helye. (Legf. ítélőszéki határozat. 1876. évi 358. sz.)*

*Nincs kizárva, hogy a bányabirtokos és társulatok által alkotott alapszabályokban a pótpénzek behajtása körül követendő felhívási eljárás a bányatörvénytől eltérőleg szabályoztassék s ezen felhívás ne a bányabíróságok, hanem a bányahatóságok útján eszközöltessék. (Legf. ítélőszéki határozat. 297/877. sz.)*

159. §. Az igazgató kérvényének e végre a bányatársulati gyűlés jegyzőkönyvének hitelesített kivonatával s a bányahatóság abbeli bizonyítványával kell ellátva lennie, hogy a felszólítandó mint bányatárs be van jegyezve.

160. §. A határidő sikertelen eltelte után az igazgató a késedelmes bányatárs ellen bányarészének végrehajtási árverezését köteles kérni.

*Behajtás árverés útján.*

161. §. Ha az adós az árverezésig a követelés valódisága ellen kifogásokat tesz s azokat hitelt érdemlőleg bebizonyítja, vagy ha a követelt pótfizetés s a keletkezett költségek összege bírósággal letétetik, úgy a bányatársulat követelése rendes eljárásra utasítandó s azalatt az árverezés megállítandó.

162. §. Az árverezésig mind a késedelmes adósnak, mind pedig a bánya mindegyik részirtokosának szabadságában áll a hátralevő pótfizetést és a perköltségeket lefizetni.

Ha ez megtörténik, úgy az árverezés elmarad.

163. §. Az árverezés a perrendtartás szabályai szerint eszközölendő, azonban a kikiáltási áron aluli ígéret nem fogadtatik el s a legmagasabb ígéret készpénzben teendő e.

Kikiáltási árnak a tartozásban levő pótfizetés s a körülbelüli perköltségek összege veendő.



164. §. Az elárverezett részlet a vevőnek átadandó s erről a bányahatóság is, a vevőnek a bányatársulati könyvbe leendő bejegyzése végett, hivatalból értesítendő.

A letett legmagasabb ígérteből a perköltségek s az árverezés idejékor lejárt pótfizetések letisztázandók s a netalán fennmaradó hátralék a kilépett bányatársnak átadandó.

165. §. Ha az árverésnél venni szándékozó nem jelentkezik, úgy az árverezett részletet a többi bányatársak kötelesek átvenni s a rajta fekvő pótfizetéseket lefizetni.

166. §. E végre a bíróság az árverezési határnap befejezéseül köteles nekik ezen részletet átadni, a bányahatóság pedig, mely erről hivatalosan értesítendő, ugyanazt tüstént a bányatársulati könyvbe aránylag átírni s a korábbi bányatársat kitörölni.

A hátralevő pótfizetést az igazgató, kivetés által, ezen bányatársaktól köteles behajtani. A keletkezett perköltségekért a kilépett bányatárs egyéb vagyonával is felelős.

*Lemondás a  
bányarésről.*

167. §. Ha valamely bányatárs a bányarésről lemondás jogával él, mi neki az árverezés megtörténteig megengedettetik (139. §.), úgy ezen bányarész a többi bányatársakra száll s a hátralevő pótfizetés ezek által, a netalán keletkezett perköltségek pedig a lemondó által vállalandók el.

A lemondási nyilatkozat vagy az igazgatónál, vagy pedig közvetlenül a bányahatóságnál nyújtandó be s a megürült bányarész átírása s kitörlése a fönnebb előadott szabályok (166. §.) szerint eszközözlendő.

**V. sz. 92. §.** Ha a bányakapitányság, akár közvetlenül, akár közvetve a bányabiztosság útján, értesül arról, hogy valamely bányatársulati tag bányarészcselekvényjegyéről lemond, erről a bányatársulati igazgatóságot *haladéktalanul*, oly hozzáadással értesíti, hogy eme bányarészcselekvényjegyek törlése az á. b. t. 167. §. értelmében egyidejűleg eszközöltetett (86. §.), mire az igazgatóság említett §. szerint a kérdéses bányarészcselekvényjegyeket terhelő pótpénzek behajtásáról tartozik gondoskodni.

Midőn a bányarészcselekvényjegyre bírói tilalom van előjegyezve, vagy midőn az a bányakönyvben be van vezetve, az arról való lemondásról az illetékes törvényszék értesítendő. Ily bányarészcselekvényjegyeknek törlése csak az illetékes törvényszék azon nyilatkozata folytán eszközölhető, hogy a törlés ellen akadály nem forog fenn.

Bányarészek lemondásánál: 1. a részvénytulajdonosnak vagy meghatalmazottjának nyilatkozata bemutatandó és 2. ezen nyilatkozathoz a lemondott eredeti bányarészcselekvényjegy csatolandó. Ezen két követelmény nélkülözhetlen kelléke a lemondás által végrehajtható birtokváltozás cselekvényének — mert a bányatársulati könyvben foglalt valamely bányatársulatnak részvényálladékában történő változtatás mindig birtokváltozást képez -- melynek végre-



hajtására a birtokos beleegyezése okvetlen szükséges, birtokosnak pedig csak az tekinthető, a bányatörvény 142. § a szerint, ki mint ilyen a bányatársulati könyvben feljegyezve van s kinek a bányarészvényjegy kiszolgáltató. (17.799/1880. Fm. i. k. m. r.)

Bányarész a régi részvényjegy beküldése nélkül át nem írható, a birtokváltozás a jegyzet rovatba irandó. (61.854/1895. Pm. r.)

168. §. Az itt előadott szabályok (138—167. §§.) a már létező bányatársulatokra is alkalmazandók.

*Már meglevő bányatársulatok.*

A bányahatóságok ennél fogva kötelesek azokat a birói hatóságokkal egyetértőleg társulati alapszabályaik kijavítására, igazgatójuk és aláírási címük választására s az ezeket tárgyzó okiratok előterjesztésére szorítani, oly célból, hogy ezek jóváhagyathassanak, a bányakönyvbe följegyeztethessenek s köztudomás végett a bányahatóságnál beiktathassanak.

169. §. A mennyiben a már létező bányatársulatoknál az egyes részvényesek a bányakönyvben bányarészeik birtokára vannak bejegyezve s ezek adósságokkal terhelvek:

*Jelzálogos hitelezők jogai.*

1. azon esetben, ha az ilyes bányatárs részlete hátralevő pótfizetések miatt végrehajtás útján elárverezendő (158—166. §.). az elrendelt árverésről a jelzálogos hitelezők is értesítendőek s az árverésnél bejött legmagasabb ígérlet, a mennyiben abból a pótfizetés és a végrehajtási költségek tisztázása után valami fönmarad, nekik adandó.

Ha pedig a legmagasabb ígérlet fenmaradó hátraléka a jelzálogos hitelezők kielégítésére nem volna elegendő, vagy ha az árverésnél venni szándékozó nem jelentkezik, úgy a végrehajtás alá vett bányarész az első esetben a vevőre, a második esetben pedig a bányatársakra tehermentesen száll.

2. Ha valamely bányatárs jelzálogos adósságokkal terhelt bányarészéről mond le, úgy a többi bányatársak azzal együtt a rajta fekvő terheket is kötelesek átvenni. Ezeknek azonban szabadságában áll, a helyett a hátralevő pótfizetés tekintetében a végrehajtási árverést a megelőző pont szabályai szerint kérni.

Bányarészvényeknél, ha ingatlanok, mint a bányarészvény tartozékai adatnak el, a vételár után III. fok. ill. fizetendő. (P. ü. köz. bir. 565/886.)

Bányarészvényekkel vett ingatlanokat a bányatársulat megszűntével, ha vevő nevére írják telekkönyvileg 1.90% illeték fizetendő. (P. ü. köz. bir. 565/886.)

Bányatársulatok is kötelesek alkalmazottaiktól nyugtabélyeget levonni. (P. ü. köz. bir. 955/887.)

A bányarészvények ingóságot képező minőségén nem változtat az a körülmény, hogy a bányatársaság összes részvényei egy személy tulajdonában és birtokában összpontosulnak; ugyanazok eladása esetén az egész vételár után akkor is csak a III. fok. szerinti illeték jár, ha annak folytán a vevő a részvény arányában a bányához tartozó s a bányával szorosan összefüggő s a bányatársulat tulajdonát képező erdő, korcsmajog és korcsma-épületek, szóval ingatlan dolgok nem az eladó személyéhez kötött tulajdonjognál fogva, hanem a bányarészvények tulajdona alapján



képezik az adás-vétel tárgyát. Ha a most említett vevő a megvett bányát tulajdonjogilag és telekkönyvileg nevére kebeleztetí: a bányához tartozó ingatlanok értéke után 1.90% bejegyzési illetéket fizet. (7565/1886. sz. Pm. r.)

A bányarészcvények ingóságot képeznek és ha azok eladatnak s az adás-vétel tárgyát képező részvényekkel, a bányához tartozó s a bányatársulat tulajdonát képező erdő- és kőresma-épületek, szóval ingatlan dolgok is, a bányarészcvények arányában mint a bányarészcvények jutalékai ruháztatnak átvevőre, ha ezek a különben ingatlant képező dolgok nem az eladó személyéhez kötött tulajdonjognál fogva, hanem a bányarészcvények tulajdona alapján képezik az adás-vétel tárgyát, ebben az esetben, mint ingóság adásvétele után, az összes vételártól III. fokozat szerinti illeték jár. A bányarészcvények ingóságot képező minőségén nem változtat az a körülmény, hogy a bányatársaság összes részvényei egy személy tulajdonában és birtokában összpontosulnak. Ha vevő a megvett bányát tulajdonjogilag és telekkönyvileg nevére kebeleztetí, a bányához tartozó ingatlanok értéke után 1.90%-tól bejegyzési illetéket fizet. (Pénzügyi közig. bir. 5308/1885. szám.)

III. évf.  
XII. é.

Bányarészek (Kuxen) felőli okiratok, melyek a bányatársulat keletkezésekor állittatnak ki, azok visszteher melletti átruházása, kikötött vételár szerint III. fokozat.

A visszteher nélküli átruházás mint más ingóságok ingyen átruházása.

A bányarészek felhagyására vonatkozó beadványok, melyekkel a felbagyás, vagy a többi bányatársak által történt átvállalás bejelentetik, ivenként (50 kr.) 1 kor.

A felhagyott bányarésznek a többi bányatársakra való átruházása feltétlenül illetékmentes.



## HETEDIK FEJEZET.

A bányatulajdonjog egyik jellemző sajáttsága, hogy gyakorlása nem függ a tulajdonos szabad tetszésétől, mivel ugyanaz a közgazdasági érdek, a melyben a külön bányatulajdonjog gyökerezik, s amely a bányajogositványok gyakorlásának föltételeit még a földtulajdoni jog korlátozásával is megteremti, viszont megköveteli azt is, hogy a termelés, melynek érdekében mindez történt, se el ne hanyagoltassék, se visszaélés révén ne kockáztassék.

Ebből folynak az ált. osztr. bányatörvény VII. fejezetének rendelkezései, melyek a *folytonos munkában tartásra*, az ellenőrzés könnyítésére s a mindezekért a bányavállalkozót terhelő felelősségre vonatkoznak.

Míg ellenben az elért eredményeket kockáztató, a gazdaságos termelés folytonos voltára káros, u. n. *rabló-gazdálkodás* megelőzésére a törvény további fejezeteiben foglalt tilalmak, büntető határozatok és a felügyeletre vonatkozó intézkedések szolgálnak.

Ezek a rendszabályok mind a bányászat különleges követelményein alapulnak, míg azok az intézkedések, melyek a közbiztonság érdekében a fenyegető veszedelem elhárítása végett (171—173. §.) vétettek fel, a reájuk vonatkozó büntető határozatokkal egyetemben már csak általános közrendészeti tekinteteket szolgálnak, éppen úgy, mint a művezetők szakértelmét megkövetelő intézkedések (223—224. §.). Mindezek megfelelő formában az ipartörvényben, különösen pedig az ipari és gyári alkalmazottak baleset elleni védelméről és az ipari felügyeletről szóló 1893. évi XXVIII. t.-c.-ben is felfalálhatók, sőt végső eredményben a büntető törvénykönyvben foglalnak helyet.



A folytonos munkáantartás kötelezettsége a leg-  
régibb idő óta együtt jár a bányajogositványokkal s  
ahol nincs is a törvényben kimondva, — mint pl.  
Franciaországban, — a jogositvány megadásával együtt  
a hatóság állapítja meg.

Korábbi bányajogunk ugyyszólván a kicsinyességig  
ment e tekintetben s a szőrszálhasogatásig menő végrehaj-  
tás még terhesebbé tette ezt a kötelezettséget. Az  
ált. osztr. bányatörvény lazábban, de magasabb felfo-  
gásból kiindulva szabályozza azt. Az alapelveket, melye-  
ket szem előtt tart, a végr. szabályok 93. §-a fejtí ki.

Megjegyzendő azonban, hogy nálunk ezen rendel-  
kezések közül azok, amelyek a szabadkutatásra vonat-  
koznak, a gyakorlatban nem érvényesülnek kellőleg. Ez  
az intézmény, mely a korábbi felkérés hiányainak meg-  
szüntetésére volt szánva, más, jóval nagyobb bajok for-  
rásává lett, visszaélésekre nyújtott módot, — az ellen-  
őrzést, különösen pedig a folytonos munkában tartá-  
sra vonatkozó szabályainak végrehajtását azonban éppen  
azért meghiúsította.

Ennek oka egyrészt a bányászati viszonyainak vál-  
tozásában, másrészt azonban főleg abban rejlik, hogy  
bányahatóságaink szervezete a szertelenül elszaporodott  
szabadkutatások kellő ellenőrzésére sem elegendő esz-  
közt, sem megfelelő módot nem nyújt. Ily körülmények  
között a szabadkutatók félesztendei jelentéseire (178. §)  
a bányahatóságok nem is helyezhetnek valami nagy  
súlyt s a mulasztást sújtó 241. §-ban foglalt büntető-  
sanctió (ismételt pénzbírság, végül pedig a jogositvány  
elvonása) ma már alig jut valahol érvényre.

A folytonos munkáról a bányahatósághoz benyúj-  
tandó *statisztikai* kimutatások egyszersmind az ellenőr-  
zés eszközei, de természetesen csak egy részben és esu-  
pán annyiban, amennyiben megbízhatlanságuk nem teszi  
szükségessé a bányahatóságok közvetlen vizsgálatát.

Fontos, de a bírói gyakorlatban kevés figyelemben  
részesül a 189. §. intézkedése, mely szerint a bányá-



vállalkozó halálát, csődbejutását és gondnokság alá helyezését az eljáró bíróságok a bányahatósággal közölni s a bányamű részére rendelt igazgatót (gondnokot) is megnevezni kötelesek. Haláleseteket illetőleg azonban ennek a rendelkezésnek is érvényt szerez az örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában 1895. évi 43.195. sz. a. kibocsájtott igazs. miniszteri rendelet 25. §-ának 6. pontja, mely az ált. bányatörvény ezen szakaszára hivatkozva, kötelességévé tette ezt a kir. járásbíróságoknak.



## **A bányák munkában tartásáról s a bányaművelési haladékokról.**

*A munkában  
tartás  
kellékei:*

170. §. Minden szabadkutatás (22. §.) vagy adományozott bánya (41. §.) birtokosa köteles azt munkában tartani.

A munkában tartásra megkivántatik, hogy a megkezdett külvájás vagy vájna:

a) a személyekre és tulajdonra nézve minden veszély ellen lehetőleg biztosítsák és

b) a szabályokhoz képest (174. s. köv. §§.) folytonos üzletben tartassék.

*a) Biztosítás  
veszedelem  
ellen*

171. §. A megkivántató biztonsági intézkedések közé (170. §. a. bet.) tartozik különösen:

a) minden külvájásoknak az emberek és állatok beesése elleni biztos bekerítése;

b) bármilyen omladozó vagy omlással fenyegető vájnak kellő biztosítása;

c) a tiz ölnél (18 méternél) mélyebb járóknak kellő kipado-lása s a járások (létrák, léposók) célszerű biztosítása, a járművek és járgépek naponkinti megvizsgálása és biztosítása;

d) oly szerszámok mellőzése, melyeknek alkalmazása által a munkások biztonsága lényegesen veszélyeztetik;

e) a gyúlékony vájnakrai különös figyelem s a tűzbiztosító és oltó intézkedések hiadéktalan alkalmazása;

f) a kellő légvezetésről gondoskodás;

g) kellőleg fölkészített biztos védlámpák használata a durranó léggel felt vájnakban.

*Mulasztások  
büntetése.*

172. §. A személyek és tulajdon biztonsága ellen a bányákban, a szükséges elővigyázatok meg nem tartása által, elkövetett minden vétségek és kihágások a bűnösön, akár a tulajdonos, valamely hivatalnok vagy alárendelt is legyen az, az általános büntető törvénykönyv (335; 336. §. bet.; 431; 432; 458; 459. §§.) határozatai szerint büntetendők.

173. §. A bányahatóság, a biztonsággal ellenkező állapot észrevétele esetében, köteles, a körülményekhez képest műertők meghívása mellett, annak megszüntetése módját s az annak eszköz-léserei határidőt kijelölni, vagy pedig azt szükség esetén tüstént is a birtokos költségére elrendelni.

**V. sz. 93. §.** A bányászatok és üzembentartásuk biztosítása emberélet és idegen tulajdon veszélyeztetése ellen kiváló kötelessége minden bányatulajdonosnak. Ez az á. b. t. 171. §-ában pontosan körül van írva.

A bányahatóságnak kötelessége, — nemcsak ha erre alkalom adatik, hanem megbízható tudósítások alapján is, — biztos tudomást szerezni arról, vajjon hivatalos kerületében az erre vonatkozó szabályok keilően megtartatnak-e?



Ha a bányahatóságok bármily módon arról értesül-  
nének, hogy valamely bányászatnál a törvényszerű biz-  
tonsági intézkedések figyelmen kívül hagyatnak, minde-  
nekelőtt az üzemvezetőket, igazgatókat vagy bánya-  
tulajdonosokat erre írásbelileg figyelmeztetni, azokat a  
tényálladék kiderítésére felszólítani és a körülmények-  
hez képest a rendellenességek megszüntetésére vonat-  
kozó törvényes kötelezettségükre való utalással igazolásra  
felhívni kötelesek.

Ezen intézés eredménytelensége esetében, és ha a  
feljelentett vagy észrevett rendellenességek az élet- és  
vagyonbiztonságot komolyan fenyegetik, vagy ha azok  
folytán balesetek és sérülések már bekövetkeztek; a  
bányahatóság (különösen fontos esetekben két szak-  
értőnek közreműködése mellett) helyszíni szemlét tartani,  
és továbbiakban az á. b. t. 173. §-a szerint eljárni  
köteles.

Nem szabad azonban feledni, hogy ily intézkedé-  
sre indító okul csak komoly veszéllyel fenyegető  
bajok szolgálhatnak, és sohasem egyes gyorsan muló  
sérülések, szerencsétlenségek, melyeknek további káros  
következményei nincsenek, vagy a hol vétkes mulasztás  
nem bizonyítható be, legkevesebbé pedig kicsinyes gyám-  
kodási szándék a *lehetőleg szabadon* hagyandó üzem  
fölött.

174. §. Minden vájás folytonos üzletére (170. §. b. bet.) úgy  
a szabadkutatásokban, mint az adományozott vájnamértékekben vagy  
telkekben megkivántatik, hogy az a bányamegyében divatozó minden  
munkanapon, nyolc órai munkaidőn át, a hely minőségéhez és az  
üzlet céljához képest szükséges számu munkásokkal legyen ellátva.  
Az adományozott vájnamértékekben egyszersmind legaiább is mindenik  
fővájna mindig járható állapotban tartandó, a vájás pedig lehetőleg  
teljesen s oly módon eszközözendő, hogy a további föltárás szükség-  
telenül ne gátoltassék, vagy ne nehezítettessék. A további föltárás  
törvényellenes gátlásának vagy nehezítésének tekintendő különösen,  
ha valamely bányabirtokos által, vagy a bányabirtokos tudtával  
más személyek által, a föntartott ásványok előfordulása szándé-  
kosan ismeretlenné tétetik vagy különben elrejtetik.

b) Folytonos  
üzlet :  
1. Szabad-  
kutatásokban  
és bánya mér-  
tékekben.

1. Ha a kutatandó ásványtelep több összefüggő  
bányatelekre nézve egy főbevájás által célszerűen fel-  
nyitható: a bányakapitányság megengedheti, hogy egy  
vállalatnak több egymás mellett fekvő szabad-kutatása  
egy főbevájás által is folytonos üzletben tartathassék.

2. Ha több szabad-kutatásnak egy főbevájás általi  
üzletben tartása engedélyeztetik, a szabad kutatóra



nagyobb üzleti munkatartozás rovandó, azon arány szerint, hogy a főbevájásbani összes munkatartozás, mennyire ezt a helyi viszonyok engedik, az á. b. t. 174. §-ban előirt egyes munkatartozások összegének megfelelően.

3. Minden ily engedélyt a kutató költségére, a bányakapitányság egy küldöttje által végrehajtandó helyi szemlének kell megelőzni, mely alkalommal a kutatandó telep egy főbevájás általi felnyitásának célszerűsége, az általa üzletben tartott szabadkutatások számszerinti mennyisége s a szabadkutató által átveendő nagyobb munkatartozás lesz tárgyalandó.

4. Több szabadkutatásnak egy főbevájás általi üzletben tartására adott engedély mindig csak azon időre szorítkozik, melyre az általános kutatási engedély adatott, s csak ez utóbbival együtt meghosszabbítható azon esetben, ha a bányakapitányság meggyőződött arról, hogy a kutató a reá rótt nagyobb munkatartozásnak meg is felelt.

5. Ha a főbevájás után üzött felnyitási vájások oly kiterjedésűek, s annyira elágazottak, hogy minden egyes rész vagy ág önálló felnyitásnak tekinthető, akkor a kutatónak, ha van szabad telek s megvan a többi törvényes kellék, a felnyitás minden egyes részére vagy ágára, az á. b. t. 47. §-ban meghatározott bányamértékeknek összege adományozható, mely esetben ezen bányamértékek, a mennyiben egymás mellett fekszenek, egy összesített bányatelket képezendnek.

Vajjon egy összesített bányatelek engedményezésére a kellő feltételek meg vannak-e, a fölött a fő bányahatóság a bányajárási jegyzőkönyv, a bányatérkép s a fekvési térkép alapján határoz.

6. Egy összesített bányatelek körületének csak annyira szabad terjedni, mennyire a bányajáráás alkalmával talált felnyitások s földtani tapasztalatok útmutatása szerint tart a mivelendő bányatelep kiterjedése és a mennyire ennek szakértő vélemény szerint egy fővájásbólí mivelése is eszközölhető.

7. Az egy főbevájásra adományozott összesített bányatelek egy adomány által összekötött oly bányateleknek tekintendő, mely a b. t. 112. §-ában említett összesítésre többé nem szorul, miért is a b. t. 113. §-ában a külön adományozott bányatelkek összesítésére hozott megszorítás arra nem alkalmazható. (1862. évi helyti. int.)



**175. §.** Ha valamely vájás helybeli akadályok miatt nem üzethetik, hanem annak más vájással segély nyújtandó, úgy egyedül a segédvájás üzlete elegendő, ha ez kellő számú munkásokkal van ellátva (177. §.) s ha egyszersmind a fővájásban a kiszabott biztonság fönttartatik.

Különösen a szabadkutatásokhoz tartozó segédvájások a szabadkutatási jegytől 224 ölnél távolabb nem lehetnek s azok az ezen jegy felé vezető irányban ásandók.

De az ilyes segédvájásokat, jöllehet azok kellő fönttartás mellett a telek későbbi szerzői által sem háboríttathatnak, szabadkutatási jogok nem illetik.

**176. §.** Minden kerületben, melyben külmértékek léteznek, köteles a bányahatóság a bányatársak meghallgatása mellett, a helybeli viszonyokrai tekintettel, meghatározni:

2. *Külmértékekben.*

a) hogy mikor kell a külmértékek munkálásának minden évben kezdődnie s meddig kell annak tartania:

b) mily legcsekélyebb üzleti munka teendő a birtokosnak kötelelességévé.

Ezen határozatok az előljáró bányahatóság általi jóváhagyásuk után közhirrre teendők.

**V. sz. 94. §.** A külmértékek üzemben tartására egyöntetű szabályokat felállítani nem lehet, mert ez a helyi viszonyoktól nagyban függ.

Nem lesz megengedhető, hogy külterepék külmértékadományozások által bányászati célokra használtassanak, a nélkül, hogy ezen célzatuknak egyszersmind meg is feleljenek.

Ott, a hol külmértékek adományoztattak, a bányahatóságnak feladata, a községi előljáróság és más bizalomra méltó, a helyi viszonyokat ismerő, a politikai hatóság által kijelölendő egyének meghallgatásával meghatározni, hogy, az éghajlati viszonyok tekintetbe vételével mely hónapokban veheti kezdetét és meddig folytatható akadálytalanul a szabadban való munka.

Továbbá meghatározandó a helyet ismerő szakemberek által, hogy a külmértéki bányatárgy birtokosára, annak minősége, a helyszokás szerinti üzemmód és más körülmények tekintetbevételével, mily legkisebb munkateljesítés szabandó.

Ezen előzetes nyomozások azon helyzetbe fogják a bányakapitányságot juttatni, hogy az a. b. t. 176. §-ában említett üzembentartási szabályzatokat akként szerkesztheti meg, hogy ezek a legmostohább körülmények között, tulsagos megerőltetés nélkül is teljesíthetők legyenek, mert csak így felelhetnek meg a meddő hegyzárlatot megelőző célzatuknak.

Magától érthető, hogy a munka korábbi megkez-



dése, tovább tartása, valamint a nagyobb munkateljesítés egyedül a külmérték tulajdonosának tetszésétől függ.

Ezen szabályzatok, ha a szükség úgy kívánja, a bányakapitányság egész területére vonatkozólag szerkesztendők, és jóváhagyás végett a főbányahatósághoz felterjesztendők, mely jóváhagyás bekövetkezte után a bányakapitányság által az illető koronaország kormánylapjában való közlés, a bányakapitányságok és bányabiztosságok hivatalos helyiségein való kifüggesztés, és az érdekelt községek előjáróival való közlés útján kihirdetendők, az adományozási könyvben feljegyzendők, a külmértékek tulajdonosainak pedig külön-külön tudomására hozandók.

Ha külmértékeken belül bányászat üzetik, mi babérenél és gyevas-kőnél fordulhat elő, úgy a külmértékek tulajdonosai azon üzemi szabályok teljesítésére lesznek szoritandók, melyek az á. b. t. 174. §-a által a bányatelek-birtokosokra ki vannak szabva.

3. *Segédvájások és megyetárnákban.*

177. §. A kötelességszerű munka a saját vagy önálló segédvájásokban és megyetárnákban az azok engedélyezésénél megállapított föltételek által határozatlik meg (87., 94. §§.).

178. §. Az üzlet eredményéről és a tett föltárásokról minden szabadkutatásban, akár vájnából vagy külvájásból, akár pedig furó vájásból álljon is az, a bányahatóságnak minden félév eltelte után tizennégy nap alatt kimutatás nyújtandó be; ha ez elmulasztatik, úgy a bányahatóság a szabadkutatónak a kimutatás benyújtása végett négy hétről négy hétre két további határidőt rendelend. A szabadkutató kimutatásának elmaradása mikép büntetendő, a 241. §. által határozatlik meg.

179. §. Ha a bányahatóság az előadott munkát nyilván elégtelennek vagy hirtelt nem érdemlőnek találja, vagy ha a kiszabott folytonos üzlet (174. §.) elmulasztásáról más jogosított kutatók által, kik ezáltal kutatási jogaik biztosításában vagy kiterjesztésében gátoltatnak, vagy a földbirtokos által, kire nézve telkének használata céltalanul megszűnik, jelentés tételik, a bányahatóság köteles az iránt nyomozásokat tenni s azokra, ha az érdeklétt felek valamelyike kívánja, két elfogulatlan műértőt meghívni (56. §.) s e szerint azon legesekevényebb munkát meghatározni, melyet a turzó jövőndőre félévénként kimutatni köteles.

*Legkisebb teljesítés zártkutatmányokban.*

V. sz. 95. §. Ha a bányahatóság oly körülmények közé jut, hogy azon legkisebb munkatartozást, melyet a zártkutatmányos fölmutatni köteles, az á. b. t. 179. §-a szerint meghatározni kénytelen, tegye azt a körülmények komoly számbavétele után és lehetőleg szabadelvűen: mert bár nyilvános tekintetek miatt meddő hegyzárlat



nem türhető meg, mégsem volna célszerű és a bányászkodásra való kedvet előmozdító eljárás az, ha a bányahatóság a bányavállalkozót, — kinek gyakran sok akadálylyal kell megküzdenie, anélkül, hogy biztos sikerre tarthatna számot, — már előre is, nehezen teljesíthető munkával megterhelni, őt folytonos aggodalmas gyámkodás által megriasztani és örökös büntetéssel bátortalanná tenni akarná.

Ily eljárás nemcsak a törvény célzatával állana ellentétben, de a legtöbb esetben teljesen céltalan is volna, mert azon előnyök, melyeket a zártkutatmányos az adományozás által nyer, ugyis arra sarkalják őt, hogy célja eléréseért küzdjön.

A bányakapitányság e szerint a bányabiztosság kerületére nézve is megállapítandó munkatartozás megállapításánál teljes elővigyázattal köteles eljárni, mindig kellő figyelemmel lévén azon körülményre, hogy vajjon a zártkutatmányos nem bír-e több ily vágattal, vagy oly főfeltárási vájással a legközelebbi környéken, a melynél nagyobb tevékenységet fejt ki. Ezek alapján megállapítandó azon középut, mely a tétlent, a rosszhiszemű vállalkozót, nagyobb tevékenységre, vagy szinlelt munkájának felhagyására ösztönözzé, ellenben a tevékeny, értelmes és jóakaratu vállalkozót nem terheli szükség-telenül.

Az á. b. t. 178. §-ában előirt kimutatások (üzemi jelentések), a bányabiztosságok kerületében levő zártkutatmányok után, ezeknél nyujtandók be. A kimutatások (üzemi jelentések) fölülvizsgáltatván, a szükséges jegyzetek a zártkutatmányi könyvbe bevezettetnek (V. minta). Ha a kimutatások megrovásra okot nem szolgáltatnak, az irattárba helyeztetnek.

Ha a bányahatóság az előadott munkát nyilván elégtelennek találja, köteles leend először a zártkutatmányost kellő határidő alatt való igazolásra felhívni és csak ha ezen igazolás sem felelne meg, köteles az á. b. t. 179. §-ában meghatározott szabályok szerint eljárni.

Zártkutatmányok azért nem érvénytelenek, hogy ha a munkálatok azokban meg nem kezdettek; ezen mulasztás a jogosítványok elvesztését nem közvetlenül vonja maga után, hanem azért az illető az á. b. t. 174. és 242. §§-ai szerint a bányahatóságnak felelős. (15249/870. Fm. i. k. m. r.)



180. §. Ha a szabadkutató ezen munkát nem teljesíti, a nélkül, hogy magát előre nem látott és elkerülhetlen akadályokkal igazolhatná, úgy neki a legközelebbi félévre nézve büntetésseli fenyegetés mellett meghagyandó, miszerint a kiszabott munkát havonként mutassa ki.

181. §. Ha valamely szabadkutatás a vájnamivelési jogosítvány elvétele vagy az arról lemondás által szabad rendelkezés alá esik s ha az valamely más jogosított kutató által ismét birtokba vétetik, a bányahatóság, az erről kapott jelentés folytán (22. §.), a birtokosnak tüstént a viszonyokhoz mért félévi munkát kiszabni köteles.

*Haladékok.*

182. §. Ha a bányának kiszabott folytonos üzlete (170. §. b bet.) az adományozott vájnamértékekben, bebizonyítandó külső, nem kedvező viszonyok — p. o. a forgalom megakadása miatt — vagy magában a vájnábani belső üzleti akadályok miatt, nem eszközölhető, úgy a bányahatóság a birtokosnak kellő haladékokat engedhet.

Ezek azonban mindössze egy évnél tovább nem terjesztendők. — Ezen tartamon tuli meghosszabbítások, csak minden üzleti viszonyok ismételt, gondos kinyomozása után adathatnak. Továbbá a birtokos a haladék által semmi esetben sem mentetik föl azon kötelezettsége alól, miszerint a vájásnak biztos s a 174. §. határozatai szerint járható állapotban tartásáról gondoskodik.

183. §. Oly események, melyek valamely bánya üzletét hosszabb időre lehetetlenné teszik, haladék hatályával bírnak, de azok nyolc nap alatt a bányahatóságnak bejelentendők s ez vagy az eseménynek a helyszíneni kinyomozását tartozik elrendelni, vagy pedig a bányabirtokosnak meghagyni, hogy a bányamivelés ismételi fölvétele végetti munkák folyamáról és eredményéről, időről-időre, jelentést tegyen.

**V. sz. 96. §.** Szünetelési engedélyek (bánya-haladékok) kutató-vájásokra (zartkutatmányokra) nem engedélyezhetők, mert a törvény azt tételezi föl, hogy azon kutató, ki valamely kizáró kutatási kört nyer, annak feltárására törekszik és eme kutató-vájását szakadatlanul (á. b. t. 174. §.) üzemben tartja.

Ha oly események következnenek be, melyek a bányaüzem folytatását gátolják (u. m. vízbeömlés, omlás, léghiány, stb.), úgy a kutatónak összes tevékenysége ezen akadályok elhárítására kell, hogy irányuljon, az időszaki üzemi jelentés (á. b. t. 178. §.) betérjesztésénél ugyanis alkalma nyílik a feltárási vágat csekély előmenetelét ezáltal igazolni; ha ezt azonban nem tehetné, haladékokra ugysem tarthat igényt.

Adományozott bányatelkek üzeménél ellenben főleg a föltárt ásványok lefejtésére (jövesztésére) fektetendő a főszű.

Ezen üzemnek külső és belső akadályok állhatnak útjában (á. b. t. 182. §.) Az első időleges üzletpangás,



időszakos piachiány, véletlen pénzzavar, csőd, végrehajtás, gondnokság alá helyezés, hagyatéki tárgyalás, az üzemvezető halála stb. által okoztatnak. Utóbbiak omlás, égés, vízveszély, léghiány, gépek felállítása stb. által idéztetnek elő.

Ha ily esetek felsorolása mellett, bányamezők számára kéretik haladék, úgy a bányakapitányság, — melyhez minden haladék iránti kérvény beterjesztendő, — az esetet gondosan megvizsgálandja, mindig szem előtt tartván azt, hogy *indokolatlan* üzemszünetelésnek hely nem adható. Kellően indokolt, bebizonyított vagy köztudomásu külső vagy belső akadályok létezése esetében a szünetelési engedély megadható.

A szünetelési engedély időtartama mindig a körülményektől függ és az akadály terjedelme és valószínű tartama szerint határozandó meg. Három egész hat hónapi idő rendesen elegendő lesz, mely időtartam szükség esetében utólagosan egy évre kiterjeszthető. Ha azonban ennél is hosszabb időre kéretik a haladék, az üzemviszonyok a helyszínen vizsgálándók meg, az akadályok pontosan megállapítandók és az elhárítás rövidebb idő alatt való keresztülvitelét akadályozó okok hitelt érdemlőleg bebizonyítandók.

Minden szünetelési engedély alapföltétele, hogy a bánya biztos, járható állapotban tartassék (a. b. t. 171., 174. §§.) és külön megemlítendő, hogy eme kötelesség elhanyagolása esetében a haladék magától megszűnván, az a. b. t. 174. §-a teljes hatályba lép. Ha valamely szünetelési engedély iránti kérvény váratlanul bekövetkezett események folytán kéretik (a. b. t. 183. §.), úgy a haladékenedélyben az üzemakadály elhárítását célzó munka folyamatáról szóló jelentés beterjesztésének ideje (időszak) is kiteendő. Ezen időszakok, a mentési munkálatok terjedelmére és erőszükségletére való tekintettel, úgy határozandók meg, hogy elkerülhető és nem okvetlenül szükséges levelezések mellőztessenek.

Minden szünetelési engedély, vagy ennek meghosszabbítása az adományozási könyvben (35. §.) az illető bányaműnél feljegyzendő.

---

**184. §.** Ha a külmértékekben vájnaművelés üzetik, úgy a haladékok tekintetében is a vájnaművelésre nézve előadott határozatok érvényesek. Ezenkívül a bányaművelésnek a külmértékekbeni



üzletére nézve haladékok csak akkor engedtetnek, ha az helybeli akadályok miatt lehetetlenné tétetik.

*Vájna-  
térképek.*

**185. §. Minden bányabirtokos köteles :**

Mihelyest azon mellékvájások, melyekbe a vájna elágazik, száz ölnél (189.648·4 mm.) nagyobb kiterjedést érnek, azokról pontos bányamérnöki térképeket készíteni s azokra minden vájásokat akkép feljegyezni, hogy a vájnának minden további ötven ölnél (94.824·2 mm.) nagyobb kiterjedése a térképen előadassék.

A bányahatóságnak ezen térképek megszemlélése és lerajzoló-lása, a bányamegyei térképek megigazítása és pusztán hivatalos használat végett, mindig szabadságában áll, minél azonban ezen utóbbiakban az adományozott mértékek, az azokban föltárt települési viszonyok előadására kell szorítkozni.

**V. sz. 97. §.** Az á. b. t. 185. §-ban előirt bányamérnöki térkép elkészítésére a bányabirtokos köteles vagy saját bányamérnökét alkalmazni vagy e célra egy teljesen képesített műértőt fölkérni.

Csak ha ilyen egyén nem volna aránytalan költség nélkül megszerezhető, vagy ha annak nagy utat kellene tenni és ha a bányahatósági bányamérnök rendszer hivataloskodásában ezáltal nem zavartatik, engedhető meg a bányabirtokos különös kérelmére az, hogy a felvétel és térképezés ezáltal eszközöltessék.

Ha valamely bányabirtokos hitelt érdemlőleg beigazolhatja, hogy az á. b. t. 185. §. szabályainak, tőle nem függő akadályok miatt, nem tehet eleget, ugyanakkor az á. b. t. 245. §-ában megszabott következmények elhárítása végett, kellő határidő tűzendő ki.

Az ily bányamérnöki térképek megtekintése a bányakapitányságnak jogában áll ugyan (á. b. t. 185. §.), ennél fogva azoknak beterjesztését megkivánhatja, de felelőssé tétetik arra, hogy ily térképek lehetőleg gyorsan visszaadassanak, hogy mint hivatalos titok kezeltesse-nek és hogy belőlük csak azon adatok vétessenek át a bányamegyei térképbe, melyek az adományozott mező fekvésére és a föltárt ásványtelep földtani viszonyaira vonatkoznak.

A bányakerületi térkép helyesbbitése időszakonként, szabályszerint három-három évi időközökben eszközlendő.

*Statistikai  
kimutatások.*

**186. §.** Minden bányabirtokos köteles a nyers ásványokról, az azokból készített nyers termékekről, az arra fordított tüzi szerkekről, a termékek értékéről, munkásai számáról és minőségéről s azok családjairól és más üzleti viszonyokról a bányahatóságnak a



**kivánt kimutatásokat, hivatalos használat végett, vonakodás nélkül szolgáltatni.**

**V. sz. 98. §.** Az á. b. t. 186. §-a által a bányabirtokosoknak előírt időszakonkénti kimutatások összeállításának célja, hogy a pénzügyi ministerium a bányászatnak az egész országra vonatkozó nemzetgazdasági fontosságáról folytonos tudomással birjon.

E célból a bányakapitányságok minden év június hó végével a ministeriumhoz fölterjeszteni tartoznak egy kimutatást:

a) a bányatelekálladékról, az alkalmazott munkásokról, az előfordult balesetokról és más fontos eseményekről . . . . . ;

b) az összes bányatermelésről.

Ezen kimutatások körülményes jelentés kíséretében terjesztendők fel. E jelentésben megnevezendő a már fennállott és ujonnan szerzett zártkutatómányok, engedélyezett segédvájások és megyetárnák száma, továbbá kimerítő megbeszélés tárgyává teendő az azok üzeménél szerzett tapasztalatok és a legfontosabb javítások és újítások, melyek a bánya- és kohó-üzemnél kísérletképen használtattak, vagy gyakorlatba vétettek, a fennálló terményelárusítási viszonyok; végre az előnyösebb vagy kevésbé előnyös eredmény okai, a bányászati vállalatok körül tapasztalt általános lendület, vagy hanyatlás és ennek oka; a munkások és bányatársulások állapota, az előfordult balesetek és ezek oka, stb.

Ezen jelentés fentebbiek szerint tehát a bányászat és kohászat hű képét kell hogy adja.

**187. §.** Minden bányavállalkozó bányája üzleténél a bányatörvények megtartásáért a bányahatóságnak felelős. Ezen kötelezettség a mű haszonbérbe adása által sem szűnik meg, az általános polgári törvénykönyv szerint illető viszkereset fennmaradván.

*Törvény szerinti igazgatás.*

Ugyanez áll a közös bányának a bányakönyvbe bejegyzett tulajdontársairól is (136. §.), kik az őket illető köteleességek teljesítéseért egyetemlegesen felelősek.

Balesetknél az általános bányatörvény 187. §. analogiájából a felelősség a bányaaigazgatót terheli. (59.340/1888. Fm. i. k. m. r.)

**188. §.** Oly bányavállalkozók, kik a bányahatóság járásában nem laknak, kötelesek ezen járásban lakó főhatalmazottat följe-



lenten, ki az igazgatást kezelendi. Ezen szabály oly bányatársulatokra nézve is érvényes, melyeknek igazgatója a bányahatóság járásán kívül lakik.

*Meghatalmazott bejelentése.*

A többek által közösen mivel bánya egyéb részbirtokosai (136. §.), lakhelyökrei tekintet nélkül, mindig egy a bányahatóság járásában lakó közös főhatalmazottat tartoznak kirendelni.

A magyar korona országain kívül lakó egyének azon esetben, ha a bányahatóságnál kutatási engedélyek megadását kérik, kötelesek az illető kérvényben egyuttal egy a magyar korona országainak területein lakó meghatalmazottat kijelölni, továbbá ezen kérvényt még felszerelni a kijelölt meghatalmazott azon nyilatkozatával, hogy a meghatalmazást elfogadja s a bányatörvény szabályainak megtartásáért, valamint a bányahatóságok rendeleteinek teljesítéseért a felelősséget magára vállalja. Oly esetekben, melyekben a mondottak figyelembe nem vétettek, a kérvények visszautasítottat fognak. Midőn e meghatalmazási ügyekben az á. b. t. 188. §-ától való eltérés forog fenn, a bányahatóságok a ministeriumhoz indokolt előterjesztést tesznek s kerületen kívül lakó meghatalmazottat csak ministeri engedély mellett fogadhatnak el. Ha külföldön lakó bányavállalkozó kijelölt meghatalmazottja tisztéről időközben lemondana s az illető bányavállalkozó a bányahatóság felhívására három hónap alatt új meghatalmazottat nem jelöl ki s ennek elfogadási nyilatkozatát nem mutatja be, a kutatási jogositvány hivatalból töröltetni fog. (19.206/1883. Fm. i. k. m.)

Az I. bányakapitányság egy külföldi bányavállalkozó meghatalmazottját nem fogadta el, mert ez anyagi helyzeténél fogva az á. b. t. összes rendeleteinek teljesítéseért a felelősséget elvállalni képtelen volt, a mennyiben tőle a meghatalmazója nevére előirt bányamérték illeték behajtható nem volt. Ezen bányahatósági intézkedés elleni felfolyamodás tárgyában következő határozat hozatott:

„I. bányavállalkozó felfolyamodásának helyet nem adván, arra utasítom a bányakapitányságot, hogy felfolyamodónak hagyja meg, miszerint oly meghatalmazottat jelöljön ki, a ki az á. b. t. 187. és 188. §-ai értelmében minden törvényes kötelezettségének teljesítésére, így a kiszabott illeték fizetésére is képes.” (41.313/1883. Fm. i. k. m.)

A bányatörvény 188. §. 2. pontja szerint egy többek által közösen mivel bányának részbirtokosai lakhelyükre való tekintet nélkül egy, a bányahatóság kerületében lakó meghatalmazottat kirendelni kötelesek. Tekintettel erre és arra, hogy ily bánya meghatalmazott nélkül nem lehet . . . panaszlott határozatot oly hozzáadással tartom fenn, hogy a bányatelek részbirtokosai záros határidő kitűzése mellett egy új közös meghatalmazott kirendelésére utasíttassanak. (45.529/1885. F. i. és k. m. r.)

---

189. §. Ha valamely bányavállalkozó meghal, csőd alá kerül, vagy gondnokság alá helyeztetik, az illető bíróság köteles a bányahatóságot arról értesíteni s neki a mű kirendelt igazgatóját megnevezni.



A statisztikai üzletkimutatások, szolgálati rendtartások és a társládák rendszabályai feltétlenül illetékmentesek.

*III. díjj.  
XII. t.*

Ha a bányatulajdonos a bányakapitányság ama felhívása folytán, hogy bányája üzembe helyezése iránt intézkedjék, ennek megtörténtét bejelenti és egyuttal a bányára nézve vevő ajánlását kéri, ez a beadvány bélyegmentességben nem részesül. (Közigazg. bir. 1961/894. sz.) Bányatulajdonosnak a bányakapitánysághoz benyújtott jelentése arról, hogy bányáját üzembe helyezte, bélyegköteles. (P. ü. közig. bir. 1961/94.)



## NYOLCADIK FEJEZET.

A közgazdaságnak az az érdeke, amely a bányászat előmozdítására a föld tulajdonjogának korlátozását megengedi, a bányatulajdoni joggal szemben is érvényesül s a *bányaszolgalmak* formájában jut kifejezésre.

Ez ismét jellemző sajátása a bányatulajdoni jognak s a bányaszolgalmakban, melyek ősidőktől vele jártak, nemcsak azt az intézményt kell látnunk, amely az emberi gazdálkodás összes fajtái között leginkább egymás segítségére szorult bányavállalkozás magáncéljaira szolgál, hanem a közgazdaság céljait mozditja elő, amikor módot nyújt a természeti viszonyokban rejlő nehézségek könnyebb legyőzésére, különösen pedig arra, hogy a beruházások igényelte tőke lehetőleg megkiméltessék.

A bányaszolgalmak, melyekről az ált. bányatörvény 191—109. §-ai rendelkeznek, mindig a törvényből származnak s szerződés avagy a hatóság határozata csakis az azokra való igény érvényesítésének formája, mely a kivitel módját szabályozza. Forrásuk azonban a törvény s már a legrégibb bányarendszabályok részletesen intézkedtek felőlük. Téves tehát a 193. §. címe, mely azok *származását* vezeti vissza a szerződésre avagy a 194. §-ban a hatóság határozatára.

Megjegyzendő itt, hogy a bányaszolgalmak, a fogalomnak megfelelőleg, kizárólag *tűrésre* szorítkoznak s ezzel az sem áll ellentétben, hogy a 195. §. szerint a szolgáltató bányatelek birtokosa a bányatermények szállítását megfelelő ellenérték fejében magához vonhatja.

A szolgalmak érvényesítése körül az eljárást a végr. szabályok 100. §-a szabja meg.

Fontos a 197. §. rendelkezése, amely a bányaszolgalmak gyakorlásából származó követeléseket a jelzálogos hitelezőkkel szemben is előnyben részesíti. A hite-



lezőknek ezáltal kockára tett érdekeit kijátszás ellen csakis a bányahatóságok felügyeleti joga biztosítja s feladatukká teszi, hogy az igénybe vett szolgalmak szükséges voltát és az azok fejében járó kárpótlás mértékét tüzetesen vizsgálják s kellő korlátok közé szorítsák. Az utóbbira törekszik különben a törvény is, amikor a kárpótlás maximumát esetenként megszabja.

Az ált. bányatörvény ezen fejezetének első szakasza, a 191. §. sürgős szükség esetében segítség nyújtására kötelezi a szomszéd bányák birtokosait, tehát nem is a szolgalmak közé tartozik. A szolgalmak ezen, nem tűrésre, hanem tevékenységre irányuló kötelezettségtől, amely a közrendészet körébe tartozik, abban is különböznek, hogy nem csupán veszedelem esetére vonatkoznak.

Az áttörések tekintetében, melyekre a 198—199. §-ok vonatkoznak, az ideigl. törvk. szabályok 17. §-a az elévülést, illetőleg elbirtoklást kizárja.



## A bányavállalkozóknak egymás közötti viszonyáról.

*Kölcsönös  
segedelem  
nyújtása.*

190. §. Minden bányavállalkozó köteles, mihelyest a szomszéd bányákban baleseményekről értesül, minden rendelkezésére álló munkásait, a mennyiben saját bányájának veszélyezése nélkül közölhet, mérsékelt kárpótlás mellett segélynyújtásra fordítani.

*Bányaszol-  
galmak.*

191. §. Minden bányavállalkozó köteles továbbá, a mennyiben ezáltal saját bányája nem szenved vagy nem veszélyeztetik, kellő fizetésért;

a) a szomszéd bányajogosítottaknak, saját tárnái, aknái, kiszállító, légvezető vagy vízemelő gépei, bánya- és vasutjai, hidjai és padlói használatát megengedni;

b) az idegen vájnákban bányamivelés előnyösebb üzlete végetti segédvájásnak saját telkén létesítését, vagy más vájnához tartozó, avagy önálló segédvájásoknak (85—89. §§.) saját vájnamértékein keresztül vezetését megengedni. A segédvájás által idegen telken nyert föntartott ásványok a telek tulajdonosát illetik s neki a kiszállítási költségek megtérítése mellett átszolgáltatandók.

192. §. Egy segédvájás vállalkozója sincs feljogosítva, az adományozásnál kiszabott üzleti tervtől eltérni, vagy szárnyvájásokat, oldalvájásokat nyitni, oly célból, hogy azáltal valamely más vájának segély nyújtassék, mindaddig, míg ezen vájna birtokosa azt nem kívánja. Ha azonban az oldal- vagy eltérő vájás a segélyre szorult vájna birtokosának beleegyezésével létesítették, úgy ez köteles az avval járó költségeket is viselni.

Ha a segédvájás birtokosa ily szükséges oldalvájást nyitni vonakodnék, a segélyre szorult vájna birtokosának jogában áll azt saját költségén eszközölni.

*Szétmérésnek:  
Szerződés  
által.*

193. §. Ha a 191. §-ban említett bányaszolgalmak megengedése iránt az érdekelttek között egyezség jő létre, az a bányahatóság elé terjesztendő, mely azt a megtérítésnek mind szükséges, mind pedig arányos volta iránt tett nyomozás után helyben hagyandja s a bírói hatósággal a bányakönyvbe teendő bejegyzés végett közli. (197. §.)

V. sz. 99. §. Habár az á. b. t. 193. §-ában föltételeztetik, miszerint az á. b. t. 191. §-ában felsorolt bányaszolgalmak és az ezek iránt felmerült esetleges elszolgálmányok tárgyában egyezség létrejött, a törvény ily egyezségek érvényességére a bányahatóságoknak a kárpótlás iránti határozatát kívánja.

A megerősítést a bányakapitányság -- az összes körülmények gondos megfigyelése mellett -- adja meg.

E mellett különösen szem előtt tartandó, hogy ily szolgalmak iránti szerződések, az á. b. t. 197. §-a értelmében, a jelzálogos hitelezők ellenében is érvényesíthetők és hogy azok még az á. b. t. 268. §-a szerinti csőd és végrehajtási esetekben is elsőbbséggel bírnak.



Egyes bányaműveknek tulhajtott ellenszolgálmányok stb. által való tulságos és nagymérvű megterheltetése folytán a hitelezők jóhiszeműleg szerzett jelzálogi követeléseik veszélyeztethetnének, sőt megsemmisülhetnének, mi a bányászat általános hitelének hátrányára szolgálhatna.

A bányahatóságnak tehát oda kell törekedni, hogy ily szándékos vagy gondatlanságból származó csalódások azáltal háríttassanak el, hogy az egyes bányaművekre ily terhek szükségtelenül ne rovassanak.

194. §. Ha az érdeklettek meg nem egyezhetnek, a bányahatóság tartozik a szolgáalom elvállalását tárgyzó kötelezettség és annak terjedelme iránt határozni, a kárpótlás összegét pedig, egyelőre a jog útjának föntartása mellett, netalán műértők közbejöttével megállapítani.

*A hatóság határozata által.*

195. §. A tárnák, aknák, szállító, légvezető vagy vízemelő gépek közös használatáért, a szolgáalom alatti mű birtokosa az üzleti és föntartási költségekhez aránylagos járulást és segédbért igényelhet, mely azonban az uralgó jószágoknak behizonyíthatólag megkimérendő üzleti költségek tíz százalékánál többet nem tehet.

*A kárpótlás meghatározása.*

A bányatermékeknek vagy szüktségleteknek idegen bányavaspályákon, csatornákon, vagy más szállító intézeteken szállítására a szolgáalom alatti mű birtokosának, ha ő azt kívánja magának, átengedendő s az azérti kárpótlás nekie, saját szállítási költségei szerint, azoknak legfőlebb is 50 százalékát, előállítási költségek és rendkívüli események fejében, hozzászámítva fizetendő.

**V. sz. 160. §.** Ha valamely bányaszolgáalom (a. b. i. 191. §.) megengedhetőségének szükségessége kétségbe vonatik, vagy ha a felek a kárpótlás iránt megegyezni nem tudnak és ha ez iránti panaszok a bányakapitányságnál benyújtatnak, ugy ez az érdekelt bányaművek megvizsgálását elrendelni köteles, mely vizsgálatnak feladatát a rendszeres, gazdaságilag helyes és könnyített bányauzem, a lehetőleg hátrány nélküli közös használat, a fennálló gazdasági és műszaki viszonyok, a méltanyossági szempontok tekintetbe vétele mellett, a kárpótlás megítélhetése és megállapíthatása céljából szükséges adatok beszerzése képezi.

*Bányaszolgálati perek elintézése.*

Midőn valamely nagy kiterjedésű vagy tartós szolgáalom megállapításáról, — értékes, elővigyázattal kezelendő üzemi készülétek használatáról, — vagy tetemes kártalanítási összegről van szó, a bányakapitányság mindig két tapasztalt, bizalomra méltó szakértő meghívása



mellett fog eljárni és nemcsak az előbb említetteket fogja fontolóra venni, hanem azon körülményeket és elővigyázati szabályokat is tárgyalás alá veendi, melyek tekintetbe vételével a szolgáalom alatti birtok a legkevésbé kényelmetlen, a hátrányt lehetőleg elhárító közös használat létesülhet és megbeszélés tárgyává teendi a szolgáalom alatti tárgy üzemi és fentartási költségeihez való hozzájárulási arányt és végre a méltányosnak látszó segédbért.

A kérelmezett közös használat csak akkor tagadható meg, ha a szolgáalom alatti bányászatra ezáltal tényleg üzemi hátrányok származnának (a bányamunka, a szállítás, a légvezetés és vízmentesítés akadályozása által) vagy veszély (bányanyiladékainak biztosító művei, gépei stb. tekintetében) keletkezhetnék, vagy ha az uralgó jószágra ezáltal hátramló előnyök nem állának bányagazdászati arányban a szolgáalom alatti műre nehezedő terhekkal, vagy ha végre a közös használat másként fogantatosítható egyéb módok alkalmazása mellett szükségtelennek bizonyulna.

A bányakapitányság ezek után, miudeme körülmények tekintetbe vétele mellett, a beterjesztett tárgyalási iratok alapján, az á. b. t. 194. §-a szerint eljárni és határozatot hozni köteles.

A kárpótlás előzetes meghatározásánál következő elv képezi a kiinduló pontot: mivel előzetes biztonságot kell arról szerezni, hogy az illető bányabirtokos saját bányaüzeme ezáltal sem hátrányt nem szenved, sem veszélyeztetve nincs és mivel az üzemi és fentartási összeghez való hozzájárulás, annak számadás szerinti kimutatása és a szolgáalom alatti tárgynak használatában való részvétel már előzetesen kiderítendő, a megállapításnál egyedül a segédbér meghatározásáról van szó, minél alapul kizárólagosan azon megtakarított összeg veendő, melyre az uralgó jószágnak a fentemlített hozzájárulásokon felül még jogos igénye van és mely összegnek legfeljebb 10<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-a ítéltethetik meg segédbérként. Ez alól kivételt csak idegen bányavasutak közös használata képez (á. b. t. 195. §.)

Hogy a bányaszolgálmak az adományozási könyvben, úgy a szolgáalom alatti, mint az uralgó bányászatonál is bevezetendő, már a 35. §-nál említve volt.

Szolgalmi kártalanítási összegek iránti viszály törvény útjára tartozik. (1879. Fm. i. k. m. r.)



Haszonbérő, külön meghatalmazás nélkül a bányatulajdonos részéről szolgálatkérésre nincs jogosítva. (Fm. i. k. m. r.)

**196. §. A bányaszolgálat gyakorlásánál okozott kár esetében az uralgó jószág birtokosa nemcsak saját, hanem alattvalói hibájáért is felelős.** *Szolgalom gyakorlásával okozott kár.*

**197. §. A bányaszolgálatok iránt a bányahatóság által helyben hagyott szerződések (193. §.) vagy az ezen hatóság által azok iránt hozott határozatok, a szolgálat alatti s az uralgó jószág jelzálogos hitelezői irányában is hatályosak.** *Jelzálogos hitelezők.*

**198. §. Ha a bányabirtokosok vájnáikkal nyílt áttöréseknél összetalálkoznak, kötelesek tüstént bányamérnök közbenjöttével meghatározni, hogy ezen áttörésben a mindkét részről vájnamértékek határa hol létezik és ezt alkalmas és tartós módon megjelölni.** *Találkozás áttöréseknél.*

Villongás esetében a bányahatóság köteles az egyik vagy másik fél kérelmére a hites bányamérnököt a vájnamértékek határának kitudása végett kiküldeni s az eredményről mind a két felet értesíteni. Az eldöntésig köteles mind a két fél az áttörésnél vájását abban hagyni, de az áttörési darabot a maga oldalán fönn és járható állapotban tartani.

**199. §. Nyílt áttöréseknél, oly bányamegyékben, melyekben különös alapszabályok léteznek, vagy oly vájnamértékekben, melyek még a régibb törvények szerint adományoztattak, a mennyiben a bányamegyei alapszabályok vagy azon bányatörvények, melyek szerint az adományozás történt, különös szabályokat tartalmaznak, az azokban előadott határozatok tartandók meg.**

**Id. t. sz. 17. §. Törvényesen szerzett és törvényes műveléssel fentartott bányatelkekre való berontásnál vagy biróilag kijelölt földszinti vagy földalatti bányahatároknak erőszakos megsértése, áthágása, vagy áthelyezésénél az elévülésre való hivatkozás semmi esetben sem fogadtatik el.** *Elévülés.*

**V. sz. 101. §. Az a. b. t. 190. §-ában foglalt a nyílt áttörések esetére vonatkozó régibb bányarendtartásokra való utalás kiváltképen ott bir kiváló fontossággal, hol a hosszmérték szerinti adományozás csak bizonyos telérre vonatkozik és melyre vonatkozólag a régibb bányarendtartásokban kimerítő utasítások foglaltatnak. Ezen utasítások az adományozott telér vagy szakadék azonosságának megállapítására vonatkozik.**

Mindaddig tehát, míg egyes kerületekben ily régi telér-adományozások fennállanak, az azokban s nyílt áttöréseknél, a lefejtés előjogának megállapítása körül keletkezett villongások eme régi törvények szerint ítélendők meg.



Ha ily kérdésekben a bányahatóság segítsége kéri-  
tik, ez a vitás tárgyat minden egyes esetben a helyszi-  
nén meg fogja vizsgáltatni és az érdekelt felek meghi-  
vása mellett, a még érvényben álló szabályokra való  
utalással, békés egyezség létrehozatalára fog törekedni.

Midőn ezen egyezség létrejötte nem sikerül, a  
bányahatóság a régibb bányarendtartások szerinti elő-  
vigyázati szabályok elrendelésére fog szorítkozni és a  
viszálykodókat a törvény útjára fogja utasítani.

A visszahelyezés és kártérítés iránti kérelem ugyanazon  
jogalapon, t. i. bányatelekbe történt átlukasztáson alapulván,  
mindkettő egy keresetlevélben érvényesíthető. A kamat és per-  
költség is megítélendő, ha oly feltűnő gondatlanság forgott fenn,  
mely az illetőt teljes elégtételre kötelezi. (Legf. ítélősz. 7/1876. sz.)

Vitás határok felmérése iránt bíróságon kívül felvett jegyző-  
könyvek, ivenként (50 kr.) 1 korona; bíróság által felvett ebbeli  
jegyzőkönyvek, ivenként (30 kr.) 72 fillér.



## KILENCEDIK FEJEZET.

Az ókorban jóformán csak rabszolgák, hadifoglyok s bányamunkára ítélt rabok dolgoztak a bányákban. A középkorban azonban keresett emberek voltak a bányászok, kiket nevezetes privilegiumok árán csalogattak országukba egyes fejedelmek s akárhány példa van rá, hogy a magyar bányamunkásoknak is nagy becsülete volt mindenütt.

Ez a kiváltságos helyzet a legujabb korig megmaradt, úgy, hogy egy félszázad előtt még számos adókedvezményt élveztek, külön bíróság alá tartoztak s nem állítottak katonát.

E mellett azonban a bányászat kamerális jellege mellett többé-kevésbé mindenütt a kamarai adminisztráció közvetlenül belenyúlt szolgálati viszonyaikba s a munkaadó bányavállalkozóknak egyáltalán nem engedett szabadkezet a szolgálati szerződés körül.

Az ált. osztr. bányatörvény egyike volt az elsőeknek, mely a bányamunkások szolgálati viszonyát a szerződő felek kölcsönös megegyezésének szabadságából származtatla s csak a legszükségesebbre szorító korlátozásokat és csak külön szerződés hiányában pótlásul állapította meg.

Ezt a teljes szabadságot azonban a legtöbb állam azóta ismét félretette. Korunk szociális mozgalmai s az az általános irányzat, amely az individualizmus helyére minden téren állami beavatkozást követel, számos munkástörvényt hozott létre, úgy, hogy e tekintetben az ált. bányatörvény éppen egy félszázaddal maradt



el, noha ezek a munkástörvények legnagyobb részben újabb keletűek s a bányamunkások szolgálati viszonyait főleg az 1889. évi nagy munkásmozgalmak folytán vetették szabályozás alá.

Nálunk a szolgálati viszonyokat leginkább a külön szerződést pótló *szolgálati rendtartás* (200. §.) rendezi, melynek megállapítása és kifüggesztése kötelező s amelyet a bányahatóság hagy jóvá. A törvény taxative sorolja fel, miről kell rendelkeznie, míg ezen fejezet többi szakaszai (201—205. §.) csupán a kilépés feltételeit szabják meg, melyektől eltérésnek nincs helye. A 206—209. §.-ok csupán a nyilvántartásról rendelkeznek. A munkaidő, gyermekek és nők foglalkoztatása felől nálunk törvény hiányában a bányakapitányság *bányarendőri szabályai* (Függelék) intézkednek, ami annyival szükségesebb, mert az a vélemény, hogy mindenütt, ahol a bányatörvény nem rendelkezik, az általános törvények, tehát az ipartörvény határozatai veendők alapul, már csak azért sem állhat meg a 3. §. rendelkezése dacára, mivel ezt az ipar-törvény 183. §-a kifejezetten kizárja.

Ilanem azért nálunk is növekszik az állam befolyása a munkások szolgálati viszonyaíra. Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-c. a bányászkodásra is kiterjed s külön rendelet írja körül annak alkalmazását.

Ezenkívül a munkások egészségügyét az e fejezet végére illesztett miniszteri rendeletek szabályozzák, míg a munkások baleset elleni védelméről szóló 1893. évi XXVIII. t.-c. s az iparfelügyelők abban meghatározott jogköre csak erőltetve alkalmazható a bányászatra s noha a kísérletek nem hiányoztak, valójában eredményre nem vezettek, mert a bányahatóságoknak ide vonatkozó hatáskörét a törvény csakis kifejezetten szüntethetné meg, ami eddig nem történt meg.

Megjegyzendő még, hogy a 204. §. ugyan a büntető törvényekre bizza a munka beszüntetésére vonat-



kozó összebeszéléseket, a büntető törvények azonban csak a magánosok elleni erőszak formájában (1878. évi V. t.-c. 177. §.) a munkaszünetelés s béremelés erőszakolását bünteti, az ipartörvény pedig (1884. évi XVII. t.-c. 163. §.) efféle összebeszélések, megegyezések érvénytelen voltát állapítja meg. Maga a munkából való tömeges kiállítás, a közös munkaszüneteltetés, nálunk mindaddig nem büntethető, míg a munkások szabad akarata jut benne érvényre.



## **A bányabirtokosoknak hivatalnokaikhoz és munkásaikhozi viszonyáról.**

*Szolgálati  
rendtartás.*

200. §. A felügyelő és munkás személyzet szolgálati viszonyairól mindenik műnél szolgálati rendtartás készítendő, a bányahatóság által dologértők meghívása mellett gondosan megbírálandó. a jóváhagyás megtörténte után közhirrre teendő s a dolgozó műhelyekben mindig kifüggesztve tartandó. A szolgálati rendtartásba tartoznak különösen következő határozatok:

a) a munkások és felügyelők különböző osztályairól és szolgálati működéséről, nemkülönben a nők és gyermekeknek a bányamivelésre alkalmazása iránt a helyek különbsége szerint különböző határozatokról, azoknak testi erejét s az utóbbiaknál, azoknak az oktatásbani törvényes részesülését figyelembe véve;

b) a munkások és felügyelők közötti viszonyról;

c) a munka idejéről és tartamáról;

d) a szolgálatban és azonkívüli magaviseletről;

e) a divatozó bérfizetési viszonyokról;

f) a megbetegedés vagy szerencsétlenül járás esetébeni illetékekről;

g) a szolgálati rendtartás áthágása esetébeni pénz- és munkabeli büntetésekről;

h) azon esetekről, melyekben a szolgálati viszony tüstént megszüntethetik.

A bányabirtokosok s a felügyelői és munkás-személyzet között a szolgálati viszonyból felmerülő viszályos ügyekben a bányahatóságnak csakis békéltető szerepe van s azon esetben, ha annak az ügy békés kiegyenlítése nem sikerül, a bányatörvényhez kiadott végrehajtási szabályok 102. §-nak utolsó bekezdése értelmében az illető viszályos felek nealáni igényeinek érvényesítése végett a törvény rendes útjára kell, hogy lépjenek. (40.143/1895. Pü. m. r.)

*Vasárnapi  
munkaszünet.*

«Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről» szóló 1891. XIII. t. cikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami pénzverdére, valamint az állami egyedáruságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve kivételesen vasárnapokon is végezhető munkának engedélyezése iránt.

Az «ipari munkának vasárnapi szüneteléséről» szóló 1891. évi XIII. t. cikk 5. §-a szerint a bányászati és kohászati üzemekre, az állami egyedáruságokra és az azokkal összekötött vállalatokra nézve a kivételesen vasárnapokon és Szent-István király napján is végezhető munka engedélyezése, s illetőleg rendeleti úton való szabályozása iránt az idézett törvény 3. és 4.



§-aiban foglalt elvek alapján a pénzügyminiszter intézkedvén, e felhatalmazás alapján rendelem, hogy az ipari munka az alább felsorolt hivataloknál, üzemeknél, vállalatok- és raktáraknál ugyancsak az alább előadott módok mellett, vasárnapokon, valamint Szent-István király napján is végezhető lesz. Még pedig:

1. Mert az üzem félbeszakítása lehetetlen, végezhető:

1. a bányászati és kohászati iparnál:

a) a vízmentesítés és légvezetés céljából szükséges munkák;

b) a javítómunkák akuákban, tárnákban, járó- és szállító-nyílásokban, gépeken, gőzkazánokon és azokhoz tartozó berendezéseken, továbbá az ilyen javító munkák miatt szükséges műhelyi munkák, melyek az üzem megakasztása nélkül köznapon nem végezhető;

c) a félbeszakítást nem tűrő munkák ércelőkészítő, ércfeldolgozó, pörkölő, olvasztó, foncsorító, lugzó, fémválasztó, villamos fémejtő művekben, valamint az ezekkel kapcsolatos vegyi művekben, sófőzőknél és a kokszkemencéknél;

2. a pénzverő üzemnél az olyan javító munkák, a melyek az üzem nagyobb mérvű megszakítása nélkül köznapon nem végezhető;

3. a sójövődék körében a már megkezdett sóheraktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka.

III. Mert a közérdek követeli a folytonosságot, végezhető:

1. a bányászat és kohászatnál, a dohányjövődék telepeinél és gyárainál mindazok a munkák, a melyek elhalasztása a földfelület, illetőleg a műtelep biztonságát, személyek életét vagy egészségét veszélyezteti;

2. a kőszénbányákban a termelés munkája, ha rendkívüli körülmények folytán a kőszéntermelést folytatni kell, amihez azonban külön bányahatósági engedély kell, a mely csak meghatározott időre szólhat. (37.892. 1891. Pm. r.)

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t.-c. 5. §-ának végrehajtása tárgyában kibocsátott 1891. évi 1740. p. m. számú rendeletnek a bányászati és kohászati üzemekre vonatkozó része úgy értelmezendő, miszerint csakis a 4. §. 2. pontja alatt említett munkálatokra nézve, melyeket a kőszén-



termelés érdekében bizonyos rendkívüli körülmények között folytatni kell, szükséges a vasárnapi munkaszünetelés alól a bányahatóság részéről bizonyos időre külön engedélyt kieszközölni, míg a rendeletben előfordult többi munkálatoknak fogantatosíthatása ily engedélyhez kötve nincsen, hanem azokat az illető vállalatok a rendelet korlátai között szabadon eszközölthetik. (60975/1891. P. m. r.)

Minthogy V. raktárnoki minőségben R. kőszénbányájánál volt alkalmazva, a szóban forgó vitás ügy, tekintettel az 1884. évi XVII. t.-c. 183. §-ának c) pontjára, nem esik az ipartörvény rendelkezései alá, s arra a főszolgabírónak, mint iparhatóságnak hatásköre ki nem terjed; és tekintettel arra, hogy az R. bányatulajdonos és V. raktárnok közti viszony az 1876. évi XIII. t.-c. rendelkezései alá sem vonható, a jelen ügy az általános magánjogi szabályok szerint ítélendő meg és így birói utra tartozik. Ily körülmények közt, miután az 1884. évi XVII. t.-c. 176. §-a alá csak azok a határozatok esnek, melyeket az iparhatóság az őt megillető hatáskörben hoz, ehhez képest a kérdéses 176. §. ama rendelkezése, hogy az iparhatóság minden felelősség kizárásával dönt és a határozatával meg nem elégedő fél csak a törvény rendes útjára léphet, ezen a 176. §. alá nem vonható ügyben nem alkalmazható. (81.692/1894. keresk. min.)

*A szolgálat  
felmondása.*

201. §. A mennyiben szolgálati szerződések vagy a szolgálati rendtartás által más intézkedések nem tétetnek, a hivatalnokok és felügyelők csak három hónapi, a munkások pedig tizennégy napi felmondási határidő után léphetnek ki, vagy bocsáttathatnak el a szolgálatból.

*Elbocsátás  
felmondás  
nélkül.*

202. §. Oly hivatalnokok, felügyelők vagy munkások, kik valamely büntetben, valamely nyereségvágyból eredő, avagy a közérköcsiséggel ellenkező véttségben, avagy ilyes kihágásban bűnösökné ítéltetnek, vagy kik uruk személyének, becsületének avagy tulajdonának biztonsága ellen valamely az általános büntető törvény szerinti véttségben vagy kihágásban bűnösökké válnak, urok által a szolgálatból tüstént elbocsáttathatnak, habár a szolgálati szerződésben vagy a szolgálati rendtartásban az iránt más, vagy éppen semmi határozat sem foglaltatnék is.

203. §. Hasonlóképp megelőző felmondás nélkül tüstént elbocsáttathatnak azok is, kik a hűség, szorgalom s az előljárók iránt tartozó tisztelet és engedelmesség tekintetében, lényeges kötelességsértésekben teszik magukat bűnösökké, kik szolgálatukkal egybe nem férő mellékes ügyletet folytatnak, vagy kik a műviszonyról szolgálatukban szerzett ismeretekkel urokra nézve káros visszaélést követtek el.

*Munkások  
összebeszélése.*

204. §. A bányá- és hutamunkásoknak a végetti összebeszélései, hogy munkamegtagadás, a szolgálatbani ellenszegülés, vagy más eszközök által magasabb bért, vagy más feltételeket csikarjanak ki s az erre izgatás miképp legyen megbüntető, a büntető törvény szabályai (481. §.) által határoztatik meg.



VII. fejezet. *A magánosok elleni erőszak.* 177. §. 1878. évi V. t. c. (Büntető törvény).  
A magánosok elleni erőszak vétségét követi el, és hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő: a ki a munkabér felemelése vagy leszállítása végett valamely munkás vagy munkaadó ellen erőszakot követ el, azt szóval vagy tettel bántalmazza, vagy erőszakkal fenyegeti.

Ugyanezen büntetés alá esnek azok is, a kik gyárak, műhelyek vagy azon helyiségek előtt, a hol munkások dolgoznak, vagy a munkaadó, munkavezető lakása, illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak a végett, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka elhagyására bírják.

163. §. Összebeszélések, . . . . melyekkel a munkások . . . . oda törekszenek, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék s általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki, ugyszintén mindazon egyezmények, melyek által azoknak támogatása céloztatik, a kik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak . . . . jogérvénnyel nem bírnak. 1879. évi XL. t. c. (Büntető törvény, a kihágásokról).

164. §. A ki a 162. §-ban említett összebeszélések és egyezmények létesítése, terjesztése vagy foganatosítása céljából a . . . munkásokat . . . . szabad akaratuk érvényesítésében fenyegetés, vagy tetteleges bántalmazás által akadályozza, vagy akadályozni törekszik: . . . . 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 30 napig terjedhető elzárással büntetendő.

205. §. Viszont oly bántalmazások miatt, melyeket a felügyelők és munkások s oly lealacsonyító bánásmód miatt, melyeket a hivatalnokok előjáróiktól szenvednek, a kikötött ápolás megtagadása, a bérnek a meghatározott időbeni ki nem fizetése s a szerződvényeknek más lényeges megsértései miatt, a munkások, felügyelők vagy hivatalnokok is egyszerű jelentés folytán kiléphetnek a szolgálatból. Kilépes felmondás nélkül.

206. §. Mindenik bányavállalkozó köteles, felügyelő és munkás személyzetével legalább is évnegyedenként, a szolgálatbóli kilépésnél pedig tüstént számolni; a szolgálatadónak a munkásoni követelése miatt ez utóbbitól a szolgálatbóli kilépés meg nem tagadtathatik. Leszállítás.



**207. §.** . . . . .

Ezen szakaszt az 1881. évi LX. t.-c. (a végrehajtási eljárásról) 54—63. §-ai hatályon kívül helyezték.

*Bizonyítvány.*

**208. §.** Mindenik bányamunkásnak vagy felügyelőnek kilépése alkalmával **bucsulevél (elbocsátási bizonyítvány)** adandó, melyben azon munkásosztály, melybe ő tartozik; azon társpénztár, melybe be van jegyezve s azon idő, melyre ő abba befizetett, végre a szolgálatba be- és abbóli kilépés napja kijelölendő.

Oly munkások vagy felügyelők, kik már egyszer valamely ausztriai bányánál szolgáltak, elbocsátási bizonyítvány nélkül egy bányabirtokos által sem vétethetnek fel a szolgálatba.

*Legénységi névkönyv.*

**209. §.** Mindenik münél, valamennyi bányamunkásokról és felügyelőkről kimerítő legénységi névkönyv vezetendő s ez a bánya és politikai hatóságnak, valahányszor kívántatik, előmutatandó.

**V. sz. 102. §.** Habár az a. b. t. 200. §-ában, a szolgálati szabályzatok szerkesztésénél mérvadó irányelvek tárgyalva vannak, melyeknek athágásánál a szükséges kiegészítés eszközözlendő lesz, — mégis fontos marad, hogy a bányakapitányságok oda törekedjenek, miszerint legalább egy s ugyanazon bányakerület számára szerkesztett szolgálati rendszabályok azonosak legyenek.

Midőn ez alkalomból egész általánosságban a 8., 27. és 37. §§-ra utaltatik, a bányakapitányságoknak még kötelességévé létezik, hogy nemcsak a hivatal-területükön alakult kerületi választmányokat, hanem egyszer-smind a nagyobb bányavállalkozókat is szólítsák föl szolgálati szabályzat-tervezetek beterjesztésére, mi mellett, a törvényes szabványokon kívül még minden, az illető kerületre mérvadó üzem-, szokás- és munkás-viszonyok sajátosságai is tekintetbe veendőek lesznek.

Ha a kerületben e tárgyban azonban oly lényeges nézeteltérések mutatkoznának, hogy a bányatulajdonosok megegyezése létre nem jöhetne, úgy a bányakapitányság azokkal az ügyet külön megbeszélendi, és lehetőleg oda fog törekedni, hogy a megegyezés sikerüljön, — e mellett azonban jól megfontolandja, hogy a bányatulajdonosok érdekei épügy, mint a munkásokéi, hogy ezek sanyargatása (túlterhelés, ki nem elégitő bérvizonyok, betegek és elszerecsétlenültek elégtelen gondozása, túlszigoru büntetések által) már humanitási szempontból sem engedhető meg, és hogy rossz bánásmód gyakran erkölcsi elfajzásra vezethet, és a bányászat általános felvirágozását csak hátráltatja.

A bányakapitányság tehát a megegyezés létrehozására kell hogy törekedjék, és bebizonyított okok



nélkül, a bányakerületben megállapított általános szolgálati szabályzattól való eltéréseket meg nem engedhet.

Ily elfogadott és megerősített szolgálati rendszabályok a kerületi bányabirtokos költségén kinyomtatandók lesznek. A bányakapitányságok azoknak a rendelkező helyiségekben és egyéb fölszíni műhelyekben való ki-függesztésére vonatkozó utasításokat ki fogják bocsátani.

Ha a kerületben kincstári bányaművek léteznek, úgy a bányakapitányság a szolgálati rendszabályok ki-bocsátása végett azok előljáró igazgatóságaihoz fog fordulni, melyek azután hatáskörükhöz képest ezeket vagy maguk szerkesztendik, vagy azok szerkesztésére a fel-hatalmazást magasabb helyről ki fogják kérni. Meg-jegyzendő azonban, hogy az ily szolgálati szabályzatok is meg kell, hogy feleljenek a törvény követelményeinek.

A szolgálati szabályzatok kezelése, a IX. fejezet további rendelkezései szerinti eljárás fölötti felügyelet, és az á. b. t. 247, 248. §§-ai eseteiben való büntetések kiszabása tisztán a bányakapitányságok hatáskörébe tar-tozik: — ha azonban kölcsönös jogok és kötelezettségek tárgyában panaszok emeltetnek, és ezek békés uton ki nem egyenlíthetők, úgy a perlekedők az illetékes törvény-székhez utasítandók.

Tekintve, hogy felebbező bányászai minőségénél fogva az 1874. évi XXXIII. t. c. 10. §-ban érintett gazdai hatalom alatt nem áll, s e törvénytörvény rendeletére nem alkalmazható, ennél fogva ez alapon tőle a választói jogosultság meg nem tagad-ható. (19 1876. sz. Kur.)

A kincstári bányamunkások és azok nejei italméréssel nem foglalkozhatnak. (47.331, 1893. Pm. r.)

*A bányamunkások egészsége* érdekében a belügyministerium a következő rendeleteket bocsátotta ki:

Azon körülmény folytán, hogy a németországi határható-ságok a Magyarországból odaérkező bányászok közül csakis azokat bocsátják át, kikről az előzetesen megtartott orvosi vizs-gálat kideríti, hogy nem szenvednek az *anchylostomum duodenale* (dochnius duodenalis) nevű bélféreg által előidézett s „bánya-aszály” vagy „bányaféreg” nevek alatt ismert betegségben, szük-ségesnek láttam beható tájékozást szerezni arról, hogy az említett élősdű bélféreg hazai bányahelyeinken tényleg mily mérvben van elterjedve.

E végből a pénzügyi minister ur hozzájárulásával saját szakközeim által az ország különféle vidékein fekvő, részint



kinestári, részint pedig magántulajdont képező bányákat, s ezeknek munkásait vizsgálat alá vétettem.

Miután ezen vizsgálat kiderítette, hogy a szóban levő betegség bányamunkásainknál — habár távolról sem oly mértékben, mint évekkel ezelőtt, de még mindig olyannyira el van terjedve, hogy nemcsak figyelmet érdemel, hanem erélyes rendszabályok életbeléptetését is indokolttá teszi, a pénzügyi minister urral egyetértőleg szükségesnek tartom a következőket elrendelni:

Arra, hogy a szóban forgó betegséget okozó bélféreg petéinek és álcáinak kifejlődése sikeresen meggátolható legyen, első sorban is az lévén szükséges, hogy azok megélhetési feltételei lehetőleg kedvezőtlenekké tétessenek, s miután ez leginkább azáltal érhető el, ha a bánya talajának szennyezettsége és nedvessége lehetőleg megszüntetetik, illetve főleg azáltal, ha az említett álcáknak és petéknek a bánya talajába és álló vizeibe való jutása megakadályoztatik, elrendelem, hogy:

1. A bányászok testi szükségleteiket a bányák belsejében csakis e célra külön kijelölt helyen, az ott felállított, jól záró és könnyen kihordható ürszékekben végezzék. Ezen ürszékek naponta ki-  
hordandók, s tartalmuk fertőtlenítés, illetve a bányászok bélsarájában található peték megsemmisítése után az erre külön kijelölt helyre ürítendő.

A peték illetően megsemmisítésére olcsóságánál fogva legcélszerűbben alkalmazható a friss mésztej, vagy a hígított kénsav.

2. A bányák szennyvizei lehetőleg teljesen elvezetendők s álló vizek, tócsák képződése a bányákban megakadályozandó.

3. A bányák ismeretes fertőzött helyei és berendezései pl. az ácsolat, melyen a képződni szokott nyulós csapadék kitünő tenyészhelye az anchylostomum álcáinak, a gyanús helyeken gyakori bemeszelés által fertőtlenítendő.

A munkások személyes egészségügyére nézve pedig a fertőzés veszedelmének lehető csökkentése végett a következő intézkedések végrehajtását látom szükségesnek elrendelni:

(A 4. és 5. pont helyett a 46.887/1900. sz. rendeletet bocsátotta ki a belügyministerium.)

E célra gondoskodni kell közel a bánya kijáratához külön mosdó helyiségekről és azok megfelelő berendezéséről.

6. A bánya szellőztetésére állandóan éber figyelem fordítandó.

Az elrendelt intézkedések hatékonyságának ellenőrzése, s a fertőzött betegek nyilvántartása végett a munkások egészségügyi felügyeletével megbízott orvosok kötelezendők, hogy:

7. az anchylostomiasisban szenvedő összes egyénekről külön törzskönyvet vezessenek, s az abban már feljegyzett munkásokat,



habár időközben azok meggyógyultak is, időnként vizsgálat alá vegyék. E végből elkerülhetetlenül szükséges, hogy a bányaműnek orvosai a betegség biztos kórismerésére s az említett időközi ellenőrző vizsgálatok végeztetésére kisebbszerű mikroskópokkal elláttassanak.

Az orvosok szigorú kötelességévé teendő, hogy az említett nyilvántartás vezetését és az ellenőrző vizsgálatokat a legnagyobb pontossággal teljesítsék, mert csak ily úton szerezhető biztos értesülés és tiszta kép a szóban forgó bántalom valódi elterjedtségéről.

8. Az anchylostomiasisban szenvedő munkások gyógykezelése lehetőleg kórházban történjék, s az ilyen bányamunkások csakis megfelelő orvosi gyógykezelés után bocsáthatók újra a bányába.

9. Elrendelem végül, hogy az összes, de főleg a más vidékről jövő új munkások annak felderítése végett, hogy nem szenvednek-e bányaférgekben, előzetes orvosi vizsgálat alá vétessenek.

Felhivom a törvényhatóságot, hogy jelen körrendeletemet a területén levő összes kincstári és magánbányák vezetőségeinek mielőbbi pontos végrehajtás végett kézbesítse s egyuttal utasítsa tisztí orvosait, hogy a működési körük területén található tégláégető és téglavető telepeket, melyeknek munkásai bár ritkábban, de szintén szoktak eme bajban szenvedni, időközönként behatóan vizsgálják meg, annak felderítése végett, hogy az ott alkalmazott munkások között is nem találhatók-e anchylostomummal fertőzöttek? s az eredményhez képest a szükséges intézkedésekre nézve javaslatot tegyenek. Megjegyzem, hogy a jelen rendelet utasításainak a bányaszemélyzet részéről való pontos fogadtatását a bányakapitányságok fogják, mint elsőfokú bányarendőri hatóságok ellenőrizni. (65.000 899. Bm. r.)

Mintán időközben azon meggyőződést szereztem, hogy m. é. 65.000. sz. körrendeletnek a bányákban való étkezést teljesen eltávolító rendelkezése nagyobb és kiterjedtebb üzemű bányákban, nevezetesen oly művekben, hol aknaműveletet folytatnak, csak igen nagy nehézségek mellett, s a bánya üzemének tetemes kárával vihető ki, mert az ilyen nagyobb kiterjedésű bányáknál a ki- és beszállás több órára terjedő időt venne igénybe és e veszteség a munkaidőből nemcsak a munkás keresetét csökkentené lényegesen, hanem a bányamű fennállását is veszélyeztetné. Az pedig, hogy a munkás a 10–12 órai munkaidőt éltlenül töltsé, szintén keresztül vinni nem lehet és keresztülvitele csak a munkás testi szervezetét gyöngítene és a betegségekre fogékonyabbá tenné, szükségesnek láttam 1899. évi június hó 19-én 65.000. sz. a.



kelt körrendeletem idevágó 4. és 5. pontját akként módosítani, hogy a bányák rendes működésének menetét hátrányosan befolyásoló rendszabályok enyhítése mellett az egészségügyi követelményeknek is lehetőleg elég tétessék.

Ehhez képest az említett körrendelet 4. és 5. pontját hatályon kívül helyezem, s e helyett a következő rendszabályok követését rendelem el :

A munkások kellő felvilágosítás mellett szigoruan eltiltandók attól, hogy a bányában fakadó vizet igyanak. Erre a célra zárt (bádóg) edényekben a bányán kívül eső helyen szerzett friss ivóvizet kell a munkahelyre bevinni.

Ezen rendszabálytól csak oly esetekben lehet — kivételesen — eltérni, midőn a bányában fakadó forrás vize előzetes orvosi vizsgálat alapján gyanútlanak s az egészségre ártalmatlannak állapított meg.

Élelmi szerek bevitele csak úgy engedtetik meg, ha azok esetleges szennyeződés ellen beburkolás által kellően meg van védve.

A bányászoknak szigoruan, esetleg pénzbüntetés terhe alatt megtiltandó, hogy a bányában előzetes mosakodás nélkül titkon étkezzenek.

Az étkezés csakis e célra berendezett, s gondosan tisztántartandó étkező helyeken engedtetik meg, s arra a legéberebb figyelem fordítandó, hogy a munkások étkezés előtt kezöket és arcukat alaposan megmossák. Ez utóbbi rendszabály akkor is követendő, ha a munkások a bányából távoznak.

E végből úgy az étkező helyeken, mint a kijárathoz közel, megfelelő számban mosdó berendezésekről kell gondoskodni.

Magától értendő, hogy mosdásra is csak gyanútlan, nem szennyezett víz használandó. (46.887/1900 Bm. r.)



## TIZEDIK FEJEZET.

A bányász nép hivatása nemcsak nagyon terhes, nemcsak sok betegség és korai vénség szülőke, de fölötte veszedelmes is, s alig nyújt módot arra, hogy a lépten-nyomon leselkedő veszedelem ellen már előre védekezzenek.

Azért a bányászok már a legrégibb időkben egyesültek, hogy betegség és baleset beálltakor keresetképtelen társaiknak az anyagi segítséget, — az elöregedőknek a megélhetés gondjaitól mentes nyugodalmat biztosítsák.

A legrégibb bányászok ugyan maguk voltak a vállalkozók, akik nem béres munkásokkal dolgoztak s azért nem is derítették ki még, hogy a szövetkezés miféle formájában egyesültek erre a célra; mihelyt azonban munkásokat vettek maguk mellé, akik bérért dolgoztak, csakhamar kifejlődött a *bányatárs-ládák*, a legrégibb betegsegélyező-pénztárak, baleset ellen biztosító s nyugdíj-társulatok összesített intézménye.

Fizt az intézményt, mely az összes bányavidékeken többé-kevésbbé ugyanazon formák között állott fenn, az ált. osztr. bányatörvény egyrészt fővonásaiban határozottan s részletesen szabályozta, másrészt pedig általánosan kötelezővé is tette.

A 210. §, mely ezt az imperatív rendelkezést tartalmazza, második bekezdésében kimondotta azt is, hogy kisebb bányaművek, melyek maguk az első bekezdésben kijelölt cél elérésére elegendő eszközzel nem rendelkeznek, kötelesek egyesült erővel társ-pénztárt alakítani.

A 211. §. kötelezte a munkásokat, hogy a társ-pénztárakba belépjenek, a 214. §. megállapította, hogy a munkát adó vállalkozó a társ-pénztár felállításáig köteles



beteg, avagy baleset sújtotta munkásainak az általános törvényekben (cseléd-törvény, ipartörvény) megszabott segítséget nyújtani, — a végr. szabályok 103. §-a, amellet, hogy a társpénztárak üdvös voltát szépen kifejtette, a bányahatóságok szívére kötötte s kötelességévé tette, hogy felállításukat követeljék — mindezek ellenére azonban nemcsak sok bányamű vállalkozója mulasztotta el a felállítást, hanem a hatósági ellenőrzés, az alapszabályok tartalmát szorosan megszabó 212. és 213. §. ellenére is ezen intézmény ujabban több visszaélésre adott alkalmat.

Ez ellen már az 1870. évi bányatörvény-javaslat, valamint a következők is szigorú intézkedéseket tartalmaztak, melyek különösen a társpénztárak kötelező felállítását ujjolag elrendelik. a munkaadókat hozzájárulásra szoritják, nemkülönben intézkednek az iránt is, hogy a társládák vagyona külön kezeltessék, ne a vállalkozó kezén legyen s ne vehesse kölcsön a bányaműre történő jelzálogos bekebelezés alapján, amint az szokássá vált. Bizonyos ugyanis, hogy a bányavállalkozó érdeke a bánya mielőbbi teljes lefejtését kívánja s amikor ez évek sora után bekövetkezik, amikor a társlárával szemben az elaggott munkások igényei a nyugbérre felszaporodnak, akkor a társláda vagyona értékteien bányaműben bírja minden biztosítékát.

Mindezen üdvös intézkedések azonban törvénytől nem válhattak s maradt minden a régiben.

Az 1885. évi bányatörvényjavaslat jegyzőkönyveit tartalmazó hivatalos kiadvány a bányatávspénztárak 1883. évi bevételeinek és kiadásainak táblás kimutatását is közli, melyből kitűnik, hogy míg a 17. kincstár, bányatávspénztár mindegyikénél a kincstár, mint munkaadó a munkások járulékának 100%-ával járul a bevételekhez, addig a magánosok bányaművein fennálló 99. távspénztár közül csupán 7-nél járul hozzá a vállalkozó is a bevételekhez, még pedig négy 10, egy 25, egy 50%-kal, egy pedig 1.62%-kal.



Ilyen viszonyok között égető szükségnek felelt meg az 1891. évi XIV. t.-c., melynek 2. §. b) pontja rendeli, hogy a bányákban és kohókban dolgozó munkásoknak betegsegélyző-pénztárhoz kell tartozniok s ezen pénztáraknál a munkaadó hozzájárulását a törvény megköveteli. Ahol tehát bányatárspénztár nincs, a munkások betegsegélyző-pénztárba veendők fel.

Ez az intézkedés azonban szintén fogyatékos, mert egyrészt nem szabja meg, hogy miféle hatóság ellenőrzése alatt áll ezen kötelezettség teljesítése bányaműveknél, másrészt ezek a betegsegélyző-pénztárak keresetképtelenség esetére nem biztosítanak, sem nyugbért nem fizetnek.

Végül a baj orvoslása nem is gyökeres, mert a régi bányatárspénztárakat, bármily tökéletlen azok szervezete legtöbbnyire, a 70—71. §. annyiban hagyja, amint voltak.

A társadák vagyoni forgalma különösen a pénzügyi hatóságoknak nyújtott bő alkalmat elvi jelentőségű határozatok hozatalára, melyek közül főlemlítendő, hogy a kincstári bányatársadákat az ill. díjj. 85. tét. I. pontja alapján személyes illetékmenteség illeti meg (1893. évi 95.203. sz. Pm. r.), míg ellenben a nem kincstári bányamunkások társadákaiak telekkönyvi beadványai, valamint az azokon alapuló telekkönyvi bejegyzések illetékkötelesek (pénzü. bír. 1889. évi 1315. és 1407. sz.)



## A társpénztárakról.

*Kötelezés társ-  
pénztárak fel-  
állítására.*

210. §. A segélyre szorult bányamunkások, nemkülönben azok özvegyei és árvái gyámolítása végett, társpénztáraknak (bányász-legénységi pénztáraknak vagy ápoló intézeteknek) kell létezniök.

Ennélfogva mindenik bányabirtokos köteles azoknak vagy saját műjénél önálló felállításáról gondoskodni, vagy pedig a végett a bányahatóság jóváhagyása után más bányabirtokosokkal egyesülni.

*Kötelezés a  
belépésre.*

211. §. A bányaműnél felvett minden felügyelő vagy bányamunkás köteles, azon műnek, melynél szolgál, társpénztárához tagkép hozzáállani s abba a megállapított járulványt beszolgáltatni.

*1891. évi XIV.  
t. c. (Ipari és  
gyári alkalmazottak be-  
vezetése esetén  
való segélye-  
zéséről).*

2. §. Betegsegélyző-pénztárhoz kell tartozniok nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül mindazoknak, akik a magyar korona országai területén :

.....

b) bányákban és kohókban vagy a bányaterméseket feldolgozó egyéb művekben, ugyszintén kőfejtőhomok-, kavics- és agyag-termelő telepeknél oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munka-napra eső összege 4 frtnál nem magasabb és akikkel szemben a munkaadó a munkába álláskor világosan ki nem kötötte, hogy az alkalmazás *nyolc* napnál *rövidebb* időre terjed.

.....

3. §. Alkalmazottakul tekintetnek azon tanoncok, gyakornokok és más olyan személyek is, kik be nem fejezett kiképeztetésük miatt bért vagy fizetést éppen nem, vagy a szokásosnál csekélyebbet húznak.

XI. Fejezet. *Bánya-betegsegélyző pénztárak (társulások).*

70. §. A bánya-törvény alapján létesített, ugyszintén a jelen törvény 72. §-ában foglalt határozmányoknak megfelelő bánya-társulások tagjai (a 49. §-ban említett esetek kivételével) nem kötelesek más betegsegélyző-pénztárba belépni.

71. §. A bánya-társulások szervezetét, a segélyezés mérvét, a járulékok nagyságát és a kezelés módjait a bánya-törvény, illetve az érvényben álló kormányrendeletek szabályozzák.



72. §. Ha azonban valamely, a bányatörvény alapján létesített társláda az általa gyakorolt betegsegélyezést a bányászati és kohászati iparban alkalmazottakon és hozzátartozóikon kívül másokra is kiterjeszti, illetve tagjaiul másokat is felvesz, ez esetben ezen tagokra nézve a járulékok legmagasabb és a segélyezés legesekélyebb mérve tekintetében a jelen törvény határozmányaihoz köteles alkalmazkodni.

212. §. Minden társpénztár számára a bánya tulajdonosa vagy igazgatósága által, a munkás-személyzet által kijelölendő bányászlegénységi választmány közremunkálása mellett, saját alapszabályok szerkesztendők s megbirálás és jóváhagyás végett a bányahatóságok elé terjesztendők.

*Társpénztári  
alapszabályok.*

A már létező ilyes intézeteket a bányahatóság megsemmisítheti s birálathoz alá veheti.

213. §. Ezen alapszabályokban következő határozatoknak kell foglaltatniok:

a) a társpénztári anyakönyvek szerkesztéséről s azoknak helyes állapotban tartásáról, nemkülönben a társpénztárba felvétel feltételeiről;

b) a járulványok mennyiségéről s befizetés módjáról;

c) a társpénztárból nyújtandó segélyek mértékének meghatározása végett szabályokról;

d) azon feltételekről, melyek alatt a segélyhez igény megszerezhetik s elvesztetik, p. o. a bányamunkából hátrahagyott időleges kilépés által is általában;

e) a társpénztár vagyona biztosításának s igazgatásának módjáról, az azérti jótállásról, a számadások megvizsgálásáról és elintézéséről;

f) a munkásszemélyzet által arra nézve gyakorlandó befolyásról;

g) több egyesült társpénztáraknak egymáshoz viszonyáról;

h) a vagyon iránti intézkedésről, azon esetre nézve, ha a bánya, melynek számára a társpénztár alapított, megszűnik.

Azon nehézségek miatt, melyet a társpénztárnál a biztosítás és betegsegélyezés egybefoglalása által a visszafizetési hányad okoz, nem kifogásolható egyes társpénztár alapszabályoknak azon intézkedése, hogy társpénztári járulék a munkásnak saját hibáján kívül történt elhosesátása esetén sem fizettetik vissza. (61.156 1888. Fm. i. k. r.)

214. §. Oly bányák birtokosai, melyeknél törvényesen szerkesztett társpénztár még nem létezik, annak felállításáig kötelesek, megbetegedett vagy szerencsétlenül járt munkásaiknak legalább azon segélyt nyújtani, melyet az általános törvények szerint a szolgálatadó cselédjei irányában tartozik.



**V. sz. 103. §.** A bányatársulások fontossága, azon üdvös befolyás, melyet ezek a bányászat- és kohászatnál mulhatlanul szükséges rendre és fegyelemre gyakorolnak, végre ama nyilvános humanitási tekintetek, — melyek az államkormányt arra kötelezik, hogy a termelő munkások ezen nagy osztályát és azok családjait, szorultságukban segély nélkül ne hagyja, kívánatossá teszi, hogy a bányakapitányságok ezen intézményre azonnal az új törvény életbelépte után és később is különös figyelmet fordítsanak.

A bányakapitányságok tehát kötelesek kerületük összes bányavállalkozóitól annak kimutatását követelni, hogy a létező bányatársulások hol és kinek vezetése alatt állanak fenn, mily vagyonnal rendelkeznek, és hogy mily alapszabályok szerint vannak szervezve. — Utóbbiak eredetiben vagy hitelesített másolatban terjesztendőek be.

Ha ezen alapszabályok az á. b. t. 213. §-ának nem felelnek meg, a bányakapitányság a bányatulajdonosokat a hiányokra figyelmeztetni és az alapszabályok törvény szerinti kiegészítésére, illetve kiigazítására felhívni köteles. — Ha azok ellenben megfelelőeknek találtattak volna, a megerősítési záradékkal ellátandók és egy másolatnak a bányatársulások feljegyzési könyve számára való visszatartása mellett visszaadandók.

Ama bányabirtokosok, kik bányaműveiknél bányatársulásokat még nem létesítettek, ilyenek felállítására felhívandók.

Erre a legtöbb esetben a bányamegyei választmány közreműködése lesz igénybevehető, melynek azután kötelessége leendő odaadni, hogy a kerület több bányavállalata számára közös ily intézet létesüljön.

A bányakapitányság, a bányamegyei választmányok ezirányú tevékenységét megfelelő indítványokkal támogatni fogja és esetleges előzetes tanácskozások kezdeményezése által ilyszerű megállapodás létrejöttét elősegíteni köteles. — mire a résztvevők az alapszabályok szabályszerű betérjesztésére utasítandók volnának.

Mintán azonban alig tételezhető fel, hogy a bányatársulási intézmény ez uton mindenhol és gyorsan rendezhető legyen, ezen cél a bányakapitányságok által mindig szem előtt tartandó — és annak elérésére felhívás és tanács által folytonosan törekedni köteles.



A bányatársuladók igazgatására a bányakapitányságok nem birnak ugyan törvényes befolyással, azok fölött azonban annyiban van felügyeleti joguk, hogy a bányatársuladai vagyon biztosításáról meggyőződést szerezhetnek és a fölött örködnek, hogy a bányatársuladai jövedelmek felhasználása alapszabályszerűen történik-e.

Kötelességük leendő ezek szerint tehát a bányatársuladók rendes igazgatása körül felmerülő aggályok vagy panaszok esetében a bányatársulada-számadásokat esetről-esetre, — ezenkívül pedig időszakonként legalább minden három évben — bekivánni, vagy más vizsgálatok vagy helyi szemlékkel kapcsolatban biztosai által megvizsgáltatni és azokról magának jelentést tétetni.

Ha az egyes bányatársuladók kezelésénél a jelzett irányokban hiánylatok mutatkoznak, úgy a bányakapitányságok azok megszüntetését elrendelni, szükség esetében a kifogásolt tételek megtérítését határozatilag kimondani és eme rendelkezéseinek az a. b. t. 150. §-ának alkalmazása által érvényt szerezni köteles.

A bányakapitányságoknál a kerületükben létező összes bányatársuladokról a bányatársuladai könyv (a *XIX. minta* szerint) vezetendő. Ezen feljegyzési könyv tételei a következők: azon bányamű megnevezése, melynél a bányatársulada van, az igazgatóság a felelős számvivő megnevezésével, az alapszabályok keltjére és megerősítésük számára való hivatkozás, a vagyonálladék és megjegyzések a bányatársuladát illető nevezetesebb eseményekről. Ezen feljegyzési könyvhöz külön kötetben a megfelelő okmánytár mellékiendő.

Társpénztári kezelőség, ha kötelességét nem teljesíti, helyébe a bányakapitányság rendelhet megfelelő képviselőt. (5059/867. Fm. i. k. r.)

Társpénztári követelések a választmány által per útján vagy egyezségileg hajtsandók be, utóbbi esetben a bányahatóság jóváhagyása szükséges. (2323/867. Fm. i. k. m.)

Társpénztári vagyon biztosítása büntetés alkalmazásával is eszközölhető. (1/1867. Fm. i. k. m.)

Társpénztárak netán veszélyeztetett érdekeinek képviselőtérő hivatalból rendelhet ki képviselőt a bányahatóság. (2902/1867. Fm. i. k. m.)

Társpénztári választmány ellenére, a bányahatóság az alapszabályokban nem foglalt kiadást nem állapíthat meg. (2848/1868. Fm. i. k. m.)

Társpénztári kölcsönök, ha a bánya szünetel, a bányakapitányság tudtával adandók és a kiadásokra a vagyonnak csak kamatai fordítandók. (5691/871. Fm. i. k. m.)



Társpénztárak cégbejegyzésre nem kötelezhetők és szövetkezetekként nem alakulhatnak. (15874./1879 Fm. i. k. m.)

A bányatörvény egy társpénztári összegnek a bányabirtokosnál kölcsönképen való elhelyezését határozottan nem tiltja, hanem a 213. §. e) pontjában világosan mondja, hogy a társpénztári alapszabályokban elhatározandó, hogy mi módon legyen a társpénztár vagyona kezelendő és biztosítandó stb. Első vonalban tehát ezen alapszabályok lehetnek csak irányadók s ha e szabályok szerint az összegek a bányabirtokosnak kiadhatók, mi újonnan készítendő alapszabályokba fel nem veendő, mi törvényes akadály sem létezik arra nézve hogy ezen összegek kellő biztosítás mellett a bányabirtokosnál kölcsönkép künn maradjanak. Ily esetben a bányahatóságnak a bányatörvény 212., 220. és 221. §§-ain alapuló hivatása csak annak megbírálására terjed ki, vajjon a bányabirtokos által nyújtott biztosíték elegendő-e vagy sem? Első esetben további intézkedésre szükség nincs, utóbbi esetben a bányabirtokos kellő biztosíték megadására vagy a társpénztári összeg visszatérítésére felhívandó, nem teljesítés esetében reá a bányatörvény 250. §-ában kiszabott eljárás alkalmazandó, ha pedig a felhozott büntetésnek sem volna jó eredménye, az illető társpénztári kezelőség utasítandó, hogy érdekeinek biztosítása végett a törvény útjára lépjen, mit ha ez tenni elmulasztana, a bányahatóságnak jogában áll az illető társpénztár rovására hivatalból ügyvédet fogadni s azt kellő utasítással ellátni. Éppen ily eljárás lesz követendő akkor, ha a társpénztári összegek a társpénztári szabályok ellenére a bányabirtokos által önhatalmúlag elfoglaltatnak. Végül azon esetben, mikor valamely bányánál szabályszerű társpénztári kezelőség nem létezik, veszélyeztetett társpénztári összegek biztosítására a kincstári jogügyek igazgatóságának segélye igénybe vehető. (15.161/876. Fm. i. k.)

Az á. b. t. 210. §-a értelmében minden a bányamunkásoktól bérlevonások által bármi címen alakított segélyalap, bányahatósági felügyelet alá tartozó bányatárspénztári intézménynek tekintendő lévén, u. a. törvény 212. §-a szerint a bányabirtokos, vagy a bányamű igazgatója ezen segélyezési alapok részére és célszerű kezelésének biztosítása végett, köteles külön alapszabályokat szerkeszteni s azokat a bányahatósághoz megvizsgálás és jóváhagyás végett bemutatni. (1884. évi Fm. i. k. m. r.)

*A bányatörvény 210. §-ának azon intézkedéséből, hogy a társláda létesítése csakis a bányabirtokos kötelességévé tétetik, nem következik az, hogy a szabadkutatási jogok gyakorlása idején és a bányadományozás iránti kérvény elintézése, valamint a társláda alapszabályainak megalkotása és a bányatörvény 212. §-a értelmében megkívánt bányahatósági jóváhagyása előtt a bányamunkások keresményeiből történt levonások útján is tényleg létesített segélypénztárak bányajogi értelemben vett társládának nem tekinthetők. Sem abból, hogy a bányatörvény 212. és 220. §-a a bányakapitányságra ruházza a társládák kezelése és a bányavállalkozókra rótt törvényes kötelezettségek felett való örökösödést, sem a felügyeleti jogból, sem a bányatörvény 232. §-ából, sem végre az életbeléptetési szabályzat 103. §-ából nem lehet azt következtetni, hogy a bányakapitányság a társládák peres ügyeiben képviseleti joggal volna felruházva. A képviseletre csak az alapszabályokban e végre kirendelt közegek hivatvák, az alapszabályok megalkotása előtt pedig a társládákra is alkalmazandók a*



*más testületeknél hasonló esetekben a képviseleti jogosultságra nézve fennálló elvek.* (Kur. 191/1885. sz.)

Társpénztári segélyek nem vonhatók foglalás alá: 1881. LX. t.-c. 64. §.

Tőkekamatadó nem fizetendő bekebelezett, de peres társ-pénztári követelések után. (31.980/1880. Pm. r.) Társládák javára eszközölt telekkönyvi bejegyzések illetékkötelesek. (1315/1889. 3856/1889. 9914/1889. Pü. közig. bir.) Társládáknak tkvi bejegyzés iránti kérvényei bélyegkötelesek. (P. ü. közig. bir. 1407/889.) Bányatársládák ingó vagyona illetékegyenértékmentes. (Pü. köz. bir. 1310/889. 4203/889.) A kincstári bányamunkások társládái és az azokat képviselő hivatalok személyes bélyeg- és illetékmentességben részesülnek. (95.203/1893. Pm. r.)



## TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. osztr. bányatörvénynek a *bánya-adózásokról* (Bergwerks-Abgaben) szóló azon fejezete, mely a mérték-illetékek (215—218. §.) és a bányavám (219. §.) felől rendelkezett, eredetileg kimerítette mindazon szolgáltatásokat, melyek a közteherviselésből a bányavagyponra hárultak.

A mérték-illeték maga is már ujitásszámba ment, mert régebben csakis a bányavám (urbura, Frohne), a nyers jövedelem tizedrésze, terhelte a bányászatot.

A bányavámot azonban már 1862. május 1-től megszüntették, az eredetileg 6 frt 30 kr. osztr. értékben megszabott mértékilletéket pedig 1866. július 1-től 4 o. é. frtra szállították le. Hasonló illeték terheli 1866. július 1-től a szabadkutatásokat is, melyek a kutatónak egy bányamérték fektetésére irányuló kizárólagos jogát biztosítják.

A megszüntetett bányavám helyét 1862. május 1-től az I. oszt. jövedelmi adó foglalta el, amely a tiszta-jövedelem 5<sup>o</sup>/<sub>o</sub>-át tette, míg 1867-től a bányajövedelem is a rendes jövedelmi adó alá esett (1868. évi XXVI. 1870. évi XLIX., 1871. évi LVIII és 1873. évi VII. t. c.,

Végül azonban az 1875. évi XXVII. t. c. külön *bánya-adót* szabott ki, míg az ezen törvény 12. §-át módosító 1885. évi XIV. t. c. a korábbi zártkutatmányi illetéket, mint felügyeleti illetéket, a szabadkutatásokkal való visszaélések megszüntetésére irányuló célzattal szabályozta.

Ezek szerint tehát a bányatörvény ezen fejezete, miután a bányászat összes mai közterhei közül csupán a mértékilleték felől intézkedik, s ennek is csupán jogcímét adja meg, éppen csak elméleti jelentőséggel bír.

Midőn tehát a bányaadózássokról van szó, ettől az inkább jogtörténelmi érdekeséggel bíró fejezettől függetlenül kell azokat tárgyalni, s e tekintetben három különböző



közterhet: a bányá-adót, a mérték- és a szabadkutatást terhelő felügyeleti illetékeket, s végül egyéb, hazai bányászatunkat terhelő illetékeket kell vizsgálnunk.

I. Az 1875. évi XXVII. t.-cikkel kivetett *bányaadó* u. n. hozadéki- (termelési-)adó, a mely a bányászat tiszta hozadékát, a tiszta bánya-jövedelmet terheli s általában 5, a szénbányáknál 7<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-ot tesz, míg egyéb bányavállalkozásoknál, melyek nem az őstermelésre irányulnak, hanem a tőkének vállalkozásai a bányászat segítségére, éppen úgy, mint más tőkejövedelemnél, 10<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-ban van kivetve.

A tiszta bányahozadékot a törvény 8. §-ában felsorolt levonások felszámítása mellett a községi elöljáróságnál minden év január havának végéig erre szolgáló nyomtatványok felhasználásával a bányavállalkozó köteles bevallani, ha annak hivatalból való megállapítását el akarja kerülni. Ezt a vallomást a bányakapitányság felülvizsgálja, annak hiányában pedig a hivatalból való megállapításhoz az adatokat összeállítja s ezek alapján a kir. pénzügyigazgatóság javaslatot tesz a III. oszt. kereseti adót kivető bizottságnak.

Ez a bizottság, akkor, amikor e bányaadókat tárgyalja, köteles a törvényhatósági közgyűlésen a megyebeli bányabirtokosok közül erre a célra választott két szakértő tag közreműködése mellett eljárni, s az adó alapjául szolgáló tiszta hozadékot a megelőző 3 év tiszta hozadékainak átlagából nyilvános tárgyaláson állapítja meg.

Hatarozata ellen a pénzügyigazgatóság területén felállított *felszólamlási bizottsághoz* (1883. évi XLIV. t. c. 29. §-ának 2. p.) felebbezésnek, harmadik fokon pedig a *közigazgatási bírósághoz* (1896. évi XXVI. t. c. 81. §. 2. p) panasznak van helye.

Az állami egyenes adók közül, melyek a bányászatot is érintik, felemlitendő még az 1899. évi XLIX. t. c. a hazai iparnak állami kedvezményekben való részesítéséről, melynek 1. §. g) pontja a kedvezményeket kiterjeszti azokra a bányászati vállalatokra is, melyek



fémeket lugszás, foncsorozás vagy villamosság alkalmazása mellett termelnek, továbbá amelyek hazai szénből briquetet gyártanak.

A *bányamunkások I. oszt. kereseti adója* tekintetében a m. kir. pénzügyminiszter 1898. évi okt. 27-én 76,785. sz. a. kelt rendeletében kimondotta, hogy a gyári és iparvállalatokban s műhelyekben alkalmazott egyének I. oszt. ker. adója a jövőben egyénenként külön-külön vetendő ki, s hogy a napi és hetibér mellett alkalmazott szakmunkások meg nem adóztatandók. A kivetett I. oszt. ker. adó pedig a munkaadó által fizetendő be (1875. évi XXIX. t.-c. 11. §-a), még pedig két részletben, minden év április és október havának első napjáig (1883. évi XLIV. t. c. 4. §-a). Természetes, hogy a munkaadó az általa megfizetett adót a munkás béréből levonhatja. Az egyes munkaadók ugyanazon adóhivatal kerületében fekvő üzletében, vagy iparvállalatában alkalmazott szakbeli segéd-munkások, üzleti cselédek, felügyelők és irodai alkalmazottak, a tanulókat kivéve, az e célra szolgáló űrlapokon az 1883. évi XLIV. t.-c. 101. §-ában megszabott 100 koronáig terjedhető pénzbírság terhe alatt bejelentendők s a tényleg megadóztatott munkásokra vonatkozó kivonatot azután a munkaadónak hivatalból megküldik. Az időközben adójának teljes befizetése előtt távozó alkalmazottak bejelentendők, amely esetben a kir. pénzügyigazgatóság adójukat leírja s a munkaadót a szavatosság alól felmenti. Az adók kivetése után a kir. adóhivatal minden megadóztatott munkás részére külön adókönyvet állít ki s a munkaadónak kiadja.

Említést érdemel végül, hogy az 1868. évi XII. t. c. 2. §. illetőleg az 1870. évi LI. t. c. 2. §-ában megállapított *állandó adómentesség* a bányamunkásoknak bérfizetés nélkül átengedett *munkáslakokra* is kiterjed.

II. A bányaadóról szóló 1875. évi XXVII. t. c. 12. §-a a *bányamérték-illeték* (telek-díj) és a zártkutatmányi díjak fentartása mellett azok kivetésére és beszedésére vonatkozólag az eddigi gyakorlatot hagyta meg.



Ezt a szakaszt módosította az 1885. évi XIV. t. c., mely a zártkutatmányi díj helyébe a bejelentéskor, illetőleg meghosszabbításkor előre lerovandó felügyeleti illetéket helyezett, melynek záros határidő alatt történnendő le nem rovása a bejelentés visszautasítását illetőleg a zártkutatmány törlését vonja maga után.

A törvénynek ezen imperativ rendelkezése a szabadkutatásokkal üzőtt sok szédelgésnek kívánt véget vetni s ez alapon nagyszámu efféle szabadkutatást töröltek is.

A *mérték-illeték*, amint már említve volt, 1866. július 1-től évi 4 frt, amely összeg az ált. bányatörvény 215. és 217. §-ához képest a rendes. Ez bánya- és kül-mértéktől fizetendő, a divatozó egyéb mértékek és határközöktől azonban azok területének arányában szabandó meg, s a még adományozás tárgyát képező különböző mértékek felsorolásánál (III. fejezet) egyenkint ki van tüntetve.

Ellenben a felügyeleti illeték sem le nem szállítható, sem nem mérsékelhető.

Mindkét jogilleték kivetését, behajtását és kezelését a 32.539/1885. sz. és 58069/1886. sz. földm. ipar-és keresk., — valamint különösen az 1894. évi február 23-án 781. sz. a. kelt pénzügyminiszteri rendeletek részletesen szabályozzák.

III. A különböző országok bányaadózásainak egybevetéséből kitűnik, hogy maga a bányaadó, mint hozadéki vagy jövedelmi adó, nyilván megkülönböztetendő a bányászkodást terhelő, s itt II. alatt felsorolt, valamint egyéb hasonló bányaadózásoktól, illetőleg jogi illetékektől.

Kitűnik az efféle egybevetésből az is, hogy az így kétszeresen adózás alá vont bányászat az utóbbiakat csakis ott viseli, ahol a bányászat szabad és csupán azoknak az ásványoknak művelésére irányzott vállalatoktól, amely ásványok a földtulajdonos rendelkezése alól ki vannak véve.

Nálunk azonban a bányászat ily méltányos el-



banásban nem részesül. A törvényhozás, amely a bányatörvény reformálását ismételten mellőzte, a bányaadózásokat sietett reformálni; meghagyta azonban az adózás mindkét fajtáját a földtulajdonos rendelkezése alá visszahelyezett *szénbányászatnál* is, úgy hogy ez időszereint a bányászatnak ezt az ágát a földtulajdonosnak fizetett örök ár (s az ezután kivetett illeték) avagy bér s az ezután járó, de rendesen a bányavállalkozóra hárított kereseti adó (valamint a haszonbéri szerződés fokozatos bélyegilletéke) s azonfölül a fennemlitett jogi illetékek is terhelik.

Abban az esetben, amikor a szénjogokat a földbirtokosoktól örök áron megveszik, az ingatlanok átruházástól járó  $4\frac{3}{10}\%$ -ot és az adományozáskor a bányatelek becsértékétől járó  $1\frac{9}{10}\%$  bejegyzési illetéket kötelesek fizetni. Amikor pedig haszonbérbe veszik a szénjogokat, még ennél is több teher hárul rájuk, mert pénzügyi hatóságaink a kőszénkutatási, kőszénbányanyitási és kőszénkiaknázási szolgálat jogának a polgári telekkönyvben való bekebelezését is iparkodnak illeték alá vetni, míg a földtulajdonos javára adományozott s a bányakönyvbe bevezetett bányabirtok haszonbérleti jogának bekebelezésétől ismét a  $0\frac{7}{10}\%$  illetéket szedik be. Ezek közül az első alappal egyáltalán nem bír, mert a kérdéses szolgálat önmagában, adományozás nélkül értékkel nem bír, s így annak bevezetésétől illeték nem járhat.

Az 1891—1895-ig terjedő időszakban a bányaadó a magyar korona egész területén átlagosan 460.052 koronát, 1887-ben 664.058 koronát, 1898-ban 636.670 koronát, — a mérték illeték 1891—1895-ben átlag 123.390 koronát, 1897-ben 134.024 koronát, 1898-ban 137.958 koronát, — a szabad kutatások felügyeleti illetéke 1891—1895-ben átlagosan 140.468 koronát, 1897-ben 182.292 koronát, 1898-ban 205.514 koronát tett ki.



## A bányaadózásokról.

215. §. Minden adományozott bányamérték egy bizonyos *Mértékilleték.* illeték időszakonkénti lefizetése alatt áll, mely félévenként minden 12,544 (45,116·4 m<sup>2</sup>.) négyszöglet tevő adományozott vájnamértéktől és minden 32,000 (115.092·8 m<sup>2</sup>.) négyszögölnyi területű külterméktől, oly vájnamértékektől ellenben, melyek nagyobb vagy kisebb mértéket tartalmaznak, nemkülönben a határközegektől, azok tértartalmának aránya szerint szabatik ki, ezen illeték mértékilletéknek neveztetik.

216. §. . . . .

(Ezen szakaszt a bányaadóra és mérték-illetékekre vonatkozó alábbi törvények és rendeletek hatályon kívül helyezték.)

217. §. Oly vájnamértékeknél, melyeknek csak magassága és szélessége van határok közé szorítva, a telek mentébeni (hosszában) kiterjedése pedig végtelen (korlátlan), a mértékilleték azon termérték szerint számítando, mely a szélességnek a magassággal sokszorozásából, mindkettőt ölekben kifejezve, keletkezik. Az ugynevezett hosszmértékek, melyeknek szélességük változó és melyeknek mélységük (hosszuságuk és magasságuk határozatlan, a mértékilleték tekintetében az egyszerű vájnamértékekkel (215. §.) egyenlőknek tartandók.

218. §. Oly különös bányászati jogosítványoknál, melyeknek alapját nem a bányarendtartások szerint meghatározott vájnamértékek képezik, a birtokosoknak szabadságában áll, a mértékilletéket, a telek törvényszerű szabályozásáig, vagy ez utóbbinak mértani területé szerint, vagy azon kiterjedés szerint fizetni, mely az adományozás után járó legmagasabb törvényes mértékbeli terjedelemmel egyenlő.

219. §. . . . .

*Bányaadóm.*

(Ezen szakaszt az 1862. évi apr. 28-án kelt helyt. tan. int. hatályon kívül helyezte.)

**V. sz. 104. §.** A mértékilletéknek az á. b. t. 216. §-a szabványai szerinti beszedése és nyilvántartása céljából az ellenőrzést és számvizsgálatot könnyítő módon való eszközlésére a bányakapitányságok egy (a XX. minta szerint összeállított) a kerületükben létező összes fennálló adományozott bánya-, kültermékek és határközökről vezetett bányamegyék szerint fölosztandó följajstrom szerkesztésére utasíttatnak. A bányamegyék megalakulásáig a beosztás a politikai kerületek szerint is eszközölhető. *Mérték-ill. előírása.*



Ebbe bevezetendő:

- a) a tárgynak folyó száma (tekintettel a kerületre);
- b) annak helyfekvése (ország, megye, járás, község);
- c) a bányatárgy neve;
- d) a birtokos neve, polgári állása, lakhelye;
- e) a meghatalmazott, igazgató vagy művezető neve, polgári állása és lakhelye;
- f) a tárgynak a törvényes mértékre átszámított területe, vonatkozással annak az adózás alá eső kiterjedésére (á. b. t. 215—218. §§.);
- g) az erre eső törvényes mértékilleték . . . ;
- h) megjegyzés és végre a  
főösszeg.

Határközők és külmértékek, melyeknek területe ismeretlen, addig, míg azok kiterjedése hivatalos felmérés és kicövekelés útján meg nem állapittatik, a mértékilleték megállapításánál a bányamegyében szokásos bányamező felével, illetőleg egy egész bányatelekkel azonosnak veendő.

Az á. b. t. 218. §-a esetében az illető bányabirtokos 14 napi határidő kitűzése mellett annak kinyilatkoztatására szólítandó föl, hogy az említett §. szerint mely területet kívánja az adózás alapjául vétetni.

Ezen nyilatkozat fölötti határozás a bányakapitányságot illeti meg.

A mértékilletéki lajstrom másolatának egy példánya a miniszteri számvevőségnek, másika az illetékes adóhivatalnak küldendő meg.

**V. sz. 105—110. §§.** *a bányacím megszűnése folytán tárgytalanok válnak.*

**V. sz. 111. §.** Mintán a mértékilleték kivétel nélkül minden adományozott bányatelek után fizetendő, annak elengedése iránti kérvényeknek hely nem adható.

Ha azonban ily hátralék behajtása lehetetlen, a bányakapitányság annak leírását, kimerítő indokolás mellett, a miniszteriumnál javaslatba hozhatja.

(Ezen szakasz további része, mint tárgytalan, mellőztetett.)

1875. évi  
XXI. t. c. (A  
bányaadóról).

**1. §.** Bányaadó tárgya azon jövedelem, mely a bányaművelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből ered.

**2. §.** Ilyen üzletnek tekintetik:

- a) minden bányavállalat, mely a bányatörvény



szerint adományozott külmértékkel, vagy adományozott és bányatelekkönyvezett bányatelekkel bir, vagy végre segédhajtásra bányahatósági engedélyt nyert;

b) kőszénbányák, soroztassék bár a kőszén a szabadoknak nyilvánított ásványok közé vagy sem és folytattassék ily bányák művelése a bányatörvény szerint kiadott kutatási jogosítvány, vagy adomány alapján vagy a nélkül;

c) bányahatósági engedély mellett folytatott arany-mosási üzlet;

d) a bányatermények feldolgozására szolgáló, a bányatörvény alapján felállított és bányatelekkönyvezett segédművek.

**3. §.** A bányaadó minden oly üzemre, mely bármimű kőszéntermeléssel foglalkozik, a tiszta jövedelem 7%-val vettetik ki.

Minden egyéb bányaművek a tiszta jövedelem 5%-al rovandók.

Tíz százaléknyi adó fizetendő minden segédvájás (al- és megyetárna) vállalkozója által, ki ily segédvájást mint önálló vállalatot üzembe vett és azért más bányavállalkozóktól díjakat szed.

**4. §.** Az e törvény által megállapított adónak 70%-a állami adó, 30% pedig földtehermentesítési járulék.

**5. §.** Adóköteles jövedelemnek vétetik az adóévet megelőző három évi üzleteredmény átlaga. Az évi üzleteredmény megállapításánál a nyers jövedelemből a 6. §. 1--17. pontjai alatt foglalt tételek vonhatók le.

*A tiszta jövedelem bányaműködése.*

**6. §.** Az igazgatási és üzemi kiadásokhoz tartoznak, illetőleg a nyers jövedelemből levonatnak:

1. az általános igazgatási és kezelési költségek: u. m. az igazgatóknak, tisztviselőknak, felügyelőknak és szolgálóknak fizetésük, természetbeni járandóságaik jutalékok fejében és ha a bányatársulatnak igazgató ta-



nácsa van, az igazgatótanács tagjainak a jelenléti jegyekért járó összegek; továbbá a bányatársulati gyűlések hirdetésére és tartására, nyugdíjakra, irodai szükségletekre fordított kiadások,

2. a tulajdonképeni vájnamivelési költségek, u. m. a feltárásra, előkészítésre, lefejtésre, kiszállításra, víz-emelésre és légvezetésre, valamint a bányának jó karbantartására tett kiadások;

3. az előkészítés végett megvett vagy beváltott nyers terményekért kiadott összegek;

4. az előkészítési, kohászati vagy finomítási költségek;

5. az első szervezés létesítése céljából szükséges, egyszer-mindenkorra teendő költségek, mik közé azonban sem az alapítóknak nem készpénzbeli bevételei, sem azoknak netán bármi módon adott előnyök, sem a felszerelés költségei, melyek az értékesökkenés fejében a 8. pont alatt engedélyezett levonások által amugy is fedezvék, nem soroztatnak;

6. a műépítmények, üzemi épületek és azon lakházak fentartásának költségei, melyek tisztviselők, felügyelők és munkások számára rendelvek;

7. a leltár szerinti felszerelés karbantartására szükséges és e célra az üzleti év folytán valóban ki is adott összegek;

8. azon összegek, melyek gépek, gyári eszközök és egyéb üzleti felszerelések felhasználása által okozott értékesökkenések pótlására alakított tartatékaiapba helyeztetnek, mindaddig, míg ezen rendeltetésüktől el nem vonatnak;

9. a társpénztárak számára az illetékes egyházi, iskolai és községi célokra fizetett járulékok, továbbá a bányamegyei intézmények, segédvájások, al- és megyetárnak költségeiben való részvétel és használt bányaszolgalmak kárpótlása;

10. oiy bányaművekért, építményekért, gépekért vagy egyéb készülékért, melyek nem a mű tulajdoná-



hoz tartoznak, fizetett bérek, ugyszintén azon összegek, melyek az üzemhez szükséges telkekért, s esetleg a le-  
művelés jogáért a földtulajdonosnak fizettetnek, valamint  
kezelési helyiségekért, a tisztviselői, felügyelői és mun-  
káslakásokért haszonbérül fizettetnek;

11. elsőbbségi kötvények kamatai, tekintettel a  
tőkekamat és járadékadóról szóló 1875. évi törvénycikk  
6-ik §-ára, fordittatott legyen az ezen kötvények segé-  
lyével beszerzett összeg akár a vállalat megállapítására,  
akár annak kiterjesztésére, akár végre az üzemnek foly-  
tatására ;

12. jelzáloggal biztosított tőkék kamatai, valamint  
azon üzleti kamatok is, melyeket a vállalat a 11. pont  
alatt, említett elsőbbségi kötvényektől függetlenül be-  
szerzett s üzletébe befektetett idegen tőkék után fizet ;

13. behajthatatlanoknak kimutatott követelések.  
Ezek azonban nyilvántartandók és a mint részben vagy  
egészben behajthatókká válnak, adó alá vonatás céljá-  
ból a bevételekben külön kimutatandók ;

14. azon ingatlan vagyon után eső föld- és házadó,  
melynek jövedelme külön ki nem mutatható, vagy a be-  
vételek közé felvételezett ;

15. elemi csapások elleni biztosítási illetékek ;

16. a vállalat helyén és azon kívül levő raktárak  
költségei ;

17. a telekdíj (mértékdíj).

7. §. A bányaadó mindig az adóévet megelőző 3  
évi, a mennyiben pedig az illető mű annyi éven át még  
fenn nem állana, annak megkezdésétől számítandó időre  
készített mérleg alapján, az 5. és 6. §§-ok határoz-  
mányainak tekintetbe vétele mellett rovatik ki.

8. §. A bányaadó a mű tulajdonosa, vagy a bányaa- *A helytartó*  
törvény szerint a mű vezetésére jogosítottak, vagy meg-  
hatalmazottjaik vallománya alapján, vagy ha vallományt  
adni elmulasztának, vagy olyat adnának, mely a való-  
ságnak meg nem felel, a nélkül is hivatalból állapít-  
tatik meg.



**9. §.** A bevallásokat külön kell tenni : *a)* minden oly műről, mely vasat vagy kőszén termel ; *b)* minden oly műről, mely egyéb ásványok termelésével és feldolgozásával foglalkozik ; *c)* önálló segédvájásokról.

Megengedtetik azonban, hogy egy és ugyanazon vállalkozónak, legyen az magánszemély vagy társulat, fentemlitett *a)* *b)* és *c)* alatti egy-egy csoportbeli és egy bányakapitányság kerületében fekvő összes egész műveinek bevételei és kiadásai a tiszta jövedelem meghatározása céljából összesíttessenek.

**10. §.** Ha a tiszta jövedelem akár a vallomás elmulasztása miatt, akár azon körülménynél fogva, hogy a vallomásban közlött adatok a valósággal meg nem egyezőknek bizonyultak be, megállapítható nem volna, a bányaadó az üzemben fekvő álló és forgó tőkék 10<sup>0</sup>/<sub>0</sub> után és az alkalmazott munkások mindegyike után fizetendő két forintban hivatalból állapíttatik meg.

Ha az üzemben fekvő álló és forgó tőkék összege ki nem nyomozható, akkor a bányaadó kiszabatik:

*a)* a bányaműveknél az illető mű által fizetendő telekdíjak ötvenszeres összegével ;

*b)* kohóműveknél a műüzem terjedelmének, munkásai számának, építményei s a mű egyéb tartozékai felállítására, az üzem folytatására megkivántató költségek összegének tekintetbevételével hivatalból megállapított jövedelem alapján ;

*c)* önálló segédvájásoknál a bányavállalkozók által fizetendő díjak 5<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-al.

**11. §.** A bányaadónak a fentemlitett adóztatási alapokon való kivetése az (1868. XXVI.) 1883. évi XLIV. törvénycikkben foglalt határozmányok értelmében történik, a következő módosításokkal:

*a)* a vallomás azon község előljáróságánál nyújtandó be, melyben a műbirtokos lakik, vagy a fővállalat művezetősége székhelyét tartja ;

*b)* ha egy és ugyanazon vallomás a 9. §. végbekezdése értelmében több más községben fekvő művek-



ről is szól, köteles azon község előljárósága, melynél a vallomás beadatott, a vallomás beadásáról a többi illető községek előljáróságait értesíteni;

c) a kir. adóhivatalok a községektől hozzájuk érkezett vallomásokat és összeírási jegyzékeket átteszik azon bányakapitánysághoz, melynek kerületében az illető művek fekszenek;

d) a bányakapitányság megvizsgálja az illető összeírási jegyzékeket és a vallomásokat.

Ha vallomás nem adatott, vagy a beadott vallomásokban közlöttek kielégítőknek nem találtnak, köteles a bányakapitányság a törvényszerű adatokat hivatalból, esetleg szakértők, bizalomra méltó egyének, a mű vezetésére jogosítottak vagy meghatalmazottjaik kihallgatása és számadásaiknak megtekintése után kinyomozni, ezek alapján a kirovandó adó nagysága iránt javaslatot tenni és az összes tárgyalási iratokat azon kir. adóhivatalhoz további intézkedés végett visszaküldeni, melytől a felhívást vette;

e) azon adókivető, illetőleg felszólamlási bizottságokba, melyeknél bányaadó is tárgyalatik, ezen tárgyalásokhoz a törvényhatóságok által, vagy azok közvetítésével, két-két rendes és két-két póttag az önálló bányabirtokosok, vagy szakképzett bányászok sorából választandó.

Az 1875. évi XXVII. t.-c. 7. §-ában foglalt rendelkezésből kitűnik, hogy az adóalap megállapítására egyrészt a valódi üzleti eredményhez képest, másrészt a megelőző év üzleti eredményének átlaga szerint eszközözlendő. E végből oly vállalatoknál, melyek 3 év óta még nem állanak fenn, az adóalap az első évre nézve, melyben a vállalat megkezdetik, nem lehet más, mint az első üzletév mérlege szerint elért tiszta jövedelem; ezért az adó az első üzletévre nézve előlegesen csak a vállalat valószínű tiszta jövedelme alapján, az annak idejében bemutatandó mérleg eredményéhez képest leendő utólagos kiegyenlítés fentartása mellett vetendő ki s az adó végleges megállapítása csak a mérleg bemutatása után s annak alapján eszközözlendő. A társulat második üzletévi adójának alapját szintén csak a második üzletévben elért tiszta jövedelem képezheti, mely tiszta jövedelem is egészen azon módon, mint az első üzletév megadóztatásánál, csakis a második évi mérleg bemutatása után lévén végleg megállapítható, a második üzletévben előleges adókivetési alapul csak a társulat



első évi jövedelme vehető fel, magától értetvén, hogy azon esetben, ha az első üzletév csonka naptári év volt, azaz az illető vállalat nem mindjárt a naptári év elején, hanem annak folyama közben kezdetett meg, a második üzletévre előlegesen alapul veendő jövedelem arányszámítás útján állapítandó meg. A vállalat harmadik üzletévi adója azonban már az előző két év alatt elért átlagos jövedelem alapján vetendő ki, az első üzleti év csonka voltának esetében itt is arányszámítás lévén alkalmazandó. (9250/877. szám. Pm. r.)

A bányaadóra nézve a törvény személyes kedvezményeket nem állapít meg, e szerint a bányaadót fizeti a kincstár és az országban egy évnél rövidebb időtől fogva tartózkodó idegenek is. A bányamivelésből és a hozzá tartozó iparágak üzletéből eredő jövedelem után járó adó mindig az 1875: XXVII. t.-c. határozmányai szerint adóztatik meg, habár a bányavállalat nyilvános számadásra kötelezett társulat vagy egyesület tulajdonában van is.

A bizottság azon üléseire, melyekben a bányaadó tárgyalatik, a rendes tagokon kívül azon két tag is meghívandó, kiket e célra az 1875. évi XXVII. t.-c. 11. §-ának e) pontja szerint a törvényhatóságok választanak. (1883: XLIV. t. c. 21.)

Az adókető- és felszólamlási bizottságok tárgyalásaikor felvett tárgyalási jegyzőkönyvekben határozottan ki kell tüntetni, hogy a bizottságba akkor, midőn a bányaadó tárgyalatott, bányabirtokosok vagy szakképzett bányászok, mint bizottsági tagok vettek-e és hányan részt? (Pénz. bir. elv. j. hat. 339. sorsz.)

A bányajövedelemre vonatkozó vallomások éveukint január 1—20. napja közötti időben nyújtandók be. (1876. évi 54.384. szám. Pm. r.)

A vallomások megvizsgálása és szakszerű javaslattétele céljából mindenkor előzetesen az illető bányakapitánysághoz teendők át.

Ha a vallomásokban foglaltak kielégítőnek nem találtnak, köteles a bányakapitányság a törvényszerű adatokat hivatalból, esetleg szakértők, bizalomra méltó egyének, a mű vezetésére jogosítottak, vagy meghatalmazottjaik kihallgatása és számadásaik megtekintése után kinyomozni s ezek alapján a kirovandó adó nagysága iránt javaslatot tenni.

Ezen eljárástól a törvény 10. §-hoz képest csak két esetben van eltérésnek, illetőleg a bányaadó hivatalból való megállapításának helye, akkor t. i. 1-szor, ha semmibemű vallomás nem adatott be az illető bányamű részéről s 2-szor ha a vallomásokban közölt adatok a valóságnak meg nem felelnek.

Tartozik azonban a kir. adófelügyelő ily esetben is a hivatalból való megállapításhoz szükséges adatok megszerzése végett jö-eleve az illető bányakapitánysághoz fordulni.

Oly esetekben egyébiránt, midőn léteznek ugyan vallomások vagy ezek helyét pótló mérlegek, de ezeknek adatai ellen az adókető-közegek előtt aggályok merülnek fel: az illető közegek tartoznak ezen vallomásokat és mérlegeket újabb beható megvizsgálás, a fenforgó akadályok eloszlatása s indokolt javaslattétel végett az illető bányakapitánysághoz visszautalni.

A bányakapitányságok kötelesek félévenként a m. kir. pénzügyigazgatóságokkal azon változásokat közölni, melyek a vallomásra kötelezett bányamivelők és üzletek létszámában előfordultak.



A vallomásokban pontosan és részletesen kitüntetendők a bevételek, valamint a nyers jövedelemből levonandó kiadások is.

A vallomásokba felveendő bevételekhez tartoznak:

a) a vállalat által eladott, felhasznált vagy feldolgozott, vagy a műrészeseknek természetben kiszolgáltatott anyagokért, fő- és melléktermékekért járó pénzösszegek az időszerinti eladási értékben (az el nem adott és fel nem használt meglevő készletek értékét ide nem értve);

b) azon járandóságok, melyek a bányaműnek segédvájási, al- és megyetárnai illetékek fejében, vagy teljesített szolgálatokért, vagy megengedett bányaszolgálmakért fizettetnek. (Az egyenesadó törvények és szabályok hivatalos összeállítása.)

Ha a földtulajdonos egy társulatnak vagy egyes személynek a kőszénkitermelést oly módon engedi át, hogy a kitermelésre jogosított társulat vagy személy a földtulajdonosnak akár a kitermelt kőszén mennyiségéhez mért, akár ehhez a mennyiséghez nem kötött pénzösszeget fizetni tartozik: ez a pénzösszeg a földtulajdonosra nézve bányaadó-köteles jövedelemnek nem tekinthető. (Pénz. bir. 41. sz. döntvénye.)

1. §. Minden szabadkutatás (zártkutatmány) után az eddigi zártkutatmányi díj helyett jövőre felügyeleti illeték fizetendő.

1885. évi  
XIV. t. c. (A  
bányaadóról  
szóló törv. módosításáról).

2. §. A felügyeleti illeték 4 frt: az erdélyi régi aranykerületben, az abrudbánya-verespataki bányamegyében és a felsőbányai bányamegyének a kincstári bányatelkek határain kívül fekvő területén divó kisebb méretű zártkutatmányok után ezen illetéknek negyedrésze fizetendő.

3. §. A felügyeleti illeték a bányakapitányságok által megjelölendő kir. adópénztárnál rovandó le, még pedig:

a) a zártkutatmány bejelentése alkalmával azon időszakra, melyre a zártkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély érvénye még kiterjed: megjegyeztetvén, hogy egy évnegyeden aluli időszak mindig egész évnegyednek veendő;

b) a kutatási engedély meghosszabbítása alkalmával egy egész évre.

4. §. A felügyeleti illeték le nem rovása a zártkutatmányi bejelentés visszautasítását, illetőleg a zártkutatmány törlését vonja maga után.

5. §. Zártkutatmány után fizetendő felügyeleti illeték elengedésének vagy leszállításának helye nincs.



6 §. A jelen törvény hatályba léptekor fennálló szabadkutatások után, az azok alapjául szolgáló kutatási engedély lejártáig, a felügyeleti illeték az eddigi szabály szerint fizetendő.

1875. évi  
XXIV. t. c.  
(A nyilvános  
számadásra  
köt. vállalatok  
adójáról).

1. §. A magyar korona országai területén bel- vagy külföldi által, ipari, kereskedelmi, pénzforgalmi, szállítási s bármennemű más haszonhajtó célból nyere-  
ményre alakult, vagy üzletben tartott s nyilvános szám-  
adásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti jövedel-  
meik után, a mennyiben ezek a *bányaadóról szóló*  
*törvény határozmányai* alá nem esnek, a jelen törvény-  
ben meghatározott elvek és szabályok szerint adóznak.

Az 1885. évi XIV. törvénycikk végrehajtása tárgyában a következőket rendelem el:

**Ha valaki vagy újonnan kért, vagy már előbb szerzett** kutatási engedély alapján egy vagy több zárkutatmányt jelent be, a bányahatóság megvizsgálja a bejelentéseket arra nézve, vajjon azok a törvényszerű kellékekkel birnak-e vagy nem s e szerint elfogadhatók vagy pótlásra kiadandók vagy visszautasítandók-e?

A visszautasítás ugyanazon iktatói szám alatt történik, melyet a bejelentés nyert.

**Ha a bejelentés pótlást igényel, akkor nem a bejelentés** iktatói száma alatt, hanem külön iktatói szám alatt a nem lényeges hiányos bejelentés 20 napi határidő kitűzése mellett esetleg ismételt pótlásra a félnek kiadandó. A kifogástalan bejelentésre nézve pedig hasonlóképp nem a bejelentés iktatói száma alatt, hanem külön iktatói szám alatt közli folyamodóval a felügyeleti illeték összegéről szóló utalványt az I. minta szerint, még pedig azzal, hogy az illetéknek személyesen úgy posta útján történt befizetéséről szóló pénztári nyugtát (sorkönyvi bárcát) 30 nap alatt a bányahatóságnak mutassa be. A bányahatóság által kijelölendő kir. adópénztár mindig az legyen, melynek hivatali kerületében azon község fekszik, melyben a zárkutatmány van.

**Ha egy beadványban több zárkutatmány jelentetik be,** mindegyik külön iktatói számmal látandó el és az előadott módon külön kezelendő.

**Ha a befizetett összegről szóló pénztári nyugta a bányahatóságnak a kitűzött határidőn belül bemutatattik, akkor a függőben hagyott eredeti iktatói szám alatt a zárkutatmány bejelentéséről szóló bizonyítvány a bejelentés napjától számítandó elsőbbségi**



joggal kiadandó, a pénztári nyugta (sorkönyvi bárca) pedig, miután az ügydarabra feljegyeztetett az, hogy a felügyeleti illeték a bemutatott pénztári nyugta szerint befizetve lett, a félnek visszaadandó. Ha a fél a kitűzött határidőn belül a pénztári nyugtát a bányahatóságnak be nem mutatja, a bejelentés függőben hagyott eredeti iktatói szám alatt visszautasítandó.

Ily visszautasítás ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Az említett 20 és 30 napi határidő mindig a bányahatósági rendelet kiadási napjától számítandó; a bányahatóság ez okból a rendeletet azon napon köteles postára adni, melyről keltezve van. A kérdéses határidőnél az általános bányatörvény 227. §-a is mérvadó.

Ha a pótlásra kiadott bejelentés kellő időben beérkezik, a kifogástalannak talált bejelentésnél az előadott eljárás követendő: ha pedig a pótlás a kitűzött határidőn túl érkeznek be, a bejelentés az első iktatói szám alatt visszautasítandó. Ily visszautasítás ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Minthogy az is előfordulhat, hogy valamely fél a kivetett felügyeleti illetéket az illető pénztárnál megfizeti ugyan, de a pénztári nyugtát a kitűzött határidő alatt a bányahatóságnak be nem mutatja s ennek folytán a bejelentés visszautasíttatik, beáll annak szüksége, hogy a befizetett összeg a félnek visszaadassék. Ily esetben a bányahatóság az illető pénztárt az illető felügyeleti illeték visszafizetése iránt keresi meg s erről az érdekelt felet is értesíti.

A már korábban kiadott kutatási engedélyek, illetőleg az azokon alapuló zártkutatmányok meghosszabbításánál az eljárás egyszerűen az, hogy a meghosszabbítás engedélyezése előtt külön iktatói szám alatt minden egyes zártkutatmány után a felügyeleti illeték befizetése végett külön utalvány állíttatik ki s a félnek a pénztári nyugta bemutatására kitűzött határidőnek megjelölése mellett kiadatik.

A szabadkutatás (zártkutatmány) után fizetendő felügyeleti illeték egy egész évre 4, illetőleg 1 frt lévén, az illetékeknek kivetésénél figyelembe kell venni azon időt, mely a kutatási engedély kiállítás napjától a zártkutatmány bejelentése napjáig lefolyt. Ha tehát ezen időpont összevág, vagyis ha a kutatási engedélyért benyújtott kérvénnyel egyidejűleg zártkutatmány is jelentetett be, akkor a felügyeleti illeték a kutatási engedély bejelentésének napjától annak egész tartamára, tehát egy évre rovandó ki, ha pedig a zártkutatmány későbbben jelentetik be, akkor a felügyeleti illeték csakis a kutatási engedélynek még hátralevő érvényességi idejére lesz kirovandó, minél egy évnegyeden alóli idő-zak mindig teljes évnegyednek veendő.



Szolgáljon felvilágosításul a következő példa: X . . . egy kutatási engedélyt 1886. évi február hó 25-én nyer és egy zártkutatmányt ugyanazon évi április hó 15-én jelent be, akkor, minthogy február hó 25-től április hó 15-ig még egy teljes évnegyed nem folyt le, a csonka évszak teljes évnegyednek veendő és X . . . 4 frtot köteles fizetni, ha pedig a bejelentés azon évi május hó 26-án történik, az illetőnek, minthogy február hó 25-től május hó 26-ig egy évnegyednél több, de kettőnél kevesebb folyt le, 3 frtot kell fizetni s így tovább.

Általában zsinórmértékül szolgáljon az, ha az idő, mely a kutatási engedély kiállítása és a zártkutatmány bejelentése között lefolyt:

kevesebb 3 hónál, az illeték 4 frt

" 6 " " " 3 "

" 9 " " " 2 "

" 12 " " " 1 "

Régi szabadkutatási (zártkutatmányi) illetékhátralékok valamely kutatási engedély kért meghosszabbításának akadályát ugyan nem szolgáltatnak s ezen hátralékok az illető adóbehajtási közegek által az eddigi módon beszedendők: de magától értetik, hogy a kért meghosszabbítás a kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányokkal együtt csak azon esetben engedélyezhető, ha ezen zártkutatmányok után a felügyeleti illeték az előadott módon történt kiróvás után lefizettetik. Ha a lefizetés a kitűzött 30 napi határidő alatt a bányahatóságnál nem igazoltatik, akkor a zártkutatmányok kitörlendők s a kért meghosszabbítás megtagadandó.

Ha egy kutatási engedélyen alapuló több zártkutatmány közül csak egy vagy több, de nem mindnyája után fizettetik és igazoltatik a felügyeleti illeték lefizetése: akkor a kutatási engedély meghosszabbítása engedélyezendő: de azon zártkutatmányok, melyek után a felügyeleti illeték nem fizettetett le, kitörlendők.

A felsőbányai bányamegyében a kincstári bányatelkek határain belül a lebegő vonalon felül levő területen kért zártkutatmányok után felügyeleti illeték nem jár, minthogy ezen terület részint a kincstár, részint a felsőbányai bányamegyére kivetett mértékilleték által már megadóztatva van.

Zavarok kikerülése végett elrendelem, hogy zártkutatmányok egyik kutatási engedélyről a másikkra át nem írhatók és más kutatóra csak úgy ruházhatók át, ha egyszersmind az alapul szolgáló kutatási engedély is átruháztatik.

Bármiként szűnjék meg idő előtt egy megerősített zártkutatmány érvénye, az előre befizetett felügyeleti illeték sem egészben, sem részben vissza nem fizettetik.

A felügyeleti illetéknek előleges lefizetése folytán megszűnik annak szüksége, hogy az illető adóhivatalok évnegyeden-



ként a felügyeleti illeték beszedésére — úgy mint az eddig a szabadkutatási illetékekkel történt — felhivassanak s ezen évnegyedes kimutatások csakis a folyó évi július hó 1-je előtt bejelentett zártkutatmányokra nézve lesznek készítendőek; de hogy az elszámolást és ellenőrzést gyakorló ministeri számvevőség a kellő számadási adatokat megnyerje az iránt, hogy minden egyes kir. adópénztárnál minő felügyeleti illetékek kerültek befizetés alá, a következő eljárás lesz követendő.

A bányahatóság a kutatási engedélyekről és a zártkutatmányokról vezetett könyveket — úgy mint eddig — tovább is fogja vezetni s annak kimutatása végett, hogy a valósággal befizetett összegek kellően be is számoltattak, minden hónapról pénztáronként kimutatja azon számokat, melyek alatt a bányahatósághoz beérkezett kir. pénztári nyugták alapján zártkutatmányok kiadattak.

E kimutatásban (II. minta), mely a tárgyi hónapot követő hónap 8-áig a ministeri számvevőségnek beküldendő, hivatkozni kellend az illető kir. adópénztárnak küldött utalvány számára.

Az előlídezett törvény folytán beáll még annak szüksége is, hogy azon minta, mely a szabadkutatás bejelentéséről szóló bizonyítványra nézve 1870. évi 3450. szám alatt kiadatott, módosítások s e tekintetben az említett minta 1-ső pontja jövőre egészen kihagyandó s általában „szabadkutatás” helyett „zártkutatmány” irandó. (32.529/1885. Fm. i. k. m. r.)

A felügyeleti illeték az illető bányakapitányságnál is befizethető akár a bejelentési vagy meghosszabbítási kérvénnyel együtt, akár az utalványok kiadása után azoknak visszaterjesztése mellett, de mindenesetre a kitűzött 30 napi határidőn belül. A bányakapitányság ez esetben az átvett pénzösszeget az utalványokkal együtt azonnal megküldi az illető adóhivataloknak, az érteveendő bárcákat azután kiadja a félnek.

Ha a beküldött pénzösszeg nem felel meg az utalványoknak, felhivandó az illető kutató, hogy a hiányzó összeget az eredetileg kitűzött 30 napon belül egészítse ki. Ha ilyen felhívás azon határidőn belül kibocsátható már nem volna vagy a fél a hiányzó összeget be nem küldené, kérvénye a pénzösszeg visszaadása mellett elutasítandó.

Azonban, ha a kérvény több jogosítványra vonatkozik s azok egy részére az illeték a beküldött pénzösszegben fedezetet találna, úgy a kérvény csak azon zártkutatmányokat illetőleg utasítandó el, esetleg csak azon zártkutatmányok lesznek kitörölendőek, melyek az utalványok iktatói sorrendje szerint, mint utolsók tűnnek fel.

A 18-ik kikezdés helyébe pedig a következőket rendelem el: Zártkutatmányokat csak egyidejűleg kiadandó új kutatási engedélyre lehet átírni, úgy azonban, hogy az addig alapul szolgált kutatási engedély és az újon kiállított kutatási engedély lejárá napjai közt levő időszakra a felügyeleti illeték előre lefizetessék.



A felügyeleti illeték megszabása és utalványozása a fennálló utasítás szerint történik.

A zártkutatmányok más kutatóra átruházhatók, akár az alapul szolgáló kutatási engedéllyel együtt, akár a fennebbi módon és feltétel mellett kiadandó új kutatási engedély mellett.

Ha az átruházási okiratban erre nézve megállapodás nem foglaltatik, az átruházott zártkutatmányok a létező kutatási engedéllyel együtt irandók át; a netán visszamaradó zártkutatmányok birtokosa pedig felhivandó, hogy megfelelő határidőn belül új kutatási engedélyt kérjen. Ha ennek meg nem felel vagy megfelelt ugyan, de az ezután kiadott utalványok szerinti illeték befizetését kellő időben nem igazolja, akkor ezen zártkutatmányok kitörlelendők.

Azon megszorítás, hogy a zártkutatmányok csakis új kutatási engedélyre írhatók át, netaláni visszaélések megelőzése tekintetéből mutatkozott szükségesnek. (58069/886. Fm. i. k. m.)

*Utasítás a  
bányailletékek  
kezelésére.*

1. §. Az 1875. évi XXVII. t.-cikk 12. §-a szerint a bányatelek és zártkutatmányi díjak fentartatván, azoknak úgy kivetésére, mint beszedésére nézve, az eddigi gyakorlat marad érvényben.

Fenthivatkozott törvényszakasz az 1885. évi XIV. t.-cikk által akkép módosított, hogy minden szabad kutatás után az eddigi szabadkutatási díj helyett jövőre felügyeleti illeték fizetendő. Jelenleg tehát bányas- és külmértékilleték (telekdíj), továbbá a zártkutatmányok után járó felügyeleti illetékek állanak fenn.

A megszünt szabadkutatási illetékek, továbbá a bányavám (Bergfrohn), csak oly adóhivatalokban vezetnek még előírásban, a hol ilyenmű régi hátralékok fennállanak.

*A bányas- és  
külmérték  
illeték.*

*A bányas- és külmértékilleték jogalapja és kiszabása.*

2. §. A bányas- és külmértékilleték (telekdíj) az 1854. évi május 24-én kelt nyílt parancssal (R. G. Blatt 146. szám) életbeléptetett általános osztrak bányatörvény 215—218. §-ain alapul, mely törvény anyagi része a szoros értelemben vett Magyarországra nézve az országbirói értekezlet által 1861. évben javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok VII. részének IV. fejezet 15-ik §-a szerint ideiglenes hatályban, Erdélyre nézve pedig az 1868. évi XLIII. t. c. intézkedései és Horvát-Szlavonországra nézve szintén törvényerejű határozatok szerint jogérvényben tartatott. Ezen jogalap az 1. §-ban hivatkozott törvényszakasz által törvényesített.

*Esedékesség  
és behajtás.*

3. §. A mértékilleték negyedéves határidőben az adóval együtt lévén fizetendő, a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-c. 39. §-ában megállapított határidőben válik esedékessé s a közadók módjára hajtandó be.



Az intés zálogolás és végrehajtásra, továbbá az elévülés és telekkönyvi biztosításra nézve az adókezelési törvény szabványai tartandók szem előtt, s itt még különösen kiemeltetik, hogy a zálogolás nemcsak azon bányabirtok és külmérték ellen vezetendő, mely után a mértékilleték fennáll, hanem a zálogolás tárgyát képezik: az adózónak összes készpénz jövedelmei, követelése, ingó és ingatlan vagyona a 60. §-ban foglaltak kivételével.

Közös birtokosok, vagyis az ugynevezett bányatársaságok tagjai felelősségének megállapítására nézve az 1883. XLIV. t.-c. 95. §-ában foglalt rendelkezés irányadó.

A bányatársulatoknál, mint jogi személyeknél, fedezetül csupán a társulati vagyon szolgálván, a bányamértékilleték tekintetében az egyes bányarészesvényesek semmi felelősséggel nem tartoznak.

A felelősségre nézve fennálló ezen különbségnél fogva a mértékilleték behajtása iránt folyamatba tett eljárást megelőzőleg mindenkor tájékozás szerzendő a felől, vajjon bányatársaság vagy bányatársulatról van-e szó.

Ez iránt a jövőre nézve az előírási kimutatások alapján a számfejtőkönyv, a multa nézve pedig az ennek közlése végett megkeresendő bányakapitányság, vagy illetékes kir. törvényszék, mint bányabíróság fog felvilágosítást nyújtani.

A magyar korona országain kívül lakó, tehát külföldi vállalkozók helyett az általuk bejelentett meghatalmazott lévén felelős, a mértékilleték ily esetben a meghatalmazott vagyonából, illetve az illeték alapjául szolgáló bányaműből hajtandó be.

Szabályul szolgáljon egyébiránt, hogy a megintés mindig a bejelentett meghatalmazottnál eszközlendő és csak ha az eredménytelen marad, kell a behajtást a fizetés-kötelestől szorgalmazni.

A jogutódnak a jogelőde alatt keletkezett mértékilleték-hátrálékra nézve való felelőssége iránt az 1883. évi XLIV. t.-c. 96. §-a mérvadó.

A 6<sup>o</sup>/<sub>100</sub> késedelmi kamat a fent hivatkozott t.-cikk 41. §-a szerint az egész évnegyedre számítandó a hátrálékban maradt összeg után.

*A bányá- és külmértékilleték előírása.*

4. §. A fennállott m. kir. földművelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnak 1876. évi március hó



16-án 4788. szám alatt kelt rendelete szerint a bányakapitányságok által az esedékes bányailletéki előírásokról negyedévenként közvetlenül az adóhivataloknak előírási kimutatások küldetnek át, melyek alapján ezen illeték a bányailletéki számfejtőkönyvben előírandó, a hol az alábbi 5. §-ban említett lerovás is könyvelendő és a leírások fogyanatosítandók.

Ezen előírási kimutatásokban a fizetésre kötelezett (physikai személy, cég, részvénytársaság, bányatársulat) vagy kötelezettek nevén és lakhelyén kívül a bejelentett meghatalmazott neve és lakása is felveendő. Közös birtoklásnál a birtoklási viszony ezen jelzővel «bányatársaság» megjelölendő és minden egyes birtok, illetve tulajdonostárs neve mellett az őt illető birtokrész is kitüntetendő. A közös birtokosok, illetve tulajdonosok neve és a birtokilletéknek kitüntetése elmaradhat ott, a hol azt célszerűségi okok indokoltá teszik, ez esetben azonban a bányabirtok jogi természete a bányatelek községének és nevének főlemlítése (pl. nagybányai «Xavér» bányatársaság) mellett a bányatelekkönyv azon kötet és lapszámra való hivatkozással, a mely a birtokálladékot tartalmazza, meghatározandó.

Ezen számfejtőkönyv egyes számlái az év végével lezárandók s a lezárás eredményei a bányailletéki számadásba sommásan átviendők, mely számadáshoz az előírási kimutatások, továbbá a mértékilleték leírását tárgyazó rendelet és az egyéni hátralékokat kitüntető kimutatások is csatolandók.

*Szabadkutatási ill.  
bányavámhátralék be-  
járása.*

5. §. A még fennálló szabadkutatási illeték- és bányavámhátralékoknak behajtására nézve általában az előző 3. §. rendelkezései irányadók, oly változtatással, hogy a szabadkutatási illetékhátralékra nézve azon szabadkutatás, mely után a hátralék keletkezett, feltétlenül minden körülmények közt fedezetül szolgál, tehát akkor is, ha a szabadkutatás átruházás útján harmadik, negyedik kézbe jut, és hogy a szabadkutatás közös birtoklása esetén a kutató társak a szabadkutatási illetékre nézve az 1883. évi XLIV. t.-c. 95. §-a harmadik bekezdésében korlátozott egyetemlegesség mellett saját, bármennemű magánvagyonukkal is felelősek.

Szabadkutatás átruházása esetén azonban, szerződési kötelezettség esetét kivéve, a jogutód a jogelőde alatt keletkezett hátralékra nézve az átvett szabadkutatáson kívül más vagyonával nem szavatol.



E hátralékok az előző 4. §-ban jelzett vagy külön számfejtőkönyvben is nyilvántarthatók.

A szabadkutatási illeték 1866. évi július hó 1-ig évi husz (20) osztr. ért. forint, ezen időponttól évi négy (4) osztr. ért. frtban volt megállapítva (1862. évi április 28-án kelt birodalmi törvény és az 1866. évi március 29-éről keltezett legfelsőbb rendelet.)

*Bánya- és külmértékilletékek mérséklése.*

8. §. A bánya- és külmértékilletékek egész fél összegéig terjedhető leszállításának az 1859. évi szept. 30-án kelt cs. kir. pénzügyministeri rendelet értelmében a leszállítás alapjául szolgáló körülmények változásától feltételezett határozott vagy határozatlan időre oly bányákra és külmértékekre nézve van helye, melyek a telepek szegénysége vagy szétszórtsága miatt csakis aránylag nagy fejtési költségek mellett tarthatók üzemben.

*Mérséklés.*

A határozatlan időre engedélyezett mérséklés az engedélyezési alap megszűntével visszavonható.

A mérséklést a bányakapitányság javaslata alapján a pénzügyministerium engedélyezi.

*A hátralékok megintése és régrehajítás alá való kimutatása.*

9. §. A 3. §. szerint a mértékilleték minden évnegyed első napján esedékes, a megintés pedig az évnegyed második havának 15. napján eszközözlendő s a számfejtőkönyvben fejegyzendő, a vevény pedig az illető számlán vagy az ügyíraton felragasztandó.

*Nyitási-  
tartás.*

A bányakapitányságtól érkező negyedévi előírási kimutatás már az esedékes illetékeket tünteti fel.

A fizetésre kötelezett felek a jogositvány adománya alkalmával lesznek a bányakapitányság által értesítve az évenként negyedévi részletekben befizetendő mértékilleték összegéről, s erre való tekintetből lehetséges, hogy valamely fél előbb jelentkezik befizetés végett, még mielőtt az aláírási kimutatás az adóhivatalhoz érkezett.

Ily esetben a befizetés elfogadandó és bevételezendő ugyan, de a számfejtő könyvben az előírás csak az előírási kimutatás beérkezése után lesz eszközözlendő.

A megintés, a mennyiben meghatalmazott van bejelentve, ehhez intézendő.

Az írásbeli megintésben kitűzött határidő eredménytelen lefolyása esetén a zálogolási eljárás alkalmazandó. (3. §.)



*Halasztás.*

*Fizetési halasztások engedélyezési iránti illetékesség.*

10. §. A mértékilletékre nézve fizetési halasztásokat az egyenes adókra megállapított hatáskörben a pénzügyigazgatóság van jogosítva engedélyezni (pénzügyigazgatóság hivatása és hatásköre iránti utasítás 1889. évi 723/P. M. 17. §. 2. a) pont). Ezen hatáskörét túlhaladó ügyek a pénzügyministeriumhoz terjesztendőek fel.

Kötelességét képezi továbbá a pénzügyigazgatóságnak a bányailletékek szorgalmazása, végrehajtás utjáni beszedése, továbbá a hátralékok telekkönyvi biztosításából folyó s az adóhivatal hatáskörét túlhaladó ügyekben eljárni. Itt megjegyeztetik, hogy a mennyiben a fizetésre kötelezett felek neveinek vagy lakhelyüknek kipuhatolása válik szükségessé, úgy az adóhivatalok, mint a pénzügyigazgatóságok adatnyerés végett a bányakapitányságokhoz vagy az illető kir. törvényszék mint bányabíróságokhoz fordulhatnak.

*Zárkutatások  
felügyeleti  
illetéke.*

11. §. A zárkutatmányok után fizetendő felügyeleti illeték az 1885. évi XIV. törvénycikken alapul. A felügyeleti illeték 4 frt; az erdélyi régi aranykerületben, az abrudbányai, verespataki bányamegyében és a felsőbányai bányamegyének a kincstári bányatelkek határain kívül fekvő területén divó kisebb méretű zárkutatmányok után ezen illetéknek negyedrésze fizetendő.

*A zárkutatmány utáni felügyeleti illeték folyósítása és befizetésének módjai.*

*Jogalap és ki-  
adás.*

12. §. A zárkutatmányi felügyeleti illetékek folyósítása és a befizetésnél követendő eljárásra nézve a létezett földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium 1885. évi 32529. sz. és 1887. évi 2464. számú rendelete és a jelen utasítás mérvadók.

A zárkutatmányi felügyeleti illetéket a bányahatóság (bányakapitányság, bányabizottság) folyósítja és pedig:

a) a zárkutatmány bejelentése alkalmával azon időszakra, melyre a zárkutatmány alapjául szolgáló kutatási engedély érvényes; megjegyeztetvén, miszerint egy évnegyeden alóli időszak mindig egész évnegyednek veendő;

b) a kutatási engedély meghosszabbítása alkalmával egy egész évre, és

c) zárkutatmányok átruházása esetén az alapul szolgált és alapul szolgálendő kutatási engedélyek időtartama közti különbözet által jelzett időszakra.



E folyósítás céljából a bányahalóság külön iktatói szám alatt (az I. alatti minta szerint) utalványt állít ki, melyen a fizető fél neve, illetősége, a község, melynek határában a zártkutatmány létezend, a fizetendő illeték összege s az adópénztár, melynél a fizetésnek meg kell történnie, van megjelölve és azt a félnek azon meghagyással küldi meg, hogy az illetéknek személyesen vagy posta útján történt lefizetésére vonatkozó pénztári nyugtát (sorkönyvi bárcát) az utalvány keltétől számított 30 nap alatt a bányahatóságnak mutassa be.

A fizető fél vagy személyesen jelentkezik a pénztárnál s ez esetben az utalvány átadása s az illeték befizetése után az erről nyert bárcát személyesen veszi át, vagy pedig az illetéket az utalványnyal együtt posta útján szállíthatja be az adóhivatalhoz, mely utóbbi ez esetben a befizetésről szóló sorkönyvi bárcát lehetőleg aznap, legkésőbbén másnap, a fél címére, posta útján, ajánlva küldi el.

A féltől átvett utalvány a sorkönyv illető tételéhez csatolandó.

A kitűzött utóbbi határidő annál szigorubban betartandó, a mennyiben a bányahatóság köteles a zártkutatmányi bejelentést, ha a felügyeleti illeték befizetése a sorkönyvi bárca előmutatása által kellő időben nem igazoltatik, véglegesen visszautasítani s ha ezen elutasítás az adóhivatal mulasztásából következne be, a főtisztok felelősségre fognak vonatni.

A felügyeleti illeték az illető bányahatóságnál is befizethető, akár a bejelentési vagy meghosszabbítási kérvénynyel együtt, akár az utalványok kiadása után azoknak visszaterjesztése mellett, de mindenesetre a kitűzött 30 napi határidőn belül; a bányakapitányság ez esetben az átvett pénzösszeget az utalványokkal együtt azonnal megküldi az illető adóhivatalnak, az érte veendő s fennebbi szabályok értelmében kiállítandó bárcákat pedig azután kiadja a félnek.

A bárcákat tehát ez esetben is köteles az adóhivatal a bányahatóságnak aznap vagy legfeljeb másnap álküldeni.

Oly összeg, mely egy zártkutatmány után utalványozott felügyeleti illeték fedezetére sem elégséges, ennek a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium 1887. évi 2464. számú rendelete értelmében történő kiegészítéseig, illetve a fél részére eszközlendő visszaadásig, a bányahatóság által visszatartható.



Vissza fizetés.

15. §. Előfordulhat az az eset is, hogy valamely fél a kivetett felügyeleti illetéket az illető adóhivatalnál befizeti ugyan, de a sorkönyvi bárca bármely körülménynél fogva a kitűzött határidő alatt a bányahatóságnak be nem mutatja, s ennek folytán a zártkutatmány iránti bejelentés visszautasítottván, beáll annak a szükség, hogy a befizetett összeg a félnek visszaadassék.

Ily esetekben az illető bányahatóság által vissza-utalványozott felügyeleti illeték a fél bélyegtelen elismervényére, az eredeti bárca bevonása mellett visszafizetendő, s a bányailletéki naplóban kiadásban az utalvány, elismervény és bárca csatolása mellett — elszámolandó. (Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium 1885. évi 32,529. számú rendelet.)

Ily bányahatósági utalványok számvevőségi fel- és ellenjegyzést nem igényelnek.

17. §. A fennállott földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minisztériumnak 1885. évi június 23-án 32,529. sz. a. és az 1887. évi január 19-én 2464. sz. a. kelt és a Magyarországi Rendeletek-Tára 1885., ill. 1887. évi folyamának 138. ill. 4 f. számai alatt megjelent rendeletek változatlanul érvényben maradnak.

Ellenben az 1885. évi 36,184. sz. az 1890. évi 47. sz., 8625. sz. és 77,121. sz. pénzügyministeri rendeletek egész terjedelmükben hatályon kívül helyezettnek. (781/1894. Pm. r. kivonata.)

A mértékilleték kiszabásának kulcsa az ált. bányatörvény 215—218 §§-aiban, összege a létezett cs. kir. pénzügyminisztérium által 1854. évi október hó 4-én (Reichsgesetzblatt 267. sz.) kiadott és az 1866. évi március hó 29-én (R. G. B. 42. sz.) kelt legfelsőbb rendeletben lett és pedig a 12,544 □-öl (45,116 m<sup>2</sup>) térfogatú bánya és 32,000 □-öl (115,000 m<sup>2</sup>) térfogatú külmérték, mint egység után, 1866. évi június hó végéig terjedő időtartamra évi hat pengő, az 1866. évi július hó 1-től kezdődő időre pedig évi négy osztr. ért. forintban megállapítva.

1899. évi  
XLIX. t. c. (A  
hazai iparnak  
kedvezmé-  
nyeiben részes-  
sítéséről).

1. §. Állami kedvezményekben részesítettnek : . . . . .  
2. a technika fejlődése szerint berendezett követ-  
kező, ezentul felállítandó gyárak és pedig : . . . . .  
g) azon bányászati vállalatok, a melyek fémeket  
luzzás, foncsorozás vagy villamosság alkalmazása mellett  
termelnek, továbbá briquette-gyárak, amennyiben hazai  
anyagot dolgoznak fel :



j) ásványolaj-gyárak és ásványolajat, továbbá káli-sókat kutató és termelő vállalatok.

2. §. Az 1. §-ban említett gyáraknak, illetőleg ipartelepeknek az 1870. évi L. t.-c. 2. §-ában már megadott házádo-mentességen kívül a következő állami kedvezmények adatnak:

a) fölmentetnek a keresetadó alól, illetőleg a bányaadó és nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója alól, valamint ezen adók után járó községi pótlék s kereskedelmi és iparkamarai illetékek alól, végre az általános jövedelmi pótdó alól;

b) felmentetnek a gyári telkek és épületek, valamint azok tartozékát képező gyári gépeknek megszerzéseért és átírásáért járó illetékek és községi díjak alól; ha pedig az ily vállalatok részvénytársaságok alakjában létesíttetnek, illetőleg, ha a kedvezmények érvényének tartama alatt részvénytársaságokká alakulnak át, ezen felül az illeték-egyenérték alól, továbbá a részvénytársaság megalakulásával és esetleg a részvénytőke megnagyobbításával, valamint a részvényeknek vagy elsőbbségi kötvényeknek ugy a megalakuláskor, mint a működés ideje alatt tőkeföllemelés céljából történő kibocsátásával járó szerződések, az e szerződésekkel kapcsolatban kiállított egyéb okiratok és a részvények és elsőbbségi kötvények után járó bélyeg és illetékek és községi díjak alól;

c) az említett vállalatok által gyári célokra szükségelt tisztátalan só a pénzügyminister az 1875. évi L. t.-c. 13. §-ában meghatározott aron alól is átengedheti és az ezen só kiszolgáltatása alkalmával az illető vállalat által leteendő biztosítékok összegét az említett szakaszban foglalt mértéken alul is megállapíthatja;

d) az 1890. évi L. t.-c. 159. §-ának hatálya az ezen törvény alapján kedvezményezett iparvállalatokra is kiterjed. (Az itt említett szakasz a következő: Mindazon gyárak, melyek a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről szóló 1881. évi XLIV. t.-c. értelmében



az abban felsorolt adók alól fölmentve vannak, illetve lesznek, ezen mentességük tartamára mentesek egyuttal azon törvényhatósági utadó alól is, mely a fennebb idézett törvényben említett egyenes adók kivetése esetében terhükre a jelen törvény szerint megállapítandó lenne.)

**3. §.** A kedvezmények hatályba lépésük napjától számítandó legfeljebb 15 évre engedélyezhetők.

Ujonnán létesült gyárak a kedvezmények megadását üzembe helyezésük napját követő legfeljebb három éven belül tartoznak kérelmezni, ellenkező esetben részükre kedvezmények nem engedélyezhetők.

**4. §.** A kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy az i. §-ban említett gyárak és ipartelepek építéséhez vagy megnagyobbításhoz szükséges építési anyagokat, nemkülönben az azok felszereléséhez és berendezéséhez szükséges gépeket, gépalkatrészeket és általában berendezési tárgyakat a m. kir. államvasutakon az önköltségek megtérítése mellett szállíthassa.

. . . . .

**7. §.** A jelen törvény szerint állami kedvezményekben részesíthető gyárak és ipartelepek azon vállalatok közé soroztatnak, a melyek javára az 1881. évi XL. t.-c. értelmében akár végleges, akár ideiglenes kisajátításnak van helye, mindazáltal csupán állami, törvényhatósági, községi (városi) vagyont képező oly, az 1881. évi XL. t.-c. szerint kisajátítás alá vonható ingatlanokra, illetve dolgokra szorítva, a melyek más, mint mezőgazdasági megmivelés alatt nem állanak, vagy parlagon hevernek és külön tudományos vagy közcélú rendeltetéssel nem bírnak.

*Munkások és  
munkásházak  
adója.*

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett és általa saját hatáskörömben leendő illetékes tárgyalás végett hozzám áttett felterjesztését a következő észrevételek kíséretében adom le az igazgatóságnak: A nevezett kereskedelmi és iparkamara felterjesztésében a következő két kérelmet fejezi ki: a) hogy a gyárakban és iparosműhelyekben alkalmazott egyőnek adójának kivetése és beszedése tárgyában



m. é. okt. 27-én 76.785. sz. a kiadott körrendeletem a bányá- és kohó-műveknél alkalmazott munkásokra is kiterjesztessék, és hogy a bányavállalatok munkás-lakásai is vétessenek ki a házasztályadó alól, miként a gyári vállalatok által épített munkás-lakok. Az első kérelmet illetőleg megjegyzem, hogy a bányáknál alkalmazott munkások keresetadójának megállapítása tárgyában 1877. június 24-én 34.613. sz. a kiadott és a Pénzügyi Közlöny 1877. évi 26. számában megjelent körrendelet van érvényben, azzal a lényeges változással azonban, hogy az 1883. évi X. t.-c. azóta a napszámosokat a kereseti adó alól felmentette. Miután pedig a gyárakban és ipar-műhelyekben alkalmazott egyének adójának kivetése és beszedése tárgyában m. é. október 27-én 76.785. sz. a kiadott és a Pénzügyi Közlöny 1898. évi 28. számában megjelent körrendeletem elvi álláspontjánál fogva a heti- vagy tisztán napi bér mellett alkalmazott munkásokat, továbbá a f. é. március 19-én 23.286. sz. a kiadott és az 1899. évi Pénzügyi Közlöny 7. számában közzétett körrendeletem a darabszámra dolgozó munkások közül azokat, a kiknek átlagos napi keresete a lakhelyükön szokásos közönséges napszámot meg nem haladja, adózási szempontból napszámosoknak minősíti, ennél fogva az ily bányá- és kohó-munkások szintén napszámosoknak tekintendők és keresetük után adó alá nem vonhatók. A második kérelem tárgyában megjegyzem, hogy az egyenes adótörvények és szabályok 1888. évi hivatalos összeállítása I. kötet. házasdóról szóló rész 74. §-ának k.-pontja értelmében állandó házasdómentességben részesülnek a gazdasági épületek és gazdasági cseléd-lakok vagy a gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkás-lakok. A gyáros tulajdonát képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett gyármunkás-lakokról az adóztatás szempontjából lényegileg nem különböznek a vállalkozó tulajdonár képező és munkásainak bérfizetés nélkül átengedett bányamunkás-lakok, a miért is a gyári munkás-lakok részére biztosított állandó házasdómentességet a bérfizetés nélkül átengedett bányamunkás-lakokra is kiterjeszteni kívánja. Meghagyom tehát a m. kir. pénzügyigazgatóságnak, hogy eljárásában ezeket az elveket kövesse. (44813/1899. sz. Pm. r.)

A IV. oszt. kereseti adó alá eső, állandó illetményekkel alkalmazottak minden év január havának 31. napjáig külön e célra szolgáló nyomtatványon, a mely három példányban állítandó ki, jelentendők be. A bejelentésben az alkalmazottak nevei betűrendben sorolandók fel és a három példány oldalain az átvételek is egyformák legyenek.

Mindazon esetekben, midőn a bányakincstár vagy más magán bányatulajdonos által nyíltan kimutatatik és a közigazgatási hatóság által is igazoltatik, hogy a védköteles és a sorozásnál hadi szolgálatra mindenkorra alkalmatlannak talált nyomorék bányá-



munkásoknak 10—30 kr. napibérüknél egyéb vagyonuk nincs, mint teljesen vagyontalanok, az 1880. évi XXVII. t.-c. 4. §-ának b) pontja alapján a hadmentességi díj fizetése alul felmenthetők. (39.516/1881. sz. Pü. m. r.)

Nem pénzvállalatoknak tekintendők a bányatársulások is, tehát ezeknek akár az egyleti tagoknál, akár az egyleten kívül álló személyeknél gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék utáni kamatjövedelme adómentes. (Pm. 46.841/873.)

A részvénytársulatok gyártelepei és gyári célokra szolgáló épületei, — akár adókötelesek azok, akár nem, — illetékegyenérték alól mentesek. (Pü. közig. bir. 851/1888.)

Nemcsak a gyári vállalatok üzletfolytatására szolgáló épületek, hanem a gyárakhoz hasonló iparüzletek és vállalatok tulajdonosainak tulajdonát képező s ki nem bérelt épületek is házádómentesek. (Pü. közig. bir. 2417/1884.)

Bányászati célokra szolgáló adóköteles ingatlanok az illeték egyenérték alól mentesítve nincsenek. (Pü. közig. bir. 1247/89.)

Bányahatóságilag engedélyezett ásványvizforrás kiaknázási jog bérbeadásából eredő jövedelem, járadékadó tárgyat képezi. (Pü. közig. bir. 3301/1889.) Ha a földtulajdonos a kőszén kitermelését a kitermelendő kőszén mennyiségéhez mért pénzösszegért másra ruházza át, ebből eredő jövedelme után járadékadót tartozik fizetni. (Pü. közig. bir. 10.862/890.) Zuzda bérbeadásából eredő jövedelem tőkekamat és járadékadó alá esik. (Pü. közig. bir. 9687/1892.)

Ha a bányatulajdonos az üzemet maga vezeti, nem igényelheti azt, hogy fáradozásának díja címén bizonyos összeg, az adó alá eső tiszta jövedelemből levonassék. (Pü. közig. bir. 10.726/1888.)

Bányaadó-kivetéséhez a bányatulajdonosok által beadott vallomások az adójavaslat megtétele előtt megvizsgálás végett az illetékes bányakapitánysághoz átteendők. (Pü. közig. bir. 2183/1885.)



## TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A hazai bányászat közigazgatása és törvénykezése eredetileg a municipális városi hatóságok kezében volt, míg utóbb József császár 1788. október 6-án kelt rescriptuma alapján Selmecen, Szomolnokbányán, Nagybányán és Oravicán kir. kerületi bányatörvényszéket, Zalathnán pedig kir. tartományi bányatörvényszéket szerveztek, melyek eljárását ugyancsak József császárnak még 1781. október 25-én kelt rendelete: a «Constitutiones circa exercitium juris Regalis metallifodinarum» szabályozta. Ezek a kir. bányatörvényszékek ugy a bányászat administratív, mint törvénykezési ügyeit, de egyszersmind az administratio kamerális részét is ellátták.

Az ált. osztr. bányatörvény a bányabíróságok hatáskörét különválasztotta az administratív hatóságok teendőitől s a 220—234. §§-okban, melyekre a végr. szabályok 112—119. §§-ai vonatkoznak, csupán az utóbbiakról rendelkezik.

Ehhez képest szervezte az abszolút kormány fokozatosan a bányakapitányságokat és azok segítségére a kirendelt bányabiztosságokat, míg bányaügyekben a törvénykezést az 1852-ben Magyarországon életbeléptett osztrák polgári törvénykezési rendtartás 63—66. §§-aihoz képest a rendes polgári törvényszékek közül a *besztercebányai, soproni, eperjesi, szatmári, lugosi, décsi, károlyfehérvári és zágrábi*, mint bányabíróságok gyakorolták. Ezekről azonban az ált. bányatörvény nem tesz említést.



A kamerális és birói hatáskörüktől megfosztott, kizárólag csak adminisztratív hatáskörrel bíró bányahatóságok második fóruma az egyes korona-országok helytartóságai lettek volna az ált. osztr. bányatörvény szerint. Ezek szervezetét az életbeléptető császári patens 7. §-a szerint későbbi rendeleteknek kellett volna megállapítaniok, ez azonban nem történt meg és a bányahatóságok ma is csak két forummal bírnak. Elsőfoku hatóság a bányakapitányság, néha közvetve a bányabiztosság útján, másod és legfelsőbb fokon pedig előbb a volt földmivelés-, ipar és keresk. miniszterium, az 1727/1889. sz. a kelt min. elnöki rendelet értelmében pedig ma a pénzügyminiszterium. A hét bányakapitányság és három biztosság kerületi beosztásai alább közöltetnek.

A bányákra való felügyeleti jog a bányahatóságok egyik legnagyobb fontosságú ügyköre. E tekintetben a törvény szabad teret enged a bányahatóságoknak minden azon intézkedések megtételére, a melyeket akár a törvény követelményei, akár a bányaművelés, akár köztekintetek, veszélyes események stb. tekintetéből szükségeseknek lát. Nemcsak az egyes bányavállalatok társ-pénztári, munkarend stb. szabályait erősíti meg, de maga is bányarendőri szabályokat, egyes konkrét esetekben körrendeleteket bocsáthat ki. Ha pedig veszélyes események alkalmával a művezetőség intézkedéseit elégnek nem találja, maga rendelkezik. A mű gazdasági és üzemi viszonyaiba a bányahatóság nem avatkozhatik, mert ez már gyámkodás és az üzem korlátozása volna; rablóbányászat és veszélyeztetett üzembiztonság konstatalása esetén azonban itt is rendelkezési jog illeti meg.

E széles hatáskör kívánatossá, sőt szükségessé teszi azt, hogy a bányahatósági tisztviselők az egész bányaüzemet a maga teljességében ismerjék. A törvény erre nemcsak felhatalmazza a bányahatóságokat, sőt kötelességükké teszi, hogy a bányák időnként meglátogatandók.



Bányászatunk örvendetes fellendülése és a bányahatósági tisztviselők csekély száma miatt, a felszaporodott munkaanyag közepette ezen utóbbi követelménynek alig tehet eleget.

A bányászati felügyelet mellett, melyet a végr. szabályok 112—119. §§-ain kívül több miniszteri rendelet is szabályoz, a bányakapitányságok járnak el az ált. bányatörvény XVI. fejezetében felsorolt áthágások elbírálása körül s eljárásukat az ezen fejezetben lévő 228—229. §§-ok és a végr. szabályok 115. §-a írják elő.

Az országbirói értekezlet az ideigl. törvk. szabályok VII. rész, 2—14. §§-aival a bányakapitányságok meghagyása mellett olyformán állította vissza az 1848. előtti bányakerületi törvényszékeket, hogy a bányakapitányságok kebelében bányabirói tanácsokat szervezett, melyekben a bányakapitányság két tagján, mint elnökön s előadón kívül a bányászok közül kinevezett egy szakértő mint ülnök vett részt.

Ezenkívül az ideigl. törvénykezési szabályok ezen részének 31—72. §§-ai «a közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezést» is állapítottak meg, melyek érvényes voltát a 31. §. akkép szabja meg, hogy «a közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabiróságok által is megtartandók és az előttük tárgyalandó perekben is alkalmazandók, amennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak».

Az eljárás tekintetében ez az elv, amint azt a jogforrásokról szóló bevezetésben kifejtettük, ma is áll s az ideigl. törvk. szabályokat illetőleg oda módosítandó, hogy a közönséges törvénytől eltérő ezen törvénykezési szabályok csupán annyiban tekinthetők ma is érvényeseknek, amennyiben újabb törvények azokat meg nem változtatták. Ilyeneknek tekintendők a 18. 19., 22., 23., 28—44., 46—52., 63—69. §§-ok, nemkülönben a bányahatóságokra nézve a 70—72. §§-ok is.

Ellenben az országbirói értekezlet alakította banya-



biróságokat az alkotmányos törvényhozás ismét megszüntette.

Az 1871. évi XXXII. t.-c. 2. és 1875. évi XXXVI. t.-c. 1. §-ához képest az igazságügyi miniszter 1871. július 10-én, illetőleg 1875. július 31-én kelt rendeleteivel nyolc kir. törvényszéket ruházott fel bányabirósági hatáskörrel, melyet az 1871. évi XXXI. t.-c. 21—22. §§-ai irnak körül, míg ugyanezen törvény 8. §-át, mely szerint a bányabiróságokhoz bányaszakértő bírák is kinevezendők, az 1891. évi XVII. t.-c. 59. §-a hatályon kívül helyezte.

A bányabiróságok hatáskörére vonatkozólag a felsőbiróságok is számos elvi jelentőségű határozatban nyilatkoztak, számottevő bányabirósági gyakorlat azonban nem fejlődött ki, mert a hazai bányászat jogélete csak ujabbban a bányászat fellendülésével kezd jobban kifejlődni.



## **A bányahatóságoknak a bányaművelésrei felügyeletéről s az annáli eljárásról.**

220. §. A bányahatóságokat a bányaművelés üzlete tekintetében illető felügyelés folytán tartoznak azok a bányatörvény által a bányavállalkozókra ruházott köteleességek teljesítése fölött őrködni s mindazon esetekben föllépni, melyekben a bányaművelés föntartása, vagy annak a köztekintetekhez viszonyai különös intézkedéseket kívánnak.

*Felügyelési kötelesség*

221. §. Minden e végre megkívántató vizsgálatok hivatalból teendők.

A bányahatóságok különösen kötelesek:

a) a járásukbeli minden bányákat, küldöttjeik által, időről-időre megvizsgáltatni s a leletről maguknak jelentést tétetni;

b) küldöttjeik által, de a hivatali titok legszigorubb megőrzése mellett, az üzleti terveket és térképeket megsejmléltetni s a bányamegyei térképeket (185. §.) e szerint megigazíttatni;

c) mindazon intézkedéseket kibocsátani, melyek a bányatörvény szabályai megtartásának biztosítására szükségesek;

d) oly veszélyes események beálltánál, melyek elharapódzással s ezáltal a bányauzletre nézve általában ártalmas befolyással fenyegetnek, vagy melyek miatt egyes érdekeltek által segélynyújtásra felszólíttatnak, a helyszíneni vizsgálatot megtenni s azon esetben, ha az üzletigazgatóság által tett intézkedések nem elegendők, kellőleg rendelkezni.

222. §. A bányauzletben előforduló oly eseményeknél, melyek a személyek, épületek, telkek, gyógyforrások, kutak vagy más építmények biztonságát veszélyeztetik, a bányahatóság a szükséges biztonsági intézkedéseket rendszerint a politikai hatóság meghívása mellett köteles elrendelni. A késedelem veszélyes volta esetében azonban a közelebbi, vagy az eseményről korábban értesülő hatóság tartozik, a szükséges dologértők meghívása mellett, a halasztatlan mentési és biztonsági intézkedéseket megtenni s a további intézkedések iránt a kiszabott értekezletet tartani.

223. §. Minden művezető vagy helyettese köteles az ilyes eseményeket a legközelebb fekvő politikai vagy bányahatóságnak tüstént följelenteni.

224. §. A bányahatóságok által a bányaművelés üzletérei felügyelés gyakorlása céljából tett intézkedések végrehajtásának biztosítása végett, azok föl jogosítvák, a mennyiben a kellő határidő alatt ismételt intés siker nélkül marad, megfelelő pénzbüntetéseket szabni, vagy ha a művezető képtelensége a bánya biztonságát vagy fönmaradását veszélyeztetí, ezen visszásságnak a bányabirtokos részéről megszüntetéseig a bányabirtokos veszélyére és költségére egy dologértő művezetőt kirendelni s szükség esetében rendelkezéseik végrehajtása végett a kényszerítő intézkedések alkalmazásáért a politikai hatósághoz fordulni.



*A bányafel-  
ügyelet elve.*

**V. sz. 112. §.** A bányahatóságnak a bányamívelésre való felügyelete az á. b. t. 220. §-a szerint a bányatörvény által a bányavállalkozóra ruházott kötelességek teljesítése fölötti örököséből áll.

Ezenkívül a bányahatóságnak a bányatulajdonos üzemi és gazdasági viszonyaiba semmiféle beleszólása nincs.

Hogy mily módon történjék a fentemlített felügyelet, az á. b. t. 221. és 222. §§-ai határozzák meg, — a bányahatóság azonban csak az esetben járhat el előnyös módon, ha folytonos, kölcsönös bizalmon alapuló jó viszonyt tart fenn a kerületi választmánynyal. (36. §.)

Ily uton szerezhethet a bányahatóság leggyorsabban és legbiztosabban tudomást kerületében a bányaüzem hiányairól és hátrányairól és így képes azok eltávolítása és megszüntetése tárgyában intézkedni. — E célból a kerületi választmány e tárgyra vonatkozó időszakonkénti jelentések tételére szólítandó föl.

(Jelen szakasz további része helyett a pü. m. a következő rendeletet bocsájtotta ki:)

A kapitányság vezetője vagy maga vagy kiküldöttje által igyekezzék a kerületében lévő bányaműveket minél gyakrabban, a mennyire az átalány engedi szemle alá venni s különösen azokat a műveket felkeresni, a melyek veszélyesebb voltuknál, vagy nagyobb nemzetgazdasági fontosságuknál fogva különös figyelmet igényelnek.

Ezen szemlék alkalmával, melyekhez rendszerint az illető bányamű birtokosa vagy üzem vezetője is hozzávonandó, figyelem fordítandó mindarra, ami a bányatörvény VII. és XII. fejezete szerint a bányaművek üzemben tartását és a bányahatóságoknak a bányászat feletti felügyeletet illetőleg bányahatósági intézkedés tárgyát képezheti.

Igy nevezetesen arra ügyeljen a kiküldött, hogy a bányamű az előirt módon folytonos üzemben legyen, hogy az üzemnél a bányatan szabályai meg ne sérthessenek, hogy a fenntartott ásványok lehetőleg teljes módon lefejtessenek és hogy a munkások élete és egészsége lehetőleg kevésbé veszélyeztessék, egyáltalában pedig gond fordítandó arra, hogy a bányatörvényben és a fennálló szabályokban foglalt intézkedések végrehajtassanak és az észlelt hiányok megszüntessenek.

*A bányaha-  
tóság különös  
tevékenysége.*

**V. 113. §.** A bányahatóságnak kötelessége mindannyiszor, a hányszor valamely bányászat közelében hivatalosan teendője van, kiküldöttjét oda utasítani, hogy az üzembentartás módját bányarendőri szempontból



megvizsgálja. Hol az üzemvezetés rendes volta iránt aggály merülne fel, külön vizsgálat rendelendő el.

Ez alkalommal a bányamű tulajdonosai vagy művezetői a bányatörvény szabályaiba ütköző fogyatkozásokra figyelmeztetendők; a munkások bérvizsgálata és a társláda kezelési módja megvizsgálandók és a tapasztalt tényállás a minden bányaműnél létesítendő bányaszemle könyvbe bevezetendő.

Mindenekelőtt a bányakapitánynak kötelessége a kerületében levő legfontosabb bányaművek viszonyaival megismerkedni és minden fontos vagy veszélyes esemény alkalmával a helyszínen megjelenni.

Ha az á. b. t. 222. §-ában feltételezett események fordulnának elő, és ha gyors határozathozatal válik szükségessé, úgy a bányahatóság egy biztost kiküldeni és az illetékes politikai hatóságot arra felszólítani köteles, hogy ez a vizsgálatnál egy kiküldöttje által magát szintén képviseltesse.

Ha a két hatósági kiküldött az eljárásra nézve megegyezni nem tudna, a bányahatósági biztos két szakértőnek azonnali meghívására köteles.

Az erről felvett jegyzőkönyv a bányakapitányság elé terjesztendő, ki arról határozatot hozni, ezt a politikai hatósággal hozzájárulás végett közölni és a közösen megállapított határozatot kiadni köteles.

Ha a két hatóság sem jutna megállapodásra, az ügy a főbányahatóság elé terjesztendő fel elintézés végett. A bányahatóság ezalatt azonban a veszélyeztetett tárgy biztosítására szükségesnek látszó intézkedéseket elrendeli.

Valamely fenyegető veszély, vagy már bekövetkezett szerencsétlenség esetében azon hatóságnak kiküldöttje, ki először érkezik a helyszínére, köteles két szakértő meghallgatása után a legsürgősebb biztonsági intézkedéseket megtenni. A további elővigyázati munkálatoknál az előbbi eljárás követendő.

Mily módon juttassa érvényre a bányahatóság rendeleteit, azt az á. b. t. 224. § a rendeli el, a büntetés kiszabásának vagy ideiglenes művezető kirendelésének joga azonban egyedül a bányakapitányságot illeti meg. Ha ily vizsgálat alkalmával kiderülne, hogy valakit a büntető törvény alá eső vétség terhel, a bányakapitányság erről az illetékes büntető hatóságot értesíti.



A bányaművek megszemlélésénél az ezek mellett lévő előkészítési és feldolgozási művek is szemle alá vonandók.

Az észlelt hiányok megszüntetése legcélszerűbben rövid uton a bányabirtokossal vagy az üzemvezetővel való megbeszélés útján történhetik és a végett igen célszerű, ha a bányakapitányság egy bányaszemle-könyvet vezet, a melybe a bányamű minden megszemlélésénél a szemle ideje, az üzem állapotára vonatkozó megjegyzések, az esetleges hiányok megszüntetésére vonatkozó rendelkezések stb. bejegyeztetnek s ez utóbbiak a birtokos vagy üzemvezető által is aláíratnak.

Hogyha az ily rövid megbeszélés a hiányok megszüntetésére elégségesnek nem bizonyul, vagy pedig attól a fennforgó viszonyoknál fogva már cleve eredményt várni nem lehet, akkor a bányakapitányság hivatalos intézkedést tesz az ügyben.

A kiküldetés eredményét feltüntető jelentés, melyben a bányamű üzemberendezésénél eszközölt nevezetesebb újítások, tudományos vagy gyakorlati szempontból történt érdekesebb leletek és feltárások különösen kiemelendők, mindenkor hozzám is felterjesztendő.

Egyáltalában véve felhivom a kapitányságot, hogy egyébként is minden nevezetesebb eseményről, mely a kapitányságnál előfordul, így egy nagyobb mérvű bányaszerencsétlenségről stb., mely a nyilvánosság előtt nagyobb feltűnést okoz, hozzám s pedig előlegesen lehetőleg távirati s azután az ügy megvizsgálása után részletes írásbeli jelentést tegyen.

Ami pedig a kiküldendő egyéniségek illeti, megjegyzem, hogy nem szükséges, miszerint a szemlét mindenkor a kapitányság vezetője eszközölje, sőt nagyon kívánatosnak tartom, ha azzal a kapitányság többi szakbeli tisztviselői is megbíztatnak, s így ezek is idővel a kerületükben lévő főbb bányaművekkel közelebb-ről megismerkednek. (50.008/1892. Pm. r.)

*Bányahatóságok.*

**225. §. Ezen törvény kezelése végett léteznek :**

**a) első bíróságkép (elsőfoku hatóságként) a bányakapitányságok, vagy közvetlenül vagy pedig közvetve, a kirendelt bányabiztosok által ;**

**b) másodbíróságkép az egyes vagy több koronaországokra nézve közösen fölállított főbányahatóságok ;**

**c) harmadbíróságkép a pénzügyministerium.**

A fennálló hét bányakapitányság és három bányabiztosság kerületei :

1. *Besztercebányai m. kir. bányakapitányság:* Árva, Bars, Hont, Liptó, Nógrád, Nyitra, Trencsén, Turóc, Zólyom és Pozsony megyék ;



2. *Budapesti m. kir. bányakapitányság*: Baranya, Borsod, Csongrád, Esztergom, Fejér, Győr, Heves, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Mosony, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Komárom, Somogy, Tolna, Sopron, Zala, Vas és Veszprém megyék, Fiume város és kerülete;

3. *Nagybányai m. kir. bányakapitányság*: Arad megye a nagyhalmai járás kivételével; továbbá Bihar, Békés, Bereg, Csanád, Hajdu, Máramaros, Szabolcs, Szatmár, Szilágy és Ugocsa megyék;

4. *Oravicai m. kir. bányakapitányság*: Krassó-Szörény, Bács-Bodrog, Temes és Torontál megyék;

5. *Szepes-iglói m. kir. bányakapitányság*: Abauj-Torna, Szepes, Sáros, Ung, Zemplén és Gömör megyék;

a) *Rozsnyói m. kir. bányabiztosság*: Gömör és Torna megyék;

b) *Gölnicbányai m. kir. bányabiztosság*: Abauj megye, — továbbá Szepes megyében: Helemanóc, Prákfalva, Gölnicbánya, Zsakaróc, Margitfalva (Margicán), Jekelfalu, Folkmár, Kojós, Szlovinka, Krompach, Kluknó, Prichnó és Hrisóc községek, — és Sáros megyében a miklós-vágási Phönix-kohó és Ó-Ruzin és Ladua községek területe;

6. *Zalathnai m. kir. bányakapitányság*: Alsó-Fehér, Beszterce-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozsvár, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Torda-Aranyos, Szolnok-Dobó és Arad megyének nagyhalmai járásának — területe;

c) *Abrudbányai m. kir. bányabiztosság*: Alsó-Fehérmegyében Abrudbánya r. t. város; a vöröspataki járásban: Abrudfalva, Bucsum, Kerpenyes, Muszka, Szohodol, Vöröspatak és Kornya községek; Torda-Aranyos megyében: Albák, Alsó-Vidra, Bisztra, Csértés, Felső-Vidra, Nyágra, Ponorel, Szekatura és Topánfalva községek, a topánfalvai járásban; a torockói járásbeli: Brezest, Felső-Csora, Muncul, Offenbánya és Szártos községek; — Hunyad megyében, a brádi járásban levő: Alsó-Lunkoj, Bucsesd, Blazsény, Bukuresd, Brád, Bojca, Cercel, Dupapiatra, Felső-Lunkoj, Hercegány, Kajanel, Kalamanesd, Krecsunesd, Krestyór, Kurety, Miheleny, Örmingye, Péstyere, Podele, Poringány, Rovina, Ruda, Szesuri, Szelistye, Skrofa, Stanizza, Tresztia, Valeabrád, Váka és Zrdápez községek; a körösbányai járásban: Alsó-Váca, Baldovin, Baszarabásza, Birtin, Brotuna, Bulcesd, Cebe, Csungány, Dobroc, Felső-Váca, Grohot, Karacs, Karasztó, Kazanesd, Körösbánya, Lyanc, Lunka, Mesztakon, Obertia, Polhogyesd, Prevalény, Ribice, Ribicsora, Riska, Riskulicza, Steja, Strimba, Tataresd, Ternáva, Temesd, Tomnatek, Tejulesd, Újbared, Valemara és Zenuk községek, — és végre Arad megye, nagyhalmai járásában: Acsuca, Acsuva, Bányesd, Bugyesd, Brusztur, Budest, Cucs, Csermura, Cohesd, Dumbrava, Gross, Guravoj, Kis Halmágy, Nagy-Halmágy, Inonesd, Krisztessd, Lazur, Leásza, Lestyora, Lungiora, Magulicsa, Mermesd, Ocs, Ocsisor, Plescuca, Pojana, Pojenár, Rosztocs, Szerbi, Talács, Ternavica, Tisza Vidra és Vozdocs községek területe.

7. *Zágrábi m. kir. bányakapitányság*: Horvát- és Szlavonországok.

Azon tapasztalattól indítva, hogy hazai bányászatunk örvendetes föllendülése folytán egyes bányakapitányságoknál kiváltképen a hosszabb külső munkával egybekötött adományozási ügyek újabb időben mindegyre növekedő számban várnak



elintézésre, másrészt pedig számba véve azon körülményt, hogy a bányahatósági szakegyének létszámának kellő szaporítása a szükséges szakerőknek hosszabb időt igénylő előképzését tételezi fel s a nélkül nem eszközölhető: elhatároztam, hogy átmenetileg mindaddig, míg a bányahatóságok megfelelőleg újjászervezve, s a helyes bányaügyi igazgatáshoz szükséges szakegyénekekkel kellő számban ellátva nem lesznek, az államkincstár bányavállalatainál alkalmazott bányamérnökök közül fogok egyeseket kívánatra s a tényleges szükséghez mérten a bányakapitányságok rendelkezésére bocsátani, még pedig a végből, hogy azok a külső munkák összetorlódása esetében a szoros értelemben vett mérnöki munkálatok elvégzése által a bányahatóságnak segítségére legyenek.

Ezáltal azon kettős célt óhajtom elérni, hogy egyrészt az adományozási ügyek a felek előnyére gyorsabb elintéztet nyerjenek s a hátralékok keletkezésének eleje vétessek, másrészt pedig, hogy ott is, hol a mérési munkálatok a szaktisztviselők idejét és tevékenységét ez időszerint más teendők rovására csaknem egészen igénybe veszik, a bányahatóságok más irányban, különösen a bányarendészet terén is nagyobb tevékenységet fejthessenek ki.

Önként értetik, hogy az illető kincstári bányamérnök csakis magánfelek adományozási vagy más külméréssel egybekötött kicövekelési, határviszályos stb. ügyeiben s ott is csak akkor, ha a kincstár mint bányavállalkozó érdekelve nincsen, fogja végezhetni a szoros értelemben vett mérnöki teendőket (felmérés térképezés, s hogy az adományozási stb. tárgyalást ily esetben is mindenkor bányahatósági szakegyénnek kell fogamatositani.

Ezen bányahatósági mérnöki teendők teljesítésére az illető kincstári bányamérnök esetről-esetre tölem veendő a felhatalmazása.

Felhívom tehát a bányakapitányságot, hogy a mennyiben ily segítségre szüksége lesz, az iránt hozzáam mindenkor idejében és esetről-esetre az illető ügydarabok felterjesztése mellett folyamodjék; továbbá, hogy tájékoztás végett most 30 nap alatt jelentést tegyen az iránt, hogy hány s mily terjedelmű adományozási vagy más külmérést igénylő ügy vár ez idő szerint tárgyalásra, s hogy az évi ügyforgalom eddigi jelenségeiből ítélve, szükséges lesz-e a bányakapitányságnak ez év folyamán s ha igen, körülbelül mily időtartamon át ily mérnöki segítségre vagy sem? (21.391/1897. Pm. r.)

-----

a felek kérvényeinek elintéztetése.

226. §. A felek kérvényei a bányahatóságoknál, a mennyiben világosan kivételek nem állapítvák meg, mind írásban, mind pedig szóval is elfogadtathatnak.

Az utóbbi esetben mindig jegyzőkönyv veendő föl.



**V. sz. 114. §.** Oly beadványok, melyek valamely *Illetékesség.*  
bányabiztosság kerületében létező tárgyra vonatkoznak,  
rendszerint ehez nyújtandók be; nincs akadály azonban  
az ellen, hogy ily kérvények a bányakapitányságnál is  
érvényesen benyújthatassanak. — A bányakapitányság  
a bányabiztosságot a körülményekhez képest meghall-  
gatni és azt hozott határozatairól értesíteni köteles.

A bányahatósághoz benyújtott bármely beadvány *Kérvények*  
csak a hivatalos helységben vehető át, a hivatalos be- *alakja.*  
adványi jellel ellátandó és az iktatókönyvbe folyó szám  
alatt bevezetendő.

Az ügyirat beadványozása a bányahatóság főnö-  
kének, az iktató vezetése egy a főnök által megbízott  
és erre felelősett tisztviselőnek kötelessége.

A hivatalfőnök az ügydarabon, ha ezt önmaga el-  
intézni nem szándékozik, annak nevét feljegyezi, kit a  
kérdéses beadvány feldolgozásával megbízni akar.

Minden elintézett ügydarab felülvizsgálása és jóvá-  
hagyása (kiadása), valamint minden kiadvány aláírása a  
hivatalfőnök teendője.

Szóbeli kérvényekről jegyzőkönyv veendő fel. A  
jegyzőkönyvet a folyamodó elolvasni és ezen megjegy-  
zés: «személyesen elolvasta és aláírta» mellett aláírni  
köteles.

Ha a folyamodó írni és olvasni nem tudna, úgy  
magával alkalmas tanút hozni köteles, ki neki a jegyző-  
könyvet felolvassa, és ha a folyamodó ennek tartalma-  
val egyetért, azt ezen megjegyzés kíséretében: «N. N.-nek  
felolvasta és beleegyezésével helyette aláírta» — aláírja.

A folyamodó az aláírást sajátkezűleg írt közjegye-  
vel hitelesíti.

**227. §.** A bányatörvényben kiszabott minden határidők szaka- *Határidők*  
datlanul folynak: csak azon esetben, ha valamely határidő utolsó *számítása.*  
napja vasárnapra vagy törvényesen elismert ünnepnapra esnek, vég-  
ződik a határidő csak a legközelebbi köznapon.

Az á. b. t. 227. §-ában foglalt azon intézkedés, mely  
szerint, azon esetben, ha egy határidő vasárnapra vagy valamely  
ünnepnapra esik, a határidő a legközelebbi hétköznapon jár le,  
esakis bizonyos ezen törvényből kifolyó kötelezettségek teljesí-  
tésére szabott különböző határidőkre vonatkozik, de nem vonat-  
kozik egyszersmind a kutatási engedély lejártának határidejére,  
mert a bányatörvény 16. §-ának szövegéből világosan kitűnik,



hogy a kutatási engedély csakis egy év tartamára szól, melyre nézve, minden kétség eloszlatása végett, az ezen törvény végrehajtását szabályozó utasítás 14. § a még rendeli, hogy a kutatási engedély tartamának szigorú és kétségtelen meghatározására az engedélyokmányban azon nap, melyen az magától elenyészik, világosan és feltűnőleg kiüntetendő. A kutatási engedély ennél fogva, minden tekintet nélkül valamely napnak naptári értékére vagy becsére, azon napon jár le, mely az okmányban lejárat napul volt kitüntetve, meghosszabbítása pedig ily engedélynek, ugyanazon végrehajtási szabályzat 16. §-a második bekezdése értelmében egyéb feltételeken kívül csak akkor engedélyezhető, ha a meghosszabbítás az engedély lejárat előtt kérelmezett. (29.305. 1885. Fm i. és k. m.)

*Eljárás áthágásoknál.*

**228. §. A bányatörvény minden áthágásai iránt a büntető eljárás s azok felett a vádlott meghallgatása utáni ítélelhozás a bányahatóságot illeti.**

6. Az országbirói értekezlet határozatainak VII. része, jelesen annak 10. § a által, az általános bányatörvény 228. §-a szerint, bizonyos esetekben a bányahatóságokat illető büntetési hatáskör érintetlenül hagyatván: e tekintetben csak az jegyeztetik meg, hogy a bányahatóságilag kimondott s jogérvényre emelkedett büntetések a bányatörvénytészék által végrehajtandók. (13622/1862. sz. udv. rend.)

**V. sz. 115. §.** Büntetések kiszabására (á. b. t. 228. §.) csak a bányakapitánynak van joga. Sohasem szabad büntetést kiszabni, míg a vádlott igazolásra fel nem szólított.

Emlé felszólítás a bányatörvény áthágásával vádoltnak, a perrendtartás szabályai szerint kézbesítendő, mely kézbesítésben az igazolás beterjesztésére alkalmas határidő szabandó ki. E kiszabott határidő sikertelen eltelle esetében a büntető határozat kiadatik.

Minden ily igazolás kellő körültekintéssel vizsgálandó meg, mi mellett szükség esetén valamely felémított állítás hiteles bebizonyítása is követelhető, vagy ez iránt a hatóság által alkalmas módon biztos tudomás szerzendő és csak ezután szabandó ki, még pedig megokolva, a büntetés.

Oly felhozott körülményekre, melyek bebizonyítva nincsenek, tekintettel lenni, és azon mentséget elfogadni, hogy az illető bányababirtokos a bányatörvényt nem ismerte, nem lehet, mert a bányatörvény ismerete minden bányavállalkozónak kötelessége.



De még azon esetben is, ha igazolás nem érkez-  
nék be, a bányakapitány a vádat, valamint a mulasz-  
tást bizonyító körülmények fontosságát jól meggondolni  
és határozatát mindig kellően megokolni köteles.

229. §. A büntetésnek minden kiszabásáról vagy maga a  
bányavállalkozó, vagy pedig általa a bányahatóságnak feljelentett  
felhatalmazott (188—189. §§.) értesítendő.

230. §. A bányahatóságok minden ítélete vagy bármely más  
határozata ellen a pénzügyministeriumhozi folyamodás nyitva áll.  
A ministerium fontos okokból az egyforma határozatok elleni  
folyamodást is megengedheti.

*Felebbezés.*

Illemsértő felfolyamodványok új határidő kitűzése mellett  
visszautasítandók. (9926/877. Fm. i. k. m.)

Tömeges felfolyamodásnak helye nincsen. Felfolyamodónak  
egy megfelelő határidő tűzendő ki, mely miatt egyes határozatok  
ellen külön-külön benyújthatja felfolyamodását. (3778/1875. Fm.  
i. k. m.)

231. §. Minden folyamodás a panaszlott határozat kézbesítése  
után harminc nap alatt az elsőfolyamodásu hatóságnál benyújtandó.

A folyamodási határidő meghosszabbításai a bányahatóság  
által csak különösen fontos esetekben engedendők meg. A személyek  
és tulajdon tekintetébeni veszélyek elhárítása végett tett intéz-  
kedések ellen s a könnyen változás alá eső körülmények iránt  
teendő nyomozások elrendelése ellen közbevetett folyamodások  
halasztó erővel nem bírnak.

V. sz. 116. §. A bányahatóságok határozata vagy vég-  
zése ellen minden felebbezés, annak kézbesítése után  
harminc nap alatt nyújtandó be a bányakapitányság-  
nál (á. b. t. 231. §). Ebből annak szükségessége követ-  
kezik, hogy bányahatósági végzések és határozatok kéz-  
besítése mindig oly módon történjék, hogy a pontos kéz-  
besítés és ennek napja minden egyes esetben kimutat-  
ható legyen.

*Eljárás a fe-  
lebbezésben.*

A kézbesítés elismervénye (térti bevétel) az illető  
ügyirathoz mellékelendő.

Oly felebbezések, melyek a törvényes határidő  
lefolyása után nyújtatnak be, a bányakapitányság által  
az á. b. t. 231. és 227. §§ ra való utalással vissza-  
utasítandók.

A felebbezési határidő meghosszabbítását csak a  
bányakapitány engedheti meg, kellően megfontolva az



okokat, melyek a meghosszabbítást szükségessé teszik. Oly állítások, melyek kellően bebizonyítva nincsenek, vagy melyek nem általánosan ismert tényekre vonatkoznak, tekintetbe nem vehetők.

A felelősségnek a főbányahatóság elé terjesztése alkalmával a bányakapitányság a határozathozatal minden körülményét megvilágítani, a felelősségi okokat méltányolni és minden egyes esetben a felelősség idejekorán történtét a kézbesítési ív (térítvény) csatolásával igazolni köteles.

A bányakapitányság székhelyén való kézbesítés esetében elegendő a kézbesítési könyvnek hiteles kivonata.

-----

*Az ítéletek  
végrehajtása.*

**232. §. A bányahatóság ítéleteinek végrehajtása a mennyiben a körülmények mivoltához képest megkívántatik, a politikai hatóságok útján, az ezen utóbbiakat illető kényszerítő eszközökkel és szükség esetében bírósági úton eszközölendő. Katonai személyek ellen a büntető ítéletek végrehajtása a katonai hatóságok által eszközölendő.**

**V sz. 117 §.** (Ezen szakasz helyett a következő rendeletet becsájtotta ki a pügy és helm.)

Kérdés merülvén fel az iránt, hogy a bányahatóságok által hozott büntető határozatok mely közegek által hajtassanak végre, e tekintetben az igazságügyi, továbbá a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumokkal egyetértőleg azon elhatározásban történt megállapodás, hogy, miután az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a a bányabíróságok hatáskörébe tartozó ügyeket részletesen elősorolja, s e szerint e hatáskörből minden meg nem nevezett ügyet, tehát a bányahatóságok büntető határozatainak végrehajtását is, kizárta, ezen büntető határozatok a bányatörvény 232. §-a alapján első sorban a közigazgatósági hatóságok útján hajtandók végre, és csak a mennyiben ezek kényszereszközei elégségesek nem volnának, veendő igénybe a rendes bíróságok segélye. Felhívom ennél fogva a törvényhatóságot, hogy illetékes közegeit a bányahatóságoktól büntető határozataik végrehajtása iránt hozzájuk intézett megkeresésekre nézve a fennidézett bányatörvény értelmében leendő eljárásra utasítsa, s ebbeli intézkedéseiről a területére nézve illetékes bányahatóságot értesitse. (33,069/1875. Bm.)

*Pénzbüntetések.*

**233. §. A kiszabott pénzbüntetések a bányahatóságnál teendők és azon társzékhelybe folynak, melyhez a megbüntetettnek műve tartozik.**

A társzékhelyek felállításáig a büntetési pénzek megőrzéséről a bányahatóság fog gondoskodni.



**V. sz. 118. §.** Bármilyen cimen kirótt pénzbüntetések az á. b. t. 233. §-a szerint, bányatárspénztárak alapítására vagy segélyezésére fordítandók.

A mennyiben a megbüntetettnek bányászatánál bányatárszláda még nem volna, vagy az illető bányatulajdonnal még nem bír (pl. az á. b. t. 236., 237., 240., 241., 242. stb. §§ ai esetében) a büntetéspénzek kamatozó elhelyezéséről akként kell gondoskodni, hogy azok egy általános kerületi bányatárspénztár szervezéséig, azon bányakerület javára, melyben a büntetési eset előfordult, állami értékpapírok vétele által, vagy kisebb összegeknél takarékpénztárakban elhelyeztessenek.

E célból az illető kerületi választmány, vagy ha ilyen nem léteznék, egy bizalomra méltó bányatulajdonos, mint ezen összeg kezelője, a bányahatóság által avval bizatik meg, hogy a büntető pénzeknek, a jövőben felállítandó társpénztár javára való gyümölcsöző elhelyezéséről gondoskodják és a bányahatósághoz minden év végével ezen összeg- és kamatjainak elhelyezéséről jelentést tegyen.

Minden pénzbüntetés-kiszabás esetében a bányakapitányság a kiszabással egyidejűleg meghatározni köteles, hogy ezen büntetéspénz mely társláda-gondnok vagy kerületi választmányhoz stb. lesz tizennégy nap leforgása alatt beküldendő, miről az illető társpénztári gondnok vagy kerületi választmány egyidejűleg oly meghagyással értesítendő, hogy a megbírságolt, a tizennégy nap letelte után a büntetéspénz befizetésére és arra figyelmeztetendő, hogy makacsság esetében a végrehajtás az ő költségére fog eszközöltetni; a felszólítás tekintetbe nem vétele a végrehajtási eljárás haladéktalan megindítását vonja maga után.

A befizetés vagy végrehajtás megtörténtéről az illető gondnok a bányakapitányságot értesíteni köteles: az utóbbi minden büntetési esetről külön feljegyzési könyvet (a XXV. minta szerint) vezetni, ebből a büntetési pénzek pontos befizetését ellenőrizni és a szükséges kimutatásokat sürgetni, végre pedig a büntetési eseteket az adományozási és zártkutatmányi könyvekbe bevezetni köteles (á. b. t. 20., 35. §§.)

Bírságpénzalapból, bányászérdekű segélyek, ministeri engedély mellett, adhatók. (12,133/1879. Fm. i. k. m. r.)



*Az eljárás  
költségei.*

**234. §.** Azon vizsgálatokérti költségeket, melyek büntetést vonnak maguk után, az elítélt, a felek ügyeiben tárgyalásokérti költségeket pedig rendszerint a tárgyalásra okot szolgáltatott felek tartoznak viselni; a bányahatóságnak azonban szabadságában áll a körülményekhez képest azon arányt meghatározni, mely szerint a felek ezen költségeket viselni kötelesek.

**V. sz. 119. §.** Mindannyiszor, a hányszor a bányahatóság valamely fél kérésére a vidéken tárgyalást tűz ki, jogában áll attól egy megfelelő költségelőleg beküldését követelni.

Ha a bányahatósági kiküldött kirendelése hivatalból történik, a bányakapitánynak jogában áll a kiküldöttnek a hivatalos átalányból az előrelátható költség kétharmadát meg nem haladó utazási előleget kiutalványozni.

A szakértők illetményeit esetről-esetre, az illetők személyes viszonyaihoz mérten, a bányakapitány állapítja meg. — (Ezeknek illetménye azonban semmiesetre sem haladhatja meg a bányahatósági kiküldött illetményeit.)

Minden hivatalos utról a kiküldött tisztviselő, a maga, úgy mint az esetleg felszólított szakértők részére, külön költség-számlát fog a bányakapitány elé terjeszteni és a felek érdekében tett kirándulások alkalmával sem fog többet elszámolni, mint hivatalból történt kiküldetéseknél.

Ha egy főutazás alkalmával oda- vagy visszautazás alatt több fél ügye intéztetik el, a költség az érdekeltek között aránylagosan osztandó föl.

Utazási költség-előlegek az egész összeg  $\frac{2}{3}$ -át nem haladhatják meg. Nagyobb előlegért a bányakapitány felelős.

*1885. évi  
XIII. t.-c.  
(A vízjogról.)*

**16. §.** Az ásvány- és gyógyforrásokra és vizekre a földmívelésügyi minster szakértők és az összes érdekeltek meghallgatásával a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet állapít meg.

(A védterület megállapítására vonatkozólag a 45.689/1885. évi F. i. és k. m. r. így intézkedik:)

**40. §.** Aki ásvány- vagy gyógyforrásra nézve védterületet kíván megállapíttatni, mindenekelőtt az 1876. évi XIV. törvény-cikk 100. és 101. §-a értelmében a belügyministernél kieszközölni köteles, hogy vize ásvány- vagy gyógyforrásnak nyilváníttassék.



A belügyministeri engedély alapján a vízjogi törvény 16. §-a értelmében a védterület megállapítása céljából a kérvény a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez nyújtandó be.

41. §. A kérvény szakértő által készített felvilágosító rajzokkal és tervekkel szerelendő fel.

Nevezetesen szakértőleg ki kell mutatni, hogy e védművelésre szükség van, a mennyiben új kutak vagy források nyitása által a meglevő források vagy egészen elapadnának, vagy minőségükben megromlanának, nemkülönben ki kell mutatni a geológiai alakulások alapján azt a legkisebb határt, a meddig a védterületre szükség van.

42. §. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter a jelen szabályrendelet 40. §-a értelmében benyújtott kérvényt az illetékes bányakapitányságnak küldi meg.

A bányakapitányság a vízjogi törvény és a jelen szabályrendelet 3—32. §§-ai a) értelmében jár el.

A tárgyalás befejezése után a munkálat engedélyezése iránt a bányakapitány indokolt határozati javaslatot tesz, melyben a védterület kiterjedését, módozatait és feltételeit részletesen megállapítja és azt az összes iratokkal együtt határozat végett a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszti.

43. §. A védterületre nézve a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által kiadott határozat egy-egy példánya az illető félnek, a törvényhatóságnak és a bányakapitányságnak megküldetik.

44. §. Védterületeken belül ásásra vagy furásra az engedélyt első fokban a törvény 157. §-a utolsó bekezdése értelmében a bányakapitányság adja meg, miért is a szükséghez képest felvilágosító rajzokkal felszerelt kérvény ezen hatóságnál nyújtandó be.

A bányakapitányság a kérvény tartalmát közli a védterület engedélyezésével záros határidő alatt való nyilatkozás végett és a mennyiben helyszíni szemle megtartása, vagy szakértő meghallgatása válik szükségessé -- azt elrendeli és annak alapján meghozza az elsőfoku határozatot. Ha az ásási vagy furási munkálatok által a meglevő ásvány- és gyógyforrások veszélyeztetve volnának, ugyanezen határozatban megállapítja a biztosítékul leteendő összeg nagyságát.

A határozat az érdekelt felekkel a vízjogi törvény 164. §-ában megállapított módon közlendő és a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez felebbezhető. E felebbezés a bányakapitánysághoz nyújtandó be.

Egy az ásvány- és gyógyforrások védterületeire vonatkozó tárgyalásoknak ki által való vezetése iránt felmerült kérdés alkal-



mából, a földmivelésügyi minister ur megkeresése folytán értesitem a bányakapitányságot, hogy ezen tárgyalásokat a bányakapitány megbízása következtében más bányahatósági szakközegek (főbányabiztos, bányabiztos) is vezetheti.

Ezen elvet mondja ki az 1885. évi XXIII. t.-c. 165. §-a általában minden vizimunkálat vagy vízhasználat engedélyezését megelőző hatósági tárgyalás vezetése tárgyában is, minél fogva ezen elv alkalmazandó a védterületi kérdések helyszíni tárgyalásánál is.

A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában 45,689/85. sz. a. kiadott általános rendelet 42. §-ában említett határozati javaslat azonban az idézett szakasz szerint maga a bányakapitány által készítendő.

Az ásvány- és gyógyforrások védterületeire vonatkozó tárgyalások vezetése ügyében kiadott folyó év 63.362. sz. rendelet kiegészítését és módosítását javaslatba hozó folyó év július hó 28-án 991. sz. a. kelt jelentésére értesitem a bányakapitányságot, hogy magától értetődik, miszerint mindazon esetekben, midőn a tárgyalások vezetése bármely oknál fogva a bányabiztosra nem bízható, helyetteseként a bányaesküdt is szerepelhet, s ép úgy, hogy a javaslatot azon esetben, midőn annak megtételében a bányakapitány akadályozva van, helyettese terjesztheti fel. (77.114/1890. Pm. r.)

A bányakapitányság hatáskörébe csakis a védterületen levő kútfúrás engedélyezése tartozik, midőn tehát az engedélytől eltérő avagy engedély nélkül történt fúrásról van szó, az 1885. évi XXIII. t.-c. 177. §-ában megjelölt hatóság illetékes (23.620/1894. Fm. m. r.) A b.-i gyógyfürdő és ásványvízforrások igazgatósága által a védőterületen levő kútfúrás miatt folyamatban tett panaszos ügyben felterjesztett iratokat idezárva, oly értesítéssel küldöm meg a bányakapitányságnak, hogy az említett ügyben intézkedéseit, melyek szerint a panaszolt kútnak betömését elrendelte, illetékesség hiányában megsemmisítem s a bányakapitányságot egyuttal odautasítom, hogy a vonatkozó iratokat a kutatás által veszélyeztetett érdekek megóvása céljából szükséges intézkedések megtétele végett, az illető járás főszolgabírájához tegye át.

A. P. titárrol.

**Id. t. sz. 70. §.** A bányakapitányságok kötelesek lesznek nemcsak a bírósági és hivatalos okiratok bejegyzésében letett hitők szerint eljárni, s minden bejegyzendőket a szavak vagy értelem legkisebb változtatása vagy módosítása nélkül a bányaszéki, illetőleg pedig hivatalos könyvekbe iktatni, hanem egyszersmind a hitőkre bízott, a jövőre is a bányaszéki levéltárakba



leteendő s pontosan lajstromozandó irományokat, jelesül pedig a jegyző- és egyéb hivatalos könyveket épségökben, lelkiismeretesen, hűségesen és sértetlenül megtartani és megőrizni.

**Id. t. sz. 71. §.** A bányaszékek levéltáraikban talál-  
tató minden irományokat, kivéven azokat, melyek magát a  
hivatalt érdeklik, vagy magánosok által egyedül őrizetre  
tétettek le — minden folyamodónak, — azonban csak  
a bányaszék rendes ülésében felveendő írásbeli esedézé-  
sekre, vagy látozott másolatban, vagy ha kívántatnék,  
hiteles alakban minden nehézség nélkül kiadni tar-  
toznak.

*A levélmáso-  
latokról.*

**Id. t. sz. 72. §.** Továbbá a bányát és járulékait bármi  
tekintetben érdeklő földszinti s alatti térképeket és  
rajzokat, minden jogkizárás megelőzése végett, a banya-  
szék és az érdekelt fél pecsétje alatt őrizni kötelesek  
lévén : ezeket egyedül az illető bánya tetteleges birtokosai-  
nak folyamodására adják ki.

Magánfelek részéről kiadatni kért térkép másolatoknak ...  
a bányakapitányság által leendő készítése a hivatali átalány min-  
den terheltetése nélkül csak az illető másolóval kialkudott összeg  
lefizetése mellett eszközölhető. (12.155/1880. F. i. és k. min. rend.)

Mindazon hitelesített másolatok, melyek a félnek bíróság  
vagy hivatal őrizetében levő valamely okiratnál szolgáltatnak ki,  
tekintet nélküli arra, hogy a lemásolást ki teljesítette, hivatalos  
másolatoknak tekintendők és e szerint 2 korona bélyeggel látan-  
dók el. (37.660/1886. Pénzügym. rend.)

**Id. t. sz. 9. §.** A bányakapitányságoknak (mint  
egyszersmind bányabíróságoknak) hatósága valamennyi  
a bányászati adományozás vagy engedélyezés alá eső,  
s bárki által birt bányai tárgyra s járulékaikra, ide-  
értve a kőszénbányákat és az összes kohászatot is, úgy  
az ezekből s a bányai kezelésből származó peres  
esetekre is kiterjed.

*A bányai bi-  
róság ható-  
ságáról.*

(Az Id. törv. szab. 2--8. §-ait, melyek a bányakapitányságok  
kebelében szervezett bányabíróságokról rendelkeztek, valamint  
ezen szakasznak a bányabíróságoknak perbeli hatáskörére vonat-  
kozó részét a következő törvények hatályon kívül helyezték.)

*Az elsőfolyamodásu kir. törvényszékek és járás-  
bíróóságok életbeléptetéséről.*

*1871. évi  
XXXII. t.-c.*



**2. §.** Bányaügyekben birói hatósággal egyes törvényszékek ruházandók fel. Azokat s azoknak bányabirósági területkörét egyelőre a ministerium határozza meg.

Bányabirói hatósággal ez idő szerint a következő nyolc kir. törvényszék van felruházva (a zárjelben levő helynevek azon törvényszékek területeit jelzik, melyekre a bányabiróság hatásköre kiterjed):

1. *Besztercebánya* (Besztercebánya, Aranyos-Maróth, Balassa-Gyarmat, Ipolyság, Nyitra, Pozsony, Trencsén). 2. *Fehértemplom* (Fehértemplom, Lugos, Nagy-Becskerek, Nagy Kikinda, Szabadka, Temesvár, Ujvidék, Zombor). 3. *Gyulafehérvár* (Gyula-Fehérvár, Beszterce, Brassó, Csikszereda, Deés, Déva, Erzsébetváros, Kézdivásárhely, Kolozsvár, Marosvásárhely, Nagy-Szeben, Székely-Udvarhely, Torda). 4. *Karánsebes* (Karánsebes, Pancsova). 5. *Lőcse* (Lőcse, Eperjes, Rózsahegy, Sátoralja-Ujhely). 6. *Pestvidék* (Pestvidék, Budapest, Eger, Győr, Kalocsa, Kaposvár, Kecskemét, Komárom, Nagy-Kanizsa, Pécs, Sopron, Szolnok, Szeged, Szegzárd, Székes-Fehérvár, Szombathely, Veszprém, Zala-Egerszeg). 7. *Rimaszombat* (Rimaszombat, Kassa, Miskolc). 8. *Szatmár* (Szatmár, Arad, Beregszász, Gyula, Debrecen, Máramaros-Sziget, Nagyvárad, Nyiregyháza, Zilah).

1871. évi  
XXVI. t.-c.  
(Az első fo-  
lyamodásu  
biróságok  
rendezéséről).

**21. §.** A bányabirói hatósággal felruházandó törvényszékeknek, mint bányabiróságoknak hatásköréhez tartoznak:

1. a birtokbiróság és a telekkönyvi hatóság a bányabirtokok tekintetében;

2. a biráskodás bányajogositmányok iránti peres ügyekben; jelesen:

a) a bányák és azok tartozékaira vonatkozó dologi jogok felett, mik alatt nemcsak a bányahatóság által engedélyezett mindennemű jogositmányok, hanem mindazon földfeletti épületek, telkek és építmények is értenődők, melyek az ásványok megszerzésére és elkészítésére szánvák vagy különben a művel egy egészként összekötvék s együtt használtatnak;

b) az a) pont alatt érintett művek és tartozékok használata felett;

c) a bányatelkekben való elsőbbség felett bányaadományozásoknál;



d) a bányatelkek határai iránt felmerülő határ- és bányatelkekben történt birtokháborítási esetekben.

Ezenfelül eljár és ítél a bányabiróság :

3. a bánya- és hutaművek nyereségei és pótlékai feletti vitás ügyekben ;

4. az altárnai illeték vagy egyéb akna- és alagtartozások felett ;

5. idegen bányatelkekbe vezetett segéd- és felnyitási művekért járó kártalanítás felett ;

6. idegen bányák, épületek, vízeresztő, légvezető és kitakarító készülétek közös használatáért járó kártalanítás felett ;

7. bánya- vagy hutaműveken való rongálások esetében, a mennyiben azok a bányatörvény rendeleteinek elhanyagolásából erednek ;

8. a bányavizek tulajdona vagy használata feletti kérdésekben ;

9. a társládák, azok kezelése, a hátralevő járulmányok s a társládáknak a tagok iránti kötelezettségei felett ;

10. a bányatársulatok, s azok tagjai között a társulati viszonyból származó perlekedések esetében ;

11. a közös bánya- vagy hutaművek üzlete, használata vagy értékesítése felett, a mennyiben a társaságok alapító szerződésében, vagy a társulatok alapszabályaiban más bíróság nincs kikötve ;

12. a bányabirtokosok s ezeknek tisztjei vagy meghatalmazottjai között a bányaművek s tartozékaikra vonatkozó üzlet és a számvitel felett fennforgó perlekedésekben.

22. §. A 21. §-ban elősorolt ügyeken kívül minden más polg. peres ügyek, a melyekben eddig a bányabiróságok jártak el, jövőre a rendes polgári bíróságok hatásköréhez tartoznak.

23. §. Ha a bányabiróság előtti eljárásban oly birói cselekmények teljesítésének szüksége merül fel, melyek a bíróság székhelyén kívül végzendők, a bánya-



biróságnak jogában áll ezen cselekményeket akár egy kiküldött birói tag által végeztetni, akár pedig azoknak teljesítésére a kerületében levő biróságok vagy bányabírák bármelyikét megkeresni.

*A birói és ügyészi szervezet módosításáról.*

1891. évi  
XVII. t.-c.

**59. §.** Az 1871. évi XXXI. t.-c. 8. §-ának az a rendelkezése, mely szerint bányaugyekben birói hatósággal felruházott törvényszékekhez oly ítélőbírák is nevezendők, kik egyszersmind bányaszakértők, hatályon kívül helyeztetik.

1886. évi  
XXIX. t.-c.  
A bányabírók  
szervezetéről.

**79. §.** Felhatalmaztatnak az igazságügy- és földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerek, hogy a bányakönyveknek (bányatelekkönyveknek) a bányajog szabályai szerint, a közönséges telekkönyvi szabályok alkalmazása mellett leendő átalakítása és vezetése iránt rendeleti uton intézkedjenek.

(Ily intézkedés azonban eddig nem történt s a bányatelekkönyvek ma is az 1850. február 24-én kelt osztr. miniszteri rendelet alapján vezetettek.)

Addig is, míg a bányabiróságok szervezete s a bányatörvénykezés tárgyában törvényhozás útján további intézkedés történhetnék, a bányabirtokosoknak f. é. szeptember 17-én Zalathnán tartott közgyűlése által tett javaslatok nyomán, -- egyetértve a m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriummal, a következő ideiglenes rendelkezések állapíttatnak meg:

1. A bányabíráskodást elsőbiróságilag jövőre nézve is az alsófehérmegyei, Abrudbányán székelő törvényszék bányabirósági osztálya fogja gyakorolni, azon kiterjedésben, mint azt eddig gyakorolta.

2. A bányajogot és bányatörvénykezést illetőleg anyagi és alaki tekintetben eddig fennálló szabályok fentartatnak, következő, a birtokháborítási esetekre vonatkozó módosítással:

a) Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek szabadságában áll, birtokháborítási keresetét a bányatörvényszéknél is megindíthatni, ezen esetben a bányabiróság szakelőadója, illetőleg annak elnökeleg kijelölendő helyettese, egyes birói minőségben, a felperes ez iránt teendő panaszára, vissza-



helyezési rövid uton jár el, miszerint haladék nélkül a helyszínére kimenvén s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tevén, ha ezek folytán a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békeséges használatát vagy egyedül törvényes birtokcímét hitelesen bebizonyítaná, őt — a kártalanítási igényeknek a törvény rendes útjára való utasítása mellett — rövid uton birtokba helyezni s mindezekre nézve a folyamodástól számítandó 14 nap alatt teljes végrehajtás-al eljárni köteles.

b) Visszahelyezési esetekben a felebbvi el az illetékes másod-bíróshoz egyedül birtokon kívül engedtetik meg. (10.970/1867. igazs. min. rend.)

A bányavételből a vételár megfizetése iránti kereset az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-ában említett perek közé nem sorolható, következőleg nem tartozik a bányabíróság illetékessége alá. (Legf. ítélősz. 1289/1877.)

Bánya-eladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállítására ára iránt indított kereset nem tartozik a bányabíróságok hatásköréhez. (Legfőbb ítélőszék 18.818/1877.)

Az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-ában a bányabíróság hatáskörébe utalt ügyek taxative lévén felsorolva: e szakasz szorosan magyarázandó és ki nem terjeszthető. Ez joggyakorlatunknak is álláspontja és felsőbbbíróságaink minden peres ügyet, melyet az idézett törvénytörvényszakasz föl nem említ, a rendes bíróságokhoz utalnak. Így kimondatott, hogy nem tartoznak a bányabíróságok elé: 1. Bányavételből a vételár megfizetése iránt indított kereset. 2. Bányaeladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállítására iránt indított kereset. 3. A bányarészjegy-igazolványok kiadatására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását vagy máskénti megoldását nem célozzák. (Semmetsz. 20 042/1879.)

*A bányászati tárgyra intézett végrehajtás, ha azon tárgy csak ingó vagyont is k. per, mindenkor a bányabíróság, illetve a bányahatósággal felruházott törvénytörvényszék által eszközölendő. (Lfbb. ítsz. 7551/875.)*

*Adománylevél alapján gyakorolt bányaművelés megszüntetése iránti kereset, bármily címen indíttassék, a bányabíróság illetékességéhez tartozik. (Lfbb. ítsz. 681/869.)*

Az ipartörvény bányaugyekre alkalmazható nem lévén, bányamunkásnak bér iránt támasztott keresete a rendes polgári bíróságok elé tartozik. A bányabíróságok hatáskörét az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a körvonalozza: ugyane törvény pedig világosan rendel 22. §-ában, hogy ezen törvényben elősorolt ügyeken kívül minden más polgári peres ügyek, a melyekben eddig a bányabíróságok jártak el, jövőre a rendes polgári bíróságok hatásköréhez tartoznak. (Budapesti kir. ítélőtábla 40.796/1889.)

A bányabíróságok hatáskörét az 1871. évi XXXI. t.-c. 21. §-a körvonalozza: ugyanezen törvény pedig világosan rendel 22. §-ában, hogy az ezen törvényben elősorolt ügyeken kívül, minden más polgári peres ügyek, a melyekben eddig a bányabíróságok jártak el jövőre a rendes polgári bíróságok hatásköré-



hez tartoznak. Jelen esetben felperes bányamunkás bérköveteléséről van szó, melyet a peklenicai bányatárna tulajdonosai ellen érvényesít; miután alperes beismerte, hogy felváltva a csáktornyai járásbiróság területén levő helyen is tartózkodik, miután az 1884. évi XVII. t.-c. 183. §. e) pontja szerint az ipartörvény bányá-ügyekre nem alkalmazható s ekként az 1871. évi XXXI. t.-c. 22. §-a hatályában továbbra is fennáll, a járásbiróság illetőségét az elsőbirósági végzés megváltoztatása mellett az 1868. évi LIV. t.-c. 31. §-a alapján megállapítani és ennek folytán a tárgyalás folytatására az 1881. évi LIX. t.-c. 15. §-a értelmében utasítani kellett. (Bpesti tábla 10.796/1889.)

Azon körülmény, hogy a telekkönyvi tulajdonosnak telekkönyvre alapított keresete ellenében alperes bányakutatási engedéllyel védi magát, nem elegendő arra, hogy az ügy a bányabiróság hatáskörébe utasítsák. (Kuria 2755/1890.)

A bányarészvények, vagyis a bányatársulati vagyonbani részletek, mint az általános bányatörvény 140. §-a szerinti ingó dolgok tulajdona iránti keresetek nem tartoznak a bányabiróságok elé. (Kuria 257/1890.)

*Olyan sommás visszahelyezési keresetek, melyek bányabirtokba vagy jogokba visszahelyezésre irányoztatnak, nem a polgári, hanem a bányabiróságok illetőségéhez tartoznak. (Smmts. 2462/869.)*

*Bányabirtokosok és tiszteik között ez utóbbiak fizetése iránt felmerülő peres kérdések nincsenek a bányabiróságok mint ügybirósághoz utasítva. (Smmts. 8918/878.)*

*Bányarészjegy-igazolások kiadatására irányzott keresetek, mint olyanok, melyek valamely bányászati jogviszony szabályozását vagy máskénti megoldását nem célozzák, a bányabiróságok hatáskörébe nem tartoznak. (Smmts. 20.042/879.)*

*Bányavételből a vételár megfizetése iránt indított kereset az 1871. évi XXXI. tc. 21. §-ban említett perek közé nem sorolható, következésképpen nem tartozik a bányabiróság illetékessége alá. Bányaeladási szerződés alapján a bányával együtt eladott bányatermés előállítására iránt indított kereset nem tartozik a bányabiróságok hatásköréhez. (Smmts. 1289/877.)*

Vizesési jogok. ha önállóan bekebelezve vannak, a bányatelek kitörlése után a bányatelekkönyvben megmaradhatnak. (E. H. b. ü. 1867.) Vizesések, ha régi adományokból származnak és telekkönyvezve vannak, az á. b. t. bevezetésének III. c. és 281. §-a szerint bírálandók el. (F. i. és k. m. 1869.) Bányatelekkönyvi jogcím elbírálására a bányahatóság nem illetékes, annak megtámadója határidő kitűzése mellett törvényes utra utasítandó. (F. i. és k. m. 1870.) Haszonbérletekről csak az adománykönyv észrevételeinél tétetik feljegyzés. A telekkönyvi bekebelezést a bérlők kell hogy kérjék. (F. i. és k. m. 1881.) Magánjogok telekkönyvi bekebelezésére a bányakapitányság nincs hivatva. (F. i. és k. m. 1882.) Tárnanyithatási jogot idegen telepen bányatelekkönyvbe bekebeleztetni az illető fél, nem a bányakapitányság van hivatva. (F. i. és k. m. 1882.)



**Id. t. sz. 31. §.** A közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabíróságok által is megtartandók, és az ő előttök tárgyalandó perekben is alkalmazandók, a mennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak.

**Id. t. sz. 32. §.** Világos és kiscbbszerű jogesetben szóbeli rövid uton jár el a bírósági előadó a maga mellé veendő tollnokkal, illetőleg a bányabíróági helyettes a maga járásában.

**Id. t. sz. 18. §.** Csalás, ravaszság, erőszak és félelem miatt a bányatelkek vagy bányarészek eladásának vagy egyéb átruházásának félretételét, bárki is a bányatelekkönyvbeni bekebelezéstől számítandó egy év alatt követelheti csak, különben keresete elévül.

**Id. t. sz. 19. §.** Minden bányajog és birtok átruházását, föltételeit és cimeit — különbeni érvénytelenség terhe alatt — írásba foglalni, és a bányabíróságnak bányatelekkönyvvezetés végett bemutatni kell. A bányabíróság bejegyzése nélkül bányabirtokot senki nevére, még a házi bányauzleti könyvekben sem szabad átírni.

**Id. t. sz. 20. §.** Ha valaki a hirtelenkedve kötött és szabályszerű bejegyzéssel még nem törvényesített szerződést megbánná, azt csak a bányabíróság előtti visszahívással szabad megsemmisíteni; a visszahívó mindazáltal a szerződő másik félnek ezáltal okozott költségeit megtéríteni, és azt, mit szerződés fejében netalán fölvelt — a visszahívás érvénytelensége alatt — haladék nélkül visszaadni köteles, máskülönben a szerződést pontosan teljesítő ellenfélnek megkeresésére a szerződés, csupán ez esetben, mihielyt a visszahívó törvényes 15 nap alatt ezen kárpótlásra nézve eleget nem tenne, a visszahívás ellenére is jegyzőkönyvbe iktattatik s fogamatba vétele eszközöltetik.

828/1897. p. sz. Ezen kérvény a megsemmisíttetni kért szerződéssel felszerelve s ügyvéd által ellenjegyezve nem lévén, mint az eljárás megindítására alkalmatlan, kérvényezőnek visszaadatik,



mert az orsz. bir. ért. határozmányai 31 §-ához képest a közönséges polg. jog alaki rendszabályai a bányabíróságok előtt tárgyalandó ügyekben is alkalmazandók, már pedig az érvényben lévő 1881. évi LIX. t.-c. 12. §-a értelmében a rendes eljárásban, mely alatt a jegyzőkönyvi tárgyalás is értetik, teleknek magukat ügyvéd által kell képviseltetniök. (A pestvidéki k. r. törvényszék, mint bányabíróság.) 1734.897. sz. A budapesti kir. ítélőtanács a bányaszerződés visszahívása iránt a pestvidéki kir. törvényszék, mint bányabíróság előtt folyamathoz tett és az 1897. évi február hó 4-ik napján 828. szám alatt hozott végzéssel befejezett ügyet a kérvényezők felfolyamodása folytán vizsgálat alá vevén. az elsőbíróság neheztelt végzését *hivatalból megsemmisíti*. A kérvényből kitetszőleg annak a szerződésnek tárgyát, a melynek visszahívására a kérvény irányozva van, nem bányateleknak, bányarészeknek vagy bányakönyvi bejegyzés tárgyát képezhető egyéb bányajognak átruházása, hanem kőszénkutatásnak és kiaknázásnak megengedése képezi. Ezen nem bányajogokat, hanem tisztán csak magánjogi viszonyokat tárgyzó szerződésre pedig az deiglenes törvénykezési szabályok VII. 20. §-ában meghatározott eljárás alkalmazást nem nyerhetvén, az eljáró kir. törvényszék bányabírósági hatáskörét lépte túl azáltal, hogy a kérvényt bányabírósági eljárás alapjául elfogadta. Ezeknél fogva és tekintve, hogy a bányabíróság, mint ügybíróság azt, hogy az eléje terjesztett valamely ügy hatásköréhez tartozik-e, hivatalból köteles megvizsgálni jelen végzés rendelkező része értelmében kellett határozni. 3391 1897. p. sz. A m. kir. Kuria . . . a másodbíróság végzését indokolása alapján helybenhagyja.

*A bányai örökségekről.*

**Id. t. sz. 22. §.** Öröklött bányajogositványok és bányászati birtokok valamint eddig, ugy ezentul is ősi vagyon természetével nem bírván: fölöttük az illető tulajdonosok mind élükben, mind halál esetére korlátlanul rendelkezhetnek, végrendelet hiányában pedig a polgári törvények e hagyatéknevre is alkalmazandók.

**Id. t. sz. 23. §.** A bányavagyon összeírását és becslését a bányabíróság egyik tagja vagy a helyettes teljesíti, és a halálozás esetére azt akár maga, akár más hatóság által megkeresve haladók nélkül megkezdí, s a netalán szükséges zár alá vétel megrendelése, és a becsülendők megbecslése mellett, minden találató javaknak leltárát elkészíti, s azt azon esetre is, midőn a meghalálozottnak semminemű más polgári vagyona nem létezik, az illető megyei vagy városi hatóságnak hiteles alakban átküldeni, más példányát pedig a bányabíróság levéltárába letenni tartozik. A vagyon mikénti kezeléséről, vagy pedig gyámnokok nevezéséről a mennyiben a



végrendelkező másként nem intézkedett, minden esetben az illető polgári hatóság gondoskodni köteles.

**Id. t. sz. 28. §.** Midőn kiskorúak érdeke forog fenn, vagy a nagykorú osztályosok maguk között egyetértésre jutni nem tudnak; minthogy a bányajog és birtok értéke a szoros értelemben vett ingó javak értékénél sokszor változékonyabb; oly esetben, hol nemcsak bánya és bányászati tárgyak, de egyszersmind más ingó vagy ingatlan javak is lennének felosztandók: bányai tárgyak értékét és sorsát egyéb ingatlan birtokokkal vagy ingó javakkal kiegyenlíteni, és az osztozók egyikének vagy másikának, bányai osztályrészük helyett, illetőségükben más valamit adni nem szabad, — hanem ily bányarészek minden osztozó közt egyenlően és törvényes arányban elosztandók.

*Örökségben  
birtokt bányá-  
szati tárgyak  
felosztásának  
módjáról.*

**Id. t. sz. 29. §.** Meg nem engedtetik továbbá ily esetben, hogy egyiknek osztályrésze egyik, másiknak illetősége ismét más különböző bányai tárgyban vágassék vagyis egyenlítették ki, hanem az osztozók mindenike törvényes arányban őt illető osztályrészét minden bányatárgyban külön fogja megkapni, később annak akár magánosan, akár társaságban leendő kezelése az osztályosok tetszésére hagyatván.

**Id. t. sz. 30. §.** Az osztály ezek szerint megtörténvén, ezen bányai és bányászati tárgyakban akár az osztály igazítására, akár új osztályra a kereset egyedül csak azon esetben engedtetik meg, ha a részvények felosztásában számolási hiba történt volna.

Bányatelekkönyvi ügyekben semmiségi panasz külön jogorvoslatának helye nincs. Ha akkor, midőn az örökös elleni végrehajtást elrendelő végzés a bányatelekkönyvi hatósághoz érkezett, a megjelölt fekvőségek még az örökhagyó nevében állottak, az iránt, hogy az egyik örökös ellenében a fkv. rendtartás 74. §-a értelmében a végrehajtási zálogjog feltétel sen bekebeleztezzék, telekkönyvi akadály nem forog fenn. (Lfvb. ítsz. 451/881.)

**Id. t. sz. 33. §.** Midőn bányászati munkás vagy altiszt idéztetik, egyszersmind az illető bányatársulati

*A bányászati  
eljáráshoz.*



képviselő vagy bányaműtelep főnöke vagy tisztje is afelől tudósítandó.

**Id. t. sz. 34. §.** Midőn az összes bányatársulat ellen egyetemben indittatik per: a bányatársulat képviselőjét, vagy a bánya igazgatóját, mint olyant megidézni elég.

**Id. t. sz. 35. §.** A bányatársulat képviselőjének föl nem találhatása esetére, a kézbesítendő keresetlevél a bánya- vagy hutaépületre, s illetőleg a bánya torkolatára, két tanu jelenlétében fűlszegezendő.

**Id. t. sz. 36. §.** A szóbeli rövid utra való ügyek kivételével a bányaszékek előtt, különbség nélkül, mindennemű perek, folyamodási alakban lesznek folytatandók.

*Bányabirtok  
háborgatása.*

**Id. t. sz. 37. §.** Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek ez iránt leendő panaszára a bányabíró visszahelyezési rövid uton úgy jár el: miszerint haladék nélkül a helyszíniére kimenvén s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tévén, ha ezek folytában a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békességes használatát, vagy egyedül törvényes birtokcímét hitelesen bebizonyítaná, őtet, a hatalmaskodónak minden okozott költségekben és károkbán történendő elmarasztalása mellett, rövid uton birtokba helyezni s mindezekre nézve a folyamodástól számítandó 14 nap alatt teljes végrehajtással is eljárni köteles.

**Id. t. sz. 38. §.** Visszahelyezési esetekben a főlebbvitel egyedül a bányaszékre s egyedül birtokon kívül engedtetik meg, a bányaszék ítéletével meg nem elégedő félnek pedig csak a rendes törvény útja marad fenn; egyéb rövid utu, valamint formás perekben is a bányabíróság ítéletétől a főlebbvitel mindig birtokon belől történik.

*Bányái át-  
lyukasztása.*

**Id. t. sz. 39. §.** A bányatelkeknek szomszédok és határosok közt bányászilag történt átlyukasztását



legyen az érc-ásványtelepzeteken vagy meddő sziklán keresztül, bármelyik érdekelt félnek az iránt tett bejelentése után, a bányabíró, bányaszéki mérnök közbenjöttével, a helyszínen rövid uton megvizsgálja s elintézi, az elégedetlen félnek a törvényes folyamodás útját fennmaradván.

**Id. t. sz. 40. §.** Mind a szomszéd bányatársulatnak, ki a vele határos bányatelek jogaiba vágni lelkiismeretesen óvakodik, mind annak, ki bányatelkének a szomszéd által netalán célzott berontását jókor megelőzni kívánja, tettelegesen átlukasztás előtt is mindig joga van, a bányabíróságot a szemle megtételére s a földalatti határok birói kijelölésére kikérni.

**Id. t. sz. 41. §.** A feleknek bármelyike beadván az iránt folyamodását, a bányabíró a dolog mibenlétéről tudomást szerezve, a szomszéd felé irányzott mindenik vonalnak és járatnak a külhatártól valódi távolságát megszabni s ily föld alatti vonalnak mindenik végén — egyszersmind kívül is állandó pontokat kitűzni, s így mind a két felet saját határaiba vezetve, biztosításukról gondoskodni köteles.

**Id. t. sz. 42. §.** Ha pedig szemle alkalmával úgy találják, hogy az átlukasztás mind a két fél által mivelte érc-ásványtelepzetek vonulata vagy dőlése (Verfläichen) szerint már megtörtént: nemcsak a bányatelkének külhatárát, a bányában föld alatt is kijelölni (die Ortung in die Grube stellen) s mindkét szomszédnak földalatti határait, további surlódások s innen származó perlekedések megelőzése végett, egy állandó határjegy leszögezésével megállapítani, hanem az alattomos orozás által kiemelt ásványok árát is kiszámítani, és a kárvallottat mind az ásványokra, mind a birói költségekre nézve rövid uton kármentesíteni tartozik.

**Id. t. sz. 43. §.** Hogy pedig az ily ásványorzások birói eljárás előtt is meggátoltassanak: az illető szomszéd bányabirtokosságok, az ércásvány-telepzetek vonulata vagy dőlése szerint történendő valóságos átlukasztások ese-



tében, az átlukasztás pontjától, minden részre pontosan mért 3 ölnyi távolságra a további munkával nyomban felhagyni, s az átlukasztás esetét a bányabiróságnak haladék nélkül bejelenteni kötelesek.

**Id. t. sz. 44. §.** A szomszédés határos bányatársulatok közt történendő bármínemű átlukasztások eseteiben, a határosokat szokatlan és kitűrhetetlen bűdösséggel, füsttel, rossz szándéku elrekesztésekkel, a viznek a szomszéd telkére való vezetésével, vagy más ilyennemű káros módokkal boszantani nem szabad. máskülönben a bányabirtokos kétharmadában a társládának, egyharmadában a sértett félnek jutandó. 100 frttal, minden egyes felvett vagy megbízott személyért 10 frttal, bányamunkások pedig 40 frttal lesznek fenytendőek. — Magában értetvén, hogy a tisztekért ily esetben maga a bányatársulat kezeskedik és lizet, — visszkereseti joga mindazáltal ellenök fennmard.

*Perbeli és  
peren kívüli  
szemle.*

**Id. t. sz. 46. §.** Hogy ha az ásványér lejtős dőlése szerint adományozott telekben az erek és így a telkek is egymást átmetszenék, a régibb felkérő a telkén átnyuló erét saját határai közt használandja, az ezen túl terjedő érhez pedig a későbbi felkérőnek joga fennmarad. Ha azonban ily erek összefolynának s egyesítve tovább terjednének és sem vonulat vagy dőlés, sem más alkatrészek minéműsége ki nem mutatnák, hogy melyike nyeletett el a másik által: ezen összefolyt érnek az érintkezési ponton túli használata a régibb felkérőt illeti, de ha ismét külön válnának, vagy ha megismertető jeleit az egyik megtartva, a másikat egészen megsemmisítené: kiki vagy sajátos jelek, vagy ezek hiányában az előbbi dőlés vagy vonulat szerint megismerhető érnek további művelésére jogosittatik, habár későbbi fölkerő lenne is.

**Id. t. sz. 47. §.** Bányák és egyéb bányai tárgyak iránt peren kívüli szemlék, ha azok valamely bányabirtokosság folyamodására az ellenfél kihallgatása és belenyugvása nélkül történtek, habár ideiglenes intéz-



kedést vontak is volna maguk után : a megindítandó perben tekintetbe mégsem vehetők.

**Id. t. sz. 48. §.** A szemle szüksége fönntorogván : azt a bíróság megrendeli, a feleket meghívja s vagy maga, vagy küldöttjei által a helyszínén hitelesen eszközli.

**Id. t. sz. 49. §.** Midőn szemlénél tanuk alkalmaztatnak, azoknak a helyszínén és a felek jelenlétében kell kihallgattatniok, s akkor az ellenfél részéről a tanunak közbevágó kérdések is tétethetnek. Műértők alkalmazása esetére az ellenfelek mindenike egy műértőt nevez, szükség esetére pedig azokhoz a bíró egy harmadikat alkalmazhat.

**Id. t. sz. 50. §.** Mind perbeli, mind perkivüli szemlének körülményesen előadott eredménye a bányaszéki, illetőleg hivatalos könyvben egész kiterjedésében beiktattatik, s a feleknek, ha kívánnák, hiteles alakban kiadatik.

**Id. t. sz. 51. §.** Ámbár végitélethezésre bevégzett perben a feleknek szóváltásai s bizonyítványai elegendők, mivel azonban bányai perekben, kivált pedig a mértan alkalmazását igénylő bányatelkek és ércásványtelepzetek tulajdonossága fölött a helyszínén, ha a bíróság szükségesnek belátja, szemlétét is kívántatnék : ily esetekben, ha a felek nem sürgetnék is, a bíróság végitélethezés előtt a helyszínén szemlét rendel, s a pert, érdeme fölött szerzett ily előismeretek után, végképen eldönti.

**Id. t. sz. 52. §.** A perlekedő felek közt történő vagy közelgető átl'yukasztások, valamint mérnöki eljárást kívánó minden más esetekben a felek által kívánt bírói szemle ugy eszközöltessék, hogy a fennforgó kérdések nemcsak a bányaszéki, de hittel eleve kötelezendő más bányamérnök által is fölvetetvén, minden számtételek a külön készített térképpel, s ugy a bányaszéki küldöttség, mint a mérnök által aláírandó véleménynyel együtt a bányaszéknek bemutatassanak.



*A felszámítás.*

**Id. t. sz. 63. §.** Perbeli felszámítások (liquidatiók) nem külön periratokban, hanem a per érdemével együtt, a rendes perekre nézve meghatározott szóváltásokkal bevégezendők.

**Id. t. sz. 64. §.** Oly perekben, hol a felszámításra 15 napnál hosszabb idő kívántatik: a szokott határidő kiterjesztése, ha kéretnék, sem egyik, sem másik félnek meg nem tagadtathatik.

**Id. t. sz. 65. §.** A határidő elhalasztása megengedett akkor is, midőn a számolási kérdések a szavatos és szavatolt között forognak fenn.

**Id. t. sz. 66. §.** Ha pedig a felszámítás a végrehajtás idejére hagyatott fenn, vagy szüksége különben is a végrehajtás alatt fejlődnie ki: a végrehajtó bíróság ez esetben tárgyalást rendel, minek folytán előlött a bányaszék külön fogja végzését kimondani.

*Betáblázás.*

**Id. t. sz. 67. §.** Bányatelekkönyveztetett egész birtoktestekre s az általános bányatörvény 135. §. értelmében részirtokra, az 1849: XXI. t.-c. szelleméhez képest, csak az illető kerületi (bányakapitányságnál mint) bányabíróságnál zálog- és elsőbbségi jogokat, a köztörvény szabta módon betábláztatni lehet.

*Bányászati  
könyvek*

**Id. t. sz. 68. §.** Az ülési jegyzőkönyvön kívül a bányabíróságok még a következő tisztí könyveket vezetendik:

a) *ítéletkönyvet*, hova úgy a rendes, valamint a bányabíróság által végzendő szóbeli sommás perekben hozott végítéletek és végzések iktatandók;

b) *szerződés-könyv*, s ide bányajogokat és birtokokat illető minden szerződések, kötések, vevések, eladások, átruházások, barátságos egyezések, pöralkuk, végrendeletek és érdemdíjazások egész kiterjedésükben fognak bejegyeztetni;

c) *bányatelekkönyv* (Bergbuch), melybe minden bányatársulat állapota, az adományozott bányák s más bányaműtárgyak és járulékok neve, fekvése, minősége s tartozéka, ugyszinté adományoztatási s illetőleg enge-



délveztetési adatai, birtoklási változások, továbbá, az abban az ált. osztr. bányatörvény 135. §-a értelmében részesülő közbirtokosok fő- és melléknevei s polgári állapotuk és valamint az egész bányabirtokra, ugy az ált. osztr. törv. 135. §-a értelmében részirtokra intézett mindennemű zálog- és elsőbbségi jogok bekebeleztetése beiktatandó ;

d) *föld és méréskönyv* (Grund- und Feldmassbuch) hova a bányatelek körül végbevitt minden földszinti vagy alatti határkitűzések, a határjelek fekvése és birói áthelyezése, biróilag elhatározott bányatelki kölcsönös átlyukasztások, — és végre külön határokkal megkülönböztetett bányatelkeknek birói megegyezéssel történt egyesítése, illetőleg pedig mindezen tárgyakról a bányabíró és kiküldött társai által tett hivatalos jelentések fognak beiktattatni.

**Id. t. sz. 69. §.** A telek-, föld- és méréskönyvekből folyamodványilag kért kivonatokat a bányabíróság 8 nap alatt kiszolgáltatni tartozik.

*Az ideigl. törvényk. szabályokban rendezett kivételes bányajogi törvénykezés jelenleg is fennállván, s azt az időközben életbeléptetett alsóbírószági szervezés lényegében meg nem szüntetvén, a bányai birtok háborítási ügyekben nem a bányabírói hatósággal felruházott törvényszék mint társbíróság, hanem annak egyik kiküldött bírósági tagja, mint egyes bíróság van hivatva az eljárásra és ítélethozatalra. Ezen egyes bíró által hozott ítélet másodbírószági felülvizsgálata azonban a kir. tábla hatáskörébe tartozik. (Lgfb'sz. 124/879.)*

*Bányavégrehajtási ügyekben a polg. törv. rendtartás 29. §-a szerint még jelenleg is az ideiglenes törv. szabályok lévén mérvadók, — ezeknek 102. illetőleg 141. §§-ai alapján bányavégrehajtási ügyekben a másodbírószág végzése ellen további felfolyamodásnak helye van.*

Bányavégrehajtási ügyekben még jelenleg is az ideigl. törv. szabályok mérvadók. (Kuria 857/1885. sz.)



## TIZENHARMADIK FEJEZET.

A bányatörvény *áthágásait* és azok büntetéseit, még pedig ugy azokat, melyekkel a törvény valamely, a korábbi szakaszokban foglalt tilalom megsértését sújtja, valamint az ezen fejezetben megállapított áthágásokét a 236—250. §§-ok taxative sorolják fel s ide tartoznék az ideigl. törvk. szabályok 14. §-ában az érclopás és sikkasztásra vonatkozó intézkedés is, amely azonban gyakorlati jelentőségét veszítette azáltal, hogy az ált. osztr. bányatörvény 123. §-ában a nyers aranyra és ezüstre nézve fenntartott beváltási kényszer az 1856. október 24-én kelt császári nyílt parancs (Birod. törvényl. 1857. Xld. 52. szám) megszüntette. Ezen §-nak tehát csupán az eljárásra vonatkozó intézkedése tekinthető érvényesnek.

Az ált. osztr. bányatörvény 235. §-a azokat a határokat jelöli meg, amelyek az általános büntető törvényeknek az ált. osztr. bányatörvény 2. §-ában meghatározott alkalmazása és a bányatörvény különös intézkedése megsértésének megtorlása tekintetében szem előtt tartandók, noha egyáltalában nincs kizárva, hogy valamely büntetendő cselekmény mindkét törvénybe ütközvén, mindegyiknek megsértéseért külön büntetessék. Természetes azonban, hogy ily esetben nincs szó bünhalmazatról, sem pedig arról, hogy összbüntetés szabassék ki, hanem a bányahatóság külön eljárás alapján szabja meg a büntetést, a büntető bíróság pedig szintén külön jár el s hoz ítéletet. Nincs azonban kizárva, hogy a bányatörvény durva megsértését az abból



származó vétség vagy büntett elbírálásánál súlyosbbitó körülmény gyanánt figyelembe vegye.

Minden a személyi avagy vagyoni biztonságot a vonatkozó szabályok figyelmen kívül hagyása mellett veszélyeztető cselekvény vagy mulasztás miatt a tettes, legyen az a bánya birtokosa, annak tisztviselője, vagy más valaki, a büntető törvények szerint felelős, de felelős az okozott kárért is.

Magáért a bányatörvénynek ezen cselekvényben avagy mulasztásban rejlő megsértéseért azonban első sorban a bányatörvény 187. §-a értelmében a bányavállalkozó, illetőleg, ha az nem a bányahatóság kerületében lakik, annak meghatalmazottja felelős, még pedig akkor is, ha a bányamű bérben volna is. Természetes azonban, hogy az így büntetett bányabirtokosnak visszakereseti joga a valódi tettes ellen fennmarad.

Az ált. osztr. bányatörvény az áthágásokat részint pénzbírságokkal, részint pedig a bányászati jogosítványok elvonásával bünteti.

A büntetés kiszabása tekintetében a mérlegelés alapelveit a végr. szabályok 120. §-a írja körül, míg a bányahatóságok előtt folyó büntető eljárást az előző fejezet szabályozza.

Felveendő volt itt a kihágásokról szóló büntető törvénykönyv 99. §-a is, miután a bányákat kifejezetten rendelkezései alá vonja.



## A bányatörvény szabályainak áthágásai elleni büntetésekről.

235. §. A bányatörvény egyes szabályainak meg nem tartása, mely káros jogkövetkezményeket von maga után és az általános büntető törvény mennyiben alkalmazandó a bányauzletnél előfordulható vétségekre és kihágásokra, ezen törvény illető helyein van előadva: — ezen törvény olyas áthágásai pedig, melyek ebben különösen büntetésre méltóknak nyilváníttatnak, a jelen fejezetben kiszabott büntetések alá esnek.

*Büntetése a* 236. §. A jogosítlan bányauzlet a bányahatóság által a bü-  
*jogosítlan bá-* nősön 5—100 pengő forintiglan, ismétlés vagy más különösen su-  
*nyaüzletnek. lyosító körülmények esetében pedig 200 pengő forintiglan birsággal  
büntetendő.*

*Ásványok jo-* 237. § Oly kutatók, kik a még nekik nem adományozott ku-  
*gosítlan hasz-* tatási téereikből vagy kutatási telkeikből nyert fentartott ásványok-  
*nálátának:* ról a bányahatóság előleges beleegyezése nélkül rendelkeznek, a  
használt vagy elárusított ásványok értékének megfelelő birság  
alá esnek.

Ha az ásványok értéke meg nem határozathatik, úgy a bányahatóság 5—100 pengő forintiglan, ismétlés vagy különösen súlyosító körülmények esetében 200 pengő forintiglan birságot kötelesek szabni.

**Id. t. sz. 14. §.** Az érclopás és sikkasztás, ásványtelepek betapasztása, vagy eltitkolás által elkövetett büntetteknek megfenyítése a polgári hatóság körébe tartozik, ilyenemű esetekben mindazáltal a bányatárgyakra nézve szükséges nyomozás, szemle vagy becslés, egyszersmind a tény minéműségének meghatározása előtt is előbb az illető bányászék által eszközöltetik, mely valamint ez esetben, úgy biráskodása alá tartozó más tárgyak megítélése alkalmával fölfedezett büntettekre nézve is minden vizsgálati, vagy előtte netalán lefolyó perbeli írományokat, a lehető követelések és kárpótlások lajstromával együtt, a büntető hatóságnak hivatalosan megküldeni tartozik.

(Az arany és ezüst beváltásának kényszerét az 1856. október 24-én kelt osztr. császári patens végleg megszüntette, s így ezen szakasznak az anyagi jogot érintő része ma már jelentőséggel nem bír.)



238. §. Oly bányabirtokosok, kik a bánya közvetett szerzéséről a 122. §-ban kiszabott feljelentést megtenni elmulasztják, 10—100 forintiglani birság alá esnek.

Köz. bányaszerzés bejelentése elmulasztásának ; felhatalmazott kirendelése elmulasztásának ;

239. §. Azon bányavállalkozók, kik abbéli köteleességüket, miszerint a 188. §-ban kiszabott módon felhatalmazottat rendeljenek, jelen törvény hatályba léptétől, vagy új jogositványok adományszerzésénél, ennek időpontjától számítandó három hónap alatt nem teljesítik, arra 5—50 forintiglani birsággal szorítandók.

Ha ezen büntetés kiszabása után három hónap alatt a felhatalmazott ki nem jelöltetett s föl nem jelentetett, úgy a bányahatóság által egy dologértő rendeltetik ki a késedelmes bányavállalkozó veszélyére és költségére felhatalmazottjának ügyeit kezelendi.

240. §. Azon bányabirtokosok ellen, kik a bányaiüzletnél biztonsági intézkedéseket tárgyzó 171. §. szabályainak eleget nem tesznek, a bányahatóság még azon esetben, ha őket az általános büntető törvény szerinti eljárásra alkalmas személy bűnösség nem terheli is, 10—100 forintiglani s ismételt esetekben 200 forintiglani büntetést köteles szabni, folytonos vagy tetemes hanyagságból keletkező nagyobb terjedelmű veszélyek esetében pedig a bányászati jogositvány elvesztését tartozik ítéletileg kimondani.

biztonsági intézk. elmulasztásának ;

241. §. Oly szabadkutatók, kik üzletük eredményéről a bányahatóságnak a 178. §-ban kiszabott jelentést megtenni elmulasztják, 5—50 forintiglani, a második határidő eltelte után 20—100 forintiglani birsággal s ha a további négy heti határidő is elmulasztatik, a szabadkutatás elvesztésével büntetendő.

szab. kut. munka kimut. elmulasztásának ;

242. §. Ha valamely szabadkutatásnál, a bányahatóság által egy félévre a 179. § szerint kiszabott üzleti munka teljesítése vagy annak kimutatása elmarad, a szabadkutatóra 5—50 forintiglani s ha ő annak folytán a mindenik hónapra kiszabott munkát kellő időben ki nem mutatja, 20—100 forintiglani birság rovandó.

kiszabott munka nem teljesítésének ;

Ha azonban a bányahatóság rendelete még azontul sem teljesítettik, úgy a szabadkutatás elvesztése mondandó ki.

A szabadkutatási munkálatok elmulasztása a szabadkutatások elvesztését nem közvetlenül vonja maga után : hanem azért az illető az á. b. t. 174. és 242. §§-ai szerint egyedül a bányahatóságnak felelős. (15249/1870. Fm. i. k. m.)

Kutatási jegy és vájás, ha nem a bejelentett helyen talál-  
tatik, legfeljebb az á. b. t. 24. és 242. §§-ai következményeit vonja maga után. (1223/1872. Fm. i. k. m. r.)

243. §. Ha a vájásnak kiszabott folytonos üzlete a vájarmértékekben (174—175. §§.) vagy a külmértékekben, azon idő alatt, midőn azok munkában tartandók (176. §.), felbeszakittatik a nélkül, hogy erre nézve a haladék kieszközöltetett volna vagy ha az üzlet nem a megkívántató számú munkásokkal folytattatik, ha azon eseményről, mely azt hosszabb időre lehetetlenné teszi, a kiszabott jelentés meg nem tétetik (183. §.), vagy ha önálló segéd- vagy megyetárnakban, azon mennyiségű munka, mely azok engedélyezésénél föltétlenül tüzetett ki (177. §.), nem teljesítettik, a vállalkozó 5—50 forintiglani birságba esik.

adományszerzés bányákban kellő üzlet elmul.

Ismételt vagy folytonos hanyagság esetében 50—100 pengő



forintiglani birság szabandó s ha ez is sikertelen marad, a bányászati jogositvány elvesztése mondandó ki.

244. §. Oly bányabirtokosok, kik a 174. §. ellenére legalább is fővájnjukat jó és járható állapotban tartani elmulasztják, vagy kik a vájást tökéletlen vagy oly módon üzik, hogy azáltal a további föltárás szükségtelenül nehezítettik vagy gátoltatik, az észrevett fogyatkozások megszüntetése végett, a 173. §-ban kiszabott intézkedéseken kívül, 10—100 forintiglani, ismétlés vagy folytonos és nagyobb mértékbeni elhanyagolás esetében pedig 200 forintiglani birsággal s a körülményekhez képest magával a bányászati jogositvány elvesztésével büntetendők.

*Vájna-térképek készítésének és statisztikai kimut. elmulasztása.*

245. §. A vájnatérképek készítése és kiegészítése iránt a 185. §-ban foglalt, nemkülönben a statisztikai kimutatások szolgáltatását tárgyazó szabályoknak minden elhanyagolása öttől ötven forintiglani birsággal fenytendő.

*Tilos vájás áttörésen.*

246. §. Azon bányabirtokosoknak, kik az idegen vájnakbai áttöréseken a vájás megszüntetése és saját áttörési darabjok járható állapotban tartása iránt a 198. §-ban kijelölt kötelezettségnek meg nem felelnek, tiztől száz forintiglani büntetés alá esnek.

*Gyermekek tilos alkalmazása.*

247. §. A gyermekeknek a szolgálati rendtartással ellenkező alkalmazása egytől ötven forintiglani büntetést von maga után.

A bányában alvó helyeket megengedni és berendezni, 15 éven aluli munkást bányamunkára, a 15 évet elért, de 16 évet meg nem haladott munkásoknak éjjeli munkára való alkalmazása tilos. (10044/1894. P. r.)

*Számolás elmulasztása, tilos föl vétel.*

248. §. A bányabirtokos, ha felügyelő és munkáss emélyzetével évnegyedenként, vagy annak a szolgálatból kilépése alkalmával, a számolást megtenni elmulasztja (206. §.), öttől ötven forintiglani birsággal; s minden bányamunkásért, kit a 208. §-ban kiszabott bucsulevél nélkül fogad fel a munkára, öttől ötven forintiglani birsággal büntetendő.

*Szerencsétlenség bejelentése.*

249. §. Oly művezetők vagy azok helyetteseire, kik a 222. §-ban kijelölt veszélyes eseményeket a legközelebbi politikai vagy bányahatóságnak tüstént följelenteni elmulasztják (223. §.) tiztől száz forintiglani büntetés szabandó.

*1879. évi XL. t.-c. 14. kihirdetése.*

99. §. Azon családfő, a kinek családjában vagy háznépe között; azon iparos, gyáros vagy bányatulajdonos, a kinek műhelyében, gyárában, illetőleg bányatelepén, segédei, tanoncai, illetőleg munkásai közt . . . . . valamely járványos vagy ragályos betegség kiütött, ha azon időtől kezdve, melyben a betegség természetéről magának tudomást szerzett, huszonnégy óra alatt orvosi segélyről nem gondoskodik: 300 frtig (600 kor.) terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

*Különös büntetések.*

250. §. Ha oly különös, jogerejüvé vált meghagyások, meiyeket a bányahatóságok a minden bányakrai felügyelés gyakorlatában bocsátanak ki, valamely bányabirtokos által a 224. §. szerint szabandó határidő alatt nem teljesítetnek, az arra tiztől száz forintiglani birsággal szoríttathatik.



**V. sz. 120. §.** Ezen fejezet oly tüzetesen foglalkozik *A büntetések*  
a büntetések különböző fokaival, hogy azok alkalmazása *kiszabása.*  
iránt kétely alig támadhat. — A törvényszerű büntetés  
kiszabási mérvének helyes alkalmazásáért a bányakapi-  
tány személyesen felelős ; a kiszabás alkalmával tehát épp  
ugy a legkisebb büntetési fok alatti, mint a legmagasabb  
büntetési fokot meghaladó büntetés kiróvását kerülni fogja.

A büntetésnek eme határok között való megállá-  
pitására szolgáló mértéket következő körülmények adják :

a) hogy csak egyes vagy több különböző nemű  
törvényszegés lett-e elkövetve ;

b) hogy ezen törvényszegés vagy annak egy bizo-  
nyos nemének első esete forog-e szóban, vagy hogy a  
bevádolt ily, vagy különböző más áthágásokért már  
büntetve lett-e ;

c) hogy a törvényszegés, a tulajdon- és vagyon-  
biztonságra nézve vont-e már maga után káros követ-  
kezményeket, vagy nem járt-e nagy veszélyeztetésekkel ;

d) valjon a bevádolt meggondolva és a törvény  
iránti tiszteletlenségből, vagy pedig gondatlanság és a  
törvény hiányos ismerete miatt követte-e el a törvény-  
szegést ;

e) hogy eme törvényszegés a törvény további át-  
hágására, a hatóságok ellen előkészített ellenszegülésre  
szolgáltatót-e okot, vagy hogy az példaadáson, rossz  
tanácson, izgatáson alapuló félrevezetésből származott-e ;

f) hogy további rongálások idejekorán meggátol-  
tattak vagy a támadt hátrányok ismét megszüntettek-e ;

g) hogy más nagyobb szerű, jól vezetett és kifogás-  
talanul kezelt bányauzem által tanusítja-e a bányászati-  
fejlődése iránti érdeklődését ;

h) hogy alacsony műveltségi foka nem gátolja-e  
abban, hogy mulasztásai káros következményeit belássa ;

i) hogy valamely rendkívüli és általa elő nem idé-  
zett (abban ártatlan) szorult állapot nem gátolta-e tör-  
vényes kötelességének teljesítésében ;

k) hogy az áthágó a bányahatóság figyelmezteté-  
seit és intéseit általán figyelmen kívül szokta-e hagyni.

Ezen körülmények tekintetbe vételével szabja ki  
azután a bányakapitány a büntetést.

Ha rendkívüli körülmények és esetek a büntetés-  
nek enyhítését vagy elengedését kívánatossá tennék, a  
bányakapitány ez iránti indokolt, az okmányokkal fel-  
szerelt javaslatát a főbányahatósághoz fel fogja terjeszteni.



## TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Az ált. bányatörvény 251—267. §-ai általánosságban a bányajogositványok megszűnése, elvonása és felhagyása felől, még pedig a 251—252. a kutatási jogositványok megszűnése, a 253—262. §. az adományozott bányatelkeknek és külmértékeknek megszűnése felől elvonás, a 263—267. §-ok pedig felhagyás esetében rendelkeznek.

Ezen törvényes intézkedésekre vonatkozólag megjegyzendő, hogy azok alapja a bányatulajdon különleges jogi természete, amely a közérdek tekinteteit teljes mértékben érvényesíti a magántulajdonnal szemben, amely alapját szintén a közérdekben bírja s azt az adományozáskor a magánjogokkal szemben a bányaművelés kényszerében fenntartja.

A folytonos művelés mindenkor alapföltétele volt a bányajogositványoknak s annak a hatóság engedelmének nélkül való elmulasztása már a legrégibb időben is maga után vonta a jogositvány elvesztését.

A régi bányarendszabályok e tekintetben a legszigorubban rendelkeztek s a Miksa-féle bányarendtartás 10. §. 2. pontja szerint a bányatelek elvonandó s másnak adományozandó, mielőtt az új felkérő bebizonyítja, hogy két hétig szünetelt a munka.

Ebben persze főleg a pénzügyi, a kassai érdek érvényesült, mely a bányák jövedelmezőségét tartotta szem előtt. Utóbb ezeket a szigorú intézkedéseket enyhítették, de azért maga az intézmény egyrészt



az említett közérdek, másrészt a jelzálogos hitelezők szempontjából mégis fentartandó volt, mert az utóbbi tekintetben kétségtelen, hogy az üzemen kívül helyezett bányamű értéktelenedik s a hitelező kielégítési alapja elvész benne.

Éppen a hitelezők érdeke tette szükségessé, hogy a bányajogositványok megszűnése, elvonása és elhagyása a bányakönyvre és a terhekre való tekintettel részletesen szabályoztassók, anélkül azonban, hogy a megszűnés és elvonás alapelve sérelmet szenvedne.

A kutatási jogositványoknál, amelyek dologi jog, avagy ingatlan vagyon jellegével nem bírván, jelzálogok alapjául sem szolgálhatnak, a hitelezőkre tekintettel lenni nem volt szükséges s azért az eljárás is sokkal egyszerűbb, amint az a végr. szabályok 121. §-ából kitűnik.

Kérdéses csak az lehet, hogy valamely szabadkutatás céljaira állított épületek, berendezések, gépek és szerszámok a kutatási jogositvány megszűnésével szintén uratlanokká válnak-e, avagy a volt kutató rendelkezésére maradnak-e? Természetes azonban, hogy a 260—261. §-ok rendelkezései kutatási jogositványokra nem vonatkoznak, mivel az említett épületek stb. nem tartozékai a személyes jogositványt képező kutatási engedélynek s ezen alapuló kutatási munkálatoknak.

A segédvájásokra és megyetárnákra azonban, noha ezekről a törvény kifejezetten nem szól is, a bányatelkekre és külmételekre vonatkozó eljárás alkalmazandó, ha csak az engedélyokmány másként nem intézkedik.

A 257. § szerint megtartandó árverés már nem a bányahatóság, hanem a bányabíróság teendője s e tekintetben a végrehajtási törvénynek az ingatlanok árverésére vonatkozó 1881. LX. 144—213. §. rendelkezései is megfelelő módon alkalmazandók.

A 258—261. §-ok arra céloznak, hogy amennyiben ilyen esetekben a bányamű értéktelen volta kétségtelenné



vált, fölösleges a tartozékul ahhoz csatolt ingatlanok kapcsolatát vele továbbra is fenntartani s azért helyre kell állítani azok korábbi jogi helyzetét.

A hatósági határozat folytán történő elvonást a végr. szabályok 122. §-a szabályozza, az erdélyi bányákra vonatkozólag azonban az igazságügyi és a földmívelési, ipar és kereskedelmi miniszterek külön rendeletben intézkedtek.

A határozattal való elvonást a végr. szab. 122. § az elhagyást a 123—125. § ok szabályozzák, míg ezen eljárásban az illetékeket a pénzügyminiszter 19.021/79. sz. rendelete szabja meg.



## **A bányászati jogositványok elenyésztéről, elvonásáról s az azokról való lemondásról.**

251. §. Ha valamely kutatási jogositvány azon időnek, melyre az adatott vagy meghosszabbított, eltelte által elenyészett, vagy ha a kutató arról az idő eltelte előtt lemond, úgy az annak folytán nyert minden szabadkutatási és más bányászati jogositványok elenyésznek, a nélkül, hogy arra különös határozat kívántatnék.

*Kut. jogositv.  
elenyészte.*

252. §. Az elenyésztés nemkülönben akkor is bekövetkezik, ha a kutató a kutató-vájját elhagyja, vagy ha jogerejű ítélet által, büntetésül, annak elvesztésében marasztaltatik el.

**V. sz. 121. §.** Ha valamely kutatási engedély azon időnek eltelte által, melyre adatott, megszűnik, a nélkül, hogy meghosszabbítása kérelmeztetett volna (251. §.), úgy a kutatási engedély a kutatási könyvben (VI. minta) egy piros vonal által, az ok fölemlítése mellett, egyszerűen törlendő.

Ép így törlendők az ily kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányok is, a kutatási és zártkutatmányi könyvekben (V. minta).

A kutató erről oly hozzáadással értesítendő, hogy a kutatási munkálatoknak eme helyen való tovább folytatása, jogtalan bányaművelésként fogna büntettetni. Ezen értesítés másolata a politikai járási hatósághoz, hivatalos tudomásvétel és a községben való kihirdetés végett megküldendő.

Ha a kutató csak egy egyes zártkutatmányt hagyat fel, vagy tőle ennek joga elvéteik, de a kutatási engedély továbbra is fennáll, úgy csak az illető zártkutatmány lesz a fentemlített módon az illető kutatási és zártkutatmányi könyvekben törlendő, és a politikai járási hatóság csak a zártkutatmányi jel eltávolítására és megsemmisíttetése iránt keresendő meg.

*Annak meghatározása: léteznek-e a szabadkutatási jogositvány elvonására törvényes alapok, a bányahatóság hatáskörébe tartozik. Annak előírása azonban, hogy valamely fennálló kutatási jogositvány, szemben az ellenfél jogositványával, a bányatörvény által biztosított elsőbbségi jogokat megállapítja-e — mint csupán magánjogi szempont alá első kérdés — a bíróságok illetékessége alá esik, nem tévén kivételt az, hogy a kutatási jogositvány fennállására nézve bányahatósági uton vizsgálati eljárás van folyamatban. (Legf. ítélőszéki határozat. Dtár. XVIII. 72.)*



A zártkutatási jog azon kutatási engedélynek lejáratára folytán, melynek alapján eredetileg szereztetett, az á. b. t. 251. §-a szerint csak akkor enyészik el, ha valamely más kutatási engedély által ama zártkutatmányi területen a kutatási jog szakadatlanul fenn nem tartatik. (1859. évi osztr. Fm. m. r.)

Valamely folyamatban lévő adományozás iránti tárgyalás nem állapít meg kivételt az á. b. t. 251. §-ától és a kutatási engedély érvényét nem tartja fenn. 1861.

Kutatási engedély és zártkutatmány lejártával ezeken alapuló adománykérvények érvénytelensége nincs kapcsolatban. 1861.

Adományozás által fedett zártkutatmányok törlendők. Zártkutatmányok fedetlen részei elsőbbségi joguk épségben tartása mellett tovább is fennállhatnak. 1863.

*Vájna- és  
külmértékek  
elvonása;  
a) elvonás;*

**253. §. Ha jogerejüleg az adományozott vájna- vagy külmértékek elvonása ítéltetik, a bányahatóság köteles azoknak végrehajtási becsü és árverés általi eladását eszközölni.**

Az á. b. t. 253. §-a értelmében eszközözlendő végrehajtási becslések és árverések körül követendő eljárást illetőleg f. é. október 27-én 13.290. sz. a. kelt kegyelmes udvari rendelvényével megengedtetett, miszerint azon végrehajtási esetekben, midőn a bányabírósnak kiküldése aránytalan költségekkel járna, ezen eljárás teljesítésére az illető bányabírósnak által költség és időkimérés tekintetéből kivételesen és helyettesítéskép valamely közel fekvő bíróság kerestessék fel, mely is azon megkeresésnek megfelelni tartozand. (74.972/862 helyett. int.)

**254. §. A becslés és árverés azonban nemcsak az adományozott vájna és külmértékekre s az azokban létező biztosító készülékekre (260. §.), hanem a mű üzemeltetésére szükséges minden külépületekre, tekekre és építményekre is kiterjed, a megkívántató szerződésekkel, eszközökkel és egyéb tartozékokkal együtt.**

Ezen tárgyak értéke azonban, melyeknek kisajátítása a birtokosnak megengedendő, a becsübe nem csak a bányászati jogositvánnyal együtt összesen veendő fel, hanem mindig az is kitudandó, és külön előadandó, hogy mi lenne azoknak becsértéke magukban véve s a bányászati jogositvánnyal minden egybekapcsolás nélkül.

**255. §. Ha az elvonásnál a megkívántató készülétek faja és mennyisége iránt kétségek támadnak, a bányahatóság a fölött a helyszíneni előleges nyomozás után a szükséges dologérték megállapítása mellett határozand.**

A tulajdonosnak azonban szabadságában áll, a mű mellett nagyobb mennyiségű tartozékokat is hagyni s azzal együtt árverés alá bocsátani.

**256. §. A mű azon alkatrészeinek, melyek árverés alá esnek s azok tartozékának változatlan megőrzéseért a birtokos időközben felelős marad; a bányahatóságnak azonban szabadságában áll, azoknak bírói zár alá vételét is kieszközölni.**



257. §. A becslés megtörténte után, a bányahatóság indítványára, a bíróság által a nyilvános árverés, a netalán létező jelzálogos hitelezők meghívása mellett a perrendtartás szabályai szerint elrendelendő. Annak teljesítése végett azonban csak egy, legalább is harminc s legfőlebb hatvan napi határidő szabandó, oly határozattal, hogy a mű annál szükség esetében az összes becsün alul is, azonban a mű kisajátítás alá vett, künn fekvő alkatrészeinek és tartozékainak értékén nem alul el fog árusíttatni.

258. §. Elárusítás esetében a bejött legmagasabb ígérethől legelőbb a bányászati jogosítvány elvonása iránti eljárás és a végrehajtás költségei s ezután a netalán létező hitelezők zálog- és elsőbbségi jogaikkal elégitendők ki, a maradék pedig a kilépő birtokosnak adandó át.

259. §. Ha az árverésnél vevő nem jelentkezik, vagy ha vételárkép még azon érték sem ígértetik, melylyel a műnek a becsűben foglalt, künn fekvő alkatrészei és annak tartozéka (254. §.) magukban egyedül s a bányászati jogosítvánnyal kapcsolat nélkül birnak, úgy a bányahatóság az adományozott vájna- és külmértékeket elhagyottaknak s a bányászati jogosítványt elenyésztetnek nyilvánítandja.

260. §. Ezáltal ezen mértékek mindezen hozzájuk tartozó vájnakkal és külvájásokkal s a bennök létező vájnafalazati, vájna-ácsolati készülékekkel, a beraké ácsművekkel, rekeszekkel és más biztosító eszközökkel együtt szabad rendelkezés alá esnek és ismét adományoztathatnak. A bányahatóság ennél fogva azoknak nemesak saját följegyzési könyveiből kiöröltessék köteles megtenni, hanem egyszersmind a bírói hatóság által azt is közölni, hogy azok a bányakönyvből kiöröltessenek s a jelzálogos hitelezők azokra zálogjoguk elenyésztését értesíttessenek.

Egyszersmind az elhagyás a bányamegyei térképekben megjelölendő, közhírré teendő s arról a helyközseg értesítendő.

261. §. Ezenben minden künn fekvő épületek, telkek és építmények s a fönnbi tartozék továbbá is az eddigi birtokos tulajdonát képezendik s minden azokra szerzett zálogjogok változatlanul maradnak.

Azonban a nyilvánkönyvek megigazítására s ennél fogva ott, hol telekkönyvek léteznek, azokban az ezen ingatlan javakat tárgyzó rovatoknak a bányakönyvben azokra bejegyzett minden terbekkel együtti ismétli előállítására gond fordítandó.

Egyszersmind a birtokos az eljárás által okozott költségek megtérítésért felelős marad.

Az ált. b. t. 253 - 259. §§-ának azon intézkedését, mely szerint az elvont bánya- vagy külmérték csak bírói becsű vagy árverés útján volt másra ruházható, megváltoztatva, a törvényhozás intézkedéseig következőket rendeljük:

1. §. Ha az elvonási határozat oly bányabirtokra vonatkozik, mely értékhiánya miatt sem a becslés, sem az árverezés költségét nem fedezi: a bányahatóság kötelességében áll, az elvonási határozat kihirdetésekor azt is kihirdetni, hogy bizonyos határidő alatt zárt vételajánlatok elfogadhatnak.



Erről a metaláni jelzálogi hitelezők és a volt bányabirtokos is azon megjegyzéssel értesítendő, hogy a kitűzött határidő alatt bármelyiknek szabadságában áll saját költségén a bányabirtok becslését és elárverezését a bányabírósnál kérni; mely szándékaról azonban a kitűzött határidő lejárta előtt a bányahatóság is értesítendő.

2. §. Ha a kitűzött határidő alatt, valamelyik jelzálogos hitelező, avagy a volt bányabirtokos a becslésnek és árverésnek saját költségén leendő foganatosítását kéri elrendelni, s e végre a hatóság által meghatározandó összeget ennek kezeihez leteszi: az ezt megelőzőleg beadott zárt vételajánlatok nem vétethetnek tekintetbe, s azok az árverés napja előtt bányahatósági határozat folytán visszaadandók.

3. §. Ha a kitűzött határidő alatt sem jelzálogos hitelező, sem maga a volt bányabirtokos nem kéri a becslésnek és árverésnek saját költségén leendő foganatosítását: a bányahatóság az adománylevelet másolatban annak adja ki, a ki a legelőnyösebb zárt vételajánlatot tette, ha ez egyszersmind az ajánlott árt a bányahatóság kezeihez leteszi.

Az átruházási bizonyítvány ezen okmányra irandó, melynek alapján a volt bányabirtokosnak bányatelekkönyvi kitörlése, valamint az új birtokos jogának bekebelezése hivatalból eszközlendő.

Tartozik egyszersmind a bányahatóság az adományozási okmány első példányát semmisnek nyilvánítani.

A lefizetett vételár felosztása tekintetében az á. b. t. 258. §-ának rendeletei tartandók meg.

4. §. Ha nem jelentkezik vevő, a bányajogositvány felhagyottnak tekintendő. (Igazz. és Fm. i. k. m. 1871.)

**V. sz. 122.** §. Ha a bányakapitányságnak valamely bányá- vagy külmértéket illető elvonási határozata jogérvényre emelkedett (á. b. t. 240., 243., 244. §§.), ugy ez hitelesített másolatban, a felebbezési határidő sikertelen lefolyásáról, vagy az illetékes bányahatóság felsőbb jóváhagyásának melléklésével és hivatkozva az á. b. t. 253. §-ra, az illetékes bányabíróshoz a végrehajtási becslés és az erre vonatkozó ügyirat vétele után az árverezés keresztülvitele végett megkeresés intézendő.

Fontosabb esetekben szakértők közreműködése mellett megejtett tárgyalás alapján hozandó a határozat.

Itt alapul az szolgálhat, hogy gépek, épületek, műhelyek, földterületek kónyszermeghagyása (Beilass) csak annyiban indokolt, a mennyiben a bányaüzem ezek nélkül vagy éppen nem, vagy csak új és aránytalan költséggel volna lehetséges.



Ha végre valamely különösen értékes vagy elhanyagolt kezelés és felügyelet mellett a bányauzemet vagy idegen tulajdont veszélyeztető bányászatról van szó, melynek tulajdonosa távol van, vagy annak vezetésére alkalmatlan, vagy nem képes, úgy a bányakapitányság megfelelő gondnokot kinevezni és ennek kinevezését a törvényszéknek bejelenteni köteles (á. b. t. 256. §.). Az illető gondnok pedig utasítandó, hogy alkalmas üzem által a gondnokság alá helyezés által keletkezett kiadás-többletet fűdözze, hogy ennek megszüntével számadást tegyen és hogy az esetleg fedezetlen költséget a leszámolás alkalmával fedezés végett bejelentse (á. b. t. 258. §.).

A bányakapitányság további eljárása az á. b. t. 259., 260. §§-ban van előírva: félreértések elkerülése végett azonban megemlítendő, hogy új adományozás esetében ez csupán a felhagyott bányaműre vonatkozólag nem történhetik meg és hogy ily adományozás csakis az á. b. t. 44. §-ban felsorolt feltételek alatt az á. b. t. egész harmadik fejezetében az adományozásra nézve előírt eljárás megtartása mellett egy bizonyos bányamértékre vagy bányatelekre, melynek területén a felhagyott bányamű fekszik, eszközölhető, mert csak így mehet ez át az új birtokos tulajdonába.

262. §. Minden iparüzlet vagy más ügylet, melynek gyakorlására a birtokos előbb csak bányászati jogosítványa folytán volt följogosítva, neki jövődjére az ezen törvényben, továbbá az ipar és politikai törvényekben, a jogosítlan bánya- és iparüzletre nézve megállapított büntetések alatt tiltatik.

263. §. Ha valamely bányabirtokos vájna- vagy külmértékeit <sup>b) elhagyás:</sup> el akarja hagyni, az ebbeli nyilatkozat folytán, mely az adományozási okirathoz melléklendő, ha a műre jelzálogos terhek nincsenek bejegyezve, a mértékek kitörölendők s a nyilvánkönyvek és bányamegyei térképek megigazítandók.

264. §. Ha a mű adósságokkal van terhelve, úgy a kitörlés előtt a jelzálogos hitelezők a bányahatóság által értesítendő a felől, miszerint nekik szabadságukban áll hatvan nap alatt a birói becsüt és árverést kérni s ez, habár csak egy hitelező által kéretett is, a 254—258. §§. szerint teljesítendő.

265. §. Ha a megállapított határidő alatt a becsüt és árverés nem kéretett, vagy ha az árverés elegendő siker nélkül maradt (259. §.), úgy a bányászati jogosítvány kitörlése és a nyilvánkönyvek megigazítása tekintetében a 260—262. §§. határozatai szerint kell eljárni.

A becsüt és árverés költségei ez esetben azon hitelezők által viselendőek, kik azt kérték.



**V. sz. 123. §.** Az á. b. t. 263. §-ának esetében oly külmértékekről való lemondásnál, mely nem képezi valamely bányamű bányakönyvi tartozékát, éppen úgy kell eljárni, mint a kútatási és zártkutatmányi jogosítványok felhagyásánál.

Oly külmértékekről való lemondásnál azonban, mely bányakönyvi tárgyat képez (71. §.), valamint bányamértékek, határközök, önálló segéd- és megyetárnákról való lemondásnál a bányakapitányság a bányabírósághoz kérdést intéz az iránt, vajjon a lemondás tárgya a bányakönyvben meg van-e terhelve.

Ez esetben a bányakapitányság határozatában a lemondás elfogadását kimondja, a 35. §. szerint könyveiben a törlést eszközli, egyuttal, a határozat eredeti példányának csatolása mellett, a bányatörvénytől a bányakönyvi törlés eszközzésére felhívja.

Ha a lemondott tárgyra jelzálogos terhek volnának bekebelezve, a bányakapitányság a lemondási nyilatkozatot, az illetékes bányabírósághoz azon megkeresés kíséretében teszi át, miszerint az az á. b. t. 264. és 265. §§-ai szerint járjon el.

Magától értetik, hogy minden bányászati adomány törléséről annak volt tulajdonosa a bányakapitányság által értesítendő.

Ha valamely bányabirtokos kinyilatkoztatja, hogy ő vájna- és külmértékeit el akarja hagyni, egy azon illető bányabíróság, melyhez ezen nyilatkozat érkezik, köteles a bányakönyv teherállapotában . . . megjegyeztetni, hogy a bányabirtokos által benyújtott lemondási nyilatkozat iránt a tárgyalás folyamatban van.

Ha a bányamű ezen megjegyzés beiktatásakor jelzálogokkal nincsen terhelve, a bányabíróság köteles a bányabírátság megkeresése folytán a mértékeket a netalán később bejegyzett jelzálogokra tekintet nélkül kitörölni, nemkülönben a nyilvankönyveket s a bányamegyei térképeket megigazítani.

Ha azonban a bányamű ezen megjegyzés beiktatásakor jelzálogokkal terhelve van, s a bányabírátság által az elhagyási nyilatkozat az illető bányabírósággal oly megjegyzés mellett közöltetik, hogy a bíróság ez iránt az á. b. t. 264. és 265. §§-ai szerint járjon el; úgy csak a megjegyzés beiktatásakor már létező jelzálogi hitelezőket illető azon jog, hogy 60 napi határidő alatt a mű bírói becsulását és árverezését kérnassék, s emélfőzve csak ezen jelzálogi hitelezők számára tartathatik fel a bányabíróság által ezen jog érvényesítése a reájuk nézve megállapítandó hasonló



60 napi határidő alatt, melynek utolsó naptári napja kifejezendő.  
(1858. évi osztr. igaz. m. r.)

— — —

**266. §.** A bányabirtok kitörlése előtt, az elhagyott vájásban a közbiztonságra nézve szükséges intézkedések mindig a politikai hatósággal egyetértésben meghatározandók s az elébbi tulajdonos által saját költségén létesítendők.

**V. sz. 124. §.** Az á. b. t. 266. §-ának keresztülvitelénél, valamely bányászati jogositvány törlése előtt, a bányahatóságnak annak kitudása leendő kötelessége, hogy ama bányászat olyszerű föld alatti bevájásból áll-e, mely a közbiztonság érdekében különös elővigyázati rendszabályok keresztülvitelét (beomlasztást, betömékelést, betömést, elfalazást stb.) tesz-e kívánatossá. *Közbiztonság elhagyott bányaműveknél.*

Ha a bányahatóság a kérdéses mű állapotát már előbbi időkből nem ismeri, úgy azt bányászati szakértők, községi előljárók stb. által megvizsgáltathatja, hogy ezen vizsgálat alapján, kevésbbé fontos esetekben, a szükségeseket elrendelhesse: a politikai hatóság azonban erről a teljesítés felügyelete miatt értesítendő.

Midőn a bányaművek nagy terjedelműek, ha a külterepet fenyegető nagy veszélytől lehet tartani, különös biztonsági intézkedésekre lesz szükség, mely esetben a bányahatóság a politikai hatóság közreműködése mellett helyszíni vizsgálatot tartani és a szükséges elővigyázati, biztonsági intézkedéseket elrendelni köteles. Az ily bevájások volt tulajdonosa ezen intézkedések teljesítésére köteles és erre esetleg a politikai járási hatóság által is kényszerítendő.

— — —

**267. §.** A bányászati jogositványok bármilyen módon enyésznek is el, minden térképek, huzatkönyvek és kézi rajzok, melyek egyedül az elvont vagy elhagyott vájásra vonatkoznak, — megőrzés végett a bányahatóságnak átadandók.

Ezen térképek megsemmisítése és lerajzolása a vájás minden új fölvevőjének szabadságában áll.

**V. sz. 125. §.** Az á. b. t. 267. §-ában előírt azon kötelezettség, hogy a felhagyott bányák térképei a bányakapitánysághoz beterjesztessenek, a törlési határozatban mindenkor kimondandó. *Térképek és könyvek beterjesztése.*



Ha a bányahatóság ily térképek létezéséről biztos tudomással bír és a bányabirtokos azok beterjesztését elmulasztja, úgy erre ismételen, határidő kitűzése mellett, azon fenyegetéssel szólítandó fel, hogy be nem terjesztés esetében az elvétel a politikai járási hatóság által fog eszközöltetni, a mi szükség esetén meg is történik.

Említett eseten kívül csak oly esetben fog a bányahatóság föllépni, midőn ily beszolgáltatandó tárgyak létezéséről a bíróság útján értesül.

A beterjesztett térképek stb. külön térképgyűjteményben s kimerítő jegyzék kíséretében a bányahatóságnál őrzendők. A megtörtént letéteményezés az illető feljegyzési könyvekbe is bevezetendő.

Azon esetekben, midőn egyes bányák résztulajdonosai az őket illető *bányarészszel felhagynak* (Transactio --- Heimsagung), s a felhagyott bányarész a többi bányatársra ruháztatik át, ezen átruházástól, illetőleg annak bejegyzésétől sem ajándékozási, sem pedig adásvételi, avagy bejegyzési illeték kiszabásának helye nincs; mert eltekintve attól, hogy a felhagyott bányarészeknek az illetékszabás alapjául vehető forgalmi értéke rendszerint nem szokott lenni, illeték már azért sem követelhető, mivel a felhagyott bányarész az azzal járó terhekkel együtt a fennálló bányatörvények szerint hivatalból irandó át a többi bányatársra.

Ily bányarészek felhagyásánál egyedül azon, a bányakapitányságokhoz vagy bányatörvénytörvényszékekhez intézett beadványoktól jár ivenként 50 kr. bélyegilleték, a mely beadványokkal a bányarészek felhagyása vagy pedig azoknak a többi bányatársak általi átvállalása jelentik be.

Az illetéki szabályoknak ezen értelemben való alkalmazására nincsen befolyással az, vajjon a bányakapitányságoknál vagy bányatörvénytörvényszékeknél nyilvántartott, s e szerint ingó vagy ingatlan bányarészeknek felhagyásáról van-e szó, valamint az sem, hogy a felhagyott bányarész a bányatársak beleegyezésével, vagy pedig beleegyező nyilatkozat nélkül hivatalból iratik-e át a többi bányatársra. Ellenben önként érthető, hogy oly esetekben, midőn egyes bányarészek nem felhagyás (Heimsagung) következtében hanem szerződés vagy más jogcím alapján ruháztatnak, illetőleg iratnak át a bányatársakra, az illetéki szabályokban a vagyonátruházásokra s illetőleg bejegyzésekre nézve megállapított rendes illetékek kiszabásának helye van.

2. Azon esetekben, melyekben a bányák a termés hányadáért adatnak bérbe, ezen szerződésektől rendszerint II. fokozat szerinti illeték jár, s a szolgáltatmányok terjedelme és értéke az illetéki szabályok 101. és 102. §§-ai értelmében állapítandó meg. Minthogy azonban az ily módon bérbe adott bányáknál a várható termés, annak nemcsak mennyisége, hanem minősége és értéke is annyira bizonytalan, hogy a szolgáltatmányok értéke hozzávetőleg sem határozható meg, sőt a legtöbb esetben az utólagos érték-megállapítás eredménye is oly csekély, miszerint a fizetendő illeték



nem áll arányban a kiszabás körüli nehézségekkel: az eljárás egyszerűsítése végett megengedtetik, hogy oly esetekben, midőn szolgáltatmánykép a termésmennyiségnek valamely hányada fizettetik, az illetékszabás 78. tételének I. A. i) pontja értelmében egyedül az okirattól követeltessék ikenként 50 kr. állandó bélyegilleték, oly esetekben pedig, midőn a termés fizetendő hányada egy meghatározott minimális összegben is ki van kötve (pl. a termés egy tizede, mely azonban 100 mázsánál kevesebb nem lehet), ezen minimális mennyiségnek értéke vétessék a II. fokozat szerinti illeték kiszabásánál alapul. Általában, a mennyiben a hányadban kifejezett bérösszeg mellett akár a termés meghatározott mennyisége, akár pedig készpénz is ki van kötve, ezen meghatározott szolgáltatmányoktól a II. fokozat szerinti illeték mindig előirandó, ellenben a hányad értékének kipuhatólása egészen mellőzendő. (19.021/1879. Pm. v.)



## TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Ezen fejezetnek összesen két szakasza van, melyek a bányavagyonra vonatkozó *törvényes zálogjogot végrehajtás* (268. §.) és *csőd* (269. §.) esetére állapítják meg.

A végrehajtásról szóló 1881. évi LX. t.-c. a bányavagyonra vonatkozó végrehajtásról egyáltalában nem rendelkezik s éppen azért kétségtelen, hogy ugy az ált. osztr. bányatörvénynek 268., valamint az ideigl. törvénykezési szabályoknak a végrehajtásról szóló 60—62. és a zárlatról szóló 55—59. §-ai ez időszert is érvényesek, amint azt a kir. kuria is 1885. december 17-én 857. sz. a. kelt határozatában megállapította.

A 268. §-ban megállapított törvényes zálogjog alapját egyébként a telekkönyvi ügyek tekintetében nálunk ma is hatályban levő osztr. polg. törvénykönyv 450. §-a is megadja.

Ellenben csőd esetére az 1881. évi XVII. t.-c. 52. és 58. §-a megfelelőleg intézkedvén a bányavagyonról az ált. osztr. bányatörvény 269. §-át hallgatagon érvényen kívül helyezte.



## **A bányákra és azok tartozékairai zálog- és előjogokról, végrehajtás és csőd eseteiben.**

268. §. A bányákrai végrehajtás eseteiben, a bejött legmagasabb ígéretből a jószág becsléseért, netaláni zár alá vételéért és elárusításáért járó s azon költségek levonása után, melyek a zálogos hitelezők közötti sorrend meghatározása és a legmagasabb ígéretnek ezek közötti elosztása végett történt eljárás által keletkeznek, legalább is következő hitelezők, még pedig az itt kijelölt sorrend szerint, elégitendők ki törvényes zálogjogaikkal. *Végrehajtás.*

1. Az álladalmi kincstár mértékilleték- és bányavámbeli követeléseivel az elárusítás iránt hozott ítélet előtt három évre.

2. A bánya- és hutaművek munkásai munkabérbeli követeléseikkel, a mennyiben ezek a jószág elárusítása iránt hozott ítélet előtt egy évnél nem régebben vannak hátramaradásban.

3. A bányászlegénységi vagy társpénztárak követelései, a munkások által ugyan lefizetett, vagy azok béréből lehuzott, de a pénziárba be nem szolgáltatott vagy abban hiányzó járulékokra nézve.

4. A jószág elárusítása iránti ítélet előtt egy évnél nem régebben hátralevő al- és megyetárnai illetek, — s a bányamegyei intézetekhez egyéb járulványok, — a víz-, akna- és járaadók s a megengedett bányaszolgálmakérti egyéb évenkénti szolgálmányokbeli követelések.

A többi zálogos hitelezők csak ezen követelések kielégítése után következnek, azon sorrendben, melyben zálogjogukat nyerték.

Az általános b. t. 253. §-a értelmében eszközrendő végrehajtási becslések és árverések körül követendő eljárást illetőleg f. é. október hó 27-én 13,290. sz. a. kelt kegy. kir. udvari rendelvénynyel megengedtetett, miszerint azon végrehajtási esetekben, midőn a bányabírósnak kiküldése aránytalan költségekkel járna, ezen eljárás teljesítésére az illető bányabírósnak által költség és időkimélés tekintetéből kivételesen s helyettesítéskép valamely közel fekvő bíróság kerestessék meg, mely is azon megkeresésnek megfelelni tartozand. (74.972:1862. helytt. t. int.)

**1862. t. sz. 55. §.** Ha valakinél, akár büntett, akár *Bírói zár.* perlekedés folytában történendő elmarasztása esetében, vagyonhiány veszedelme forogna fenn s az vagy köz-tudomásra lenne, vagy hitelesen bebizonyíthatnák, a követelt félnek bányai vagyona az illető bányaszék által bírói zár és kezelés alá vétetik.



**Id. t. sz. 56. §.** Ezen esetben a bányaszék, a zár alá vett vagyon minémiségéhez képest, a felek meghallgatása után zárgondnokot rendel, ki a bányaszék felügyelése mellett az egész vagyont felelősség terhe alatt úgy kezeli, hogy a művelésre szükséges kiadásokra fordítandó költségek levonása után fennmaradó jövedelemből meggyűjtött tőke, végrehajtás idejéig, árvabiztosíték mellett kamatra adassék.

**Id. t. sz. 57. §.** A zárgondnok díját fáradsága és felelőssége arányában s az illető felek kihallgatása mellett, mindenkor a bányaszék szabja meg, az mindazáltal a jövedelem századrésznél többet nem tehet.

**Id. t. sz. 58. §.** Ha valaki nemcsak a pertárgy épségben tartása, de jogbonyolódások elleni biztosítás tekintetében is, egy, minden kifogás fölötti átvállalót (fidejussor) vagy kezeszt állít: a birói zár megszűnik s ha már elrendeltetett volna, tüstént feloldatik.

**Id. t. sz. 59. §.** Ha vagyonhiány veszedelme fenn nem forogna ugyan, de a bányatelkek határai vagy bárminemű követelések iránt támadt kérdések eldöntése esetére a peres tárgy értékének és mennyiségének meghatározásában előre is nehézségek azért mutatkoznak, mivel az illető bányatelekekben a peres helyen kívül még más helyen is értékes ásványok vájathatnak: ez esetben a törvényszék a peres helyen kiásott vagy ásandó illetően ásványoknak e végre biróilag felesketett egyén által külön és havonként benyújtandó számadás mellett teendő kezelését tüstént megrendeli, a bányatermékekből eredő jövedelmek mindazáltal az alperes szabad rendelkezésére és használatára fennhagyhatók.

*Végrehajtás.*

**Id. t. sz. 60. §.** Midőn a győztes félnek valamely bányabirtok odaitéltetett: a birói foglalás a szomszéd és határos bányatársulatok képviselői vagy tisztei jelenlétében a helyszínen történik. Befejeztetvén a birói foglalás, a végrehajtó bíró ebbeli eljárásáról a kiküldő bányaszéknek első ülésben körülményes jelentést tesz, mely felolvastatván, egész kiterjedésben az illető jegyző-



könyvbe iktattatik, egyszersmind ahhoz képest a bányatelekkönyvben is megtételek az illető be- és kikeblezés.

**Id. t. sz. 61. §.** Bányászati tárgyra kiterjedő végrehajtás, ide értve a lezárolást, fölbecsülést és árverezést, még oly esetekben is, midőn az ítélet, mint vegyes vagyoni csőd esetében, más hatóság által hozatott, csak bányabíróság kiküldöttje, illetőleg helyettes által eszközölhető. A bányabíróság a végrehajtás teljesítéséről a megkereső törvényhatóságot, a végrehajtási jelentésnek átküldése mellett, azonnal tudósítandja, a jelentésnek másik példányát pedig az irattárba leteszi.

**Id. t. sz. 62. §.** (Akár rövid, akár rendes peruton megítélt követelések kielégítésére a bányai tisztek és altisztek fizetésének s a bányamunkások bérének, más vagyoni hiánya esetében, egyszerre csak egyharmadrésze jelöl-tethetik ki.) A bányamívelésre szükséges gépek s egyéb műeszközök, bánya nélkül, birói foglalás alá külön nem vétethetnek.

Birói árverésen eladott *bányaingatlan* vételárának felosztásánál a *munkások* hátralévő bére előnyös tételt képez ugyan, de a magasabb minőségben alkalmazott *tisztviselők fizetése* még csőd esetében sem előzi meg a bekebelezett hitelezők követeléseit. (Kuria 586/1884 sz.)

*Bánya-végrehajtási ügyekben a polg. törv. rendtartás 29. §-a a) szerint még jelenleg is az ideigl. törv. szabályok lévén mérvadók, ezeknek 102. b) illetőleg 141. §§-ai c) alapján bányavégrehajtási ügyekben a másodbíróság végzése ellen további felfolyamodásnak helye van.* (Kuria 17.857/1885.)

*A bányászati tárgyra intézett végrehajtás, ha azon tárgy csak ingó vagyont is képez, mindenkor a bányabíróság, illetve a bányahatósággal felruházott törvényszék által eszközölendő.* (Kuria 7551/75.)

---

**269. §.** (Ezen szakasz helyébe a csődtörvény alábbi rendelkezései léptek.)

**52. §.** Azon hitelezők, akik valamely dologi jog alapján a közadós bizonyos vagyonából külön kielégítést igényelhetnek, követeléseiket a csődhitelezők megelőzésével érvényesíthetik és a dologi joggal terhelt vagyonból csak az folyik az általános csődtömegbe, a mi az említett hitelezők kielégítése után fennmarad.

1881. évi  
XVII. t.-c.  
(Csődtörvény).



58. §. A bányavagyonból előbb a tömegnek a 47. §. szerint e vagyont terhelő tartozásai és költségei, azután az itt megállapított sorrendben a következő követelések elégítettnek ki:

1. a csődnyitást közvetlenül megelőző három évre hátralévő adók, közterhek, vagyon-átruházási és zárt-kutatmányi illetékek;

2. a felügyelő személyzet és munkások bérkövetelése, a csődöt megelőző utolsó esztendőre;

3. a társpénztári illetékek, melyek a munkásoktól beszedettek vagy ezek béréből levonattak, de a pénztárba beszolgáltatva nem lettek;

4. a csődöt megelőző utolsó évből hátralévő al- és megyetárnai, segédvájási illetékek s a bányaintézetet illető egyéb járulmányok, továbbá a víz, akna- és palló-illetékek, nemkülömben a bánya-szolgálmányi díjak;

5. a jelzálogos hitelezők követelése, a telekkönyvi rangsorozat sorrendjében.

*Elővigyázat  
végrehajlás  
és csőd ese-  
tében.*

**V. sz. 126. §.** Az á. b. t. 268., 269. §§-aiban kiszabott határozatok főleg a bányabíróságoknál való eljárást szabályozzák. A bányahatóságok azonban mindenkor szem előtt tartandják azokat, hogy az őket a bányatárs-ladak kezelésének felügyeleténél megillető kötelesség alapján a társulási vagyon megrövidítését idejekorán megakadályozzák.

A bányahatóságok gyakran még azon helyzetbe is juthatnak, hogy bányatulajdonosokat és bányamunká-sokat jogaik védelmére figyelmeztessenek, mire ők mint védhatóságok mindenkor kötelesek.



## TIZENHATODIK FEJEZET.

Az ált. oszte. bányatörvény életbeléptetésekor a régi jogról az újra az átmenetet ezen fejezet intézkedései könnyítették meg. Közülök a 270.—273. §. a *fennálló különös bányajogosiványokkal* való elbánást, a 274. és 275. §. a *bányamegyék* (bányavidékek) *alapszabályainak* szerkesztését tárgyalják s az utóbbiakra vonatkoznak az id. törvk. szabályok 16. és a végrszabályok 129. meg 130. §-a is.

A törvény 276.—280. §-a az eddigi *kutatórájások, felkérések és szünetelési engedélyek* ellátását, a 281. §. a meglévő *huta-, hámor- és hengerművek*, valamint a bekebelezett *vízhasználati jogok fenntartását*, a 282. §. korábbi bánya- és külmértékek *elhatárolását* s a 283. §. a bányatörvénynek régibb jogosiványokra való alkalmazását szabályozza.

Miadezeknek ma már legföljebb annyiban lehet jelentőségök, amennyiben az anyagi jogot érintik s az valamely magánjogi igény bírósztásával vitásá válik. Ugyanez mondható a régi *altárnajogokat* szabályozó 286. §-ról, míg a 284. és 285. §. a földbirtokosoknak a korábbi jog szerint fenn nem tartott ásványokra, köztük főleg az *ásványoszenekre* vonatkozó jogaik érvényesítésére 1859. október végeig határidőt szab.

Éz az intézkedés egyenesen a magyarországi földbirtokosok javára szolgált s következménye volt annak a jogállapotnak, melyet a 3. §-nál említett, 1788. június 30-án kelt udvari kamarai rendelet, valamint az udvari cancelláriának 1788. évi május 26-án 7259. sz. a. kelt decretuma közös megegyezés alapján teremtet.

Kétségtelen, hogy ezt a jogi állapotot nem az arra hivatott törvényhozás, hanem a bányászat cameralis és



feudális jellegét erőszakoló akkori felfogás egy compromissuma teremtette s amikor az országbirói értekezlet az ideigl. törvk. szabályok VII. részének 1. §-ában az ásványszeneket azáltal, hogy «a törvényhozás további intézkedéseig» az ált. osztr. bányatörvény 284—285. §-ában engedett kedvezményes határidő fölélesztésével a földbirtokosok rendelkezése alá visszahelyezte, teljesen tisztában is volt azzal, hogy ezt a kérdést csakis a törvényhozás döntheti el végérvényesen és sem az ált. bányatörvényt megelőző, sem az ideigl. törvk. szabályok által teremtett állapot törvényszerűnek, avagy végérvényesnek nem tekinthető.

Tisztán tükrözi ezt a felfogást az országbirói értekezlet bányügyi albizottmányának 1861. január 27—30. és február 1—7. napjain tartott üléséről felvett jegyzőkönyv ide vonatkozó része; melylyel az ezt az intézkedést megokolja. Az érdekes fejtegetés szó szerint a következő:

«A kérdésben levő általános osztrák bányatörvény közjogi szempontból való megfontolása közben, az albizottmány figyelmét el nem kerülheté azon intézkedés; miszerint a 3-ik, 284. és 285-ik §-nál fogva kőszénnek is valamennyi nemei a fejedelmi bányafőuri jog (Berg-Regale) tartozékai sorába helyeztetnek és bányászati adományoztathatás tárgyának jelentetnek ki, holott azelőtt a földbirtok tartozékául tekintetvén, a tulajdonos részéről minden megszorítás nélkül fejtethettek.

Azon közjogi kérdés merült fel tehát:

Lehet-e a tulajdoni jognak országgyűlés mellőzésével ezen megszorítását az alkotmánynyal összeegyeztetni?

Ha ezen kérdést a fennforgó körülmények közt tisztán elméletileg lehetne megfejteni, akkor az albizottmány is könnyen kifejezhette volna véleményét: valamint elhallgatni sem szándéka, hogy eleinte részben hajlandó is volt azon közjogi szempontnak, a magán-



viszonyokrai figyelem nélkül, minden egyéb tekintetet alárendelni.

Nem mellőzhette azonban tanácskozás folytán azon magasabb szempontokat szinte figyelembe venni, melyeket a kőszén, valamint más országokban, úgy hazánkban is, különösen nemzetgazdászati szempontból igényel.

A kőszén nem egyedül mint tüzelési szer, de mint a gőz és légszesz kifejtésére szolgáló alkalmas, olcsó és okszerű kezelés mellett kifogyhatatlan anyag, mely a könnyen megfogyatkozható erőket tekintve, a fának is más hasznos célokrai alkalmazását engedi, nemcsak a gyárak, ipar, közlekedés és kereskedés fölemelkedésének föltétele, de ezáltal alapja azon nemzeti nagyságnak is, melyet az újabb kor oly országok fölemelkedésében szemlél, hol a kőszénnek a vassal együtt való felhasználása jelentékeny fokon áll. A kőszén tehát oly nemzeti kincs, mely kivált bányáink jelen állapotában talán minden nemes ércnél többet ér; és ezen kincs elpazarlása vagy elzárása gátolhatná azt, mit minden hazafi szívből óhajt: nemzetünk emelkedését és felvirágzását.

Érezte ugyan az albizottmány, hogy bármi magasak legyenek is a nézpontok, az országbirói értekezletnek törvényhozói állást elfoglalni nem lehetne, ha a kérdés még most is a föltett alakban állna fenn. Jelen esetben mindazáltal a dolog úgy áll, hogy behozatván az osztrák általános bányatörvény és lefolyván 1859. október utolsó napján a birtokosok számára engedélyezett idő, azon bányatörvény 3., 84. és 285. §§-ok nyomán már jogok is szereztettek és nagyobbyszerű bányüzletek keletkeztek. Sőt a tapasztalás azt tanúsítja, hogy éppen a bányajogositvány kiadása óta nyert a kőszénművelés hazánkban oly lendületet, mily mérvben azt, a magánbirtok korlátozása alatt képzelni alig lehetett.

A kérdés tehát jelenleg már oda jutott:

Vajjon a már kimondott fejedelmi bányafőjognak a kőszénre való eltörlésével, visszaadassék-e a föld-



birtokosoknak azon jog, hogy a kőszenet, mint tulajdonuk tartozékát korlátlanul fejthessék és ezzel a kőszén azon veszélynek legyen kitéve, hogy okszerű bányaművelés híjjában az állam azon megbecsülhetetlen kincse vagy elpazaroltassék, vagy pedig a nemzeti fölemelkedésnek ezen kulcsa oly kezekben maradjon, kik azt maguk használni, értelmi vagy anyagi tőke hiányában nem képesek.

Az albizottmány azt, hogy a törvényhozás a fennforgó körülmények sürgősségét számba véve, a kőszén iránt minél előbb törvényes intézkedést tenni fog, nemcsak hiszi, de e részben elégséges hivatkozni az 1844-ben szentesítés alá felterjesztett magyar bányatörvényjavaslatra, melynek 24-ik cikke kizárólag a kőszénről rendelkezik. Noha ugyanott is még a kőszénről mint földesuri birtok tartozékáról van említés; de mivel az arról rendelkezés a bányatörvénybe iktatott, a kőszénbányászattal közvetlenül foglalkozó földbirtokos továbbá, a bányászati törvényes rendre a mezők kijelölése és bányatelekkönyvvezetésre nézve, csak úgy, mint bármely más magánvállalkozó, a bányatörvények alá vettelt; ezáltal a törvényhozás egyik része már kifejezte abbeli akaratát, hogy a kőszenet azon rendszetben állapotban, mint azelőtt volt, hagyni többé nincs szándéka, már pedig a fejedelmi bányafőjog lényege nem kiválólag a bányászatból huzott pénzügyi hasznokban, mik a bányajpar elnyomása nélküli másnemű jövedékek által ugy is pótolhatók, hanem az állam kincseként tekintett tárgyak fölött a közjó tekintetéből rendelkezési hatalomban rejlik.

Valamint tehát az albizottmány az országgyűlésnek mindkét táblája által már 1844-ben kifejezett akarata ellen vélt cselekedni, ha a hajdani közjog kérdéséhez mereven ragaszkodva, az eddigi kifejtett egyéb köz- és magánviszonyokra nem tekintett volna, ugy attól is tartott, hogy abból, ha az eddig szerzett jogviszonyok mellett mostantól kezdve a kőszén használata ismét a



tulajdonosok önkényére hagyatnék. a már közelgő országgyűlés pedig szintén más intézkedést tenne, ezáltal a bonyodalmak csak ok nélkül szaporittatnának.

Véglegesen az albizottmány ezen tárgyra nézve abban állapodott meg, hogy a közjogi kérdést a törvényhozás elintézésére hagyván, a köszénmivelésre nézve a tényleg fennálló bányatörvény rendelkezését továbbra is alkalmaztatni javasolja ugyan; minthogy azonban senkit jogai haszonélvezetében törvényen kívül megfosztani nem lehetne, annálfogva oly módosításokat ajánl, mik mellett a birtokosok számára a tulajdoni jogból folyó jövedelem biztosítva legyen».

A jelen tájékoztatásnak nem lehet feladata ezt a kérdést bővebben fejtegetni s csupán arra kell még utalnia, hogy az ideigl. törvk. szabályok 1. §-a és az idevágó joganyag az ált. bányatörvény 3-ánál található, valamint arra, hogy a 284—285. § okban kitűzött kedvezményes határidőről a korona- és kamarai uradalmakra vonatkozólag (a diósgyőri koronauradalmat s a pécskai, lippai, lugosi és facseti állami jószágokat kivéve) az uralkodó az 1859. március 24-én kelt s a Birod törvényalap 1859. évi XII. 51. számában közzétett pénzügyministeri hirdetmény szerint eleve lemondott s a szénbányászatot ezek területén szabaddá tette.



## Átmeneti határozatok.

*Fennálló kü-  
lönös bányá-  
szati jogosít-  
ványok.*

270. §. Oly bányászati jogosítványok, melyek nem a bányarendtartások szabálya szerinti vájnamértékekre, hanem csak szabálytalan hegyi téerekre, bányamegye- és országrészekre adományoztak, a lombard-velencei királyságban történt bányaműveléssel főlruhások és bizonyos kerületekre és határozatlan ásványokra nézve adott kizáró kutatási jogosítványok, adományozásuk egész tejedelmében főtartatnak ugyan, ezek azonban jelen törvény hatályba lépte után hat hónap alatt a bányahatóságnál bejelentendők s az adományozási okiratok és pontos térképek benyújtása mellett a pénzügyministerium jóváhagyása alá terjesztendők.

Ez alkalommal a ministerium azt is meghatározandja, hogy mennyiben kötelesek a jogosítottak a bányatörvény egyéb szabályainak eleget tenni és ezen kötelezettség nem teljesítése mily következményeket von maga után.

271. §. A bejelentett jogosítványok igazolására a bányahatóság által kellő határidők engedtethek, melyek azonban a bejelentés napjától két even túl nem terjedhetnek.

Ha a bejelentés a kiszabott időben meg nem történik, ha a bizonyítékok az a végre engedett határidő alatt eő nem terjesztettek, vagy ha azok a ministerium által jogérvényeseknek el nem ismertetnek úgy az igény elenyészik s csak az ezen törvény szabálya szerinti új adományozás kérehetik.

272. §. A pénzügyministerium által elismert bányamegyén belül köteles a jogosított, bányaművelési jogának elismeréséről tett értesítése után két év alatt, magának egy vagy több vájna vagy külmértékeket ezen törvény határozatai szerint kimeretni s azokról térképeket készíttetni s azokat elcövekelletni. Ezen határidő eltelte után, az ezen kimerés nélküli vagy a kimért telken kívüli vájás jogosítan bányáulzletnek (236. §.) tekintendő. Az adományozott terület többi része, melynek előv kelésér a bányahatóság a szükséghez képest elrendelheti, a jogosított számára kizáró kutatási területkép a munkálásrai különös köteleztetés nélkül tartaték föl.

273. §. Oly különös bányászati jogosítványok, melyeknek tartama egy bizonyos időre van szorítva ennek elteltével önmaruktoi elenyésznek s meg nem hosszabbíthatnak. A főtartott terület az elenyészés által szabaddá valik és mindenki által megszerezethetik.

Ennélfogva, az előbbi különös jogosítványok birtkosai abban kutatási téereket vájna vagy külmértékeket csak az ezen törvény szabályai szerinti új szerzés útján nyerhetnek:

**A V. sz. 127. és 128. §§. mint tárgytalanok kihagyattak.**

*Bányamegyei  
alapszabályok  
szerkesztése.*

274. §. A bányamegyei alapszabályok (43. §) szerkesztése végett azon bányamegyék számára, melyekre nézve a vájnamértékek adományozása tekintetében elerő határozatok szükségesek, az



ottani bányabirtokosok kötelesek ezen törvény hatálybalépte után hat hónap alatt legalább is három és legfőlebb hét tagból álló választmányt kinevezni.

Ha az ilyes választmány kinevezése a megállapított idő alatt a hatóság részéről felszólítás dacára sem történék meg, ugy ezen utóbbi, a bányamegyei alapszabályok szerkesztése végett, a bányamegyei bányatársak költségére bizalmi férfiakat rendelend ki.

**Id. t. sz. 16. §.** Bányabirtokosoknak és bányatársulatoknak, jövő törvényhozásig, vidékük számára belviszonyaik s helyi szükségleteikhez és az ásványtelepzetek különféle természetükhöz képest, mindazokról, mik az ideiglenesen hatályban maradt bányatörvény alapelveivel össze nem ütköznek, az e részbeni eljárási rend megtartása mellett vidéki rendszabályokat (Revier-Statuten) alkotni ezentul is megengedtetik.

7. Bányabirtokosok és bányatársulatoknak az országbirói értekezlet VII. fejezete, jelesen annak 16. §-a szerint még az általános bányatörvényben világosan kijelelt eseteken kívül is meg lévén engedve a vidéki szabályoknak szükséghez képesti tervezése; az ily tervezetek a bányahatóságok által az általános bányatörvény 275. §-ának rendelkezéséhez képest akadálytalanul tárgyalandók. (13,622/1862. sz. udv. rend.)

**V. sz. 129. §.** Ha azon szabályok, melyek a 8., 27. és 36. §§-ban bányakerületek alakítása és kerületi választmányt illetőleg felállítottak, kellő figyelembe vétettek és keresztül vitettek, ugy az á. b. t. 274., 275. §§-ban előirt, a kerületi alapszabályok szerkesztésére vonatkozó tárgyalások kevés nehézségbe fognak ütközni.

A bányakapitányság tehát a bányamegyei alapszabályok megbeszélésére az ezen §-ban előirt felszólítást a kerületi választmányhoz intézni tartozik. Hol a kerületi választmány még nem alakult meg, annak megalakulása iránt a 36. §. szerint azonnal a kellő intézkedések megteendőek.

Mivel azonban a vidéki alapszabályok szerkesztése az egész kerületre nézve nagy horderejű, ezen felszólításról minden bányabirtokos oly hozzáadással értesítendő, hogy a vidéki alapszabályok tervezetének törvényes megbeszéléséhez az összességnek szabad



választásából egy bizottságot kiküldeni jogában áll. Ezen választásra a bányahatóságnak semmi befolyása sincs ugyan, de jogában áll annak megejtésére határidőt kitűzni, melynek sikertelen lefolyása után a vidéki alapszabályok tervezete a már fönnálló választmánynyal (36. §.), vagy ha ilyen sem léteznék, a bányakapitányság által kinevezendő bizalmi férfiakkal, további törvényes tárgyalás alá vétetik.

Magától értetődik, hogy azon kerületekben, hol ily különös szabályok a bányatörvény által megengedhetőnek nyilvánítottak (á. b. t. 43. §.), míg a javaslatba hozott különös szabályok legfelsőbb elhatározással jóvá nem hagyattak, adományozás és zártkutatmány csak az eddig szokott módon adható (á. b. t. 280. §.).

**275. §.** A kinevezett választmány, vagy az a helyett kirendelt bizalmi férfiak, kötelesek a bányahatóság egy küldöttjével az egész zárt bányamegye pontos átnézeti térképét elkészíteni, a vájnamértékek adományozása iránt ott létező törvényes határozatokat a netalán szükségeseknek vélt változtatásokkal alapszabály a akjában összeállítani és mindkettőt a bányahatóság elé terjeszteni. Ez szigorú megbirálás után az iránti javaslatait a pénzügyministeriumnak átnyújtandja, mely hatásköréhez képest tartozik eljárni.

A (ministerium részéről) jóváhagyás megtörténte után az alapszabály a koronaországban kihirdetendő, annak és az átnézeti térképnek egy összhangzó példánya eltétetvén.

*Megjegyzés  
a 130. §. sz. körében*

**V. sz. 130. §.** Különös szabályok szüksége félre ismerhetlen oly helyeken, hol kizárólagos, különös bányamértékek és azok megszerzésének szokatlan módja föltárások nélkül állanak fönn, mint pl. a felsőmagyarországi bányapolgárság birtokterületén, Verespatakon, Abrudbányán stb., mert ha itt a régi szokások mellőzésével az új bányatörvény szerint adományoztatnának zártkutatmányok és bányatelkek, vég nélküli perlekedéseknek vettetnék meg az alapja, a már megszerzett bányamezőkben a legjobb üzemtervek megrontatnának, és ezáltal a kerületi bányászat, a magán- és közérdek nagyban veszélyeztetnék.

Ezen alaposan segíteni csak úgy lehetne, ha ily kerületek minden régi bányászati jogosítványa az új törvényhez képest átalakíttatnék, azaz annak szabályai szerint átfektettnék.

A hol ez keresztülvihető és a bányatulajdonosok által óhajtatnék, a bányahatóság a vállalkozók ezen



szándékát készségesen előmozdítani, és annak keresztülvitelére alkalmas határidőt kitűzni köteles, melynek tartama alatt azonban új bányászati jogositványok, — új összeütközések kikerülése végett — nem szerezhetők.

De ez a legkevesebb bányakerületben lesz keresztülvihető, mert a régi rendszer szerint elágazott bányüzem — erre szerzett zálogjogok stb. — a rendezést a végtelenségig kinyújthatnák, és ezáltal közbeeső jogbizonytalanságot idézhetnének elő.

Mivel azonban a bányászatban szerzett régibb jogok védelme a bányatörvény szellemében fekszik, nem marad más hátra, mint a kerületi bányatulajdonosokkal az új bányatörvénynek a viszonyokhoz képest való jogérvényes megváltoztatása iránt egyezkedni, vagy hol ez keresztülvihető nem volna, ily szabályok hivatalból való ajánlatba hozataláról (á. b. t. 129. §.) kell gondoskodni, mely kivételes szabályozás a onban nem terjesztendő ki tovább, mint a mennyire okvetlenül szükséges, azaz annyira, a mennyire a fentemlitett módon eltérő mértékek azt megkívánják.

Ezen elveket a bányakapitányság a kerületi szabályok szorgalmazása és megítélése alkalmával irányadóul fogja tekinteni. Említetteken kívül a bányatörvénytől való eltérések csak annyiban engedhetők meg, a mennyiben a folytonos üzem tartamának helyi körülmények által indokolt megváltoztatására vonatkoznak (á. b. t. 174. §.).

A kellően megfontolt vidéki szabályok a lehetségséggel (a zárt bányakerület főterképével), körülményes jelentés kíséretében a főbányahatósághoz felterjesztendő jóváhagyás után, a lapok útján az egész koronaországban, a kerületben pedig a kerületi választmány külön értesítése által, közhirrre teendő és a bányakapitányság irattárában elhelyezendő. A zárt kerület határai a kerületi térképen megjelölendők.

**276. §. Mindazon bányavállalkozóknak, kik ezen törvény hatályba lépésekor érvényes kutatási engedelmeket, fölkérvényeket, furási lelemenyekrei előjegyzéseket vagy haladékokat eszközöltek ki, ezen időponttól fogva három hónapi határidő adatik, mely alatt ők, meghosszabbítás engedése nélkül, a kutatási engedelmeket és haladékokat ujonnan kérni, a fölkérvényekre pedig az ezen törvény**

*Kutatási engedelmek, fölkérvények, furási lelemenyekrei előjegyzéseket vagy haladékokat eszközöltek ki, ezen időponttól fogva három hónapi határidő adatik, mely alatt ők, meghosszabbítás engedése nélkül, a kutatási engedelmeket és haladékokat ujonnan kérni, a fölkérvényekre pedig az ezen törvény*



szerinti bányajárást és adományozást kieszközölni kötelesek, ellenkező esetben azok az előbbi törvények szerint velők egybekapcsolt minden hatályokkal együtt maguktól elenyésznek.

277. §. Ezen határidő alatt a régibb kutató és fölkérő vájásokat az új birtokbavevők irányában mindazon jogok illetik, melyekkel ezen törvény szerint a szabadkutatók birnak.

Az ilyes műveknek ezen határidő alatti munkában tartása a régibb törvények szerint télendő meg.

278. §. Oly furovájásokrai fölkérvények, vagy fölkérési előjegyzések birtokosainak melyek ezen törvény hatályosságáig ásványt tartalmazóképp adattak elő, mindazon jogok fönttartatnak, melyek számukra az azokról kiadott előjegyzési bizonyítványokban biztosítottak.

Ők azonban kötelesek azokat ezen időpont után három hónap alatt bejelenteni s a bejelentés napjától számítandó hat hónap alatt folytatni a kutatást, melyek ezen törvényben a kutatóvájások iránt előadott szabályok szerint és törvényszerűen folytatni.

Minden ilyes fölkérő vájásokról a bányahatóság saját előjegyzést köteles vezetni s az azok tekintetében kötelezettségek teljesítése fölött örködni.

A köszénreli mindazon fölkérések és adományozások, melyek az 1842. június 30-án és 1849. február 19-én kelt legfelsőbb határozványok alapján az álladalom számára tartattak fenn, továbbá az ezen törvény hatályosságának kezdetekor a krakói nagyhercegségben már az álladalmat illető köszénvájnak és külmertékek, a 170 §. b) bet szerinti munkában tartásra, vagy a fölkérvény és a kutatási jog meghosszabbításairai köteleztetés nélkül, az álladalomnak tartatnak föl.

A bányahatóságok ezekről külön előjegyzéseket kötelesek vezetni.

279. §. Valóságos vagy feljegyzett fölkérő vájásoknál s oly kutató vájásoknál, melyek egymástól nem a törvény által kiszabott távolságban fekszenek, az új törvény szerint a kutatási tér vájasztása a telekben idősbet, még pedig a fölkérőt a pusztá kutató előtt illeti ugyan, azonban ennél, a mennyi e lehet, minden szomszédos kutató vagy fölkérő vájásnak legalább is egy vájnamérték szabadon hagyandó.

280. §. Oly bányamegyékben, melyek számára saját bányamegyei alapszabályok (274. §.) indítványoztatnak, a fölkérő és kutatóvájások iránt eddigelé létezett szabályok változatlanul maradnak mindaddig, míg a bányamegyei alapszabály iránt határozat nem hozatott.

*Nyitván-  
tartás.*

**V. sz. 131. §.** Az eddigi kutatási engedélyek, felkérések és haladékoknak az új törvény által megkívánt állapotba való átmenetelét az á. b. t. 276—279. §§-ai határozzák meg.

(Jelen szakasz további része mint tárgytalan elhagyatott.)

*Huta- és más  
engedélyek.*

281. §. Az ezen törvény hatálybaléptéig szerzett minden mosó-, huta-, hámor- és hengermű-engedélyek, vízjogok és a bányahatóságoktól nyert s a nyilvánkönyvekbe már bejegyzett más jogosítványok változatlanul maradnak.



A bányakönyvbe még be nem jegyzett ilyes jogositványok azonban ezen törvény hatályba léptétől számítandó hat hónap alatt az illető hatóságnál újlag kérendők, ellenkező esetben azok elenyészetteknek fogván tekintetni.

**V. sz. 132 §.** A már megszerzett jogok védelme az á. b. t. 281. §-ában felsorolt jogoknál csak azokra terjed ki, melyek a nyilvános bányakönyvbe már felvétettek. *Kohóművek, vízjogok, mo-sóművek.*

Miután az új bányatörvény 1854. évi november hó 1-én lépett életbe, ez időponttól fogva, eme §-ban említett jogositványok a bányakönyvbe való feltétlen bejegyzése már meg nem történhetik, mert ezen törvény értelmében már nem képeznek önálló bányakönyvi tárgyat. A mennyiben azonban a 131 §. b), c), d) pontjai értelmében az adományozásból folyó jogositványoknak tekinthetők, vagy pedig az á. b. t. 117., 118. §§-ai szerint határozottan valamely bányaműhöz csatoltatnak, az á. b. t. 117. §-a szerint ezen bányaművel egy bányakönyvi egészet képeznek, és a bányakapitányság feljegyzési könyveibe (35. §.) jegyzendők be.

E szerint a bányakönyvbe fel nem vett ily régi, az új törvény szerint az adományozásból önkényt folyó (á. b. t. 131. §.) engedélyek birtokosai az új törvény életbeléptétől számítandó hat hónapi határidő alatt a politikai hatóság által kiállított építési engedély, és azon nyilatkozat csatolása mellett, hogy azok mely bányakönyvileg bejegyzett bányaművel képezendnek egy egészet, e jogositványokat a bányakapitányságnál újlag bejelenteni tartoznak. A bányakapitányság ezek alapján azután előjegyzéseit kiegészíti (35. §.) és az okiratot a bányabírósághoz juttatja, hogy ez utóbbi a bányakönyvbe való bejegyzést az illető bányamű birtoklapján eszközhesse (67. §.)

Az engedélyek előbb említett neméhez (á. b. t. 131. §.) nem tartozó engedélyek, pl. olyanok, melyek másodolvasztók, öntődék, vashámorművek, lángkemencék, kavaró és hengerművekre vonatkoznak, és melyek az 1854. év november hó 1-ével sem a bányakönyvben előjegyezve nincsenek, sem pedig bányakönyvbe való bejegyzés végett be nem jelentettek, hat hó leforgása alatt az illetékes iparhatóságnál megerősítés végett bejelentendők, mi mellett azonban az á. b. t. 118. §-a értelmében, birtokosaiknak annak kinyilatkoztatása jogában áll, hogy azokat valamely bányakönyvileg bejegyzett bányabirtokhoz, elválaszthatlan tartozékként csatolni, és







kövezés ellen van-e indokolt kifogása. Ennek kijelentésére kellő határidő adandó.

Ha az ellenkezés csakugyan okadatolt lenne, úgy az ez iránti tárgyalás alkalmával mindkét fél meghallgatandó lesz.

Mindenesetre a bányakapitányságnak kell az iránt határozni, hogy a mérés megtörténjék-e, vagy sem, mely esetben az az 51. §. szerint elrendelendő lesz, mi mellett az á. b. t. 64—69. §§-ai szerint kellend eljárni.

Minden az á. b. t. 283. §-a szerint kérelmezett, *E.-telkek át-*  
régebben adományozott bányatelkek átfektetésénél, a *fektetése.*  
bányatörvénynek az új adományozásokra vonatkozó határozatai mérvadók.

284. §. Azon koronaországokban, melyekben a most már *Földbirtokos-*  
főntartottnak nyilvánított némely ásványok, p. o. a kőszén eddigelé *sok jogai.*  
a telek tulajdonának tartozékát képezték, a földtulajdonosoknak és azok jogutódjainak, még ezen törvény hatályba lépte napjától számítandó öt évig, szabadságában áll minden más, ki még birtokban nem létezik, azoknak használatából kizárni s az ily ásványok vájását maguknak üzni, minél ők, annak csak a személyek és tulajdon veszélyezése elleni biztosítására köteleztetnek. Ugyanezen kedvezmények illetik ezen törvény hatályba léptétől számítandó öt évig azokat is, kik ezen törvény hatályossága előtt kőszéntelepeket a fölszín tulajdona nélkül szereztek, mi iránt ők magukat az illető bányahatóság előtt ezen törvény hatályossága után egy év alatt igazolni kötelesek.

285. §. Ha a földtulajdonosok az ilyes ásványok vájásárai jogositványt maguknak jövődjére is biztosítani akarják, úgy ők kötelesek azt, még a kedvezményes évek eltelte előtt, ezen törvény szabálya szerint a bányahatóságnál kérni.

## V. sz. 134. §.

(Ezen szakasz, mint tárgyatlan, kihagyatott.)

1. §. Az 1854 május 23-án kelt á. b. t. . . . 284. §-ában rendelt azon kedvezménynek : másokat saját telkén a kőszén használatából öt éven át kizárhatni, annyiban van helye, a mennyire a kőszénbányászatrai jogositvány a telek tartozékát képezi, miért is csak azon földbirtok tulajdonosait illeti, mely földbirtoknak az említett jogositvány tartozéka volt, azaz : a volt földesurakat.

2. §. A volt földesuraknak a 284. és 285. §§-ok értelmében engedett kedvezmény csak azon telkekre nézve terjed ki, melyek az urbéri kötelék megszüntetése s a földtehermentesítés folytán a volt földesuraknak allodial birtokában maradtak.

3. §. Azon telkeken, melyek az urbéri kötelék megszüntetése s a földtehermentesítés folytán a volt jobbágyoknak tulajdonába mentek át, mindennemű fekete és barna kőszének, a bányá-



törvény 3. § értelmében, a fejedelem kizárólagos rendelkezésének föntartott ásványok, melyeknek fölkeresése és nyerése, az ezen törvényben előszabott föltételek alatt s ezen törvény ha ályba léptétől fogva általánosan, szabadon van bocsátva.

4. §. Mig valamely teleknek tulajdonosa a volt földesurak és jobbágyok között kétes vagy peres, a volt földesur a neki az á. b. t. 284. §-ban rendelt kedvezményben oltalmazandó. — Ezen kedvezmény azon telkekre nézve is alkalmazandó, melyekre nézve az 1853. március 2-án kelt nyílt parancsnak (. . .) a közös haszonvételek elkülönítése iránti határozatai még nem foganatosítottak.

5. § Ha az ily telek (4. §) később valamely volt jobbágy-nak tulajdonul oda ítéltetik, úgy a volt földesuraknak, az ezen telkekben előforduló kőszenek kizárólagos bányászatára vonatkozó joga megszűnik; mely kőszenek ennek folytán a bányajog alá esnek.

Mindazáltal ily esetben a volt földesurnak, az ott megkezdett kőszénbányászat bányatörvényileg leendő biztosítása végett, alkalmas határidő szabandó.

6. §. Ugyanevégre a volt urbéri telkek azon birtokosainak is, kik az urbéri kötelék megszüntetése után saját telkeiken bányahatósági engedély nélkül kőszénbányászatot kezdetek, alkalmas határidő szabandó. (1857. március 19-én kelt császári rendelet.)

A bányászat azon kőszéntelepekre, melyek Magyar-, Erdély-, Horvát-, Tótországban-, a temesi bánságban s a szerb vajdaságban, az állami és pénzalapi uradalmakon belül léteznek, a diósgyőri koronauradalmat, s a pécskai, lippai, lugosi és facseti államjavakat, továbbá azon állami és pénzalapi javakat kivéve, melyekben a kőszénbányászat kizáró joga szerződés mellett valakinek átengedett, az á. b. t. 284., 285. §§-ban a földesuraságnak 1859. október végeig engedett kedvezményi időről lemondás mellett, már most a magánbányaipar számára fölszabadítottassék. (1859. március 24-én kelt osztr. p. ü. m. hirdetmény.)

*Korábbi altárna-adományozások.*

286. §. A régiebb bányatörvények szerint adományozott altárnák birtokosai az ezen törvények vagy szerződvények által nyert jogok birtokában megmaradnak, mindazon vájnamértékek birtokosai irányában, melyek az altárna-kötteles bányamegyében már léteznek, vagy jövőben adományoztatni fognak.

Az altárnások azonban kötelesek, jogosítványukat a bányatörvény hatályba lépte után hat hónap alatt bebizonyítani, a bányahatóság pedig tartozik az azokon alapuló jogok és kötelezettségeknek a bányakönyvbe, mind az altárnák, mind pedig a kötelezett vájnamértékek melléti beiktatásáról gondoskodni.



**Az e fölött támadó villongások melyeknek eldöntése a bányahatóság hatáskorén kívül esik, a jog útjára utasítandók.**

**V. sz. 135. §.** A régibb törvények szerint adományozott altárnajogok birtokosai (á. b. t. 286. §.) adományozási okmányuk felmutatása mellett, a törvényes határidőn belül, ezen jogukat a bányakapitányság előtt igazolni kötelesek ; mivel azonban a törvény szerint ezen kötelezettség elmulasztásával semmi következmény sem jár, a bányahatóság csak az á. b. t. 224. §-a szerint, azaz akként járhat el, hogy ezen kimutatásnak kellő betérjesztését határidő kitűzése mellett, vagy ennek sikertelen lefolyása után büntetés kiszabásával (á. b. t. 250. §.) sürgetheti.

Az altárnás ellenben jogai minőségének és annak bejelentésére köteles, hogy mely bányabirtokosokkal szemben bir ilyenekkel.

Ez iránt a bányahatóság az illető bányabirtokosokat kihallgatni, s ha ezek által ellenvetés nem tétetik, a 65—67 és az á. b. t. 109. és 110. §§-ainak határozatai szerint eljárni, illetve azokat a bejelentett altárnajogokra alkalmazni tartozik.

Ha az igényelt altárnajog ellen az elrendelendő tárgyalás alkalmával békés uton ki nem egyenlíthető kifogások emeltetnek, a felek per útjára utasítandók, és a felsorolt feljegyzések csak az elvitázhatlanul fennálló jogok és kötelezettségekre nézve eszközözlendők.

Ha a marasztaló ítélet azon feltétel mellett mondatik ki, hogy felperes altárnai jogosítványainak feltételei fennálljanak, a végrehajtás elrendelendő az esetben is, ha felperes ezen feltételek fennállását kérvénye mellett nem mutatja is ki, mert amennyiben a felperes altárnai jogosultságát megállapító feltételek elenyesztek volna, alperesnek joga van ennek kimutatása mellett az ítéletben reá rótt kötelezettségnek megszüntetését maga útján eszközölni. (Kuria 416/1886)



## XVII. FÜGGELÉK.

Az érvényes joganyag kiegészítésére ezen függelékben közöljük:

*I. Az erdélyi aranykerület általános bányaalapszabályait az azokhoz a folyamatban való aranymosás tárgyában kiadott függelékekkel együtt.*

*II. Az abrudbánya-verespataki bányamegye alapszabályait és az azok 14. §-át felfüggesztő 1869. évi 21.083. sz. a. kelt földmiv., ipar- és keresk. miniszteri rendeletet.*

*III. Torockó bányamegyei alapszabályait és az ahhoz tartozó:*

*IV. Bányamesteri utasítást;*

*V. A felsőbányai vidéki rendszabályokat.*

Továbbá:

*A budapesti m. kir. bányakapitányság, nemkülönben a nagybányai m. kir. bányakapitányság bányarendőri szabályzatát:*

*a földmiv., ipar- és keresk. miniszteriumnak a robbanóanyagok használatára és a belügyminiszteriumnak a robbanóanyagok raktározására vonatkozó szabályrendeletét, még pedig az utóbbiból csupán a bányászatot érdeklő határozatokat.*

Végül ide tartoznak az 1879. évi XL. t.-c. 109—110. §-ai, melyek a robbanó anyagokkal való bánásra vonatkozó büntető határozatokat tartalmazzak, nemkülönben a *selmeci m. k. bányászati akadémia* rendszabályai és az *államvizsgálatokra* vonatkozó szabályok.



## I. Általános bányaalapszabály

a régi aranykerületnek alább megnevezett bányamegyéi számára, s az összes aranymosásra nézve Erdélyben.

### 1. szakasz.

1. §. Az alább megnevezett községek bányamiveléssel elfoglalt hegyeiben, u. m. a *szászvárosi kerületben*: Bukuresty, Cebe, Dupepiatra, Karacs, Kurety, Kristyor, Felső-Lunkoj, Ruda és Staniza a *kőrösbányai járásban*; Boica, Füzes, Herczegány, Csertest (Hondol), Kajanel, Magura és Toplica, a *maros-solymosi járásban*; továbbá a *károlyfejérvári kerületben* Bucsum és Pomor az *abrudbányai járásban*; Nagy-Almás, Pojana, Porkura és Tekerő az *algyógyi járásban*; s végre Zalathna és Valea-Doszuluj a *károlyfejérvári járásban*: hol eddig 3528 selm. (4025·6 bécsi) □ bányaalnyai vájnahatárok egyenszögű fekirányos térben, rendszerint végetlen magassággal és mélységgel — középhatárok — s hol továbbá 14 selm. (14·9 bécsi) bányaal széles és ugyanannyi magas és mély, összesen tehát 196 selm. (223·6 bécsi) □ bányaal egyenszögű tetőirányos térben rendszerint végetlen hosszúságig — kishatárok — adományoztattak, és olyak még most is léteznek a bányamivelés azon körében, hol arany, ezüst, higany, réz, ólom és olvasztó kiz teszik a termelés fő- vagy melléktárgyát, jövődjére is csak hasonnemű vájnahatárok adományozandók, azon igazított mérvekben, melyeket a jelen alapszabály szab elő. (9. §.)

Ált. határo-  
zatok a b.-  
mértékek és  
határközők  
adományo-  
zásáról.

Oly esetekben, midőn valamely adományoztatni kért kishatár, mely szabadkutatással előbb biztosítva nem volt, egy, ugyanazon napon (általános bányatörvény 53. §.) más vállalkozó által középhatárral adományoztatni kért föltárás telkébe beleesnék, az utóbbi lészen adományozandó; ha pedig a kishatár előbb már szabadkutatással biztosítva volt, akkor a kishatár is adományoztathatik, mely is ez esetben önálló zárttelket — inclave — fog képezni a középhatáros telkében.

2. §. A középhatárok adományozása, mely jövődjére földész-sorsu vállalkozóknak is megadathatik, csak azon föltétel alatt történhetik meg, hogy ott, hol a vállalatban többen vesznek részt, a bányamivelés a külföldolgozással együtt ne a társak által különválva, hanem közösen üzessék.

Az az ellen cselekedőktől az adományozott tulajdon elvonandó, és a további az á. b. t. 253., 254. §§-ai értelmében elintézendő.

3. §. Oly kérvényezőknek, kikről alaposan föl lehet tenni, hogy ők több középhatárok (9. §.) kiterjedésének megfelelő, jól rendezett s huzamosan élénk üzletet folytatni nem volnának képesek, több ilyen határok egy föltárással csakis elegendő üzleti alap létesítésének kimutatása mellett adományozandók.

4. §. Kishatárokért nem szükséges írásbeli adományozási kérvényt és fekvési térképet benyújtani, ha csak különben a föltárás fekvése, és így annak két elmozdithatlan és általánosan ismerhető vezérponttól távolsága is a főiránnyal együtt előadatik.



5. §. Az ugyanegyféle határkorlátozású vájnabátárok közötti határközégek fogalma ugyanazon határkorlátozástól függ, és az ilyen határközégekre nézve az általános bányatörvény (71—75. §§.) talál teljes alkalmazást; külömféle határkorlátozású vájnabátárok között pedig csak azon közeg tekintendő határközégeknek, melyből ki nem telhetik legalább egy kis határ egész szélességgel, és ilyen határközeg ki-határos birtokosnak csak akkor adományozandó, ha azért más középhatáros birtokos a kiszabott határidő alatt (a. b. t. 73. §.) nem jelentkezik.

6. §. A kishatáros birtokosoknak abbeli joguk, miszerint később adományozott középhatárokon saját üzleteikkel áthajthatnak, jövőendőbeli adományozásokra nézve (kisuatároknál) hatályon kívül tétetik.

## 2. szakasz.

*A szabad  
kutatásról.*

7. §. Középhatárok számára a kutatási körnek sugara 134, kishatárok számára pedig, de a melyeknek tetőirányos kutatási kör felel meg, 15 bécsi ölet tesz. Az utóbbit 30 bécsi ölnyi hosszúság illeti az iránytű szerint följelentendő főirányban; s a 30 ölnön túli, vagy pedig megváltoztatott főirányban előrenyomulás új kutatási tervezetnek tekintetik.

Ennelfogva a kutatók minden szabadkutatás bejelentése alkalmával már előre tartoznak nyilatkozni, hogy ők valamely műre való (adományozásra méltó) ásványtelep föltárására esetében, középhatárt vagy kishatárt fognak-e kérni, mi is az adományozásra nézve mindenesetre szabályadó lesz minthogy különben földészorszú vállalkozóknak csak kishatáros kutatási kör fogna adatni.

8. §. Ha valamely kishatár birtokosa a föntartott kutatási telket magának kiméretni kényszerül, akkor őtet a kutatási körben, a kishatárra nézve adatni szokott tetőirányos tér (9. §.) fogja illetni mint föntartott kutatási telek, még pedig az eddigi hosszirányban azon hosszúsággal, mely neki még fennmaradt.

## 3. szakasz.

*A vájna ha-  
tárolról.*

9. §. A középhatár bizonyos határozott tért foglal magában a fölnyitó pont fekirányos lapján, még pedig 4020 bécsi □ ölnyi egyenszög alakjában 134 ölnyi legnagyobb hosszúsággal és 30 ölnyi legkisebb szélességgel és rendszerint végetlen magasságig és mélységig terjed. Hol a fölnyitó pontból több határok mérehetnek ki, ott ugyan több is adományozható, de ugyanazon föltárással sohasem több, mint négy.

Egy ki-határ pedig képeztetik 225 bécsi □ ölnyi egyenszögű tetőirányos tér által, még pedig: a) 15 ölnyi szélességgel és ugyanannyi mélységgel és magassággal össze egyenlő részekben a fölnyitási pontból indulva ki, t. h. 75 ölnyi mélység és ugyanannyi magasság, mint szabályszerű határkorlátozás; b) rendszerint végetlen hosszúsággal a föltárt telep főirányában.

Elterésnek a kishatár ezen rendszeres szélességétől, magasságától és mélységétől *van helye*, ha már adományozott szomszéd határok az egyenlő elosztásnak útjában állanak és *megengedhető*, ha az az adományozási kérvényben tisztán kikérletett és a kitett környékben szabadkutatás vagy új föltárás mások által nem jelentetett be, illetőleg nem kérvényeztetett.

A föltárásig kivágott tárna- és más összeköttetési menetek természetes tartozékai az adományozott kishatároknak.



10. §. Minden kishatáros birtokost, ki saját bányauzletét a végetlen hosszúság irányában ez utóbbiróli lemondással biztosítani akarja, meghatározott hosszhatár illeti, egész 30 ölig a meglevő *egészben* tudniillik a művelet kiterjedése által még el nem foglalt telekrészben, mely is neki, mennyibe az ellen korábbi adományozásokon alapuló régibb jog fenn nem forog, az 1854. szeptember 25-én kelt pénzügyminiszteri végrendelet szabály 51. §-ában, a határnyitások iránt megállapított eljárás megtartásával, utólagosan is kimérezhetik.

Hogya pedig a régibb jog érvényesítése által a kérvényezőnek mint ifjabbnak legalább 15 ölnyi hossz fenn nem maradna és a felek a kölcsönös határ felett meg nem egyezhetnek, akkor meghatározott hosszúság egyik számára se mérendő ki.

A szomszédos szabadkutatóknak jogukban áll minden útjukban álló kishatáros birtokost kinek meghatározott hosszhatár még nem méretett ki, egy ilyennek kieszközölésére, a szabadkutatás különbeni akadálytalan kiterjesztésének bekövetkezendése alatt a bányahatóság útján, határidőleg felszólítani.

11. §. A külszíneni határjelölési kötelezettség a kis vájnahatárookra rendszerint nem alkalmaztathatik. Az ilyes határok birtokosai tehát csupán kötelesek minden jövőbeli adományozásnál a fölnyitási pontot, mely annak alapjául szolgál, maguk felett függirányosan, hol csak lehetséges, külszinűleg kijelölni, a mint ez a földalatti szabadkutatásokra nézve elő van szabva (24. §. d) betűje a 10. §-ban említett végrendelet szabálynak) azon különbséggel, hogy ezen fölnyitási jelek kicövekelése a bányahatóság által a felköltségén hivataltól eszközözlendő és arról jegyzőkönyv veendő fel a határkövezési jegyzőkönyvnek módjára, melyben az iránytű szerinti hosszirány, mint szintén az adományozáskor a rendes szélesség, magasság és mélység egyenő elosztásától történt nevelési eltérés is fölveendő. (9. §.)

Hol a fölnyitó jeleknek külszíneni kicövekelése más felsőbb bányatelkek miatt meg nem történhetik, ott a fölnyitó pontnak földalatti megjelölése mérjegyek beverése által kell, hogy megtörténjék.

Biztosított hosszukterjedésű kishatárok (10. §) a külszínen, hol csak lehetséges, szintugy kicövekezendők, mint a középhatárok.

#### 4. szakasz.

12. §. Ha a hosszhatár (kishatáros birtokosoknál 10. §) *Áttörések és* biztosítva nem lévén, valamely ellenmüködő más kishatáros birtokossal nyílt áttörés történik, ez irányban a tetőirányos áttörési tér fog kölcsönös határ gyanánt szolgálni. Ellenmüködés alatt itt azon műveletek értetődnek, melyek a meglevő *bevités.* egészben (10. §. 1. cikk) másoknak szembenfekvő művelete felé előtérítve üzetnek.

Ha az áttörés más módon történik, mint átellenbeni művelet által, tehát egy más által már elfoglalt térben, akkor az átlépő fél a másik rész telkéből visszautasítandó.

13. §. A bányahatóság köteles általában, nemesak megtörtént (á. b. t. 198 §), hanem közeledő áttöréseknél vagy beütéseknél is, miről panasz emeltetik, előleges bányamérési föl vétel útján a határt meghatározni és oly esetekben, hol peres jogkérdések támadnak, melyek békés úton el nem döntethetnek, *a dolog mi-voltános képest* ideiglenes tilalmakat is rendelni. A bányahatóság



ily esetekben, ha az elkerülhetlenül szükséges, zárlati műveletet rendelend és az elintézett tilalmak azon esetben, ha az érdekelt fél a keresetnek a törvényszékhez beadása felől, a bányahatósági-  
lag kitűzött és szükség esetében meghosszabbítható határidő alatt a bányahatóságnál magát nem igazolja, végleges erőbe és hatályba lépnek.

## 5. szakasz.

14. §. Külhatárok, oly aranymosásokra, melyek vizözön-  
torlatokban üzetnek, a *nagyszabasi körület szászsebesi járás*: Szász-  
sebes, Oláhpián, Reho, Sebeshegy és Szászpián községei azzal el-  
foglalt hegyeiben, hol eddig ilyenek 3136 selm. (3578 bécsi) négy-  
szögbányaölnyi laptérben, *kiskülhatárok* adományoztattak és még  
jelenleg léteznek, jövőre is csak ilyen kivételes legnagyobb  
határral, de azonban megigazított mérvben 3570 bécsi négyszög-  
öllel adományozandók.

A kiskülhatárok adományozásaérti kérvényeket épp úgy,  
mint a kisvájnahatárokért (4. §.) szóval is lehet előadni.

15. §. A folyammedrekben, vagy a folyók és patakok elho-  
mokositott terméketlen partjain üzetett aranymosások meghatározott  
laptéri külhatárookra, hol ez határozottan nem kérik, nem szorí-  
tandók.

Az ilyenmő meghatározott tér nélküli aranymosásra nézve  
elegendő egy általános jogosítvány, mely egyes személyeknek, meg-  
határozott folyam- vagy pataktérekre, még pedig ugyanazon több-  
feleknek is, engedélyezés útján s azon időtartamra adandó, míg  
t. i. évenként bizonyos mennyiségű mosott aranyat a cs. k. kincse-  
tári aranyváltáshoz, magában értetőleg a szabad maradéknak meg-  
térítése mellett, beszolgáltatnak.

Az ilyenmő engedélyezések kényszerű telekátengedésre nem  
jogosítanak, és azok csak egyes (nem testületi) személyekre ruház-  
tathatnak át. Ha tehát a jogosított, vagy egy közvetett szerző az  
aranymosást többekkel együtt üzi, ezek csak segédmunkások gyanánt  
tekintendők.

## 6. szakasz.

*Tavaszi, őszi-  
téli haladé-  
kok.*

16. §. Kisvájnahatárok és kiskülhatárookra nézve az Erdély-  
ben eddig szokásban volt természetes üzleti haladékok jótékony-  
sága, tudniillik minden év április 15-től május 15-ig, június 15-től  
augusztus 15-ig, és szeptember 20-tól október 20-ig, - tavaszi,  
nyári, őszi haladékok, továbbá kiskülhatárokra nézve még külö-  
nösen a téli haladékok, a tél beálltától a hegyek megnyitáig, jövő-  
re is megengedtetik. A kishatárokból azonban ezen haladékok  
tartama alatt is a bányának biztos és járható állapotban tartásá-  
ról gondoskodni kell (á. b. t. 182. §.).

## 7. szakasz.

*Általános  
határozatok.*

17. §. Oly bányabirtokosoknak, kik még az általános bányá-  
törvény életbeléptetése előtt (november 1854) középhatárokat nyer-  
tek, és a kiknek olyanok tulajdonkép adományozásképp föntartat-  
tak, melyeknek fektetése azonban még be nem jelentetett, ezen  
alapszabály életbeléptetése napjától számítva egy évi határidő  
engedtetik, mely alatt ők határaik fektetését megigazított mérv  
szerint 4020 bécsi [ ] öllel, fektérkép által az á. b. t. 50. §. szabá-  
lya szerint megerősítés végett bejelenteni kötelesek, minthogy



különben ezen határidő eltelte után ellenőkben akármely szomszédos szabadkutatónak is jogában álland, föntartott saját kutatási telkét kiméretni, és ők általában határaik fektetését csak az á. b. t. 48. § szabálya szerint, mint az ujonnan adományozandó határookra nézve fogják igényelhetni.

Ily fektetési jelentés felelt azon eljárás követendő, mely az 1854. szeptember 25-ről kelt pénzügyminiszteri végrehajtási szabály 51. §-ában a határnyitásokra nézve elő van szabva.

18. §. Kisbatárok régibb adományozásaira nézve a határfektetés utólagos kijelélése, — szomszédszabadkutatók vagy ifjabb adományos birtokosok kérésére, s azon esetben, hol valamely kért adományozásnak ugyanazon osztálybeli régibb jogosítottak az okból mondanának ellene, hogy az adományoztatni kért föltárás állítólag az ő telkébe esik, különös kérés nélkül is a jelen alapszabály 11. §-a szerint elintézendő, mire nézve mindazon esetekben, «hol a fölnyitási pont, a hosszirány, vagy valamely eltérés a szabályszerű szélességtől, magasságtól és mélységtől (9. §. 2 cikk), a fölszólítottnak adományozási okmányában, vagy az ezen okmány alapjául szolgáló határozatban megemlítve nincs, se a telek utólagos fektetéséről hatósági jóváhagyás vagy határozat nem létezik», a telepszélesség középpontja, még pedig három ölnyire a főnyílástól mint fölnyitó pont, továbbá a már kivágott menetek főhossziránya, szabályszerű szélességgel, magassággal és mélységgel, mennyiben ez utóbb említett szabályszerű határkorlátok egyikének vagy másikának régibb jogok nem állnak útjában, *alapul* veendőek fel. Peres jogok a törvény útjára utasítandók és a bányahatóság azon fél irányában, melynek a panasz megindítása tétetett köteletségévé, az á. b. t. 62. §-ban előszabott eljárást követendi.

## Függelék.

### 1.

A folyambani aranymosásokrai engedélyezés magában a jelen alapszabály 15. §-a értelmében mások, ha mindjárt később jogosítottak irányában nem ad állandó előjogot ugyanazon folyamban vagy pataktér meghatározott mosópontjaira, hanem egy oly előjog csak mulékonyan szereztetik a kiválasztott még szabad vagy elhagyott pontok korábbi elfoglalása által, és föntartatik ugyanazon munkaidő tartamára a mosás folytonos üzlete által (6. pont). Minden mosópontot illet egy, a mosás kényelmes üzletére megkívántató szabad tér, mint kizárólagos mosóhely.

*Különös határozatok az aranymosásokra.*

### 2.

Az ilyen engedélyezés kieszközlése iránti kérvény, még pedig minden község határára nézve külön, a politikai járáshivatalhoz nyújtandó be, melyben a kérvényező neve, állapota és lakhelye, meg a patak- vagy folyamtér kerülete, járása, községe, neve és egyéb általánosan ösmerhető határa pontosan előadandók. A folyamodást szóval is meg lehet tenni.

A politikai járási hivatal minden szükségtelen költségek lehető elmielőzésével teljes meggyőződést szerez magának arról, ha vajjon a vállalat ellen az egész folyamtéren vagy annak egyes részein köz- vagy magánjogi tekintetektől akadályok nem fordulnak elő? — és ha nem forognak fenn az egész térre vonatkozó akadályok, a kérvényt a lelettel együtt a bányakapitányságnak



átküldi; mire aztán a járáshivatali lelet alapján az engedély megadása következik, a netán kivett térrészletek és az aranyváltó hivatalnak, melyhez az évi illetmény (4. pont) beszolgáltatandó, megjelölésével; az engedélyezési okmány átküldetik a járási hivatalnak a félnek leendő kézbesítés és az illető helységelőljáró értesítése végett, — és végre értesítetik a beváltó hivatal is.

A bányakapitányság erről szintén, úgy mint az előforduló átruházásokról, az engedélyezések tartamáról vagy érvénytelenségéről, saját hivatali körében a szükséges előjegyzetek vezetését rendelendí el a végett, hogy ezen ügy minden időben hű és tiszta megtekintésére tárva álljon; és a járási hivatalok azon kérvényeket, melyek köztekinteteből fennforgó akadályok miatt tekintetbe nem vétethettek, minden napév végével az akadályok közlése mellett átküldendik a bányakapitányságnak a végre, hogy ez nagyobb verseny észrevétele esetében az illető téreket megvizsgáltathassa, elegendő eredmény esetében az ilyen térek megnyitására munkálhasson és szükség esetében arra célzó saját indítványait a főbányahatósághoz megtehesse.

### 3.

A jogosítványnak másra leendő átruházását köteles az átruházó az átvevő jelenlétében az illető politikai járási hivatalnál bejelenteni, mely is a történt átruházást az engedélyezési okmányra feljegyzi és arról a bányahatóságot, aranyváltó hivatalt és a helységi előljáróságot tudósítja.

### 4.

A minden katonai évben az engedélynek a következő évre is leendő érvényesítése végett, a cs. kir. kincstári aranyváltáshoz szokott megtérítés mellett beszolgáltatandó mosott aranyilleték mennyisége, minden aranymosóra nézve az új pénzfornak 42 ezred részét teendi (kevésse több, mint 4 pctét), és az aranyváltó hivatalok vagy a pénzverő hivatal kötelesek az illetéknek teljesen lett beszolgáltatását az engedélyezési okmány hátán hivatalosan bizonyítani, azután pedig ezen felek jegyzékét az év végével azonnal a bányahatóságnak átküldeni, melyből ugyanaz kivonatokat közlend a járási hivatalokkal, a községi előljárók értesítése végett.

Az illeték beszolgáltatásáról bizonyítás által az engedély a legközelebb következő évre érvényesnek marad.

### 5.

Az aranymosó köteles, valahányszor ő kedvező évkor beálltával az aranymosásra szánja magát, tehát minden munkaidőre nézve, a helység előljáróságánál magát jelenteni és ennek a megválasztott mosás helyeit is megjelölni, miről neki a szabad üzletre bejelentési bizonyítvány adandó, s az esetben, ha ugyanazon helyekre már egy más jelentkezett volna, arról ő kellőleg értesítendő.

### 6.

Ugyanazon munkaidőbeni mosási üzlet félbeszakadtnak tekintetik, ha a mosás helye — vasárnapokat, minden vallásbeti ünnepnapokat és ugyanazon község országos és heti vásárnapjait kivéve, — két napon át egymásután elhagyatik. Az ez iránt keletkező viszálykodások felett, melyek a jogosított aranymosók között



egyáltalában az elfoglalás, a mosásra szükséges hely nagysága és maga az üzlet tekintetében támadnak; a helység előjárósága határoz rövid uton, fennhagyván a járási hivatalhoz intézendő folyamodást, mely 8 nap alatt szóbeli panasz által bejelentendő. Ugyanaz köteles a jogosított aranymosást minden erőszakos háborgatás ellen, szükség esetén a közcsend és bátorság fentartására nézve hatalmában álló kényszer-eszközök alkalmazása által hathatósan védni, a mint ellenben ugyanaz ő kötelessége, midőn időközben beállott köz- vagy magánjogi tekintetek a mosás további folytatását ezen tekintetekből nyilvánosan károssá teszik, azt betiltani, vagy arról a járási hivatalnak, a bányakapitánysággal további közlés végett jelentést tenni.

## **II. Bányaalapszabály az abrudbányaverespataki bányamegye számára.**

1. §. A függőleges kutatási körnek sugara 12 bécsi öl, és *Szabadkuta-* kiterjed 40 ölnyire az iránytű szerint meghatározandó irányban. *tási kör.* A szabadkutatási kör középpontja a bánya szája mennyezetének közepébe esik.

2. §. Azon földalatti szabadkutatásnak, mely az adomá- *Földalatti* nyozott vájna- (bánya) telkekből reményhajtással műveltetik, meg- *szabadkutatás,* erősítésére nem szükséges az általános kutatási engedély ki- eszközzése.

Azonban a kutatási engedélyek tartamát illetőleg az általános bányatörvény 16. §-ában foglalt szabályok kiterjednek a földalatti kutatásokra is.

3. §. A szabadkutatónak joga van idegen szabadkutatási *Áthatalás* és bányatelkeken áthatalni, mennyiben ez által ezeknek bánya- *szabadkút,* és mivelete nem szenved és nincs veszélyeztetve. Az áthatalás azonban *bányatelkeken,* csak a szabadkutatásra engedélyezett irányban s oly menetekben szabad, melyeknek telepzeti emelkedése egy bécsi ölre nem több egy hüvelyknél, s mely menetek nem magasabbak 6, és nem szélesebbek 4 lábnál, vagy a szükséges fafogás vagy boltozás esetében nem magasabbak 7 és nem szélesebbek 6 lábnál.

4. §. Ha ezen szolgálmány megengedése iránt az érdekelt felek között nem jöhet egyezmény létre, akkor a bányahatóság- nak az általános bányatörvény 194. §-a értelmében kell eljárnia. Az áthatalásnál nyert érceket az áthatalt szabadkutatási vagy bányatelek birtokosának, a munkabér visszafizetése mellett, ki kell szolgáltatnia.

5. §. Az 1859. április 9-én kiadott ideiglenes bányaalap- *Régi engedé-* szabály értelmében megerősített szabadkutatások, az elsőégi jog *lyek átala-* elvesztése nélkül, a jelenleg érvényes szabadkutatásokra átalakít- *kitása,* rathatnak, ha ez iránt kérelmezés történik és ha e célra elégséges tér van.

6. §. A bányahatár bizonyos tért foglal magában a fölnyitó *Vájna-* pont fekirányos lapján, még pedig 30 bécsi öl hosszú és 10 bécsi *(bánya-) ha-* öl széles egyenszög alakjában 30 bécsi öl függőleges kiterjedéssel. *tár fölnyitó*

7. §. Ezen bányahatárok fölnyitó pontját a bányában mér- *pont jelzése,*



jegyek verése által kell jelezni. A vájnatelkek kicövekelése vagy a fölnyitási jegyeknek a külszíneni beverése nem szükséges.

*Műreválóság.*

8. §. Műreváló mindazon ásványtelep, melyen bányajárás vagy határjárás alkalmával kétségbe nem vonható szabad arany található, vagy mely általában haszonnal művelhető.

9. §. Ha a bányajárás vagy határjárás alkalmával a műreválóság ellen kifogás tétetnék, ez iránt a szakértők kikérdezendők.

10. §. A bányamegyei választmány tartozik e célra a megyebeli bányászatot értők közül elegendő számú szakértőket választani, kik a bányatörvényszék által egyszer mindenkorra megeskettetnek. Ha az egész megyeválasztmány választás által meg nem ujittatik, akkor ez kell hogy történjék a szakértőkkel is.

11. §. Ezen szakértők közül jeleltetik ki az engedélyt kérelmező, valamint a kifogást tevők részéről is egy-egy, vagy két egyén is, mely számhoz a bányahatóság azon esetben, ha különben a többség egyik vélemény felé sem kivehető, még egy harmadik, vagy ötödik egyént is vonhat.

A szakértők véleménye felveendő a bányajárási jegyzőkönyvbe. Az e fölötti határozás a bányahatóságot illeti.

*Eddigi gömbhatárok.*

12. §. Jelen alapszabály érvénybe lépése után a gömbhatárok birtokosainak eddigi, csakis az engedélyezett ásványtelepre kiterjedt joga minden ezen határban foglalt ásványtelepekre kiterjesztetik, a mennyiben ezek már másoknak nem lennének adományozva. Ennek folytán idegen gömbhatárokból ásványtelepeket adományozni és már engedélyezett gömbhatárokból elsőbbségi jogot bejelenteni többé nem lehet. (Az ideiglenes alapszabály 6. és 7. §§-ai.)

*Gömbhatárok átfektetése.*

13. §. A gömbhatárokat az illetők kérése folytán minden időben át lehet a jelen szabályok által behozott vájna- (bánya) határokra fektetni, s a térhez képest az eddigi gömbhatár helyett 1-től 4-ig bányahatárt engedélyezni.

*Szabad kutatás és vájna (bánya) határ.*

14. §. Ezen szakaszt a következő rendelet hatályon kívül helyezte.

Az abrudbánya-verespataki bányamegyei alapsz. 14. §-ának helyes értelmezése az ottani bányamegye nagyobb számú részeire nézve kétséssé válván, ezen szakasznak fogantatását ezennel a törvényhozás további rendelkezéséig általában felfüggesztem, elrendelvény a f. é. jul. 1-től kezdve, a mennyiben addig törvényhozás ulján más rendelkezés nem történék. az abrudbánya-verespataki bányamegyében az orlyai Szt.-Kereszt altárna szájának talpja fölött létező feltáró pontokon szabadkutatási bejelentések vagy adományozási kérvények elfogadhatók és a törvényszerű eljárás mellett szabadkutatási elismervények vagy adományozások az érvényben levő alapszabályok szerint kiadandók, — ezen altárna szájának talpja alatt fekvő pontokra pedig a törvényhozás további rendelkezéséig sem szabadkutatásokat megerősíteni, sem adományozásokat kiadni nem szabad. (21.083/1869. Fm. i. k. m. r.)

*Áttörés v. áthajtás.*

15. §. Ha a szabadkutatási vagy bányahatárbirtokosok művelésük alatt nyílt áttöréseken találkoznak, vagy pedig valamely szabadkutatási telekre, vagy bányahatárba betörés vagy berontás történik, akkor köteles a bányahatóság egyik vagy másik félnek kérése folytán, mindkét felől a határokat kifürkészni, a közben pedig a szükséges szabályokat elrendelni. Hasonló módon tartozik a bányahatóság akkor is eljárni, ha oda az illető fél által egy bekövetkező betörésről vagy áthajtásról jelentés tétetik és segély kéretik.



16. §. Mélyen le nem ereszkedő telepzetek, külgörgetegek és föl hagyott régi górcok kizsákmányolására az á. b. t. 76—84. §§-ai határozataihoz képest külhatárok adományozandók, melyek azonban 225 □ bécsi ölnél nagyobb kiterjedéssel nem bírhatnak. *Külhatárok.*

17. §. A folyók vagy patakok medrében, vagy ezek eliszapolt terméketlen partjain üzendő aranymosások engedélyezésénél nem szükséges bizonyos kiterjedés szerinti külhatárok adományozása, ha csak ez iránt különösen nem kérelmeznek. Az ilyennemű meghatározott terület nélküli aranymosásra elegendő a bányahatóságtól általánosan kieszközlendő engedély, melyet az illető a munka megkezdése előtt az illetékes politikai hatóságnak előmutatni tartozik. *Aranymosás. külhatár nélkül.*

18. §. Azon bányatársak, kik az igazgató által kivetett pótpénzt a kitűzött határidő alatt befizetni elmulasztották, az igazgatónak kérésére, melyben a kivetés kellően igazolva kell hogy legyen, a bányahatóság által 14 napi határidő kitűzése mellett ezen pótpénz befizetése iránt megintendők, s ezen intésről az á. b. t. 148. §-a értelmében írásbeli kézbesítés vagy a hirlapokba való iktatás által értesítendők. *Pótló fizetés behajtása.*

19. §. Ha a bányatárs a követelés helyessége ellen kifogásokat vél tehetni, akkor szabadságában áll a fizetésre kitűzött idő alatt felszólító panaszát beadni, és ennek megtörténtéről a bányahatóságnak a törvényszéki bizonyítványt bemutatni.

20. §. Ha a kiszabott határidőben sem a pótpénz be nem fizetődik, sem a felszólító panasznak benyújtása nincs kimutatva, ekkor az igazgató kérheti a bányahatóságtól a megintett adósnak a bányatársaság könyvéből kiörlését, s az őt illető bányarésznek a többi társakra aránylagos átírását. Ha további hét nap alatt a kivetett pótpénz befizetéséről vagy a felszólítási panasznak benyújtásáról szóló bizonyítvány a bányahatósághoz nem adatik be, akkor köteles a bányahatóság az igazgató kérésének helyet adni. A mulasztó bányatársnak azonban szabadságában áll igényeit a társulat ellen törvényes uton érvényesíteni.

21. §. Jelen alapszabály az általános bányatörvény 275. §-a értelmében a kereskedelmi és közgazdasági miniszterium, mint legfelsőbb bányahatóságnak 1867. jan. 8-án 19,753/701. 1266. szám alatt kelt kiadványával megerősítetvén, 1867. április 1-én lép hatályba, mely határidőtől fogva az abrudbányaverespataki bányamegye számára kiadott előbbi ideiglenes bányaalapszabály érvényen kívül tétetik.

### III. Torockó bányamegyének belrendszabálya.

#### 1. szakasz.

1. §. A bányamegye belügyeinek rendezésével és kezelésével a bányamegyei választmány bizatik meg. *Bányamegye választmánya.*

Ezen választmány mint a bányászközönség bizalmából kikerült testület fel van hatalmazva:

Bányaügyi személy- vagy birtokkérdésekben általán, s ezen belrendszabályokban különösen megjelölt esetekben, a tényállás



lelkiismeretes kipuhatólása s a körülmények méltánylása alapján eljárva, békés kiegyezést megkísérteni s közvetíteni; a belrendszabályok tiszteletben tartása felett, ugyancsak a bányászok közti rend és fegyelem megtartása felett őrködni.

A választmány intézkedései felett a bányakapitányság s illetőleg az illetékes törvényhatóság áll.

## 2. szakasz.

2. §. A bányatársaknak részvényarány szerint kiosztandó vaskömmennyiség 24 „kupa” tartalmu űrmértékkel méretik. Osztásnál csak a választmány által bélyegzett űrmértékek használhatók.

Családi  
vaskő-eladás.

3. §. Az itteni gyakorlat szerint rossznak, vagy olvasztóban ártalmasnak ismert hulladék a lefejtés helyén kiválasztandó és üregkitöltésre visszahagyandó. Annak kihordása és az eladásra bocsátott jó vaskő közé elegyítése tilos 20 frtig terjedő s a társ-pénztárba folyó birság terhe alatt; fennmaradván a károsítottak a kártérítésre való igénye.

Erdőhasz-  
nálás.

4. §. A bányák használatára bocsátott erdőkre nézve következő megszorítások léteznek:

a) Az ételkészítéshez megkívántató csekély tüzet kivéve, egyéb tüzelésekre akár bányában, akár azonkívül fát használni a bányák körüli erdőkben tilos.

b) Az erdők következőkép szolgálnak az a) alatt korlátozt használatra:

a „kürtösi” bányák számára a „fenyves oldal” térút alatti erdőrész;

a „bércmögötti” és „bérci” bányáknak a felettük és a közöttük levő erdők;

a „hegyorri és vágásbeli” bányáknak az „Enteress” oldalon járó ösvény feletti erdőségek a Pokolvölgy felől járó él között a tetőtől fogva a Prudentia erdőig a Csépi János földje nyugoti szélénél elvonulólag;

a „pokolvölgyi és tölgyesi” bányáknak a „vén” bányától Pokolvölgy alján eljáró szekérút alatt a szikrási rét és mezőség-erdő éjszak felőli oldala le- és délfelé a Lakatos-rétbe vezető völgyig s onnan a völgyön fel a Prudentia-erdőig.

A „bagoly-komporoti és falomoldali” bányáknak a kaszálás oldali oszthatlan növények- és erdőkben szedendő hulladékok.

c) Bányakötések, kohók és verők számára eüdig megengedett használata az erdőknek ezután is fentartatik, u. m. a „nyáros erdő” a „vidályra” járó út felett, a „tölgyes” erdeje, a kis és nagy falomoldal, s a „kiskő” erdeje.

d) Felhagyott bányák melletti erdők a közelebb fekvő fennálló bányák használatába mennek át.

e) Terjedelmesebb bányakötésekre és nagyobb munkákra megkívántató fát csak a bányamegyei választmánynak tett jelentés folytán szabad a megjelölendő helyekről kivágni.

f) Ezen §. intézkedései ellen vétők 2—10 frtig terjedő, a társ-pénztárba fizetendő birsággal fognak megbüntettetni.

## 3. szakasz.

Olvasztók,  
verők stb.

5. §. Olvasztók, verők s mászerü vasműhelyek ujoman; felállítása vagy felhagyottak megnyitása esetében a vállalkozó, miután a fennálló ipartörvény értelmében a netán szükséges engedélyt is megnyerte és a földtulajdonossal a szükséges terület



átengedése iránt egyezkedett volna, köteles lesz szándékáról a bányamegyei választmányt értesíteni, mely a vizerő célszerű megosztása által, ugyszintén a netán felmerülő köz- vagy magán-érdekü ellenkezések kiegyenlítése által a vállalatot elősegíteni köteles.

6. §. Munkaszünetelések tartatnak január hó 1-től március 26-ig vagyis Emanuel napjáig. *Munkaszünetelések.*

7. §. Minthogy az olvasztó kemencék a társtagok által felváltva sorrendben szoktak használtatni: megrövidítések kikerülése végett megtartatnak jövőre is a kétheti fordulatok és az azokban való rendváltozások akként, hogy az egymásután következő hetekben mindig az utolsó felváltja az első.

*Olvasztási rend.*

Ezáltal eléretik, hogy az Emanuel napján az olvasztást kezdő a munkaidénynek következő január 1-én berekesztője is lesz.

#### 4. szakasz.

8. §. A bányamegyében az á. b. t. IX. fejezete kötelező erővel bír és a bányaiparosok hozzájárulásával készült, a bányakapitányság által jóváhagyott szolgálati rendszabály fentartatik. *Szolgálati rendszabály.*

### IV. Utasítás.

#### *Torockó h.-megyei bányamesterek számára.*

1. §. A bányamester feladata általában az alapszabályok közvetlen kezelése s a bányahatósági intézkedések pontos teljesítése feletti örködés.

Kötelessége a bányatörvény és alapszabályok ellen követett áthágások, bekövetkezett balesetek és az üzletet hátráltató vagy veszélyeztető események folytán szükségessé vált helyszini vizsgálatokat hivatalánál fogva, vagy felsőbb megbízás következtében lelkiismeretesen végrehajtani s eljárásáról a bányakapitányságnak jelentést tenni. Kötelessége továbbá, ha a bányamegyei választmány gyűléseire meghivatnék, ott megjelenni és a kért felvilágosításokat megadni; nemkülönben csekélyebb szakképzettséggel bíró bányaiparosoknak szakavatott tanácsot és utbaigazítást adni.

2. §. Kötelessége a kutatási bejelentéseket azonnal pontosan és világosan az általa vezetendő kutatási könyvbe bejegyezni. A bejegyzett kutatásokról évenként a statisztikai adatok felterjesztése alkalmával kimutatást szerkesztend és azt a kapitányságnak felterjesztendi.

3. §. Beadott adományozási kérelmekre a beérkezés napját írja s azonnal beiktatja ügyleti jegyzőkönyvébe.

Az adományozási szemle napját a községi előljáróság útján az érdekelteknek tudomására fogja juttatni.

Az adományozási kérelem kihirdetése után a szemlét legalább 8 és legtovább 14 nap alatt személyesen megtartandja s a szemle jegyzőkönyvét felszerelve és saját véleménye kíséretében a bányakapitánysághoz azonnal felterjesztendi.

4. §. Kutatási, adományozási vagy bármi a bányatörvényből folyó birtok- vagy jogviszonyból eredő más viszályok és ellenzések esetében, köteles a bányamester valamely félnek felszólítása folytán — szükség szerint szakértők kíséretében — a helyszinére



kimenni, a tényállásról magának alapos tudomást szerezni s ennek folytán békés kiegyezésre hatni.

Ha ez sikerre nem vezetne, akkor a vizzályos ügyet a bányahatósághoz terjeszti vagy esetleg a vizzályos feleket a bányahatósághoz utasítja.

5. §. A bányatörvény és alapszabályok elleni áthágásokra a bányahatóság által megszabott bírságok beszedése s az elrendelt tiltások föntartása a bányamesternek tétetik kötelességévé.

6. §. Mulatlan kötelessége a bányákat időnként meglátogatni és az iránt meggyőződni:

a) vajjon a személy- vagy birtokbiztonság nincsen-e veszélyeztetve?

b) nem műveltetnek-e bányák jogosulatlanul?

c) nem történtek-e balesetek, melyek a bányahatóságnak fel nem jelentettek?

d) a bejelentett kutatások kellő üzemben tartatnak-e?

e) az adományozott bányahatárok eleven üzemben tartatnak-e és mely bányák szünetelnek?

Mind e felsoroltakra nézve köteles leendő a bányahatóságnak évnegyedenként szóbeli vagy írásbeli jelentést tenni.

7. §. A statisztikai adatokat és kimutatásokat a bányaiparosoktól átveszi, szükség esetében azok összeállításában segédkezet nyújt s a kitűzött határidőben a bányahatósághoz beküldi.

8. §. Köteles a kézbesítés végett hozzá érkezett bányahatósági rendeleteket az illető feleknek minden késedelem nélkül kézbesíteni és a kézbesítési ivateket vagy vevényeket a bányahatósághoz beküldeni.

9. §. Valahányszor a bányamester magánügyeiben a bányahatóság székhelyére érkezik, — köteles a hatóság hivatalában jelentkezni.

10. §. A bányamester, a bányamegyei választmány kijelölése folytán, a bányakapitányság által kineveztetik és feleltetetik.

Jogában áll a hatóságnak kinevezését visszavonni, ha kötelességének meg nem felel, ha a bányaiparosok bizalmát elveszti, vagy működésének szükségessége megszűnik.

11. §. A bányamesteri minőség a bányaiparosok bizalmán alapulván, sajátkép tiszteletbeli hivatalnak tekintendő és ennél fogva állandó államtízetésre igényt nem ad.

Hivatalos kirándulások eseteire 1 frt napidíj határoztatik meg, mely díj, ha a bányaiparosok felkérése folytán történt a kiszállás — azok által, egyéb esetekben pedig a bányamegyei pénztárból és ennek alakításáig a bányamegyei választmány által fizetendő, mely azt a bányaiparosoktól arányos kiróvás útján felveendi.

12. §. A bányamester ezen minőségével összefüggő tetteire nézve a bányakapitányság fegyelmi hatósága alatt áll és annak irányában engedelmességgel tartozik.

## V. Alapszabályok

*a felsőbányai középhegyi bányamegye számára.*

A b.-megye kiterjedése. 1. §. A felsőbányai középhegyi bányamegye magában foglalja az ugynevezett középhegyet.



2. §. Kutatási engedély törvényszabta uton csak azon té-  
rekre kérendő, melyek eddig sem adományozva, sem szabadku-  
tatással elfoglalva s így hivatalosan térképezve sem voltak. A  
bányamegye egyéb téreire kutatási engedély nem szükséges.

*Kutatás.*

3. §. Az ált. bányatörvénynek szabadkutatásra vonatkozó szabályai következő módosításokkal maradnak érvényben:

*Szabad ku-  
tatás.*

a) Azon bányatérek, melyek a középhegyi átfektetett kincstári bányatelkeken belül fekszenek, már eddig szabadkuta-  
tás vagy adományozás által elfoglaltak, tehát térképileg vannak  
felvéve, de felhagyás vagy elvonás folytán szabaddá válnak, a  
szabadkutatási tér az marad, mi eddig volt, úgy a felső területre,  
mint a mélységre nézve.

b) A középhegyi átfektetett kincstári bányatelke, határ-  
oldalain belül eső és szabadkutatás vagy adományozás által még  
el nem foglalt, tehát térképileg még ki nem tüntetett szabadté-  
reken a vizirányos szabadkutatási kör sugara 53<sub>1</sub> méter, a szabad-  
kutatás mélysége pedig a bányahatóságilag megjelelt lehegő vonal  
által van korlátolva.

c) Azon bányatérek, melyek a középhegyi átfektetett  
kincstári bányatelkeken kívül esnek, már eddig szabadkutatás  
vagy adományozás által elfoglaltak, tehát térképileg vannak  
felvéve, de felhagyás vagy elvonás folytán szabaddá válnak: a  
szabadkutatási tér a felső területre nézve az marad, mi eddig  
volt, a szabadkutatás magassága vagy mélysége azonban csak régiebb  
jogok által korlátozható.

d) A középhegyi átfektetett kincstári bányatelkek határvo-  
nalaik kívül eső szabadtérek a vizirányos szabadkutatási kör  
sugara vagy 424<sub>8</sub> vagy 53<sub>1</sub> méter, a szabadkutatás mélysége  
pedig korlátlan; megjegyeztetvén, hogy a bejelentésben a szabad-  
kutatási kör sugara mindig határozottan kiteendő, különben a  
szabadkutatás törvényszerű 424<sub>8</sub> méter sugárral adatik meg.

e) Az a és c alatti téreknél az ált. bányatörvény 30-ik  
§-a szerinti reményvájással földalatti szabadkutatást szerezni nem  
lehet.

f) A kültérre, azaz a föld színétől a szilárd közetig terjedő  
térre külön szabadkutatási jogosítvány nem szerezhető.

A közvetlenül idegen szabadkutatások és esetleg adomá-  
nyozott bányatelkek felett jelenleg tennivaló kültéri (napi téri) sza-  
badkutatások érvénye elenyészik, ha azok a szabály hatályba lép-  
tétől számítandó egy év alatt adományozhatóknak nem találtattak.

Az a) és c) alatti térekre nézve a szabadkutatás bejelentése  
alkalmával csak a bányatér neve, száma és a közvetlen szomszéd-  
os bányahatárok bejelentendők.

4. §. Minden szabadkutatás igényt ad:

*Fenntartott  
tér.*

1. az alapszabályok 3-ik §-a a) alatti szabadtérek a sza-  
badkutatási bejelentésben megnevezett bányatelekre, az eddigi  
vízszintes és mélységű méretekkel;

2. az alapszabály 3-ik §-a b) alatti szabadtérek 53<sub>1</sub> mé-  
ter hosszú, 53<sub>1</sub> méter széles s a kincstárnak kiadott bányaható-  
sági adományozási okmányban kijelelt lebegő vonalig a mélységbe  
terjedő s az ált. bányatörvény 37. és 40. §§-ai szerint fektetendő  
egyenszögre;

3. az alapszabály 3-ik §-a c) alatti szabadtérek a szabad-  
kutatási bejelentésben megnevezett bányatelekre az eddigi vízszin-



tes méretekkel, azonban ha régibb jogok nem gátolják, korlátlan mélységgel:

4. az alapszabály 3-ik §-a d) alatti szabadtérekben vagy egy törvényszerű 45,116.4 □ méternyi korlátlan mélységű s az ált. bányatörvény 37. és 40. §§-ai szerint fektetendő egyenszögre, vagy egy 53.1 méter széles és 53.1 méter hosszú s korlátlan mélységű egyenszögre.

A bejelentés által nyert előjog azon időtől érvényes, melyben a bányahatóság tudomására jutott, mi végből a rendes hivatalos órák alatt benyújtott bejelentésnek napja és órája a bányahatóság részéről a beadványra pontosan feljegyzendő.

*Adományozás.*

5. §. Az adományozásra nézve az ált. bányatörvény III. fejezete, illetőleg az alapszabály 4-ik §-a következő megjegyzésekkel szolgál irányadóul.

1. A művelésre valóság tekintetében megállapittatik, hogy mindazon vájások műrevalók, melyeknek teléreiből az illető szabadkutató egymást követő három hónapon át bányahatósági engedély mellett oly mennyiségű és minőségű ércet bevált, melyeknek havi szabadértékéből két meglett ember havi munkabére, azaz jelenleg (20) husz forintnyi pénzösszeg kikerül.

2. Azon esetben, ha a felkért bányamérték már azelőtt adományozva volt, az a műrevalóság kimutatása mellett a bányajárás mellőzésével adományozandó ugyan, de ily kérvényről az érdekelt szomszédok, kellő határidő kiűzése mellett oly felhívással értesítendő, hogy netáni kifogásaikat a bányahatóságnál jelentsék be.

3. Ha oly bányatelkek kéretnek fel, melyek már eddig adományozva voltak, az ált. bányatörvény 50-ik §-a szerint szükséges térképi térkép beterjesztése nem kívántatik.

4. A 41,116.4 méter tértagságnál kisebb bányatelkek eldarabolásának a bányamegye területén helye nincs.

5. Az adományozási kérvény benyújtása által nyert előjog azon időben kezdődik, mely a bányahatóság által a rendes hivatali órák alatt, mint átvételi időpont a kérvényre nap és óra szerint feljegyeztetett. Ez idő szerint ítélendő meg ugyanazon ásványlelményre vonatkozó több kérvény közötti (előjog) elsőbbség.

6. Az adomány kiadandó, még pedig az alapszabály 3-ik §-a

a) pontja alá eső térekben egy bányatelekre az eddigi vízszintes és mélységű méretekkel,

b) pontja alá eső térekben egy bányatelekre 53.1 méter hosszúsággal, 53.1 méter szélességgel vagyis 2819.6 □ méternyi vízszintes kiterjedéssel és a bányaadományozási okmányban kijelölendő lebegő vonalig terjedő mélységgel,

c) pontja alá eső térekben egy bányatelekre az eddigi vízszintes méretekkel és csak régibb jogok által korlátolt magassággal és mélységgel,

d) pontja alá eső térekben vagy egy törvényszerű 45,116.4 □ méternyi korlátlan mélységű egyenszögre, illetőleg a bányatörvény 47. §-a szerinti bányatelekre vagy egy 53.1 méter hosszú, 53.1 méter széles és korlátlan mélységű bányahatárra.

A külbányatelkek, melyekben a művelés a föld színétől csak az alapkőzetig eszközölhető, épen oly vízszintes méretekkel és azon módon adományozandók, mint ez a bányatelkekre nézve ezen §-ban meghatározva van.

6. §. A bányagőre akkor is azon bányatér tartozékát képezi,



melyből a górcsőzet kikerült, ha idegen jogositványon vagy szabad *Bánya-górc.*  
téren terül el.

Ha azonban a bányatér, melyhez a górc tartozik, szabaddá válik, akkor a górcsőzet azon térhez tartozónak tekintetik, melyen elterülve van.

7. §. A szabadkutatásnak és bányateleknek folytonos üzemi- *Üzletben-*  
ben tartására megkivántatik, hogy az a bányamegyében divó *tartás.*  
minden munkanapon nyolc órai munkaidőn át legalább is egy munkással legyen ellátva.

A külbányatelkeknél ezen folytonos munka minden év május 1-ső napjától november 1-ső napjáig kivántatik meg.

8. §. Azon bányatársak, kik a törvényes társulati közgyűlés *Pótló fizetés*  
határozata alapján az igazgató által kivetett pótpénzt, a kitűzött *behajtása.*  
határidő alatt befizetni elmulasztják, az igazgatónak kérésére, melyben a kivetést kellően igazolni kell, a bányahatóság által 14 napi, az ismeretlen tartózkodásnak pedig 3 havi határidő kitűzése mellett ezen pótpénz befizetése végett az ált. bányatörvény 148. §-a értelmében vagy írásbeli kézbesítés vagy a hivatalos hirdetőlapba való iktatás által megintendők.

A bányahatóság útján a pótfizetés teljesítésére szabott határidő sikertelenül letelvén, joga van a társulatnak a hátralékos bányarészeknek a bányatársulatra való átíratását követelni. Az átíratás végrehajtásáról mind a bányatársulat, mind a volt bányatárs hivatalból értesítendők. A bányatársulat nevére ily úton átírt bányarészek előbbeni birtokosok részéről a bányahatósági értesítéstől számítandó 30 nap alatt visszaválthatók, ha az a pótfizetés összegét s a felmerült költségeket lefizeti.

Ha e visszaváltást nem eszközli és a kezében levő bányarészjegyet a bányahatóságoknak át nem adja, ezen részjegy törvényesen megsemmisítendő.

Ha az adós a követelés valódisága ellen kifogást emel s azt kellőleg igazolja, a bányatársulat követelésével a törvény rendes útjára utasítandó.

9. §. Ha a bányatelkekben vagy a külbányatelkekben és *Jogosítvány*  
szabadkutatásokban azon idő alatt, mindön azok munkában tartan- *elvonása.*  
dók, egymást követő három hónapon át összesen harminc napig, az ünnepket és vasárnapokat is ide értve, a folytonos üzem félbeszakittatik a nélkül, hogy erre nézve a haladék kieszközöltetett volna s ezen félbeszakítás hitelt érdemlőleg bebizonyítottatik: a vállalkozó első ízben megintetik, második ízben 5—10 forintig terjedő bírságba esik, harmadszor és ismételt félbeszakítás esetében pedig vagy azon esetben, ha a vállalkozó a reá rótt pénz-bírságot a kiszabott határidő leteltéig le nem fizetné, az illető bányászati jogositvány vesztese mondandó ki; minek folytán egy ily bányatér, külbányatér vagy szabadkutatás szabaddá válik.

A megimés és pénzbüntetés joghatálya 2 év alatt elenyészik.

10. §. Ezen alapszabálynak a felmerülő szükséghez képesti *Alapszabály.*  
módosítása vagy pótlása a felsőbányai érdekelt bányaiparosok részéről javaslatba hozható.

11. §. Jelen alapszabály az ált. bányatörvény 275. §-a értelmében a földmívelési-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszteriumnak 1877-ik évi 22.583. szám alatt kelt rendeletével megerősítettén, 1878. évi január hó 1-én lép hatályba, — mely időtől kezdve a felsőbányai középhegyi bányamegye számára kiadott előbbi alapszabály érvényen kívül tétetik.



## **VI. Bányarendőriszabályoka budapesti m. kir. bányakapitányság kerülete számára.**

### **Első rész. Minden bányára vonatkozó szabályok.**

#### *I. Ált. határozatok.*

1. §. Minden bányamivelés, melynek közete nem elég szilárd, állhatatos ácsolattal vagy falazattal látandó el és használata tartamára biztos állapotban tartandó.

2. §. Oly bányamiveléseknél, melyeknek közelében álló víz, rossz lég vagy vízben bővelkedő közet tudvalevő vagy gyanítható, a légáttörés vagy a víznek hirtelen betörése által bekövetkező veszély előfurás vagy más célszerű intézkedések által elhárítandó.

Az első esetben külön furási naplók vezetendők és ezekbe a furt lyukak száma és mélysége, a kifolyó víznek mennyisége, végre a légnek és átfurt közetnek minősége naponta beiktatandó.

3. §. Az aknák, ereszkék, siklók és gurítók minden egyes nyílásai és bejáratai föld alatt és felszínen olyképen elzárandók, hogy azokba sem ember, saját hibája nélkül, sem állat be ne eshessék.

Ha ily bányamivelések közvetlenül egy szállító nyílamba nyílnak, ez esetben az utóbbinak bejárhatása célszerű készülékekkel, például kitérő, rekesz, ajtó által biztosítandó.

4. §. Szerszám, fa, vas és más laza anyagok aknáktól és ereszkéktől oly távolságban helyezendők el, hogy azoknak beesése lehetséges ne legyen.

#### *II. Szállítás:*

5. §. Földterületek, melyeken a bányamivelés folytán beomlások vagy már bekövetkeztek, vagy várhatók, bekerítendők.

#### *a) aknában és ereszkékben:*

6. §. Aknák és ereszkék mélyezésénél használt vitlák fogantyúval vagy akasztószeggel, 40 métert meghaladó mélységnél pedig hathatós fékkel legyenek ellátva.

7. §. Ha a szállítás gőzerővel eszközöltetik, akkor a kötél-dob tengelye láttassék el hathatós fékkel, olyképen, hogy azt a gépvezető a nélkül, hogy álló helyét elhagyná, könnyen és biztosan kezelhesse.

8. §. Lemélyezéseknél az akna fenekén dolgozó munkások erős védpadok által biztosítandók.

9. §. Lemélyezési munkálatnál a szállító edényeket csak annyira szabad megtölteni, hogy egy tenyérnyire üresek maradjanak; minden be- és kiszállítandó anyag pedig, mint milyen a bányaszerszám, fa, stb. a szállító kötéltől tűzőkötéllal kötve legyen.

10. §. Géppel való rendes szállításnál az aknaszáj önható készülékkel, például lecsapó rostélyllyal elzárandó.

11. §. A csatló és leszedési helyek a szállítás ideje alatt kellően kivilágítandók; az első pedig úgy rendezendők be, hogy senki kényszerítve ne legyen az akna alá lépni.

12. §. Oly aknában, melyeknek nagyobb mélysége miatt a csatlóhelyeken és csapópadnál dolgozó munkások egymás közötti biztos értekezése kiáltás által nem eszközölhető, jelző készülékek állítandók fel, melyek lehetségessé teszik, hogy a csatlóhelyek és csapópad között jelek váltathassanak.

Ha pedig az aknák emberek be- és kiszállítására használatnak, e jelek értelmét tartalmazó táblák a gépszobában a csapópad felett és a csatlóhelyeken kifüggesztendők.



13. §. A siklók gépei oly önható fékkel legyenek ellátva, b) *siklókon;* mely mindig zárva tartsa a gépet és melyet felnyitni kell, hogy a fékes kötél dob foroghasson.

14. §. A fék-őr álláshelye úgy rendezendő, hogy kényelmes állásban és veszély nélkül teljesíthesse munkáját.

Hol a szállítók maguk teljesítik a fék-őr munkáját, a fék-készülék a csatlóhelyről könnyen legyen kezelhető.

15. §. Szállítás közben a siklónak egyes szállító osztályaiba lépni tilos.

16. §. Oly siklónál, melynél a munkások kiáltás által egymással jelt nem válthatnak, jelző készülék állítandó fel.

17. §. A szállítónak működési helyét a felvigyázó szabja c) *felszínen* meg. Ezen hely omlasztó vájásoknál ácsolattal és könnyen elérhető és *nyílámok-* *ban.* menedékhellyel ellátva legyen.

18. §. Buktatók szilárd padozattal és ha 3 méternél magasabbak, szilárd korláttal látandók el.

19. §. Oly vaspályákon, melyeknek lejtősege miatt a csillék önsúlyoknál fogva mozoghatnak, ez utóbbiak fékezhetők legyenek.

Ha a szállítás vonatokban eszközöltetik, akkor minden egyes vonatba fékkel ellátott annyi csille beillesztendő, hogy a vonatot bármikor biztosan megállítani lehessen.

20. §. Elkülönített miveltetésben álló minden ásványszén- *III. Járás:* bányának két járható kijáráttal kell birnia, melynek mindegyike a) *aknában* a bánya minden pontjától veszély nélkül elérhető. és *ereszkék-* *ben:*

Egyéb bányáknál, melyeknek bejárása nem csupán tárna vagy lejtő nyílám által eszközöltetik, elegendő egy a bányának minden egyes pontjától veszély nélkül elérhető akna. Be- és kijáratra szánt aknának meg kell felelni a jelen szabályok 22., 23. és 24. §§-ainak.

21. §. Hol a viznek emelkedése következtében az aknának járó osztálya a bánya többi részeitől elzárathatnék, ott a munkásoknak biztosítása végett a járó osztályhoz egy másik bemenetnek kell léteznie, mely a legmélyebb talp felett legalább 4 méterrel berendezve legyen.

22. §. Hol a járó akna vagy ereszke csak egyik osztályát képezi a más célokra is használt aknának vagy ereszkének, ott a járó osztály a szállító vagy gurító osztály felé tökéletesen, a többi osztályoktól pedig akként zárandó el, hogy a járók sérülés elten biztosítva legyenek.

Ezen szabály alól kivételnek a 20 méter mélységet még el nem ért aknák vagy ereszkék; de ezekben tilos a járás a szállítás ideje alatt.

23. §. 20 méternél mélyebb és 70 foknál nagyobb lejtőségű aknának vagy ereszkének járó osztálya nyugpadokkal látandó el, melyeknek egymástól 7 méternél távolabb állani nem szabad. A létrák 80 foknál meredekebben nem állítandók és a járlyukakat — a mennyire lehet — fedjék.

24. §. Valamennyi létrák eléggé erősen készítve és tartósan megerősítve legyenek s jó karban tartandók.

Ha a nyugpadok távolsága egymástól nagyobb mint 4 méter, a létrák alátámasztandók.

A csapópadnál és minden nyugpadnál vagy a létrák 1 méternyire kiálljanak, vagy erős fogantyuk alkalmazva legyenek.

25. §. A be- és kijárást csak az arra rendelt aknában és osztályban eszközözendő.



Más aknában vagy osztályban csupán a felügyeleti tisztek-rek és azon személyeknek engedtetik meg a járás, kik azoknak megvizsgálásával vagy tatarozásával meg vannak bízva.

b) kötéljárás;

26. §. Embereknek kötélben való be- és kiszállítására csak oly köteleket szabad használni, melyek a szállítandó legnagyobb teherre nézve legalább hatszoros biztosságot nyújtanak, teljességgel jó karban vannak és melyeknek szakadása egyhamar fel nem tehető.

27. §. A kötélt, ennek megerősítése a kötéldobhoz és a szállító edényhez és maga a szállító edény egy azzal megbízott biztos személy által tartósságukra nézve naponta megvizsgálandók és e mellett annak szeméi előtt a kötélt legalább egyszer az aknában le- és feltekerendő.

28. §. Tartalék beszálló-kötél a bányánál készletben tartandó.

29. §. Azon idő alatt, melyben személyek kötélben be- és kiszállítatnak, az aknában minden más szállításnak szünetelnie kell.

30. §. Megterhelt szállító-edényben a be- vagy kiszállítás tilos.

31. §. Azon gépvezető, ki a kötéljárásnál használt gépet kormányozza, az előirt biztonsági szabályok, különösen a jelek figyelembe tartásáért felelős.

32. §. A be- és kiszállítás pontjain biztos felvigyázónak vagy tapasztalt egyénnek kell lennie, ki különösen a beszállásnál a rend fenntartásáért felelős és kinek intézkedéseihez az összes be- és kijárók alkalmazkodni tartoznak.

c) siklókon és gurítókön:

33. §. Minden siklónak és gurítónak, mely egynél több pontról való szállításra és egyidejűleg járásra is szolgál, járható állapotban tartott és elkülönített járó osztályokkal kell bírnia, hogy a munkások, a nélkül, hogy kénytelenek legyenek a szállító osztályba lépni, munkahelyeikhez juthassanak.

34. §. A szállító osztályokban járni csak azon személyeknek szabad, kik azoknak megvizsgálásával vagy tatarozásával és kik a felügyelettel megbízva.

Ily járás előtt a fék zárva legyen és csak bizonyos jelre felnyitandó.

d) nyílámokban gépszállításal:

35. §. Azon nyílámokban, melyekben a szállítás géperővel vagy végnelküli láncsal eszközöltetik, a szállítás ideje alatt járni csak az azzal foglalkozó munkásoknak és a felügyeleti személyzetnek szabad.

IV. Légvezetés és világítás.

36. §. Minden bányában elégséges légszeréről kell gondoskodni akként, hogy minden egyes üzemben álló munkahely és járásra használt nyílám, rendes körülmények közt, munkára és bejárásra alkalmas állapotban legyen.

37. §. Oly bányamivelések, jelesül aknák és ereszkék, melyek jó léget vezető más üregekkel összeköttetésben nincsenek, a munkásoknak mindenkor bejárása előtt felvigyázó, vagy biztos munkás által égő világgal megvizsgálandók arra nézve, vajjon nem létezik-e bennök fojtó lég.

Ha fojtó lég mutatkozik, a bejárás csak annak tökéletes elhárítása után engedendő meg.

38. §. Felhagyott bányauregeknek bejáratai, ha rossz lég létezésétől tartani lehet, elzárandók akként, hogy azokba a zártelnyitása nélkül senki se léphessen.

Ha ily üregek újból munkába vétetni szándékoltnak, előbb vesélytelenségük megállapítandó a bányaművezető vagy általa ki-rendelt felvigyázó által.



39. §. Ásványszén-bányákban szellőztető kemencéket csak akkor szabad felállítani, ha a kiszívó akna szilárd közetben áll vagy kifalazva van.

40. §. Minden fekete-szénbányánál addig, míg durranó lég nem mutatkozik, legalább két használható mentőlámpa készletben tartandó.

41. §. A durranó légnek első jelentkezése rögtön bejelentendő a bányaművezető által a kir. bányakapitányságnak,

42. §. Bányaüregekben, melyek állandóan kivilágítva nincsenek, bányamécs nélkül járni tilos.

43. §. Bányában, a mennyeiben más szabály megállapítva nincsen (44. §.), minden munkás és felügyeleti egyén köteles gyújtószert tokban magával hordani a bányamécsnek meggyújtása végett.

44. §. Durranó leget tartalmazó bányákra nézve külön szabályok állanak fenn.

45. §. Robbantó anyag-készletek számára a felszínen építendő rakhelyek legalább 100 méter távolságban álljanak a lakházaktól, vasutaktól, ország- és vidéki utaktól.

E szabály alól kivehetők a már fennálló rakhelyek.

Földalatti rakhelyek a legközelebbi be- és kijárási vagy szállítási szolgáló nyílásoktól és aknáktól legalább 50 méter távolságban és oldalt eső helyeken legyenek berendezve.

Dynamit vagy robbantó olajból készült másféle robbantó anyagok felvételére használt rakhelyeknek hőmérséke Celsius-féle  $+ 8^{\circ}$  alól és  $+ 37$  fokon felül ne legyen.

46. §. A robbantó anyagok rakhelye akként legyen elzárva, hogy jogosulatlanok erőszak alkalmazása nélkül fel ne nyithassák.

47. §. Gyutacsokat és más gyújtó anyagot sem záratlanul, sem a robbantó anyagokkal ugyanazon rakhelyen tartani nem szabad.

48. §. Robbantó anyagok és gyutacsok számára szánt rakhelyekbe égő világgal belépni vagy azokban dohányozni tilos.

49. §. Robbantó anyagokat csak biztosan elzárható tokban szabad a bányába vinni, hol kellő távolságban a munkahelytől száraz helyen tartandók.

Ezen tokokat tilos a bányakunyhóban tartani, vagy felnyitni, vagy oly helyiségekbe magával vinni, melyben tüzeltetik, például kovácsműhelybe, olvasztó- vagy kazánházba.

50. §. Töltények készítésénél, a töltésnél és ellövésnél tilos a dohányzás.

51. §. Minden egyes töltésnek meggyújtása előtt fennhangon a szokásos jel adandó a közelben munkálkodóknak.

52. §. A bányaművezető kötelessége ott, a hol robbantó munkát üznek, a munkahelytől kellő távolságban menhelyet kijelölni, szükség esetében elkészíttetni, melyben a munkások a robbantás hatása elől biztosak.

53. §. Ha a töltés el nem sül, a munkahelyhez  $\frac{1}{2}$  óra előtt közeledni tilos.

54. §. El nem sült töltéseket kisedni vagy kifújni nem szabad.

Robbantó olaj-készítmények használása mellett visszamaradt ugynevezett egérlyuknak tovább fűrése szintén tilos.

55. §. Minden csapatnál, mely robbantó munkával foglal-

V. Vájár-  
munka :

a) robbantó  
munka :

1. ált. szabályok ;



kozik, legalább egy e munkában tökéletesen jártas és megbízható vágár legyen.

Ezen csapatvezetőnek kötelessége az egy munkaszakra szükséges töltényeket átvenni és a robbantó munkákat illető szabályoknak megtartása fölött őrködni.

A csapatnak többi munkásai kötelesek a csapatvezető parancsait vonakodás nélkül teljesíteni.

2. robbantó  
olajok hasz-  
nálata ;

56. §. Tiszta robbantó olajat bányákban használni tilos.

57. §. Dynamit vagy egyéb robbantó olajkészítmények csupán a bányatulajdonos vagy meghatalmazott képviselője által rendelhetők meg.

Ezen készítményeket csak gyáráktól vagy eladhatási engedéllyel ellátott kereskedőktől szabad vásárolni, és pedig kizárólag töltényekben.

58. §. Az egy és ugyanazon munkaszakra szükséges töltényeket átveszi a csapatvezető és az el nem használtakat az illető felvigyázónak a munkaszak után visszaszolgáltatja.

59. §. Megfagyott robbantó olaj-készítményeket kemény testekkel bántani vagy robbanásra használni tilos.

Ily megfagyott töltényeknek meglágyítása a gyárból megszerzett melegítő készülékben eszközendő.

60. §. A töltények felszerelése, azaz a gyutacsnak beillesztése csak közvetlenül a használat előtt teljesítendő.

61. §. Robbantó olaj-készítményeket ugyanazon edényben más szilárd vagy könnyen felrobbanó és tűzveszélyes anyagokkal egyidejűleg szállítani tilos.

Aknába csak lezárt és porhanyós anyaggal (fűrészpor, széna, szalma) kitöltött fa-szekrényekben eszközölhető aállítás. E állításról a gépvezető és a csatlós előre értesítendő.

A gépvezetőnek ekkor kötelessége lassan állítani és a szállító edényt óvatosan megállítani.

A csatlós kötelessége a faszekrényt óvatosan lehúzni és csupán az arra kijelölt felvigyázónak átadni.

3. robbantó  
por és ha-  
sonlók hasz-  
nálata ;

62. §. Töltény nélkül robbantani, továbbá vas-ürtüket és vas-döngölöket használni tilos.

Rézürtük havonként egyszer megtüzesítendő.

63. §. Fojtás-anyagul csak agyag használható vagy lágy közet, mely szikrát nem bány.

b) egyéb  
munka.

64. §. Felszíni bányákban a letakarítás mindig megfelelő távolságban előre legyen a lefejtésnél.

65. §. A lefejtés legfeljebb 4 méter magas emeletekben eszközendő és az emeletek úgy rendezendők be, hogy a felsőnek begye a közvetlen alatta lévőt legalább 8 méterrel haladja meg.

66. §. Réseelési munkánál megkívántatik, hogy a körülréselt részek idő előtti leomlás ellen támfák vagy helyenként hátrahagyott pillérek által kellőleg biztosítva legyenek.

67. §. Felszíni bányákban a réseelés csak felügyelet alatt engedtetik meg.

Görgeteg közetet aláréselni még akkor is tilos, ha fagyott állapotban van és látszólag összefüggő.

68. §. Föld alatti bányákban az ácsolatnak ragadozása csak felügyelet mellett eszközölhető.

VI. Gépek.

69. §. Munkások, kik járó gépeknél foglalkoztatnak, csak oly ruházatot viseljenek, mely szorosan fekszik a testen.



70. §. Járó gépek, a mennyiben mellettük embereknek járniok kell, rácsozattal akként zárandók el, hogy szerencsétlenség az illetőnek saját hibáján kívül előidézhető ne legyen.

71. §. Jogosulatlan bemenet a kazánházba és a gép-szobába tilos

Ezen helyiségek bejáró ajtain intő tábla függesztendő ki.

72. §. Föld alatti munkáknál nőket foglalkoztatni tilos.

VII. Mun-  
kások.

73. §. Iskolaköteles gyermekek 12 éves korukig munkába egyáltalán nem fogadhatók fel.

Kik a 12 éves kort már meghaladták, de a 15 éves élet-kort még be nem töltötték, ismétlő iskolába járásra kötelezve lévén, ezen kötelességük teljesítésétől ment napokon csak 8 órai munkára foghatók, a tanulásra szentelt napokon pedig 6 óránál többet nem dolgozhatnak.

A 16 évet még be nem töltött munkások általában csak 10 órára és oly munkára alkalmazhatók, mely egészségüknek nem árt és testi fejlődésüket nem gátolja.

Éjjeli munkára, azaz esti 9 órától reggeli 5 óráig 16 éven alóli munkások általában nem alkalmazhatók; oly bányászati ipar-ágaknál azonban, melyeknek üzlete éjjeli munka nélkül fennaka-dást szenvedne, a bányahatóság engedélye kikérhető arra, hogy a 16 éven alóli, de 15 évesnél nem fiatalabb munkás a megszabott munkaóráknak legfeljebb felét éjjeli munkában dolgozza le.

Munkások 24 órában legfeljebb 12 órai munkára kötelez-  
hetők, kivéve szerencsétlenségek eseteiben.

74. §. Ugyanazon munkahelyen teljesítendő vájármunkához legalább két vájár rendelendő; ezek közt pedig legalább egynek jártasnak kell lennie a vájármunkában.

75. §. Mivelésben álló minden bánya oly berendezéssel bir-  
jon, mely lehetővé teszi, hogy a bejárt személyzet számra és személyre nézve mindenkor kipuhatható legyen.

A bányatulajdonos vagy annak képviselője köteles ezen rend-  
szer módját és kezelését illetőleg a felvigyázókat és munkásokat érintő kötelességeket a rendelő szobában kifüggeszteni.

76. §. Minden munkahely a felvigyázó által minden munka-  
szakban legalább egyszer bejárando.

Oly munkahelyre nézve, melyben csak egy munkás dolgo-  
zik, gondoskodni kell, hogy minden munkaszakban még más  
valaki is utána nézzen.

77. §. Minden bányánál egy fűthető és a munkások számá-  
nak megfelelő konyhá legyen, melyben a munkások kipihenhetnek  
és ruhát cserélhetnek.

Második rész. — Durranó léggel küzdő bányákra vonatkozó szabályok.

1. §. Minden bányamű, melyben durranó lég fejlődik, a 1. Áll. rész.  
felszinnel legalább két járható nyílással álljon összeköttetésben,  
melynek mindegyike a bánya minden pontjától veszély nélkül  
elérhető.

Csak egy akna vagy tárna általi üzem csupán ideiglenesen  
a bányamű kezdeténél engedtetik meg.

2. §. Főte-vájások, a mennyiben lehetséges, kikerülendők



és az üzem általában úgy rendezendő be, hogy a durranó gázzal vegyített bányalég ne vezetessék lefelé.

3. §. Fűtők kitágítása, valamint azoknak minden ürege tökéletes berakattal ellátandó.

4. §. Szellőztető kemencéknek vagy szénkosaraknak alkalmazása tilos.

2. *Légvezetés.*

5. §. A lég gyorsaságának megmérhetésére minden bányaműnél egy légmérő (anemométer) tartandó.

6. §. Minden bányamű számára a légcserének összes be-  
rendezéseit tartalmazó légvezetési rajz készítendő és annak másolata a kir. bányakapitányságnak beküldendő.

A légvezetésben eszközölt változások ugyanoda bejelentendők.

7. §. A bányaművek mindazon részei, melyek durranó léget tartalmaznak és melyekben azoknak képződésétől tartani kell — kivéve azokat, melyek szakadatlan művelésben állanak — naponta a munkások megkezdése előtt mentő lámpával alábbi módon megvizsgálandók.

A légöröknek kötelessége az összes keresztvágatokat, alap- és osztó-nyílások bejárni, a mondott irányban megvizsgálni és észleleteiket az arra megjelölt felvigyázónak bejelenteni.

Ezen vizsgálat eredményéhez képest a felvigyázó, illetőleg a bányaművezető elhatározza, hogy mely bányarészek

a) mentő-lámpával, és

b) melyek éppen nem járhatók meg.

Ez utóbbiak a munkások bejárása előtt lécekből készült keresztek által elzárandók, melyek csupán az arra jogosult felvigyázó által távolíthatók el.

Az egyes munkahelyek azonkívül körülményesen megvizsgálandók a csapatvezető által, ki a csapat többi tagjait a munkahelytől megfelelő távolságban visszahagyván, mentő lámpával egyedül halad a munkahelyig.

Ha a munkahelyet veszélytelennek találta, társait is odahívja; ellenkező esetben elzárja a bejárást és jelentést tesz a felvigyázónak.

8. §. Minden bányafelvigyázó köteles a reá bízott osztályban a légvezetés főáramait szemmel tartani és arra ügyelni, hogy a légajtók szabály szerinti állapotban legyenek.

Hol a rendes légáramban fogyatkozást észlel, köteles az illető munkásokat azonnal biztos helyre elvezetni.

9. §. Munkások, kik ünnepnap estéjén kezdik meg a munkát, csak a bányafelvigyázó utasítására indulhatnak a bányába, ha előbb a 7. §. rendelete teljesített.

10. §. Ha a bánya más módon elegendő jó léggel nem látható el, a felszínen felállított minden szeleltő folytonos tevékenységben tartandó.

Bányában felállított szeleltető a munkások bejárása előtt megfelelő ideig üzemben tartassék.

3. *Mentő-lámpák.*

11. §. Hol a légvezetés nem oly hathatós, hogy általa a durranó lég folytonosan és teljesen eltávolíttassék, ott kizárólag mentő lámpák használandók.

12. §. Minden mentő lámpa számozott, jó minőségű és oly szerkezettel ellátva legyen, mely azt jogosulatlan kinyitás ellen biztosítja, vagy annak lángját kinyitásakor kioltja.

13. §. Zárral ellátott lámpák kulcsát a csapatvezető vagy a bányafelvigyázó őrzi.



A kulcsnak átengedése másoknak bármi körülmény mellett tilos.

A munkásoknak pótkulcsot vagy egyéb a kinyitásra szolgálható eszközt tartani szintén tilos.

14. §. A mentő lámpák őrzése és jó karban tartása a lámpatisztítót illeti meg, ki az általa kiszolgáltatót minden egyes lámpának jó karban léte, gondos kitisztítása és olaj s kanóccal való ellátásáért felelős.

15. §. Az arra megjelölt bányafelügyelőnek kötelessége a lámpák jó karban léte felől (sértetlen üveg, drótháló) hetenként egyszer meggyőződni.

Javítást igénylő lámpák jókarban levőkkel kicserélendők.

16. §. Minden munkás köteles a lámpatisztítótól kapott meggyújtott lámpát a bejárás előtt megvizsgálni, az arra kirendelt bányafelügyelőnek előmutatni és a lámpa számát az illető lámpakönyvbe feljegyezni.

17. §. Ha valamely mentő lámpa munkaközben kialszik, annak ismétli meggyújtása csak az arra kijelölt és kihirdetett helyeken, és pedig a csapatvezető vagy bányafelügyelő által, történhetik.

18. §. Mindazon bányaüregekben, melyek mentő lámpák mellett műveltetnek, nyitott mécseket, pipát és gyúszerszámot — acél, kova és salétrommentes tapló kivételével — magával vinni tilos.

19. §. Ha valamely lámpa akár a durranó légnél hirtelen kiáramlása, akár a drótháló vagy üveg megsérülése, vagy akármi más oknál fogva kioltandó, ezen kioltásnak semmiesetre kifújás által, hanem a lámpának betakarása vagy a kanócnak lehúzása által kell történnie.

20. §. Minden mentő-lámpa, különösen ha lángjának hegye kékszinűvé változik, közel a talphoz akasztandó fel olyképen, hogy a munkaszerszámmal el ne lehessen érni és minden sértéstől ment legyen.

21. §. Ha a láng hosszabbra nyúlik, a kanóc visszahúzandó és ha ennek dacára is terjed a láng, elfojtandó (19. §.), a munkahely azonnal elhagyandó és a bányafelügyelőnek jelentés teendő.

22. §. A mentő-lámpát erős légáramnak, mely a lángot a dróthálóból kiszoríthatná, nem szabad kitenni.

23. §. Szénművelésnél, oly telepeken, melyek durranó léget tartalmaznak, löport használni tilos. 4. *Robbantó munka*

24. §. Durranó léget tartalmazó bányákban robbantani csak a következő elővigyázati szabályok mellett engedtetik meg:

a) A töltésnek robbanásához lánggal égő anyagot használni tilos. Kátránytalan gyújtó zsinórnak meggyújtása csupán acél, kova és salétrommentes taplóval történhetik.

Szalmaszálak, kénes fonalak és kátrányos gyújtó zsinórok használata tilos.

b) a töltést meggyújtani mindaddig nem szabad, míg a csapatvezető vagy felügyelő teljesen meg nem győződött arról, hogy a munkahely durranó légtől ment;

c) ily robbanási munkákhoz csak tapasztalt vájárok alkalmazandók.

25. §. Durranó léget tartalmazó bányákban robbantó munka csak a bányaművezetőnek utasítása és felelőssége mellett teljesíthető.



*Zárható-  
zatok.*

Ezen szabályok áthágói az általános bányatörvény határozatai szerint büntetettnek.

Eddig fennállott bányarendőri rendeletek és azon munkarendszabályok, melyek a jelen szabályokkal ellenkeznek, megszüntetnek.

## **VII. Bányarendőri szabályok a nagybányai m. kir. bányakapitányság hivatalos kerülete számára.**

*A)* **Bányarendőri szabályzat a repesztő munkára és a repesztő szerek kezelésére vonatkozólag.**

*A.-Ált. sa-  
bályok.*

1. §. Repesztő anyagkészletek számára a földszinén építendő raktárak legalább 100 méter távolságban legyenek más épületektől, vasutaktól, ország- és mellékutaktól.

A bányabeli rakhelyek a közelebbi járó és szállító nyílásoktól legalább 50 méter távolságban és oldalt eső helyeken legyenek berendezve.

Ha a rakhelyek dynamit vagy egyéb repesztőolajkészítmények felvételére szolgálnak, a helyiség hőmérséke  $+6^{\circ}$  és  $+40^{\circ}$  R (fok) között legyen.

2. §. A repesztő anyagok rakhelye akként zárandók el, hogy illetéktelenek, erőszak alkalmazása nélkül, be ne juthassanak.

3. §. Repesztő anyagokat tartalmazó ládákat vagy hordókat csak fa- vagy rézszerszámokkal szabad felbontani.

4. §. Gyutacsokat és más gyújtószereket se záratlan, sem a repesztőanyagokkal ugyanegy helyen tartani nem szabad.

5. §. A helyiségekbe, a hol a repesztőanyagok tartatnak, nyílt világgal és dohányozva, továbbá a hol a repesztőpor kiméretik, szeges lábelivel belépni tilos.

6. §. Repesztőanyagokat a rendelési szobában tartani, vagy szabad tüzhelyek és fűtött kemenczék közelébe hozni nem szabad.

7. §. A munkásoknak kiadott repesztő- és gyújtószerek a munkahelyektől távolságban, biztos és száraz helyen tartandók.

8. §. Töltények készítésénél vagy átdolgozásánál, úgy a töltés és meggyújtás alkalmával dohányozni nem szabad.

9. §. A bányaművezető kötelessége, a munkahelytől kellő távolságban menedékhelyet kijelölni, esetleg olyat készíttetni, hogy a munkások a robbanás hatása ellen magukat biztosíthassák.

10. §. Minden egyes töltésnek meggyújtása előtt a közelben munkálkodóknak a szokásos jel adandó.

11. §. Ha a töltés el nem sült, a munkahelyhez legalább egy félóra letelte előtt közeledni nem szabad.

12. §. Az el nem sült töltéseknek kifurása tilos.

Ha nitro-készítmények használatnak, a visszamaradt zsáknak vagy lyukfenéknek tovább furása is tilos, sőt annak közelében újabb lyuknak csak olyan irány adható, hogy az előbbivel érintkezésbe ne jöjjön.

13. §. Minden egyes csapatnál, a mely repesztő munkával foglalkozik, legalább egy, e munkában tökéletesen jártas és megbízható egyén legyen alkalmazva, ki mint csapatvezető a jegy-



zékben megjelölendő, s kinek kötelessége a repesztő munkára vonatkozó szabályok megtartása felett őrködni.

14. §. Tiszta repesztőolaj használata a bányamunkának ki van zárva. *B) Repesztő olajok használata.*

15. §. Dynamit vagy más nitro-készítmények beszerzése csupán a bányatulajdonosnak vagy meghatalmazott képviselőjének van megengedve.

Ilyen repesztő anyagot csak a gyárártól vagy árusításra jogosított kereskedőktől kell beszerezni és pedig mindig kész töltényekben.

16. §. Megfagyott dynamitot kemény tárgyakkal érinteni, avagy munkásoknak kiadni tilos. Használat előtt az illető okvetlen föl kell engesztelni, száraz edényben, mely kívülről langymeleg vízzel melegítették úgy, hogy a dynamit a vízzel semmiképpen ne érintkezzék.

17. §. A dynamit, mely vegybomlásnak indul, a mit szurós szagán és olykor vörös-barna párákon lehet megismerni, repesztésre nem használható, hanem a napon, nyílt tűzben és szakértői felügyelet mellett elégetendő.

18. §. A dynamit töltények felszerelése, azaz a gyutacsnak és gyújtó-zsinegnek beillesztése közvetlen a használat előtt teljesítendő.

19. §. Fojtásra leginkább tiszta agyag és csupán fafojtó használható. A gyújtózsineg kiálló vége, a menedék távolságához képest 8—16 centim. hosszúra hagyandó.

20. §. A fel nem használt dynamit az arra hivatott felvigyázónak mindenkor visszaadandó és a legszigorubban büntetendő, ki bármi csekély mennyiségű dynamitot haza viszen.

21. §. Repesztőolaj-készítményeket más szilárd vagy könnyen felrobbanó, avagy gyúlékony anyagokkal egyidejűleg szállítani tilos.

Aknában való szállításnál az előre értesített gépvezetőnek kötelessége lassan szállítani és a szállítókat óvatosan megállítani. A csatlós pedig tartozik a repesztő anyagot tartalmazó csomagot óvatosan levenni és csakis az arra rendelt egyénnek átadni.

22. §. A repesztő anyagok az illető felvigyázók által csupán a csapatvezetőknek (13. §.) kézbesíthetők, kik azoknak tovább szállításáról, fagy- és víztől való megóvásáról és megfelelő felhasználásáról gondoskodni tartoznak.

23. §. A közönséges repesztőpor vagy hozzá hasonló repesztő anyagok, csak zárható bőrzacsókban, fa- vagy bádogszelencékben hordhatók. *C) Repesztő por és hasonlóak használata.*

A gyújtónád, gyutacsok és kanócok, szintén zárt szelencékben tartandók.

24. §. Repesztő port csak töltény alakjában szabad használni.

A töltény készítéséhez jól enyvezett papiros vagy olyan anyag alkalmazandó, mely nem parázsozik.

25. §. Fojtásul csak agyag csikok használhatók, vagy lágy közetek, melyek szikrát nem vetnek.

26. §. A vasból való hézag-tű és vas-fojtó használata el van tiltva. A réz tű havonként megizzítandó.

27. §. Ha több furlyuk töltetik meg, a csak később elsütendő lyukaknál a tű hézagja fapecékkel biztosítandó, mely agyag-



gal bekenetik. A hol pedig gyújtó-zsineg használtatik, ott annak kiálló vége szintén agyaggal leszoritandó.

D) Záró határozatok.

28. §. A bányavezető, illetve művezető, köteles gondoskodni, hogy ezen szabályzatról és abban előirt eljárásról a felvigyázók és munkások folytonosan tudomással birjanak és személyes felelősség terhe alatt tartozik öröködni, hogy e szabályok mindenben pontosan megtartassanak.

29. §. Ezen szabályzat áthágása a bányatörvényben és a munkás-rendszabályokban megszabott rendbüntetésekkel, esetleg a büntető törvény határozványai szerint büntetettetik.

30. §. Jelen bányarendőri szabályzat a nagybányai bányahatósági területben levő valamennyi vállalatra nézve 1882. évi május hó 1-én lép hatályba.

## B) Bányarendőri szabályok a kőolaj, földgyanta és rokon ásványok felkutatásával vagy lefejtésével foglalkozó bányavállalatok számára.

1. Ált. szabályok.

1. §. A robbanó lég fejlesztésére alkalmas közetben létező terjedelmesebb földalatti mivelet a felszinnel legalább két járható nyílással álljon összeköttetésben, melyek mindenike a bánya minden pontjától veszély nélkül elérhető.

Egy akna vagy tárna általi üzem csupán ideiglenesen, kisebb terjedelmű kutatás vagy a bányaüzem berendezésénél meg van engedve.

2. §. Főte-vájások lehetőleg kikerülendők s az üzem általában úgy rendezendő be, hogy a robbanó gázzal vegyített bányalég ne vezettessék lefelé.

3. §. Főték kitágításai, valamint azoknak minden üregei tökéletes berakattal ellátandók.

4. §. Minden akna vagy tárna, a melynek közete nem tökéletesen szilárd, erős falazattal vagy fakötéssel biztosítandó.

5. §. Az aknák, ereszkék, siklók és gurítók nyílásai és bejáratai földalatt és a földszinén olyképen elzárandók, hogy sem ember saját hibáján kívül, sem állat be ne bukhassék.

6. §. Szerszám, fa vagy más laza anyagok az aknák és ereszkéktől oly távolságban helyezendők el, hogy azoknak leesése lehetséges ne legyen.

2. Szállítás.

7. §. Aknák és ereszkék mélyezésénél használt vitlák fogantyúval vagy akasztó szeggel, 40 métert meghaladó mélységnél pedig hatásos fékezővel legyenek ellátva.

8. §. Lemélyezéseknél, az akna fenekén dolgozó munkások erős védpadokkal védendők. A szállító edényeket csak annyira szabad megtörteni, hogy egy tenyérnyire üresek maradjanak, a bányaszerszám, fa stb. anyagok pedig a szállító kötéltől tüzőkötéssel erősítettessenek.

9. §. Ha az akna nyílásától annak fenekére tisztán látni és a hangot hallani nem lehet, könnyen hozzáférhető csengőt kell alkalmazni.

3. Járás.

10. §. Hol a járó akna vagy ereszke csak osztályát képezi a más célokra is használt aknának vagy ereszkének, ott a járó osztály a szállító osztály felé tökéletesen, a többi osztályoktól pedig akként zárandó el, hogy a járók sérülés ellen biztosítva legyenek.



Ezen szabály alól kivétetnek a 20 méter mélységet még el nem ért mélyezetek, de ezeken a szállítás ideje alatt tilos a járás.

11. §. 20 méternél mélyebb és 70 foknál nagyobb lejtőségű mélyezetek járó osztálya nyugpadokkal látandó el, melyeknek egymástól 7 méternél távolabb állani nem szabad.

A létrák 80 foknál meredekebben nem állítandók és erős anyagból készítve, tartósan legyenek megerősítve, a csapópadnál pedig és a nyugpadoknál 1 méternyire kiálljanak, vagy erős fogantyúkkal birjanak.

12. §. Embereknek kötélen való be- és kiszállítására csak olyan kötelet szabad használni, mely a szállítandó legnagyobb súly hatszorosára meg van vizsgálva és tökéletesen jó karban van.

13. §. A kötel, ennek megerősítése a kötéldobhoz és a szállító edényhez, úgy maga a szállító edény egy azzal megbízott személy által naponta megvizsgálandók és ennek jelenlétében legalább egyszer a kötel le- és feltekerendő.

14. §. Egy tartalék-kötel mindig készletben legyen.

15. §. Megterhelt szállító edényen a be- és kiszállítás tilos; személyszállításakor pedig minden más szállításnak szünetelnie kell.

16. §. A légviszonyok megvizsgálására leszálló egyén, nemkülönben ha veszélyes lég gyanítható, mindenik munkás a derék körül erős hevederrel látandó el, melyhez külön vitlán járó, külön kötel van kapcsolva, s melyet az aknában való tartózkodás ideje alatt kioldani nem szabad.

17. §. Minden bányában elégséges légcseréről kell gondoskodni akként, hogy minden egyes, üzemben álló munkahely és járásra használt nyílászár, rendes körülmények közt, munkára és bejárásra alkalmas állapotban legyen. 4. *Légvezetés.*

18. §. Oly bányamivelések, jelesen aknák és ereszkék, melyek jó léget vezető más üregekkel összeköttetésben nincsenek, a munkásoknak mindenkor bejárása előtt, valamely arra hivatott felvigyázó vagy megbízható munkás által megvizsgálandók.

19. §. Ha a mivelet bitumenes közetben történik, akkor a vizsgálat kizárólag csak mentő lámpával eszközölendő.

20. §. Ugy a felügyelők, valamint mindenik munkás a következőkre tanítandók:

A robbanó lég többnyire a rákok sercegéséhez hasonló nesz által árulja el magát; csak egészen száraz helyeken nem hallatszik e nesz, de a robbanó lég felismerhető az éles, maró szagján, mely a tormáéhoz hasonlít.

A robbanó lég könnyebb lévén a bányalégnél, elsőben a főtén és magasabb pontokon gyűl meg. A nyitott lámpán a lángnak nyugtalan lobogása és hirtelen meghosszabbodása árulja el a gáz létezését. Ha a lámpát egészen kicsinyre szorítjuk le és annak sárga részét a kézzel elfödjük, akkor, ha bányagáz van jelen, a láng felett egy kék kupos oszlop mutatkozik, és ez a legbiztosabb jele a veszélyes gáz létének. A mentő lámpában is mutatkozik ezen kék kúp; minél több a gáz, annál nagyobb lesz a kúp s ha a kupos láng az egész dróthálót megtölti, sőt ez melegedni kezd, akkor a veszély fölötte nagy. Ha pedig a hengerben durranás következik be, s a láng kialszik, ekkor legnagyobb a veszély, mert a levegő erős gázokkal van telítve.

Mindez esetekben azonnal, de lehető nyugodtan vissza kell vonulni; a lámpát közvetlenül a talp felett kell tartani, de egy-



formán, se lógatva, se rázva, vagy ütődve. Ha robbanás következik be, azonnal a talpra, vagy vizesatornába vesse magát mindenki; a durranás után azonban mindjárt emelkedjék fel és sieszen a kijárat felé, miután a robbanás következtében fojtó gázok keletkeznek, a melyek a bányalégnél súlyosabbak lévén, az alant pontokon gyűlnek meg.

21. §. A 18. §. szerint megtartott vizsgálat eredményéhez képest rendelkezik a művezető, hogy mely bányarészek éppen nem, és melyek lesznek csak mentő lámpákkal megjárhatók. Előbbiek a munkások bemenetele előtt lécekből készített keresztekkel elzárandók.

22. §. A bányafelvigyázó köteles a légvezetés főáramait szemmel tartani, és a hol a rendes légáramban fogyatkozást észlel, tartozik a munkásokat azonnal biztos helyre elvezetni.

23. §. Ha a bánya más módon elegendő jó léggel el nem látható, megfelelő szellőztetők alkalmazandók és folytonosan működésben tartandók, olyképen azonban, hogy a gázokkal vegyes légáram mindenkor csak kifelé vezettessék.

24. §. A szellőztetésre szénkosarak semmi szín alatt, szellőztető kemencék pedig csupán ott alkalmazhatók, a hol a robbanó lég igen csekély mennyiségben fejlődik, s itt is csak a következő feltételek alatt:

a) a kemence a földszinén és az akna nyílásától legalább 12 méternyi távolságban legyen felállítva;

b) annak táplálására csak légköri levegő használtassék, semmi szín alatt pedig a bányából eredő levegő és ez utóbbi csakis érintkezés által melegítettessék.

25. §. Sem a bányában vagy akna fenekén, sem az akna nyílása közelében tüzhelyeket tartani nem szabad, nehogy a gázokkal vegyes bányalég a tüzzel érintkezésbe jöhessen.

26. §. Hol a légvezetés nem olyan hathatós, hogy általa a robbanó lég folytonosan és teljesen eltávolítottassék, ott kizárólag mentő-lámpák használandók.

27. §. Minden mentő-lámpa számozott, jó minőségű és oly szerkezettel ellátva legyen, mely azt jogosulatlan kinyitás ellen biztosítja, vagy annak lángját kinyitáskor kioltja.

28. §. Zárral ellátott lámpák kulcsát a csapatvezető vagy a bányafelvigyázó őrzi.

A kulcsnak átengedése másoknak bármi körülmény mellett tilos.

A munkásoknak pótkulcsot vagy egyéb a kinyitásra szolgálható eszközt tartani szintén tilos.

29. §. A mentő-lámpák őrzése és jó karban tartása a lámpatisztítót illeti meg, ki az általa kiszolgáltatót minden egyes lámpának jó karban léte, gondos kitisztítása és olaj s kanóccal való ellátásáért felelős.

30. §. Az arra megjelölt bányafelvigyázónak kötelessége a lámpák jó karban léte felől (sértetlen üveg, drótháló) hetenként egyszer meggyőződni.

Javítást igénylő lámpák jó karban levőkkel kicserélendők.

31. §. Minden munkás köteles a lámpatisztítótól kapott meggyújtott lámpát a bejárás előtt megvizsgálni, az arra kirendelt bányafelvigyázónak előmutatni és a lámpa számát az illető lámpakönyvbe bevezettetni.

32. §. Ha valamely mentő-lámpa munkaközben kialszik,



annak ismétli megnyújtása csak az arra kijelölt és kihirdetett helyen és pedig a csapatvezető vagy bányafelvigyázó által történhetik.

33. §. Mindazon bányaüregekben, melyek mentő-lámpák mellett műveltetnek, nyitott mécseket, pipát és gyúszerszámot acél, kova és salétrommentes tapló kivételével — magával vinni tilos.

34. §. Ha valamely lámpa, akár a robbanó légnek hirtelen kiáramlása, akár a drótháló vagy üveg megsérülése, vagy akármi más oknál fogva kioltandó, ezen kioltásnak semmiesetre kifújás által, hanem a lámpának betakarása vagy a kanócnak lehuzása által kell történnie.

35. §. Minden mentő-lámpa különösen ha lángjának hegye kékszinűvé változik, közel a talphoz akasztandó fel olyképen, hogy a munkaszerszámmal el ne lehessen érni és minden sértéstől ment legyen.

36. §. Ha a láng hosszabbra nyulik, a kanóc visszahuzandó és ha ennek dacára is terjed a láng, elfojtandó, a munkahely azonnal elhagyandó és a bányafelvigyázónak jelentés teendő.

37. §. A mentő-lámpát erős légáramnak, mely a lángot a dróthálóból kiszoríthatná, nem szabad kitenni.

38. §. Azon bányákban, melyek robbanó léget tartalmaznak, vagy a melyekben annak képződésétől tartani lehet, löport használni tilos. *6. Repesztő munka.*

39. §. Ezen bányákban robbantani csak a következő elővigyázat mellett engedtetik meg:

a) A töltés elsütéséhez lánggal égő anyagot használni tilos.

A kátránytalan gyújtózsínórnak meggyújtása csupán acél kova és salétrommentes taplóval történhetik.

Szalmaszálakat, kénes fonalakat és kátrányos gyújtó zsinórt használni nem szabad.

b) A töltést meggyújtani mindaddig nem szabad, míg a csapatvezető vagy felvigyázó teljesen meg nem győződött arról, hogy a munkahely a robbanó légtől megtisztult.

c) Ily robbanási munkához csak tapasztalt vájárok alkalmazandók.

40. §. A bányavállalkozó tartozik gondoskodni, hogy ezen szabályokról a felvigyázók és munkások folytonosan tudomással bírjanak; és személyes felelősség terhe alatt köteles intézkedni és őrködni, hogy e szabályok mindenben pontosan megtartassanak. *7. Záró háttérzetek.*

41. §. Ezen szabályok figyelmen kívül hagyása vagy áthágása esetén a bányatörvény 240. §-ában megszabott pénzbüntetések és a bányajogositmányok elvonása, esetleg a bányatörvény 172. §-a értelmében a büntető törvénykönyv szerinti fenytés fog alkalmaztatni.

Tudomásomra jutván, hogy az élet- és vagyonbiztonság nem csekély veszélyeztetésére a dynamit és egyéb robbanó anyagok nagy mennyiségben árultatnak kéz alatt, az az iránt vezetett tárgyalásokból ezen állapot egyik okául kitűnt az is, hogy a bányavállalkozók részéről ezen robbanó anyagoknak a munkások részére való kiadása körül nem tartatnak meg azon elővigyázati szabályok, melyek azok csempészésének és az abból keletkező visszaéléseknek meggátlása végett a személy- és vagyonbiztonság érdekében okvetlenül szükségesek.



Ez okból felhivom a bányakapitányságot, hogy a kerületéhez tartozó összes bányavállalkozókat, bányagazgatóságokat és bányahivatalokat utasítsa, hogy az igazgatásuk alatt dolgozó munkásoknak a munkához szükséges dynamit és egyéb robbanó anyagkészlettel való ellátása körül akként intézkedjenek, miként azoknak a munkások által kéz alatt való árulása lehetetlenné tétessék. Különösen pedig hogy ezen robbanó anyagok a bányafelőrők és felvigyázók részéről a munkásoknak csak minden munkaszak előtt és csak oly mennyiségben szolgáltatassanak ki, melyre a munkaszak alatt előreláthatólag szükségük lesz, hogy a munkaszak bevégeztével a fennmaradt készlet legcsekélyebb része is viasszedessék és a munkások szigoruan ellenőriztessenek arra nézve, hogy maguknál az anyagokból bármily csekély mennyiséget se tarthassanak vissza, hogy ezen anyagok oly magas árban számittassanak fel nekik, a mint az kis mennyiségekben, üzletekben szokott adatni. és végre, hogy azon munkások, kiknekmindennek dacára sikerült ezen anyagokból valamit megtakarítani, azt eltitkolták, vissza nem adták, és kéz alatt eladták, felmondás nélkül is, a munkából azonnal elbocsáttassanak és megbüntetésük végett az illetékes közrendőri hatóságnak átadassanak. (39.997/1884. Fm. i. k. m. r.)

## VIII. Szabályrendelet

*a robbanóanyagok gyártása, raktározása, forgalomba hozatala és szállítása tárgyában. (Kivonat.)*

### II. Fejezet.

*Robbantó anyagok raktározása.* 35. §. Három kilogrammot meghaladó mennyiségű robbanóanyag külön raktárban helyezendő el.  
Ezen raktárak vagy gyári, vagy eladási, vagy fogyasztási raktárak.

Ezeknek elhelyezése, szerkezete és berendezése részint az azokban beraktározandó robbanóanyagnak legnagyobb mennyiségétől, részint pedig attól függ, hogy a veszélyeztetett szomszédos tárgyaktól mily távolságra esnek.

Egy raktárban sohasem szabad nagyobb mennyiségű robbanóanyagnak beraktároztatnia, mint amennyiben a raktár úrtartalmához képest hatóságilag megállapított.

. . . . .

37. §. . . . . A fogyasztási raktáraknak . . .

a) ha 3–50 kg.-nyi mennyiségre vannak engedélyezve, az I. és II. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 50 m. ;

b) az 50–100 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. és II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 100 m. ;

c) a 100–1000 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 200, a II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 500 m. távolságban kell feküdniök ;

d) az 1000–10.000 kg.-nyi mennyiségre engedélyezetteknek az I. osztályba tartozó tárgyaktól legalább 500, a II. osztályba sorozott tárgyaktól legalább 1000 méter távolságban kell feküdniök.



A fogyasztási raktárak a robbantás helyének fekvésére való tekintettel akként állítandók fel, hogy a robbantás következtében szétszórt tömegek által elérhetők ne legyenek.

Az 1000 kg.-ot meg nem haladó mennyiségű robbanó anyagok befogadására szánt fogyasztási raktárak felállításának engedélyezésére a 9. §-ban jelzett hatóságok illetékesek. (Ezek az 1884. évi XVII. t.-c. 25—32. §-ai szerint a telepengedélyezés körül eljáró iparhatóságok)

Az 1000 kg.-ot meghaladó mennyiségű robbanó anyagok befogadására szánt fogyasztási raktárak felállítására az engedély a m. kir. kereskedelemügyi ministeriummal egyetértőleg a m. kir. belügyministerium által adatik ki.

38. §. A fogyasztási raktárakra megállapított távolságok tekintetében az iparhatóság könnyebbitéseket engedélyezhet ott, ahol a vállalatnak üzeme ezt megkívánja és a helyi viszonyokhoz képest a robbanás folytán előállható veszély kismérvű.

Olyan eladási és fogyasztási raktárak felállításának engedélyezése, melyek 10,000 kg.-ot meghaladó mennyiségű robbanó anyag befogadására vannak szánva, kizárólag a belügyministerium hatáskörébe tartozik, amely a fölállításnak feltételeit is megállapítja.

39. §. Kisebb, 3—100 kg.-ig terjedő robbanó anyagra szánt fogyasztási raktárak jól elzárható ajtóval ellátva, egyszerű, szorosan egymáshoz illesztett deszkákból is készíthetők, amelyek az ajtó kivételével, minden oldalról egy méter széles, homok- vagy kavicsmentes földből készült réteggel veendők körül és fedendők be. Az ajtó azon oldalon alkalmazandó, amelyen esetleges robbanás a legkisebb veszélyt idézheti elő.

A 100 kg.-ot meghaladó mennyiségre készült fogyasztási raktáraknak szerkezetére és töltésekkel való ellátására nézve a jelen rendelet 17., 18., 19. és 20. §-aiban a gyári épületekre megállapított szabályok irányadók, mindazonáltal azon könnyítéssel, hogy 100—1000 kg.-nyi raktáraknál elegendő, ha a 20. §-ban szabályozott földtöltés talapzata mindazon oldalon, ahol és amennyiben szomszéd-tárgyak nincsenek veszélyeztetve, a raktár falának külső oldalától csakis 0.5 méternyi távolra esik és koronája csak 0.5 méter széles.

40. §. A raktárak pallója agyagréteggel vonandó be és ennek durva vászonponyvákkal állandóan beterítve kell lenni, amelyek szükség esetében mindannyiszor a helyiségen kívül porolandók és forró luggal tisztítandók.

41. §. Robbanó anyagokat tartalmazó raktárakban egyéb robbanó természetű tárgyaknak elhelyezése föltétlenül tilos.

Az illetékes közigazgatási hatóság kivételes esetekben engedélyt adhat arra, hogy 500 kilogrammig terjedő robbanó anyagra engedélyezett fogyasztási raktárakba még lőpor is beraktároztas-sék. A lőpornak azonban a többi anyagtól fából készült válaszfallal elkülönítve kell lennie.

(A 39. §-ban idézett szakaszok szövege a következő :)

17. §. A robbanószer-gyárak helyiségeinek több csoportba kell oszolniok és pedig :

d) A kész robbanó anyagok elhelyezésére szolgáló raktárak képezik a negyedik csoportot. . . . A két utolsó csoportnak (d. és e.) egymástól, valamint a többi csoportnak épületeitől legalább 200 méter távolra kell esni.



A 4-ik csoport épületeinek (raktáraknak) ha azok 1000 kg.-nyi robbanó anyagnak elhelyezésére készítvék, legalább 50 méter, 2000 kg.-nál legalább 100 méter, ennél nagyobb, de 10,000 kg.-ot semmi szín alatt meg nem haladható mennyiségre készült raktáraknak pedig legafább 200 méter távolra kell egymástól feküdniök.

18. §. A robbanószer-gyárnak elhelyezésére elhatározó befolyással bír a netáni robbanás esetén veszélyeztetett környezetnek a célba vett teleptől való távolsága.

A szomszédos veszélyeztetett tárgyak, tekintettel a veszély mérveire két osztályba soroztatnak.

*Az I. osztályba tartoznak:*

A vállalkozónak a gyárhoz nem tartozó épületei, továbbá olyan épületek, melyeknek tulajdonosai szabályszerű okiratban beleegyeznek a gyár felállításába; azután kevésbé használt gyalog- és kocsutak, és végül gazdaságilag művelt oly területek, melyek nem a gyártelephez tartoznak.

*A II. osztályba tartoznak:*

Minden más lakott ház és veszélyeztetett épület, vasutak, vizi, ország, megyei és sűrűn használt községi utak és egyáltalán olyan tárgyak, amelyeknél a szerencsétlenség nagyobb mérveket ölthet.

Azon gyári épületeknek, amelyekben a robbanó anyagok kezeltetnek vagy elhelyeztetnek, ha a robbanó anyag 500 kg.-ot meg nem halad, az I. osztályba tartozó tárgytól legalább 300 méter, a II. osztályba tartozó tárgytól legalább 600 méternyire kell feküdniök. Ha pedig az azokban kezelt vagy elhelyezett robbanó anyag 500 kg.-ot meghalad, az I. osztályba tartozó tárgytól legalább 500 méter, a II. osztályba tartozó tárgytól legalább 1000 méter távolságra kell feküdniök.

19. §. Mindazon épületeknek, melyekben robbanó anyag kezeltetik, könnyű fából kell építve és hasonló könnyű anyaggal kell befödve lenniök.

Kövek és téglák csak az alapzatnál, fém-alkatrészek csak ajtó- és ablakzáraknál és villámhárítóknál alkalmazhatók.

Villámhárítók minden épületen alkalmazandók, ugyanazon szabályok szerint, melyek a lőpor és lőszer-raktáraknál alkalmazott villámhárítókra vonatkozólag fennállanak.

A tetőzet, valamint az épületnek falai csak világos színűre meszelhetők vagy festhetők.

20. §. Azon épületek, melyekben robbanó anyagok készíttetnek vagy a tetőzetnek legfelső vonaláig erő erős földtöltéssel övezendők körül, vagy ennek megfelelő mélyedésben helyezendők el.

A töltés koronájának legalább egy méter szélesnek, lejtőjének gyepvel borítottanak kell lenni és legalsó részének az épületfalak külső részétől legalább egy méter távolra kell esnie.

## VIII. Fejezet.

*Büntető határozatok.*

69. §. A jelen rendelet bármely megszábasának áthágása, amennyiben az illető cselekmény vagy mulasztás a büntető-, vagy ipar-törvény büntető határozatai alá nem esik, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel és 15 napig terjedhető elzárással büntetendő, azon eljárás szerint és azon hatóságok által, melyeket a bel- és



igazságügyi ministerek által 1880. évi aug. 17-én 38.545. sz. a. egyetértőleg hozott rendelet megállapít.

Ha a cselekmény vagy mulasztásnak minőségéből az illető egyén személyes megbízhatóságának hiányára alapos következtetés vonható, úgy egyidejűleg a robbanószer előállítására vagy az eladásra adott engedély is azonnal és minden kártérítés nélkül visszavonható. (40.302/1890 Bm. r.)

109. §. Aki a robbanó vagy könnyen meggyuló anyagok készítésére, tartására, őrzésére, elárusítására, elszállítására vagy alkalmazására vonatkozó szabályokat megszegi: 15 napig terjedhető elzárással és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

1879. évi  
XL. t.-c.  
A kihágá-  
sokról.

110. §. Tizenöt napig terjedhető elzárással és 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő: aki a ministeri rendelet vagy szabályrendelet által megállapított intézkedések megszegésével épületet, sziklát, követ, földet, vagy bármely más tárgyat felrobbant.

111. §. Egy hónapig terjedhető elzárással és 200 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki a gőz- vagy más gépekre, mozdonyokra, vaspályákra vonatkozó, az életbiztonság és az egészség oltalma végett kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi.



# Betűsoros tartalomjegyzék.

Abrudbánya-verespataki alapszabály 339—341	Ásási engedély 277
Abrudbányai bányabiztosság 269	Ásvány feltárás 102, 103, 110, 160
Ácsolat 220	— forrás 58, 278
Adománykérő 104	— szén 15, 151
— előjoga 105	— telepek 103
Adománykérvény bélyege 135	— víz 58, 278
Adomány kiegészítése 106	Ásványok művelése 160
— könyv 94	Áthágások és büntetések 294—297
Adományozás 88, 94, 105, 346	Áthatolás 339
— célja és fajtái 94	— szabadkutatáson 339
— feltételei 100	Átfektetés 75, 329, 340
— feljegyzése 94, 150	Átlyukasztás 288
— joghatálya 121, 160	Átmeneti határozatok 19, 317—321, 336
— köszénre 97, 117	Átnézeti térkép 38
Adományozási határozat 116	Átruházás bejelentése 83
— igény 104	Áttörések és beütések 335, 340
— kérvény 104, 105, 107	Áttöréseknél találkozás 288.
— kérvénykönyv 94, 108	Balesetek 265, 298
Adományozó okirat 109, 118, 126	Bányaadó 232—260
Adófelszólamlási bizottság 233, 243	— kiszabása 233
Adózási viszony 232—260	— tárgya 233
Akadémiai rendszabályok 365—375	— törvény 238
Aknajárás 73, 349	— vallomás 241
— szállítás 348	Bányaadózás 232—264
Alapszabály szerkesztése 227, 228, 322	Bányaadományozás 88—135
Állami bányák 17, 18, 39	Bányaaszály 219—222
— egyedáruság 17, 31	Bányabérletek 183
— kedvezmények 256	Bányabírási képesség 34
Államvizsgai rendszabályok 375—378	Bányabíróság 279—283
Állandó bányavám 237	Bányabírósági hatáskör 280—285
Alsó-magyarországi határköz 97	— illetékesség 280, 281
— hossz mérték 97	— könyvek 292
Általános bánya-alapszabály 333, 344	Bányabíróságok székhelyei 280
— határozatok 13—41, 333, 348	Bányabirtok átruházása 158
Altárna adományozás 330	— — háborítás 282, 288
— jogok 330	— — kitörlése 305
Alvóhelyek 298	— — tilalom 34
Anchylostomum duodenale 219	— — változás 292
Aranymosás 333, 337, 341	Bányabirtokos 156, 169, 211—222
Arverés 16, 185, 304, 305	Bányabiztosság 32
	Bányaelvonás 304



Bányafelügyelet elve 32  
 Bányagépek 160  
 Bányagőrc 347  
 Bányahatár  
   — áthágása  
 Bányahatóság 16, 261—293  
   — illetékessége 265  
   — tevékenysége 266  
   — segédeszközei 270  
 Bányahatósági határozat 116, 273  
   — kerületek 268, 269  
 Bányajárás elhalasztása 111, 116  
   — — feladata 112  
   — — kihirdetése 111, 115  
   — — kitűzése 110, 111  
   — — utólagos 116  
 Bányajárási határozat 116  
   — — jegyzőkönyv 113  
   — — költségek 108  
   — — tárgyalás 112  
 Bányajog 3  
 Bányajog forrásai 5—12  
 Bányakapitány 35  
 Bányakapitányság 32  
 Bányakárok 144  
 Bányakerületi térkép 73  
 Bányakönyv 100, 107, 123, 156, 282  
 Bányakönyvi bejegyzések 118  
 Bányák tartozéka 157  
   — közös tulajdona 169  
 Bányamegyék 18, 37  
 Bányamegyei alapszabály 70, 98  
   — bizotmány 98, 101  
   — választmány 241  
 Bányamérnök 47, 69, 109, 120  
 Bányamérték 96  
   — illeték 234, 250  
 Bányamester 343  
 Bányamező elvonása 303, 304  
 Bányamunkások 211—222  
 Bányamű 74  
   — felhagyása 303  
 Bányaművelési jogosítványok 32, 34,  
   42, 156  
 Bányaművelés megszüntetése 305  
   — üzlete 144  
 Bányától 37  
 Bányaregále 14  
 Bánya rendbentartása 192  
 Bányarendőri szabály 212, 348—361  
 Bányarészek 17, 287  
 Bányarész átírása 176, 177  
 Bányarészekről lemondás 177  
 Bányarészbirtokos 169

Bányarész felhagyása 186  
 Bányarészvények 175, 284  
 Bányaszabadság 14, 15, 44  
 Bányászati akadémia 365  
 Bányaszabad-tér 78  
 Bányászati átlukasztás 288  
   — engedélyek 32  
   — kisajátítás 136—145  
   — szakiskola 366  
   — vállalatok 20  
 Bányászéki könyvek 292  
 Bányaszerződések 285  
 Bányaszolgalmak 204—209  
   — származása 206  
 Bányatárs 184  
 Bányatársulat 165, 166, 169, 170, 172  
 Bányatársulati gyűlések 181  
   — igazgató 179, 184  
   — könyv 167, 175, 176  
 Bányatelek átfektetés 329  
 Bányatelek összesítés 151  
 Bányatelekkönyv 157, 172, 282, 292  
 Bányatér 97  
 Bányatérképek 200  
 Bányatörvény 15, 20  
   — áthágása 294—299  
   — fogalma 20  
 Bányatulajdon 146—164  
   — egyesítése 149  
   — felosztása 149  
   — tárgya 149  
 Bányaurjog 22  
 Bányaujgy 20  
 Bányavám 24, 232, 237  
 Bányavállalkozó 144, 169  
 Bányavállalkozó felelőssége 192  
 Bányavasutak 163  
 Bányavégrehajtás 221  
 Bánsági határ 97  
 Bárcs 246  
 Barnaszén 15  
 Bejelentés kellékei 62  
 Beleegyezési nyilatkozat 24, 26, 29  
 Belépési kötelesség 226  
 Bértfizetési viszonyok 217  
 Betáblázás 292  
 Betegápolási törvény 226  
 Besztercebányai bányakapitányság  
   268  
 Bevezetés 3—4  
 Beütések  
 Birói átruházás 83  
   — zár 313  
 Birság könyv 275  
   — pénzalap 275



- Birtokálladék 95  
 Birtokviszonyok rendezéséről 27  
 Bitumen tartalmu ásványok 15  
 Bizonyítvány 218  
 Biztonság 192  
 Biztonsági intézkedés 297  
 Biztosítás 348  
 Briket sajtó 21  
 Bucsu-levél 218  
 Budapesti bányakapitányság 269  
 Büntetések kiszabása 299  
 Büntető törvény 217  
 Cégbejegyzés 230  
 Csalárd vaskő eladás 342  
 Csapó-pad 348  
 Csatló 348  
 Csőd 202  
 Csődtörvény 315  
 Dynamit 351  
 Dologi bányajogosítványok 17  
 Durranó lég 351, 353  
 Egyesített bányatelek 151  
 Egyezség 73  
 Egyidejű kérvények 73, 110  
 Egyleti alapszabályok 179  
 Éjjeli munka 298  
 Elbocsátás 218  
 Elbocsátási bizonyítvány 218  
 Elcövekelés 119  
 Eldarabolás terve 155  
 Elévülés 209, 285  
 Elhagyás 305, 307  
 Elhagyott bányaművek 309  
 Elhagyott megyetárna 303  
 Elhatárkövezés 119, 328  
 Eljárás 127, 141, 272  
 Eljárási költségek 276  
 Elnöklet 183  
 Előkérdések 117  
 Előfurás 348  
 Előjog 110  
 Előleges elintézés 107, 151  
 Előmunkálat 49, 50, 72  
 Elsőbbségi jog 68  
 Elsőfolyamodásu bányahatóság 17, 32  
 Elvonás 304, 347  
 Engedély 126  
 Engedélyezési könyv 127  
 — okirat 134  
 Engedélyezett segédvájás 127  
 Építési engedelem 162  
 Építkezési jogosítvány 160  
 Erdőhasználás 342  
 Ércelőkészítő művek 21, 161  
 Érepörkölők 21, 160  
 Ércörlő malmok 21  
 Ereszkék 348  
 Értelek 97  
 Értékesítési engedély 59 -- 61  
 Étkező helyek 222  
 Fegyelmi felügyelet 33  
 Fektetési térkép 108, 109, 111  
 Fékőr 349  
 Feldolgozó műhelyek 21  
 Felező művek 160  
 Felebbezési eljárás 273  
 Felfolyamodás 273  
 Felhagyott bányarész 310  
 Feljegyzési könyvek 127, 149  
 Felkérő 107  
 Felkérvény 106, 108  
 Felmondás 216  
 Felső-bányai alapszabály 344 -- 347  
 Felső-magyarországi hossz mérték 97  
 — határköz 97  
 Felszíni szállítás 349  
 Felügyelet elve 266  
 Felügyeleti illeték 245  
 Felügyelési köteleesség 265  
 Felügyelő személyzet 216  
 Felmondás nélküli elbocsátás 216  
 Fémtartalmu ásványok 22  
 Fenntartási költségek 207  
 Fenntartott ásvány 15, 22, 32, 158  
 — mező 72, 75, 105  
 — tér 46, 73, 345  
 Finomító műhelyek 21  
 Fizetési halasztás 354  
 Folyamodás 273  
 Folyam medrek 123  
 Folytonos üzlet 189, 193, 297  
 Fojtás 352  
 Fojtó lég 350  
 Foncsorozás 21, 161  
 Foncsormalmok 22, 160  
 Földadó kataszter 18  
 Földalatti kutatóvájás 46, 68, 339  
 — vízvezetés 140  
 Földbirtokos beleegyezése 26  
 — igénye 24 -- 27, 67, 158  
 — jogai 158, 329  
 Földmérés könyv 293  
 Földszurok 23  
 Földolaj 23  
 Földtulajdonos kárpótlása 67  
 Fölhatalmazott 201, 202  
 Följelentés elmulasztása 298



- Fölkerő 107  
 Fölnyitó pont 103, 107  
 Föltárás 59, 90, 103, 107, 108, 115  
 Föltárási próbadarab 107, 124  
 Főtevájás 353  
 Fővájás 194  
 Fővájna 193  
 Fővény torlat 123  
 Furás 90  
 Furási engedély 277  
 Furlyuk 102, 103  
 Furóvájás 49  
 Függelék 332–378  
     — telek 71  
 Főbányahatóság 38  
 Főbányatelek 109  
 Főjóság 150  
 Gálic 22  
 Gazdasági szakértő 141  
 Gépek 157, 160, 352  
 Gépszállítás 350  
 Gölnicbányai bányabiztosság 269  
 Gömbhatár 98  
     — átfektetése 340  
 Gurítókon járás 350  
 Gyepvaskő 123  
 Gyermekalkalmazása 298  
 Gyógyforrások 57  
 Gyógyfürdők 57, 276  
 Gyűlékony vájnák 192  
 Gyntacs 351  
 Haladékok 192, 198, 325  
 Halasztás 292  
 Használhatóság 22, 23  
 Haszonbérletek 183  
 Határfektetés 108  
 Határidő 196, 271  
 Határjelek 120, 143  
 Határkijelölés 143  
 Határkö fekvése 143  
 Határközegek 121  
 Határközők 92, 96  
     — adományozása 121  
 Határkövezési jegyzőkönyv 119  
 Határozatok hozatala 183  
 Határujtás 120  
 Hegyzárlat 50, 100  
 Helybeli akadályok  
 Helyszíni szemle 58, 161  
 Hézagtű 352, 357  
 Hányos kérvények 128  
 Hibás bejelentés 54, 62  
 Hitelezők kielégítése 305  
 Hosszmérték 35  
 Hutatermékek 157  
 Hutaüzlet 326  
 Huzatkönyvek 309  
 Ideiglenes átengedés 49  
     — kisajátítás 50  
     — törvénykezési szabályok 144, 183, 184, 209, 278, 285–293, 313  
 Időszakonkénti kimutatások 200  
 Igazgató felhatalmazása 179, 189  
 Illemsértő felfolyamodás 273.  
 Illetékek 39, 85, 86, 87, 92, 135, 210, 231, 260  
 Illetéki díjjegyzék 168, 188, 203  
 Illetékmentesség  
 Illetékmérséklés 253  
 Iparfelügyelet 20, 212  
 Ipartörvény 20  
 Ítélet végrehajtása 274  
 Ítéletkönyv 292  
 Járaknák 358  
 Járások biztosítása 349  
 Járási meghatalmazott 201  
 Járművek megvizsgálása 192, 350  
 Járó osztály 349  
 Járulvány 174  
 Jegyzőkönyv 38, 54, 58, 98, 163, 210  
     — vezetése 113, 184  
 Jelkövek 143  
 Jelzálogos hitelezők 155, 156, 187, 209, 305  
     — terhek 155, 156, 187  
 Jelző készülékek 348  
 Jogosítlan bányaüzlet 47, 296  
     — használat 296  
     — kutatás 82, 297  
 Jogosítvány 17, 347  
 Jövedelmi adó 232  
 Kapcsolt határköz 94  
 Kárpótlás 132, 141, 159, 207  
 Kártalanítás 45, 49  
 Kártérítés 58  
 Kéntartalmu ásványok 22  
 Kérvények elkülönítése 109  
 Késedelmes bányatárs 184  
 Kétséges bejelentés 62  
 Kettős mérték 104, 106  
 Kicövekelés 119  
 Kihirdetés 115  
 Kikiáltási ár 185  
 Kisajátítási nyomozás 144  
     — törvény 140  
 Kis határok 333  
 Kiszabott munka 297  
 Kiszállási költség 108  
 Kivett helyek 56



- Kizáró kutatási jog 61  
 Koax-kemencék 21  
 Kohászati vállalatok 29  
 Konyhasó 31  
 Korlátolt fölhatalmazás 179  
 — mélység 115  
 Korona érték számítás 36  
 Köbhatár 97  
 Kölesónös segélynyújtás 206  
 Kötél 350  
 Kötéljárás 250  
 Kötelességszerű munka 196  
 Középhatár 97, 333  
 Közigazgatási bejárás 115  
 — bíróság 233  
 — hatóság 58  
 Közös bánya 165 - 191  
 — kutatási kör 73  
 — fektetési térkép 109  
 Köztekintet 57, 111  
 Kőolaj 23  
 Kőszén 15, 24  
 Kőszén adományozás 24  
 Kőszénbánya nyitás 16, 24, 27 - 29  
 Kőszénbirtokosi jogfeljegyzés 30  
 Kőszénjog iránti szerződések 30, 89  
 Kőszénkiaknázási jog 16, 24, 27 - 29  
 Kutatás fogalma 19  
 — gátolása 67  
 Kutatási engedelem 42, 51, 62, 345  
 — engedelem tartama 51, 55, 303  
 — engedelem meghosszabbítása 52, 55  
 — jegy 61 - 63, 66, 73  
 — jegy áthelyezése 72  
 — jog átruházása 46, 82  
 — kísérlet 149  
 — kérvény 53  
 — könyvek 83, 85, 118  
 — kör 70  
 — munkák 59, 67  
 — telkek 32  
 — terek 32, 53, 61, 62, 66  
 Kutató jogai 58  
 — vájár 58, 62, 63, 70  
 Kuxa 17  
 Külföldi kutatási joga 202  
 Külgörgeteg 123  
 Külhatár 97, 336, 341  
 Külmérték 92, 96, 149  
 — adományozása 123  
 — alakja 124  
 — munkában tartása 195  
 — térmértéke 124  
 Külmértéki jegyzőkönyv 124  
 — szemle 123  
 Külvájár 159, 196  
 Külvizek 144  
 — átengedése 141  
 Lebegő vonal 248  
 Legénységi könyv 218  
 Légesere 354  
 Légvezetés 215, 350, 354, 359  
 Lejárt engedélyek 55, 303  
 Lemélyezés 348  
 Lemondás 186, 175, 303, 307  
 Leszámolás 217  
 Leszedési hely 348  
 Létra biztosítás 349  
 Levéltár 278  
 Lignit 15  
 Liquidatio 292  
 Lugzó művek 21  
 Magánjogi kifogások 117  
 — perlekedések 117  
 Magánvizsgái rendszabályok 375  
 Másolatok 73, 279  
 Megfagyott dynamit 352  
 Meghatalmazott 107, 201, 202  
 Meghatalmazvány 53, 107  
 Megvetárna 92, 129 - 134  
 — bejegyzése 150  
 — engedélyezése 129 - 134  
 — felhagyása 134  
 Megvetárnák jogai 132, 133  
 Mellékkutatás 6  
 Mentőlámpák 354, 360  
 Mérsékelt jövesztés 59  
 Mérték és súly 35  
 Mértékilleték 237  
 Miniszteri engedély 132  
 Mosó-művek 327, 328  
 Mulasztások büntetése 192  
 Munkában tartás 189 - 203  
 Munkaidő tartama 193  
 Munkakiszabás 196  
 Munkaszünetelés 343  
 Munkásszemélyzet 160, 353  
 Munkások elbocsátása 216  
 Munkások összebeszélése 216, 217  
 Műépítmények 160  
 Műértők meghívása 116  
 Műhelyek 160  
 Műrevalóság 340  
 Műüzlet 160  
 — módja 160  
 — kiterjedése 160  
 Nagybányái bányakapitányság 269  
 Naphta 15



- Nők alkalmazása 214  
 Nyílt áttörés 335  
 Nyilvankönyv rendbentartása 157  
 Nyilvankönyvi bekebelezés 149  
 Zymozás 141, 196  
 Nyugvó padok 349  
 Ovasztó-kemencék 21, 342  
 Omladozó vájnak biztosítása 192  
 Oravica-i bányakapitányság 269  
 Országbirói értekezlet 19, 25, 27  
 Osztrák bányatörvény 20  
 Ozokerit 15  
 Önálló határköz 94  
 — segédvájás 128  
 Örök bérlet 84  
 Öröklött bányarészek 286  
 Összebeszélések 216, 217  
 Összesítés megengedése 151  
 Összeütközés 51, 151  
 Összevágó zártkutatómányok 73  
 Párhuzamos telerek 68  
 Pénzbüntetések 274  
 Pénzmérték 35, 36  
 Pénzügyi hatóság 16  
 Pénzügyminisztérium 269  
 Petroleum 23  
 Politikai hatóság értesítése 53  
 Pótfizetés 184, 341  
 — behajtása 184  
 Pótpénzek 184  
 Pörkölő-kemencék 21  
 Próbadarab 107, 124  
 Rabló gazdálkodás 189  
 Rajzla 22  
 Reményvágatok 68  
 Régi aranykerület 333—338  
 Régi jogok védelme 68, 121  
 Régi kis határ 98  
 Repesztő munka 356, 361  
 Repesztő olaj 357  
 Repesztő szerek 356  
 Részbirtokos 150  
 Robbanó anyagok 351, 362—365  
 Robbantó munka 351, 355  
 Rozsnyói bányabiztoság 269  
 Segéd akna 126  
 — ber 207  
 — tárna 126  
 — vájások 92, 126, 127, 195  
 Segédvájás engedélyezése 126  
 Segélynyújtás 132  
 Selmei bányamérték 97  
 Sikló 349, 350  
 Sóbányászat 17, 31  
 Sodrony kötőpályák 164  
 Sójövedéki szabályok 31  
 Sorkönyvi bárca 246, 255  
 Statisztikai kimutatások 190, 200, 298  
 Szabad ásvány 15  
 Szabadkutatás 45, 56, 61, 65, 249, 334, 339, 345  
 — jogi természete 66  
 — kerülete 70, 339  
 Szabadkutató 65  
 Szakértő 112, 161  
 Szállítás 348, 358  
 Szállító-osztály 350  
 Számolás elmulasztása 298  
 Szárnyvájás 206  
 Szavazási képesség 153  
 Szellőztető kemence 354  
 Személyzetteli számolás 217, 298  
 Szemle 125, 161, 266, 290  
 Szénbányászat 16  
 Szénelőkészítő művek 21  
 Szénmosó telepek 21  
 Szénosztályozó 21  
 Szerencsétlenség feljelentése 298  
 Szerzési képesség 34  
 Szerzést tiltó törvények 17  
 Szerződévény könyv 292  
 Szóbeli kérvények 270  
 Szolgálat felmondása 216  
 Szolgálati magaviselet 214  
 — rendtartás 212, 214, 343  
 — szerződévény 216  
 Szolgalmi jog 16, 29  
 Szomszédos kutató 69, 71  
 Szünetelési engedély 95, 198, 199  
 Talaj megbolygatás 50  
 Tanácskozás tárgyai 183  
 Tárgyalás 69, 152, 161  
 Tárna 57, 114  
 Társasági szerződés 169  
 Társaspénztár 223—231  
 Társaspénztári alapszabály 227  
 — anyakönyvek 227  
 — járulékok 227  
 — kezeléség 227  
 — könyvek 227  
 Tartozék 157  
 Távirati kérvények 43, 54, 91  
 Telekátengedés 140  
 Telekbeni időshség 121  
 Telekfelmérés 328  
 Telekfeltetés 104  
 Telekkönyvi betétek 27  
 Térképek 53, 309  
 Természetes telepek 15  
 Tértivevény 273



- Testületi felelősség 33  
 Tímsó 23  
 Torlasz hegyek 123  
 Torockói bányamegye 341—343  
 További föltárás 193  
 Tömeges felfolyamodás 273  
 Törvényes kiegészítés 106  
 Törvényellenes összebeszélés 216, 217  
 Törvénykezési rendtartás 19  
 Törvényszerű igazgatás 201  
 Törvényszerű üzlet 32  
 Tulajdonközösség 169  
 Tulajdonostársak jogviszonyai 169  
 Turzás 88  
 Új adományozási okirat 153  
 Urbéri rendezés 27—29  
 Utasítás 29, 250, 343  
 Ügyiratok felterjesztése 132  
 Üzembentartás 150, 347  
 Üzemi jelentések 60, 196, 197  
 Üzleti haladékok 336  
 Üzleti terv 127  
 Vadaskert 56  
 Vájármunka 351  
 Vájást érdemlőség 100, 102, 110  
 Vájnahatár 334  
   — megújítása 120  
 Vajnamérték 73, 150—157  
   — adományozása 32  
   — alaptere 104  
   — elcövekelése 119  
   — fekvése 104  
   — forgalma 96  
   — összesítés 151  
   — száma 104  
   — szétdarabolás 155  
 Vájnatelek 74  
   — felmérése 121  
   — felosztása 110  
 Vájna-térképek 200, 298  
 Vájnavizek haszonvétele 160  
 Váltási összeg 141  
 Vasárnapi munkaszünet 212, 214  
 Vaspályák 113—115  
   — melletti adományozás 113  
 Vasúti közigazgatási bejárás 115  
 Vázlatrajz 28, 29  
 Védterület 57, 276  
 Végrehajtás 313, 314  
 Veszély elleni biztosítás 192  
 Vezérpont 108  
 Vidéki rendszabályok 332  
 Világítás 360  
 Villamos kiejtés 21  
 Villongás 209, 331  
 Vizátengedés 140  
 Vizesések 284  
 Vizjogi törvény 57, 160, 276  
 Vizmentesítés 215  
 Vizvezetés 140  
 Zágrábi bányakapitányság 269  
 Zalathnai bányakapitányság 269  
 Záradék 55  
 Zárhatározatok 19, 356, 358, 361  
 Zárt bányamegye 51  
 Zártkutatómány 45, 50, 62, 72, 245  
   249  
 Zártkutatómány átruházása 47, 248  
   249  
 Zártkutatómány elvesztése 397  
 Zártkutatómányi bejelentés bélyege 80  
   — bizonyítvány 63  
   — illeték 245, 247  
   — kérvény 61  
   — kör 63  
   — könyv 63  
   — munka 196  
 Zártkutatómányok összesítése 193, 195